

TH 35/81

Yves de Chartres

+ 1116

Bibliothèque de la Faculté
de Théologie

Les Fontaines - CHANTILLY

TH 35 / 81

13 K

13 K

IVONIS
EPISCOPUS
CARNOTENSIS
EPISTOLÆ

COLLATIONE MVLTORVM
*manuscriptorum codicum restituta, aucta
& emendata.*

In illas observationum liber non antea editus,
EIVSDEM IVONIS CHRONICON
de Regibus Francorum.

EDITIO SECUNDA.

Cum triplici indice.

PARISIIS,

EX OFFICINA NIVELLIANA.
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY,
via Iacobæa, sub Ciconiis.

M. DC. X.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AMPLISSIMO
NOBILISSIMOQUE

VIRO IAC. AVGVSTO
THVANO

SACRI CONSISTORII

Consiliario & in Senatu

Parisiensi Præsidi.

INTER veteres Gallix episcopos, vix abhinc quingentis annis divini humanique iuris scientia præstantior & cathedra dignior Ivone Carnotensi floruit. ac mirum est qua negligentia seu invidia nullus coætaneus gesta celeberrimi præsulis posteritati transmiserit, cum illius sæculi pleraque futilia legantur. Ex paucis tamen superstitis epistolis non obscurum qualis quantusque vir, quàmque præclare meritis de Christianissimo regno. Bonis auspiciis Carnotensem pontificatum adeptus non poterat nisi bene agere. Procul ab omni ambitu sacris infulis *Epist. 3.* donatus, visus est oraculi fidem confirmasse, & 40. ad episcopatum retrahi debere qui fugiunt: in-

â ij

P R Æ F A T I O

dignos enim esse apice venerandi sacerdotij, nisi qui ordinantur inviti. Sanè in sua diœcesi rectè gubernanda omnem adhibuit industriam, vt ecclesia decessorum culpis fuscata maculas detergeret. ecce autem ipso pontificij exordio cœpit variis turbinibus exagitari.

^b 1. & 2. Nam quòd Gaufridus ^b repugnante Senonensi archiepiscopo & aliquot suffraganeis, ob decantata passim crimina Romæ tandem depositus fuisset, & in eius locum præfectus Ivo: metropolitanus Senonensis hunc consecrare contempsit, quamvis a populo ritè electus, consensum Regis promeritus, clerusque consecrationi diem præfigi postularet. ^c Stampis igitur accusatus quia diceretur in maiestatem regiam commisisse ob præsumptam Romæ consecrationem, penè damnatus ab adversariis fuisset, nisi apostolicam sedem vtiliter appellasset. paullo post à Vicecomite in tetrum ^d carcerem coniectus, cum vi publica erumpere potuisset, maluit vinculis attineri quàm sui causa strages evenire. graviore procella conflictatus est gliscente in illum ^e Philippi & concubinæ odio, necnon aliquot, vt appellat, pseudoepiscoporum ^f livore, qui pro cæca animi libidine probum virum & iusti tenacem fatigabant. Quare iam transacto pontificij septennio, obnixè petebat sibi concedi liberam

^g 25. & 67. octavæ ^g quietem, vt dulciores contemplationum fructus carperet: se quidem multis præesse, nullis ferè prodesse: vtiliorem verò fore privatum exemplo quàm prælatum verbo. at tamen recreatus & confirmatus potissimùm

IN IVONEM.

exhortatione summi pontificis, qui religionem
& doctrinam viri dudum probaverat, in statione
perstitit, & spartam quam nactus erat studuit
adornare. Urbano mox sepulto cum omnia ruerent in
statum deteriorem, penè desperatus Romam pergere
iterum voluit, ut virus acerbitalis in sinum successoris
effunderet, & episcopatum simul eiuraret; suoque
desiderio satisfacisset, nisi aliter disponente numine
propter insidias in Alpium angustiis
^h paratas coactus fuisset pedem retrahere, ^h 110.
non tam suis quàm magnatum consiliis ad-
quiescens. inde repetita verus querela; ⁱ episcopatum
sibi naufragosam esse tempestatem: inde votum
occasione iustitiæ aliquam inferri violentiam,
ut exoneratus sarcina pastoralis postliminio
redeat ad honestum & literatum otium quo Belvaci pascebatur.

Illo quidem sæculo Gallicanæ ecclesiæ facies
valde propudiosa erat. modò enim dege-
mit publicum prostibulum ^k & speluncam la- ^k 66.
tronum factam, modò in domo Dei quemlibet
audere quidlibet, ⁱ quodque patrat impu- ⁱ 12.
nè abire. alibi totum corpus occupari ve-
pribus vitorum, vixque inveniri manum eradi-
cantem. miseros antistites, nec velle nec posse
vacare resarciendis ruinis morum ^m, solum ^m 60.
ad hoc intentos ut pretio gratiam ac patrocini-
um potentioris aucuparentur, cuius turpissimis
nundinis utcunque se defenderent.

Præcipuè verò cathedrales ecclesiæ multi-
plici ægritudine laborabant, ut oportuerit
Ivonem præ cæteris sollicitum esse de recta

P R A E F A T I O

- episcoporum ordinatione, ratum hinc in populos derivari virtutum aut vitiorum exempla. testis epistola ^a qua legatum papæ deprecatur ne assensum præbeat electioni Ganymedis succubi, qui artibus Turonensis archiepiscopi mitebatur incubare Aurelianensi ecclesiæ. Testis ^o altera quæ veterno ecclesiæ Belvacensis morbo remedium quærens, cui malos pastores obtingere quasi legitimum erat, bonos propè nefarium: monet vicarios Cardinales ne sinant illiteratum, aleatorem, & publici adulterij stigmatem compunctum sacram sedem involare. denique testes litteræ ^p ad Comitum Mellentinum, & Paschalem papam. ^q emissæ, quibus urget ne Dunelmensis episcopus permittatur novo invasionis genere Luxoviensem ecclesiam occupare: cui duos filios vix duodennes intruderat ea conditione, ut si primogenitus moreretur, alter alteri iudaico more subrogaretur: nimirum hoc non esse populo regimen præbere, sed discrimen augere.

Tanti mali causam magna parte videtur imputare Philippo Principi, qui partim suo, partim pellicis & aulicorum ingenio depravatus electionum iura sæpè conturbabat, ecclesijs passim rectores præfici volebat quibus plures sæculi nummorum: quos tamen ubi magnam auri copiam expiscatus erat, vanis spebus eludebat. fuit enim ille prædæ avidior, cui suavissimus odor lucris ex re qualibet, ut apud suos & apud exteros ^f malè audiret. Viciis etiam summi pontificis culpam attribuit. Etenim primatem Lugdunensem & Ro-

^r 66. 68.
^{87.}

^f Gregorius
^{7. lib. 2. epist.}
^{5. & 32.}

IN IVONEM.

ba minitanti palam denunciat, se non esse adeo
 cupidum seu timidum, ut in hanc vel illam
 partem flecti valeat aliter quam ratio & con-
 suetudo ferat. sic velle nobilis ac potentis viri
 parere amicitiae, ut tamen sacerdotium hono-
 rificet satisfaciendo iustitiae: tamdiuque repu-
 gnaturum donec ecclesiae Carnotensi iura &
 privilegia restituantur. pari vigore Belvacen-
 ses clericos^f adhortatur ne colla pedibus lai- (263.
 corum temerè subiiciant, sed perversis resi-
 stant, ne turpi & periculosa ignavia libertas ec-
 clesiastica opprimatur iugo servili. Cum etiam
 Ludovicus Rex suorum rapacium praeposito-
 rum technis impulsus, inimico diplomate ad-
 versus clero^m Carnotensem insurgeret, mo-^t 265.
 nuit viam regiam tenere, & cum ecclesia pa-
 cem habere, nec expilatoribus aures vel lin-
 guam inclinare, ne alieno peccato propria
 cumulet.

Nec illustrius exemplum quam in causa
 Philippi, qui furiis stultorum amorum agita-
 tus, legitima vxore repudiata consanguineo
 coniugam^u rapuerat raptus ipse concupiscen-^u 211.
 tia, ut in venerem putris, somno & abdomini
 deditus, nec reipublicae provideret, nec quic-
 quam ageret dignum regia maiestate. Cum-
 que Ivonem rogaret^x ut faveret celebrando^x 13
 pellicis matrimonio, nunquam potuit emolli-
 re constantiam praesulis: qui episcopis ad ince-
 stas nuptias invitatis institit^y ne convenirent, 14
 immò potius publico scandalo viriliter adla-
 trarent. se quidem propter recti studium &
 integram famam malle spoliari episcopatu,

P R Æ F A T I O.

15. quàm populus offendiculum ponere, ² legisve
 pravaricatorem fieri. sæviit in antistitem fa-
 scinatus cum sua Venere amator, qui fortunas
 19. & 22. ² episcopi prædæ exposuit, & diffiduciatum
 penè inedia confecit. toto quidem decennio
 141. ^b Regis odium sustinuit, à quo se audire nulla
 9. verba nisi aspera ^c exoptulat; testatus si inclu-
 35. ferit, exclusit, proscripserit, ^d non tamen fu-
 turum culpæ consentaneum, ne subeat pœnæ
 confortium. quamobrem frustra laborari de
 23. ^e componenda concordia. non enim fore sta-
 bilem nisi prævum consilium mutet in melius,
 & à pestifero flagitio resiliat. nec est quod pro-
 pterea suspicemur malè affectum fuisse sacer-
 dotem erga regni statum. ad ipsum quippe
 15. Philippum ^f scribens (quem licet excommu-
 nicatum, semper appellat Regem suumque
 Dominum) verè affirmat, se pro summa fide-
 litate ferali copulæ reluctari: cū saluti detrimen-
 tum, & coronæ periculum immineat, nisi prius
 generalis concilij diffinitione constet, iustum
 divortium legitimæ vxoris intervenire, lici-
 tasque nuptias iniri posse cum illicita pellice.
 Itaque ab adversariis impetitus maiestatem
 regiam minuisse, respondet rectiùs id retor-
 quendum in antistites aulicos & adulatorem,
 qui vulnere fomentis incurabili dissimulabant
 ferro medicinam facere. debitam quippe fi-
 dem ^g non servare Regi, nec munus implere.
 fatendum est tam dissolutam & propalatum
 principis libidinem pessimi exempli extitisse;
 nec mirum si sancto præfuli & pudicitie cul-
 tori displicuit viam deviam aperiri iniustis

IN IVONEM.

divortiis, & scortorum fœdis amplexibus. Cum
verò Philippus versutos oratores Romam
mitteret, ut ab Urbano veniam flagitiosi fa-
cti subimpetrarent, atque minarentur ab obe-
dientia discessurum, nisi dicto audiens esset;
præmonuit ^h verax antistes tales nuncios pel- 46.
lectos adeptione honorum, molliori infatuare
summum pontificem: propterea caveret à do-
lis, ne si impœnitenti veniam concederet, tan-
quam signo erecto plerique omnes id genus
crimina perpetrarent. nec falsus opinionis fuit,
quando anathemate solutus, statim à funere
Urbani ad vomitum rediit. qua causa iterum
excommunicatus sub Paschali successore, cum
Romam venturus diceretur, suggessit ponti-
fici ⁱ ut catenis Petri strictè religaret versi- 104. 6105
pellem & fallacem adulterum: non enim aliter
cohibiturum detractorum morsus, aut satisfac-
turum iustitiæ.

Postquam verò principis æstus deferbuit,
& senior ac sanior pœnituit, non alius Ivone
proclivior in promerenda illi venia ecclesia-
stica. indicio est epistola ad Paschalem, ^k qua ^k 144.
differit absolutionem honestè fieri posse, nec
iam satis æqua ratione impediri propter quo-
rundam antistitum simultates. Ergo imbecil-
litati hominis succurrendum, & terram Gal-
liam ab exitio anathematis eruendam, ne cun-
cta in deterius vergant. sed & longo rerum
vſu factus cautior palàm docet, ^l si quando Re- 171.
ges concessa sibi potestate abutantur, non ta-
men ab episcopis nimis acriter exasperandos;
divino potius iudicio reservandos: ubi distri-

m 23. **U**tius puniendi sunt quāto minùs fuerint sacer-
 dotali admonitione obnoxij. Reos quidē teter-
 rimorum criminū feriri debere episcopali cen-
 sura, sed adhibito sagaci iudicio, ne tales ha-
 beant defensores quorum factione publici scis-
 matis periculum grassetur. Certè antea litteras
 n 28. **V**rbani quibus Philippum, si non resipisceret,
 plectebat anathemate, non nisi invitus evulga-
 ri passus est. pro sua enim in Regem benevo-
 lentia scrinio detinuit, ne regnum adversus
 illum commoveretur: & n ad ipsum scribens
 profitetur se nolle regiam maiestatem minue-
 re quāmdiu honesta ratione dissimulare pote-
 rit: propterea non adire ipsius curiam, ne sedis
 apostolicæ iussione compellatur multorum
 auribus censuram publicare.

o 137. **P**ostea semper veritus fuit pertinaciter relu-
 ctari voluntati rectoris reipublicæ, aut fovere
 turbas. Nam sciscitanti, Belvacensi o clero an
 suos canonicos criminis accusatos sisteret cu-
 riæ vel ecclesiæ foro; consuluit satius canoni-
 cam legem offendi quā Regem: pro tempo-
 rum enim angustis id sequendum quod infir-
 mitati magis tolerandum. Episcopo etiam
 p 270. **A**brincensium, inter sacrum & saxum hæren-
 ti, vtrum iussu regio an præcepto legati Italici
 obaudiat, suadet nuncium Romam mitti, qui
 doceat summum pontificem non debere in-
 fensum esse præfuli, inter laborantis patriæ
 procellas parenti imperio sui Principis. Simili
 ratione ductus Cononi q legato supplicat, vt
 q 270. temperato rigore vibrati fulminis in Norma-
 nos sacerdotes, cogitet Boiocensium amisti-

tem sub alieno iure tanquam torculari positum esse, neque plura præstare posse quam regia voluntate finitur. qua etiam ratione Senonensi archiepiscopo anxie dubitanti, an quosdam raptores & sacrorum dierum violatores interdictæ communioni redderet, licet impœnitentes nec satisfacientes: respondit, quia ^f mandato regio vrgeretur, molliendam esse ^{171.} disciplinæ severitatem in gravi dissensionum periculo, nec tam præfractè exacerbandum Regis animum. Augustis enim & canonicis sanctionibus definitum fuisse, culpatos reos si receperint gratiam principis, aut eius mensæ participes effecti sint, iam non repellendos, quin potius benignè admittendos, ne quod principis pietas recipit, à Christianis sacerdotibus alienum habeatur. Quod quidem in Gervasio ^f excommunicato ipsemet Ivo præstiterat: & Sanctioni coepiscopo factum miranti vel indignanti rescripsit, id se honori regis maiestatis detulisse fretum legis auctoritate: adeò vir providus & dissidiorum fugitans sibi cavendum existimavit, ne specioso colore ecclesiastici anathematis, iram Regis inflammaret, peiorisque mali fomes fieret. Denique cum Paschalis ^f papa suæ causæ nimio plus favens, districtè mandasset ne Rodolphus archiepiscopatui Remensi designatus Ludovico suo Regi per manum & sacramentum fidelitatem promitteret, modestè excusat non obtemperatum fuisse, quia paci ecclesiasticæ & fraternæ caritati mandatum adversaretur. Tum quod tales prohibitiones non æterna legeni-

62.

1901

P R Æ F A T I O

tebantur, sed sola intentione adquirendæ libertatis. qua novitate offensa curia Francorum procerum altè reclamabat, omnes episcopos quàmlibet religiosos & sanctos eandem fidelitatem semper iurasse antecessoribus Regis, nec salva imperij Gallici integritate ab inveterato more posse discedi. antea quidem electum à Remensibus Manassem Ivo commendaverat ^u Urbano, arbitratus Romano pontifici necessarium esse, devotum sibi ministrum in ea metropoli substituere quæ diadema imperij possidebat, & cæteris penè Gallicanis ecclesiis exemplum præbebat ruendi aut resurgendi. non tamen minore affectu tactus tuebatur causam sui principis, cui fidos & benevolos præsules Remis habere magis oportebat. pari prudentia cum Senonenses vrgerent ut suum electum proprio saltu in episcopum consecraret, distulit, ^x causatus debere prius Regem adiri, quia nonnulla videbantur obistere ne confirmaretur electio inconsulto principe. adhuc ubi rescivit Lugdunensem archiepiscopum legatione Romana in Galliis fungentem, consecrari vetuisse electos, quia dicerentur investituras accepisse à manu Regis; non dubitavit adserere ^y id nihil officere fidei ac religioni; nec ignorare veteri iure Christianorum post canonicam electionem concessos episcopatus à principe. Mirum igitur tantos inde tumultus passim excitari, vnde contigerit dividi regnum & sacerdotium, sine quorum concordia nihil tutum, nihil incolume manere possit. Ideò semper desiderat episcopos consecrari

P R Æ F A T I O

Secrari cum pace^z regni; & Paschali consulit^z 55.
 ne vnquam discedat à benevolentia^a Regis^a 238.
 Francorum, ne Gallia^z religiosissimæ & Romanorum pontificum amantiissimæ causam scismatis præbeat, cuius incendio tota Germania miserè ardebat. Immo verò fatetur^b principi-^b 86.
 pes sæculares non valdè egere pace clericorum, & proprio exemplo docet, episcopum, si quando non potis est adversus potentiores pacem retinere (licet onerosam & sumptuosam suæ ecclesiæ) attamen debere contineri suis terminis, & magnis atque potentibus viris servire.

Sunt alia testimonia optimè affecti animi, deque tranquillitate publica maximè solliciti. Nam cum extincto Philippo, multi turbatores, ob procrastinatam successoris consecrationem molirentur regnum in extraneam manum transterre, vel minuere: subacti vir iudicij, & politicæ prudentiæ peritus sategit vt procures vtriusque ordinis celeriter Aureliæ convenirent, quo Ludovicus hæreditario iure sceptrum capesceret. Cumque Remenses clerici obtenderent litteras Romani pontificis, interminantes ne regia fieret vinctio, & obstreperent Ivonem cum suis collegis temerasse iura privilegij: c^c firmo apologetici ariete futi-^c 189.
 les calumnias subvertit: docuitque non sine capitali exitio regni & ecclesiæ debuisse differri tanti momenti negotium. Neque tacendi sunt salubres monitus quibus impulit Ludovicum^d vt legitimam vxorem duceret. Sciebat^d 239.
 enim si longiores moras neceret, & obiret

P R Æ F A T I O

• 209.

absque successore , divisum iri nobilissimum imperium in multiplices & luctuosas scissuras. Properandum igitur & providendum stabilitati regni & paci ecclesiæ : quo nato hærede vana spes ambitiosorum eluderetur , & silentium irrisoribus indiceretur. Contrà, libere coarguit^e Trecensium Comitem, qui volebat Regem nuptiali fœdere sociari consobrinæ, licet ex incesto amplexu natæ. Huius enim connubij paranympum & auspicem debitæ fidelitatis sacramento adversari : cum audeat principi consulere quæ nec vtilia nec honesta censeantur. quare denunciat nisi à cœpto desistat, malum consilium consultori fore pessimum.

Verum abstineo plura retexere. Satis est delibasse superiora, & gustum operis præbuisse studiosis , qui facilius cætera observabunt. Quam autem in illo restituendo contuli operam , debui (amplissime Præses) augusto tuo nomini dedicare , observantiæ erga te meæ fidele testimonium : quod ut pro tua singulari humanitate gratum & ratum habeas , obnixè rogo. Nec incongruum munus videri potest. Gallicus enim pontifex qui quondam iuris doctrina morumque probitate notus, magna auctoritate vixit, benignè adhuc excipi merebitur à Gallorum vndequaue doctissimo, qui non minùs antistitem æquat sanctitudine, quàm Præsidem implet iustitia. Ad hoc quemadmodum ille inter varias depravatissimi sæculi tempestates, honesti custos, bonique publici vindex perstitit : sic tu nullis turbinibus

IN IVONEM.

à recto deflectis, quin ad salutem & decus patriæ omnia studia dirigas. Sed nobilis tuus pudor verat excurrere in laudes ampliores. Novi enim quàm sis ab aura populari alienus, quando nec gloria crescis, nec livore minueris. faxit Deus bonorum largitor, vt in totius Galliæ celeberrimo Senatu annare & perannare diutissimè tibi liceat, quod voti caput habet

Tibi addictissimus & obsequen-
tissimus IVRETVS.

ē ij

TESTIMONIA VETERVM DE IVONE CARNOTENSI episcopo.

Glorioso & sapienti Ivoni Carnoten-
si episcopo, frater Hugo monachus san-
cti Benedicti Floriacensis cœnobij sem-
piterna pace & felicitate perfrui.

ex vet. chro.
P. Petavij
Senat. Paris.

Ecce tibi, præcellentissime pater & domne,
duo humilitatis meæ opuscula transmittō,
ut si quid ibi videris indecens & incultum,
lima prudentiæ tuæ corrigas, & exornes,
& quod tibi placuit corroboret, & confirmes
arma mea adversus otium suum hæc opuscula
quæ nunc vides nam malo studio vacare,
quàm in ocio & torpore sicut pecus inutile vi-
tam exigere. Sed hæc omnia vestro disidero iu-
dicio discuti & vestra sapientia condiri, quo-
niam vacillare non poterit quod semel auctori-
tatis vestræ nodus corroboraverit. At mihi for-
sit aliquis dicet; tam vilia & inutilia cur
viro prudenti, & in summa arce philosophia
sedenti mittere non erubisti? cum scias scri-
ptum, quia orationi & carmini est parva gra-
tia nisi eloquentia sit summa. Ego verò ad hæc
respondeo, quoniam magis iusto sapientis iudi-
cio comprobari, quàm arrogantium sententia

TESTIMONIA VET. DE IVONE CAR.

*cond. mnari. laboriosum tamēn est, pater honestissime, tua integritatis adiectiones & de-
tractiones huic adhibere volumini. sed fru-
ctus laboris preciosior auro caritas est. vale.*

Sugerius abbas S. Dionysij in lib. de
vita Ludovici grossi, Regis
Francorum.

*Consulte ergo agitur, & potissimum dis-
tante venerabili & sapientissimo viro Ivone
Carnotensi episcopo, ut ad refellendam im-
piorum machinationem citissime Aurelianis
conveniant, cuiusque exaltationi operam dare
mature festinent. Senonensis igitur archiepi-
scopus Daimbertus invitatus cum comprovin-
cialibus videlicet ^a Galone Parisiensi episcopo, ^a al. Walo-
Manasse Meldensi, Ioanne Aurelianensi, ^{nc.}
Ivone Carnotensi, Hugone Nivernensi, Hum-
baldo ^b Autistodorense accessit. ^b al. Altis-
fiodorense.*

Idem paullopost.

*Recedentibus praelatis ecclesie, archiepisco-
po Senonensi episcopo Aurelianensi, Carnoten-
si venerabili Ivone, qui tentus fuerat carce-
re, quem coactus fecerat *pingi in eodem castel-
lo multis diebus.*

ex prisco
codice ma-
nuscripto.

Andreas vetus scriptor lib. 3. historiae
Francorum ad P. Atrebatensis
ecclesiae episcopum.

*Anno domini. M. C. IX. episcopi qui ad exe-
quias Philippi Regis convenerant, post exe-
quias statim Aurelianis convenerunt, & pro-
pter turbatores regni, salubri accepto consilio,
Ludovicum iuvenem, religionis amatorem,
moribus mansuetum, armis strenuū, bello acer-
rimum, in die inventionis protomartyris Ste-
phani, in Regem unxerunt, ante altare san-
ctae crucis, & coronam regni capiti eius impo-
suerunt Daimbertus Senonensis archiepiscopus,
Ivo Carnotensis, Ioannes Aurelianensis,
Hubertus Silvanectensis, Vualo Parisiensis,
Manasses Meldensis, Hugo Nivernensis epi-
scopi, & episcopus Autisiodorensis.*

Eadem verba extant in manuscripto
exemplari alterius veteris auctoris qui
sequentia adiicit. *provocati plurimis exem-
plis aliorum Regum, qui diversis in locis pro-
pter imminentes turbas à diversis episcopis con-
secrati sunt.*

DE IVONE CARNOTENSI.

Sigebertus in chronico sub anno
1078.

*Ab hoc tempore capit resflorere in ecclesia
beati Quintini Belvacensis canonicus ordo,
primum ab apostolis, postea à beato Augustino
episcopo regulariter institutus, sub magistro
Ivone venerabili eiusdem ecclesie preposito,
postea Carnotensium episcopo.*

Idem sub anno 1092.

*Dominus Ivo sancti Quintini Belvacen-
sis prepositus à papa Urbano consecratus, fit
Carnotensis episcopus,*

Idem lib. de illustribus ecclesiæ scripto-
ribus, cap. CLXVIII.

*Ivo Carnotensis episcopus scripsit ad Hu-
gonem Lugdunensem archiepiscopum & apo-
stolica ecclesie legatum, epistolam ² non mul-^a intelligit
tum prolixam, sed multum canonicis & ca-^{epist. 60.}
tholicis testimoniis auctorizatam, pro dissi-
dio regni & sacerdotij, & pro inusitatis ec-
clesie Romana decretis. Scripsit & ad diversos
amicos vires valde epistolas; composuit etiam
insigne volumen canonum.*

ē iij

Mattheus Paris hist. Angl. in Vvilielmo
sec. sub ann. Dom. M. XCIII.

*Hoc quoque anno Ivo Belvacensis Præposi-
tus, à papa Urbano consecratus est episcopus
Carnotensis.*

Idem in Henrico primo.

*Anno Domini M C. XVII. venerabilis vir
Ivo Carnotensis antistes, & in scripturis sa-
cris ad plenum eruditus, diem clausit extre-
mum.*

Robertus de monte in supplémento
Sigeberti sub anno III4.

*Post Ivonem qui vita atque doctrina sua
Carnotensem ecclesiam illustravit, quique in-
ter cætera opera sua illud volumen quod decre-
ta Ivonis dicunt, utiliter compilavit, Gaufri-
dus vita merito ac prudentia venerabilis Car-
notensem ecclesiam rexit.*

Guillermus de Nangis in gestis Phi-
lippi tertij audacis ad annum

M. CC. LXXV.

^a epist. 189. *Quia sicut legitur in quadam epistola
Ivonis quondam episcopi Carnotensis.*

DE IVONE CARNOTENSI.

Vetus & anonymus scriptor chronolo-
giæ Autissiodorensis ad annum
Dom. 1154.

*Quodquidem Ivo Carnotensis . decreto-
rum ac legum peritissimus in epistolis suis tam
rationibus adstruit quàm exemplis.* ^{epist. 189.}

Ex antiquo manuscripto codice ec-
clesiæ Laudunensis.

*In vigilia natiuitatis sanctæ Mariæ ante
vesperas Carnotam venerunt, & honorificen-
tissimè suscepti sunt à domno Ivo Carnoten-
si episcopo, totaque canonicorum processione
extra urbem vsque ad vineas eis occurrente,
feretrumque positum est in maiori ecclesia su-
per altare sanctæ Mariæ.*

Priscus monachus maioris monasterij
agens de privilegio concessa ab Vrba-
no papa secundo in concilio Cla-
romontano M. XCIII.

*Præter hos assidebant dominus Hugo lega-
tus & primas Galliarum idem ipse Lugdu-
nensis archiepiscopus, & dominus Amaius le-
gatus, & Burdegalis archiepiscopus, Rai-
naldus Remensis archiepiscopus, Richerius Se-*

TESTIMONIA VETERVM

nonensis archiepiscopus, Hildebertus Bituricensis archiepiscopus, Rollandus Dolensis archiepiscopus, Narbonensis archiepiscopus, Axiensis archiepiscopus, Toletensis archiepiscopus & legatus Hispaniarum, Hoellus Cennomannensis episcopus, Gaufredus Andegavensis episcopus, Nannetensis episcopus, ^aPitavensis episcopus, Ivo Carnotensis episcopus, Ioannes Aurelianensis episcopus, Rogerius Belvacensis episcopus. Episcoporum quoque & abbatum procerumque & diversarum dignitatum maxima multitudo, quorum incertus numerus, omnibus his ad auctoritatem & confirmationem privilegij nostri, fiat, fiat aclamantibus.

^a Pictavensis.

Ex Martyrologio ecclesiae Carnotensis.

Idibus Decembris anno incarnationis Domini M. C. XV. obiit pater Ivo huius sacratissima sedis antistes, vir magna religionis, ecclesiasticorum & secularium negotiorum prudentissimus, mitis affatu, patientia insignis castitate pollens & tam in divinis quam in philosophia eruditissimus. Qui sex pallia bona, & septem cappas, & infulas tres, & tapetia tria decori huius ecclesiae contulit: librum Missarum, & epistolarum, & textum evangeliorum, & unum lectionarium matutinalem dedit, & omnes argento paravit. Pulpi-

DE IVONE CARNOTENSI.

tum miri decoris construxit, scholas fecit. domum episcopalem, quam vilem & ligneam (quam in obitu episcoporum vel discessu^a qui-^a vide epist. busdam pravis consuetudinibus per violen- 94. tiam Carnotensem Comitum inductis ancillatam invenerat) speciosam & lapideam à fundamento refecit, & cum omnibus ad ipsam pertinentibus sive mobilibus sive immobilibus ex ancilla liberam reddidit, libertatemque ipsam astipulatione privilegiorum & Romana sedis, & Regis, & Comitum, quæ in archivis huius ecclesie habentur, confirmavit. Terram etiam quâdam contiguam eidem domui ad amplitudinem ipsius domus à Vicedomino adquisivit, & muro clausit. Apud Pontem Gaudinum alias domos ad usus episcopales adificavit: eandemque villam in multis melioravit. Abbatiam S. Ioannis ex seculari in regularem convertit, instituit & auxit. consilio & auxilio ipsius monasterium infirmorum apud Bellum locum constitutum fuit. Minoratas omnes huius ecclesie, & precarias in communes redegit usus, & eas in posterum personis^b distribui tam suo, ^b mentio fit epist. 271. quàm apostolico privilegio vetuit. Angarias, & iniustas exactiones, & pravas serviētium distensiones fieri per preposituras iisdem privilegiis prohibuit. Ad augmentandam tabulam altaris idem moriens centum modios vini

TESTIMONIA VETERVM
reliquit. & in aliis pluribus sua ecclesie & clericis suis multa bona fecit.

Ex prisco Kalendario S. Quintini
Belvacensis.

Kal. Ianuarij obiit venerande memoria magister Ivo, præ aliis sui temporis doctor insignis, primus abbas huius ecclesie, postea Carnotensis episcopus. Dedit nobis triginta volumina, calices quatuor, textum aureum, crucem auream, phylacteria quatuor, cruces argenteas, & auratas quatuor, dexteram beati Callixti Papa, thuribula duo argentea Obiit autem tantus vir iste anno incarnationis Christi 1116. pro cuius anima damus ad elemosinam unum frumenti modium.

Ex Kalendario ecclesie S. Ioannis
Carnotensis in valle.

Decimo Kal. Ianuarias anno ab incarnatione millesimo, centesi no decimo quinto obiit bone memoria Ivo Carnotensis episcopus, qui canonicorum regularium ordinem in hac ecclesia constituit, & eandem rebus suis ampliavit, dans fratrum vsibus ecclesiam sancte fidis, ecclesiam sancti Stephani cum rebus ad eam*

* vide epist. 286.

DE IVONE CARNOTENSI.

*pertinentibus, ecclesiam de Luciaco, ecclesiam
de Pontegodano, & terram ultra stagnum, tri-
ginta quoque volumina librorum suorum, &
multa alia.*

Ex eodem •Kalendario.

*Centum mille minus uno currentibus annis
Floruit hic primum locus ordine canonicali.*

Epitaphium Ivonis Carnot. ex vetere
membrana B. Briffonij.

*Mente, manu, lingua, doctrina, corporis usu,
Prudens, munificus, affabilis, utilis, insons,
Prima columna domus Domini, quam iure
salubri*

*Fovuit, munivit, instruxit, iugiter auxit
Consilio, scriptis, quo viveret ordine, rebus.
Cuius operi gratis ager, rem sensu cegenus,
Istius urbis apex, memorandus episcopus Ivo
Hac situs expectat adventum Iudicis urna.*

Nic. de Clamengiis cantor Baiocensis,
epist. ad Galiotum de Petramala car-
dinalem, quæ incipit: Quod in supe-
riore: qua contra Petrarchæ dictum
probare vult, nunquam caruisse Gal-
liam eloquentibus viris.

TESTIMONIA VETERVM

*Si rerum gestarum scriptores postulant, Gregorium Turonensem accipe, Severumque Sulpitium gestorum beatissimi Martini luculenta descriptione relatores. Possem alios permultos & antiquos & recentiores commemorare: ex antiquioribus Irenaeum Lugdunensem, Hilarium Arelatensem, Gennadium Massiliensem, Radulphum Flaviacensem, Prosperum & Cassianum. Ex recentioribus autem primo Bernardus occurrit, deinde Ildebertus Cæno-
manensis, Ivo Carnotensis, Odilo, Hugo, & Petrus venerabilis abbates Cluniacenses, Hugo denique & Ricardus canonici sancti Augustini regule sectatores.*

Tritemius Abbas libro de scriptoribus ecclesiasticis.

*Ivo episcopus Carnotensis ex Praeposito sancti Quintini Belvacensis, ordinis canonico-
rum regularium divi patris Augustini, vir in divinis scripturis exercitatus, & canonum san-
ctorum patrum, ac generalium conciliorum cau-
tissimus interpret: nec minùs sanctitate quàm
scientia reverendus, ordinem suum diu collap-
sum magnificè reformavit. Scripsit post Bur-
chardum Vormaciensem episcopum, ex cano-
nibus sanctorum compendiosum Decretum, quo*

DE IVONE CARNOTENSI.

*ante Gratiani tempora utebantur iurista, quod
pranotavit pannoniā, ^a lib. 10. epistolarum ^a pannoniā
ad diversos lib. 1. & alia quedam. Claruit sub <sup>al. pannor-
miam</sup>
Henrico quarto anno Domini M. XC.*

Ex aliis quæ Ivo scripsit hæc reperi-
mus, de ecclesiasticis sacramentis ac offi-
ciis, & præcipuis per annum festis ser-
mones xxi. De Regibus Francorum bre-
ve chronicon, quod epistolis subiecimus
ex P. Massoni 1C. libro.

Superioribus videntur etiam adii-
ciendi loci Hildeberti de Lavardino, Ce-
nomanensis episcopi, qui Carnotensis
episcopi meminit: quem licet non nomi-
net, tamen probabile est de Ivone intel-
ligi, cuius epistolæ ad ipsum Hildeber-
tum extant in hoc libro.

Hildebertus epist. 26. ad
Comitissam.

*Episcopo Carnotensi conductum, sicut fer-
tur, providisti ad concilium profecturo. quod si
ita est, præfate gratia beneficium mihi com-
munices, exoro.*

TESTIMONIA VETERVM

Idem epist. 39. ad clerum. cum in carcerem detrusus esset ab Huberto Comite.

In turre Cenomanensi Comes^a Rotrocius tenebatur in vinculis. mater Comitum in osculo me suscepit, applausit testamento. Et paullo post: Porro in illo castello in quo hec acta sunt, Carnotensis erat episcopus, veneranda vir auctoritatis: sed apud sceleris auctores sine auctoritate fuit auctoritas. Is in spiritu Hubertum conveniens (hoc enim Phariseorum principi nomen est) primò blanditus illi bestie: sed bestia rationem non admittit. Dehinc illum sacrilegij liberè arguit, obsecravit opportunè, importunè increpavit. Postremo tradidit eum sathana in interitum carnis, anathematis vinculo quo debuit alligatum.

Idem epist. 61. ad monachos.

Errastis & vos foris, cum fores vestras Carnotensi episcopo clausistis, cum exclusistis Christum Iesu Christi, obliti pariter bonum hospitalitatis & præmium. Hunc & per vos via transire coegerat, & apud vos hospitari temporis articulus. Nox imminens & aeris intemperies pontificem hospitio instare perurgebant.

NOMINA EORVM AD quos scriptæ Epistolæ Ivonis.

A

Adela Comitissa Carno-
tensis, epist. 5. 91. 101.
116. 121. 179. 187.

Adela Palatina Comitissa.
136.

Albertus Cænomanensis ec-
clesiæ electus. 277.

Anselmus Cantuariensis
archiepiscopus. 39.

Anselmus Belvacensis episcopus.
281.

Audoenus Ebroicensis episcopus designatus. 223. 242.

B

Belvacensis ecclesiæ fratres.
epist. 17. 32. 98. 137. 263.

Benedictus cardinalis pres-
byter, & Romanæ ecclesiæ
Vicarius. 87.

Bernardus maioris mona-
sterij abbas. 4. 73.

Bernerius abbas Bonæva-
lensis monasterij 226. 269.

Bruno primæ sedis Belgico-
rum episcopus. 214.

C

Clarebaldus Silvanectensis
episcopus. epist. 268.

Carnotensis clerici & laici.

20.

Columbenfes monachi 191.

Cono Prænестinus episcopus & apostolicæ sedis legatus.
266. 267. 273. 275.

D

Daimbertus Senonensium
archiepiscopus epist. 76. 90.

111. 113. 115. 119. 124. 125. 126.

132. 134. 139. 146. 168. 170.

171. 182. 200. 225. 237.

Daimbertus Senonensis ec-
clesiæ metropolitanus. 115.

Daimbertus patriarcha Hierosolymitanus. 93.

Dolensis monasterij monachi. 78

Dolensis Clerus. 178.

Dunensis monasterij S. Aviti virgines. 10.

E

Ecclesiæ filij. 172.

Eduenses clerici. 222.

Episcopi Remensis diocesis

83.

Eudo vel Reudo Norman-
niæ dapifer 27.

F

Fulco Belvacensium episcopus.

pus epist. 30. 31.
 Fulco Parisiensis episcopus
 112.
 F. Cenomanensis ecclesiæ
 præcentor. 232.

G

Galterius, sive Walterius
 Belvacensis ecclesiæ biblio-
 thecarius ep. 123.
 Galterius Meldensis episco-
 pus 70.
 Galterius Stirpensis eccle-
 siæ præpositus 69.
 Gaudefridus episcopus Am-
 bianensis 268.
 Gaufridus anachorita 240.
 Gaufridus Belvacensis episco-
 pus 177. 193. 212.
 Gaufridus Cenomanensis
 decanus 52.
 Gaufridus Comes Vindoci-
 nensis. 129.
 Gaufridus sive Gufredus,
 vindocinensis monasterij ab-
 bas 41. 57. 82. 163. 195.
 Gaufridus monachus 208.
 Gaufridus solitudinis cultor
 164. 208.
 Gerardus 6.
 Gilbertus Ebroicensium epi-
 scopus. 153.
 Gislebertus 198. nepos Tu-
 ronensis archiepiscopi 199.
 Girbertus Parisiensis archi-
 diaconus 249.
 Guacelinus Wintonienſium
 episcopus 38.
 Gualo Parisiensis episcopus

169. 218. 243.
 Gualo presbyter 99.
 Guido seu Wido Regis da-
 pifer 23. 47.
 Guido abbas Molismensis
 monasterij. 224.
 Gulielmus abbas maioris
 monasterij 197. 234.
 Gulielmus Anglorū Rex 71.
 Gulielmus Catalaunensis
 episcopus 268.
 Gulielmus Miles 205.
 Gulielmus episcopus Pari-
 siensis 79.
 Gulielmus Rothomagent ū
 archiepiscopus. 149.
 Guntherius sive Guntherus,
 vel Gonherius presby. cr. II.
 140. 228
 G. abbas monasterij S. Guā-
 dregisili 72.

H

• Haimericus abbas Aquici-
 nensis epist. 287.
 Henricus abbas Angeliacen-
 sis monasterij 233.
 Henricus Anglorum Rex
 106. 118. 261.
 Hildebertus Cenomanensis
 episcopus 74. 148. 167. 206.
 220. 230.
 Hoëllus Cenomanensis e-
 piscopus 21.
 Hugo archiepiscopus Lug-
 dunensis 24. qui etiam apo-
 stolicæ sedis Vicarius 34. Le-
 gatus 55. 59. 60. Romanæ ec-
 clesiæ legatus 61. 66. episco-

pus primæ sedis 66. 68 158.

Hugo Cluniacensis monasterij abbas 196.

Hugo ecclesiæ Aurelianensis decanus. 194.

Hugo Treccasium Gomes 209. 245.

Hugo Sueffionum episcopus 42.

Humbaldus Autissiodorensis episcopus 166. 241.

Hugo Belvacensis ecclesiæ decanus & cæteri fratres 77.

H. Sueffionensis ecclesiæ diaconus 96.

I

Ioannes primæ sedis Lugdunensis archiepiscopus epist. 236.

Ioannes Aurelianensium electus 64. episcopus 75. 100. 114. 162. 213. 221 247.

Ioannes Cardinalis presbyter & Romanæ ecclesiæ legatus 84. Vicarius 87

Ioannes Tarvanensis episcopus. 97.

L

Lambertus Atrebatensis episcopus epist. 33 97.

Laurentius monasterij Caritatis monachus 186.

Leodegarius archiepiscopus Bituricensis 180.

Lefiardus vel Lifiardus episcopus Sueffionum 203 229. 246. 279. 280.

Leudo presbyter 63.

Ludovicus Rex Francorum 127. 196. 202. 239. 253. 264. 265.

L. Sueffionensis ecclesiæ Præpositus 96.

M

Manasses Meldensium episcopus epist. 251.

Manasses Remorum archiepiscopus 85. 102. 145

Manegaldus 40.

Matildis Anglorum Regina 107 142. 174.

Matildis Blesensis Vicecomitissa 130.

Mellentini clerici 45.

O

Odo archidiaconus epist. 155.

Odo presbyter 128.

Olricus 156.

O. abbas maioris monasterij 289.

O. Gemmeticensis, vel Gemetensis monasterij abbas 160.

P

Paschalis Pontifex summus epist. 81. 88. 89. 92. 94. 95. 103. 104. 105. 108. 109. 110 117. 135. 144. 147. 159. 173. 175. 176. 190. 204. 210. 219. 227. 238. 244. 250. 254. 258. 271. 274. 276.

i ij.

Petrus doctor. 96.
 Petrus Pictavenſis epiſcopus 36.
 Philippus Comes Trecassi-
 nus 79.
 Philippus Trecentium epiſcopus 257.
 Philippus Francorum Rex
 9.15.22.28.56.
 Pontius Cluniacenſium abbas 231.262.

Q

S. Quintini fratres epiſt.
 17.32.

R

Radulfus Remenſium archiepiſcopus epiſt. 188.211.
 252.259.
 Radulfus Remenſis eccleſiæ præpoſitus 161.
 Radulfus abbas monaſterij ſancti Fulciani 255.
 Radulfus de Balgenciaco 248.
 Radulfus Turonum archiepiſcopus 235.
 Rainaldus Remorum archiepiſcopus 13.
 Rainaldus 256.
 Reginaldus Andegavenſis epiſcopus 272.
 Remenſis diœceſis epiſcopi 83.
 Reudo, vel Eudo Norma-
 niæ dapifer. 27.
 Ricardus vel Richardus Al-

banenſis epiſcopus, & ſanctæ ſedis Vicarius ſeu legatus 133.
 141.181.216.217.
 Richerius archiepiſcopus Senonenſis 8.35.50.
 Robertus Lincolienſis eccleſiæ epiſcopus 278.
 Robertus Comes Pontivenſis 120.
 Robertus Mellentinus Comes 143.154.
 Robertus 34.37.
 Rogerius preſbyter 29.
 Rogerius Cardinalis 18.
 Roſcelinus 7.

S

Sanctio preſbyter epiſt. 51.
 epiſcopus 62. Aurelianenſis 53.
 Samſo Wigornienſis epiſcopus 165.207.
 Stephanus archidiaconus 138.
 Stephanus Comes 178.
 Stephanus Palatinus Comes 49.86.
 Stephanus Regis cancellarius. 260.
 Sueſſionenſis eccleſiæ clerus 96.
 Sueſſionenſis congregatio B. Stephani 58.

T

Thomas Eboracenſis archiepiſcopus epiſt. 215.
 Turgedus Abrincenſium epiſcopus 270.

V

Vrbanus Pontifex maximus
epist. 12. 25. 43. 46. 48. 65. 67.
289.

Walo Belvacensis episcopus
268.

Walterius abbas Fossatenfis
monasterij 26.

Walterius, seu Galterius
Meldenfis episcopus 16.

Walterius five Galterius Bel-
vacensis ecclesiæ bibliotheca-
rius 184.

Wido, seu Guido, Regis da-
pifer 23. 47.

Wilelmus vel Guillelmus
Fiscanensis monasterij abbas
19. 80.

Wilelmus Rotomagensium
archiepiscopus 185.

Wilelmus Parisiensis archi-
diaconus 183. 185.

Wlgrinus Aurelianensis ar-
chidiaconus 194.

Wlgrinus Parisiensis archi-
diaconus 122. 131. 138.

*NOMINA ALIORVM QVORVM
epistola inserta vel adiuncta sunt
Ivonianis.*

Bernardus Claræval. O ab-
bati maioris monasterij
pag. 543.

Daimbertus archiep. Senon.
Ioanni Lugdu. archiep. epist.
236.

Hugo Pontiniacensis O ab-
bati maioris monasterij pag.
543.

Ioannes Lugdunensis ar-
chiep. Daimberto Senon. ar-
chiep. epist. 237.

Vrbanus Papa clero & popu-
lo Carnot. epist. 1.

Idem Richerio Senon. arch.
epist. 2.

Idem Ivoni epist. 3.

INDEX IN IVONIS EPISTOLAS.

A Latere, 66.207	440
Abbas novus iu- rat sese recolle- cturum res mo- nasterij dispersas, 248	Albertus abbas, 497
Abbas consensu episcopi potest locum suum deserere, 48.	Aldricus episcopus Cenoma- nensis, 15.16
49. abbas benedictio, 174	Alodium, 288
Abbatres decimas à laicis acci- pientes, 340	Ancilla ecclesiarum, 211
Absentatio, 35	Anulus pastoralis, 14
Aconius rex, 142	Altare de Morentiaco, 497
Adalais adultera Guillelmi, 7.8	Altari moto an iteranda eccle- sia consecratio, 143.160.161
Adelecia Puteasensis, 116.151.	Altaris invasor, 193
153	Altaria redimere sub nomine persona, 25
Adeleis Comitissa, 140	Altaria portatilia, 143.144. 161
Adultera vxore dimissa an li- ceat aliam ducere, 221.224.	Anachoreta, 340
225	Ancherivilla, 497
Adulterium quomodo proban- dum vel purgandum, 439.	Andegavensis Comes, 275
Allegad II - 155	Angaria, 302.305.323.466
316	Angariatus, 306
	Anselmus archiepiscopus Can- tuariensis, 441
	Anastasy Pope 745

I N D E X.

<i>Apices pro literis,</i>	9	<i>Belvacensis ecclesia,</i>	303. à divi-
<i>Apostolicus, pro papa,</i>	238. 244	<i>no servitio suspensa,</i>	463.
<i>Appellationum litera,</i>	156.		465
	297. 387	<i>Belvacensis ecclesiæ miseria pro-</i>	
<i>Aqua ferventis examinatio,</i>		<i>pter electiones episcoporum,</i>	
	151. 360. 445. 488		171. 179
<i>Archidiaconorum rapacitas,</i>		<i>Benedictio abbatum,</i>	145. 146.
	355		147
<i>Archipresbyter,</i>	92. 193. 194.	<i>Benedictio Papa irrita à Metro-</i>	
	232	<i>politano Senonensi,</i>	15.
<i>Arnulfus monachus,</i>	158	<i>Benedictionis nomine palliata</i>	
<i>Arnulfus Virsionensis,</i>	307.	<i>exactiones,</i>	235
	308	<i>Bernerius monachus,</i>	157. 158.
<i>Aviti Dunensis monasterium</i>		<i>Bonavallis abbas,</i>	254.
<i>Virginum,</i>	19		493
<i>Aurelianensis episcopus die in-</i>		<i>Beneficium pro feudo positum,</i>	
<i>troitus sui vinctum carcere</i>			249. 287. 365
<i>educit,</i>	95. 96	<i>Bertreda Comitis Andegaven-</i>	
<i>Aurelianensis ecclesiæ miseria</i>		<i>sis coniux,</i>	27
<i>ob electiones,</i>	127	<i>Bistiacum monasterium,</i>	76
		<i>Blesensis & Bonavallensis ab-</i>	
		<i>batis controversia,</i>	377. 378.
			379
		<i>Blesensium monachorum &</i>	
<i>Bannum leuga,</i>	193. sub	<i>Vindocinensium controver-</i>	
<i>banno esse,</i>	238	<i>sia,</i>	295. 296. 297
<i>Basilei Reges cur dicti,</i>	294.	<i>Blesensis Vicecomitiſſa,</i>	229
<i>Beccensium & Molismensium</i>		<i>Bonavallis monasterium,</i>	7.
<i>monachorum controversia,</i>			220. 322. 323
	70. 71.	<i>Bonavallensis & Blesensis ab-</i>	
<i>Beccensis monasterij abbas Gu-</i>		<i>batis controversia,</i>	376. 377.
<i>lielmus,</i>	495		378. 379
<i>Belgicorum primæ sedis episco-</i>		<i>Brevigerulus,</i>	168
<i>pus,</i>	372		

INDEX.

<i>Bruno Signinus episcopus,</i>	284	<i>subdecani controversia,</i>	357.
<i>Buglensis ecclesia,</i>	308.309.310		358
<i>Buchardus Rata pilata,</i>	230	<i>Carnotensis monasterij abbas,</i>	
<i>Burgenfes,</i>	193		377
<i>Burgulienfis abbas,</i>	130	<i>Carnotensium clericorum disti-</i>	
		<i>dia & rixa cum Comitissa</i>	
		<i>& eius filio,</i>	238.240.305
<i>Calcaneum observare,</i>	10	<i>Casamentum,</i>	494
<i>Calciamenta evangelica,</i>	283	<i>Casati ecclesia,</i>	53
<i>Calceamentorum longitudo ex-</i>		<i>Castratis presbyterū pæna,</i>	239
<i>cedens,</i>	558	<i>Castrundunum,</i>	220.490
<i>Calicis elevatio, repositio, con-</i>		<i>Castus monachus,</i>	368
<i>signationes,</i>	402. 403	<i>Catancus,</i>	229
<i>Calvus mons,</i>	52	<i>Cathedra potestas non everten-</i>	
<i>Cancellarius Regis potest esse epi-</i>		<i>da ob pravos pæfides,</i>	114.
<i>scopus,</i>	457		406
<i>Canonum rigor quando possit</i>		<i>Catinæ pelles,</i>	354
<i>remitti,</i>	100	<i>Caudam hostiæ cum capite im-</i>	
<i>Canonici Unde dicti, 138. a se-</i>		<i>molare,</i>	262
<i>culari potestate liberi, 88. non</i>		<i>Cinerosa porta Carnoti,</i>	494
<i>debent esse vulgo nati, 226.</i>		<i>Cinctus iudex,</i>	428
<i>anteneantur in introitu suo</i>		<i>Circada,</i>	497
<i>quid solvere,</i>	234	<i>Clamorem facere, pro litem mo-</i>	
<i>Cantilena populares in electos</i>		<i>vere,</i>	288
<i>episcopos,</i>	133	<i>Claustra libera à seculari pote-</i>	
<i>Caperemassarius,</i>	14	<i>state,</i>	188
<i>Caput Autumni,</i>	168	<i>Clerici monachis præferendi,</i>	67
<i>Caput ieiunij,</i>	7	<i>Clericis regularibus an cura ani-</i>	
<i>Cardinalium Romanorum aua-</i>		<i>marum committenda,</i>	137.
<i>ritia olim notata,</i>	207		138.370. 371
<i>Carenum,</i>	501	<i>Clericus uxorem ducens,</i>	379.
<i>Carnotensis Comes, 183. 254. 475</i>			380
<i>Carnotensis ecclesia decani &</i>		<i>Cluniacense monasterium,</i>	158
<i>Callegis Holo</i>		<i>Clementis p</i>	371
			410

INDEX.

- Communia*, 308 *Coniecturis nemo damnatur*, 359. 487
- Communio causa facta ex-* 359. 487
pensa, de communi quoque *Consanguineorum nuptia*, 834
solui debent, 232 229. 230
- Communio malorum quatenus* *Consecratio an conferatur pra-*
vitanda, 317. & seqq. 338. *latis ante promissam obedie-*
 339 *Consecratio episcoporum litteris*
Concilium Arvernense, 154. *confirmata*, 213. 215
- Concilium Cabilonense*, 30. *Constantia regis filia*, 274
- Concilium Exilidunense*, 309. 310. 471. *Consuetudo ecclesiarum Galli-*
Floriacense, 377. *canarum in pseudoclerico-*
Hilerdense, 363. *rum bonis*, 195
- Concilium Mel-* *Cubiculariorum sacri palatii con-*
dense, 160. *suetudo in exigendis pecu-*
Parisiense, 50. *niis a consecratis*, 235
- Concilium Pictavense*, 184. 192. *Curruvilla*, 468. 469
- Concilium Remense*, 63. *Curruvilla dominus*, 287.
- Concilium Stampense*, 158. *Cypriani ecclesia abbas*, 66
- Concilium Sueffionen-* *Carthago*, 260. 520
se, 11. *Neaem*, 528
Toletanum tertium, 356. *octauum*, 222. *nonum*, 142. *Undecimum*, 147. *Trecense*, 246. 301. 454. *Triburiense*, 436. *Turonense*, 275.
- Concubina an possit esse vxor*, 30. 31. 255. 256
- Concubus*, 130
- Conditionarij vetiti admitti ad* *Daimbertus electus Senonen-*
sacrum ordinem, 254 *sis*, 105. 106. 126
- Conductus tutus*, 17. 18. 90. *Daniel monachus*, 163. 164
153. 213. 244 *Dapifer regis*, 42
- Confessis an revelanda sit*, 269 *Denarius numerus*, 433
- Confessis de se non est creden-* *Diffiduciare*, 41. 298
dum super crimen alienum, 349
- 439 *Dispensationes ecclesiastica*, 373.
374. 404. 408. *Ubi ha-*

Mallevon 186
 207 201

INDEX.

- beant locum*, 509. & seqq. *Episcopatu an quis possit iuste se*
Diurnus liber Pontificum, 107 *abdicare*, 32. 33
Dolensis ecclesia, 301 *Episcopatus duos nemo potest te-*
Donationes excommunicatorum *nere*, 127
 320. 321 *Episcopus potest esse Cancellarius*
Drogo clericus, 435 *Regis*, 457
Drogo thesaurarius ecclesia Ca- *Episcopus prima sedis an possit*
talaunensis, 184. 185. 186 *episcopos extra suam provin-*
Dunense monasterium virgi- *ciam positos ad concilium vo-*
num, 19 *care*, 410. 411. & seqq.
 E *Episcopi potestas in monasteria*
sua diocesis, 23
Ebrardus monachus, 94. 95 *Episcopi electi solebant Romam*
Ecclesiastica beneficia plura vni *proficisci*, 441. 447
vetantur concedi, 185. 186 *Episcopi humililoco nati non sunt*
Ecclesiam qui sponte repudiat, *repellendi*, 196
non potest illam vi recupe-
rate, 231 *Episcoporum electio & consecra-*
Ecclesiastica contentiones vbi *tio*, 2. 3. 4. 16. 17. 97. 103.
terminanda, 313. 314. 428 & seqq. 114. 115. 126. 134
Ecclesiastica res in nullius bonis *Episcoporum electio a principibus*
sunt, 210 *facta*, 136
Edevilla terra, 498 *Episcoporum translatio*, 251. 252
 253. 516
Electio libera episcoporum ec- *Episcoporum depositio & resti-*
clesiis relicta a regibus Fran- *tutio*, 518
corum, 196 *Ernaldus monachus*, 462
Emanitas, 236. 419 *Eucharistia egroto vomenti post*
Episcopalis dignitas honeste non *prandium ex consuetudine*
potest ferre paupertatem, 413 *non data*, 442. 443
Episcopatus qua ratione a rege *Excommunicare licet alterius*
concedatur electo, 109. 110 *parochianum sedis apostolica*
Episcopatus investitura, 109. *licentia*, 151
 110 *Excommunicatum ab vno epi-*
Episcopatus 307 *scopo* 30
 30
 30

INDEX.

- Scopo*, vicini episcopi etiam Fulco electus in episcopum Belu.
 excommunicabant, 154. 210 242. 243. 244
 neque recipiebant, 219. 347
Excommunicatorum commu-
nio quatenus vitanda, 317.
 318. 319. 320
- F**
- Felype* p. 387 520
Fara monasterium in star pro.
stibuli, 140
Ferraria monasterium, 330
Ferri calidi examinatio, 150.
 151. 359. 360. 405. 440.
 444. 445. 488
S. Fidis ecclesia, 497
Fiscalini regij, 254
Flammardus Dunelmensis epi-
scopus, 272
Flammigeri pueri in ecclesia
Luxoviensi, 258
Flandrensis Comes, 368
Flandrensis Comitissa, 423
Flora concubina, 127. 133
Foris facere, 298
Formicinus gressus, 24
Fossatenses monachi, 275. 276
Franci a feritate dicti, 527
Fratris mortui uxorem frater
non potest ducere, 192
Fraxineti terra, 223
Fulco Comes Andegavensis,
 368
- Galerainus camerarius*, 284
Galfridus archidiaconus, 387
Gallia Lugdunensis, 14
Gallorum murmura de expila-
tionibus Curie Romana,
 207
Galo electus in episcopum Bel-
vacensem, 198. 200. 250.
 251. electus episcopus Pari-
 siensis, 252. 346
Garumna fl., 329
Gaufridus episcopus Carnoten-
sis depositus, 1. 2. 3. 4. 14. 17.
 25. 88
Gaufridus Rotomagensis ar-
chiep., 447. 448
Gauterius Bonavallis abbas, 7
Generales sententia in defectum
specialium, 222
Georgij ecclesia, 452
Gervasius, 334
Girovagi, 342
Gisleberti & Gaufridi contro-
versia, 350. 351. 353
Gladij ecclesiastici vis, 89
Godefridus Ambianensis episco-
pus, 446
Gornacensis ecclesia, 23
Gosselinus presbyter, 255

Episcopus p. 15. 49. 206. 484. 515
Galerainus p. 15. 86. 108. 153. 560

INDEX.

<i>Eoslinus canonicus</i> , 497.498	<i>Henriciregis Anglorum genea-</i>
<i>Grisatunica cognome Viri</i> , 230	<i>logia</i> , 460
<i>Guaderanus Comes</i> , 83	<i>Herodianum sacramentum</i> ,
<i>Gualo episcopus</i> , 209	238.240
<i>Gualterius Albus</i> , 83	<i>Hidulphi pons</i> , 526
<i>Guerra</i> , 39.288	<i>Hierosolimitanorum vxoresfor-</i>
<i>Guido Bebvacensis episcopus</i> ,	<i>nicata</i> , 224
346	<i>Hilduinus cantor</i> , 210
<i>Guido Hugonis Carnotensis vi-</i>	<i>Hilgodus Suefioneſis episcopus</i> ,
<i>cecomitus frater</i> , 289.290	173.174
<i>Guido Puteacensis excommuni-</i>	<i>Hominium</i> , 365.428
<i>catus</i> , 356	<i>Hubertus Silvanectensis episco-</i>
<i>Guimundus Aversensis episco-</i>	<i>pus</i> , 432.454
<i>pus</i> , 158	<i>Hugo Albus</i> , 284
<i>Gulielmus Ebroicensis archidia-</i>	<i>Hugo Buglensis Comes</i> , 309
<i>conus electus in episcopum</i>	<i>Hugo Carnotensis Vicecomes</i> ,
<i>Luxoviensem</i> , 258.273	288.289.297
<i>Gulielmus electus in episcopum</i>	<i>Hugo Crispeiensis comes</i> , 83
<i>Parisiensem</i> , 77.91. confe-	<i>Hugo Dienſis episcopus</i> , 468.
<i>cratus</i> , 99	470.471.479
<i>Gulielmus monaſterij S. Petri</i>	<i>Hugo Gervafij filius</i> , 459, ex-
<i>Carn. abbas</i> , 391	<i>communicatus</i> . 467
<i>Gulielmus Palatina Comitiffa</i>	<i>Hugo Maidunensis</i> , 261
<i>filius</i> , 238	<i>Hugo Niger</i> . 323
<i>Guntherius</i> , 260	<i>Hugo Puteacensis</i> , 210.211.
<i>Greg. 11-319</i>	214.223
H	<i>Hymnodia</i> . 380
<i>Hardeſuth eccleſia</i> , 498	<i>Monachus p. 142</i>
<i>Hauchis eccleſia</i> , 525	<i>Monachus p. 80</i>
<i>Haymo Stampenſis</i> , 232	<i>Ierogius</i> , 468
<i>Hebdomada maioris religio et</i>	<i>Ignis ſacer</i> , 357
<i>pax commendata</i> , 80.81.82	<i>Impœnitens an poſſit timore ali-</i>
	<i>Innocentius</i> 401
	513
	526

INDEX.

- vinus absoluti*, 293.294
Impuberum pacta nuptia quā-
do Valent, 237
Incerta dei iudicio reliquenda,
 2.6
Incircuncisi clerici, 176.493
Incrustare sincera, 205.233
Infamibus licet accusare symo-
nias & neophytos, 51
Intitulatus, 494
Investitura, 109.110.495
Investitura ecclesiarum a laicis
facta, 405.406.410.411.
 & seqq.
In v. tus an possit fieri episcopus,
 302
Ioannes Aurelianensis episco-
pus, 96
Ioannes Autelianensis archi-
diaconus in episcopum electus
 127.128.129.133.134
Ioannes Valiacensis ecclesia, 496
Ioscelinus, 453
Iotrense monasterium, 442
Italiæ regnum rebelle sub Vrba-
no sec. 77
Iudæa baptizata an possit alte-
ri viro quam priori marito
nubere, 401
Iudæa nupta Christiano reversa
ad Iudaismum, 221
Index tantum credit testimo-
nis manifestis, 245
Iudex cinctus, 428
Iudicia peregrina nullius mo-
menti sunt, 63
Iuliani corpus translatus, 41
Iunioratus ecclesia, 497
Ivoregi Philippo resistit, 65.
 84. & seqq. eius electio &
 consecratio, 2.3.4.16.17.24
 eius & abbatis maioris mo-
 nasterij controversia, 468.
 libellus de convenientia no-
 vi & veteris testamenti,
 402. ei iratus rex, 213. 246
Ivo dominus Curva villa, 288
 289.290.297.298
 L
Lancelinus Balgenciensis,
 295
Landicus Sorus, 230
Lateralis Regis pro concubina,
 250
Latina epistola legi iubetur vir-
ginibus, 23
Latiniacenses monachi, 125
Latrocinia noctis, 233
Laudare, pro consentire & ad-
probare, 27.31
Laudatio, consensus, adprobatio,
 27
Launomari monasterium, 295
Legatus papæ qualis esse debeat,
 26. eius officium, 104.105.
 108

Index Regis 222 428 400 49, 57. 609 429
Joan VIII 755
 200 106. 200

522
 520
 511

INDEX.

<i>Leges Imperatorum Romanorum ecclesia servat,</i>	487	<i>Manasses ecclesia Remensis electus,</i>	87
<i>Legum rigor quando temperandus,</i>	442	<i>Manasses electus Meldensis,</i>	212
<i>Leua,</i>	456		215.218
<i>Leuga bannum,</i>	193	<i>Marcellinus papa idolis thurificavit,</i>	411
<i>Liberti an ad Clerum admittantur,</i>	236	<i>Matildis Gaufridi consanguinea,</i>	476
<i>Lisiardus archidiaconus,</i>	180	<i>Matildis Hugonis Albi filia,</i>	
<i>Luciaci ecclesia,</i>	497		284
<i>Luciani Belvacensis & Vigiliacensis monasterij controversia,</i>	308.; 09.310	<i>Matrimonium inter liberum & ancillam,</i>	388. 429.
<i>Luciani monachi,</i>	456		430
<i>Ludovicus Crassus infusus Ivoni,</i>	213.223. eius consecratio,	<i>Mauritius abbas Blesensis,</i>	281.
	328.329		295
<i>Lugdunensis archiepiscopus,</i>	126.131.132	<i>S. Mauri monasterium in patria Andegavensi,</i>	276
<i>Lugdunensis Gallia,</i>	14	<i>Mellentinus Comes,</i>	83
<i>Luxoviensis ecclesia,</i>	258.262. 264.272	<i>Melletensis Comes,</i>	494
		<i>Merari villa,</i>	210
		<i>Metropolitanus an quid possit imperare in ecclesiis provincialibus sine consensu episcopi,</i>	165.166
		<i>Militonensecastrum,</i>	431
		<i>Milonis & filia Stephani Comitum causa,</i>	423
		<i>Missus Papae honorandus,</i>	236
		<i>Molismensium & Beccensium monachorum controversia,</i>	18.70.71
		<i>Monachi clericis inferiores,</i>	67
		<i>Monachis nimium severus ab-</i>	

M

Maius monasterium, 204.

205.206

Maioris monasterij monachorum cum Metropolitano suo controversia, 408.409

Malorum communio quatenus

vitanda, 317.318.319.320.

338.339

Milonensecastrum, 431

Milonis & filia Stephani Comitum causa, 423

Missus Papae honorandus, 236

Molismensium & Beccensium monachorum controversia,

18.70.71

Monachi clericis inferiores, 67

Monachis nimium severus ab-

INDEX.

<i>bas Gaufridus Vindocinen-</i>	163	<i>Ordinationem sacram an quis</i>	
<i>sis,</i>		<i>possit suscipere ab interdicto</i>	
<i>Monachorum ambitio, 38. cupi-</i>		<i>vel suspensio,</i>	273
<i>ditas, 377. invidia, 469</i>		<i>Osani villa,</i>	497
<i>Monomachia, 150 288. 312.</i>		<i>P</i>	
<i>360. 437. 488</i>			
<i>Mons Fauni,</i>	296	<i>Padagogi nomen in deteriore</i>	
<i>Mundonis villa,</i>	497	<i>sensum acceptum, 10, 127,</i>	
<i>Musivus vicus & fluvius,</i>		<i>190.</i>	
<i>392</i>		<i>Paganus canonicus,</i>	525
<i>Nantonensecastrum,</i>	97	<i>Paganus transfuga, 193. 211.</i>	
<i>Nemausum</i>	99	<i>212. 214. 223. 224</i>	
<i>Neophyti sacerdotes,</i>	511	<i>Palatina Comitissa, 236, 240</i>	
<i>Neophytorum hæresis, 51. 258.</i>		<i>Palinodia,</i>	12
<i>263</i>		<i>Pally dignitas, 91. 441</i>	<i>Repente qui</i>
<i>S. Nicolai ecclesia, 468, 469</i>		<i>Papa potest invitum cogere ad</i>	<i>procedit</i>
<i>Niuardus de Septolio. 141</i>		<i>episcopatum, 302, potest muta-</i>	<i>per 517</i>
<i>Niuelo Petrofungenfis, 487</i>		<i>re sententiam,</i>	185
<i>Niuernensis comes captus, 480.</i>		<i>Papa recenter electo, episcopi</i>	
<i>481</i>		<i>Romam pergebant ut illum</i>	
<i>Normannorum comes, 272</i>		<i>salutarent,</i>	163
<i>Nouiomensis ecclesia, 422</i>		<i>Papæ est consecrationem episco-</i>	
<i>Nuval. 108. 109. 126</i>		<i>porum confirmare vel in-</i>	
<i>135. 150. 155. 166. 191. 237. 356. 350. 360. 207</i>		<i>firmare, 15. eius lateri adha-</i>	
<i>Oblationis nomine palliata exa-</i>		<i>frere, 6. 350. 360. 207</i>	61410
<i>Etiones in Romana curia 235</i>		<i>Papa contra fidei doctrinam</i>	431
<i>Oblationes malorum in ecclesia,</i>		<i>præcipienti non obediendum</i>	437
<i>320</i>		<i>406. 414</i>	488
<i>Odo Cameracensis episcopus, 367</i>		<i>Parisiis,</i>	29. 329
<i>Odo camerarius, 453</i>		<i>Pastoralis Virga, anulus, 14.</i>	
<i>Odonis S. Georgij prioris contro-</i>		<i>16</i>	
<i>versia, 452. 453</i>		<i>Patrum decreta non mutanda,</i>	
		<i>156</i>	
		<i>Per eam hæresis</i>	519

INDEX.

<i>Patriarcharum potestas in alio.</i>	<i>Prapostorum regionum rapaci-</i>
<i>rum episcoporum ecclesias,</i>	<i>tas,</i>
166. 410. & seqq.	474
<i>Pax indicta ecclesiis Gallicanis à</i>	<i>Pragmatica sanctio,</i>
<i>papa Urbano,</i>	345
92	<i>Pratellense monasterium,</i>
<i>Pacis Violatores excommunica-</i>	248
<i>ri soliti,</i>	<i>Præcaria;</i>
481	475
<i>Personatus,</i>	<i>Preces regia idem valent quod</i>
232	<i>mina, proverbium,</i>
<i>Pessulani convenit Rex Gallo-</i>	136
<i>rum Philippus, & Papa Vr-</i>	<i>Presbyter in statua scæminæ</i>
<i>banus,</i>	<i>sacramenta profanans,</i>
91	279
<i>Petitus de rupibus,</i>	<i>Presbyteri suspecti purgatio,</i>
286	361
<i>Petri manu consecrari, id est</i>	362. 363
<i>Papa,</i>	<i>Presbyterorum filij qui Ponti-</i>
2. 13	<i>fices Romani facti sunt,</i>
<i>Petri Carn. monasterium,</i>	517
391	<i>Prohibitiones mobiles, immo-</i>
<i>Petrus Drogo,</i>	<i>biles,</i>
453	508
<i>Philippus rex Gallorum,</i>	<i>Proreta,</i>
18. 27	252
244. 368. 369. excommu-	<i>Primatum auctoritas in alios</i>
<i>nicatus, 245. absolutus,</i>	<i>episcopos, 166. 410. 411.</i>
251	<i>& seqq.</i>
<i>Philippus Catalaunensis episco-</i>	<i>Pseudoclerici, Pseudomonachi</i>
<i>pus,</i>	<i>& pseudopredicadores &</i>
185. 186	<i>eorum res sunt iuris episco-</i>
<i>Pixiacense monasterium,</i>	<i>palis,</i>
71	193. 194
<i>Placitum facere,</i>	<i>Ptochotrophium,</i>
52	489. 490
<i>Pontegodonis ecclesia,</i>	<i>Pudenda papæ non deridenda,</i>
497	175
<i>Pontesium,</i>	<i>Puerorum matrimonium,</i>
52	431
<i>Pontiacum,</i>	<i>Puerperij terminus incertus,</i>
286	359. 360
<i>Possessio per annum & diem,</i>	<i>Puteacenses monachi, II, II 6.</i>
494	117
<i>Præceptiones mobiles, immobi-</i>	<i>Puteacensis excommunicatus</i>
<i>les,</i>	369
507. 508	
<i>Pregnans an possit viro nubere,</i>	
265	

Quintus

INDEX.

Q

Quintini ecclesia, 344. 345
452. 456

R

Radulfus abbas S. Quintini, 453. 455

Radulfus archiep. Rem. 334

Radulfus archipresbyter, 193.

194

Radulfus Balgeiacensis, 308

Radulfus Briabantensis archidiaconus, 367

Radulfus Rosensis episcopus electus in archiep. Cantuariensem, 441

Raimbaldus miles, 239

Raimbertus monachus, 48

Rainaldus archidiaconus, 91

Ranulfus Dunelmensis episcopus, 263. 264. 272

Rata pilata, 230

Recredere, 298. 482

Redonensis Comes, 368

Reginaldus Canardus, 346. 347

Regni & sacerdotij scissura tempore Ivonis, 373

Remensis archiepiscopus, 329. 330. 331

Remensis & Sueffionis ec-

clesia controversia, 168.

169

Remis consecrati Reges Gallorum, 27. coronati, 329. 330

Responsales, 478

Retrogradationis opprobrium, 69

Rex Philippus contra interdictum Papae coronatus ab archiepiscopo Turanensi, 127. 134

Rex savit in Ivonem, 213

Regis causa coram rege an tractanda, 243

Regibus an liceat se immiscere electionibus episcoporum, 195. 196. 198

Regum ius in concessione episcopatum, 109. 110.

Regum veterum Francorum catalogus, 527

Richardus Albanensis episcopus, 250. 385. 454

Richardus Pratellensis monasterij abbas, 248

Rithmica cantilena in electum episcopum, 133

Robertus abbas S. Laurentij Aversensis, 158

Robertus Andegavorum Comes, 330

Robertus Melletensis Comes, 494. 495

o

INDEX.

Robertus monachus, 158. 468	Sanctio electus in episcopum
Rogerus Romana ecclesia le-	Aurelianensem, 97
gatus, 30	Sandalia episcopi, 363
Romani muneribus corrumpi	Sapa, 501
faciles, 172	Sarabaita, 340. 342. 343
Rothadus episcopus, 519	Scarificatio, 476
Rotroci Comitis & Car-	Scrutinium, 351
notensis Vicecomitis contro-	Senonensis & Lugdunensis ec-
versia, 287. 288. 289. 297	clesia controversia de prima-
298	tu, 90. 91.
Rotrocus Mauritania Comes,	Servi ecclesia, 497
491	Servi ecclesia manumissi, 179
S	Signina ecclesia, 519
Sacerdos sacramenti Verba	Silvanectensis episcopus sede
mutans vel alia interpo-	sua pulsus, 197
nens in coniugali benedictio-	Simo de Melfa, 35
ne, 222. 223	Simoniaca heresis, 49. 50. 51.
Sacramenta qua servanda, qua	77. 92. 234
dissolvenda, 141. 142. 200.	Solitudo mētis, 209. 386. 472.
201	Ut cordis 450
Sacramenta divina an possint	Sponsalia qua atate fieri pos-
à quibuslibet personis tra-	sint, 190. 191. 192
ctari, 117. 118. & seqq.	Sponsalibus celebratis si alter
321. non sunt repetenda,	obierit, Vtrum superstes pos-
449	sit inire matrimonium cum
Sacramentis ab interdicto cele-	sorore vel fratre defuncti,
bratis an quis possit secure	190. 192
interesse, 244. 245	Stampensis archipresbyter, 92
Sacramenti Verba illusorie	Stephanus Cancellarius, 431.
transmutata à presbytero in	432
coniugali benedictione, 222	Stephanus Comes, 17
Saisfre, 193. 220	Stephanus de Guarlanda ele-
	ctus in episcopum Belvacen-

Sixtus 336

Stephanus 360
Stephanus 64

115-157

445 360
488 861

INDEX.

<i>Jem</i> , 172. 176. 180. 184.	<i>Tornacenses repetunt proprium</i>
188. 198	<i>episcopum</i> , 422
<i>Subdecania</i> , 310	<i>Transire per me</i> , 51
<i>Subiecti quando tenentur præ-</i>	<i>Trecasinus Comes</i> , 274
<i>latos suos deserere</i> , 322	<i>Trecis conventus indictus</i> , 85
<i>Subreptarum litterarum à papa</i>	<i>Treua</i> , 177
<i>abusus</i> , 208	<i>Tricenaria suscipio</i> , 154
<i>Suesionensis Comes</i> , 487	<i>Tuitio</i> , 453. <i>ecclesiastica</i> , 298
<i>Suesionensis & Remensis ec-</i>	<i>Tustinus vel Turstinus electus</i>
<i>clesiæ controversia</i> , 168. 169	<i>in archiepiscopam Ebor-</i>
<i>Suobry præpositura</i> , 351	<i>censem</i> , 482
<i>Symphoriani monasterium</i> , 369	

T

<i>Talio</i> , 243	<i>Vvalterius archidiaconus</i>
<i>Tempori obsequendum & ce-</i>	<i>Carnotensis</i> , 525
<i>dendum est</i> , 241	<i>Vvalterius Senonum archiepi-</i>
<i>Tentonicus Rex de Henrico 4.</i>	<i>scopus</i> , 330
<i>Imp. intelligitur</i> , 412	<i>Vvandregisili monachi</i> , 160
<i>Testes suspecti, maculis aspersi,</i>	<i>Vvera consolationis</i> , 12
<i>consanguinei, mercede condu-</i>	<i>Venatio clericis interdicta</i> , 125
<i>Eti, domestici</i> , 206	<i>Venter memoria</i> , 245
<i>Testes non admittendi nisi in his</i>	<i>Vermanensis Comitissa</i> , 83
<i>quæ sub præsentia eorum</i>	<i>Verdensis ecclesia</i> , 377
<i>facta sunt</i> , 400	<i>Vuido episcopus Belvacensis</i> ,
<i>Theobaldus Comes</i> , 480. 481	489
<i>Theobaldus B. Martini mona-</i>	<i>Vigeliacensis & Belvacensis</i>
<i>sterij Parisiensis Prior</i> , 333	<i>monasterij S. Luciani con-</i>
<i>Theoberga regina</i> , 150. 360. 37	<i>troversia</i> , 308. 309. 310
<i>Thymelicorum incessus</i> , 438	<i>Vigenary numeri mysterium</i> ,
<i>Tiron fluvius</i> , 491	433
<i>Titulatus</i> , 13. <i>Titulari</i> , 186	<i>Vuigeria de Valeia</i> , 498
	<i>Vuilelmus abbas S. Martini</i>

INDEX.

<i>maioris monasterij,</i>	525	<i>da,</i>	449
<i>Vilelmus Rotomagensis archie-</i>		<i>Vota quatinus Deo reddenda,</i>	
<i>piscopus interdictus,</i>	273		434. 435
<i>Vindocinensis abbatis & Ble-</i>		<i>Urbanus papa secundus, Re-</i>	
<i>ensis controversia,</i>	295. 296	<i>mensis ecclesie filius,</i>	87
	297	<i>Vrsio Theodonis filius,</i>	92
<i>Virga pastoralis,</i>	14. 16. 417	<i>Vteri ecclesie Romana filius,</i>	24
<i>Viscera consolationis,</i>	26.	<i>Vulgrinus clericus,</i>	124
<i>Viscera pietatis,</i>	239. 240.	<i>Vulgrinus electus in archiepi-</i>	
<i>misericordia,</i>	253. caritatis,	<i>scopum Dolensem,</i>	301. 304.
	277	<i>Vxorem an quis possit ducere,</i>	
<i>Vita communis laus,</i>	450. 451	<i>cuius maritum interfecit,</i>	
<i>Vlcha parochia,</i>	295. 297		291. 292
<i>Vnctio infirmorum an repeten-</i>			107
			156
<i>Urba.</i>	371		

FINIS.

IVONIS
EPISCOPI
CARNOTENSIS
EPISTOLÆ.

VRBANVS EPISCOPVS ^{Secundus.}

servus servorum Dei dilectis in
Christo filijs clero ac populo
Carnotensi salutem & apostoli-
cam benedictionem. I.

Nos quidem ^b tum pro beata ^b vnus v. c.
Maria semper virginis de- Put. tum.
votione ac reverentia, ^c tum Idē, quā.
pro nostri officij debito, ecclesia
vestra dilectionem, protectio-
nem, & curam specialius impendentes, eius-
que labores diuturnos quos a ^d Gaufrido. quon- ^d al. Galfri-
dam episcopo passa est propensiore animo perpen- do. vt & in
dentes, rei veritate diutius atque diligentius seq.
pertractata, largiente Domino iustitia satisfac-
imus. Bonam itaque animi vestri voluntatem

A

^a ut in tit.
epist. 8.

^b Æmuli ta-
men Ivonis
hunc in pri-
stinam se-
dem redu-
ceretētārūt,
ut cōstat ex
epist. 8. & 12

prævenientes ac subsequentes, venerabilem
virum Ivonem presbyterum, quem Gaufrido
per nos deposito catholice atque canonicè secun-
dum nostra monita elegistis, ne quod ulterius
hac in re impedimentum vestra ecclesia patere-
tur, sine mora longioris obstaculo consecravim-
us. Nunc cum ad vós remittentes tanquam
beati Petri manibus ^a consecratum, beati Petri
vice vos rogamus & obsecramus, quatinus
eum benigne suscipientes, debita, ut pastoris
veri membrum, obedientia honoretis, debita
solicitudine qua vobis annuntiaverit observe-
tis: & ut ipse Deo placere, & eum pro vestris
valeat excessibus digne intercedendo placare,
vos quoque placere Deo totis conaminibus
procurate. Si enim placere Deo studueritis,
pastorem proculdubio Deo placentem habebitis:
nos quoque in vestris opportunitatibus ad exau-
diendum paratos invenietis. Porro de Gaufri-
do, qui sine conditione omni nostris in mani-
bus episcopatum reddidit, indignum se paten-
ter agnoscens, præcepimus & præcipimus ne
quis ei villo modo ad episcopatum revivenden-
dum vel infestandum ^b assensum accommodare
presumat: alias & ipsum & ipsius fautores ex-
communicationi subiacere censemus. Obedien-
tes verò monitis nostris gratia divina custodiat.
Data Capua viij. kal. Decemb.

Urbanus episcopus servus fervorum Dei
 Richerio Senonensi archiepiscopo
 salutem & apostolicam bene-
 dictionem. II.

Quantas pro Gaufrido quondam epis-
 copo Carnotensis ecclesia molestias su-
 stinuerit, quanta ad apostolicam sedem
 querela perlata fuerint, dilectionis tua stre-
 nuitas recognoscit. Tandem rei veritate dili-
 gentius perquisita, largiente Domino iustitia
 satisfacimus, & ab ipso in nostris manibus si-
 ne cuiuslibet tenore conditionis episcopatus re-
 futatus est. Tunc^a ad tuam fraternitatem ^{a al. unde ad}
 scripta direximus rei gesta ordinem indican-
 tes, & ut tuum Carnotensibus ad eligendum
 & consecrandum antistitem auxilium contri-
 bueres flagitantes. Nostra itaque fultu licen-
 tia Carnotenses venerabilem presbyterum
 Ivonem canonico ordine in episcopum elege-
 runt. Cum autem à te consecrationis gratiam
 pro more ecclesie petivissent, tua ei fraternitas
 manum imponere recusavit. ^bAd nos igitur ipsis ^{b Metrapoli-}
 venientibus & consecrationis eiusdem gratiam ^{tano nimis}
 deposcentibus, nos qui viri religionem iam ^{protelante,}
 dudum noveramus, & eius eligendi licen- ^{electus in e-}
 tiam dederamus, petitioni iuste deesse nequi- ^{piscopum, à}
 vimus. Consecratum ergo cum salva ecclesie ^{Papa confe-}
 tue obedientia remittentes, dilectionis tue dul- ^{oratur, salvo}
^{ecclesie pri-}
^{vilegio, ut}
^{in ca. nunc}

A 4

verò cau. 9. cedinem postulamus, ut omni litis fomite con-
 q. 3. videque sopito, benignitate cum debita complectaris, &
 scribit au- fopito, benignitate cum debita complectaris, &
 ctor inf. c- ad ecclesiam suam regimen auxilium tuum ei lar-
 pist 8. giaris. Porro Gaufridum si episcopatum in-
 cal. & cum. vadere aut ecclesiam infestare tentaverit, ipsum
 ipsiusque fautores anathemati subiacere decre-
 vimus. Data Capua vij. Kal. Dec.

Vrbanus episcopus servus servorum Dei
 Ivoni Carnotensi episcopo salutem
 & apostolicam benedictio-
 nem. III.

Quoniam ut credimus divino te nu-
 tu vocante, clerus & populus Carno-
 tēsis ecclesiae unanimiter elegerunt rectorem, &
 ad nos usque perducentes petierunt consecrari
 episcopum, & ideò Deo annuente per manus
 nostrae impositionem episcopus consecratus es:
 amodò frater carissime scias te maximum pon-
 dus suscepisse laboris, quod est sarcina regimi-
 nis animarum, & commodis deservire multo-
 rum, omniumque fieri minimum atque mini-
 strum, & pro credito tibi talento in die divini
 examinis rationem redditurum. Nam si Sal-
 vator noster dicit: non veni ministrari, sed
 ministrare, & animam suam posuit pro ovi-
 bus suis, quanto magis nos desidiosi servi sum-
 mi patris familias debemus maximo sudore in-

Matci 10.
 Matt. 20.

cumbere, oves dominicas nobis a summo pastore consignatas ad ovile dominicum suffragante divina gratia absque morbo vel macula perducere? Exhortamur itaque dilectionem tuam, ut fidem quam in exordio tua consecrationis breviter lucideque digessimus, illibatam & inviolabilem custodias: quia fides est fundamentum omnium virtutum. Scimus, autem quod ab infantia sacris es litteris eruditus, & canonum institutis edoctus: attamen breviter ad te noster dirigendus est sermo. Nullus te favor extollat, nulla adversitas atterat, id est, ^{al. ut nec,} nec in prosperis cor tuum elevetur, nec in adver- ^{non in.} sis in aliquo deiiciatur: sed omnia & in omnibus cautè & cum discretione agere te volumus, ut absque reprehensione ab omnibus vivere comproberis. Sancta Trinitas fraternitatem tuam sua protectione incolumem custodiat: ut dum tali moderamine in Domino nostro onus quod suscepisti peregeris, in die aeternæ retributionis eo dicente audire merearis: Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, ^{Lucæ 19.} supra multa te constituam: intra in gaudium domini tui. ^{Matth. 25.}

In Vo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus dilectissimo abbati maioris monasterij Bernardo, et

al qui tecū.

qui secum sunt fratribus in Domino salutem. IIIL.

Gen. c. 30.

Quoniam summus pastor pastoris nomen habere nos voluit, & officium pastorale exercere præcepit, errabundis & languidis ovibus congruam medicinam providere nos convenit: ut nec importuna instantia aliquam præfocemus, nec blandiente nobis delidia nostra negligenter aliquam perire permittamus: ne ocium nostrum negociis secularibus præponamus, quominus parturienti ecclesiæ debitum ministerium persolvamus. Licet enim in amplexus speciosæ Rachel intendat labor militiæ nostræ; spe tamen prolis numerosioris, amplexus Liæ nobis est tolerandus: quia cum illa plus videat, ista plus fructificat: & cum illi visio sua sit iocundissima, huius actio multis est necessaria: & ut evidentius dicā, cum in illa penè sola sit dilectio Dei, in hac manifesta est etiam dilectio proximi. Cuius dilectionis sequacibus suis insinuandæ formam protulit mediator Dei & hominum, qui non solum pro nobis de secreto suo ad publicum nostrum prodiit, sed etiam carnem assumptam flagellis, colaphis, sputis, ac demum morti crucis addixit. Quid? quid hoc facto summus pastor nobis insinuat, nisi ut nos dicti pastores oves erroneas ad custodiam nostram pertinentes per devia quæque & aspera fugientes indeficienti caritate consectemur, ut ad gregem reportentur, licet

in sequendo vepribus^a conscindamur, crebris^{a inf. epist.} spinarum aculeis cruentemur? Quod quia prudentiam vestram latere non ignoro, nescio vtrum patientiam vestram vel negligentiam, quantum fas est ex caritatis affectu, reprehendo, quòd contra instituta maiorum quosdam fratres semel à nobis ad custodiam animarum dimissos apud vos detinetis: in quibus nostram & illorum famam lædi permittitis, & morbis ovium illis commissarum nullam medicinæ curam præparatis. vnde, vt interim de cæteris fileam, rogando moneo, monendo rogo fraternitatem vestram, vt omni occasione remota vsque ad præsens caput ieiunij transmittatis mihi Dominum Gauterium quondam monasterij Bonævallis abbatem, quatinus audita ab eo suæ discessionis causa, solutio eius si probanda est, à nobis approbetur; vel si approbanda non est, consilio & auxilio cooperatorum nostrorum in officio & loco suo plenissimè reformetur. vale.

*Vo Dei gratia Carnotensium humilis episcopus
Adela nobili Comitissa recte in Christo
sapere. V.*

Regius in excellentia vestra sanguis ex vtra-^{b al. oculis} que linea descendens, nobilitatem generis^{hominum.} in^b oculis omnium manifestè commendat. Sed hanc apud religiosas mentes morum probitas & larga ad erogandum manus, quantum didici, vehementer exuperat. vnde miror quæ ratione cõsobrinam vestram^{c al. Adalidem.} Adalaidem sicut vos ipsam amare dicatis, cuius adulterinos

A iiij

*a. hl. Guil-
mo.*

cum ^a Gulielmo complexus vel defendere, vel
protelare tanto studio laboratis, nec salutem ve-
stram vel illorum satis commodè providetis,
neque quantum periculum, vel quanta infamia
mihi super hoc immineat, aliquatenus præca-
vetis. Quomodo enim gladius spiritus in ore
meo positus ferire audebit longè positos simili
contagione pollutos, qui tangere non audebit
vel dissimulabit iuxta se positos? nonne dicturi

*b in v. c. eice.
Matth. 7.*

sunt mihi illud evangelicum: ^b Eice primùm
trabem de oculo tuo, ut postea videas festu-
cam in nostro. Hanc porro me habere tole-
rantiam terribiliter apostolus vetat de huius-

Roman. 1.

modi scelerum patratoribus dicens: *Quoniam
qui talia agunt, digni sunt morte, nec solum qui faciunt,
sed etiam qui consentiunt facientibus.* Consentientes

*in epist. Pau-
li ad Roma-
nos, ca. 1.*

autem beatus Ambrosius dissimulantes vocat,
vel defendentes. Qua de re obnixè peto, ut
non indignetur adversum me vestra sublimi-
tas: quoniam testis mihi est ille cui nuda est
abyssus humanæ conscientiae, me hoc non ar-
ripuisse causa malivolentiae meae vel alienae,
sed solo rigore & amore iustitiae, in tantum
ut si aliter fieri non possit, malim hominum
incurrere malivolentiam, quàm legem Dei
mei derelinquere. Quadam tamen conditio-
ne condescendam petitioni vestrae, si uterque
iuraverit quòd ante finitam causam à carnali
coniunctione se immunes custodiant: alioquin
satagendum est mihi, ut mortuum iam qua-
triduanum longè lateque fœtentem crebra ad-
monitione de inferno inferiori valeam evoca-
re. valete.

Joan. 11.

Psal. 85.

*Ino Dei gratia quamvis indignus Carnotensium
episcopus, a Gerardo dilecto sibi in Christo
salutem. VI.*

*a al. Girar-
do. al. Ge-
raldo.*

Apices tuæ caritatis in me nuncios per præsentium latorem nuper accepi, quibus quæ mihi pax apud vicinos, quæ gratia apud principes diligenter inquisisti. Instrumentum etiam nivei candoris ad ordinandos capillos in id ipsum caritatis signum transmissisti. Quod cum mihi placeat in suo genere quantum huiusmodi placere debent propter exteriorem pulchritudinem, vehementius tamen placet propter pulchri sacramenti interiorem celsitudinem. Nam cum in capillis inordinati mores, vel inordinati populi quadam comparatione possint intelligi: credo prudentiam tuam munusculo hoc quasi quodam monitorio vigilantiam meam excitare, ut studeam inordinatos populorum mores diversis exhortationum modis componere, atque habito discretionis moderamine ad debitum ordinem revocare. Quid verò ipso instrumenti decore, quod longa lima & longa politura ad hunc candorem perductum est, significare videris, nisi ut castigem corpus meum & in servitutem redigam, ne fortè cum aliis prædicaverim, ipse reprobus fiam? Rogo itaque te per ipsa caritatis viscera, quæ visitare me dignata est quomodo voluit aut valuit fraternitas tua, ^b ut ^{b al. ut quomodo.} quemadmodum prædictis benivolentiæ signis cogis nos habere memoriam tui frequentem, sic in orationibus tuis habeas frequentem me-

moriam nostri. Vestra enim orationes quanto quietiores, tanto saniores. Nostra verò & si
2. nl. necessitates hac de re conqueri. 2m epist 19. non laucia, tamen propter instantes necessitudines,^a & secularium negociorū tumultus, sæpè sunt perturbata. Perturbationis verò meæ causas & si non nosti per experientiam, nosti

tamen per scientiam. Nam qui in modico flumine ad regendam modicam navem prius nulla ratione prævalebam, quomodo nunc quasi de portu tranquillitatis eductus, & in altitudinem maris deductus ad regendam tam ponderosam tamque naufragosam navem sufficiam? Quod si meruissem præsentiam tuam, sicut Lugduni te rogaveram, per prudentiam consilij tui, & per gratiam quam habes in oculis civium nostrorum, multa perfecisset divina clementia, quæ attingere nondum audet imbecillitas mea. Itaque pulsando insto, instando pulso: ut quæsitâ opportunitate nos tuæ visitationis consolatione lætifices, quod & salutis multorum proderit, & proposito tuæ sanctitatis non oberit. Prospera autem nostra & adversa de quibus quæsisiti, sic modificat medicinalis Dei sapientia, ut nec frangi permittat adversitate, neque extolli prosperitate, quatinus dicere possimus cum apostolo: *fidelis Deus, qui non permittit nos tentari supra id quod possumus sustinere.* Pauci tamen calcaneum meum observant:

1. Cor. 10.

Psal. 45.

Pædagoginomen in deterriore sensum accipit ut e-

pist 98.

Sed deo miserante plures sunt, qui matutini exitus & vespere lætificari desiderant.^b Pædagogus ille ab officio pastoris & nomine procul pulsus, iam non habet unde lac & lanas ovium perditarum diripiat, præterquâ quod in Nor-

mannia præposituram quandam ecclesiæ no- ^{intelligitur}
stræ, auxilio insulsi Comitis terræ illius sibi ^{Gaufrid^o de}
vsurpat & devastat. Vale. ^{quo epist. 1.}

*1° Vo Dei gratia Carnotensium humilise piscopus
Roscelino non plus sapere quàm oportet sape-
re, sed sapere ad sobrietatem. VII.*

Si esses ovis ^a centesima in deserto perdita, <sup>a Luc. 15. 6.
Matth. 18.</sup>
sed gregi iam reddita, sicut exarserat in te
zelus meus quàm diu te intellexi aversum &
adversum, sic requiesceret in te spiritus meus,
si te cognoscerem ad doctrinam sanam con-
versum & reversum. Sed quia scio te post con-
cilium Sueffionense in auribus quorundam
quos mecum bene nosti, pristinam senten-
tiam tuam clandestinis disputationibus stu-
diosissimè defendisse, & eandem quam abiur-
averas, & alias non minùs insanas persuadere
voluisse, non potest intrare in cor meum quòd
adhuc fidem tuam correxeris, quòd mores in
melius commutaveris. Si ergo ex hac occasio-
ne te afflixit & rebus tuis nudavit quorundam
violentorum rapax avaritia, non hoc ex sese-
cit iniusta eorum violentia, sed iusta & cor-
rectioni tuæ consulens Dei sapientia, faciens
etiam per malos quamvis nescientes bona sua;
cuius vestem scindere conabar is rationibus
humanis armata, sed tamen infœcunda ^b facun- <sup>b sic loq. epist.
207.</sup>
dia. Cum verò multis exemplis ethici tractato-
ris veram constet esse sententiam:

*Quo semel est imbuta recens ser vabit odorem
Testa diu;*

*Horatius
lib. 1. epist. 3.*

non tamen propter me timerem vel horrerem
præsentiam tuam , de te sperans meliora &
saluti viciniore. Sed quidam ciues nostri ad

^a *idem locus* cognoscendam vitam alienam curiosi , ² quam-
epist. 34. & vis ad corrigendam suam desidioli ; te quidem
108. & 240 odibilem, me verò propter te suspectum habe-
ex S. August. rent , & audito nomine tuo & pristina conver-
lib. 10. Con- satione tua, more suo subito ad lapides convo-
fab. larent , & lapidum aggere obrutum præfoca-
rent. Interim igitur consulo tibi , vt assumpta

patientia beati Iob, quamvis longè impar, cum
eo tamen dicas: Sustinebo iram Dei , quoniam
merui, donec iustificet causam meam. Testifi-
cor enim tibi , si conversus ingemueris , & in
simplicitate fidei degere volens à vanitate car-
nalis sensus tui detumueris , non deerunt tibi

^b *sic vet.*
codd. antea,
verba diu.
cons.

^b vbera divinæ consolationis : & mater ecclesia
quæ devium exasperavit paterna severitate,
correctum assumet materna pietate. Restat
igitur vt palinodiam scribas , & recantatis op-
probriis vestem Domini tui , quam publicè
scindebas , publicè refarcias , quatinus sicut
multis exemplum erroris fuisti , ^c sic de cætero

^c *similis locus*
epist. 141.

fias exemplum correctionis. Sic enim bono
odore præcedente , & pristinum fœtorem con-
sumente, & à nobis , & ab aliis diligi & colli-
gi, & beneficiis poteris ampliari.

Richerio Dei gratia Senonensi archiepiscopo, Ivo per eandem gratiam^a Petri manibus ecclesie Carnotensis consecratus & delegatus episcopus, à Romana ecclesia pacem à Papa, ut non discedere, & si quid aliter sapuit, valde veloci-^{id est, Verba} ter respiciere. VII.

Litteras contumeliosas & amaritudinis plenas sigillo vestro signatas, & nomine titulas, à quibusdam clericis nuper accepi: in quibus primò depressionem^b meam^b *unus v. c.* & falsas criminum obiectiones in me factas, *reprehensionem.* postremò sedis apostolicæ maiestatem nō leuiter læsam mecū vehementer indolui. Cū enim vt pacem haberetis, & in filium susciperetis apostolica auctoritate^c fuissetis commonitus: *sup. epist. 2.* nec vt fratrem salutastis me in litteris illis, nec vt coëpiscopum, qui nullum vobis coëpiscopi adiutorium, vel filij denegavi obsequium. Cur igitur alienigenam ad iudicium vocatis, cur obedientiæ vinculis astringitis, quem nec suffraganeum nec collegam esse cognoscitis? Huic iniuriæ meę grauiorem superadditis, quòd demembratorem metropolitane sedis non aptè satis appellatis. Nam cū^d ramus aridus, qui in radice arboris matris nunquam coaluit, nec in^d *Gaufridus de quo epist.* se virens fructum fecit, magni cultoris manu *1. quem etiam videtur appellare inimicum hominē* excisus esset; eadem manus quæ ramum præmortuum excidit, me non ad demembrationem, sed ad supplendum locum indemortui, eidem arbori quantum in se erat inseruit, quia *epist. 12.* hoc cum aliqua spe fructus & sine vulnere matris arboris posse fieri^e existimavit. Cui ergo si- *v. c. estimavit.*

ne vestra cōtradictione licuit quod nocebat ex-
cidere, quæ ratio impedit vt ei non liceat quod
profuturum sperabat inferere? Dicitis etiã in lit-
teris illis me sedem inuasisse Gaufridi coëpiscopi
vestri: in quo manifestè contra sedem apostoli-
cam caput erigitis: dum quod illa ædificat, vos
quantum in vobis est destruitis; & quod illa de-
struxit, vos ædificare contenditis: cuius iudicis
& constitutionibus obviare planè est hæreticæ
prauitatis notam incurrere: cùm scriptura di-
cat, *hæreticum esse constat, qui Romanæ ecclesiæ non con-*
cordat. Præterea famæ vestræ non benè consuli-
tis, qui caprum emissarium, cuius adulteria,
fornicationes, periuria, prodiones, per omnem
fermè Latinam ecclesiam publicatæ sunt, qui
pro his & aliis similibus à sede apostolica dam-
natus est, ita vt se purgare non valens virgam
pastoralem redderet & anulum, de quo apo-
stolicum accepistis decretum in hæc verba:

Ca. nolite
dist. II.

Sup. epist. I. Quicumque Gaufridum depositum deinceps in veris ad in-
festandum vel rein vadendum Carnotensem episcopatum,
excommunicatum eum esse censemus: adhuc episco-
pum vocare, in episcopum reformare conten-
ditis: cuius malefacta defendere, quid est aliud
nisi similem damnationis sententiam in se pro-
vocare? Cùm enim secundum apostolum satis
sit ad damnationem peccatis alienis consentire,
cur non magis sufficiet eadem fovere & defen-
dere? neque enim in hoc protegit vos clypeus
ignorantiæ, cùm hæc (sicut dixi) nota sint non
tantùm ecclesiis Lugdunensis Galliæ, sed omni-
bus fermè ecclesiis Latinæ linguæ. Est & aliud
in litteris illis, in quo eydentissimè & irreve-

rentissimè os vestrum posuistis in cælum, & lingua vestra transivit in terra, cùm benedictionem per manus impositionem Papæ datam & Cardinalium Romanæ ecclesiæ, non simpliciter benedictionem, sed qualemcumque^a hostili^a *bac de re* irrisione appellastis: cùm ad ipsam principaliter *etiam cõqua-* & generalissimè pertineat, tam metropolitano-^{rius t. epist} rum, quàm cæterorum episcoporum consecra-^{12.} tionem confirmare vel infirmare; constitutiones vestras & iudicia retractare, suas verò inconcussas retinere, & nullius inferioris iudicio retractandas vel corrigendas concedere. Sic enim de non infirmandis apostolicæ sedis iudiciis scribit papa Gelasius in epistola Fausto magistro directæ, de iusta depositione Acatij. *Nobis opponunt canones, dum nesciunt quid loquantur. contra quos hoc ipso venire se produnt, quod primæ sedis sana re-* *Gelasius I. Fausto legato* *vide canones* *Et quæ suadent i parere diffugiunt. Ipsi sunt canones, qui sub causa 9. appellationem totius ecclesiæ ad huius sedis examen voluere* *3.* *deferri: ab ipsa verò nusquam prorsus appellari debere sanxerunt, ac per hoc illam de tota ecclesiâ iudicare, ipsam ad nullius commeare iudicium: nec de eius inquam præceperunt iudicio iudicari, sententiâque illius constituerunt non oportere dissolvi, cuius potius sequenda decreta mandaverunt. Et paulò post: Qua traditione maiorum apostolicam sedem in iudicium vocant? Et item: Viderint ergo si alios habent canones, quibus suas ineptias exsequantur. Cæterum isti qui sacri, qui ecclesiastici, qui legitimi celebrantur, sedem apostolicam ad iudicium vocare non possunt. Item Gregorius in epistola de Aldrico* *b* *Cenomanensi episcopo ad Gallias directæ: b al. Ceno-* *Nullus Aldricum induet, aut iudicare præsumat. Sed si, mannensi.* *quod absit, gra ve quid intolerandumque ei obiectum fue-*

rit, nostra erit expectanda censura: ut nihil prius de eo qui ad sinum sanctæ Romanæ confugit ecclesiæ, eiusque implorat auxilium decernatur, quam ab eius ecclesiâ fuerit præceptum auctoritate; quæ vires suas ita alijs imperti ut ecclesijs, ut sint in partem vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Proinde dilectio vestra quorum de votione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris. Et post plura. Nec pigeat fortè aut pudeat nostris obedire mandatis, aut apostolica sedis obsecundare præceptis: quia humilibus datur gratia, non superbis. Nam

^a ca. 5. nulli. ² nulli fas est velle vel posset transgredi apostolicæ sedis præcepta, nec nostræ dispositionis ministerium, quod vestram sequi oportet caritatem. Sit ergo ruina sua dolore prostratus, ^b quisquis apostolicis voluerit contraire decretis: nec loquique vel, cum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris à sancto quitonque. fiat ministerio, nec de eius iudicio postea quisque curam habeat. quoniam iam damnatus à sancta & apostolica ecclesiâ ac auctoritate, pro sua inobedientia atque presumptione à quoquam esse non dubitatur. Inobedientem me quoque litteræ vestræ non rectè accusant, quia cum obediturum me paternitati vestræ litteræ Domni Papæ^c commendaverint, nulla à me paterna vestra admonitio refutata est, quia nec audita. Quod aliunde me expetisse benedictionem calumniâmini, veritate teste verum dicam, quia nec episcopatum nec benedictionem episcopalem à vobis petij, ^d nec à quocquam. Sed cum clericorum primò ingenio, postea violentia regi fuisset præsentatus, & inde cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

^a ca. 5. nulli. ² nulli fas est velle vel posset transgredi apostolicæ sedis præcepta, nec nostræ dispositionis ministerium, quod vestram sequi oportet caritatem. Sit ergo ruina sua dolore prostratus, ^b quisquis apostolicis voluerit contraire decretis: nec loquique vel, cum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris à sancto quitonque. fiat ministerio, nec de eius iudicio postea quisque curam habeat. quoniam iam damnatus à sancta & apostolica ecclesiâ ac auctoritate, pro sua inobedientia atque presumptione à quoquam esse non dubitatur. Inobedientem me quoque litteræ vestræ non rectè accusant, quia cum obediturum me paternitati vestræ litteræ Domni Papæ^c commendaverint, nulla à me paterna vestra admonitio refutata est, quia nec audita. Quod aliunde me expetisse benedictionem calumniâmini, veritate teste verum dicam, quia nec episcopatum nec benedictionem episcopalem à vobis petij, ^d nec à quocquam. Sed cum clericorum primò ingenio, postea violentia regi fuisset præsentatus, & inde cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

^b al in v. c. tus, ^b quisquis apostolicis voluerit contraire decretis: nec loquique vel, cum deinceps inter sacerdotes habeat, sed extorris à sancto quitonque. fiat ministerio, nec de eius iudicio postea quisque curam habeat. quoniam iam damnatus à sancta & apostolica ecclesiâ ac auctoritate, pro sua inobedientia atque presumptione à quoquam esse non dubitatur. Inobedientem me quoque litteræ vestræ non rectè accusant, quia cum obediturum me paternitati vestræ litteræ Domni Papæ^c commendaverint, nulla à me paterna vestra admonitio refutata est, quia nec audita. Quod aliunde me expetisse benedictionem calumniâmini, veritate teste verum dicam, quia nec episcopatum nec benedictionem episcopalem à vobis petij, ^d nec à quocquam. Sed cum clericorum primò ingenio, postea violentia regi fuisset præsentatus, & inde cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

^c sup. epist. 2. teræ Domni Papæ^c commendaverint, nulla à me paterna vestra admonitio refutata est, quia nec audita. Quod aliunde me expetisse benedictionem calumniâmini, veritate teste verum dicam, quia nec episcopatum nec benedictionem episcopalem à vobis petij, ^d nec à quocquam. Sed cum clericorum primò ingenio, postea violentia regi fuisset præsentatus, & inde cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

^d ita plures

v. c. in alijs, quam. Sed cum clericorum primò ingenio, postea violentia regi fuisset præsentatus, & inde cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

^e idem fate- cum virga pastoralis à rege^e mihi intrusa ad ecclesiâ Carnotensem adductus, cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis meæ velletis præfigere, interea confilium

filium mihi fuit electioni eorum non^a omni-
 modè assensum præbere, donec certus fierem &
 de Gaufridi depositione, & summi Pontificis
 voluntate: ad quem cùm pervenissem, ad peti-
 tionem ecclesiæ Carnotensis apostolica aucto-
 ritate sum constrictus, & ita in episcopum con-
 secratus. His & huiusmodi tam rationibus quàm
 auctoritatibus munitus, licèt irritatus magis
 quàm canonicè vocatus, licèt tam in me quàm
 in capite meo & vestro, ^b si tamen vestro, iniu-
 riam passus; tamen paratus ero tempore oppor-
 tuno & loco tuto intra Senonensem provin-
 ciam, vel etiam ^c Stampis, si conductum tutum,
 Comitem videlicet Stephanum ex parte domi-
 ni nostri Regis & vestra propter circumstantes
 inimicos habuero: paratus inquam ero vobis
 occurrere, & quantum salva reverentia sedis
 apostolicæ licuerit, obiectionibus vestris res-
 pondere, ad cuius audientiam aliquando for-
 sitan oportebit ^d ista referre. Pax Dei, quæ exu-
 perat omnem sensum, custodiat cor vestrum
^e & intelligentiam vestram; vt obedientia ve-
 stra prælatis vestris exhibita, nos vobis obe-
 dientes exhibeat & devotè subiectos.

*pi Regis epist.
 22. de iure
 virga agit e.
 pist 60.
 al omnimo-*

b Urbano.

*c Infra epist.
 12. dicit se
 inordinate
 fuisse Stampis
 accusatum de
 ordinatione
 ab Urbano
 accepta.
 d al. nos ista.*

*e al. Et/ ani-
 mam vestrā.*

*Philippo^f Dei gratia magnifico Francorum Regi domino^g primo, Hē-
 suo, Ivo humilis Carnotensium & episcopus ab eo
 salvari qui dat salutem regibus.*

*rici Regis fi-
 lio.
 al minister.*

I X.

Cum testem factorum meorum circumspi-
 cio conscientiam meam, vehementer ad-
 miror quia nihil in me reperio cur pia lenitas

B

^a confer epist.
39.

^b vet. codd.
abscindam-
tur.

vestra atque regia mansuetudo in tantam ad-
versum me conversa sit amaritudinem, ut à ves-
tra serenitate nullum audiam nuncium bonum,
nihil audiam nisi verbum asperum. Quòd enim
inter Beccenses^a & Molisimenses monachos
quamtulamcunque pacem pro tempore feci,
nullam Beccensibus in hoc violentiam intuli.
Sed abbas Beccensis cognoscens & erubescens
inordinatam spoliationem factam Molisimen-
sibus à quibusdam neophitis monachis suis,
multum me rogavit, ut vel pacem inter eos
componerem, vel iuste inter eos decernerem.
Sed ego propter reuerentiam vestram iudicium
interim distuli: & gratis oblata portione vic-
tualium suorum ab ipso abbate, quæ Molis-
mensis repetebant, iurgia quæ inter eos erant,
pro ipsius abbatis caritate mitigavi. Qua de re
non decuit humilitati meæ succensere subli-
mitatem vestram: quia si ipsos spoliatores
etiam ab inordinata invasione desistere coëgis-
sem, maiestatem tamen regiam nullatenus of-
fendissem. Sicut enim est regiæ potestatis civi-
lia iura servare, & eorum transgressores debita
pœna multare; sic episcopalis officij est eccle-
siasticas institutiones subditis servandas impo-
nere, & transgressores earum paterna severitate
ad debitum ordinem revocare.^b Abscindantur
itaque qui serenitatem vestram conturbant,
quorum persuasionibus si adquieveritis, nec per
vias iustitiæ incedetis, nec ad gaudia patriæ cæ-
lestis pervenire valebitis. Quicumque autem illi
sunt, si conductum bonum mihi & his qui me-
cum sunt miseritis, ut securi simus in eundo &

redeundo, & apud vos morando, paratus sum in præsentia vestra omnibus æmulorum meorum obiectionibus respondere, & iniustas^a eorum calumnias irrefragabili ratione confutare. ^{a in uno v. c. cæcorum.}
 Nostis enim quantos inimicos habeam pro iustitia maximè in patria ista, & in curia vestra. Bene valete, & sacerdotem vestrum nolite impedire quominus pro incolumitate vestra possit orare.

*Ivo Dei gratia Carnotensium episcopus Virginibus in
 Dunensi^b monasterio sancti Auiti Deo devotis in^b al. cenobia
 virginitatis proposito placere virginum
 sponso. X.*

Gloriosum nomen virginitatis, sed gloriosior est fructus. Cum enim iustus quisque Domini sui vestigia iubeatur sequi quâ poterit, de virginibus legitur quia sequuntur agnum quocumque ierit. Et cum unusquisque gradus coniugatorum vel continentium semper habeat de perpetrata carnis corruptione quod defleat: virginitas intemerata semper habet in auctore suo quo gaudeat. Cuius quanto superior gradus, tanto gravior est casus. Cui perseveranti quanto felicius & suprema speranda est glorificatio, tanto cadenti miserius & extrema timenda damnatio. Virginitas supernæ civitatis est virtus, supernorum civium decus, ubi non habet quis de integritate quod perdat, de corruptione quod doleat. quam quisque in hac mortalitate studiosius æmulabitur, eo familiarius sponsi virginum visitatione &

B ij

caritate delectabitur. ut autem probetis hanc paradisi esse virtutem, mementote quia primi parentes hanc ante peccatum in paradiso servaverunt, post lapsum facti exules in terris amiserunt. Nam quia sue civitatis munimenta proiecerunt, ab antiquo hoste facile expugnati, & in huius exilij ærūnas expulsi, eiusdem civitatis ornamenta meritò perdiderunt. Ut ergo valeatis de exilio ad patriam repedare, eiusdem patriæ munimentis vos munite, eiusdem ornamentis vos ornatè: quo & antiqui hostis callida tentamenta fortiter respuatis, & immortalis sponso, cui integritatem corporum vestrorum devovistis, complacere valeatis. Christo enim vovistis nubere, non clericis. Christo vovistis nubere, non secularium hominum colloquia frequentare. Ad hoc enim vobis septa monasterij facta sunt, ne mundi amatores intra castra mundum fugientium recipiatis, ne ad publicum prodeatis, ac de corporali mundi visione, tractis introrsum fœdis imaginibus, atque expugnata intus virginitate, corpus quoque corruptioni subiici permittatis. Quomodo ergo pudicitiam servare valebitis, quæ cum impudicis hominibus miscere colloquia publica vel privata cotidiano vsu laboratis? legistis enim, *Corrumpunt mores bonas confabulationes pessima*. Non enim beata virgo Maria, cuius vita Christi virginibus ^a specialis est forma proposita, residebat in publico, nec procorum delectabatur colloquio, quando est ab angelo salutata, quando est spiritu sancto obumbrata & mater salvatoris effecta. Sic reliquæ sanctæ mulieres, quæ in proposito sanctita-

1. Cor. 15.

^a sic in vet.
codd. antea
spiritualis.

tis Deo placere voluerunt, virorum colloquia respuerunt, præter eos, quorum necessitatibus aliquando de sua substantia caritate monente ministraverunt, vel à quibus sanctæ exhortationis gratiam percipere meruerunt: non autem aliquando carnis amatoribus pretiosa veste, vel fucata facie, non gestu lubrico, vel soluto incessu placere studuerunt. immortalis etenim sponsus in interiore homine vestro imputribilem quærit pulcritudinem, non exterioris hominis pulchram putredinem. Sic enim de sponsa Christi legitis in psalmo: *Omnis gloria eius filia regis ab intus.* Christi ergo virginem primùm decet cordis humilitas, facies pallida macièq. confecta, cutis cilicio squalida, non balneis frequentib. accurata, in loquendo verecundia, in audiendo obedientia, in cibo parcitas, in potu sobrietas, in incessu gravitas, in veste vilitas, non dissolutæ mentis nutritrix & index prodigalitas: ut in his omnibus non voluptati serviatur, sed necessitati. Sicut enim bona domus in ipso ^a vestibulo agnoscitur: sic religiosa^a mentis habitus his signis foris agnoscitur, ^{ex S. Ambrosio lib. de virg. 2.} & eisdem ad contemptum sui cotidianis profectibus eruditur. Quanto enim quisque vilior est in oculis suis, tanto sublimior est in oculis conditoris. Oportet quoque ut semper sitis intentæ orationi, ^b aut lectioni, aut operi ut diabolus vos inveniat occupatas, nec mentes vestras ^c nocuis & vagis cogitationibus expositas. ^{quam dist. 5. al. nocuus vel lascivus.} Iste enim mos legitur fuisse in monasteriis Ægyptiorum ^d, ut neminem reciperent qui nollet ^e operi operam dare, non propter necessitatem, ^{S. Hierony. epist. ad rusticum.}

*cum man-
cham, & E-
piphan. hære-
fi 80.*

sed propter vitandam ociositatem, quæ inimica est animæ. Adhæc fortasse dicturæ estis, quod dixerūt quidam à Domino recedentes, post sathanam abeuntes: *durus est hic sermo*. Non potest talia pati nostra ætas, non potest ferre nostra ingenuitas. Quibus respondeo: Quæ vestrum nobilior beata Cecilia, quæ cilicio membra domabat? quæ vestrum Agnete beatissima tenerior, quæ non solum coniugium nobilium spreuit, sed sicut ipsa de se dicit, carnis spurcicias immaculato calle transiit? plena sunt exemplis religiosarum & religiosorum sæcula, qui in omni conditione, in omni sexu, in omni ætate supra dictis modis Domino placuerunt. Quare ergo vos non poteritis in patre luminum, quod isti & istæ potuerunt? Est aliud quod fortasse vel tacita cogitatione proponetis. Si familiaribus nostris denegaverimus consueta colloquia, & ipsi denegabunt nobis solita obsequia, subtrahent nobis necessaria subsidia. Ad quod ego vobis ex apostolica voce promitto, quod fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis sustinere, sed parabit vobis pro vno carnali amatore centum spirituales amatores, per quos vobis necessaria ministrabit, & res monasterij vestri tutas & incolumes conservabit. Si enim ali-

1. Cor 10.

*a. cl. copula-
ta. Augusti-
nus in Psal.
83 Et canon.
quæ Christo
ca. 27 q. 1.*

qua vestrum esset alicui nuptiali fœdere ^a sociata, & ad alium transiret, nonne adultera iudicaretur? nonne capitali sententia à iudicibus puniretur? quanto magis putatis eam maiora mereri supplicia, quæ spreitis castis immortalis sponsi nuptiis amorem suum cuiquam carnaliter impendit? Hoc considerantes charissimæ im-

Marta

mortali sponso adhærete, totum amorem vestrum illi impendite: famæ vestræ, quam ex parte ^a maculastis, de cetero consulite: ne compellar ad vos quandoque in virga venire, & inveniam vos quales nolo, & vos me inveniatis qualem non vultis. Volo autem & præcipio in summa obedientia, ut omni hebdomada semel in conventu vestro legatur hæc epistola, quatinus ea quæ inhonesta sunt, sollicitè cavere discatis; & quæ honesta sunt & salutis vestræ congrua, alacriter & fortiter observare studeatis. Bene valete.

Ivo humilis Carnotensium episcopus ^b *Gontherio fratri* ^c *al: Gontherio.*
compresbytero ascendenti à consuecto lachrymarum, intensescantare canticum graduum. XI.

Gaudio te quasi postliminio rediisse, gratias agens protectori nostro, cuius misericordia te protexit etiam per marina discrimina. Nunc ergo quia incolumis es redditus fratribus tuis, licet desiderio internæ quietis omnibus prodesse non possis, tamen vel paucis prodesse non graveris. Vnde moneo fraternitatem tuam, ut ad ecclesiam Gornacensem beatæ semper Virginis transeas: ubi & desideratæ quieti vacare, & aliquorum fratrum salutis poteris providere. De cætero ora pro me frater ^c *al. Karis.* carissime, ne remigantem in altitudine maris tempestas submergat me. Vale.

B iiij

*Reverendissimo patri patrum Urbano, fidelissimus eius
filius Ivo Carnotensium dictus episcopus, non
deficere in tribulationibus.*

XII.

^a ab Urbano
enim Roma
fuit consecra-
tus episcopus
sup. epist. 2.
Et 8. ¹

^b Matth. 13.
Luc. 3. vi-
detur autem
subintelligere
Gaustridum
de quo epist.
1 Et 2. cu-
ius crimina
designat
epist. 8.
^c al. an vitiū.

Quoniam per sacram vestrae manus ^a im-
positionem, me de stercore erectum divina
providentia suae messis ordinavit operarium: in
ipsa Dei agricultura exercenda quantum valeo
me moveo, sed tanquam formicino gressu ince-
dens, praepediente imbecillitate mea, non quan-
tum volo promoveo: in erogando verbi semi-
ne, curam, provt divina gratia subministrat,
adhibeo. Sed quia messis multa est, & ab inimi-
co homine ^b multum zizaniorum prius semi-
natum vel superfeminatum est, paucos fructus
ex meo labore capere me sentio. Timens igitur
tritium eradicare cum lolio, & tanquam de
discretionis prudentis agricolae mihi blandiens
multa tolero, multa dissimulo. Sed rursus, utrum
hoc sit virtus discretionis, ^c vel vitium remis-
sionis sub specie virtutis occurrentis, non satis
acutè distingo. In qua mentis anxietate, cum
divinum à me studiosius impleretur auxilium,
insufficiantiae meae necessarium ac debitum à
vestra paternitate pia orationis imploro suffra-
gium. Neque enim aliqua ratione hoc onus su-
bire voluissem, nisi vestra premonuisset sancti-
tas: nisi ut id ipsum subirem vestra perfecisset
auctoritas. Paternè igitur filio utri vestri con-
sultite, paternè succurrite: ut si quid per me
divina manus dignata fuerit operari, non mea

parvitati, sed vestræ post Deum ascribatur san-
 ctitati. Multa enim inordinata fieri video in
 domo Dei quæ me torquent, maximè quòd
 apud nos qui ^a altari non serviunt, de altari vi-
 vunt. A quo sacrilegio, cum eos abstertere ve-
 lim monendo, increpando, excommunicando;
 altaria à me redimere volunt sub nomine per-
 sonæ, sicut ^b à prædecessoribus meis ex prava ^b al. ab ante-
 consuetudine redemerunt. In quo maximè in-
 digeo consilio vestro, si id tolerabile vobis vide-
 tur, vel auxilio, si intolerabile iudicatur. Cæ-
 tera quidem tolerabilia vel corrigibilia mihi in
 parochia nostra videntur, si hoc consilio vestro
 & auxilio ad ordinem redigi cogeretur. De cæ-
 tero notum facio beatitudini vestræ, quòd Se-
 nonensis archiepiscopus ^c consilio Parisiensis
 episcopi infatuatus, adhibito ^d sibi eodem Pa-
 risiensi episcopo, & duobus alijs non dissimilis
 vecordiae, Meldensi & Treassino, hoc anno
 Stampis de ordinatione quam à vobis acceperam,
 me inordinatè satis accusavit, dicens me in ma-
 iestatem regiam offendisse, qui à sede apostolica
 consecrationem præsumpseram accepisse. Cum
 itaque conarentur Gaufridum depositum ^e con-
 tra decretum vestrum in statum pristinum re-
 formare, & in me depositionis sententiã profer-
 re, sedem apostolicam appellavi, & decretis
 apostolicis, quamvis ea non nisi in futurum ti-
 merent, à sua præsumptione revocavi: appella-
 tionem tamen nec prosequi taxaverunt, nec
 plenam pacem mecum habere voluerunt. Un-
 de necessarium mihi videtur, vt litteras com-
 munes tam archiepiscopo quàm suffraganeis

^a al. altaris
I. Cor. 9.

^b al. ab ante-
cessorib. huc
spectant ver-
ba concilii
Arvernensis
relata in ca.
questum.

can. 1. q. 3.

^c Richerimus
epist. 2. & 8.
^d al. secum.

^e ex episcopo
dicit epist. 19

^a confer epist.
109.

^b idem loc.
epist. 66.

^c ita v. v.

etiam in titu-

lo epist. 25.

malè antea,

spiritus i.

^d iuge epist. 9.

mittatis, quatinus aut plenam mecum pacem habeant, aut præsentiam vestram, rationem inde reddituri, mecum adeant. Suggero etiam paternitati vestræ, ut partibus nostris ordinetis aliquem legatum, ^a virum boni testimonij, qui non sua quærat, sed quæ Iesu Christi. Necessarius enim esset ecclesiæ Dei, in qua quilibet quodlibet audet, ^b & quod audet facit, & quod facit impunitum transit. Adversa an prospera erga vos sint, ^c speciali filio vestro mandate, quatinus quantum Deus donaverit, orare studeamus: ut si prospera sunt firmentur, si verò adversa pellantur. Si venerit ad vos quidam propter infamiam ^d de ecclesia nostra pulsus, rogo ne de eo quicquam statuatur, donec à vobis causa eius plenius audiat. Bene valeat sanctitas vestra.

^e al. Rainol-
do, vel Ram-
naldo.

^e Rainaldo reverendo Remorum archiepiscopo tuo humilis
Carnotensium episcopus, consolationis visceribus
abundare. XIII.

Psal. 108.

Expertus quantum sit periculum prælato-
rum, iuxta quod in psalmo legitur: *Qui
descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis
multis, ipsi viderunt mirabilia in profundo: ascendunt ad
cælos, & descendunt usque ad abyssos. anima eorum in
malis tabescebat. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius:
& omnis sapientia eorum devorata est. In quo per me
minùs sapio, vestro cæterorumque consilio
prudentium informari vel confirmari desidero.
Nuper enim cum à Domino nostro rege fuisssem
invitatus ad colloquium, quorundam mali-*

^f aliàs, euoca-
tus.

volorum meorum suggestione obnixè me rogavit, ut essem ei adiutor in celebrandis nuptiis quas facere disponebat de Bertreda dicta coniuge^a Comitis Andegavensis. Ad quod cum respondissem non ita oportere fieri, quoniam nondum esset causa diffinita inter ipsum & uxorem eius, testatus est pleniter diffinitam esse apostolica auctoritate, & vestra vestrorumque coëpiscoporum laudatione. Quo audito, respondi me hoc ignorare, nec huiusmodi nuptiis vel le interesse, nisi vos earum essetis consecrator & auctor, & coëpiscopi vestri assertores & cooperator, quoniam id competit iuri ecclesiæ vestræ ex apostolica auctoritate, & antiqua consuetudine. Quoniam igitur confido de religione vestra, nihil vos de re tam periculosa, & famæ vestræ & honestati totius regni tam perniciofa facturum dicturumve, quod non auctoritate vel ratione nitatur: studiosissimè & devotissimè obsecro caritatem vestram, ut mihi fluctuanti veritatem huius rei quam scitis, aperiat, & sanum consilium licet arduum & asperum super hoc præbeatis. Malo enim perpetuo officio & nomine episcopi carere, quàm pusillum gregem Domini mei legis prævaricatione scandalizare. Sunt etiam latentes causæ, quas interrim tacere me convenit, propter quas hoc matrimonium laudare non^b possim. Valete.

al. Bertrada.

^a Fulconis

cōsanguinei

sui, ut dicit

epist. 211.

eisdem no-

ptias impro-

bat epist. 14.

15 19. & 23.

^b al. possum.

*Archiepiscopis & episcopis ad regales nuptias invitatis,
Ivo humilis Carnotensis ecclesia minister, cum
spiritu consilij spiritum habere fortitu-
dinus. XIII.*

*^a idem obiit
episcopus
in fine epist.
25.*

Exemplar litterarum, quas mihi Domino nostro Regi, caritati vestræ transmittito: ut eandem causam me habere sciatis, quam & vos habetis, cur nuptiis, ad quas vocati estis, subtrahere vos debetis. Vos igitur qui convenistis, nolite fieri canes ^a muti, latrare non valentes: sed sicut boni speculatores videntes gladium venientem super tertiam, buccina insonate: ut cum feceritis quod debetis, vestras animas, & eorum qui ad vocem buccinæ se observaverint, vobiscum liberetis. Exemplar autem hoc est.

Domino suo Philippo magnifico Francorum regi, Ivo humilis Carnotensium episcopus, sic militare in regno terreno, ut non privetur aeterno. XV.

*^b vide Anno-
niū monach.
hist. l. 6 c 50*

Sicut serenitati vestræ dixi præsens ante iuramentum vestrū, ita nunc scribo absens: quia huic nuptiarum solemnitati ad quam me vocatis interesse nec volo nec valeo, nisi prius generalis Concilij diffinitione decretum esse cognoscam, inter vos & uxorem vestram legitimum intervenisse divortium, & cum ista quam ducere vultis, legitimum vos inire posse matrimonium. Si autem invitatus fuisset ad huius rei discussionem in eo loco, in quo cum coëpiscopis canonicas securè possem conferre sententias, ubi te-

merariam non timerem multitudinem, libentissimè ad hoc venirem, quod lex & iustitia dictaret cum audientibus audirem, cum dicentibus dicerem, cum facientibus facerem. Nunc verò quia absolutè vocor ut Parisius ^a cum vxore vestra veniam, de qua nescio vtrum possit esse vxor: propter conscientiam meam, quam coram Deo conservare debeo, & propter famam, quam Christi sacerdotem bonam habere oportet apud eos qui foris sunt, malo cum mola asinaria ^b in profundum mergi, quàm per me mentibus infirmorum tanquam cæco offendiculum poni. Nec ista contra fidelitatem vestram, sed pro summa ^c fidelitate dicere me arbitror: cùm hoc & animæ vestræ magnum credam fore detrimentum, & coronæ regni vestri summum periculum. Mementote ^d quia primum parentem, quem Dominus vniuersæ visibili creaturæ præfecerat, mulier in paradiso seduxit, & ita vterque à paradiso exulavit. Sanfon quoque fortissimus per mulierem seductus, fortitudine amissa qua hostes superare solebat, ab hostibus est superatus. Salomon sapientissimus propter mulierū concupiscentiam à Deo apostatavit, & ita sapientiam qua præcellebat amisit. Caveat ergo sublimitas vestra, ne in horum incidatis exemplum, & ita cum diminutione terreni, regnum amittatis æternum. Consulite ergo angelum magni consilij, ut accepto ab eo spiritu consilij, inhonesta & inutilia vitare, honesta & vtilia in omnibus negociis vestris valeatis perficere. Valete.

^a antea Parisium sed Parisius legitur in vest. codd.

ut etiam epist. 189. c. 8. sæpe in alijs scriptoribus illius saculi.

^b al in profundum marii de mergi, Marc.

^c confer epist. 22.

^d epist. 28. monet eundem Regem, obturare auditum contra sibiū serpentis.

Isai. c. 6.

Ivo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus Vualterio
Meldensium episcopo, viriliter stare in agone
christiano. XVI.

Litteris vestris per portitorem presentium
nuper ad me directis, humilitatem meam
consuluit vestra fraternitas, utrum quis habere
possit eam mulierem in coniugem, quam prius
habuit pellicem. Quod idcirco vobis videtur
illicitum, quia apud vos haftenus fuit insolitum.
Nunc verò dicitis hoc ipsum idcirco venisse in
dubium, quòd Rogerius ^a Romanæ ecclesiæ
legatus Rômæ hanc consuetudinem Siluane-
ctis asseruit, & hoc posse fieri beati Augustini
sententia confirmavit. De qua re vobis respon-
demus quia super hoc diversas habemus senten-
tias, alias prohibentes, alias remittentes. Dicit
enim beatus Gregorius in epistola ad Felicem
Siciliæ episcopum: *Eam quã aliquis aliqua illicita pollu-
tione maculavit, in coniugium ducere nulli Christianorum
licet vellicebit.* Legitur quoque in Concilio Ca-
bilonensi capitulo xxiiij. quia iuxta canoni-
cam auctoritatem raptos ad coniugia legitima
raptas sibi iure vendicare non possunt. Habe-
mus etiam in decreto Hormisdæ Papæ, nuptias
occultè factas non esse legitimas. Et Papa Eva-
ristus contubernia non coniugia dicit esse illa-
rum mulierum, quæ non sunt à parentibus tra-
ditæ, & legibus dotatae, & à sacerdotibus so-
lemniter benedictæ. Habetur & in Cōcilio Aquis-
grani habito ^b *Qui mulierem rapuerit, vel furatus fue-
rit, aut seduxerit, nunquam eam uxorem habeat.* Et in

^a malè antea,
Rogerius,
cardinalem
appellat. epist.
18.

^b ca. placuit
can. 31 q. 1.

hunc modum plurima reperiri possunt. E diverso verò legimus in decretis Eusebij Papæ capitulo v. *Virgines quæ virginitatem non custodierint, si eosdem, qui eas violaverint, maritos acceperint, eo quòd solas nuptias violaverint, post pœnitentiam vnius anni reconcilientur.* Dicit quoque beatus Augustinus in libro de bono coniugali: *Posse sanè fieri legitimas nuptias ex male coniunctis honesto postea placito consequente manifestum est.* Quantum ergo mihi videtur, quòd quidam patres concubinas vxores fieri venterunt, honestatem coniugij commendantes, & fœdam concubinatus consuetudinem coërcere cupientes, rigorem iustitiæ teneri decreverunt. Quòd verò alij aliter scripserunt, hoc intelligo, quia intuitu misericordiæ quorundam imbecillitati occurrentes, rigorem canonum temperare maluerunt. In quibus sententiis non alia mihi videtur esse distantia, nisi ea quam inter se habent, iudicium & misericordia: quæ quotiens in vnum negotium conveniunt, in discretionem Rectorum ita consistunt, ^b vt habita consideratione salutis animarum, pro qualitate personarum, pro opportunitate locorum & temporum, nunc severitas canonum possit exerceri, nunc indulgentiam, quibus oportebit, impendi. De his hætenus. De eo quod monetis, vt pro pace vobis impetranda, dominum Regem suo tempore cōveniam; secundū Comici ^c sententiam vobis respondeo: *quia opus est huic patrono, quem defensorem paras.* Hoc verò vobis consulo, vt coniugium ^d eius quod ante factum ratione resistente non laudastis, post factū nec dicto nec facto inconsultè approbetis; sed

^aca. denique.

can. 31. q. 1.

epist. 55.

^cexterent. in eunucho. act.

4. sc. 6.

^depist. 13.

commune consilium & iudicium comprovincialium episcoporum & cæterorum studiosè expectatis & longanimitè expectetis, & si quid adversi pro amore iustitiæ vobis acciderit, æquanimiter supporteris: hoc attendendo, quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis. Valete.

Ivo Deigratia humilis Carnotensium episcopus, dilectis in Christo filiis^a cum cæteris fratribus sic boni proposticursum tenere, ut ad bravium supernæ vocationis^b valeant pervenire.

XVII.

^a in vno v. c. interstitium vacuum relictum est, desunt enim propria nomina.

Alij antiqui libri notant agi de fratribus ecclesiæ S. Quintini, nempe Belvacensis, ut epist. 31. & 32. al valcatu.

Psal. 41. al nunquid.

Quæcumque diversa vel adversa de me vobis rumor popularis aspergat, firma stat anchora spei meæ, fidelem habens Deum, omnes tentationes meas pusillanimitati meæ conterperat, & ad tolerandum fortitudinem præstat. Vnde si aliquando ex humana infirmitate volitantè fama, aliquorum periculorum comminatione perturbor, disceptat adversum me ratio mea, & si non his verbis, hac tamen sententia: *Quare tristis es anima mea? quare conturbas me?* Qui nunquam defuit tibi, nusquam deerit tibi Deus tuus salutare tuum. Quid est episcopatus nisi cruciatus? Quid aliud est hic honor nisi onus? Quid est hæc sublimitas nisi naufragosa tempestas? vnde si inventa honesta occasione huic oneri te subtraheres, & tibi soli vacares, nullo impediēte stadium huius vitæ percurrrens, ad bravium supernæ vocationis expeditiùs pervenires

venires. Assume ergo tibi pennas columbæ, & avolabis à molestiis, & requiesces, & inhabitabis in solitudine mentis. Ibi expectabis eum qui salvum te faciet à pusillanimitate spiritus & tempestate. In hac mea deliberatione, & quadam commodorum & incommodorum veluti libratione, plurimum mihi placet illa sententia: ut summoperè optem mihi occasione iustitiæ aliquam inferri violentiam, ^a ut exoneratus sarcina pastoralis plena amaritudinis fastidiosæ, plena curæ nubilosæ, vertere me possim quò me invitat honestum ocium, plenum dulcedinis non fastidiosæ, plenum securitatis deliciosæ & luminosæ. Sed rursus in hac sententiâ quodam modo mihi displiceo, timens voluntatem Dei non sequi ^b sed prævenire meo desiderio. Et tandem securè mihi consulit ratio, ut sicut non præveni voluntatem Dei episcopatum ambiendo, sic non præveniam contemnendo, sed voluntati eius in omnibus obnoxius de manu Domini æquo animo suscipiam prospera ^c & aspera, secundum illud apostoli. *Nemo nostrum sibi vivit, & nemo nostrum sibi moritur, sed ei qui pro ipsis mortuus est.* Ideò non audeo manus subtrahere suscepto regimini. Non audeo officium linguæ meæ negare populo Dei, cotidie ad consulta animæ suæ recurrenti, ne plectar pœna servi mali & pigri. Vnde oportet me propter spem numerosæ prolis, consortium Liæ nocte mihi suppositæ, licet lippæ, tamdiu tolerare, donec post expletionem senarij operis ad amplexus speciosæ Rachel donante Dei gratia valeam penetrare, ligat me etiam caritas clerici, devo;

tio populi, benivolentia principis quæ ita se
 mihi gratuito contulit, ut etiam Comitissa

^{a Carnoten.} ^a me non petente, imò renuente, in manu mea,
^{sis, cuius sape} quam sanctè sponderit pro se & pro Comite,
^{meminis.} se mihi omnem fidem servaturos, & in nulla

^{b supra. epist.} quod mihi infestus sit, quia nuptiis ^b eius dicto
 13. & scripto calumniam quam debui feci, scio
 vos non latere. Propter quod donec hæc pro-
 cella vertatur in auram, præsentiam meam non

^{c al. possum.} ^c valeo vobis exhibere, absens verò exopto &
 exhortor, ut pacem sectemini & sanctimoniam.
 hoc vovistis, hoc debetis, hoc & exhibetis, sed
 ut exhibeatismagis. Per hoc bono odore dif-
 fuso, qui hætenus à vobis processit, & facul-
 tates ecclesiæ vestræ frequentibus augmentis
 multiplicabitis, & euntès de virtute in virtutem
 ut filij ^d pacifici in pace in idipsum dormietis.

^{d al. pacis.}
 P^{sal.} 4.

Nec alia vobis scribere scio, nisi ut quæ à me au-
 distis, & accepistis, & tenuistis, ea indefessè te-
 neatis, & omnes ad societatem vestram venien-
 tes tenenda doceatis. Præcipuè verò memores
 estote cōmunionis vestræ, ne si, quod absit, avari-
 tia in vobis radicem fixerit, apostolicæ conver-
 sationis, qua vivere optatis, obliti cum Anania
 & Saphira apostolica maledictione condemne-
 mini. Et quia prona est omnis ætas ab adoles-
 centia in malum, adolescentes vestros honestis
 semper exercitiis intentos, summa diligentia
 custodite, ut castè nutriti sacris possint ministe-
 riis applicari. Si quis autem inter vos ambu-
 lat inquietè, hunc mihi per epistolam notate, ut

Act. 5.

congregatis vobis & meo spiritu digna eum
possimus severitate corripere: quia non requies-
cet in eo spiritus meus, à quo scandalizatur
grex pusillus. Postremò quod monui ^a ite- ^a *Adi epist.*
rum moneo, ut aliquem substituatis loco meo: ^{32.}
non quòd velim fraternitatem vestram dese- *Sequentia*
rere, sed (si ita divinus ordo se habet) ut ali- *verba restituta sunt ope*
quando possitis sub eo quem meo consilio vo- *veterum co-*
bis præfereritis, strenuè militare. Et quomodo- *dicum*
cunque res se habeat, vivens vellem de vestra
conversazione experimento cognoscere quid
boni post mortem meam de vobis sperare au-
deam. De cetero orate pro me, & quomodo
res vestræ se habeant interiores & exteriores, &
de incolumitate fratrum mihi rescribere. Va-
lete.

*Invo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus Rogerio
sancta Romana ecclesie Cardinali, non deviare
à vestigiis Petri. XVIII.*

Quod Simonem ^b de Melfa adhuc in adulte- ^b *quidā ood. Neapoli Carro-*
rio suo perdurantem, sub velamine apo- *Melphaalino*
stolicæ auctoritatis ab anathematis vinculo re- *Nihil face. Neapoli in Cha-*
laxare disponitis, quantum in vobis est maie- *est situm.*
statem apostolicam multum minuitis, & famæ
vestræ non benè consulitis. Si enim iusto ana-
thematis vinculo est ligatus, cum iusta vincula
non dissolvat nisi vera cordis conversio; eo ad-
huc permanente in crimine, ad persuasionem
quamlibet splendide personæ quid est hoc ana-
thema destruere nisi seipsum prævaricatorem
constituere? Si verò acceptis excusatoriis eius
sacramentis de ^c absentatione vestri concilij, ^c *aliàs in*
duob. v. c. i
absentione.
in alio absen-
tia.

C ij

^acod. pat.
perperam.

^a praproporam in eum me dedisse sententiam cognoscitis: (vt interim taceam quòd confessione culpæ vestræ crimen eius tegitis:) huic rationi respondeo, quia nequaquam ex sententia concilij vestri, cui non interfui, cuius scita nec probavi nec audiui, aliquid in eum iudicavi. Sed eo sæpe vocato & monito, & bis aut ter indultis spatiis quæ voluit, causam eius multa mora & multa lima discussi; & eo ad vltimum omnem subterfugiente iustitiam, iudiciali sententia in eum data ex lege, anathematis eum vinculis alligavi, quàm diu pœnitentiæ remedio non deleverit maculam adulterij sui. Post aliquantum verò temporis defuncta coniuge, cui istam quam nunc habet superinduxerat, pulsatus precibus eius & quorundam amicorum suorum, cum ei ostium misericordiæ quam flagitabat, rationabiliter operire non valerem; dedi ei litteras seriem eius causæ continentes ad ^b domnū Papam, vt cognita veritate quod inde vellet ordinaret, & mihi remandaret. Hoc responsum exspecto; nec aliter mutabo sententiam, nisi aut ex ore eius audiam, aut ex litteris intelligam. Quod si hoc pertinaciter & non rationabiliter vobis videor facere, paratus sum in capitulo Carnotensi, vel in præsentia domini Papæ coram positis vniversis calumniantibus, legibus in medium datis iustitiæ satisfacere. Valete.

^b quidam
cod. dominū.

*Ivo Dei gratia humilis Carnotensium ecclesiæ servus
Vilelmo reverendo abbati Fiscanensis monasterij,
non fraudari bravo diurni denarij.*

XIX.

Magnis honestatis propugnatoribus & tur-
pitudinis oppugnatoribus, Ioanni scilicet & Helix, assimilare me voluit in litteris vestris vestra fraternitas. Quorum sanctitati quamvis longè impares simus, eorum tamen vestigia honorare, mirari & imitari quantum donante Deo possumus exoptamus. Vnde non tantum à Rege, ^aculus illicito coniugio contra- ^a *epist. 13.*
diximus, verum etiam à quibusdā aliis filiis huius seculi, quorum perversitatibus quā-
tum possumus reluctamur, bonorum ecclesiasticorum ^b *vide epist. 22. Et 25. in fine.*
^b gravia damna perpetimur. Quorum direptionem lucri maioris compensatione per Dei gratiam longanimiter sustinemus, ^c & maio- ^c *ut sup. epist. 16.*
ra si necesse sit subire parati sumus, attendentes illud apostoli: *Quia non sunt condigne passionibus* ^{Rom. 8.}
huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. ^{2. Timoth. 2.}
Et illud: *Si compatimur, & congregabimur.*
Et quia iam instant illa tempora periculosa, in quibus impletur quod scriptum est, *Ex abundantia iniquitatis refrigescet caritas multorum:* dicendum est petris montium, *Cadite super nos, & abscondite nos ab ira agni.* ^{Luc. cap. 23.}
Quod quid est aliud dicere, ^{Apocal. 6.}
nisi in fide robustis, & sanctitate sublimibus viris in hac sententia supplicare: nostræ miserix misericorditer condescendite, & ne in temptationem inducamur, & iram Dei incurra-

C iij

^a *de quibus
conqueritur
epist. 6.*

^b *al. querere-
sin.*

^c *al. toties.*

^d *al. quoties.*

mus, vestris orationibus impetrate. De quibus petris quia vos & in sancta societate vestra plures esse non diffidimus, hâc à vobis apud Deum intercessionem obnixè postulamus: quatinus sic per ignem & aquam transeamus, vt in refrigerium divino ductu educi valeamus. Nos enim publicorum negotiorum tumultibus ^a occupati, cùm ipsis compescendis, tota die laborando sufficere non possimus, internæ quietis suauitatem vix aliquando admittimus. Rarè etiam canonicum pensum determinatis horis solvere prævalemus. Vos igitur & cæteri servi Dei, qui velut in portu navigatis, oportet vt nobis orationis manus, quàm longè potestis, extendatis, & vobiscum ad optatam requiem perducere studeatis. De cætero, de fratre illo quem absolvi à me postulatis, vt liberè eum in monachum suscipere valeatis, hoc vobis respondeo: quia si mores eius experimento sicut ego nosceretis, nec ligatum nec solutum eum habere ^b curaretis. Homo enim magnus est in oculis suis, amans primos recubitus in cœnis, primas catedras in synagogis, salutationes in foro, quamuis mundo renunciauerit, vanitati vestium studens; locorum mutatione gaudens; ita deses, vt per decem annos non expleverit dimidiam hebdomadam missæ in ordine vicis suæ: qui ^c totiens hoc facere conatus est, ^d quotiens desideratus honor ei à fratribus delatus non est: totiens desivit, quotiens locum implendæ vanitatis inuenit. Quem si fratres loci absolverint, ego eum non tenebo. Aliter autem hoc facere non valeo. Si ergo adeo vo-

bis carus vel necessarius est frater ille, à confratribus eius hanc solutionem quærite: quia quicquid sibi licere dicat, sine vlla conditione & stabilitati loci & societati fratrum canonicæ professionis vinculis est alligatus. Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus clericis & laicis
Carnotensibus salutem. XX.*

Audiui primates vrbis vestræ ad invicem coniurasse guerram se facturos adversus Vicecomitem pro mea liberatione. Quod nequaquam mea liberatio est, nec inclusionis mee non solum exasperatio, sed interminata productio. Quare ne fiat prohibeo, interdicto. Nec ^a *al. neque.* enim incendiis domorum, deprædationibus pauperum potestis Deum placare, sed vehementer exasperare: sine cuius beneplacito neque vos neq; aliquis poterit me liberare. Nolo ergo, ut adversum me implere faciatis aures Dei pauperum clamoribus, lamentis viduarum. Nec ^b *al. neque.* enim decens est ut qui armis bellicis ad episcopatum non veni, ^c armis bellicis recuperem, ^c *infra, epist.* quod non est pastoris, sed inuasoris. Si manus ^{30.} domini tetigit me, & adhuc extenta est super me, permittite me solum ebibere miseriam meam, & sustinere iram Dei, donec iustificet causam meam: & nolite tribulationem meam aliena cumulare miseria. Decretum est enim mihi non solum includi, vel ecclesiastico honore privari, sed etiam magis mori, quam per me stragem hominum fieri. Moneo igitur vos

C iiij

per supereminentem Christi caritatem, ut neque hoc faciatis, neque fieri permittatis. Quod tamen si feceritis, certum est quia nihil proderit vobis, cum detentor meus multos habeat adiutores, & nihil habeat quod ei auferre possitis. Recordamini quod legitur, quia Petrus servabatur in carcere, oratio autem sine intermissione fiebat ab ecclesia ad Deum pro eo. Orationibus ergo & severitate ecclesiastica contenti estote: quam si transgressi fueritis, scio quia me ulterius episcopum habere non vultis. In eo enim quod semel recessistis, sicut exitus approbat, non bene mihi & vobis consuluitis. De cætero ergo contenti estote terminis quos posuerunt patres vestri: ne si his contenti non fueritis, quæram liberationem meam eo forsitan modo qui non placeat vobis. Valete. Deus pacis^a & consolationis det vobis in hoc negotio & in omnibus aliis recta sapere & facere.

^a al & dilectionis.

^b Ita in omnibus v. c.

antea, Boëtio.

^c coniectus enim fuerat

in carcerem

à Vicecomite, sup. epist.

20. ^a al. manibus.

^c in multis v. c. dormientem Marci

cap. 4.

^t ita sex v. c. alias, vinctus.

Venerabili Dei gratia Hoël^b:
Ivo eadem gratia Carnotensium episcopus, in Christi
permanere visceribus. XXI.

Gratias ago primum Deo liberatori meo^c in die qua eripuit me de^d manu omnium inimicorum meorum, & de manu Saul. Dehinc vigilantissimæ caritati vestræ, qua intensis orationum clamoribus dominum in navi dormitantem^e suscitavit: quatinus eo increpante ventos & mare, cessaret nubilosa tempestas, & rediret serena tranquillitas. Vnde me vobis arctioribus caritatis nexibus^f adstrin-

xistis, & inexcusabilem commodorum executorem adquisistis: sed in hoc nubilo mentis meæ plenam adhuc consolationem non habui, quòd illi sanctæ lætitiæ, quando corpus beati Iuliani translatum est, adhuc in ergastulo clausus interesse non merui. Posset autem vestra fraternitas hanc nubem cordis mei in serenitatem citò convertere, si aliqua illius sancti corporis reliquias parvitati meæ velleris communicare. Non enim inde patrociniū loci vestri minueretur: sed fama & meritum beati confessoris pro mea occasione in Belgica provincia, in qua meritum eius minùs notum est, publicaretur, & festivitas eius omni anno celebri- ter coleretur. Mandate igitur per fratrem istum cùm ad nos redierit, si hoc fieri possit: quatinus vel ad vos mittam, vel ipsemet, si vobis visum fuerit, veniam. Valete.

*Philippo piissimo Francorum Regi, domino suo, Ivo humi-
lis Carnotensium episcopus, sic gubernare tempore re-
gnum ut non amittat æternum. XXII.*

Quoniam præcedente divina gratia de ster-
core pauper vsque ad solium^a principum^a per manum vestram elevatus sum, fateor me post Deum pro posse meo cuncta vobis debere quæ vestro congruunt honori & saluti. Sed quia exasperatus propter salubres monitus^b quos serenitati vestræ ex summa fidelitate & caritate direxi, me diffiduciastis, & bona episcopalis domus diripienda adversariis nostris exposuistis, gravia & grandia inde perpe-
ssus 173.

^a intelligis

episcopa-

tum. vir-

gam pasto-

ralem sibi à

Rège intru-

sam dicit

epist. 8.

^b vide epist.

175.

^c Sic loqui-

tur epist.

^a confer cum ^a
epist. 19.

^b in septem
veterib. e-
xemplarib.
ita scriptum
est, ut etiam
in titulo e-
pist. 47.
qua habet
idem argu-
mentum.
Antea cu-
sum fuit,
Vvilelm.

Sunt etiam
quadam
membrana
qua non ex-
presso nomi-
ne primam
tantum lite-
ram prae-
ferunt, unde
nata diversa
interpreta-
tio.

^c Bertredam
scilicet con-
cubinam. de
qua sup.
epist. 13.

^d fortasse il-
le sunt qua-
rum memi-
nit epist. 25.
in fine.

incommoda, regali Curia ad praesens nec se-
curè possum interesse nec honestè. Supplico
itaque maiestati vestrae, vt Regia interim me
mansuetudine supportetis; donec possim ali-
quantulum respirare, & damna quae mihi penè
vsque ad penuriam panis inflicta sunt aliqua ex
parte reparare. Expecto etiam per misericor-
diam Dei citò futurum, vt verum esse cognos-
catis illud proverbium Salomonis: *Meliora sunt
vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula blandien-
tis.* De cetero calumniatoribus meis, quibus me
respondere iubetis; cum insinuatum fuerit qui
sint, & quid expostulant, respondere non sub-
terfugiam, vel in ecclesia, si ecclesiastica sunt ne-
gocia, vel in Curia, si sunt Curialia. Bene valet.

Ivo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus ^b Vvi-
doni Domini Regis dapifera salutem. XXIII.

Carissime, quia scio te velle laborare de
componenda pace inter me & dominum
meum Regem, multas gratias tibi reddo. Sed
quia haec pax non posset esse stabilis quamdiu
voluerit in incepto suo durare; consilium
meum est adhuc expectare, si fortè Deus daret
ei mentem bonam, vt vellet consilium suum in
melius commutare. Quod si facere vellet, scias
omnia esse parata quae necessaria sunt ad facien-
dum divortium inter eum & novam coniugem
suam. Vidi enim litteras, ^a quas misit domnus
Urbanus apostolicus ad omnes archiepiscopos
& episcopos regni sui, vt eum ad rationem mit-
tant: & nisi resipuerit, ecclesiastica eum disci-

plina ad emendationem venire constringant. Hæ quidem litteræ iam publicatæ essent, sed pro amore eius feci eas adhuc detineri: quia nolo regnum eius quantum ^a ex me est, adver- ^a *al. in me*
sus eum aliqua ratione commoveri. Hæc om- *est. Idem lo-*
nia volo ut dicas domino nostro Regi, & se- *cus epist.*
cundum hoc quod apud eum inveneris, mihi ^{28.}
facias remandari. Vale.

*Hugoni reverendo Lugdunensium archiepiscopo, humilis
Ivo Carnotensium episcopus, in Christi esse
visceribus. XXIIII.*

Audivi domnum Vrbanum apostolicum
legationem apostolicam tuæ credidisse
caritati, quæ laudabiliter functus es ^b tempore ^b *confirmat*
prædecessoris sui beatæ memoriæ Papæ Gre- *epist. 109.*
gorij. Audivi & lætatus sum in his quæ dicta
sunt mihi, tum propter sinceram qua te am-
plector caritatem, tum propter communem
ecclesiæ Christi vtilitatem. Sed hanc meam
lætitiā postea perturbavit quod mihi di-
ctum est, te in tanta perturbatione humerum
huic oneri nolle subponere, dissuasione quo-
rundam dicentium, propter languidum ca-
put, ægrotanti corpori & penè viribus ^c defi- ^c *al. viribus*
nito non posse commodè subveniri. Sed impe- *destituto.*
ritorum medicorum est tale consilium, tumo-
res palantium, & palpando putredines dige-
stantium, amantium suam tranquillitatem,
non ægrotantium sanitatem, nec attenden-
tium quod veritas dicit, *Non est opus sanis* ^d *al. medicis*
^d *medico, sed malè habentibus.* Licet enim in regno *Matth. 9.*

Italico surrexerit alter Achab, in Gallico autem altera Iezabel, quærentes altaria suffodere, prophetas occidere; non est tamen dicendum Helix: *relictus sum solus, & querunt animam meam:*

3 Reg. 19. & ne diuinum dicat ei responsum: *reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua sua ante Baal.*

Marc. 6.

Licet ad placitum Herodis saltet Herodias, petat caput Ioannis, concedat Herodes, dicat tamen Ioannes: non licet tibi uxorem tuam inordinatè relinquere, & contribulis tuis coniugem, vel pellicem in coniugium habere. Licet Balaam doceat Balac edere & fornicari, Phinees tamen non parcat Israëliti cum Madianite fornicanti.

Num. 25.

Mat. 8.

Licet ad persuasionem Simonis Nero Petrum liget, incarceret, non minùs tamen Petrus Simoni dicat: *pecunia tua tecum sit in a perditione.*

a. l. perditionis.

Quanto enim studiosius perverforum temeritas & audacia rectitudinis statum labefactare conatur, eo vehementius est eorum improbitati resistendum, & religioni Christianæ consulendum, & lamentabilibus Ecclesiæ ruinis obviandum. Non hæc quasi ignorantibus scribo: sed persuasum esse vellem tuæ paternitati, ut iterum manum ad aratrum mitteres, & de agro Domini spinas quas posses evelleres, & semina quæque messem latura superfeminare non differres. Hæc hactenus. De cætero devotissimè postulo paternitatem tuam quatinus parvitati meæ rescribas, vtrum pavi periclitantis ecclesiæ, etiam penè naufragium patientis, manum adhibere disponas, & quo in loco circa initium quadragesimæ te valeam invenire. Quædam enim ecclesiastica negocia

tractanda sunt mihi cum tua prudentia, quod mihi operosum, tibi autem non erit onerosum. Vale.

*Urbano summo pontifici Ivo specialis eius filius, non
servilis timoris, sed castæ dilectionis
obsequium. XXV.*

Ad visitandum paternitatis vestræ dulcedinem, ad relevandas cotidianas cruces meas, præsentiam vestram iam sæpè adire proposui. Sed impediente sathana votum meum adhuc implere non valui. Nam ad bestias cotidie pugnans, non invenio requiem spiritui meo: & miserabiles Christianæ religionis ruinas, quibus reficiendis vix aliquis, aut nullus insudat, cum multa cordis contritione deploro. Vnde quia video me præesse, sed nulli ferè prodesse, sæpè delibero renunciare curæ pastoralis, & ad pristinam quietem redire, ubi illum ^{1. Cor. 15.} expectem, qui saluum me faciat à pusillanimitate spiritus & tempestare. Sed penè sola retinet me paternitatis vestræ dilectio, cui quantum debeam nec ipse pensare sufficio. Tamen nisi viderer os meum ponere in cælum, iniuriarum adversus eum agerem, qui septem annis pro Rachel servienti, Liam iussit nocte supponi. Quæ saltem si fœtaret, & speciositatem Rachel sua fœcunditate compensaret, vix tantem ea conditione toleranda videretur, ut ad ^{Genes. cap.} amplexus Rachel post alios septem annos perveniendi copia donaretur. Nunc verò, quia huius sterilitatem experior, & illius delecta-

^{1. Vide epist.}

^{17. & 219.}

^{in fine.}

^{Psal. 54.}

^{Psal. 72.}

^{Genes. cap.}

^{29.}

tione non perfruor, miserabiliorem omni homine me iudico: & ut tam lamentabile damnum diu toleret, animæ meæ persuadere non valeo. Si placet itaque sanctitati vestræ ut adhuc tolerem, cudite mihi virgam ferream, quæ vasa lutea conterantur, quæ non eo modo parcat vni, ut in discrimen adducantur plurimi.

Psal. 2.

confer. loc. epist. 12. in fine.

aliàs, suspicione.

de quo epist. 1.

al. redditus.

Hoc ideo suggero sanctitati vestræ, quia quidam clericus^a nostræ vrbis, falsis delationibus aures vestræ pietatis iam secundò pulsavit, dicens se per coniecturas accusatum, & de sola^b suspicionem proscriptum. Sed causa illa propter quam à clero separatus est, tam manifestis indiciis est revelata, tam certa accusatione publicata, tam evidenti exitu comprobata, ut nemini non tantum civium, sed etiam comprovincialium dubium sit, quin in domo sua falsam monetam fabricari fecerit, & in quadam ecclesia eiusdem præposituræ, quam ei^c Gaufrius vendiderat, contra voluntatem omnium fratrum hoc publicum facinus, & quædam eius horrenda flagitia Deo volente vera esse probabo suo tempore in vestra præsentia. Ideo sacramentum quod mihi obtulit, intuitu caritatis nolui suscipere, sciens eum peccatum periurij peccato priori velle superponere. Tamen propter reverentiam vestræ paternitatis ad quam confugerat, quamvis dolosè, interim volui ei^d redditus vnius præbendæ integerrimè dare, & cibum mecum in mensa, donec possem de hoc negotio in præsentia vestra agere, & consilio vestro quæ restituenda viderentur, misericorditer restituere. Ipse autem uti superbus & ar-

rogans est, tanquam falsa dicendo perditam recuperasset innocentiam, neque mihi, neque amicis suis voluit adquiescere, nisi quæcunque petebat, & in manu mea non sunt, & ab his qui ea legitimè acceperunt, invitis auferri non possunt, redderem integerrimè. Igitur secundum quod placuerit discretioni vestræ, aliquid tale super hoc parvitati meæ rescribite, quod huic stulto & cæteris cornua non addat, & vires meas non excedat. Ipse autem nunc ad vos venire disposueram, sed iste publicavit adventum meum studiosissimè per totam Romani itineris viam. Præterea quæ damna,^a quas passionibus, quas persecutiones intus & foris hoc anno pro lege Dei pertulerim, nota vobis facere poterit iste frater. Litteras sanctitatis vestræ securus mei periculi metropolitanis,^b & eorum suffraganeis sine mora direxi: adhuc tamen tacent, tanquam canes muti non valentes latrare. Valete.

^a ut sup.
epist. 19.

^b adversus
Regis adul-
terium, de
quibus su-
prà epist. 23.

*Ivo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus
Vulserio^c abbati Fossatensis monasterij,
in sancto proposito viriliter stare.*

X X V I,

^c al. Vulse-
rio vel, Vul-
sepio.

Quoniam pro grátia tibi diuinitùs collata annonam quam potes conservis tuis fideliter administras, licet ipsos conservos ingratos & de sua salute non satis sollicitos invenias: non tamen sub pondere & æstu diei fatigeris, ut peracto die à patrefamiliàs divinum denarium percipere merearis. Audiavi enim à

^a *S. Quinti-
ni Belva-
censis, insti-
tuti ab ipso
Ivone.* fratre tuo Raimberto monasterij nostri ^a mo-
nacho, quòd exteriorum tribulationum cre-
bra infestatione vexatus, & propter indiscipli-
natam monasterij tibi commissi conversatio-
nem quodam tædio tabefactus, onus tibi im-
positum disponas ^b deponere, & in ocium re-
conferre, magis eligens in imo salvari quàm in
^p *potest lo-
cum suum
deferere, ca.
abbas. cau.* summo periclitari. Et hæc forsitan bona inter-
tio est, sed summa & frequenti libratione pen-
sanda: ne angelus sathanæ transfigurans se in
angelum lucis sub hoc pallio piæ intentiones
18 q 2.
2. Corint. II re à rectitudinis tuæ statu deiiciat, & sic paul-
latim ad perpetranda aliqua inordinata laten-
ter inducat. Nam si aliquibus ibi prodesse po-
tes, non est sanum consilium vt fratres tibi or-
dinatè commissos inordinatè relinquas: sed
omnem sollicitudinem tuam intus & foris il-
lis impendens bonos verbo & exemplo ad me-
liora provocas, malos corrigendo tolere, om-
nes communiter ames. Sicut enim ait beatus
^d *cau. 24. q.* papa Gregorius: *Ibi equanimiter ^c portandi sunt
4. mali, vbi aliqui reperiuntur boni.* Si autem apud te
omnes ita sunt suæ salutis inimici, vt penitus
sit inutilis labor tuus; consulo fraternitati tuæ,
vt relicta terra maledicta ad terram benedictam
te conferas, vbi & si non alterius, tuæ saltem
saluti provideas. Sic enim propinato sibi vene-
^a *S. Gregor.
dialog. lib.
2. cap 3.* no beatus pater tuus fecit Benedictus, ^a qui
præesse his noluit quibus prodesse non potuit.
Quem si imitaris, monasticæ professioni nul-
latenus aduersaris. Hæc pauca tibi pro multis
scribere curavi, persuasione prædicti fratris tui
Raimberti, videlicet vt in hoc consilij tui
summam

summam diligenter attendas; quatinus aut cum aliquo fructu onus tibi iniunctum longanimiter feras, aut sine aliquo fructu tibi victurus deponas. Vale.

Ivo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus a Eudoni Normannia dapifero a zelo bono non tepescere. XXVII.

^a in uno v. c.
Eudoni in alio.
Rendoni.

Quæsiuit à me dilectio tua, vtrum contra eum qui ante ordinationem suam de symoniaca heresi, & quibusdam criminibus apud metropolitanum & comprovinciales episcopos à te & aliis honestis pulsatus, diem statutz examinationis anticipando subterfugit, & violentia Principis consecrationem adeptus sedi episcopali est intrusus, agere debeatis sicut episcopum, vel sicut tantummodo clericum. Ego planè hoc ad inquisita respondeo: quia licet apud quorundam imperitiam existimetur episcopus, illis tamen non est in quorum conscientis inuasor est & hæreticus. Vnde sic dicit Leo Papa ^b in epistola Rustico Narbonensi episcopo directâ, *Nulla ratio finit ut inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti.* Et post pauca. *Quis ambigat non esse eis tribuendum quod non docetur fuisse collatum?* Quibus verbis ostenditur, quia inuasoribus episcopalis honor nullatenus est tribuendus. non esse etiam clericatu dignos probat idem Leo in epistola ^c episcopis Galliz & Germaniz directâ, sic dicens. *Sic decet fidem sanctorum patrum servari in ecclesia catholica, ut quod habuit amittat qui improbabili*

^b epist. 90.
cap. 1. *Et* in
ca. 1. dist. 62.

^c epist. 86.
Sed in ca. sic
decet cau. 25.
q. 2. tribuuntur
Sylverio
Papa.

D

temeritate quod non accepit assumpserit. Quos non esse sacerdotes beatus Gregorius ita confirmat in epistola^a Syagrio & coepiscopis eius missa. Qui-
a epist. 110. lib. 7. vide Grat. sub tit. Spirit. eme- ro cau. 1. q. 1. b epist. 169. lib. 6. Hebr. 5. cumque sacerdotium studet precy datione mercari, non officium sed nomen attendit; non esse sed dici tantum sacerdos concupiscit. Idem in epistola^b ad Ciriacum episcopum Constantinopolitanum. Sicut locus regiminis desiderantibus negandus est, ita fugientibus offerendus. Et sicut scriptum est: nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.
c Gregor. lib. 7. epist. 110. ad Syagriū. & in ca si- cut. cau. 1. q. 6 l. 30. de e- pisc. & cler. C. d in uno cod. si vel simul oramus ex- communica- tioni subici- mur. e cap. 8. con- ciliij Parisien- sis 1. & in ca 5. distinct. 63 in sex au- tem vest. codd. hic scri- ptū, Parisij. f unus v. c. lib. 1. epist. 3. Et 4. vide ca plebs & f. q. distinct. 63. Et alibi^c Sicut qui invitatus renuit, quesitus refugit, sacris altaribus est admovendus: sic qui ultra ambit, aut importunè se ingerit, proculdubio est repellendus. Hinc dicit papa Paschasius: Quomodo tales epis- copos vel abbates vel clericos devisitamus, cum quibus
d si vel simus, vel oramus, excommunicationem subi- mus. Quos quidem sacerdotes esse saltem cre- dere, omnino errare est. De quorum repulsio- ne etiam in canonibus^e Parisiis promulgatis ita habetur: Si per ordinationem regiam istius honoris culmen aliquis pervadere nimia temeritate presumpserit, à compvincialibus episcopis, nullatenus recipi mereatur, quem indebitè ordinatum cognoscunt. Inde ait beatus Ambrosius in libro pastorali. Oculis carnalibus vi- detur episcopus quasi magnus, sed divinis obtutibus est leprosus, qui per pecuniam adquisivit indebitum ordi- nem. Hinc & beatus martyr Cyprianus: plebs obsequens^f dominicis praeceptis, & Deum metuens, à peccatore sacerdote separare se debet, cum habeat pote- statem dignos eligendi, & recusandi indignos: quia in lege ostendit dominus ordinationes sacerdotales, non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe praesente vel malorum crimina detegantur, vel bono-

rum merita prædicentur. Si igitur rationes vestrae constant, constat non esse agendum contra eum ut episcopum,^a quem prædictæ auctoritates episcopum esse non sinunt. Nam sicut dicit papa Bonifacius: *manifestum est confiteri de crimine, qui indulto & delegato iudicio purgandi se occasione non vitur.* Præterea secundum consuetudinem Romanæ ecclesiæ aliter agitur contra Symoniacam & neophitorum^b hæresim, quam adversus cætera crimina. Nam cum in aliis accusationibus, accusatorum & testium innocentia quærat, ad insimulationem talium etiam infames personæ admittuntur. Possem quidem latius ista dixisse, & multa similia ad huius sententiæ confirmationem de authenticis scripturis collegisse: sed propter vitandam prolixitatem epistolæ, nunc ista sufficiant. De cætero suadeo dilectioni tuæ, ut in causa ista non facile te committas illorum iudicio, qui in huius invaloris depositione suum attendunt imminere periculum. Sicut enim dicit beatus Leo,^c *qui episcopi talem consecraverint sacerdotem, qualem esse non liceat, etiamsi aliquomodo damnum proprii honoris evaserint, ordinationis tamen ius ulterius non refertur in habebunt, nec illi sacramento intererunt, quod neglecto divino iudicio immerito præstiterunt.* Si ergo secus quam iustitia se habet, tibi iudicatum fuerit, iudices ipsos ad apostolicam invita audientiam, sine qua huiusmodi negocia commode finiri non possunt. Ego autem^d domno papæ litteris meis commendabo causam vestram, si legati vestri^e per me transferint. De ipso verò papa de quo quæstisti, hoc tibi dico, quia men-

^a al. quoniam.

^b Gratia distinct. 48.

^c epist. 85. ad episcopos Africanos. Et ca. 24. si qui. cau. 25 q. 2.

^d al. domino.

^e sic in omnibus libris, ut epist. 8.

D ij

^a al. *Novem-* *br.* *se* Novembri ^a cum eo Romam pacificè intravi: mense Ianuario ibi eum dimisi. Ibi adhuc moratur, & adversariis Romanæ ecclesiæ, quantum Deo donante prævalet, ^b obluetur. Valete.

^b confer locum initio
epist. 4.

philippo Dei gratia magnifico Francorum Regi, Ivo humilis sublimitatis sue clericus, sic se regere ut regi regum valeat complacere. XXVIII.

^c vide epist.
211. *E* 46.
^d confer loc.
epist. 35.

Excellentia vestra litteras nuper accepi, quibus submonebar ut apud Pontesium vel Caluum montem cum manu militum vobis die quam statueratis occurrerem, iturus vobiscum ad placitum quod futurum est inter Regem Anglorum, & Comitem Normannorum quod facere ad præsens magnæ & multæ causæ me prohibent. Prima, quia dominus papa Urbanus interdicet vobis auctoritate apostolica ^c thorum mulieris quam pro vxore habetis, & quia sacramentum de securitate ^d concilij quod vobis mandaverat, fieri vetuistis. A cuius commixtione se à modo non cessatis, separat vos eadem auctoritas à participatione corporis & sanguinis dominici. Interdicet etiam omnibus episcopis, ne capiti illius mulieris coronam imponant, quam ut ubique penè terrarum dicitur, lateri vestro illicitè copulastis. Parcens igitur maiestati vestrae dissimulo vestram adire præsentiam, ne sedis apostolicæ iussione compulsus, cui vice Christi parere me oportet, quod nunc dico in aure, cogar in vestris & multorum auribus publicare. Ego au-

rem nolo vos scandalizare, vel Regiam maiestatem vestram minuere, quamdiu possum aliqua honesta ratione dissimulare. Præterea cæsati ecclesiæ & reliqui milites penè omnes vel absunt, vel pro pace violata excommunicati sunt; quos sine satisfactione reconciliare^a non^a *sic in sex v. c. aliàs, non audeo.* valeo, & excommunicatos in hostem mittere non debeo. Postremò novit vestra serenitas, quia non est mihi in Curia vestra plena securitas, in qua ille sexus^b mihi est suspectus & infestus qui etiam amicis aliquando non satis est^b *ob Bertredam, cuius inimicitias memoras epist. 50. vide epist. 13.* fidus. Expecto igitur ut aliquando cor vestrum illustrante divina clementia, contra sibilum serpentis auditum^c obturetis, & monitis salutis aures cordis aperiatis. hoc desidero: hinc ante Deum cotidie preces^d effundo. Valete. ^d *al. fundo.*

Ivo humilis Carnotensium episcopus, Rogerio confratri & compresbytero salutem.

X X I X.

Quoniam sub disciplina & timore domini à pueritia tua nutritus es, & eruditus, & in excessibus regularis vitæ tam verborum quam verberum severitate correctus; non tantùm ad presbyterij dignitatem promotus es, sed etiam nomen tuum in tantam enituit claritatem, ut opinio tua non tantùm inter eruditos sed etiam celebris fieret inter Dei servos. Vnde quidam quærentes bonas margaritas, postpositis aliis multis æquè vel plus nitentibus te tanquam singulariter preciosam margaritam sua^e *exi-^e unus cod. estimatione* estimatione reppererunt, & tanquam lucernam

D iij

ardentem & lucentem, vt in domo Dei lue-
res, te super candelabrum posuerunt. Quis ergo
te fascinauit, quis oculos tui cordis excæcavit,
vt flagitium hoc quod tibi imponitur, non tan-
tùm non perpetrare, sed ne saltem de te pro-
babiliter confingi posset, modis omnibus præ-
caueres? Putabam concupiscentiæ carnalis ar-
dorem flumine lacrymarum tuarum medulli-
tùs in te refrigeratum: & si quid ille ignis vrens
aliquando reliquerat in conscientia tua caute-
riatum, putabam frequenti sacra scripturæ
meditatione tanquam temperativi malagma-
tis superpositione malaxatum, & cœlitùs infu-
sa sancti spiritus vnctione curatum. Putabam
quod angelus primogenita ^a Ægyptiorum per-
cutiens, domum tuam in vtroque poste signa-
tam inter Hebræos pertransisset, & primoge-
nita tua intacta reliquisset. Nunc verò publicus
rumor est, te esse reuersum ^b in Ægyptum, &
hoc primogenitum, quod est castitas, malleo
vniversæ terræ miserrimè ^c in te esse contritum.
Hic oculis meis penè cotidianus fletus occur-
rit, hic iam mihi à tergo reuertitur, hic à dex-
tera & læva frequenter auribus meis quasi no-
vus infertur. Hoc devotarum muliercularum
submurmurat & circumfert curiosâ loquacitas.
Hoc eremitarum contristat habitacula. Hoc
monasteriorum quasi commiserando miran-
tur conventus. Hoc quasi argumentum ad de-
fensionem suarum abusionum subfannando si-
bi adsciscunt quidam ecclesiarum cœtus. Hoc
audiens & ideo altè ingemiscens, ampliùs susti-
nere non valui, quin dolorem tibi mei cordis

^a al. Ægyptum. Exod.

II.

^b al. ad Æg.

^c quidam, in-
terisse cont.

effunderem, ^a & de mea tristitia te salubriter ^a *cod. S. Ger.*
 contristarem. Suadeo ergo tibi, seu vera, seu ve- ^b *infunderem.*
 ri similia sint quæ dicuntur, ^b *al. ut de*
 cui superpositus es, inventa honesta occasione *Matth. 5.*
 descendas: ^c *idem con-*
 splendorem circumstantibus effundas. Si enim *sulit Alde-*
 vera sunt, apud auditores tuos reprobus est *berto, epist.*
 sermo tuus: & qui flagitiorum tuorum sarcina *277.*
 premeris, aliena non corriges. Si autem tan-
 tum verisimilia sunt, nec sic tamen proficies:
 quia famam tuam neglexisti, quam propter vti-
 litatem proximorum tuorum immaculatam
 conservare debuisti. Quod si honore gaudens,
 & quærens tua, præesse magis desideras quàm
 prodesse: conventus ille pauperum fratrum ti-
 bi commissus, non tantum per manum tuam
 vltra non multiplicabitur, sed etiam coti-
 dianis defectibus ad nihilum redigetur. Quod
 si hoc consilium meum ad præsens videtur tibi
 importabile, obtestor te per tribunal æterni
 iudicis, ante quod stabis, ut saltem nunc ^d *d al. vili rub*
 li rubore suffusus, amodò suspectarum perso- *persusus.*
 narum colloquia fugias, familiaritatem per-
 horrescas: ne illud propheticum iure ^e *e in vet.*
 tur tibi, *facies meretricis facta est tibi.* ^f *codd. obijcia-*
Noluisse cru- *tur, ut jape*
bescere. In futuro autem sublatu à facie iudican- *alibi.*
 tis, tradaris ministro puniendus sine respectu ¹ *1 ere. cap. 3.*
 miserantis. Non ut confundam te hæc scribo,
 sed ut filium & carissimum moneo, ut salutem tuam
 provideas, & pravo exemplo mores simplicium
 non corrumpas. Vale.

D iij

*Fulconi Dei gratia Belvacensium episcopo, Ivo eadem
gratia Carnotensium episcopus, in adversis for-
titudinem, in prosperis humilitatem.*

X X X.

^a in aliquot
vett. codd.
presigitur
capitulum
sequens. non
laudabat ut
episcopus ar-
mis debella-
ret superbos.
^b in hanc
sententiam
epist. 20.
^c al. Domini.
^d Hugoni,
de quo epist.
24.

^e confer e-
pist. 28.

Quoniam diabolus adversarius noster tan-
quam leo rugiens circuit quærens quem
devoret, fraternitatem vestram familiari ex-
hortatione commoneo, ut fallaces eius circui-
tus omni vigilantia cavere studeatis: quatinus
propositi & officij vestri memor mundanam
superbiam non ^b armis mundanæ malitiæ, sed
armis Christianæ militiæ superare valeatis. Sua-
dendo etiam consulo, & consulendo suadeo, ut
contra mandata ^c domni apostolici, & legati
eius Lugdunensis archiepiscopi, ^d ubi restat
adhuc anchora aliqua spei nostræ nulla ratione
caput erigatis, si post quantascunque procellas
ad portum pervenire cogitatis. Exemplar lit-
terarum quas misit mihi dominus papa de cau-
sa Regis, postquam legati Regis nuper disces-
serunt ^e ab eo, vobis transmitto: ut sciatis quia
domnus papa & si non antecedit, non tamen
retrocedit. Valete.

*Fulconi Dei gratia Belvacensium episcopo, Ivo eadem gra-
tia humilis Carnotensium episcopus, gravitatis
anchora se in sancto proposito retinere.*

X X X I.

Quoniam tam scientia quam experientia
novi prælatos in congregatione sibi com-

missa assiduos esse debere, postquam placuit ei qui ad conviviū suū me inuitaverat, ut recumbenti mihi in loco humili diceret, *ascen-*
de superius, frequenter monui fratres^a mihi com-
 missos, ut de confratribus suis vel aliunde si
 ita eis complaceret, prælatum sibi eligerent,
 qui eos in disciplina sibi tradita posset custodi-
 re, & ad ascensiones in corde de valle lacryma-
 rum cotidianis monitis subleuare, ne lupus in-
 visibilis aditum inveniens ovile Domini ingre-
 deretur, & oves dominicas aut extra raperet,
 aut intus occultis moribus strangularet. Quod
 cum hætenus suis de causis ab eis dilatum sit,
 nunc tandem adquieverunt monitis meis, &
 disponunt aliquem secundum quod mentibus
 eorum inspiraverit Deus sibi præficere, qui pro
 viribus sibi collatis in necessitatibus eorum stu-
 deat eis tam spiritualia quàm corporalia mini-
 strare. Ea igitur hora qua litteras istas acceperi-
 tis, per easdem litteras, licet absens corpore,
 præsens tamen spiritu depono in manu vestra
 prælationem quam hætenus habui in ecclesia
 beati Quintini, toto desiderio expostulans, ut
 quem congregatio illa concorditer vel pars sa-
 nioris consilij regulariter sibi præferri postula-
 verit, in eo loco & ordine in quo ibi eram, sub-
 stituatis, & substitutum in anxietatibus suis
 pro officio vestro paterna consolatione releve-
 tis. Ego tamen & si depono prælationem, non
 deserō illius ecclesiæ societatem, in qua ali-
 quando potero vobis esse utilis, si Deus reddi-
 derit pacem servis suis. Valete.

Luc. 14.

^a In aliquos
 veteribus co-
 dicibus ha-
 betur capi-
 tulum se-
 quens. Quo-
 modo præla-
 tionem S.

Quintini
 deposuit in
 manu episco-
 pi, conferen-
 da est cum
 sequente.

^a sic concep- Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia servus, ² vestre au-
 tem societatis fidelis frater, confratribus suis
 zms est titu-
 lus in vet.
 codd. alloqui-
 sur autem
 canonicos ec-
 clesie S.

Quintini
 Belvacensis.
 Et conferen-
 de sunt epist.
 17. & 31.

^b unus cod.
 pastoris sui.

^c ut supra,
 epist 17.

^d unus cod.
 suffocare.

devotum fraternitatis obsequium.

XXXII.

Sicut navis præsentia gubernatoris destituta,
 licet bonos habeat nautas, & reliquos na-
 vis adiutores, licet etiam prosperum habeat
 ventum, tamen aut fluitat, aut fluctibus im-
 mergitur, aut scopulis illiditur, & sic planctum
 magis invenit quam portum: sic ecclesia Dei,
 Rectoris ^b sui præsentia viduata, multis mo-
 dis in hoc mundo tanquam in mari naufragoso
 periclitatur, & ab aditu æternæ quietis, tan-
 quam ab introitu portus, aut diu differtur, aut
 in æternum removetur. Quod ego attendens,
 sicut sæpe monui, ^c ita nunc moneo, & licen-
 tiam do, ut vobis rectorem regulariter eligatis,
 quem sicut patrem animarum vestrarum omni
 honore dignum habeatis, cuius salutaribus mo-
 nitis cum omni humilitate in omnibus obedia-
 tis. Nolo enim cum periculo meo & vestro vo-
 bis præesse & non prodesse: terram occupare,
 & messem quam terra culta latura est, umbra
 mea ^d præfocare. Malo vos viventes videre sub
 alieno regimine, quàm lugere mortuos sub
 prælationis meæ velamine: habere vos fratres
 ordinatos, quàm filios inkompositos. Nolo
 enim sine causa laborasse in vobis, quos ma-
 terni affectu de veteri homine in novum me-
 diante Dei timore generavi: quos gemino-
 rum vberum lacte usque ad solidi cibi percep-

tionem educavi : quos ita vnicè dilexi, vt cum gaudentibus gauderem, cum dolentibus dole- rem, cum infirmis infirmus fierem : quorum onera tanta mansuetudine supportavi, quanta parentes filios carnis suæ tolerasse vix possunt inveniri. Cùm ergo impediēte nescio qua Dei dispositione^a ex maternis vberibus lac sumere^a non possitis, quærite vobis matrem adoptivam,^{al dispensatione à mat.} de cuius vberibus lac suggatis : ne aliqui vestrum ante tempus ablactati, matrem quam expectant non inveniant, & sic ad solidam escā non perveniant. In eligendo itaque omnes in commune consulite: vt nemo ibi privatam occasionem attendat, nemo de privata excellentia intumescat, nemo contentiosus existat, nec illi humiliter subdi refugiat, quem fraterna concordia provisā vtilitate sibi præferri expostulat. Qui tamen tanto nunc diligentius à vobis est discutiendus, quanto postea non reprehendendus, sed ab omnibus æquanimiter est tolerandus. Nolo autem certam vobis designare personam, sed habere liberum electionis arbitrium : vt electum vestrum eo æquanimius toleretis, quo eum voluntariè vobis prætuleritis, Hoc^b tamen in fraternitate vestra retineo,^{al tantum.} vt quem de fratribus mecum habere voluero, mihi sicut patri filium transmittatis : & sicubi eum manere voluero, sine scandalo concedatis. Quā in re non est vobis formidandum, quia satis in hoc servabo modum. Hoc etiam apud vos interim volo habere privilegium: vt si quæ, quod absit, inter prælatum vestrum & aliquem de fratribus orta fuerit contentio, & aliqua in-

temperantia zeli adversus alterum alter exarscit, si hoc commodè per vos sedari non poterit, non priùs ad aures publicas causa hæc prodeat, quàm ad me deferatur: vt studeam vel immoderatum zelum illum temperare, vel demum canonicæ severitati vires dare. Inexpertus enim auriga dum nescit fræna moderari, primo cursu cogit equum acceleratione lassari. Cùm ergo sit ars artium, onus onerum, regimen animarum, postquam vsu ipsius artis edoctus fuerit vester prælatus, quid debeat dissimulare, quid debeat in ^a promptu vindicare; tunciam suo & vestro iudicio contenti poteritis omnia commodè negocia vestra commodare. * Quicumque autem ille sit, talem eligat fraternitas vestra, qui sciat de thesauro suo proferre nova & vetera, qui etiam noverit mores vestros, cuius mores & vos non habeatis ignotos. melius enim sibi invicem cohærent lapides, qui frequenter collimati, inæqualitatem suam deposuerunt frequenti limaturæ exercitio. Quòd si forsitan contigerit eum in causis exterioribus ^b minùs esse exercitatum ad disponenda omnia sibi commissa, iuvabit eum bona conscientia & bonum testimonium. Ipse etiam faciat sibi Præpositum, qui consilio eius & vestro omnia exteriora disponat. Ipse autem ^c intus secundum traditionem sanctorum patrum vacet orationi & lectioni, & nutriendæ fraternæ dilectioni. Multa loquor, sed quasi nunc demum vos ablactans vellem vos in omnibus esse instructos: vt quæ sunt ^d recta sapiatis, & rectè intellecta, opere impleatis. Sed ^e quia ad hoc

^a unus v. c.
promptu.

^b in ca. Petrus distinct.
39.

^c solus cod.
Pnt. interim.

^d al. bona.
^e al. si ad.

non sufficitis, consulite angelum magni consilij: ut consilia vestra dirigat, & ad bonum finem perducatur. Deus patientiæ & solatii sit vobiscum. Valere.

^a v. c. S. V. it.
ad bonam
finem.

*Lamberto Dei gratia Atrebatensium episcopo, Ivo
ecclesiæ Carnotensis seruus, sincera dilectio-
nis munus. XXXIII.*

Si tanta esset nobis convicinitas locorum
quanta est animorum, frequenter vellem
tuo dulciloquio mulceri, tua consolatione re-
foveri. Desiderarem tibi frequenter æstus meos
effundere, perturbationum mearum crebras
incurSIONES tuis orationibus propulsandas
ostendere, amissam quietem spiritus tecum sæ-
pe deflare: in qua licebat aliquando divini
amoris dulcedinem apposita divini verbi men-
sa gustare. ^b Sed quoniam & tu iubente Deo ^b sic v. c. au-
remigasti in altum, ut laxares retia in capturam, ^{tea, cogitare.}
amodò poteris ex tuis mea pensare pericula,
qualia prælatos in profundo experiri pronūciat
psalmista: *ascendunt usque ad cælos, & descendunt Psal. 106.*
usque ad abyssos: anima eorum in malis tabescebat. Tur-
bati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia
eorum devorata est. In quibus periculis vnum est
singulare consilium, quatinus toto affectu cla-
memus ad Dominum, cui mare & venti obe-
diunt, ut procellam nostram convertat in au-
ram, & sileant fluctus eius. Quod si Dominus
in navi dormiens, ut experiatur sustinentiam
nostram, moram fecerit, sustinentes sustinea-
mus: quia veniet, & supra sustinentiam nostram

^a *al. Kar.*

tentari nos non permittet. De cætero ^a carissime læta tua, tristitia tua communica suo tempore diligenti & dilecto : quia læta & tristitia tua mea sunt, sicut mea tua esse non ambigo. Vale.

*Ivo humilis Carnotensis Ecclesiæ servus, Roberto iam
bonæ spei fratri, ascensionis in corde.*

XXXIII.

^b *ita omnes
v c. antea,
proferri.*

^c *al. Kariss.*

^d *al. conten-
dis.*

Quoniam sicut quorundam relatione didicimus, iam vilescit tibi mundus, & omnis vana spes eius, credimus quia propitia divinitas inchoavit in pectore tuo templum suum, & locum sanctum habitationis suæ : vnde bonorum omnium largitori, à quo fit hæc de virtute in novitatem laudanda mutatio, grates exsolvimus, & bonis principiis fœlicem pro vectum & bonum exitum conferri ^b ab eodem omnium bonorum largitore postulamus. Tu igitur carissime, ^c adiuvante divina clementia sollicitè cave, ne immundus spiritus ad te revertens, domum quam reliquit, intus vacantem, & foris ornatam inveniat, & secum alios septem nequam spiritus virtutum specie palliatos inducat, sicque novissima tua peiora prioribus efficiat. Contra spirituales itaque nequitias pugnaturus, si securus vis pugnare, castris Christi militum ordinatè pugnantium te inferre: ne si singulari certamine contra exercitatos inexercitatus pugnare ^d contenderis, innumera adversariorum tuorum multitudine comprimaris. Postquam verò spiritu consilij & forti-

tudinis armatus calliditates antiqui hostis evitare consueveris, ^a iam exercitator in spiritua- ^a *al idem*
 li certamine poteris solus, si ita contingat, con- *exere.*
 tra quoslibet hostes certamen inire, quorum
 impetus didiceris sustinere in acie. Vnde do-
 minus noster Iesus Christus discipulos non-
 dum Spiritu sancto confirmatos, & adhuc spi-
 ritualis certaminis expertes admonuit di-
 cens: *Vos autem sedete in civitate, quoadusque in-* *Luc. 24.*
duamini virtute ex alto. Possem fraternitati tuæ
 hunc in modum multa scribere, sed quia tu per
 te sapis, hoc præ cæteris obsecro, ut qui iam de
 tuis Deo in membris eius cœpisti offerre sacri-
 ficiū, principaliter de te offerre studeas holo-
 caustum, ne si aliter, quod absit, feceris, dicatur
 tibi: *si rectè offeras, rectè autem non divides, pec-*
casti, cum tua tribuas, & te ipsum tibi retineas. Vale. ^b *citat &*
explicat e-
pist. 47.

Richerio Dei gratia sancta matris ecclesia Senonensis ar-
chiepiscopo, Ivo ecclesia Carnotensis servus obedientiam
secundum c constitutiones patrum, & cæteris coepi-
scopis in Vrbe Remensi congregatis fraternæ dilectio-
nis obsequium. XXXV.

^c *ita omnes*
v. c. antea
consuetudi-
nes.

Si divinæ legis fuissetis memores, cuius de-
 betis esse doctores atque tutores, non con-
 tra sanctorum patrum instituta me invitassetis
 ad concilium, præsertim cuius facinus ignora-
 tis aut flagitium. Primò, quia invitaverunt me
 quidam episcopi non comprovinciales mei,
 qui sine auctoritate apostolica mei iudices esse
 non debent: cum peregrina iudicia nullius esse
 momenti decretorum pariter & canonum ge-

^a *al. decor-
nit. vel de-
crevit. refer-
tur in ca.
peregrina,
cum seq.
can. 3. q. 6.*

nerali sanctione decernat ^a auctoritas. Secun-
dò, quia admonitione metropolitani mei pro-
trahere nitimini causam meam extra provin-
ciam. Quod cum multis sanctionibus sancto-
rum patrum præcisum sit, vnam ex multis
beati Stephani Papæ & martyris producam
ad medium, quæ tanquam gladius biceps
vtriusque intentionem reverberet, invi-
tantis scilicet & accusantis. Dicit enim bea-

^b *Stephanus
papa epist. 2.*

tus papa. ^b *Ultra provincie terminos accusandi li-
centia non progrediatur: sed omnis accusatio intra provin-
ciam audiat, & à comprovincialibus terminetur, nisi
ad apostolicam sedem fuerit tantum appellatum. Et.*

^c *1. neganda
C qui accus.
non poss. &
ca. I. cau. 3.
q. 11.*

^c *neganda est accusantibus licentia criminandi, priusquam
se crimine quo premuntur exuerint. Postremò quia*

^d *a pseudo-
episcopis se
fatigatum
dicit epist.
67.*

^d mea procedit accusatio, apostolicam sedem
appello. quòd omnibus in crimine pulsatis
apostolica concedit auctoritas, vt per se, aut
per vicarios suos loco & tempore, quod mihi
præscriperit, causam meam discutiat, & cùm
peroratum fuerit, legitimam sententiam pro-
ferri præcipiat. Neque hoc bene mihi cons-
cius causa vitandi iudicij facio, cum manifesta
& brevis sit mea purgatio de crimine periurij,
qui nulli hodie viventium aliquando iuramen-
tum feci. Sed nolo exemplum esse cæteris re-
cedendi ab ordine; neque sanum est consilium
pro incerto commodo vel nullo certis pericu-
lis me opponere. Conductum enim à Domi-
no meo Rege ^e quæsiui, nec habere potui.
Quantum verò ex intentatis minis intelligo,
non liceret mihi in conventu vestro impunè

^e *confer lo-
cum epist.
18.*

dicere

dicere veritatem; qui pro iam dicta veritate, & apostolicæ sedis obedientia tantam sentio severitatem, vt periurium arguar incurrisse, & maiestatem regiam minuisse. Quod vt pace vestra dicam, rectius in eos retorqueri potest, qui vulnus fomentis incurabile, ^a tanquam pij medici cauteriis competentibus dissimulant vrene, vel medicinali ferro præcidere. In qua sententia si mecum firmiter fuissetis, iam ægrotum nostrum ad sanitatem perduxissetis. Quod quamdiu differtis, videte si fidelitatem quam debetis pleniter exhibetis, si officij vestri munus expletis. Faciat ergo ^b dominus Rex adversum parvitatem meam, quantum Deo permittente libuerit & licuerit. includat, excludat, ^c proscribat: inspirante Dei gratia & prosequente, decrevi pati pro lege Dei mei, nec vlla ratione cogente volo ei consentaneus in culpa esse, qui nolo esse confors in pœna. Angelus magni consilij, & spiritus fortitudinis sit vobiscum, vt recta sapiatis, & recta faciatis. Valete.

^a loquitur de nuptiis Philippi Regis cum pellice de quibus epist. 13.

^b cuius odium per decennium tolerasse scribit epist. 14.1.

Reverendo confratri Petro Piëtavensi episcopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, sic bona plantare vt non studeat bona convellere. XXXVI.

SI fraternitatem vestram in ius vocare possemus, quantum salvo caritatis vinculo fieri posset, iure à vobis multas expostularem iniurias, partim communes, partim proprias: proprias, quia clericum in diœcesi ^c nostra Deo militantem, & pro pulcritudine & dulcedine vitæ ^c v. c. diœcesis.

E

contemplatiuæ, fonti vitæ totis desideriis in-
hiantem, ad publicum prodire, quietem suam
interrumpere, nostra admonitione, nostra au-
ctoritate compulistis. Quem cum vobis ad re-
gimen cuiusdam regularis ecclesiæ^a diœcesis ve-
stræ, vestris epistolis crebrò compulsi conces-
simus, & canonicè electum ab ipsa ecclesia
transmissemus, non satis aptam à vobis passus
est repulsam, qui præpostero ordine tunc de
eius prælatione disceptare cœpistis, quando iam
facta à fratribus & collaudata à vobis eius ele-
ctione, in prioratus sui sede eum sublimare de-
buis-
^b In quo & illi fratri non modicam intu-
listis verecundiam, & amico^b vestro non mini-
mam fecistis iniuriam. Non enim erat tanta
precum instantia ab amico postulandus, qui ad
iniuriam doni & donantis tam faciliè mutata
sententia fuerat refutandus. Nec satis tuentur
vestram fraternitatem litteræ domni Papæ,
quibus dictandis à latere interfuimus, ^c quæ
confirmant abbati sancti Cypriani ius illud
prædictæ ecclesiæ, quod se habere dicebat ex le-
gitima concessione quorundam monacho-
rum, qui (vt audivimus) quietam possessionem
clericorum approbant, monachorum verò
sancti Cypriani intrusionem prorsus impro-
bant. Ad hoc enim prædictus abbas modis
omnibus nitebatur, vt prædictæ ecclesiæ
prioratus ei à domno papa concederetur.
Quod domnus papa nobis reclamantibus, &
libertatem clericorum pro posse nostro de-
fendentibus facere noluit: præcavens, sicut
ipse dicebat, ne sub hac occasione prædictus

^a al. diœcesis.

^b sic v. c. id est
Ivoni. malè
antea, nostro.

^c ita hic lo-
cus restitutus
ex v. c. Ad
nos.

abbas clericos moliretur excludere, & monachos suos intrudere. Clericorum autem ordini publicam infertis iniuriam, qui monachorum ordinem ad tam ruinofam superbiam erigitis, ut clericos eis subiugare studeatis: quorum tanta debet esse excellentia, ut secundum beatum Augustinum, ^a vix etiam bonus monachus bonum clericum faciat. Sed quia clericus ^a *epist. 76. ad Aurelium:* ista dixit de clericis, audiamus monachum dicentem de monachis. Dicit enim Hieronymus: ^b *monachus non docentis, sed dolentis habet officium.* Et alibi: *clerici oves pascunt: ego pascor.* Et alibi: *Si cupis esse quod diceris monachus, id est solus, quid facis in urbibus? quæ utique non sunt monachi, sed solum habitacula, sed multorum. Habet unum quodque propositum principes suos. Et ut ad nostra veniamus, episcopi & presbyteri habeant ad exemplum apostolos & apostolicos viros, quorum honorem possidentes habere nitantur & meritum.* Nos autem habeamus propositi nostri principes Paulos, Antonios, Iulianos, Hilarios, Macharios. Et alibi: *Mihi oppidum carcer, & solitudo paradisus est. Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censetur? Possemus in hunc modum multa colligere de privilegio clericorum, & subiectione monachorum, nisi vitaremus prolixitatem epistolæ. Nec tamen ista dicendo, monachorum religioni detrahimus: immò ut verè monachi sint, id est, ut verè singularem sectentur vitam, tota mente desideramus. Laudamus quidem eos & beatos esse profiteamur, si non transgrediantur terminos à patribus suis* ^c *Gratia sub causa 16. q. 1.* ^d *lib. de instit. monachi, & lib. de laude vita solit.* ^e *Pro. 22.*

positos:& tunc magis esse beatos , cùm subesse magis studuerint quàm præesse, cùm humilitas & obedientia sit eorum summa provectio, ambitio verò & superbia lamentabilis deiectio. Hæc & his similia diligenter attendite , & ordinem clericorum, in quo estis, & cui Deo auctore præestis, ad meliora provocando honorate, & nulli alij ordini eum contra morem ecclesiasticum subiugari permittite. Vale.

Ivo Carnotensis ecclesia servus , Roberto in Christo dilecto fratri, memorem esse uxoris Loth. XXXVII.

a. al. inaniter.

Apoc. 6.

Gloria misericordii & sapienti Deo, qui cor tuum ^a inanitem inflatum, sagittis acutis vulneratum, ad tãtam humilitatem perdomuit vt iam ad petras montium confugas , & ab ira igni abscondi desiderans ab eis vitam salutis ardentem inquiras. Et quia decorem domus Dei diligere, & de valle lachrymarum ascendens canticum graduum cantare cœpisti, quod ipse per te nosti, solum hoc superest, vt cum apostolo quæ retrò sunt oblitus in anteriora te extendas, donec ad inontem Bethel virtutum ascensione pervenias iubi dilectum fugientem desiderij lachrymis prosequaris, & aliquando revertentem interni amoris brachiis complectaris. Sed quis sit aptus vitæ modus, vel quis locus ad ambulandum in via Dei sit eligendus sic affecto vti nunc es, nec tua fraternitas quæsiuit, neque ipse scire possum, nisi me pulsante ad ostium cordis tui, tuos æstus ipse proferres, & in quo vetus homo resistat, quominus novum hominem

perficias, simpliciter aperires. Quod licet aliqua ratione impediēte ad præsens fieri non contingat, Deum tamen pro amabili fraternitate tua rogabo, ut qui in pectore tuo templum suum inchoavit, ipse perficiat: simul exhortans, ut certum vitæ modum, quem Deus tibi ipse inspiraverit, eligas: in quo humilitatis viam^a sub^a *duo v.c.* obedientiæ fræno insistas, & experimento simul *via.* & exemplo vitæ tuæ moderamen addiscas. Sic enim decens est, ut ab imis inchoans ad summa proveharis, non ut à summis incipiens ad ima dilabaris. Quòd cum nostris temporibus de quibusdam ipse videris & audieris, exemplo illorum te oportet esse^b correctum, ut non simili^b *al. correptum.* le incurras retrogradationis opprobrium. Plumescit igitur in nido, antequam voles in altum: ut solidatis virtutum pennis possis alas in activæ vitæ moderatione deponere, & easdem in altitudinem contemplationis elevare. Vale. apud fratrem Lambertum habe me excusatum: quia nondum mihi scribere licuit quæ voluit. Scribam autem quæ Deus donaverit, cum mihi opportunum fuerit.

^c *Guacelino reverendo* ^d *Vintoniensium episcopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie servus salutem.* ^c *al. Guacelino.*

XXXVIII.

^d *sic v.c. ante à Vintoniensium.*

Liberalitatis tuæ fama nullo simulationis fuco palliata, iam pridem mihi per multos innotuit & placuit. Qua fiducia per Gulielmum sancti Satyri præpositum, vasculum christiale, cuius forma nostris artificibus erat igno-

E iij

ta, à tua munificèntia postulavi, & sine dilatio-
ne impetravi. Quod mihi gratius fecit caritas
dantis, quàm appetitus postulantis. Vnde quo-
ties mihi ad vsus necessarios ante oculos poni-
tur, tui memoria dulciter mihi ad mentem re-
vocatur, & fraternà caritas ad rependendam vi-
cem, si opportunitas se offerret, excitatur. Vn-
de postulo fraternitatem tuam, vt & tu memo-
riam confratris in tua mente reponas, quatinus
& orationum manus ^a desideranti mihi por-
rigas, & utrùm apud te hanc gratiam impetra-
verim, aliquo signo ostendas. Vale.

^a sic omnes
antiqui libri
antea, mu-
nua.

*Anselmo reverendo Cantuariensium archiepiscopo, Ivo
humilis ecclesia Carnotensis servus, pro modulo
sibi collato fidelium orationum munus.*

XXXIX.

^b in septem
v.c. ut tibi
n a. querenti
diceret.

Quamvis placuerit ei qui te invitavit, ^b tibi
non alta requirenti dicere, *ascende superius*;
non tamen idè credimus paternitatem tuam
nulli religioso onerosam minùs esse memorem
eorum quos aliquando in Christo dilexerat,
vel à quibus pro Christo aliquod obsequium
fraternitatis acceperat. Quod tamen si aliquan-
do ex cotidiana ecclesiasticorum negotiorum
instantia contingeret: tamen non inimemores
vestri, parvitatì nostræ memoriàm tuæ subli-
mitati quibus possumus vehiculis ad mentem
reducimus, ^c vtpote qui tuis desideramus ora-
tionibus fulciri, & copiis si necesse fuerit rele-
vari. Adstitimus enim hoc anno pro multa in
te benivolentia monachis Beccensibus ^d con-

^c in vno v.c.
reducere cu-
ramus.
^d Huc vide-
tur referenda
epist. 6.

tra Molisimenses, quantum ratione & auctoritate suffragante potuimus. Et iam de ^a Pixia-^a aliàs, Pixi-
 censi monasterio plenam per nos consecuti censi Pixi-
 fuissent iustitiam, nisi quòd prius affectant re- naciensi, Pixa-
 gis captare benivolentiam. De cætero com- varietas in-
 mendo paternitati tuæ fratrem ^b Rothardum tit. epist. 45.
 præsentium latorem, per obedientiam con- ^b al. Rohar-
 fratrum ad partes istas directum, ut in quo in- dum, vel
 diguerit consilio, eum munias & auxilio. Si au- Rotrardum.
 tem servitium nostrum in aliquo tuæ sanctitati
 fuerit commodum, obedituro præcipe. Vale.

*Ivo Carnotensis ecclesiæ non satis aptus minister fratri
 Manegaldo sic crucem Christi portare, ut eius re-
 migio mare huius mundi valeat trans-
 fretare. XL.*

Quoniam post multos circuitus levem
 Christi sarcinam subire, & contempto
 mundi flore in domo Dei abiectè vivere elegi-
 sti, sciens quia melius est modicum iusto super ^{Psal. 36.}
 divitias peccatorum multas, divinæ bonitati,
 quæ humilibus dat gratiam, grates exsol-
 vimus: & ut de commisso tibi talento tan-
 quam fidelis nummularius creditori tuo
 multiplicem referas usuram, eandem divi-
 nam bonitatem intensius obsecramus. Sic
 enim ordo rationis poscebat, ut qui verbo ad
 viam vitæ plurimos informaveras, aliquos ali-
 quando conformares & confirmares exemplo:
 & qui de semine patris Iacob tanquam Zel- ^{Ge nes. 29.}
 pha inveterata & ancillari consuetudine ^{Et 30.}
 philosophandi filios pepereras, iam de eiusdem
 patris semine tanquam speciosa Rachel ex

E iiiij

intimæ visionis libertate spiritualement sobolem
multiplicare non desistas. Ista dicens, Miner-
vam quidem non doceo, à qua magis doceri
indigeo; sed fraternis profectibus congaudens,
bonis principiis meliores exitus apponi desi-
dero. Simul obsecro, vt pusillanimitatem meam
in alto remigantem, & penè aliquando nau-
fragantem, de portu tranquillitatis tuæ oratio-
nibus iuves, salutaribus monitis aliquando
consoleris. Notum enim credo prudentiæ tuæ

^a vt epist. 4.

6. 17.

^b al. quan-
quam in vi-
tus.

mihi pro^a Rachel serviēti Liam esse nocte sup-
positam, ^b quam quidem invitatus suscepi, & in-
vitatus tolero, vt pote parū videntem, parū
parientem, sed multū exasperantem. Quorum
molestiarum tædio frequenter affectus, retro-
specta quietis amissæ pulcritudine graviter in-
gemisco, & datis mihi columbæ pennis avola-
re, & iterum & iterum vacare desidero. In qua
perturbatione solum mihi refugium est orare,
& eum expectare qui salvum me faciat à pusil-
lanimitate spiritus & tempestate. A cuius vo-
luntate si dissentire non timerem tanto oneri
impar, eidem oneri humerum libenter subtra-
herem. Cum ergo à te ad partes nostras transie-
rint vel redierint aliqui, fac vt videam interio-
rem hominem tuum in litteris tuis, sicut ex
parte vidisti meum in meis. De cætero com-
mendo fratrem istum portitorem præsentium

^c quidam
addunt, lit-
terarum.

^d vnus, fa-
miliariter.

^c fraternitati tuæ, vt ^d familiarem eum habeas,
& in lectionibus tuis ei benignè respondeas.
Quantum enim de homine æstimare possu-
mus, ædificari quærit, non inflari.

Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, ^a Gaufrido ^a aliàs Goufrido, Gouffredo, Godefrido.
 Vindocinensis monasterij abbati cum dilectione salutem. XLI.

Quantum ex tenore litterarum tuarum pendere potui, summa inquisitionis tuæ fuit, vtrum monachus qui tantum à monacho, & non à suo abbate benedictus est, ab abbate suo iterum benedicendus sit. Quod fieri posse & dimitti posse arbitror absque vlllo benedicti vel benedicentis incommodo. Monachi enim benedictio non est manus impositio, vel aliquius sacramenti ex apostolica traditione celebratio. Nec aliam vim habere mihi videtur, quam super pœnitentem absolutio, vel super populum sacerdotis oratio. Dicit enim beatus Hieronymus. *Monachus^b non habet officium dantis sed plangentis, qui se & mundum lugeat.* Sicut ergo monachus in hoc officio sibi soli prodest, ita ex gratia vocantis solus ad hoc officium accedere potest: nec præiudicat ad salutem, vtrum à simpliciter à monacho vel abbate suscipiat benedictionem: quia verum monachum nulla facit exterior adiectio, nisi mundi contemptus, & plena Dei dilectio. Quod in principibus huius ordinis, Paulo videlicet & Antonio, & multis aliis Ægyptiis monachis facile apparet, qui nullam à præcedente abbate vel monacho suscipientes benedictionem, perfectam ab eo qui habitare facit monachos in domo, sui laboris consecuti sunt retributionem. Quod verò postea multiplicatis mona-

^b al. non est.
 vel. monachi officium non est dantis.

chorum congregationibus professiones ab eis exactæ sunt, & benedictiones super eos datæ, quadam cautela factum est: vt monasticus ordo quanto firmius in conspectu Dei & hominum & solemnitus ligaretur, tanto robustius & devotius ab ipsis servaretur. Et si qui vellent ab hoc proposito recedere, testimoniis pluribus convincerentur, & tanquam ^a iurati in Christi sacramenta tirones, ad propositum suum reverti cogerentur. Quibus liquet traditiones huiusmodi, nihil esse aliud quam quædam religionis vincula, humanæ instabilitati provisa. Quoniam omnis traditio religionis novitate & raritate viget & floret, antiquitate verò & numerositate, nisi districtè ligetur & servetur, frigescit & vilescit. Vnde in discretionem abbatum hoc mihi ponendum videtur, vtrum debeant professiones coram aliis factas, vel benedictiones ab aliis datas in sua præsentia iterare: quia non est hoc ecclesiastica sacramenta iterando violare, sed pro instabilitate personarum ^b vinculum vinculo superponere. Quod si monachi benedictio esset consecratio; etiam apud Cluniacenses, ^c apud quos (vt asseris) est ista consuetudo, nulla prorsus fieri ^d posset benedictionis iteratio. Vnde nec consecratio virginum, quæ ex auctoritate apostolica episcoporum privilegio reservatur, si aliquando ^e à presbyteris usurpetur, propter sacramentum Christi & ecclesiæ quod ibi continetur, nullatenus ab episcopis iteratur. Dixi de proposita quæstione quod sensi, &, quantum mihi videtur, in nullo à ra-

^a in uno cod.
periurati.

^b al. vinculis
vincula.

^c sic leg. ex
melioribus
libris. Clu-
niacensis mo-
nasterii me-
minit.

ep. 78. male
antea, apud

Gloriacenses.

^d al. deberet.

^e can. sicut
ex can. pres-
byteri. d. 57.

68.

tfone vel auctoritatē diffenfi. Vale, & quomodo ieris vel redieris, & quod audieris de confilio ^a domni Papæ mihi rescribe.

^a *al. domini.*

*Hugoni Dei gratia Sueſſionenſium epifcopo, Ivo humilis
Carnotenſis eccleſiæ miniſter, confortari
in domino. XLII.*

Publicis negotiis præpeditus plura quæ volui fraternitati vestræ ſcribere non valui. Si autem aliquando mererer dulce colloquium veſtrum, dicerem plurima in aure tuta, quæ chartula celare non poſſet, ſi in æmulorum manus, antequam ad veſtras perveniret, incideret. Hoc itaque interim ſuadeo vobis, vt iuventutem veſtram honeſtis exercitiis occupetis, lectione, oratione, ſacræ legis meditatione: vt ſi aliquando aliqua fœda imaginatio per ſenſuum fenestras templum cordis irrumpens ibi appingi tentaverit, vel prorsus ab ipſo introitu repellatur, vel ſi fortè aliqua incuria vel importunitate oſtium cordis irrepſerit, caſta intus vigente dignitate cum dedecore excludatur. Sic enim teſtimonio bonæ conſcientiæ poteritis in iuſtitia Dei exultare, & internæ ſuavitatis guſtum proximis ^b fiducialiter eructare. Nec infructuoſus eſſe poterit ſermo doctoris, quem intus accendit & format divini virtus amoris. Si verò perversorum odia & detractiões ex hoc incurrerit veſtra fraternitas, toleranda erunt vobis verbera verborum: qui in eorum numero ^c eſtis, qui apoſtolico gradu inſiſtentes pro domo Dei ſuſtinuerunt

^b *unus cod.
fideliter,*

^c *idem cod.
in eorum
merito.*

non tantum rapinas bonorum suorum, sed etiam tormenta & mortes corporum. Quod enim illi sustinuerunt pro fidei defensione, nos sustinere habemus pro criminolosorum actuum reprehensione. alioquin erimus pastores nosmetipsos pascentes, nostra quærentes, oves morbidas non sanantes, sed fortes & pingues devorantes. Nec ab hac fortitudine deterreat vos raritas præsentium exemplorum, cum excusare nos non valeat hæc ratio apud iudicem internorum. Valete, & fratres nostros^a Bistefiaci Deo militantes sub patrocinio vestro pro Dei amore & nostro iuvate, & contra æmulorum infestationes paternè supportate.

^a *al. Bistifia-
ci.*

*Danno & patri suo Urbano summo pontifici, Ivo eccle-
sia Carnotensis minister, cum Petro pugnare,
& cum Petro regnare. XLIII.*

Quoniam Romana ecclesia post multa naufragia sub vestro regimine ad portum penè pervenit, & Italiæ regnum^b iamdiu rebellò in conspectu vestro totum penè contuit, ita ut novus Rex ad voluntatem Dei & vestram in manus vestras se dederit: gaudeo in domino, & gaudium meum nullis syllabarum metis explicare sufficio. Cotidianas etiam preces coram Deo pro vestra incolumitate & pace multiplico: ut sermo Dei per vos currat, & de die in diem magis proficiat, & bona quæ per vos inchoavit, ad finem usque perducatur: notum autem facio sublimitati vestræ, quod

^b *suprà epist.
24. dicit in
regno Itali-
co surrexisse
alterum
Achab. &
in fine epist.
27. Urbanū
Roma oblu-
tari adver-
sariū.*

* Guillelmum bonæ spei fratrem in Carno-
 tensi ecclesia nutritum, Parisiensis ecclesia ele-
 git in episcopum. Qui quidem sine consilio &
 assensu nostro nihil tale præsumere volui. tmi-
 simus itaque cum eo quosdam de fratribus, qui
 diligenter inquirerent, utrùm in eum vota
 omnium concurrerent: utrùm hæc electio me-
 diante pecunia, vel aliqua esset à Rege extorta
 violentia. Quibus benè cuncta renuncianti-
 bus, illi fratri dedimus consilium & assensum,
 ut illi electioni cederet, & divinæ ordinationi
 se non subduceret. Timebamus enim ne alius
 ex transverso se intruderet, & ecclesiam symo-
 niaca peste macularet. Addidimus quoque
 consilio eius, quia aliquantulum infra annos
 legitimos^b nobis esse videbatur, ut promotio-
 nes ad gradus ecclesiasticos per congrua inter-
 valla^c differret, & interim aut per se aut per
 nuncios ecclesiæ pro his quæ ad integritatem
 ordinationis minus sunt, à paternitate vestra
 indulgentiam postularet. Quod scribo absens,
 si opportunitas se offerret, dicerem præsens: &
 pro ipsa ecclesia, & cum ipsa ecclesia à paterni-
 tate vestra magna in vos fiducia postulo, ut
 nulli æmulo de eis insimulatione aurem
 de cætero^d commodetis, & per præsentium
 latorem mihi & ipsi ecclesiæ litteris vestris,
 quo ordine & quo modo res incæpta ad exi-
 tum cum gratia vestra perducì possit, vos ipse
 disponatis. Conterat dominus sathanam oro
 sub pedibus vestris. Valete.

* al. Villad-
 mæ de quo
 etiam ep. 50.

b triginta,
 que etas viri
 perfecti dicta
 in concilio
 Agatensi re-
 lato cap. 6.
 c episcopus di-
 stinct. 77.
 d de interval-
 lis ordinum,
 Grat. distin.
 77.

* al. accom-
 modetis.

Ad Roman.
 cap. 16.

*Ivo Dei gratia Carnatensis ecclesie minister, omnibus in
eiusdem ecclesie episcopatu positis salu-
tem in Domino. XLIII.*

Luc. 2.

Ioan. 14.

Heb. 12.

*a ita v. c.
Put. alii in-
iuncta.
epist. 50.
pacem qua
indicta est.*

Notum sit vobis dilectissimi, qui ad super-
nam Hierusalem pertinere vos creditis,
quia si donativum superni Regis, ad quod vo-
cati estis, promereri desideratis, pacem vobis
à Deo mandatam remora omni discordiæ pe-
ste servare debetis. Hanc enim Christus mun-
dum ingrediens angelica revelatione mundo
mandavit cœlesti militia concinnente, *gloria
in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ vo-
luntatis.* Hanc Christus proximè de mundo
egressurus & in brevi ad cœlos reversurus
commendavit dicens, *pacem meam do vobis, pa-
cem meam relinquo vobis.* Hanc apostolus ne-
cessariò tenendam admonet dicens: *pacem se-
quimini cum omnibus & sanctimoniam, sine qua ne-
mo videbit Deum.* Cùm enim Christi adven-
tus non solum inter se cœlestia & terrestria,
sed etiam ipsa terrestri ad invicem pacificare
venerit, ut in vnitæ fidei & Christianæ pacis
vnum Christi corpus fierent: quid ei proderit
Christi adventus, qui extra pacem fuerit in-
ventus? Hanc professi estis, cùm ad Deum
auctorem pacis & amatorem revertentes, dia-
bolo auctori & amatori discordiæ & omni-
bus operibus eius in fonte vitæ renunciastis.
Ergo fratres, si dissimulare non vultis, magna
est vobis ^a indicta necessitas observandæ pa-
cis, qui Regis æterni sacramentis obstricti

æterni præmij expectatione cœlesti militiæ
 vos mancipastis. Pro certo enim sciat fraterni-
 tas vestra, quia in regno Christi nullus est re-
 lictus discordiæ locus. Solùm cum auctore
^a mortis & operibus eius indeficiens est nobis ^{a. al. auctore.}
 iniuncta discordia. Cùm ergo, vt dictum est,
 Christianorum ^b fides pacem debeat habere ^{b. ita v. c.}
 continuam, & non tantùm mentes eorum à ^{Put. vt pau-}
 viciis, sed etiam manus debeant vacare ab ope- ^{lo antedixit,}
 ribus viciosis: videte quantum iam desit ^c vo- ^{in unitate}
 bis ad Christianam perfectionem, qui dies, ^{fides & Chri-}
 quos devovistis cœlesti militiæ ad quæren- ^{stiana pacis.}
 dam salutem, remitti vobis cogitis exercenda ^{In aliis este}
 malitiæ ad inveniendam mortem. Attendite ^{sines pacem}
 fratres, si quis vestrum alternatim carnem ^{debeant ha-}
 suam tribus diebus. ferro incideret, vel igni ^{bere.}
 combureret, vel quolibet alio cruciatu affli- ^{c. in uno v.}
 geret, quatuor verò diebus tantùm vocaret, ^{c. vobis Chri-}
 nōne ab amicis ligaretur, nōne tanquam ^{stiana per-}
^d phreneticus ad medicum duceretur? Quan- ^{a. al. fren-}
 to magis vulnerator animæ suæ vel interfe- ^{ticus.}
 ctor fortioribus Christi vinculis esset alligan-
 dus, vt à morte animæ suæ cessaret, & in-
 cessanter vitæ operam daret? Sed quia
 prona est omnis ætas ab adolescentia in ma-
 lum, & perversi homines stipendia pecca-
 ti magis quàm iustitiæ diligentes adversus
 correctores suos insurgunt tanquam ^e phre- ^{e. al. fren-}
 netici in medicos, expectantes de vobis ^{tici.}
 meliora & viciniora saluti, toleramus im-
 perfectionem vestram: dissimulamus im-
 pietatem vestram: & cum abundante ini-
 quitate sanare vos perfectè nequeamus,

malumus infirmos & saucios vos habere quàm penitus mortuos. Rogamus itaque & obsecramus, & ex auctoritate Domini Iesu, cuius legatione licèt indigni fungimur, vobis præci-

^a *ita v. c. Put. al. saltem.* pimus: vt salvationis vestræ memores, ^a sal-
tim hos quatuor dies, quibus Dominus & sal-
vator noster medicinalia salutis nostræ sacra-

^b *unus v. c. vos fir. exhibeatis.* menta evidentiùs operatus est, pacificos ^b fir-
miter habeatis, & ab omni ^c iniuria tam ini-
micorum quàm amicorum, tam alienigena-

^c *al. iniquo.* rum quàm indigenarum mentes, manus, lin-
guas compescatis. Novit enim quicumque est

^d *Quinta feria cultus.* Christianæ religionis discipulus, ^d quia quinta
feria Dominus Iesus vltimum cum discipulis
convivium celebravit, in quo corpus & san-
guinem suum, quæ sunt nostræ reconciliatio-
nis sacramenta, & vulnerum nostrorum medi-
camenta, edendum & bibendum, & de cætero
in sui commemorationem faciendum eisdem
discipulis commendavit. Completo itaque
cœnæ mysterio, eorundem discipulorum pe-
des lavit, in sacramentum pœnitentiæ & re-
missionis: hoc sacramento designans, terreno
pulvere etiam religiosa corda sordere, & nemi-
nem esse mortaliū, qui non egeat pœniten-
tia & peccatorum indulgentia. Eiusdem diei
fine discipulo prodente traditus est in manus
Iudæorum: quod tanta patientia fieri pertulit,
vt se malè tractantibus in nullo resisteret, imò
aurem præcisam servo principis benignè resti-
tueret. Quinta quoque feria peracta dispensa-
tione suæ incarnationis videntibus discipulis,
in glorificata carne cælos ascendit. De cætero

ad

ad dexteram patris interpellans pro nobis: ut
 eò sequatur humilitas gregis, quò præcessit
 celsitudo pastoris. Quid in his omnibus dux
 noster, quid nisi pacis exempla monstravit
 videlicet ut qua die christiana plebs tot ad vi-
 tam medicamenta suscepit, nemo alium læ-
 dendo se potius lædat, nemo alium interficien-
 do se potius interficiat; cum læsus foris, læ-
 dens intus^a pereat. Sexta verò feria primus^a *al. inta-*
 Adam de limo plasmatus est, & secundus^{rius.}
 Adam ad redimendum hominem veniens, in
 vtero virginis angelo nunciante est incarna-
 tus. Eadem quoque feria Christus passus est,
 & homo perditus, ad imaginem Dei per Chri-
 sti sanguinem est reformatus. Qua ergo die
 pax reddita est mundo, pacem servare debet
 omnis homo: ne ad mortem redeat, quam
 protoplastus universo intulit mundo. Septima
 autem feria requievit Deus ab omni opere suo,
 significante hoc nobis spiritu sancto quòd non
 tantum quiescere debemus ab omni opere vi-
 cioso, sed & requiem expectare post tempus
 quo sabbatizandum est ab omni opere onero-
 so. Non enim onerosum erit Deum perfectè
 diligere, & eius laudibus ex dilectione inces-
 santer insistere.^b In figuram quoque futuri & ^{*b unus cod.*}
 præsentis sabbatismi, prædicta feria caro Chri- ^{*In signum*}
 sti requievit in sepulcro, anima eius interim ^{*quoque præ-*}
 debellante tartara, & hostis antiqui fortitudi- ^{*sentis sab.*}
 ne superata, perdita spolia reportante. Noli
 ergo christiane Christi sanguine redempte,
 noli beneficiis tui redemptoris ingratus exilte-
 re: noli tartara in hac ereptionis & requietio-

nis die tua præsentia cumulare, bona proximi tui rapiendo, & eum qui aliena non rapuit, sed se ipsum tibi impendit in membris suis iterum persequendo. De octava feria quæ & prima, nulli credenti dubium est quòd ea die dominus resurrexit, & certum nobis argumentum & exemplum duplæ nostræ resurrectionis sua resurrectione contulerit, in qua plena pax dabitur filiis adoptionis, iam non concupiscente carne adversus spiritum, vel spiritu adversus carnem. His & aliis de causis quæ pro brevitate sermonis onerosum est enumerare, maiores nostri in his potissimum diebus servandam pacem esse sanxerunt, & pro qualitate personarum & quantitate malorum diversa & dira supplicia violatoribus pacis inferri decreverunt. Quorum vestigia pro posse nostro sequentes, exhortando præcipimus, & præcipiendo exhortamur, ut pacem, cuius constitutionem vobis scriptam dirigimus, sine disceptatione servetis, & servandam tactis sacrosanctis reliquiis propria manu firmetis. Hoc enim vobis bonum est, & ad augmentum ^a rerum temporalium, & ad proVectum bonorum incommutabilium. Obedientibus à Deo pax & misericordia. ^b huic autem constitutioni non obediturus sit anathema maranatha. Valete.

^a quidam, rerum temporalium.
^b al. his autem constitutionibus non obediturus.

Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus, clericis Mellentinis,
 & omnibus in Pixiacensi^a archidiaconatu
 salutem. XLV.

^a sic plures

v. c. aliàs

Pixecensi,

Pixeiensi,

Pixicensi,

Pixetensi, vñ

epist. 39.

^b cod. Put.]

quod fieri

cōtra decer-

tat canonā

sanctio.

^c al. ignorā-

ta.

^d al. Gante-

rius.

^e al. Vuale-

ranni.

^f Gauderino.

Perlaturum est ad aures nostras, quòd Mellentinus Comes ducere velit in vxorem filiam Hugonis Crispeiensis Comitis; ^b quod fieri non finit concors decretorum & canonum sanctio, dicens: *Coniunctiones consanguineorum fieri prohibemus.* Horum autem consanguinitas nec ignora^c est, nec remota, sicut testantur & probare parati sunt præclari viri de eadem sati^c prosapia. Dicunt enim quia Gualterius^d Albus genuit matrem^e Gualeranni Comitis, qui genuit matrem Roberti Comitis. Item supra- dictus Gualterius^f genuit Radulphum patrem alterius Radulfi, qui genuit Vermandensem Comitissam, ex qua nata est vxor Comitis Hugonis, cuius filiam nunc ducere vult Mellentinus Comes. Si autem prædicta genealogia ita sibi cohæret, legitimum non poterit esse coniugium, sed incestum contubernium, nec filios poterunt habere legitimos, sed spurios. Vnde vobis ex apostolica & canonica auctoritate præcipimus, vt tam calumniosum coniugium in ecclesiis nostri episcopatus nec ipsi consecretis, nec ab aliquo quantum in vobis est, consecrari permittatis, nisi primùm in præsentia nostri consanguinitas hæc septimum gradum excessisse legitimè fuerit comprobata. Valete, & has litteras Mellentino Comiti transmittite.

F ij

Urbano summo pontifici, Ivo sanctitatis sue filius fidelium orationum munus. XLVI.

Venturi sunt ad vos in proximo nuntij ex parte Regis Francorum, per quorum os locuturus est spiritus mendax, qui infatuati adeptione vel promissione^a honorum ecclesiasticorum infatuare molientur^b sedem iustitiæ. Contra quorum calliditatem à parvitate mea vigilantiam vestram volo esse præmonitam & præmunitam, quatinus rigorem vestrum promissiones eorum non emolliant, comminationes non exterreant.^c Quicquid enim dicent, iam securis ad radicem arboris posita est, nisi aut arcum remittatis, aut gladium suspendatis. Qui ergo venturi sunt confidentes in calliditate ingenioli sui, & venustate linguæ suæ, prædictis de causis impunitatem flagitij se impetraturos Regi à sede apostolica promiserunt: hac ratione ex parte vsuri,^d Regem cum regno ab obedientia vestra discessurum, nisi coronam restituatis, nisi regem ab anathemate absolvatis. Si autem impænitenti venia concedatur, quanta spes impunè peccandi peccantibus de cætero relinquetur, non est meum instruere vestram prudentiam, cuius potissimum interest delinquentium errata non fovere, sed ferire. Si autem aliqui subdoli evidenter ab unitate matris suæ discedunt, qui iam pridem mente discesserunt: consoletur sanctitatem vestram divinum responsum: *Reliqui mihi septem millia virorum. & illud apostoli:*

^a quidam, bonorum.

^b al. molitur. sic vocatur Romam. epist. 92.

^c ita ex v. c. Matth. 13.

^d adi ep. 28. & 211.

3. Reg. 19.

Oportet hereses esse, ut hi qui probati sunt manifesti I. Cor. II.
 fiant. De cætero volo sciat vigilantia vestra,
 quia ex præcepto Regis, Remensis, & Seno-
 nensis, & Turonensis archiepiscopi invitave-
 runt suffraganeos episcopos, ut post responsa
 vestra apud Trecas prima dominica post festi-
 vitem omnium sanctorum conveniant. Quò
 invitatus ire dissimulo, nisi vestro consilio mu-
 nitus: timens ne quid contra iustitiam, & se-
 dem Apostolicam moliatur ille conventus.
 De his itaque, & de his quæ circa vos sunt, quæ
 libuerit rescribat mihi vestra paternitas, ut in
 adversis compati, & in lætis valeam congra-
 tulari. Valete.

*Ivo humilis Carnotensis episcopus, a Vridoni Regis
 dapifero salutem. XLVII.*

^a al. Guido-
 ni Regio dap.
 ad eundem
 scribit epist.

23. quæ est
 eiusdem pla-
 ne argumen-
 ti.

^b Bertradam
 de qua epist.
 13. 15. 28.
 46.

Quæ mihi mandasti per Landricum pres-
 byterum iam audieram per Ebrardum ne-
 potem tuum, videlicet quòd Rex multa mala
 dimittere, & multa bona se promittat velle fa-
 cere, si cum pace sedis apostolicæ & commu-
 nione ecclesiastica mulierem ^b quam illicitè
 habet, valeat ad tempus retinere. Vnde ex au-
 thoritate divina hoc caritati tuæ rescribo, quia
 nulla redemptione vel commutatione quis
 peccatum suum poterit abolere quamdiu vult
 in eo permanere, secundum illud apostoli; vo-
 luntarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccato. Heb. 10.
 Quod est aliis verbis dicere, quia nemo in pec-
 cato suo perdurare volens, peccatum suum
 poterit aliqua eleemosyna vel oblatione redi-

Genes. 4.

^a quiesce ab-
est ab uno v.
c. ut etiam
epist. 34.
^b in ca. lega-
tur. causa
23. q. 2.

^c al. ostenda-
sur.
^d al. qua ra-
tione.

^e al. domi-
nus.
^f unus v. c.
dicantur.
^g al. domi-
nus.

mere. Vnde & Dominus Cain sua offerenti, & tamen homicidium cogitanti legitur respon-
disse: *Si rectè offeras & non rectè divides, peccasti:*
^a quiesce. ^a quasi dicat, peccas non rectè partien-
do qui tua offers, & de homicidio tractans,
teipsum qui tuis melior es, mihi aufers. Hinc
etiam dicit beatus papa Gelasius: ^b *Legatur ex*
quo est religio Christiana, vel certum detur exemplum
in ecclesia Dei à quibuslibet pontificibus, aut ab ipsis
apostolis, ab ipso denique salvatore, veniam nisi corri-
gentibus se fuisse concessam. Audium autem sub isto
cælo ab aliquibus nec legitur omnino, nec dicitur: date
nobis veniam, ut tamen nos in errore duremus, ^c *Osten-*
dant ergo quibus occasionibus, quibus regulis, ^d qua le-
gatione vel quo documento, sive à maioribus nostris, si-
ve ab ipsis apostolis, quos potiores fuisse merito non du-
bium est, sive ab ipso Domino salvatore, qui iudicatu-
rus creditur vivos & mortuos, vel si factum est un-
quam, vel faciendum esse mandatur. Propter hæc &
alia multa his similia, scio consilium domini
Regis bonum exitum habere non posse, nisi ab
hoc peccato desistat, & Christi iugo se pœni-
tendo subiiciat: cum ^e Deus non nostra, sed nos
ad salutem nostram requirat. ^f Dic ergo hæc
omnia domino Regi, ut sanius consilium per-
quirat: quod si ei ^g Deus ministraret, me adiu-
torem in quibuscunque possem inveniret.
Vale.

Urbano summo pontifici, Ivo humilis ecclesie Carnotensis servus fidelium orationum munus. XLVIII.

Quia Gallicanarum ecclesiarum pericula, cotidianarum pressurarum experimento cognoscimus, earundem pressurarum onera sedi apostolicæ relevanda notificari præoptamus. Vnde Remensem metropolim ^a quondam matrem vestram, nunc autem filiam, sub ^a al. aliquando. omni celeritate vestris consolationibus refoveri, vestro auxilio fulciri postulamus: ne adversarius noster qui circuit quærens quem devoret, electionem in domnum Manassem factam aliqua valèat versutia perturbare, aliqua perturbatione ^b cassare. Non enim poterat illa ^b al. quassare. ecclesia inter omnes filios suos quemquam invenire sedi apostolicæ magis devotum, suis utilitatibus magis necessarium, tum propter generis nobilitatem, tum propter morum honestatem. Quantum verò necessarium sit Romanæ ecclesiæ, ut in prædicta sede devotum sibi ministrum substituatur, non est meum vestram prudentiam instruere; quæ novit eandem sedem diadema ^c regni habere, & omnibus penè Gallicanis ecclesiis exemplum ruinæ vel resurrectionis existere. Valete.

^c non tamen
semper Reges Remis
coronatos
probat. epist.
189.

Ivo indignus ecclesie Carnotensis minister, Stephano Patricio Comiti salutem. XLIX.

Mansuetudinem vestram adversum me amaram non sufficienter admiror,

F iiij

qui personam vestram læsisse, vel principatus vestri ius legitimum in nullo me minuisse arbitror. Quod tamen si aliqua subreptione fecissem, familiaribus colloquiis ut errorem meum corrigerem, fueram admonendus, aut demum ad ius congruis locis & temporibus invitandus, non verbis indignantibus & minacibus exasperandus.^a Cum ergo nihil horum præcesserit, cognoscat strenuitas vestra, quam subito in amicum insurrexerit: & compescat indignationem suam: qui sic parati sumus vestræ parere amicitiae, ut tamen ministerium nostrum honorificemus satisfaciendo iustitiae. Quod enim à claustro canonicorum omnis secularis potestas sit eliminata, iamdiu ante tempora patrum^b vestrorum & Regum decretis est cautum, & ecclesiasticis sanctionibus multimodè roboratum, & ad usque tempora Gaufridi exepiscopi sine vlla interruptione conservatum. Quod ergo ecclesia tam liberaliter in primis obtinuit, quod tam multis temporibus quietè possedit, putatis vnus hominis levitate vel perversitate à iure ecclesiae posse auferri, & sine multa discussione, sine iudiciali diffinitione in alienum ius posse transferri? Redeat ergo ad se mansuetudo vestra, & adquiescat^c verbis sapientiae dicentis: *ne transgrediaris terminos antiquos, terminos quos posuerunt patres tui.* Quos quicumque præsumperit adversus ecclesiam parvitati meae commissam transcendere, parati sumus pro^e potestate nobis à Deo collata usque ad damna rerum, usque ad exilium contradicendo resistere, & gla-

^a confer apist.

86.

^b al. nostro-
rum.

^c vnus eod.
sapientia di-
centi.

Prou. 22.

^d al. patres
nostri.

^e al. possibi-
litate.

dio sancti spiritus vsque ad dignam satisfactionem persequendo ferire. Hic gladius penetrat turre, deicit propugnacula, & omnem altitudinem aduersus humilitatem Christi se erigentem, & hereditatem quam sibi suo sanguine adquisiuit, iniuste pervadentem. Hic gladius in egestate fortior est, in exilio non frangitur, carcere non alligatur, iuxta illud apostoli: *Verbum Dei non est alligatum.* Quod si nos cum hoc ^{2. Timoth. 2.} gladio non timetis, timete Deum in nobis, cuius legatione fungimur licet indigni, cuius sacramentorum dispensatores sumus: dicente Domino per prophetam: *nolite tangere Christos* ^{Psal. 104.} *meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Habet enim legitimus principatus, ecclesiarum quieti providere, non ecclesiarum quietem perturbare, sua dare, non suis spoliare: quatinus ecclesia Deum pro principibus & potestatibus orans, non cum disceptatione hoc faciat, sed cum pietate. De cætero de securitate pro qua *me* invitastis, ut eam vobis ^a Mellis facerem, non est ^a in uno v. *mihi consilium ut eam vobis alibi faciam nisi* ^{c. Meldis.} in civitate pro qua & de qua vobis eam debeo. Nec decet tam rectæ opinionis hominem, ut aliquid à me exigatis contra consuetudinem propter suscitandi odij occasionem. Non enim adeo sum cupidus aut timidus, ut me vel hoc vel illud ducat in aliud quàm habet ratio & consuetudo. Ego enim perquisitis ecclesiæ scriptis, consultis etiam antiquioribus ecclesiæ clericis, nullo modo invenire potui aliquem antecessorum meorum canonicè promotum hanc securitatem fecisse antecessoribus vestris.

nisi in civitate. Valet, & Deus pacis sit vobiscum.

Richerio Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo humiliter Carnotensium episcopus salutem cum debita obedientia. L.

^a Bertrada.
epist. 13. &
105.
^b vide Not.

^c cuius etiam
meminit
epist. 54.

Parabam me sicut mihi mandaverat vestra paternitas, ut venirem ad colloquium vestrum & confratrum nostrorum, cum eruditioribus ecclesie nostrae filiis. Sed interim mihi pro certo intimatum est à quibusdam amicis meis, quia parabantur mihi insidiae à quibusdam parochianis vestris, qui sunt affines illius olim dictae reginae, ^a cuius inimicitiae nondum sunt adversum me aliqua ratione sedatae. Vnde rogo mansuetudinem vestram ^b ut à Picueris usque ad vos securum mihi conductum praeparatis, si praesentia mea adeo necessaria est vobis. Nam in hoc itinere me periculum aliquod incurrere quantum mihi est damnosum, tantum vobis ignominiosum. Quod si ad praesens fieri non potest, quae dicerem vobis praesens, ea scribo vobis absens. De veteri querela quam habet adversus Senonensem ecclesiam Lugdunensis ecclesia, laudo & consulo ut si qua habetis privilegia apostolica manu roborata, vel scripta autentica, quae primatum ^c Lugdunensis ecclesiae, quem aliquando ex catalogis civitatum coniecimus extitisse, ab ecclesia vestra removeant, & libertatem quam desideramus eidem ecclesiae defendant, ea confratribus nostris ostendatis, & eadem parvitati nostrae

transmittatis, quibus tanquam firmis sustentaculis innitamur, & libertatem matris nostræ pro posse nostro tueamur. Quæ si modò ad manum non habetis, non est consilium meum ut contra torrentem brachia dirigatis: immò apostolicis sanctionibus interim adquiescatis absque præiudicio privilegiorum vel authenticarum scripturarum, si quando reperiri poterint, quæ hanc subiectionem ab ecclesia vestra removeant, & eiusdem ecclesiæ libertatem defendant. Qui melius sentiunt, melius confulant. Hoc tantùm ^a provideant, quia rerum exiis prudentia metitur, ut ab imminente gladio caput vestrum eripiant. De cætero sciatis canonicos Parisienses, decanum videlicet, cantorem, Rainaldum archidiaconum in præsentia nostra secundum præceptum domni papæ iurasse senullo terrore Regis vel dictæ ^b Regi-
^b *que soror istius electi, ut ait in fine epist. 54.*
^c *al. V. villelm. ut di- eta epist. 54.*
^d *ad tempus vobis interdicto, in eius ordinatione & consecratione vti nullatenus forinide- ritis. Sic enim domnus papa mihi concessit apud montem Pessulanum, cum ad petitionem Regis de eiusdem ^e Gulielmi electione tractaretur, & post multam ventilationem eiusdem electionis discussio mihi à domno papa com-*
^e *al. V. vil- lelmi.*

^a unde v. c.
constitutio-
ne.

^b coniunge
epist. 50.

^c ut epist.
263.

^d unus cod.
rescribite.

^e ita supple-
tum nomen
episcopi ex

v. c. S. Germ.

sed variat in
libro Put. in
quo est. Sam-
soni. qua va-
rietate etiam

notatur in
tit. epist. 53.

Primitiva
editio habe-
bat tantum

primam lite-
ram nominis,

ut multi

quoque ma-
nuscripti.

^f de quibus
postea purga-
tus, epist. 54.

^g de quo e-
pist. 138.

mitteretur. Ad ultimum rogo paternitatem
vestram, ut secundum ^a institutionem pacis
quæ à domno papa omnibus Gallicanis eccle-
siis indicta est, de parochianis vestris Stampen-
sibus, videlicet Vrsione filio Theodonis &
complicibus eius, iustitiam faciatis: qui episco-
parus nostri partem episcopatus vestro conti-
guam omnino devastant, & pacem quam habet
reliqua pars episcopatus sine causa perturbant.
Præcipite itaque ^b Stampensi archipresbyte-
ro, ut vel eos ad satisfactionem adducat, vel ip-
sis excommunicatis & locis in quibus moran-
tur divinum officium ^c interdicat secundum
consuetudinem pacis. Valête, & quod vobis
placet per præsentium portitorem mihi re-
mandate. ^d

*Ivo Dei gratia Carnotensium episcopus dilecto fratri
& compresbytero e Sanctioni recte sape-
re in Domino. L I.*

Noverit fraternitas tuâ litteras mihi esse
directas à clericis Aurelianensibus, qui
maiores in clero illo esse videntur, constanter
te accusantibus super gravibus capitulis, ^f sy-
moniaci videlicet hæresi, & invasione Aure-
lianensis ecclesiæ, aliisque criminalibus cul-
pis: quæ si verè sunt, canonica severitate sunt
plectendæ. Quinetiam talionis ^g vinculo in
eisdem litteris se adstringunt, nisi legitimo nu-
mero testium vera hæc esse probaverint, vel in
præsentia nostra, vel eorum ad quorum senten-
tiam tuum referendum est iudicium. Vnde ca-

ætate, qua in Christi corpore vnum sumus, fraternitatem tuam commoneo, vt si in his reprehensibilem conscientia tua te iudicat, ab incerta pravitate pedem retrahas, ne tua inaniter disperdas & te cum tuis miserabiliter perdas.

Attende quia ætatem tuam iam vsque in ^a senium divina misericordia pertraxit, & excessus ^{bunc san-} ^{tionem at-} ^{te gravem} ^{dicit epist.} ^{54.} tuos moderatis flagellis feriens, pœnitentiæ tempora tibi indulgit. Noli ergo sub ipsum funus illam celsitudinem ambire, quam imbecillitas tua vel assequi non valeat, vel aliquando cadentem grauius elidat; quam etiam assequi non valuisti, quando eras ætate viridior, ingenio acutior, viribus corporis longè robustior.

Nonne tibi ^b carissime satius erat in loco humili salvari, quàm in sublimi periclitari? Si in

convivio Domini tui novissimum locum elegisses, & ab invitatore tuo tibi dictum esset, *amice ascende superius*, tunc esset tibi laus & gloria coram simul discumbentibus. Nunc verò ^{Luc. 14.}

sicut dicitur, contra ecclesiasticas sanctiones data vel promissa pecunia immensa, adiuncta etiam seculari potentia ad fastigium curæ pastoralis adspiras, quantum videtur cum rubore novissimum possessurus locum, cum bona tua distraxeris, & ecclesiam quam invadis, thesauris suis & ornamentis spoliaveris. Credo enim,

quia nemo ^c condicæsanorum tibi manum ^{al. condicæ-} ^{sanorum.} audebit imponere, nisi aut papa præceperit, aut te immunem ab his criminibus legitima discussio demonstraverit. Nunc tibi vsque ad vn-

decimam horam ^d ocianti & oscitanti, in vinea ^{vnus v. c.} ^{moranti.} Dei laborandum erat, vt saltem in vespera la-

Math. cap.
20.

borares, & denarium diurnum cum his qui portaverunt pondus diei & æstus reciperes. Non hæc ex aliqua amaritudine dico, sed ex summa dilectione. Vale.

Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Gaufrido Cenomanensis ecclesiæ Decano salutem. LII.

Multis & magnis negociis occupatus, fraternitati tuæ sufficienter ad præsens scribere non potui. De Ebrardo tamen hoc tibi respondeo, quia cum morum acerbitate, & tam actuum suorum quam verborum importabili præsumptione confratres suos frequenter offenderet, hoc modo licentiam ab eis promeruit, & hoc tantum ut monachus maioris monasterij maneret, obtinuit. Qui ergo contempto clericatu ad monasterium confugit, & è converso contempto monasterio iterum ad clericatum aspirare contendit, non mihi facile suscipiendus videtur ab his, quibus vita & doctrina & moribus nondum fuit manifestus. Si ergo huiusmodi personæ intrusionem te senseris prægravari, libera est tibi facultas refutandi, quia secundum decretum papæ Celestini,

^a in ca. 12.
nullus. di.
stinct. 61.

^a tunc primum alter de altera eligendus est ecclesiæ, si de civitatis ipsius clero, cui episcopus est ordinandus, nullus dignus (quod evenire non credimus) potuerit reperiri. Et quia per te sapis, superfluum mihi videtur te instruere, quibus auctoritatibus debeas ignotos & ex transverso venientes refutare. Hoc tamen consulo tibi, ut abbatem maioris monasterij, cuius adhuc monachus est, com-

monestatiis : quatinus prædictum Ebrardum à tali ambitione compescat, ac regulari severitate si sit necesse coërceat. Licet enim abbatem eum fieri consenserit, non tamen eum à iugo monasticæ disciplinæ liberavit. Vale.

Ivo Dei gratia humilis Carnotensium episcopus, à Samsoni Aurelianensium episcopo viriliter agere & confortari in Domino. LIII.

ita supplementum nomen ex v. c. S. Germ. In cod. Pnt.

Audivi de fraternitate vestra quod mihi vehementer displicet, & omnibus bonis: quia si quid perversum admittitis (quia vobis manus imposui) mihi imputatur, & æmulus vester non tantum adversum vos, sed etiam adversum me de vestris excessibus gloriatur. Insinuatum est enim mihi per litteras, quod clericum illum, quem in die vestri introitus secundum morem vestræ civitatis nostra exhortatione de carcere liberaatis, iterum carcerali custodiæ crudeliter mancipastis. Ea namque die qua vobis in missa servierat, qua vobis in mensa communicaverat, verberatum, spoliatum per manus servorum trahi fecistis ad carcerem, & curiæ traditum nulla consolatione refovistis, neque de eius liberatione curare voluistis. Nonne satius erat rapinam bonorum vestrorum perpeti, vel etiam personam vestram sicut promiseratis carceri mancipari, quàm clericus vester non iudicatus, non damnatus à vobis curiæ^b traderetur? ubi more furis, contumeliis & iniuriis cotidianis cruciaretur. Non est hoc officium pastoris, sed mer-

Samsoni. quæ scriptura varietas etiam habetur in tit. epist. 51. In cod. S. Vist. legitur tantum Sal.

b curia tradere ut epist. 66.

^a al. ista pr.

^b unus cod.
coadiutores.

cenarij. Non facit tales fructus arbor quam plantavit Dominus : non promittunt bonos exitus ^a mala principia. Vnde si vultis ampliùs nos amicos habere & ^b adiutores, aut diaconum curiæ traditum liberate, aut pro eius liberatione, quod exigit cura pastoralis, sine dilatione perficite. Quod si non feceritis, patens erit proculdubio quia consilio vestro vel vestrorum captus fuit, nec eum fides sed fraus in introitu vestro liberavit. Paraveram quippè litteras mittendas Lugdunensi archiepiscopo de ordinatione vestra, quas retineo donec audiam quomodo vos habueritis in hoc negotio. Valete.

^c al. Guilel-
mus ut epist.

50.

^d al. Guaste-
rus. ad eum
scribit epist.
16.

Hugoni Dei gratia Lugdunensi archiepiscopo sedis apostolica Vicario, episcopi Ivo Carnotensis ^c Vvilelmus Parisiensis, ^d Vvalterius Meldensis, obsequium devotum cum debita obedientia. LIIII.

Quoniam quæ geruntur in ecclesiis, ad auditum sedis apostolicæ vel legatorum eius referenda sunt per litteras vel nuncios eorum per quos gesta sunt, ne vel æmulorum obtreptione, vel famæ mutatione secus acta credantur quàm facta sunt, ad notitiam vestram referri curavimus quid de Aurelianensis ecclesiæ ordinatione nuper egerimus. Defuncto enim Ioanne Aurelianensi episcopo, Turonensis archiepiscopus qui in prædicta ecclesia adhuc sibi vsurpabat præposituram & archidiaconatum, & quidam eiusdem ecclesiæ subdecanus ^e cognomine peior lupo, cum quibusdam

^e al. cognomine.

dam iam defuncti episcopi & suis familiaribus clandestinis machinationibus conari cœperunt, ut Ioannem quendam archidiaconum cum consensu Regis haberent in episcopum, cuius vita nec annorum plenitudine, nec litterarum scientia, nec morum maturitate videbatur esse probabilis. Immò pro inhonesta familiaritate ^a quam cum defuncto episcopo, & ^a quibusdam eorum qui eum expetere volebant, habuisse dicebatur, modis omnibus reprobabilis. Hoc ergo audiens reliquus clerus qui erat numero longè amplior, litteris eruditior, vitare volens ^b oppressiones quas perpessus erat à prædictis personis tempore defuncti episcopi, saniore consilio pro temporis opportunitate & loci, elegit sibi cum consensu Regis in episcopum ^c Sanctionem eiusdem ecclesiæ decanum, virum, ut scitis, ætate gravem ^d & moribus maturum. Quem cum à nobis ex admonitione Senonensis archiepiscopi consecrari postulasset apud castrum Nantonense, quod ^e est iuxta parochiam Senonensem, omnino recusavimus, propter primatum Lugdunensis ecclesiæ, ^f quem irrationaliter refutat illa sedes, & interdictum sedis apostolicæ. Interim itaque æmuli prædicti electi, missis litteris rogaverunt nos ut ei manum non imposeremus, quoniam symoniacus esset ^g & invasor: simul addentes se hoc probaturos in loco competenti & tempore extra manus regię potestatis. Cum ergo adiunctis precibus Regis instanter postularet ecclesia electum suum sibi consecrari, prætendens irreparabiles ecclesiæ ruinas, futuras si id

^a succubus enim dicebatur. vide epist. 66. & 67.

^b al. volabant.

^c quidam cod. Sanctionem. alius, Samsonem. Ad Sanctionem coepiscopum scribis epist. 62.

^d senem tunc fuisse indicat. epist. 51.

^e quidam, est intra. ^f vide epist. 50.

^g hac duo crimina obijciuntur dicto Sanctio, ut firmat locus epist. 51.

non fieret: missis litteris statuimus prædictis calumniatoribus tempus diem ante consecrationem, locum Carnotum, videlicet ubi potestas regia eis obesse non poterat. Ipsi verò neque venerunt, neque personam aliquam pro se miserunt. Subtrahentibus itaque se prædictis calumniatoribus, nescimus qua calliditate, legitimæ discussioni, victi precibus penè totius ecclesiæ, habito inter nos consilio accepimus tam ab eo quàm ab illis qui cum illo erant meliores districta sacramenta vsque ad septem, quæ eum (quantum in conspectu hominum purgari poterat) purgaverunt de invasione & symonia. Remotis itaque impedimentis quæ ei specialiter opponebantur, eum promissa vobis obedientia consecravimus, & ecclesiæ quæ eum expetierat destinavimus. A qua susceptus est cum omni devotione, sine vlla contradictione. Hæc ita esse vera si opus erit comprobabimus, ut potè qui ista tractavimus quàm maiori diligentia potuimus. Vnde rogamus paternitatem vestram ut non facile aurem his accommode- tis, quos exclusa veritate quæ sua sunt quærere cognoscetis. Huic verò epistolæ interserere curavi ego Ivo Carnotensis episcopus sacramentum quod secundum præceptum Papæ fecerunt Parisienses pro electo suo decanus, cantor, archidiaconus reliquis consentientibus. non elegimus nobis in episcopum ^b Vuilhelmum propter munus acceptum vel promissum ab aliquo, vel gratia contubernij quod habebat ^c soror eius cum Rege, vel propter minas nobis illatas à Rege, vel prædicta eius sorore. Sic nos Deus adiuvet, & hac sacra euangelia.

^a septima
purgatio ap-
pellatur
epist. 229.

^b al. Guillel-
mum. confer
epist. 26. ^c
qua dicta
Regina ea
de epist. 50.

Sic purgatus secundum quod apud montem
Pessulanum Rege postulante papa præceperat,
^a ante festum sancti Remigij, a suo metropoli- *dicta epist.*
tano est consecratus. Valete. 50.

*Hugoni Dei gratia Lugdunensi archiepiscopo apostolica
sedis legato, Ivo humilis ecclesia Carnotensis mi-
nister, cum debita obedientia fidele ser-
vitium. L V.*

Causam Belvacensis electi nuper apud Ne-
mausum coram domno papa familiariter
ventilari vestra paternitas audivit, & aliquan-
do ut Belvacensi ecclesiæ secundum vota sua,
facta electio confirmaretur apud domnum pa-
pam cum aliis intercessoribus intercessit. Sed
quia dominus ^b papa quibus de causis voluit *al. domi-*
prædictam electionem confirmare distulit, ec- *nus.*
clesia ab intentione sua non desistens, per
diversa pericula, per laboriosa itinera post
eum legationem misit, electum suum quem
utilem sibi in recolligendis bonis suis quæ
malè dispersa erant, fore ^c præviderat, & *al. provi-*
iam experta erat, summa devotione quæsit, *derat.*
multa precum ingeminatione promeruit, sic
tamen ut super hoc vestra quæratur benivolentia,
& desiderium supplicantis ecclesiæ vestræ
discretionis impleatur sententia. Quoniam er-
go exitus huius negocij ex vestro pender ar-
bitrio, vigilantiam vestram multa precum in-
stantia flagitamus, ut si aliquis venialis exces-
sus, prout est humana conditio, in prædicti
electi persona notatus est, quominus plena

G ij

in eo videatur regularis integritas, provida hunc compensatione libretis, & vtili dispensatione supportetis; præsertim cum ecclesia ad præsens æquè sibi vtilem non inveniatur, quem cum pace regni & ecclesiæ consensu in episcopum eligat. Neque enim, ut nobis videtur, damnosè aliquando rigor canonum remitti-

^a idem epist.

171.

^b sic plerique
vett. codd. ut
etiam in ca.

13. de Syra-
cusana. dist.

28. ante d.,
Metego

^c sup. epist.

16 Gratian.

sub cau. I. q.

7. Et tit. mul-

ta ex circum-

stantiis &c.

distinct. 29.

^d unus v. c.

laboret ele-

ctus & p.

confer locum

epist. 60.

tur ^a ubi multorum utilitati providetur. Sic enim papa Pelagius quendam Syracusanæ urbis electum uxorem habentem & filios, cum ista occasione ordinationem eius multo tempore distulisset; postea interveniente ^b Cetego Patricio, quia ecclesia in voluntatis suæ proposito irrevocabiliter perstitit, accepta ab eo cautione quæ competeat ordinari permisit. In hunc quoque modum si velimus præteriti & præsentis temporis exempla colligere, inveniemus principes ecclesiarum quædam pro rigore canonum districtius iudicasse, ^c multa pro temporum necessitate tolerasse, multa pro personarum utilitate dissimulasse. Quæ quia sollicitudini vestræ ignota esse non credimus, ea vobis enumerare superfluum duximus. Tantum provideat vestra vigilantia, ne ulterius suspendendo ordinationem electi, laboret ^d & periclitetur ecclesia. Quod si in hoc non bene consultum famæ vestræ creditis, vtile est & conducibile, ut metropolitani sui & comprovincialium discretionis & providentiæ cum vestra benivolentia committatis. Valere.

*Philippo Dei gratia serenissimo regi Francorum, Ivo hu-
milis presbyter suus salutem, & sicut domino &
Regi suo fidele servitium. LVI.*

De eo quod parvitati meæ mandavit vestra
sublimitas, post duo concilia hoc anno à
domno Papa celebrata, nunc legatum eius
Lugdunensem archiepiscopum infra eundem
annum, tertium generale convocare, & ad hoc
regni vestri episcopos invitare, serenitati ve-
stræ respondeo, quia cùm nuper litteras eius
habuerim nihil tale ibi legi, vel à misso eius au-
divi. Quod tamen si faceret, non esset hæc apo-
stolica institutio, vel ecclesiastica consuetudo.
Si autem aliquis pro culpis suis indulto sibi
congruo spatio à Legatis apostolicis vocatus
fuerit, non potest subterfugere, quin ad diem
sibi præscriptum occurrat, nisi eum legitima
causa detineat. Quòd si quis eos ^a ultra termi- ^{a al. contra.}
nos à patribus constitutos angariare voluerit,
vos habito cum eis communi consilio iniustis
oppressionibus pro persona vestra resistite, sic
ut quæ Dei sunt, Deo ^b reddant, & quæ Cæsaris ^{b al. reddan-}
sunt, Cæsari reddere non omittant. Valeat ^{tor.}
multo tempore sublimitas vestra. ^{Marc. 12.}

*Ivo Dei gratia humilis Carnotensis episcopus, Gaufrido
Vindocinensis monasterij abbati, mundum sper-
nere cum suo flore. LVII.*

De fratre illo qui ter à vobis fugiens se-
cundum constitutionem monasticæ re-
G iij

^a *confer epist.*
160.

Matth. 18.

^b *vultu v. i.*
confessio.

gula ter ^a susceptus fuerat, & nunc quarta vice
aversus fugerat, & item conversus & reversus
sepulturam cum fratribus per misericordiam
obtinuerat, mihi satis placet: quia superexaltat
misericordia iudicium, & Dominus principi
apostolorum consuluit, converso peccatori
non tantum dimittendum septies, sed usque
septuagies septies. Sed quia sacrilegium quod
commisit abscondit, nec condigna satisfactione
monasterio rem sublatam restituit, monendo
consulimus, & consulendo monemus, ut sepul-
turam quam cum fratribus misericorditer ac-
ceperat, amittat: quatinus ceteri timorem ha-
beant, & à simili sacrilegio manus contineant,
quia non potest sequi plena remissio ubi non
fuit vera conversio. ^b Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia minister, congrega-
tioni Senonensi beati Stephani, salutem & sua ne-
cessitatis debitum adminiculum. LVIII.*

^a *al. sancta.*
^a *ca. nullus.*
dist. 5. & ca.
ult. dist. 75.
de temporib.
ordinat. Al-
binus Flac-
cus. lib. de
div. offic. &
Amalarium,
lib. 2 de
presb. & dia-
con. sabbato
consecr
^a *al. contra.*

Petitorio vestro mandavit nobis vestra fra-
ternitas, ut electum vestrum in purificatio-
ne ^c beatae Mariae, pro officio nostro ordine-
mus in presbyterum, sequenti autem Domi-
nica consecremus in episcopum: sed apostoli-
ca institutio & paterni canones habent, ut non
fiat levitica vel sacerdotalis ordinatio, nisi ie-
iunio quarti mensis, septimi & decimi, ^d aut
initio quadragesimae, vel sabbato medianae
quadragesimae. Et quia periculum est ordina-
toris & ordinati ^e citra ordinem à patribus
traditum, sacrum ordinem tradere vel accipe-

re, & verba sunt sapientiæ : *hereditas, ad quam festinat in principio, in novissimo benedictione carebit: Prov. 20.*

Expectet interim vestra fraternitas legitima tempora, donec cum confratribus nostris, & cum ipso electo colloquium habeamus, & quicquid fieri vel non fieri possit, diligenti inter nos examinatione pertractemus. Obstare enim quædam videntur, de quibus nobis cum ipso electo agendum est, antequam ipsius electionem confirmemus, quoad præsens Deo annuente fieri poterit, cum ad colloquium regis pariter convenerimus. Valete.

Hugoni Dei gratia Lugdunensi archiepiscopo apostolica sedis legato, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, cum debita obedientia devoti famulatus obsequia. LIX.

Si dilectioni vestræ aliquando fuit de parvitate mea bona spes, non oportuit gravitatem vestram tam citò desperare, nec malivolorum, non quæ Dei sunt sed sua quærentium, obrectationibus tam facile aurem inclinare: ut eorum lacerationibus, qui non possunt aliter sibi famam probitatis acquirere, nisi famæ infidentur alienæ, suspicemini me aut in via Dei non ambulasse, aut ab ea propter humanum favorem deviasse. Testis enim est mihi scrutator renum & conscius secretorum, quia in consecratione Aurelianensis episcopi, ^{a videtur intelligi Sanctio, vel Samsio de cuius consecratione agit epist. 54.} in qua mansuetudinem vestram exasperasse nunc videor, immunis est manus mea ab omni munere, munda est mens mea ab omni temporalis com-

^a vide tit.
deficientib.
accusatorib.
quis sit co-
gendus ad
purgandum.
causa. 2.

quest. 4.
^b septem sa-
cramentis
hunc San-
ctionem pur-
gatum testa-
tur dicta e-
pist. 54.

^c iuxta ca-
nones apud
Gratia. di-
stinct. 81.

^d al. Domi-
num.

Inclusa de-
sumpta sunt
ex epist. 90.
cap. 3. Leonis
primi ad
Rustic. Nar-
bon.

^e al. praece-
pito Leo Papa
1 in epist.
82 cap. 1. &
refertur in
ca. 4. de per-
sona. di-
stinct. 65,

modi expectatione. Ea etiam mala quæ de præ-
dicto episcopo sollicitudini vestræ suggesta
sunt, vel inaudita mihi fuerunt vel incognita;
vel si aliqua ad aures meas pervenerunt quæ
purgatione digna viderentur, licet ^a nulla ex-
istaret legitima accusatio, sic tamen sunt secun-
dum canonicam institutionem publica sacra-
mentorum examinatione purgata, ^b vt si qua
posset remanere pro humana infirmitate suspi-
tio, iam non humano sed divino mihi videretur
reservanda iudicio. Vnde sine vlla disceptatione
testimonium mihi reddit conscientia mea, me
nihil in hoc negotio commisisse quod adver-
setur rectæ fidei, sanæque doctrinæ, qui gene-
rales patrum sanctiones de ordinatione episco-
porum me nescio transcendisse. Nam quod
opposuistis castitatem ^c eius non fuisse pro-
batam, nec à me in litteris meis fuisse commen-
datam, superfluum mihi visum fuit, post ^d dom-
num papam de castitate eius disceptare, cu-
ius præcepto videram eum Romæ in presbyte-
rum ordinari (cuius eadem lex est continentia,
quæ & episcopi) cuius etiam sacerdotium post
litteras Papæ commendatitias legi litteris ve-
stris commendatum, & episcopum suum, qui
eius sacerdotium aspernabatur, à vobis ve-
hementer reprehensum. Quod verò mihi scrip-
sistis, propter officium legationis vobis iniun-
ctæ prius hoc ad notitiam vestram fuisse refe-
rendum, vt tunc eum demum consecraremus,
cùm quod vobis benè placeret, agnosceremus;
quoniam sic ^e præcepit Leo papa Anastasio Thes-
salonicensi episcopo legato suo; personale hoc

fuisse intelligimus privilegium, non generale decretum, maximè cum secundum eundem Leonem, *legationis officium pars sit apostolica sollicitudinis, non plenitudo potestatis.*^a quæ etiam pars modò plus, modò minus recipit pro arbitrio committentis. Sed quia modò per vos demum cognovi, quòd nec dicto nec scripto alicuius antè didiceram, non est meum studium contra privilegium legationis vestræ, vel quantacunque sublimitatem divina dispensatio vobis dare voluerit, contentiosè agere, qui semper fui paratus pro viribus obedire, & honestati vestræ contra omnes obrectatores vestros, eos etiam qui me nunc apud vos lacerant, quantum prævalui propugnare. De cætero itaque consulo sollicitudinem vestram, ut mihi rescribatis quid nobis agendum sit de Daimberto Senonensis ecclesiæ electo, ^b quem, licet nobis inconsultis electum, Senonenses clerici offerunt in initio quadragesimæ ordinandum, ac denuò in episcopum consecrandum. Commendant enim eum satis accuratè electores eius, & generis nobilitate, & morum honestate, & publicarum actionum strenuitate. Cuius electio si iusta vobis videbitur, petimus ut nullas moras innectatis: si iniusta, qua lege differenda sit, vel cassanda, me & consuffraganeos meos sic litteris vestris instruatis, ut nec vni, nec alteri, sed omnibus hoc onus imponatis. Bene valete, & à versutia Turonensis ^c archiepiscopi diligenter vobis cavete, ne plus noceat amicus, quam nocere poterit inimicus.

citatur in ca. multum.

causa 3. q. 6.

Idem de cæ-

teris ecclesiis

quibus vices

suas imper-

tit Romana

dicit S. Gre-

gorius supra

epist. 8

b hunc etiã

laudat à no-

bilitate, eru-

ditione &

bono testi-

monio, epist.

60. quem

tamen hic

Hugo conse-

crari prohib-

uit causa

relata epist.

65. qua de

re conqueri-

tur autor ep.

60.

c huius insi-

dias notat

epist. 66. cu-

ius mores.

turpissimos

exagitat ep.

67.

*Hugoni Lugdunensi archiepiscopo sedis apostolica legato,
Ivo humilis ecclesia Carnotensis minister sa-
lutem & servitium. LX.*

^a Daimber-
ti, ut liquet
ex epist. 66.
huiusce ante
epistolam com-
meminit,
epist. 67.

Factum est ut imperastis, & manus à conse-
cratione Senonensis ^a electi continuimus,
& litteras vestras per comprovinciales episcō-
pos pro apostolicæ auctoritatis obedientia di-
reximus. Petendo itaque consulimus, & consu-
lendo petimus discretionem vestram, ut par-
cius de cætero nos apostolicæ obedientiæ vin-
culis adstringatis, ne humeris nostris impor-
tabilia imponendo, in inobedientiam labi, pro-
hibente aliqua impossibilitate, vel imperante
aliqua necessitate faciatis. quia facile est vobis
comminante arcu de longinquo pugnare, no-
bis autem nimis periculosum adversantem
gladio de præsentī ferire. Nos tamen interdi-
cta seu mandata pro fidei defensione, pro fide-
lium correctione, pro sceleratorum emenda-
tione, pro imminentium vel futurorum malo-
rum interdictione, promulgata à sede aposto-
lica sic volumus observare, ut parati simus
Deo cooperante quælibet adversa pro eorum
defensione tolerare. Cùm verò ea quæ indif-
ferenter se habent, & in quibus non observatis
minimè salus periclitatur, vel observatis mi-
nimè iuvatur, tam obnixè servanda sancitis:
vel cùm ea quæ antiquitas sanxit, consuetudo
servavit, & venerabilium auctoritas patrum sa-
crata firmavit, prout vultis, minuitis, aut mu-
tatis: attendere debet prudentia vestra, quid

saluti eorum quibus per omnia prodesse debetis, conferatis, vel quorum institutio sit potius tenenda, vel quibus obedientia potius sit exhibenda; an illis sanctis patribus qui adhuc nobis in scriptis suis loquuntur, an vobis quibus nihil est aliud propositum, nisi priorum sequi & honorare vestigia. Neque hæc dico, quod contra novos excessus non liceat nova promulgare mandata: sed hoc dico, quod dicit Papa Zozimus Narbonensibus: ^a *contra statuta* ^{can. contra cau. 25. qu. 1.} patrum concedere aliquid vel immutare, nec huiusmodi sedis potest auctoritas. apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas, cui decreta patrum sanxere reverentiam. In libro quoque pontificum, qui dicitur Diurnus, ita continetur de professione Romani pontificis: *nihil de traditione quam à probatissimis prædecessoribus meis traditam & servatam reperi*, ^b *diminuere, vel mutare, aut aliquam novitatem admittere, sed ferventer ut eorum discipulus & testatur epist.* ^c *sequipeda totis mentis meæ conatibus, quæ tradita canonicè comperio, observare ac venerari profiteor.* ^{al. totius.} beatus quoque Gregorius Maurentio ^d magistro pro ^{unus eodē} causa Theodori: *grave nimis est contra veterem usum sacerdotes sibi quidquam arripere.* Item idem: *omnia quæ usus antiquitatis statuit, intemerata servantur.* Inde Leo quartus scribit Iudici Sardinia: *nec mos, nec noviter introducta consuetudo nostra ecclesiæ nostris prædecessoribus fuit, contra canonum statuta, nova vel inusitata præsumere.* Item Gregorius ^e *universis episcopis Numidia: consuetudinem, quæ contra fidem nihil usurpare dignoscitur, immotam permanere concedimus, siue de primatibus constituendis, siue de cæteris capitulis.* Item Leo quartus Lotha-

p 147

rio : quòd iusta ac sedula consuetudo nos imitari non
^a al. uti à. præcepit, ita ab hoc^a veluti à magno præcipitio nos cu-
 stodire oportet. Nicolaus quoque inter cætera sic
^b v. c. Ser. scribit ^b Hincmaro Remensi archiepiscopo.
 Hingmauro Ridiculum est & satis abominabile dedecus, vt tradi-
 al. Hicma- tiones quas antiquitus à patribus suscepimus, ^c infringi
 ro. sed Hinc- patiamur. Gelasius quoque vniversis episcopis
 maro legitur in ipsius Ni- per Dardaniam de hac eadem re ita scribit :
 colai primi ^d Quia per ambitiones illicitas non pudet quosdam ec-
 epist. 7. ci- clesiarum iura turbare, & privilegia qua metropolita-
 tatur etiam nis vel comprovincialibus episcopis decrevit antiquitas,
 ca. 6 dist. 12. auida præsumptione pervadere, non respicientes ^e quo-
^c additur dicta ep. 70. niam æterno iudici rationem tam de catholica sinceritatis
 pro libitu iniuria, quàm de traditionum præiudiciis paternarum
 semper erra- non sine perpetue damnationis interitu sint reddituri : si
 tium. in hac obstinatione permanserint, caritatem vestram du-
^d ca quia per ximus instruendam, vt vos omnes in comune fratres
 dist. 64. per Dardaniam, siue per contiguam quamque provin-
^e al. quia, ciam constituti, qui vos sub metropolitanis vestris esse
 meministis, & ab eisdem substitui decedentes, sicut
 vetus consuetudo deposcit, vnanimiter studeatis antisti-
^f sup plures tes : & vicissim si metropolitanus humana conditionis
 v. c. quidã sorte recefferit, à comprovincialibus episcopis, sicut vetus
 constituat. forma transmisit, sacrari modis omnibus ^g censeatis.
^g Daimber- Cum ergo tam ista quàm alia generalia institu-
 tus, cuius ta tam absolutè consecrationem metropolita-
 consecratio- ni contineant; miramur cur privatis legibus
 nem impe- & novis traditionibus veteres traditiones &
 diebat hic & consuetudines remove contenditis, præci-
 Hugo ob piendo vt Senonensis electus ^h ante consecra-
 causam re- tionem suam vobis præsentetur, & iure prima-
 latam epist. tus vestri subiectionem & obedientiam profi-
 65. teatur. Quod hætenus nec in Senonensi pro-

vincia, nec in aliis provinciis antiquitas instituit, nec consuetudo servavit. Vnde papa^a Nicolaus inter cætera sic scribit Radulpho archiepiscopo Bituricensi aliqua ultra ius primatis sibi usurpanti: *primates vel patriarchas nihil privilegij habere præ cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones^b concedunt, & prisca illis consuetudo contulit, diffinimus, ita ut secundum regulas Nicenas^c sua privilegia serventur ecclesiis.* Quod si privilegio vestræ legationis eum vobis contenditis præsentari, qui nec apud nos nec apud vos ab aliquo est accusatus; non ita Papa Leo Anastasio instituit Thessalonicensi episcopo vicario suo, ^d sed ut tantum de nomine electi ad notitiam eius provinciales referant sacerdotes: ipse autem nullis difficultatibus, nullis dilationibus iustas fatigaret electiones. Quantum enim audivimus, persona nobiliter nata, ^e competenter erudita, boni testimonij inter notos, cum in ecclesia sua diaconatus fungeretur officio, sine vlla dissonantia gratuitam habuit electionem. Sed si his exactionibus modo cederet, diceretur munere linguæ vel officij suam comparasse consecrationem. Quod autem scripsisti prædictum electum investituram episcopatus de manu Regis accepisse, nec relatum nobis ab aliquo qui viderit, nec cognitum. Quod tamen si factum esset, cum hoc nullam vim sacramenti gerat in constituendo episcopo vel admissum vel omissum, quid fidei, quid sacræ religioni officiat, ignoramus: cum post canonicam electionem^f Reges ipsos apostolica auctoritate à concessione episcopatum prohibi-

*citatur la-
tius infra
epist. 83.*

*al. concess-
serint.*

*ca. 6. Nic.
Conc. & in
ca. mos an-
tiquum. dist.
65.*

*a in ca. de
persona dist.
65.*

*e confer lo-
cum epist.
59. in fine.*

*epist. 104.
& in ca. cū
longe dist.*

63.

^a *ca. Reati-*
na. 16. dist.
63.

^b *ca. Aga-*
tho. & seqq.
dist. 63.

^c *al. propo-*
suissemus.

^d *inf. ep. 233.*

bitos minimè videamus. Legimus enim san-
ctæ recordationis summos pontifices aliquan-
do apud reges pro electis ecclesiarum, ut eis ab
ipsis Regibus^a concederentur episcopatus ad
quos electi erant, intercessisse; aliquorum,
quia concessionem Regum nondum consecuti
fuerant, ^b consecrationes distulisse. Quorum
exempla ^c supposuissimus, nisi prolixitatem
epistolæ vitassemus. Domnus quoque Papa
Urbanus^d Reges tantum à corporali investi-
tura excludit, quantum intelleximus, non ab
electione, in quantum sunt caput populi, vel
concessione; quamvis octava synodus solum
prohibeat eos interesse electioni, non conces-
sioni. Quæ concessio sive fiat manu, sive nutu,
sive lingua, sive virga, quid refert? cum Reges
nihil spirituale se dare intendant, sed tantum
aut votis petentium annuere, aut villas eccle-
siasticas & alia bona exteriora, quæ de munifi-
centia Regum obtinent ecclesiæ, ipsis electis
concedere. Vnde Augustinus super Ioannem,

^e *ca. quo iu-*
ro. dist. 8.

Psal. 23.

prima parte tractatu sexto: ^e *Quo iure defendis
villas ecclesia, divino an humano? divinum ius in
scripturis habemus, humanum in legibus Regum. Vn-*
de quisque possidet quod possidet, nonne iure humano?
Nam iure divino, Domini est terra & plenitudo eius.
Iure humano dicitur, hac villa mea est, hac domus
mea est, hic servus meus est. Tolle iura imperato-
rum, quis audet dicere, hac villa mea est, meus est
iste servus, mea est ista domus? Item. noli dicere, quid
mihi & Regi? Quid tibi ergo & possessioni? Per iura
Regum possidentur possessiones. Dixisti, quid mihi &
Regi? noli dicere possessiones tuas, quia ad ipsa iura re-

nuntiasti humana, quibus possessiones possidentur. Quod si hæc æterna lege sancita essent, non esset in manu præsidentium, ut ea in quibusdam districtè iudicarent, in quibusdam misericorditer relaxarent, ipsis in honore accepto permanentibus contra quos ista loquuntur. Nunc verò quia ea illicita maximè facit præsidium: prohibitio, ^a licita quoque eorundem pro sua æstimatione remissio; videmus nullos aut penè nullos pro huiusmodi transgressione damnatos, plurimos autem vexatos, plurimas ecclesias spoliatas, plurima scandala exorta, divinum regnum & sacerdotium, sine quorum ^b concordia res humanæ nec incolumes esse possunt nec tutæ. Videmus quoque miseros episcopos & abbates, nec ruinis morum nec murorum reficiendis velle vel posse vacare, solum ad hoc intentos, ut possint sibi aliquam linguam magniloquam amicam facere, cuius nundinis se possint utcunque defensare. Multi quoque electi qui gratuitam & canonicam habent electionem, quia huiusmodi dilationibus vel fatigationibus impediuntur; ^c comparatis sibi pecunia mediatoribus & prolocutoribus, ne turpem patiantur repulsam, in simoniacam offendunt aliquando consecrationem. Cum ergo omnis institutio ecclesiasticarum legum ad salutem referenda sit animarum; istarum institutionum transgressiones aut districtius essent corrigendæ, ut saluti prodesse, aut interim silentio premendæ, ne spiritualia vel temporalia commoda supradictis modis impedirent. Nec ista dico tanquam velim adver-

*similis lo-
cus epist.*

190. &
236.

^b ex leonis. 1.
epist. 29 in
ca. 20. res
autem. causa
23. qu. 9. In
quam rem
1^oo epist.

106. & 214.
^c hinc labo-
rare & peri-
clitari eccle-
sias ait epist.
55. Inde pri-
mas mone-
tur nihil mo-
ra aut diffi-
cultatis ad-
ferre rectis
ordinationi-
bus, ca. 4. de
persona. dist.
65.

sus sedem apostolicam caput erigere, vel efus
 * al. salubri-
 bus. salutaribus dispositionibus obviare, vel me-
 liorum sententiis præiudicium facere, si vivis
 nitantur rationibus, & evidentioribus veterum
 patrum auctoritatibus. Sed hoc vellem
 cum multis mecum pie sentientibus, vt Ro-
 manæ ecclesiæ ministri tanquam probati me-
 dici maioribus morbis sanandis intenderent,
 & non ab irrisoribus suis audirent, *Calicem*^b ex-
 colantes & camelum glutientes, mentam, rutam, cimi-
 num, & anetum decimatis, graviora autem legis præ-
 cepta prætermittitis: cum per totum penè mun-
 dum flagitia & facinora videamus publicè per-
 petrari, nec ea à vobis aliqua iustitiæ falce re-
 secari. Quorum exempla quia vel à vobis non
 sunt remota, vel vobis non ignota, non est
 meum eos speciali sermone taxare. Vos vide-
 ritis quid de his & similibus agere debeatis:
 Nunc verò specialiter ad hoc intendit stilus
 meus, vt electum^c Senonensis ecclesiæ, si nihil
 in eo quod sacris canonibus obvièt, repertum
 fuerit, secundum morem antiquum consecra-
 ri permittatis: quia de tantillo iure, quod ha-
 bent ecclesiæ nostræ, ^d nec volumus nec de-
 bemus cedere: cum beatus dicat Cyprianus;
^e *Quàm periculosum sit in divinis rebus, vt quis ce-
 dat iure suo & potestate, scriptura sacra declarat, cum
 Esau primatus suos inde perdiderit, nec recipere id post-
 modum potuerit^f quod semel cessit.* Quod si huic pe-
 titiōi nostræ adquieveritis, consecrato omni
 studio persuadebimus, vt primatum^g Lugdu-
 nensis ecclesiæ recognoscat, vobis sicut pri-
 mati suo deferat & omnem debitam reveren-
 tiam

* al. colantes
 Matth 23.
 Luc. 11.
 Huc refer
 epist. 109.
 vbi de le-
 gatis Ponti-
 ficiis coque-
 ritur.

^b Daimber-
 tum, vt su-
 præ.
 a singulis
 enim eccle-
 siis: sua pri-
 vilegia ser-
 vanda. ca.
 mos. dist. 65.
 c epist. 6. lib.
 1. ad Magnū.
 f al. quo.
 g cuius men-
 tio supra. &
 epist. 50. &
 54. & 236.

tiam secundum traditiones patrum exhibeat. Qui si adquiescere noluerit nostris persuasio-
nibus, nos tamen ab his quæ præceperit ^a apo- ^a *in tribus*
stolica sedes, non recedemus. Si autem peri- ^{vett. cod.}
tionibus nostris non adquieveritis, & aliquod ^{Romana se-}
scisma inde fuerit exortum contra votum no- ^{des.}
strum; securè dicam, neque iniquitas mea, ne- ^{Psal. 58,}
que peccatum meum: neque vos poteritis di-
cere, vobis non fuisse prædictum. De cætero
prædam à Puteacensibus ^b in me & in Carno- ^b *epist. 75.*
tensem ecclesiam factam iure possem à vobis ^{III. 112.}
reperere, si reverentiam vestram in ius vocare ^{204.}
possem, qui ad suggestionem æmulorum meo-
rum, prædictos sacrilegos à me & coëpiscopis
meis communione privatos, me nesciente
communioni reddidistis, ac per hoc scelerum
suorum impunitate ad perpetranda maiora sa-
crilegia relaxastis. Quod utrum faciendum
fuerit, vel post factum cognita veritate corri-
gendum, iudicet iustitia vestra, cum iusta vin-
cula non solvat nisi vera pœnitentia. Si ad hæc
omnia respondere non licet, vel non placet, ad
hæc saltim duo vltima respondeat sanctitas
vestra. Bene vale.

*Hugoni primæ sedis episcopo Romanæ ecclesiæ legato,
Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister
salutem & obsequium. LXI.*

Secundum mandatum vestrum gratanter &
devotè vobis quacunque occasione, vbi-
cunque opportunè fieri posset, occurreremus;
sed de terra nostra exire vel in eandem redire

H

sine magno periculo non possumus, propter quosdam sceleratos viarum nostrarum observatores ^a quos pro pace violata & cæteris enormitatibus suis sathanæ tradidimus. Præter hoc ^b de synodis secundum consuetudinem ^b ecclesiæ nostræ, singulis annis celebrandis Gratia. Decret. parte 1. dist. 18. synodum vij. Kal. Novemb. celebrare debemus, in qua de negociis ecclesiasticis & pace totius patriæ multa nobis tractanda sunt, quæ sine præsentia nostra vel non tractarentur, vel tractata non terminarentur. Verùm de eo quòd consecrationem Nivernensis electi ad nostram diœcesim pertinentem, ^c Augustuduni facere disposuistis: simpliciter dico paternitati vestræ, quia nec dispositionem vestram reprehendimus, quoniam reverentiæ vestræ deferimus, nec tamen approbamus, quia nec ex auctoritate, nec ex consuetudine ordinem huius consecrationis habemus, nec in consuetudinem ducere sine multa deliberatione audemus, timentes rei fieri sponsionis quam metropolitanæ sedi fecimus. Cuius præsidēs si non rectè incedunt, videtur nobis secundum dominicum præceptum enormitas eorum devitanda, pervicacia arguenda, non autem potestas ^d cathedræ, quæ non sacris locis propter personas huius temporis, sed propter sacra loca personis conceditur, est evertenda. Cùm ergo metropolitana sedes ad præsens ab hoc officio suspensa sit, possemus nos pro sede metropolitana confratribus nostris secundum consuetudines nostras intra diœcesim hoc sacramentum consecrationis implere, confirmata per ministerium vestræ legationis prætexata

^a confer epi.
211.

^b de synodis
singulis an-
nis celebran-
dis Gratia.
Decret. par-
te 1. dist. 18.

^c al. Augu-
stiduni.

^d idem locus
epist. 236.

personæ electione; quam aliter facientes quàm cum ea vel pro ea, vel non confirmantes, videremur prælatam nobis cathedram quodammodo subvertere. Quòd si aliquando contigit penuria catholicorum episcoporum, vel aliqua alia necessitate cogente aliquem ^a episcopum à comprovincialibus non fuisse consecratum; non debent hæc exempla præiudicium facere legi communi, vel generali consuetudini. Licet enim prudentia vestra velit & debeat ministerium suum ^b honorare, reminisci tamē debet, quia cū Petrus Paulo esset prælatus, dederunt tamen sibi invicem dexteras ^c societatis, ut alter in gentibus, alter in circūcisione prædicaret evangelium. Attendat ergo discretio vestra, vtrum hoc ita fieri liceat, & si liceat, vtrum expediat, ne fortè odisse & detrectare incipiant iugum vestrum, quos vultis habere subiectos, dum hoc exemplo suo se intellexerint iure esse privandos. Quanta autem firmitate singulis ecclesiis sua sint iura servanda demonstrat Stephanus quintus papa ita scribens ^d Vualberto patriarchæ: *Miramur prudentiam ^e vestram Cumensi ecclesiæ denegare consecrare præstorem, cum te etiam ad hoc provocatum noveris apostolica exhortatione. Nunc verò iteratò tibi scribimus, nolentes alicuius ecclesiæ privilegium infringere, licet apostolica prerogativa possimus de qualibet ecclesiâ clericum ordinare. Cū ergo præcipua virtus sit viri illustri^f parcere subiectis, & debellare superbos, cavendum est vestræ solertiæ, ne glorientur adversus ^g nos, recalcitrantes adversus vos, tanquam plus profuerit eis sua repugnantia,*

^a Vide Græ-
tianum sub
dist. 64. &
65.

^b al. honorifi-
care, quo
verbo utitur
epist. 142. &
146.
^c infra epist.
234. ad Ga-
lat. cap. 2.

^d quidam,
Gualberto.
latius extat
in ca. nuno
verò, causa.
9. q. 3.
^e al. tuam.

^f Virgil. B.
Aeneid. 1
^g al. adver-
sus.

quàm nobis obedientibus nostra obedientia.
Sed non est opus, vt nos multum in dicendo
laboremus, quia nihil vltra terminos patrum
vestram moderationem vsurpare arbitramur.
Valete.

^a al. Sancio-
ni

^b fortè Au-
relianensi, ex
epist. 53.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister ^a Sanctioni
conf. tri & coepiscopo ^b salutem & seruitium.

L X I I.

Pacem quam feci cum Adelecia Puteacensi
castri domina, super quam admiramini, non
ita feci vt aliquid vestri iuris vsurparem. Sed
omne quod ad vestrum ius pertinet, patenter
exciperem. Meam enim tantum iniuriam re-
misi non vestram: & hoc postulavi a fraterni-
tate vestra, vt pro præteritis iniuriis meis supra
prædictam fœminam nullam exerceretis vin-
dictam. ad quam rem magna ex parte me com-
pulit timor vester. Significastis enim mihi li-
teris vestris multa incommoda imminere vo-
bis & ecclesie vestræ, se differrem pacem cum
ea facere. Vnde inventa occasione volui tam
vestris quàm meis commodis providere. Si er-
go restant aliquæ iniuriæ ad propriam paro-
chiam pertinentes, ne videar vobis esse impor-
tunus, prout vobis placuerit & ratio permise-
rit eas expostulate. De clericis autem vel mo-
nachis Puteacensibus qui contra interdictum
vestrum missas celebraverunt, mortuos sepe-
lierunt, chrisma aliunde acceperunt: hoc vobis
respondeo & consulo, vt si gratiam Lugdunen-
sis archiepiscopi pleniter habetis, cuius con-

sensu interdictum vestrum prædicti Puteacenses cassatum fuisse dicunt, plenam secundum rigorem ^a canonicum super eiusmodi transgressores vindictam exerceatis: ut & istos & alios ab huius inobedientia compescatis, secundum illud apostoli, *in promptu habentes vlcersi omnem inobedientiam*. Alioquin, levius erit ea supportare, quæ non licet ad plenum vindicare. De Gervasio^b quoque non debet vestra fraternitas ^b *epist. 261.* mirari vel indignari, quod eum ad communionem in paschali curia suscepi. Pro Regia enim honorificentia hoc feci, fretus auctoritate legis, in qua legitur: ^c *Si quosculpatorum Regia potestas* ^c *in multis aut in gratiam benignitatis receperit, aut mensæ suæ participes effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conventus suscipere in ecclesiastica communione debet: ut quod principalis pietas* ^d *recipit, nec à sacerdotibus Dei* ^e *alienum habeatur.* Vale.

Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Leudoni fratri & compresbytero salutem. LXIII.

Post multam oblivionem recordatus sum tuæ petitionis & meæ sponfionis: quia sponderam me scripturum aliqua contra quorundam nescio simplicium an duplicium ineptias, qui secundum apostolum nesciunt neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, dicentes: quascunque personas etiam sacrum ordinem non habentes, verba dominica proferentes, sacramenta altaris & cætera ecclesiastica sacramenta posse conficere, & salubriter accipientibus ministrare. Quorum fatuitas multipliciter improbari potest, partim ratione, par-

H ij

tim divinatorum operum attestatione, postremo sanctorum patrum irrefragabili auctoritate. Primò namque si à quibuscunque personis divina sacramenta confici & tractari possent, ex abundanti constitutus esset in ecclesia ordo sacerdotalis & leviticus, quod impium est aliquem arbitrari: cum hunc utrumque ordinem & vetus lex, primò Domino iubente sub figura constituerit, & evangelicam vel apostolicam doctrinam postmodum in veritate consecraverit. Vnde in exodo Dominus ita loquitur ad

Exodi cap.
28.

Porro filiis Aaron tunicas lineas parabis, & baltheos ac tiaras in gloriam ac decorem, vestiesque his omnibus Aaron fratrem tuum, & filios eius cum eo, & cunctorum consecrabis manus, consecrabisque eos ut sacerdotio fungantur mihi. Et in sequentibus: Hoc oleum unctionis sanctum erit mihi, & iuxta compositionem eius non facietis aliud. Et item: Sanctum sanctorum erit in thymiama, talem compositionem non facietis, Quicumque homo fecerit simile, peribit^a de populis suis.

^a al. de filiis.

Levitici cap.
10.

Vnde legitur in Levitico, quod Nadab, & Abiu, filij Aaron, cum acceptis thuribulis posuissent ignem, & incensum desuper offerentes coram Domino ignem alienum, quod eis non erat præceptum, egressus est ignis à Domino & devoravit eos. Quid est autem ignem alienum sacrificio apponere, nisi sacerdotij opus sine legitima ordinatione ex sui spiritus præsumptione usurpare? Habemus quoque in Levitico, quia completis à sacerdote summo

Levi. cap. 9.

Aaron hostiis pro peccato & holocaustis & pacificis, egressus ignis à Domino devoravit holocaustum & adipes qui erant super altare. Vn-

de è contrariò in libro numeri legitur, quòd
 cùm Datan, Core & Abyron sacerdotium sibi
 vsurpare volentes, imposito igne thuribulis *Num. cap.*
 thymiama superposuissent; non thymiama di- 16.
 vinus ignis adolevit; sed absorptis principibus
 à terra complicem multitudinē similiter thur-
 rificantem materialis ignis assumpsit. Sicut er-
 go divinus ignis holocausta vmbatilia à legiti-
 mis tamen sacerdotibus oblata visibiliter absum-
 mebat, & in se convertebat, vsurpatorum au-
 tem victimas non tantum respuebat, verum
 etiam vsurpantes terribiliter condemnabat: sic
 divina virtus sacramenta huius temporis à le-
 gitimis sacerdotibus ministrata invisibiliter
 consecrat, & in veritatem Christi corporis &
 sanguinis transformat. Aliter verò præsumen-
 tium hostias non tantum habet irritas, verum
 etiam ipsos præsumptores interim cæcitate in-
 teriore condemnat, in futuro quoque eis irre-
 mediabiles pœnas parat. Neque enim illa sa-
 crificia quæ erant vmbra futurorum, solis ver-
 bis Dominus perfici voluit, sed omnia circun-
 stantia mysteria & ministeria ad completio-
 nem eorum adhiberi præcepit, altaria videli-
 cet & vasa ad hoc opus sacrata: sacerdotes
 quoque & ministros ad hæc offerenda vel mi-
 nistranda ordinatos non sine ornamentis my-
 sticis ad hoc officium sanctificatis, de quorum
 omnium sanctificatione sic habemus in Leviti-
 co. *Tulit Moyses unctionis oleum quo linivit taberna-*
culum cum omni suppellectili sua. Cùmque sanctificans
asperisset altare septem vicibus, unxit illud & omnia
vasa eius, labrumque cum basi sua, quod fundens super

Levitic. cap. 8.

caput Aaron unxit eum & consecravit, filiosque eius
 a¹ al baltheo. oblatos vestivit lineis tunicis, & cinxit^a baltheos, impo-
 suitque mitras, ut iusserat Dominus. Et post pauca:
 Assumensque unguentum & sanguinem qui erat super
 altare, asperxit super Aaron & super vestimenta eius,
 & super filios eius ac vestes eorum, & sanctificavit eos
 in vestitu suo. Completa autem sanctificatione dixit Moy-
 ses ad Aaron, accede ad altare, & immola pro peccato
 tuo. Offer holocaustum & deprecare pro te & pro populo.
 Statimque Aaron immolavit vitulum pro peccato suo,
 cuius sanguinem obtulerunt ei filij eius. In quibus at-
 tendendum est, quia primùm sacratur taberna-
 culum, altare & vasa, sacerdotes & indumenta
 sacerdotalia: dehinc iubetur ut accedant^b ad
 altare sacrificaturi, & pro suis populique pec-
 catis Dominum deprecaturi: ut intelligat po-
 pulus Christianus, quia si in his sacrificiis quæ
 tantùm fiebant ad emundationem carnis, cum
 tanta reverentia iste ritus ministrorum & mi-
 nisteriorum erat observandus: quanto magis in
 consecratione dominici corporis & sanguinis,
 in quibus consistit emundatio carnis & spiri-
 tus, non statim ad mysticas benedictiones &
 obsecrationes, quibus illa consecratio perfici-
 tur, quilibet est admittendus, nisi primùm
 fuerit in ordine sacerdotali consecratus, &
 omnium congruentium suppellectilium, &
 omnium circumstantium ministeriorum plen-
 tudine subornatus. Quod verò alius quàm
 sacerdos ad consecrandum accedere non de-
 beat, legitur in libro Numeri dicente Domi-
 no ad Aaron: Tu & filij tui custodite sacerdotium
 vestrum, & omnia quæ ad cultum altaris pertinent,

^b ad, deest
 in v. c. S.
 Ger.

Num. cap.
 18.

Et intra velum sunt, per sacerdotes administrabuntur.
Si quis externus^a accesserit, occidetur. Quid Aaron^a *al. extra-*
nisi summos sacerdotes, quid filij eius nisi mi-
 nores significant sacerdotes? qui accipientes à
 summis sacerdotibus manus impositionem,
 tanquam per paternam successionem, promo-
 ventur ad sacerdotalem benedictionem: qui ea
 quæ intra velum sunt administrant, dum cor-
 pus & sanguinem Domini, quæ intus aliud
 sunt, aliud foris apparent, mystica benedictio-
 ne consecrant, & fidelibus populis salubriter
 administrant. Quid est autem externus nisi in
 presbyterali officio non consecratus? qui au-
 tem sacramenta dominica simulare præsumit,
 iustè occiditur; quia à corpore iustorum sua
 præsumptione præciditur. Quòd verò non sine
 sacris vestibus ministrare debeant, legitur in
 Exodo. Cùm enim Dominus ad Moysen lo-
 quens vestes sacerdotales enumerasset, addidit: *Exod. cap. 28.*
Facies^b & fæminalia linea, ut operiant carnem turpi- *al. & se-*
tudinis sua à renibus usque ad femoralia, & utentur *moralia.*
eis Aaron & filij eius, quando appropinquant ad alta-
re, ut ministrent in sanctuario, ne iniquitatis rei mo-
riantur. De cæteris si ad paginas veniamus evan-
 gelicas, legimus salvatorem non laicis personis,
 sed solis discipulis suis sacramenta sui corporis
 & sanguinis commisisse celebranda. Qui etiam
 cùm sacerdotium vetus transferre vellet in no-
 vum, præcepit eisdem discipulis, ut sibi Pas-
 cha pararent in cœnaculo: vbi ipse manifestè
 novo functus sacerdotio eos huius sacerdotij
 constituit successores, post ministratam eucha-
 ristiam ita illis præcipiens: *Hoc facite in meam*

Marc. 14.

Luc. 22.

commemorationem. Quid est quod salvator primum in cœnaculo voluit hoc sacramentum celebrari, nisi quia cœnaculum celsior est habitatio domus: sicut sacerdotium celsior est in ecclesia gradus? Cùm ergo facta Domini, & facta sint in aperto, & aliud loquantur in occulto, quid voluit Dominus ^a hac loci positione signari, nisi ut nemo attrectare præsumat hoc

^a *al. huius.*

^b *ita v. c. antea, ministrum.*

Hebr. 5.

^b *mysterium*, nisi priùs pervenerit ad sacerdotium? Hinc & apostolus ad Hebræos. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Hoc officium ab apostolis, cæteris presbytèris per successionem esse relictum testatur Hieronymus in epistola ad Heliodoro-

^c *in uno ad-*
ditur, sacer-
dotes.

^d *al. non solu.*

^e *cap 3 in Sophon. Et in can. sacerdotes. ca. I. q I.*

Levit. 21.

Num. cap. 6 & in ca. dilecti 95. cau. 1. q. I.

Ab sit ut de eis sinistram quicquam loquar, qui apostolico gradui ^c succedentes, corpus Christi sacro ore conficiunt, per quos nos etiam Christiani sumus, qui habent claves regni cœlorum. Quod autem ^d non solum solemnibus verbis divina contenta sint sacramenta, testatur idem Hieronymus in explanatione super Sophoniam his verbis: ^e sacerdotes qui eucharistia serviunt, & sanguinem Domini populis eius dividunt, impiè agunt in legem Christi, putantes eucharistiam imprecantis facere Verba non vitam, & necessariam esse tantum solemnem orationem, & non sacerdotum merita, de quibus dicitur: Et sacerdos in quacunque fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino. Huic sententiæ consonat pater Augustinus, quod benedicere non possit quis, nisi fuerit ordinatus, ita dicens in quæstionibus veteris testamenti: Dictum est à Domino in Numeris ad Aaron. Vos ponite nomen meum super filios Israël. Ego Dominus benedicam eos,

Ut gratiam traditio per ministerium ordinati transfundat hominibus. Quanta autem dignitas sit sacerdotalis ordinis, hinc advertamus. Dictum est autem de nequissimo Caïpha interfectore Salvatoris, inter cetera: Hoc autem à semetipso non dixit, sed cum esset princeps sacerdotum anni illius prophetavit. Per quod ostenditur spiritum sanctum gratiarum non personam sequi digni aut indigni, sed ordinem traditionis: Ut quamvis aliquis boni meriti sit, non tamen possit benedicere nisi fuerit ordinatus, ut officium ministerij exhibeat. Dei autem est effectum tribuere benedictionis. Ex his igitur claret, quia divinorum plenitudo sacramentorum non in solis constat mysticis orationibus & solemnibus verbis, sed etiam his quæ suprâ taxata sunt ^a indiget supplementis. Qui enim dedit ^{a in septem v.c. indigent.} præceptum, ut ordinatè fierent, negavit effectum veritatis, quæ in sacramentis intelligitur his qui traditum ordinem prætermitterent. Unde apostoli qui potestatem acceperant super ^{Matth. 17. Marc. 9.} omnia dæmonia, cum quendam lunaticum solo verbo sanare voluissent, & non valuissent, cum admiratione ad Dominum revertentes didicerunt se prætermisisse quædam necessaria, sine quibus perfici non poterat illius lunatici cura. Ait enim: Hoc genus demoniorum non excutitur nisi in oratione & ieiunio. Si ergo hi qui potestatem acceperant, id quod intendebant prætermisso ordine implere non potuerunt, quid mysticum, quid divinum facere poterunt, qui nullam potestatem tractandorum divinorum mysteriorum acceperunt? Sufficiant tibi integra ista carissime: quia cum his quæ à nobis dicta sunt multa legendo reperiet tua diligentia,

quibus facillè propulsabitur talium vaniloquorum nulla ratione vel auctoritate fulta insipientia. Avertat autem Deus hunc errorem ab ecclesia sua, qui eam mundavit sibi lavacro aquæ in verbo, ut eam haberet sponsam sine macula & ruga. Vale.

Ivo Deigratia Carnotensis ecclesie minister, Ioanni Aurelianensium electo salutem.

LXIII.

^a al. V vilel-
mo.

De duobus illis clericis, Roberto videlicet & ^a Vvlgriño, super quibus nos consultistis, quorum alter alterius archidiaconatum dicitur invasisse; quibus de causis certam non possumus dare vobis sententiam. Primò quia magnum nobis arietem opponitis, Lugdunensis videlicet archiepiscopi institutum, cui obviando nec volumus nec debemus a icui dare consilium. Postremò quia iustus mediator non est, qui altero litigante & altero absente super re indiscussa certam vult determinare sententiam. Si autem aliquando in audientia nostra, & aliorum ad quos id pertinet, hæc controversia ventilata fuerit, auditis utrorumque rationibus, quod ratio persuaserit, & lex dictaverit, libenter proferemus. Vale.

^b quid. cod.
Domino.

Domno ^b & patri suo Urbano summo pontifici Ivo filius salutem & obsequium. LXV.

Postquam discessi à facie vestræ beatitudinis, multis hinc inde concurrentibus causis

Non fuit mihi facultas ad vos redeundi, nec per nuncium meum vestram celsitudinem salutandi. Cum enim Parisiensis episcopus ad vos proficisceretur, iam fermè compleverat iter octo dierum, quando nondum audieram eum ad vos esse venturum. Quo tamen audito, per quendam servientem suum misi post eum litteras istas, quibus commendo eum paternitati vestræ, utpote apud nos enutritum & eruditum, & quantum videbatur in annis adulescentiæ suæ innocenter & sine querela conversatum. Pro eo itaque quia ex indulgentia vestra pastorem suscepit sollicitudinem, supplicamus paternitati vestræ ut eum materna pietate colligatis, paterna gravitate corrigatis: quatinus ex disciplina vestra correctior, ex gravitate vestra nobis reddatur gravior; videlicet ut studium venandi, ^a & alia iuvenilia desideria in se com- ^a *venatio clericis interdita ca. Esaii cum seq. distinct. 86. Et cap. I. de cler. venat.*
 primat, studiosius solito orationi & lectioni incumbat. Præterea summopere rogamus excellentiam vestram, ut eum munitum apostolicis litteris remittatis contra Latiniacensem ^b *Latiniacenses monachos incontinenti vitandos.*
 abbatem & monachos eius, qui nescio qua nova libertate suos excessus tuentur, & subiectionem Parisiensi ecclesiæ debitam & hæctenus exhibitam, contra canonicam institutionem de cervice sua excutere moliantur. Hæ autem personæ huiusmodi sunt, quibus magis necessaria est subiectio quàm libertas, qui libertate in occasionem carnis abutuntur, ^b quibus si decem ^b *Latiniacenses monachos incontinenti vitandos.*
 millia pædagogorum in Christo ad custodiam deputarentur, vix tamen sic regularis continentia legibus ligarentur. Sicut ergo decet dif-

secrctionem moderationis apostolicæ, ita rem
inter vtrumque temperate: vt nec Parisiensis
ecclesia suo iure minuat, nec Latiniacense
monasterium aliquod gravamen à Parisiensi
ecclesia indebitè patiat. De Senonensi ele-

^a Daimber-
tum intellige
ex collatione
epist. 59. 60.
& 67.

cto, ^a cuius consecratio à legato vestro Lug-
dunensi archiepiscopo ob hoc impeditur, quia
ei iure primatus sui, ante consecrationem suam,
obedientiam non proficitur, quid nobis agen-
dum sit, rescribat vestra paternitas. Cùm enim
nulla aliquo accusante alia causa prætenderet-
ur, propter quam eius consecratio eius differ-

^b vide epist
60. 1. 2.

retur, eo tamen iubente ^b propter reverentiam
vestram manus ab eius consecratione conti-
nuimus, cùm de professione à metropolitanis
primatibus facienda, nihil legamus consuetu-
dine firmatum, vel legibus institutum: vltra
quas metas nihil concessum esse primatibus te-

^c citat epist.
83 refertur
ea. conquie-
stus. cau. 9.
q. 3

^d v. c. diffini-
mus.

^e al qua.

statutur Papa Nicolaus ita scribens, ^c inter alia,
Radulfo Bituricensi archiepiscopo: *primates vel*
patriarchas nihil privilegij habere præ cateris episcopis,
nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca con-
suetudo illis antiquitus contulit, ^d *definimus.* De pace
sanctæ Romanæ ecclesiæ & vestra prosperita-
te, det nobis Dominus audire ^e quod optamus.
Valete.

Hugoni Lugdunensis ecclesiæ primæ sedis episcopo, Roma-
na ecclesiæ legato, Ivo humilis Carnotensis eccle-
sia minister salutem & servitium.

L X V I.

• **Q**uia decorem domus Dei vos hætenus di-
lexisse intelleximus, post domnum

^a Papam super omnes ecclesiasticas personas ^{a. al. domi-}
speciali amore vos dileximus, & famam ve- ^{num.}

stram ab aliquo lacerari æquo animo ferre non
potuimus. Eundem itaque zelum in vobis
nec frigere nec tepere æstimantes, miseriam

^b Aurelianensis ecclesiæ ante oculos vestros ^{b. epist. 67.}

ponimus, quam filij alieni sua quærentes stran-
gulant & devorant. De qua cùm manu vestra
avulsa esset arbor infructuosa, nunc inseritur
pestifera. Turonensis enim archiepiscopus præ-
dictæ ecclesiæ pædagogus & incubus, in Nata-

le Domini, Regi contra interdictum ^c vestrum ^{c. epist. 67.}
coronam imponens, hac arte à Rege obtinuit, ^{in fine.}

ut Ioannes qui per Ioannem defunctum episco-
pum multis submurmurantibus & malè sen-
tientibus factus est archidiaconus, eidem eccle-
siæ præficeretur episcopus. De hoc enim Rex
Francorum non secreto sed publicè mihi testa-

tus est, quòd prædicti Ioannis succubus fuerit.
Et hoc ita fama per Aurelianensem episcopa-
tum & vicinas vrbes publicavit, ut à concano-

nicis suis famosæ cuiusdam concubinæ Flora ^d agnomen acceperit. Hoc quod dico clerus ^{d. huius Flo-}

approbaret, hoc populus acclamaret, nisi metu ^{ra meminit}

Regis comprimerentur, vel insidiis Turonen- ^{etiam dicta}

sis archiepiscopi terrentur, qui clericos sibi ^{epist. 67.}

adversantes clandestinis delationibus curiæ

^e tradi facit, aut in exilium pellendos, aut bonis ^{e. sic etiam}

suis spoliandos. Hic enim cùm duos ^{h. q. epist. 93.}

patus habere non possit, Aurelianensem eccle- ^{t. bigamiam}

siam, quam non potest retinere per propriam, ^{ecclesiæ vo-}

per submissam vult possidere personam: ut in ^{cas. epist. 153.}

ea possit quos voluerit humiliare, quos volue-

rit sublimare. Cui non sufficit, quòd in ecclesia, in qua irrepsit contra canonicas & apostolicas sanctiones, toleratur, nisi ei liceat ecclesiam Dei quibuslibuerit procis prostituere: oculos videntium etiam medicorum vaniloquiorum suorum fumo, promissionum suarum nebulis intenebrare, vt quæ audiunt de eo non audiant, quæ vident non videant, & quæ certa sunt tanquam ignota sustineant. Sic enim de se ipso dicere solet, *se non indigere bonis clericis vel canonibus, cum hæc omnia præsto sint ei in marsupio suo.*

^a Idem locus
suprà epist.
12.

Nec mirum, ^a cui quod libet licet, & quod licet impunè facit, vt multi inde scandalizati altius gemant, dicentes magis impetrare desideria sua apud Iudices ecclesiasticos, zelantes iniquitatem, quàm sequentes bonitatem. Veritas mihi testis est, me non ista dicere tanquam adversus istos homines aliqua sit mihi privata controversia. Sed tabescere me facit zelus meus, cum videam in messe Dei vepres & spinas bonum semen suffocare, nullamque aut penè nullam eradicantem manum. Et si aliquando sunt qui perficiant malæ arboris ruinam, non pervigilant vsque ad fructuosæ arboris insertionem. quod in hoc negotio manifestum est. Non enim Turonensis archiepiscopus idèò laboravit, vt ^b Sanctio deponeretur, quatinus eo melior eidem ecclesiæ præficere-tur, sed huiusmodi qui ei per omnia famularetur. Iste enim iuvenis qui Rege iubente, & Turonensi archiepiscopo impingente prædictæ ecclesiæ est intrusus, ita est sub Turonensi archiepiscopo, sicut puer sub pædagogo: vt nec
stans

^b quidam
vett. codd.
Sancio, vt
etiam epist.
54.

stans sedere, nec sedens audeat surgere, nisi eo iubente, aut innuente, ut pote qui se ei ad turpes usus dicitur subdidisse. Ad ultimum cum multa nefaria & turpissima dici verissimè possent, quæ deficientibus testibus veritatis pro humana infirmitate probari forsitan non possent, hoc ad repulsionem prædicti adolescentis sufficit, quod persona ignominiosa est, & per vicinas ecclesias turpiter diffamata. Hic itaque per litteras Regis & capituli mihi est oblatum suo tempore ordinandus in presbyterum, postmodum consecrandus in episcopum. eius autem electio nec adhuc à me est improbata, vel adprobata, sed nec aliquando adprobanda, nisi a domni Papæ vel vestra me ad hoc pertrahat obedientia. Scio enim ecclesiæ Dei non tantum hoc esse ignominiosum, sed etiam perniciosum. Rogo itaque paternitatem vestram, ut in hac causa vigilantissimè honestati & auctoritati vestræ consulatis, & ecclesiæ Dei provideatis: ne in manibus eius committatur salus aliena, qui nunquam adhuc deliberavit de salute sua. Per portitorem itaque præsentium mihi rescribite, quid me velitis super hoc negotio facere: ut quod responsurus sum respondeam Aurelianensibus ex vestra auctoritate. Ipsi tamen quicquid respondeam, de vestra benivolentia plus iusto præsumentes ^b vanizando dicunt, quod iuxta petitionem Turonensis archiepiscopi eum consecrabit, vel consecrari ^c faciet. Quicquid autem vos faciatis, ego liberavi animam meam. Multi enim Aurelianenses ad hæc quæ dixi mihi darent testimonio-

^a quidam,
domini.

^b vanizando. sic in omnibus libris.
^c in hanc rem ipse Hugo litteras invitatorias scripserat, ut indicat lvo. epist. 68.

^a *Horum
etiam mentio
fit in epist.
67.*

^b *al. sciat ve-
stra solertia.
^c sic v. c. an-
teà Gurgu-
liensis.
^d solet illius
nomen retice-
re. confer lo-
cum epist. 68.*

^e *al. adversus
regem.*

nium, nisi timerent carcerem vel exilium. Et ne
me ista aliqua occasione confinxisse credatis,
vnam cantilenam ^a de multis, metricè & musi-
cè de eo compositam ex persona concuborum
suorum vobis misi, quam per vrbes nostras in
compitis & plateis similes illi adolescentes
cantitant, quam & ipse cum eisdem concubis
suis sæpè cantitavit, & ab illis cantitari audivit.
Præterea ^b sciat vestra sollicitudo, quia cùm
abbas ^c Burguliensis ore patulo, manibus aper-
tis cum multa securitate ad Curiam in Natale
venisset ad accipiendum episcopatum, sicut ei
illa ^d prædicta Regina promiserat; quia ani-
madversus sunt plures & pleniores sacculi num-
morum latere in apothecis amicorum istius
quàm apud abbatem, ille est admissus, iste est
exclusus. Et cùm abbas quereretur ^e apud Re-
gem, quare sic eum delusisset, respondit: *Sustine-
te interim donec de isto faciam proficuum meum, postea
quarite ut iste deponatur, & tunc faciam voluntatem
vestram.* Summa itaque hæc est verborum meo-
rum. Rogo, moneo, ut huic electioni nunquam
adsensum præbeatis, ne domum Dei publicum
prostibulum & speluncam latronum faciatis.
Postremò rogo, quia semel ab Aurelianensibus
deceptrus sum, si quid mihi de eo scribere vo-
lueritis, per talem nuntium cui credere possim,
transmittatis. Et quia turpitudine non potest nisi
verbis suis exponi, irreligiosis verbis pro reli-
gione tamen assumptis veniam postulo. Va-
lete.

*Vrbano summo pontifici , Ivo minimus sanctitatis sua
filius misericordiam & iudicium. LXVII.*

Audivi dulcedinem vestram in me amari-
catam , serenitatem vestram adversum
me turbatam audiui, & conturbatus est venter *Psal 6.*
meus, & ossa mea conturbata sunt. Et diligen-
ter consului ^a mem oriam meam quid dixerim, ^{a unus cod.}
quid fecerim , vnde mansuetudinem vestram ^{animam.}
exasperaverim. Nec occurrit mihi, nisi quòd
dixerunt quidam mihi quasdam litteras me
composuisse adversus Romanam disceptantes
ecclesiam, quas miseram legato vestro Lugdu-
nensi archiepiscopo, pro causa Senonensis ele-
cti. ^b Sed cum has apud me reperiens diligen- ^{b intelligit}
ter perlegissem, multa ibi pro Romana eccle- ^{epist. 60. ad}
sia, nihil contra Romanam ecclesiam in his ^{Hugonem}
scriptum intellexi: nisi quis fortè ad volunta- ^{Lugd. arch.}
tem scriptoris non accedens, & vnam faciem
^c castorum eloquiorum non attendens, dicat, ^{c sic loq. in}
quod absit, authentica scripta sibi invicem ad- ^{tit. epist. 222.}
versari, & auctoritatem auctoritate impugnari;
cum multa dissona ibi legantur, nisi suo modo
intelligantur, & ad sententiam scriptoris ac-
commodentur. In his enim litteris, sicut mi-
hi testis est conscientia mea, & ipsarum tenor
litterarum, nihil aliud intendi, nisi quòd pro-
pter crebras invectiones ac murmuraciones
^d adversus Romanam ecclesiam, quibus co- ^{d al. adver-}
tidie tinniunt aures meæ, per ^c Domnum ar- ^{sum. de his}
chiepiscopum Lugdunensem, cui consilia ve- ^{Gallorum}
stra committitis, sollicitudinem vestram volui ^{conquestioni-}
^{bus agit}
^{epist. 87. 89.}
^{& 109.}
^{c al. domi-}
^{num.}

I ij

^a ita etiam
loq epist.
189.
^b al. domino.

^c aliàs leg.
postposita in-
tentione scri-
ptoris.

^d unum cod.
Et in illo v.
Et a. pradio
esse conten-
tum, in quo.

esse prævinitam: quatinus cum vicariis vestris
sic vestra decreta libreretis, ut ecclesia non gra-
varetur, & eorundem transgressor sua senten-
tia multatus, alijs se corrigendi exemplum præ-
beretur, & fama vestra illibata servaretur. Hic
simplex ^a oculus totum defendit corpus illa-
rum litterarum. Sed quia ^b domno Lugdu-
nensi archiepiscopo quædam ibi verba adversa
secus quàm vellet sonuerunt, maximè de pri-
matu Lugdunensi; postposita ^c contemplatio-
ne scriptoris secundum quod tunc affectus fuit,
participem vos suæ amaritudinis fieri voluit.
Liceat cuique dicere quod sentit. Ego de me
sentio, quòd non est aliqua persona transmon-
tana, quæ pro fidelitate vestra, pro assertionem
præceptorum vestrorum tot contumelias per-
tulerit, tot iniurias acceperit. Sed quia illa ver-
ba quacunque occasione animum vestrum
exacerbaverint, non est meum adversum vos
intrare in iudicium. Malo enim episcopatu
renuntiare, quàm iram vestram iustè vel in-
iustè sustinere. Hæc satisfactio si placuerit ve-
stræ paternitati, placet & meæ parvitati. Hanc
si placet, accipite: si plus placet, plus addite. Si
desisto vester esse servus, non desistam vester
esse filius: & sicut expertus sum ante episcopa-
tum, plus potero prodesse in ecclesia Dei
exemplo privatus quàm verbo prælatus. Gra-
tissimum enim mihi est nudum nudam Chri-
sti crucem portare, ^d ut in illo vberissimo &
amplissimo prædio contendam, in quo amor
paupertatis copiosus, amor divitiarum facit
ærumnosos. Ecce iam hoc transacto septen-

nio, vineam mihi commissam pro posse meo excolui, stercora etiam circumposui: fructum autem quem quærebam, non inueni. Detur ergo mihi libertas octavo anno ut hoc principium ^a veræ octavæ aggrediar, ut possim mihi ^a *al. verd.* sabbatizare, dulces fructus contemplationis carpere, & octavæ illius gaudia prælibare. Quod si vestra permissione id modo non facio, necessitate tamen me oportebit id facere propter renovatas in me veteri de causa Regis ^b inimicitias, & propter parochianos meos ^b *epist. 67. et 141.* contemptores verbi Dei, qui proni sunt solis terrenis inhiare, nunquam autem parati sursum cor levare: qui neque propter timorem Dei, neque propter ruborem temporalis excommunicationis, sacrilegia quæ perpetrant in ecclesiis, volunt dimittere, nec iustitiam Dei recognoscere. Per portitorem ergo præsentium quod vobis placet mihi rescribite, & si petitioni meæ acquiescitis, in vestra manu me retinere, ne possint me ^c pseudoepiscopi pro ^c *de quibus libitu suo fatigare. De cætero quicquid de me fiat, obsecro vos per caritatem Christi, epist. 35.* ut si Turonensis archiepiscopus vel aliquis Aurelianensis clericus pro electione pueri sui ad vos venerit, ^d non ei aurem præbeatis. Cuius dotes ut vobis breviter amplectar, ^e *huius epistolæ meminisse horum etiam mentio fit epist. 66.* persona est ignominiosa, & de inhonesta familiaritate Turonensis archiepiscopi, & fratris eius defuncti, multorumque aliorum inhonestè viventium, per vrbes Franciæ turpissimè diffamata. Quidam enim ^e concubij sui appellantes eum Floram, multas rithmicas canti- ^f *Flora autem tunc temporis fuerat famosa concubina ut ait dicta epist. 66.*

lenas de eo composuerunt, quæ à sædis adolefcentibus, sicut nostis miseriam terræ illius, per vrbes Franciæ in plateis & compitis cantantur, quas & ipse cantitare, & coram se cantari non erubuit. Harum vnam ^a domino Lugdunensi in testimonium misi, quam cuidam eam cantanti violenter abstuli. Providendo itaque vestræ honestati & ecclesiæ utilitati, nunquam eum consecrari permittatis, ne ecclesiam Dei prostibulum publicum & speluncam latronum faciatis. Sciatis etiam quia Turonensis archiepiscopus contra interdictum ^b legati vestri in Natale Domini Regi coronam imposuit, & ut iste episcopus fieret, ^c hac mercede promeruit. Et ut sciatis puerilem fuisse electionem, quidam etiam de eligentibus in Natale ^d innocentium in eligendo ita iocatus est.

*Eligimus puerum, puerorum festa colentes,
Non nostrum morem, sed Regis iussa sequentes.*

Hugoni primæ sedis Lugdunensis ecclesiæ episcopo, sedis apostolicæ vicario, Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus salutem. LXVIII.

^e *coningenda est epist. 66.*
^{67.}
^f *duo vet. cod. symonia-6a.*
Litteras vestræ paternitatis nuper accepi invitantes me vel quoslibet qui vellent impugnare electionem Ioannis ^e Aureliensis archidiaconi, ut in Kal. Martij præsentia vestra se exhiberent probaturi capitula quæ ei obijcere voluerint, sive de ^f symonia, sive de aliis quæ valeant ad eius repulsionem: quoniam non potestis simul accusator esse ac iudex. Sed

hoc de occultis dictum esse novit prudentia
 vestra. Manifesta ^a autem, accusatione non ege- ^a *refertur ca.*
 re testatur beatus Ambrosius super epistolam *15. & 64. 17.*
 ad Corinthios, ita dicens de eo qui noverca sua *can. 2. q. 1.*
 manifestè abutebatur. *Iudicis inquam non est sine*
accusatore damnare. Cognito autem opere istius, pellen-
dum eum de fraternitatis cœtu censuit. Omnes enim
crimen eius sciebant, in qua re neque testibus opus erat
neque tergiversatione aliqua poterat tegi crimen. Simi-
 le quid scribit Papa Nicolaus Carolo Regi:
^b *Quæ Lotharius rex vester nepos operatur, accusatione non* ^b *ca. qua Lo-*
 indigent. Manifesta quippè in eo sunt opera carnis, quæ *tharius. can.*
 sunt fornicatio & immunditia. Cum ergo quæ in ^{2 q. 1. extat}
 prioribus litteris scripsi, non tantum in vnius ^{inter epistolas}
 civitatis, sed multarum civitatum notitia con- ^{Nicolai præ-}
 spicua sint, mirantur multi, quare quærantur ^{mi epist. 55.}
 occulta, cum ad repulsionem eius qui nondum ^{Galat. 5.}
 positus est, sola sufficiant manifesta. Cum enim
 multa ei desint quæ in examinatione conse-
 crandi episcopi Paulus dicit necessaria, vnum
 deesse ei nobiscum benè scitis, quod cæteris
 enumeratis per se præ cæteris necessarium idem
 apostolus commendat dicens: *Oportet episcopum* *1. Timoth. 3.*
bonum habere testimonium ab his qui foris sunt, ne in
opprobrium incidat & laqueum diaboli. Iste autem
 famam suam hætenus neglexit: quam qui ne-
 gligit, secundum beatum Augustinum ^c cru- ^c *Augustin.*
 delis est. Occidit enim proximum quantum in ^{ser 52. vide}
 se est. Potestas autem episcopalis in ædificatio- ^{epist. 240.}
 nem debet esse non in destructionem. Et cum
 secundum apostolum quorundam peccata ma-
 nifesta sint præcedentia ad iudicium, quorun-
 dam & subsequantur: symoniaca istius intrusio,

^a quidam
cod pedise-
quas. Ita se-
quipedam
dixit epist.
60.

^b confer lo-
cum epist. 66.
fortasse Ber-
trada subin-
telligitur, de
qua epist 13.

^c Hac de re
epist 102 vi-
de Gratia-
ca. nullus
cum seq. di-
stinct. 63.

quæ licet vera sit, nondum tamen præcedit ad iudicium, quoniam ista execrabilis negociatio per cubicularios & pedisequos ^a facta est, manifesta relatione ad aures vestras perveniet, nisi plantationem quam non plantavit Dominus stabilire præproperetis, & electionem Regiis precibus, quæ idem valent secundum vulgare proverbium quod minæ, extortam, vestra auctoritate confirmetis. Habentur enim apud nos quidam negociatores creditores illius ^b dictæ Reginæ, qui secundum quod nobis dixerunt, expectant partem pecuniarum à parentibus Ioannis promissarum. Sed referente eadem dicta Regina quodam cautelæ studio ad persolvendum differuntur, donec securius post eius consecrationem persolvantur. Quarum tamen repetendarum actio citò ventilabitur, si consecratio aliquandiu differatur. Quid verò super electione ^c à principibus facta dicat septima synodus, quid octava, quid cætera sanctorum patrum, quid etiam vestra instituta clament, non est meum vestram docere prudentiam. Præterea si intra provinciam secundum quod instituta maiorum continent, fieret prima discussio, sicut necesse foret, in loco ubi non timeretur temeraria multitudo, non deessent accusatores, non deessent testes, qui pro huiusmodi negociis non audent ad remota loca prodire, nec se nec sua pro incerto exitu in certum periculum præcipitare. Testis est mihi verax veritas, & amborum caritas, quia & vera dixi, & pro veritate & caritate dixi: providens quantum in me est, & ecclesiæ utilitati &

vestræ honestati : ne si , quod absit , aliter feceritis quàm desiderant qui vos sincerè diligunt , lamentabiliter postea illud Ieremiæ dicant : *obscuratum est aurum , mutatus est color optimus*. Sciatis autem me ea quæ vobis mandavi , ^a intelligit domno quoque papæ ^a mandasse , & me super *epist. 67.* his respõsionem eius expectare.

*Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Galterio^b Stir-^b al. Gaute-
pensis ecclesiæ prapósito , & pusillo gregi sibi rio.
commisso , salutem & orationum
suffragia, LXIX.*

Quamtu intellexi ex litteris ex vestra parte mihi nuper oblatis , graviter fert vestra fraternitas quòd Lemovicensis episcopus in synodo agens , interdixit omnibus ^c regulari- ^c *confer. epist. 213.* bus clericis & regimen parochiarum , & confessionem pœnitentium. Qui rectiùs quidem fecisset , si omnes sacerdotes ad regularem vitam invitasset , quàm regulariter viventes à dominicarum ovium custodia penitus removisset : quibus tanto plus displicet aliena malitia , quanto longiùs discesserunt à sua. Hæc tamen prohibitio licèt aliquo forsitan livore canonici ordinis facta esse videatur , quanto salubrior , tanto fraternitati vestræ debet esse acceptior. Vos enim eò per viam Dei expeditiùs inceditis , si alienorum criminum deprimentes fasciculos cum cotidianis vestrorum excessuum lapsibus non portetis. Hoc verò interim ad inquisita respondeo : quia cle- ^d *in uno ad-* rici regulares ab hoc officio nec penitus sunt *ditur, nec ad* removendi , ^d nec indiscretè admovendi. Nam *hoc officiũ.*

si penitus removentur, canonico ordini indigna fit iniuria, cui tanto securius est credenda

^a al. *corruptio.*

^a correctio vitæ alienæ', quanto maiorem diligentiam adhibuit vitæ suæ corrigendæ. Si verò indiscretè regularibus clericis hoc onus imponitur, in quibusdam ecclesiastica disciplina frangitur, & ipsi fratres qui in claustris tanquam in castris contra tentationes fortiter stabant & vincebant, cum soli ad pugnam prodeunt, in tentationibus faciliè superantur.

^b al. *colligat.*

Vnde ait beatus Hieronymus: *remotio viri castitatis arma^b collocat, construit in melioribus castra pudoris.*

Si qui ergo sunt in collegio vestro viri prudentes & maturi, & igne tentationum examinati, quibus hoc onus imponi velitis, eos deducite ante præsentiam episcopi, ut ab eo curas animarum suscipiant; sine cuius arbitrio, si meministis, secundum canonicas sanctiones, nec criminales pœnitentias quilibet

^c al. *presbyteri possunt.*

^c presbyter potest iniungere, nec peracta pœnitentia pœnitentes sacris altaribus reconciliare. Sic enim facientes, & episcopali reverentiæ quod suum est deferetis, & canonicæ institutionis nulla dispendia facietis. qui ideò canonici appellati estis, quòd canonicas regulas vos velle observare cæteris arctius devovistis. Quòd verò voluistis, ut Lemovicensi episcopo aliqua super hoc negocio scriberem, interim ea de causa distuli, quia ille ^d domnus ignotus est mihi, & opportunum tempus expecto, ut de his & similibus quod ratio & auctoritas dictaverit, inter nos viva voce disse-ramus. Vale.

^d al. *dominus.*

Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis servus, Galterio Mel-
denſi episcopo, sancta sapere & sancta
facere. L X X. *al. Gaute-*
rio Melden-
ſum.

Quoniam zelus domus Dei tepere non debet in cordibus nostris, eiusdem domus decorem diligere, & pro eadem domo murum nos oportet opponere: ut impetus, quos super eam facit antiquus hostis, aut præcavendo propulsemus, aut si iam in eam per aliquam partem irrupit, cooperante Dei gratia collectis in vnum animi viribus excludamus. Et quamvis difficilior sit labor ruinosæ reficere quam integra in suo statu custodire, nos tamen per angusta & ardua, inter cruentationes etiam spinarum, inter incerta itinera nebularum, debemus perdita quærere, dispersa colligere, quantum in nobis est sordidata mundare, moniti & instructi exemplo summi patrisfamilias, ^{Luc. cap. 13.} ^{& Matth. cap. 18.} qui relictis nonaginta novem ovibus in montibus, centesimam quæ perierat, ipse quæſivit, suo sanguine redemit, & ad ovile à quo aberraverat reportavit. Ne ergo nobis tanquam pastoribus sua quærentibus à summo pastore cum nostra confusione exprobretur: ^{Exech. 34.} *Quod perierat non quæſistis, quod confractum erat, non consolidastis:* nullus nos privatus amor, nullius quamlibet excellentis personæ favor, nulla spes commodorum, nullus timor incommodorum ab officij nostri intentione dimoveat, quominus errantes ad viam revocemus, & animas propria fragilitate, vel diabolica illusione

^a *al. domna
Adela.*

deceptas, de fauce lupi invisibilis eripere studeamus. Quod ideo suggero dilectioni vestræ, quia tam ex verbis Turonensium monachorum, quam ex litteris ^a Dominæ Adeleidis venerabilis Comitissæ audiui turpissimam famam de monasterio sanctæ Faræ, quod iam non locus sanctimonialium, sed mulierum dæmonialium prostibulum dicendum est, corpora sua ad turpes vsus omni generi hominum prostituentium. Quæ quidem si corrigi nollent, & sibi tantum mortem facerent, tolerari forsitan possent. Sed quia multarum factæ sunt laqueus animarum, suggero & consulto vigilantia vestræ, ut aut prædictas mulieres in loco suo & suo ordine corrigatis, aut si id fieri non potest, religiosis monachis locum illum cum suis possessionibus committere studeatis; accepta tamen ab eis cautione ut prædictas mulieres sub arcta disciplina coerceant, & eisdem necessaria de rebus monasterij quamdiu vixerint provideant. Hoc enim modo multiplicem fructum de bono principio facietis: quia & incontinentes illas mulieres ad propositum continentia reduceatis, & possessiones monasterij necessitatibus sanctorum à fidelibus deputatas, in suum statum reformabitis, & detestabilem famam religiosa monasteria malo odore contristantem compescetis, & incestuosorum animas ex earum contubernio pereuntes, ab æterno interitu liberabitis. Quæ vobis scribo, ex visceribus profero caritatis, idem mihi à vobis fieri desiderans, si me desidem in simili periculo audie-

ritis. In via Dei namque ambulantes mutuas exhortationum manus nobis invicem porrigere debemus: ut in ^a perventione pariter de ^{psal. 125.} ^a quidā cod. manipulis æternorum fructuum gaudeamus. ^{ut in fine pariter.}
Valete.

Gulielmo ^b glorioso Regi Anglorum, Ivo humilis ecclesie minister salutem & servitium.

LXXI.

^b al. Vvillelmo qui sec. fuit & nequissimus, ut ait Matth. Paru.

In litteris à sublimitate vestra mihi directis ^{th. Paru.} nuper, mansueti & prudentis hominis ingenium notavi, cum ^c placeret dignitati vestræ prius à mea parvitate rationem quærere, quàm de me aliquid inconsultè iudicare, secundum illud viri sapientis: *ne iudices antequam ^{Eccles. cap. 18.} cognoscas.* Quæsiuit enim ab humilitate mea vestra excellentia, qua ratione ^d exsolverim Nivardum de Septolio à fiduciis & sacramentis ^d ^{absolverim.} quibus se vestræ magnitudini obligaverat: cum Christiani erga Christianos fiducias & sacramenta quæ sibi invicem præbent, observare debeant. Quod quidem ita concedimus, si legitima vel non illicita fuerint sacramenta. Prædictus autem Nivardus testatus est mihi fiducias, & sacramenta quæ sublimitati vestræ fecerat, prioribus sacramentis fuisse contraria, quæ fecerat naturalibus & legitimis dominis suis, de quorum ^e manibus susceperat hereditaria sua beneficia: nec posteriora se posse observare, nisi priora vellet violare. Cui ratione fultus & auctoritate consilium dedi, ut accepta de posterioribus pœnitentia, iusta in-

^c al. placuerit.

^{Eccles. cap. 18.}

^d ^{absolverim.}

^e plures v.c. manu.

iustis, legitima non legitimis, priora posterioribus sacramenta præponeret. Quod cum multis rationibus & auctoritatibus confirmari possit, de multis pauca subnectere curavi. Habemus enim in Toletano concilio I X. ca-

can. duo
mala, & seq.
dist. 13.

pitulo I I I I. *Duomala licet omnino cautissime sint præcavenda, tamen si necessitas ex his vnum temperare compulerit, hoc debemus resolvere, quod minori*

^a al. inde,
August. cap.
4. & refer-
tur in cap.
20. cau. 22.
q. 4.

nexu noscitur obligari. ^a Vnde Augustinus de bo-
no coniugali: *Si ad peccatum admittendum adhi-*

^b al. fit.

betur fides, mirum est si fides appellatur. Veruntamen qualiscunque sit, si contra ipsam ^b sit, peius fit, nisi cum propterea deseritur, ut ad fidem veram legiti-

^c in ca. 18.
cau. 22. q. 4.

mamque redeatur, Item Tharadius Patriarcha:

^c Herodes observavit illicitum sacramentum, & perit.

Petrus verò negavit cum iuramento, & conversus fle-

lib. I. com-
mēt. ad cap.
4. Hierē.

vit, & salvatus est. Item Hieronymus super Hieremiam lib. I. Animadvertendum quod iusiur-

^d in ca. 2. cau.
22. q. 2.

randum hos habeat comites, veritatem, iudicium, at-

que iustitiam. Si ista defuerint, nequaquam erit iura-

mentum, sed periurium. Hinc Honorius Papa

quosdam transpadanos episcopos vehementer redarguit, qui suadebant Petro viro glorioso,

ut sacramenta quæ præbuerat Aconio regi pa-

tri regis Adulubaldi frangeret, & ^d Ariobaldo

consentiret. Ipsum verò gloriosum Petrum accuratè commendat, quia pravis sacerdotum

persuasionibus non acquievit, sed sacramenta quæ Aconio fecerat firmiter observavit. His &

aliis huiusmodi cognosci potest sacramenta legitima vel licita firmiter observanda: illicita

verò aut esse vitanda, aut si facta sunt, cum pœ-

nitentia dissolvenda. Aliud consilium si paro-

^a sic vet.
cod. antea
Ariobaldo.

chiano meo mihi commisso dedissem, ovem errantem non revocassem; ovi morbidæ curam quam debueram non impendissem. Valete.

Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, G. abbati monasterij sancti^a Guandregesili salutem in Domino. LXXII.

^a al. V. v. Guandregesili.

al. Guandregesili.

^b huius epistola meminit epist. 80.

Consuluit^b parvitatem meam dilectio vestra utrum tabulæ altarium aliquando consecratæ, cum translatae fuerint, & super novam struem lapidum positæ, denuò sint consecrandæ. Quod nobis ex auctoritate & ratione faciendum videtur, cum canon dicat: *altare si motum fuerit, ecclesia denuò consecratur.* Quòd si ecclesia propter motionem solius altaris denuò est consecranda, quanto magis ipsum altare quod motum est? Præterea cum signa similitudinem habeant earum rerum quarum signa sunt; sicut fides, quæ caput & fundamentum est sacræ religionis, immobilis debet^c manere in credente: sic visibile altare, quod figuram gerit fidei debet manere immobile. Et sicut à fundamento fidei, si quis motus fuerit per manus impositionem corpori Christi, quod est ecclesia, reconciliandus est: sic mensa altaris fidei typum gerens, si mota fuerit, iterum sacris mysteriis imbuenda est. Nec satis similis ratio est quam quidam fratres vobis obiiciunt, quòd altaria^d portatilia licet de loco ad locum moveantur, non tamen denuò consecrantur. Hæc enim altaria non aliter consecramus, nisi, vel in ta-

^c al. permansere.

^d al. portatilia.

^a *al. compor-*
tentur.

bulis ligneis, vel aliquo competenti substratorio compacta & firmiter sint affixa. Vnde licet de loco ad locum ^a portentur, non tamen de loco in quo consecrata sunt moventur. A quo si evulsa fuerint, sicut cætera altaria denuò sunt consecranda. Hæc de proposita quæstione breviter vobis rescripti, eadem rationibus & auctoritatibus prolixius ostensurus, si opportunum esset. Sed hæc prudentiæ vestræ sufficere sum arbitratus. Vale.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, Bernardo maioris monasterij abbati, promereri euge
servi boni. LXXIII.*

^b *al. forsi-*
tan.

^c *Abbatis
promotio an
fiat potius
benedictione
episcopali
quàm fra-
trum ele-
ctione.*

Verbum quod erat in ore multorum auditui meo non intulit gaudium, quo animadverti generale dispendium monasticæ religionis, & speciale incommodum vestræ perturbationis. Relatum enim est mihi quosdam è fratribus adversus fraternitatem vestram insurrexisse, qui dicerent curam vobis commissam non legitimum habuisse principium, his de causis, quòd ab eo qui dicebatur excommunicatus esse, benedictionem acceperitis, & subiectionem debitam metropolitanæ sedi ante benedictionem promiseritis. Habent fortasse ^b fratres isti zelum Dei, sed non secundum scientiam: putantes quòd promotionem ^c abbatis faciat episcopalis benedictio, & non potius fratrum communis electio: cum tamen ipsam benedictionem conferat Dominus non secundum meritum dantis, sed secundum fidem

fidem, & puritatem, benedictionem accipientis. Vnde beatus Augustinus in libro quaestionum veteris testamenti: *Dictum est à Domino in Num. cap. numeris ad Aaron. Vos ponite nomen meum super fili- 6.*
lios Israël, ego Deus benedicam eos: Ut gratiam traditio per ministerium ordinati transfundat hominibus: nec voluntas a sacerdotis obesse possit aut prodesse, sed a unus v. c. meritum benedictionem poscentis. Vnde idem Augustinus in lib. tertio de vnico baptismo: *Aliud est non habere aliquid, aliud non iure habere, vel illicitè usurpare. Non ideo itaque non sunt sacramenta Christi sacramenta & ecclesie, quia eis illicitè vtuntur non soli heretici, in bonis & sed etiam omnes iniqui & impii; sed illi corrigendi sunt malis aequè aut puniendi, illa verò agnoscenda & veneranda sunt. valent, epist. 136. in fine.*
 Item idem in libro contra Parmeniani epistolam, *Sicut redeunti non redditur, quod & foris habebat: sic venienti non repetendum est quod foris acceperat.* Vnde consequenter intelligitur perversitatem hominum esse corrigendam: sanctitatem autem sacramentorum in nullo perverso esse violandam. Constat enim eam in perversis hominibus & sceleratis, siue in eis qui intus sunt, siue in eis qui foris, impollutam & inuiolabilem permanere, sed in bonis ad præmium, in malis verò ad iudicium. Vnde etiam Anastasius Papa, sacramenta quæ Achatius condemnatus celebraverat, rata esse confirmat, ita scribens Anastasio Imperatori: *Secundum ecclesie catholice Hoc latius consuetudinem sincerissimum serenitatis tue pectus agnoscit, quod nullum de his vel quos Achatius baptizauit, ca. 8. dist. 19.*
vel quos sacerdotes vel levitas secundum canones ordinavit, vlla ex nomine Achatij portio lesionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenta, minus fir-

ma esse videantur. Et infra: Ideò ergo & hic, cuius nomen dicimus esse reticendum, male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inviolabile sacramentum quod per eum datum est aliis, virtutem suæ perfectionis obtinuit. Item Augustin. contra scripta Petiliani: Et si quisque verus sacerdos, oportet ut non ^a solum sacramento, sed iustitia quoque induatur, sicut scriptum est: sacerdotes tui induantur iustitiam. Qui autem solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pontifex Caiphas persecutor vnius & verissimi sacerdotis, quamvis ipse non sit verax, quod dat tamen verum est, si non det suum, sed Dei. Sacerdotij autem ordinem, sicut dicit idem Augustinus in libro de bono coniugali, qui semel acceperint, non privantur, licet aliqui pro aliquibus culpis ab officio removeantur. Ad ultimum, divina sacramenta talia sunt unicuique, quali corde accesserit, sicut dicit Augustinus in dialogo contra Petilianum. Et hæc quidem dicta sunt de sacramentis ecclesiasticis, sine quibus Christiana conversatio non ducitur, nec à Domino præmium æternæ salutis acquiritur. Quid ergo est disceptandum de benedictione abbatis, à quocunque episcopo eam fuerit consecutus, in qua nec fit manus impositio, nec consecratio, ^b sed simplex oratio, in qua accepta vel non accepta salus subditorum nec minuitur nec augetur. Novit enim, fraternitas vestra quàm multi servi Dei in Ægypto & Palæstina, cæterisque provinciis monasteriorum patres extiterunt, qui nec tamen huiusmodi benedictionem ab humano ore acceperunt, quibus subditi nihilominus omnem obedientiam exhi-

^a al. solo.
Psal.

^b idem sup.
epist. 88.

buerunt, nec de salute sua propter hoc timuerunt. De cætero, quòd calumniantur non rectè vos fecisse, quòd ante benedictionem^a promissistis obedientiam sedi metropolitanæ, vana vel nulla calumnia est. Quomodo enim conexa sibi adinvicem poterunt esse membra corporis Christi, nisi dispensatores canonicorum vel monasticarum congregationum eam obedientiam exhibeant prælatis suis, quam sibi exhiberi volunt à subditis suis? Præterea quæ culpa est, si exigitur quod debetur, & quod debetur exhibetur? Vnde August. ad Simplicianum libro primo: *Quis non videat iniquitatis neminem argui posse, qui quod sibi debetur exegerit, nec eum certe qui quod ei debetur donare noluerit? Hoc autem non esse in eorum qui debitores sunt, sed in eius cui debetur arbitrio.* Debitores autem esse qui ad dignitates promoventur ecclesiasticas, promittendæ obedientiæ, testatur concilium Toletanum vndecimum, capitulo xi. *Vnusquisque qui ad gradus ecclesiasticos accessurus est, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti sui innodatione promittat, ut fidem Catholicam sinceri cordis devotione custodiens, iuste & piè vivere debeat, & in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat, atque ut debitum per omnia honorem atque obsequij reverentiam præminenti sibi unicuique dependat.* Ipse enim summus pontifex,^b antequam consecrationis gratiam consequatur, consuetudines Romanæ ecclesiæ & decreta prædecessorum suorum se inviolabiliter servaturum profitetur. Sic reliqui pontifices ante consecrationem examinantur, omnem veterum morum honestatem & debi-

^a aliud esse in electo episcopo erga suum priorem matrem scribit epist. 60. & 66. sup.

^b Idem scribit epist. 60. ex libro cui titulus Diurni.

tam obedientiam se exhibituros suis ordinato-
ribus pollicentur. Cùm enim humilitas sola,
quæ comes est obedientiæ, digna sit exaltari,
sicut superbia deiici, non peccat abbas si pro-
fitetur ore, quod semper debet in corde habere,
&, cùm opportunum fuerit, exhibere in
opere. Non ergo huiusmodi perturbatores &
perturbati ociosè & curiosè agentes, non in-
tellectus quæ loquuntur, neque de quibus
affirmant, inutilibus scrutiniis suis, & vanis
a susurriis fraternitatem vestram à sabbato
cordis expellant, vel à suscepta obedientia vos
quantalibet tempestate removeant, & cadat
super vos illa hostilis irrisio; *hic homo cepit ædifi-*
care, & non potuit consummare. Novit enim vestra
diligentia, quia ad hoc potissimum antiquus
hostis invigilat, ut quietem fervorum Dei in-
terrumpat, & cùm interruperit, vasa sibi abla-
ta restituat, & restituta antiquis & novis sor-
dibus vehementiùs inficiat. Multiformes igitur
eius insidias calliditate serpentis advertite,
& murmuratorum molestias columbina sim-
plicitate supportate, & tamen, quantum in vobis
est, iustam eis murmurandi causam auferte: ne,
sicut aiunt, res monasterij vestra incuria dila-
bantur, & solita fratrum subsidia minuantur.
Quod si fortè per aliquam corporis b imbecil-
litate, vel supernæ contemplationis studium
ad hoc minùs sufficitis, sunt vobiscum viri
prudentes, vobiscum vno spiritu gradientes,
quibus potestis partem vestri oneris imponere:
vos autem liberiùs & ideò vberius dulcedi-
nem supernæ contemplationis gustare, & in

^a sic vet.
cod.

Luc. cap. 14.

^b solus v. c.
Fab. incom-
moditatem.

tempore verbi annonam conservis ministrare.
 Non ^a homini ignorantī scribo, sed admoni- ^a *al. hac ig.*
 tam volo esse caritatem vestram, ne tempestas
 apud vos orta offendiculum ^b fiat infirmis aut ^b *al. faciat.*
 scandalum, qui occasionem quærentes incur-
 runt illud problema Salomonis: *qui timet Ven-* *Ecclesiastes*
tum, nunquam seminat: & qui considerat nubes, nun- *cap. xi.*
quam metit. Auferte igitur omnibus infirmis vel
 invidis occasionem sanctum propositum blas-
 phemandi, vel arctam vitæ viam non adgre-
 diendi: ne increpando dicatur vobis per pro-
 phetam à domino: *quod perierat non quaesistis, quod* *Ezech. cap.*
infirmum fuerat ^c *non consolidastis, quod confractum* ^{34.}
non colligastis. Quod avertat à sanctitate vestra, ^c *al. erat.*
 qui animam suam pro nobis posuit, & vt pro
 fratribus animas nostras poneremus, verbo
 monuit, & exemplo declaravit. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hildeberto
Cenomanensi episcopo in tribulatione tolerantiam,
in tolerantia perseverantiam.

LXXIII.

Quantum ex tenore litterarum tuarum
 perpendi, ad suggestionem æmulorum ^d *al. cenom.*
 tuorum de prodicione ^d *manice. ex-*
 nuper facta insimulare te molitur Regis An- *tat huius*
 glorum metuenda severitas, nulla adversum *Hildeberti*
 te legitima accusatione prolata, sed pravorum *epist. 19. quæ*
 delatione coniecturarum divinationibus pal- *conqueritur*
 liata: & cum paratus sis ad perficiendam pur- *de sevitia*
 gationem legitimam, non aliter vult te huius *Regis An-*
 prodicionis immunem credere, nisi igniti ferri *glorum.*

K iij

examinatione demonstres innocentiam tuam. Consulis itaque humilitatem meam vtrum tibi bene conscius pro conservanda integritate famæ tuæ, & recuperanda Regis gratia debeas voluntati eius adquiescere, an quælibet adversa pati, vt non recedas ab ordine. breviter itaque tibi respondeo, consulens vt non transgrediaris terminos antiquos, terminos quos posuerunt patres tui. Aliter namque innocentiam defendere, est innocentiam perdere.^a monomachiam enim & ferri calidi examinationem nec consuetudo ecclesiastica in discutendis causis ecclesiasticis recipit, nec canonica auctoritas instituit. Vnde Nicolaus in causa Regis Lotharij &^b Thebergæ de falsis criminibus impetitæ: *monomachiam in legem non assumimus, quam præceptam esse non reperimus; cum hac. & huiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare vidcantur.* Dicit autem Augustinus in libro quæstionum super Genesim: *Quando habet homo quod faciat, non debet tentare Deum suum.* Inde etiam ita scripsit Alexander II. Papa^c Ramaldo Cumanensis episcopo: *Super causa Gislandi presbyteri tui de morte episcopi sui prædecessoris tui infamati in medium consulimus. Itaque circum astantium omnium fratrum assensu vnanimi tue dilectioni rescribimus, præfatum Gislandum ante te præsentandum: Vbi si certi accusatores defuerint, tunc dictante iustitia, sine omni controversia presbyter quacunque ob hoc iniuste amisit, ac sacerdotium & integra accipiat beneficia: purgationem tamen^d antea duobus sibi sacerdotibus iunctis, vbi accusator cessaverit, eundem ex se præbere tuo committimus arbitrio.^e Vulgarem denique legem ac*

^a confer.
epist. 205.

^b infra Tei-
berga epist.
205.

al. Techer-
ga vel Tie-
berga refer-
tur a Grat.
in ca. mono-
machiam.

cau. 2. q. 5.
^c al. Ramaldo
vel Raynal-
do. referitur
ca. super cau.
2. dist. 4.

^d l. ante te.
^e in ca. Me
nam. cau. 2.
quæst. 4. &
Gregorius
lib. II. epist.
8.

nulla canonica sanctione fultam, ferventis scilicet sive frigidae aquae ignitique ferri contactum, aut cuiuslibet popularis inventionis (quia fabricante hæc sunt omnino ficta invidia) nec ipsum exhibere, nec aliquomodo te volumus postulare, immò apostolica auctoritate prohibemus
^a firmissimè. Inde etiam^b Stephanus V. Papa di-
cit Lamberto episcopo Magontino. Ferri can-
dentis vel aquae ferventis examinatione confessionem ex-
torqueri à quolibet, sacri non censuerunt canones: &
quod sanctorum patrum documento sancitum non est,
superstitiosa adinventione non est præsumendum. Spon-
tanea enim confessione vel testium approbatione publica-
ta delicta habito præ oculis Dei timore, commissa sunt
regimini iudicare: occulta verò & incognita illius sunt
iudicio relinquenda, qui solus novit corda filiorum ho-
minum. Plura tibi perscripsissem super his si li-
cuiisset. Tu itaque his & aliis auctoritatibus pa-
trum vndique munitus viriliter age, & ne de
te aliis præbeas exemplum futuris & præsentibus
nociturum. Si enim aliquid contra iustitiam pateris, de tribulatione purgaberis &
probaberis, deque probatione misericordiam consequeris. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus, Ioanni eadem gratia Aurelianensium episcopo salutem.

LXXV.

Quò^c licentiam postulavi à domno Papa Puteacensem dominam^d & milites eius excommunicandi, magna & manifesta compulit necessitas pro interminatis iniuriis Carnotensi ecclesiæ ab eis frequenter illatis, & ab 76.

K iiij

^a al. severis-

^b ca. consu-

^c luiti. can. 2.

^d q. 4.

^e in aliquot

vett. codd.

caput sequens

præfigitur.

Quod sedis

apostolica li-

centia, alie-

rius parochia-

rum excom-

municare li-

ceat. confer-

cum sine

epist. 60.

^d Adeliciam

vocat epist.

Aurelianensi ecclesia nondum emendatis. Ad quod etiam nunc laborare videntur qui pro vobis scripserunt, ad libitum suum interpretantes litteras domni Papæ, sensum suum non aptantes eius voluntati, sed insidias facientes grammaticæ positioni, tanquam & ipsi qui litteras apostolicas scripserunt, non fuerint grammatici. Quando enim dixit, vt confirmaretis sententiam nostram canonicè dictam in prædictam Domnam, iam dixerat esse parochianam vestram, & tamen dedit Carnotensi ecclesiæ licentiam excommunicandi eam pro suis iniuriis. ^a Canonicum itaque est eam excommunicare admonitam, & sæpè vocatam, & non resipiscentem sathanæ tradere: cum illa potestas hoc concesserit, ^b cuius est de omni persona & de omni ecclesia iudicare. Rogo itaque & moneo, vt impleatis præceptum quod accepistis, quia & ego ad præsens non privabor apostolico munere quod accepi. Quod autem offertis mihi eam ad iustitiam in capitulo Aurelianensi, vos ^c ipse scitis non esse canonicum: quia honor quem contra canones invadit, Carnotensis ecclesiæ est, in qua obtuli ei omnem iustitiam, & adhuc offero. Sed ipsa omnino refugit, quia iniustam se novit habere calumniam. Debet autem nosse vestra fraternitas ^d quod quæque negocia in locis in quibus orta sunt, primum sunt discutienda. Valete.

^a *al. canonice.*

^b *idem dicit epist. 78.*

^c *unus cod. ipsi.*

^d *al. quia. hoc repetit epist. 184. Vide Grat. can. 3. q. 6.*

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
humilis sacerdos salutem & debitam reve-
rentiam. LXXVI.*

Quoniam ^a ex antiqua institutione provinciali synodum celebrare vestra sollicitudo disposuit, in qua ad correctionem pravorum promulganda sunt instituta apostolica & canonica; parvitatem meam quam invitatis, licet minus utilem, subtrahere nec volo nec debeo, si tamen divina miseratio libertatem mihi conservaverit & sospitatem. Per quantumque autem viam eadem divina miseratio venire me concesserit, ante aliquot dies præmando vobis, ut in loco competenti quam securiorem conductum poteritis mihi transmittatis. De electione autem Nivernensium, in qua se ^b studia partium diviserunt, ex institutione patrum instructam credo esse prudentiam vestram, ut illum modis omnibus præferaris, qui maioribus ^c studiis iuvatur & meritis. Sed quia nemini citò manus imponenda est, si id ad præsens ad plenum deprehendere non valetis, differendum mihi hoc negotium usque ad futuram synodum videtur, ut tunc evidentius discutiantur & eligentium studia & electorum merita. De cætero ^d Adeliciam Puteacensem dominam & Hugonem ^e filium eius cum cæteris adiutoribus suis propter tyrannidem quam in nos exercent, ex auctoritate apostolica à nobis excommunicatos precando insistimus, & insistendo precamur, ut vos quoque excom-

^a unus v. s. s.
quando.

^b al. vota
partium.

^c Nicen.
Conc. ca. 6.
& Antioch.
ca. 19. Leo
Papa epist.
82. vide
Gratia. dist.
61 et 65.
^d epist. 75.
^e de quo epist.
III. & II2.

^a in sola v. c.^{Put.} Niver-
mensi.^b inf. epist.

III. Et 120.

^c cod. Put.Deo annuen-
te.

municetis, aut malè invasa nobis restitui facia-
tis. Sic enim antiquitus est institutum, & nuper
in ^a Avernensi concilio omnium episcoporum
qui aderant, consensu confirmatum: ut ab vno
episcopo quemlibet pro iniuriis ecclesiasticis
excommunicatum, vicini quoque ^b episcopi
excommunicent. Quòd si causatur iniuste se
excommunicatam, veniat ad ecclesiam cui ca-
lumniam facit, & à qua nullam iniuriam per-
tulit: audiet ^c Deo iuvante iustam se accepisse
sententiam. Apostolica autem auctoritate à no-
bis eam esse excommunicatam, exemplar apo-
stolicarum litterarum quod vobis transmissi,
declarabit. Valete.

*Ivo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister,
Hugoni Belvacensis ecclesiæ decano, & ceteris fra-
tribus eiusdem ecclesiæ salutem in Do-
mino. LXXVII.*

^d al. usuca-
pione, in non-
nullis vox
usus, deest.

De molendino, quod ecclesiæ vestræ ab
episcopo eiusdem molendini constructo-
re est donatum, & non tantum tricenaria ^d usus
capione quietè possessum, sed etiam vestrorum
privilegiorum auctoritate firmatum: nunc ve-
rò impedimentis pontium & tinctorum sordi-
bus impeditum, molendi amisit officium, iu-
stam & omni ratione subnixam causam habere
videmini, & maximè adversus episcopum, qui
non solum debet suis temporibus illicita non
patrare, sed etiam ab antecessoribus suis illicitè
patrata corrigere. Sic enim scribit Papa Gela-
sius Cresconio & Ioanni Mesaliæ episcopis.

^a Decessorum statuta sicut legitima & iusta successorem ^a ca. decessorum. cau. 25. q. 2.
 convenit custodire, ita debet etiam malefacta corrigere. Ideò non est sufficiens ratio quòd dicit episcopus, præcepto suo nullum impedimentum illatum fuisse molendino, quominus officium suum faceret, nisi ipse eos qui impediunt pro potestate sui officij removeat ab impedimento. Sicut enim scribit Ioannes viij. Papa Ludovico Imperatori, ^b Facientis culpam habet, qui ^b citat etiam epist. 100. quòd potest corrigere, negligit emendare. Quòd si episcopus hoc à sua potestate remove conatur, ^c legat sententiam de Concilio Gelasij Papæ. Dicit enim: ^d Placuit huic sanctæ ac magnæ synodo, ut ^c al. legatur sententia. res vel privilegia quæ Dei ecclesiis ex longa consuetudine ^d can. plane pertinent, siue à divæ recordationis Imperatoribus, ^e cui. cau. 16. siue ab aliis Dei cultoribus in scriptis donata, & ab q. 4. eis per annos triginta possessa sunt, nequaquam removeantur à potestate præsulum earum, quacumque secularis persona per potestatem eis subtrahat, aut per ^e ar- ^e al. argumentum gumenta quolibet auferat: sed sint omnia in potestate ac iussu præsulis ecclesiæ, quacumque intra triginta annorum spatium ab ecclesiis possessa fuisse noscuntur. Quisquis igitur secularium contra præsentem definitionem egerit, tanquam sacrilegus indicetur: & ^f can. de re- donec se correxerit, & ecclesiæ propria privilegia seu res ^g bus causa restituerit, anathema sit. Item de eodem Papa Nicolao Adoni Viennensi archiepiscopo: ^h Dere- ^h tat inter epistolas Nicolai Papa I. bus quæ semel Deo contributa atque dedicata sunt, & ⁱ ad Odonem postea sub occasione concessionis principum à quibus- ⁱ epist. 59. tom. dam invaduntur atque diripiuntur, sancimus ut prius archiepiscopo consulto principe ad refecandam tam præsumptivam factionem, cognoscendum utrum illius sit ^j 3. epistol. summor. resio, an invasoris præsumptio. Quòd si principis ^k Pontific.

ordinata fuerit largitio, ipse sit princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur presumptio, usque ad emendationem excommunicationis sit vindicta coercendus. Oppositio verò annuæ possessionis secundum consuetudinem suæ civitatis, siue obligatio episcopi qua se promissit observaturum consuetudines eiusdem civitatis, siue turbulenta coniuratio factæ communionis nihil præiudicant legibus ecclesiasticis. Pacta enim & ^a constitutiones vel etiam iuramenta quæ sunt contra leges canonicas & auctoritates sanctorum patrum, sicut vos ipsi bene nostis, nullius sunt momenti. Dicit enim papa Zozimus Narbonensis : *contra statuta patrum aliquid* ^b *concedere vel mutare, nec huius quidem sedis potest auctoritas.* Quòd si adversus canonum formas aliquid vobis iudicatum fuerit, si vobis visum fuerit, appellabitis audientiam eorum Iudicum, qui apud vos maioris videntur esse auctoritatis, siue apud vestrum metropolitanum, siue apud legatum Romanum. Post appellationem verò infra ^c quinque dies postulabitis litteras ab eo à quo appellatum est, ad eum ad quem appellatum est, ut diem utrique parti constituat, in quo causam vestram iudiciali sententia terminari præcipiat. Valete.

^a *al. consuetudines.*

^b *al. condere legitur in ca. contra can. 25. q. 1.*

^c *epist. 220. & ca. si quis cum seq. can. 24. q. 6.*

Ivo Carnotensis ecclesie humilis minister, monachis Dolensis monasterij unanimes habitare in domo. LXXVIII.

Venientes ad nos quidam de vestro monasterio diversa sentientes, notificaverunt

nobis dissensionem quæ inter vos orta est de electione fratris vestri Bernerij quondam Bonæ vallis ^a monachi. Quorum relatione audita ^a *al. bonavallis.* valdè dolumus, proculdubio scientes, quia sa- ^{lenfis.} thanas experivit vos, & timentes ne ista occasione vos invicem mordeatis & comedatis, & invicem ^b consumatis. Vocato itaque ad nos abbate Bonæ vallis monasterij, & convocatis ^b *unus cod. consumamini.* quibusdam de melioribus ecclesiæ nostræ fratribus diligenter investigavimus, utrùm prædictus frater, vel in clericali ordine vel in monastico aliqua notabilis apparuisset infamia. Bonum ergo ei testimonium in omni ætate & ordine comperimus, Hoc solum abbas & monachi obiecerunt, quòd sine licentia fratrum à monasterio discesserit. Sed huius discessionis causam & per nos scientes, & per alios subtilius inquirentes, cognovimus, quia eo tempore quo discessit, magna in eo monasterio perturbatio fuit, quam etiam abbas eiusdem loci ferre non valens, ad maius monasterium, in quo ad conversionem venerat, necessitate compulsus rediit. Causam autem propter quam abbas discessit, propter reverentiam monastici ordinis melius est silere quàm revelare. Quapropter illa discessio, quæ illi fratri & multis aliis piè sentientibus visa est in melius mutatio, ^c *unus cod. nullum eius videtur impedimentum.* nullum nobis videtur ei facere præiudicium, si vota omnium vestrum vel meliorum in eo conveniant, & mores monastico regimini non congruentes impendant, maximè cum summus pontifex, ^d *ut epist.* cuius est de omni persona & de omni ecclesia iudicare, eum ab hoc vinculo ^{75.}

absolverit, Missas etiam ab eo audierit, & in omnibus sacramentis ecclesiasticis coram religiosis personis sæpè communicaverit. Quapropter si alia quæ canonicis institutis contraria sint in eo reperta non fuerint, rogamus & monemus ut in eo caritatem confirmetis, & ad pacis compagem festinanter redire studeatis. Habemus enim præ manibus religiosorum exempla virorum, qui relictis probabili causa monasteriis suis, ad ^a Cluniacense monasterium, vel ad alia monasteria secesserunt, vel etiam ad ecclesiasticas dignitates vel monasteriorum curas ^b sine omni repulsione ascenderunt. Ex quibus duo de monasterio crucis, litterati & religiosi, Guimundus & Robertus, alter ad episcopatum ^c Aversensem, alter ad gubernationem monasterij sancti Laurentij Aversensis, auctoritate apostolica assumpti sunt. ^d Arnulfus Belvacensis monasterij sancti Simphoriani monachus, vir prudens & religiosus simili de causa relicto monasterio nunc Cantuariense monasterium regit. Sic & multi alij. Valete.

^a cuius meminist. epist.

41.

^b ita vet. codd. vide not.

^c sic ex pluribus antiquis libris.

^d unus, Ernulfus.

^e al. Vilelmus.

^f Gaugerius.

Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus, ^e Gulielmus Parisiensis, Ioannes Aurelianensis, ^f Galterius Meldensis, Humbaldus Autisiodorensis Philippo Trecastrino episcopo salutem. LXXIX.

^g al. de frat.

^h al. probatum.

Congregatis in Stampensi concilio multa ^g super fraternitate tua licet ingratis auditoribus nobis relata sunt, de quibus valde mirati sumus, quoniam & auribus ^h piorum

sunt onerosa, & ordini tuo si vera sunt pericu-
 losa: de quibus quia eadem legati tui retule-
 runt, vel referre poterunt, interim silere decre-
 vimus. Sed quia ad concilium ^a vocatus non ^a *al. invita-*
 venisti, nec legatum, nec legitimam excusatio- ^{tus.}
 nem scripto vel dicto ^b pro te misisti, potuisse ^b *unus cod.*
 mus in te canonicam dedisse sententiam. Non ^{promissisti.}
 enim merum mortis aut cruciatus suspicionem
 inferendi, sed præsentem tantum secundum le-
 ges ^c pro legitima excusatione accipimus, ubi ^c *19 D. quod*
 iter anticipare vel circuire nullæ angustia ^{met. can.}
^d prohibuerint. Præterea quidam contemptus ^d *prohibue-*
 in litteris tuis notari potuit, quod nec nomen ^{tunt.}
 metropolitani, sicut in litteris ^e excusatoriis ^e *unus cod.*
 fieri solet, interposuisti, nec ad eum aliqua ex- ^{excusationis}
 cusatoria verba direxisti. Nos autem miseri- ^{ita excusato-}
 cordiæ magis intenti quam iudicio, inducias ^{ria sacra-}
 tibi à domno metropolitano impetravimus ^{menta dixit}
 usque ad Dominicam proximam ante Nata- ^{epist. 18.}
 lem Domini, quando futura est consecratio
 Nivernensis episcopi. Monendo itaque mau-
 damus & mandando monemus, ut tunc præ-
 sentiam tuam remota omni excusatione dom-
 no metropolitano exhibeas, satisfactorius de
 obiectis. Quod si adesse neglexeris, amodò non
 erit culpa nostra, si pro misericordia iudicium
 susceperis. Nec enim tibi timendum erit de
 Vicecomite, qui de se & de filio suo, & omni-
 bus suis omnem tibi securitatem in præsentia
 totius concilij promisit. Vale.

^a al. Guilelmo.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister ^a Vvilelmo
Fiscanensis monasterij abbati, orationum munus
mutuum & devotum servitium.

L X X X.

^b cod. Pnt.
collationi-
bus. extat in
Decreto
Burch. lib. 3.
cap. II. ex de-
cretis Higini
papa, cap. 4.
Ab aliis au-
tem appella-
tor Brogar-
dus, ut de-
cretalium
lib. 4. tit. 4.
^c epist. 72.
alias leg.
Guandregi-
fili.

^d ca. si mo-
tum. 18. de
consecr. dist.
1. adde tit.
40. de conf.
eccles. vel al-
tar. lib. 3. de-
cretal.

De motione altaris vel parietum ecclesie,
vtrum iteranda sit consecratio, vel non
iteranda, nihil scriptum in antiquis regulis re-
peri. In ^b collectionibus autem Burchardi
Vvormacensis episcopi, ex concilio Meldensi
capitulo quinto ita scriptum reperitur: *Altare*
si motum fuerit, ecclesia denuò consecratur: parietes ve-
ro si moti fuerint, & non altare, salubstantium exor-
cizentur. Hoc capitulum si diligenter attenda-
tur, ad omnes inquisitiones vestras responder.
& quia de motione altaris monachis ^c sancti
Vvandregisili rationes quas potui, aliquando
reddidi, easdem religioni vestrae scribere cura-
vi, quibus ita scripsi. Consuluit parvitatem
meam vestra dilectio, vtrum tabulae altarium
aliquando consecratae, cum translatae fuerint, &
super novam struem lapidum positae, denuò
sint consecrandae. Quod nobis ex auctoritate &
ratione faciendum videtur, cum canon dicat:
^d *Altare si motum fuerit, ecclesia denuò consecratur.*
Quòd si ecclesia propter motionem solius al-
taris denuò est consecranda, quanto magis ip-
sum altare quod motum est? Præterea cum si-
gna similitudinem habeant earum rerum, qua-
rum signa sunt: sicut fides, quæ caput & funda-
mentum est sacrae religionis, immobilis debet
manere in credente; sic visibile altare, quod fi-
guram

guram gerit fidei, debet manere immobile. Et sicut à fundamento fidei, si quis motus fuerit, per manus impositionem, corpori Christi, quod est ecclesia, reconciliandus est: sic mensa altaris fidei typum gerens, si mota fuerit, iterum sacris mysteriis imbuenda est. Nec similis satis est ratio, quam quidam fratres vobis obijciunt, quòd altaria ^a portatilia, licet de loco ad locum ^b moveantur, non tamen denuò ^{al. portabilia.} consecrantur. Hæc enim altaria non aliter ^{vel. monemus n. e. d.} consecramus, nisi vel in tabulis ligneis, vel in aliquo competenti substratorio compacta & firmius ^c sint affixa. Vndè licet de loco ad locum ^{al. firmiter.} portentur, non tamen de loco in quo consecrata sunt, moventur: à quo si ^d avulsa ^{vel evulsa.} fuerint, sicut cætera altaria denuò sunt consecranda. Hæc de motione altaris. De parietibus verò si restaurentur, quare salibus tantùm sint exorcizandi & non consecrandi, ratio nobis investiganda: ad quod nobis necessarium videtur, ut primùm attendamus formam templi invisibilis, ut cum ea postea conferre possimus figuram templi visibilis. Dicit enim apostolus: *Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. ego ut sapiens* ^{1. ad Corios.} *architectus fundamentum posui.* fundamentum hoc, ^{cap. 3.} ut supradiximus intelligimus fidem, cui superponuntur bona opera, quibus probatur dilectio Dei, & proximi, tanquam parietes spiritualis ædificij. His omnibus superadditur vice tecti, celsitudo spei, quæ procedit penetrando usque ad interiora velaminis. Scriptum est autem ab eodem apostolo: *sine fide impossibile est* ^{ad Hebr. 11.} *placere Deo.* Fides ergo si evellatur, tota ædifica-

tio spiritualis proculdubio destruitur. Reliqua verò ædificatio, si aliqua vetustate atteritur, aliqua læsione minuitur, sacramenta fidei nequam iterantur; sed tantum quod maculatum est, asperitate pœnitentiæ & compunctionis lacrymis emundatur. Secundum ergo hanc similitudinem, moto altari, quod figuram gerit fidei, sicut dictum est, tota ecclesia consecranda est, quæ corrupta fide tota destructa est. Motis verò parietibus sola aqua & salibus, tanquam pœnitentiæ sacramentis reformanda est. Novit enim prudentia vestra, quia sic orat ecclesia, ut quod in manufactis templis agitur, hoc in nobis spiritualiter impleatur: quatinus per cultum visibilium sacramentorum provocemur ad ^a agnitionem & amorem invisibilium ædificiorum. Possent de his observationibus cum his quæ dicta sunt plura dici, sed hoc puto sufficere prudentiæ vestræ, quæ novit de minimis maxima, de paucis plura conijcere. Vale.

^a al. cogni-
tionem.

*Paschali summo pontifici Ivo humilis ecclesiæ Carno-
tensis minister, debitam obedientiam cum
fidei orationum obsequio.*

LXXXI.

Paternitatem vestram apostolici culminis gradum ascendisse, & in locum beatæ memoriæ Papæ Urbani successisse, nostra parvitas gratulatur, & summæ providentiæ gratias inde referens, ut de bonis principiis meliores exitus proveniant, pro modulo suo Deum cotidianis

orationibus deprecatur. Credimus enim religionem vestram zelum Dei hæcenus habuisse, & decorem domus Dei non fictè dilexisse. Vnde postquam paternitatem vestram vicem apostolici gradus accepisse cognovimus, summum desiderium nostrum fuit, vt per propriam personam adiremus præsentiam vestram, nisi nos retinisset periculum molestiæ corporalis, quod ineundo facilè incurreremus de nobis vera fatendo; vel periculum lapsus animæ quod nobis immineret vera negando. Sic enim Petrus Christum negasse dicitur, non quòd negaret Christum esse Christum, sed quia negavit Christi se esse discipulum. Mitto itaque interim vobis fratrem istum præsentium portitorem, quem rogo vt vice mea familiarem habeatis, & in his quæ salubriter & vtiliter reverentiæ vestræ suggererit, tanquam me ipsum audiatis. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Gaufrido
Vindocinensis monasterij abbati salutem. LXXXII.*

Quidam frater monasterij tui nomine Daniel ad nos veniens graviter conquestus est, à tua fraternitate se inordinatè & miserabiliter multotiens tractatum tam contumeliis verborum quàm iniuriis verberum: & qualem te in se expertus est, talem te existere in omnes, aut penè omnes pronunciat. Vnde moneo fraternitatem tuam quatinus zelum tuum ita modifies, vt nec

L ij

^a *idem locus*
epist. 164. ex
Deuter. cap.
19.

tumori parcas, nec in sanas partes ferrum mit-
 tas, & quos corripis cum caritate corripias, &
 quibus parcis cum caritate parcas. Nosti
 enim quia cum vnus prophëtarum ligna cæ-
 dens immoderatè percuteret, ferrum de ma-
 nibus prosilivit de manubrio, & vnum de fi-
 liis prophetarum occidit. Sic sic, carissime, im-
 moderatus rigor disciplinæ quos corripit non
 corrigit, sed in laqueum diaboli præcipitanter
 impellit. Rogo itaque & moneo fraternitatem
 tuam, quoniam prædictus monachus sub
 pondere correptionis tuæ deficit, vt eum in
 aliqua cella monasterij tui respirare permit-
 tas: aut si omnino importabilis tibi videtur
 eius conversatio, licentiam ei salvandi ani-
 mam suam in alio monasterio concedas, &
 hoc mihi ad præsens rescribas. Ita enim fie-
 ri poterit, vt & frater renovatis moribus me-
 lioretur, & anima eius de manu tua non requi-
 ratur. Vale.

Reverendis in Christo fratribus diæcesis Remensis epis-
copis, Ivo humilis Carnotensium ecclesia minister sa-
lutem in Domino. LXXXIII.

^b *confer*
epist. 85.

Litteras ^b à metropolitano vestro ad vos
 directas vidimus & legimus, & quàm as-
 peris & minacibus verbis sit vsus dictator ea-
 rum, credo quia meminit prudentia vestra. Sed
 quicquid minarum vel contumeliarum inten-
 tent litteræ illæ, vestrum est tam pro vobis
 quàm pro confratre vestro Sueffionensi episco-
 po pondus earum animadvertere, & in pericu-

lo eius periculum vestrum studiosè præcave-
 re. Si enim concessum fuerit, vt metropolita-
 nus in ecclesiis ^a comprovincialibus absque ^a *Gratia.*
 consensu episcoporum, qui eis præsumt, quic- ^{can 9. q. 3.}
 quid voluerit, valeat imperare, clericos earun-
 dem iudicare, vel ab officio suo suspendere, di-
 gnitati episcoporum indigna fiet violentia, &
 auctoritati sanctorum patrum ^b ruinosa iniuria. ^b *solus cod.*
 Rogatu itaque confratris vestri Sueffionensis ^{Put. calum-}
 episcopi, ex communi debito caritatis horta- ^{niosa iniuria.}
 mur vestram reverentiam, vt huiusmodi incœp- ^{[] incusa}
 tis manus obvias extendatis, & tantos impetus ^{deunt in}
 canonicæ auctoritatis ariete repellatis. Habetis ^{cod. cod.}
 enim in heptatico, * quia in contentione duo- ^c *al. Sueffio-*
 rum, qui ad alterius pudenda manum miserit, ^{nis.}
 lapidibus obruatur. Quòd quid est aliud dice- ^{* Deuterom.}
 re, nisi qui in aliqua disceptatione in aliquem ^{cap. 25. vide}
 convitiosa verba protulerit, ab omnibus duri- ^{notas.}
 ter arguatur? Quandiu enim Sueffionenses pa-
 rati sunt in capitulo suo per episcopum suum
 canonicè satisfacere, nemo eis debet hæresis aut
 sacrilegij crimen imponere, & ipsi clerici vel
 eorum episcopus si canonica servatur auctori-
 tas, nisi canonicè satisfactum fuerit, eis de obie-
 cta per scriptum infamia nullatenus ^d *unus cod.*
 ad obiecta respondere. Et cum ea quæ à me ^{debent obier-}
 scripta sunt multis auctoritatibus possint mu- ^{ctn.}
 niri, pauca de multis subnectere curavi, non ad
 docendum vos, sed ad commonefaciendum.
 Dicit enim beatus Augustinus: *Qui maledicto vel*
criminis obiectu aliquem læsit, studeat ex ore eodem pro-
ferre medicamenta vnde protulit vulnera. Alioquin
 secundum Papam Fabianum, qui non proba-

^a tit. quæ po-
na & c. apud
Grat. cau. 2.
q. 3.

^b epist. 2. &
in ca. sicut.
cau. 7. q. 1.

^c refertur
etiam epist.
236.

^d ca. 1. 2. 8.
10. 17. 21.
cau. 25. q. 2.

verit quod obiecit, ^a pœnam quam intulit, ipse
patiat. Nisi illud fortè obsit, * quia maiorum
nugæ negotia vocari solent. De non iudicanda
verò alterius ecclesia, multorum sententiis
consentiens inter alia dicit ^b Callixtus Papa:
Sicut alterius vxor nec adulterari ab aliquo vel iudi-
cari aut disponi nisi à proprio viro eo vivente permit-
titur: sic nec vxor episcopi, quæ eius ecclesia vel paro-
chia indubitanter intelligitur, eo vivente absque eius
iudicio & voluntate alteri iudicari vel disponi conce-
ditur. Inde etiam scribit Papa Nicolaus Radul-
fo Bituricensi archiepiscopo: ^c *Conquestus est apo-*
stolatus nostro frater noster Sigegodus archiepiscopus Nar-
bonensis, quòd clericos suos eo invito ad iudicium tuum
venire compellas, & de rebus ad ecclesiam suam per-
tinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui dis-
ponas: cum hoc nec antiquitas (cui patres sanxere reve-
rentiam) habeat, & auctoritas sacrorum canonum peni-
tus interdicat: nisi fortè pro causis quas apud se termi-
nare non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum pro-
vocaverint: vel si episcopus suus decesserit, res ecclesie
sua iudicio tuo dispensare voluerint. Primate enim vel
patriarchas nihil privilegij habere præ cæteris episcopis,
nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca con-
suetudo illis antiquitus contulit, diffinimus, ita ut se-
cundum Nicenas regulas sua privilegia serventur ^d ec-
clesiis. Possem in hunc modum multa interpo-
nere, sed supervacuum videtur, quoniam ha-
bentur apud vos sicut apud nos. Valete.

*Ioanni presbytero Cardinali, Romana ecclesie legato, Iva
humilis Carnotensium ecclesie minister, legatione
fungi in Christo. LXXXIIII.*

Litteras tuæ benevolentiae indices nuper ac-
cepi, quibus aliqua constantiae tuæ opera
parvitati meae notificasti. In quibus hoc egre-
giè laudabile intellexi, quòd te à communione
Regis^a abstinuisti, quoniam in hoc & famæ^a *Philippi. de*
tuæ & legationi tibi commissæ sanè consului-
sti: licèt quidam Belgicæ provinciae episcopi in *qua epist.*
Pentecosten contra interdictum bonæ memo-
riæ Papæ Urbani coronam ipsi Regi imposue-
runt, tanquam mortuo præcone iustitiam mor-
tuam esse crediderint. Quod autem Pictavis aut
intra provinciam Aquitanicam cōcilium cele-
brare disponis, omnino laudo: quia si intra pro-
vinciam Belgicam vel Celticam cōcilium cele-
braretur, multa premi silentio oporteret, quæ
ventilata scandalum generarent, & totum penè
fructum concilij aliqua exæstuatione præfoca-
rent; pressa verò silentio, tanquam verbo^b Dei *b solus v. c.
Pnt. verbo
Dei suffoca-
to, Romana
auctoritat.*
alligato, legationis tuæ auctoritati plurimū de-
rogarent. De termino verò habēdi cōcilij, quem
iiij. Kal. Aug. designasti, facilè occasionem que-
rent episcopi partium nostrarū, dicturi non
esse congruum spatium ad peragendam viam,
& preparandum viaticum. Non enim poterunt
multi episcoporum ad locum pervenire con-
cilij, nisi per multos circuitus, & peracquisi-
tos vndecunq; conductus. Si ergo videtur pru-
dentiae tuæ, convenientior videretur mihi ter-

L iiij

^a al. quoniam.

minus in capite autumnī : ^a quando & annus erit fertilior, & unusquisque invitatus indulto sibi congruo spatio ad eundem paratior. Si autem præter spem evenerint hæc omnia, cum Deus invicem nos loqui concesserit, & de termino & de loco habendi concilij, & de multis aliis cum prudentia tua tractabo. quia multa prætereo quæ non sine ratione interim chartæ commendare dissimulo. Mitto itaque tibi

^b unus v. c. cum hoc gerulo.

^b cum brevigerulo tuo cursorem istum, per quem mihi remandes & de tempore & de loco colloquij nostri, & de constitutione habendi concilij. Vale.

Manasse Reverendo Remorum archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, caritatis visceribus abundare. LXXXV.

^c quarum mentio epist. 83.

Allatæ sunt nobis nuper litteræ ^c à vobis per comprovinciales episcopos vestros missæ, quibus perlectis intelleximus grave scandalum levi de causâ inter Remensem & Sueffionensem ecclesiam nuper exortum. Cum autem in provincia vestra peregrinum sit iudicium nostrum, peregrinum tamen non putamus esse consilium nostrum, quo caritate suadente reverentiæ vestræ & omni religioni, si facultas esset, vellemus bene consultum esse. Videbantur autem illæ litteræ, ut pace vestra dicam, plus cōtinere invectionis quàm correctionis, perturbationis quàm reconciliationis: magis percutere robur sanorum, quàm colligare

vulnera infirmorum: niti etiam auctoritatibus honestis & firmis, non tamen satis aptè ad id de quo agebatur accommodatis. Nec ista mordendo dico, sed dolendo, fraterno amore desiderans ut scandalum prudenti moderatione sopiatis, & his qui curiosi sunt ^a ad cognoscendam vitam alienam, desidiosi autem ad corrigendam suam, occasionem disceptandi de vobis quàm celerius potestis subtrahatis, & cæcis offendiculum non ponatis. Legitur enim in exodo: quia si litigaverint duo viri, & percusserint mulierem prægnantem, & exierit infans nondum formatus, detrimentum patietur quantum indixerit vir eius, & dabit pro anima sua. Quid est autem hæc mulier prægnans, nisi anima infirma, nondum in amore Dei perfecta? hæc ergo anima religiosi viris inter se contententibus, & sua contentione scandalum generantibus, percutitur & scandalizatur, ita ut amorem Dei, quem tenuiter conceperat, ^b abiiciat & perdat. Qui autem huic infirmiori & muliebri animæ abortivum excussit, damnum patietur, quia mercede, qua fidelis servus pro talento multiplicato donandus est, privabitur. Vir verò huius mulieris est Christus qui pœnam huic offensioni debitam inducit, sic dicens: qui scandalizaverit ^c unum de pusillis credentibus in me, bonum est ei magis si circumdaretur mola asinaria collo eius, & in mare mitteretur. Quæ detrimenta ut evitare valeatis, filiam vestram Sueffionensem ecclesiam; quam sacrilegam, licet canonicè obedire paratam, prout libuit, ^d appellatis, ad sinum

^a idem locus
epist. 7. *Et*
18.

exod. cap. 21.

^b in vet.
codd. abi-
ciat. ut sapè
alibi.

In aliis uni-
de pusillis
istis qui in
me credunt,
melius est ei
ut suspenda-
tur mola as-
naria ad col-
lum eius, &
demergatur
in profundum
maris.

Marci 9.

^d al. appella-
tis.

^a unus cod.
consilio ma-
iorum, sed.

matris paternè revocate, & hæc amaritudinis verba, quæ æternarum inimicitiarum esse monumentum possunt, mutata in melius mente temperate: ne fortè si pertinaciter vos invicem mordetis & comeditis, ab invicem consummami. Quantum enim intellexi, nisi zelum vestrum temperaveritis, non absque canonica ratione cavebit se iudicio vestro submittere, qui velut in hostem videmini adversus eam exercitum commovere, & quasi procinctum belli præparare. Vtratur ergo prudentia vestra^a consilio non iratorum, sed eorum qui possint esse discreti mediatores vtrarumque partium: ne fortè post multas vexationes alienum cogamini subire iudicium. Valete.

Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister Stephano Palatino Comiti, dilectionem & pacem in Christo. LXXXVI.

^b al. salutem
& dilectionem.
confer epist.
49.

Clericos minis territòs & contumeliis affectos, ad vos mittere non valeo. Mitto itaque chartam non timentem, neque erubescentem, iustitiam exigentem & iustitiam promittentem. Moneo itaque excellentiam vestram nunc tertio, ut homines vestros qui in pacem offenderunt, ad iustitiam pacis, quam ipse dictastis & promissistis, venire faciatis: & cum hoc correctum fuerit, si quid in vos deliquimus, emendare parati sumus. Neque enim aliud aliquid aliquando de hoc negotio vobis mandavi, quicquid dixerint vobis legati vestri. Quicquid autem vel plus, vel minus hætenus

in auribus vestris dictum sit, vel aliter, nunc
 expostulo iustitiam & offero iustitiam, secun-
 dum rationem rerum gestarum & ordinem ad-
 monitionum, prout concorditer illi iudica-
 bunt, qui iusta iudicia se facturos de pace iura-
 verunt. Et hoc futura die Martis. Quod si re-
 futaveritis, scimus quia potentia vestra & prin-
 cipatus vester pace ecclesiastica non eget. Nos
 verò erimus contenti terminis nostris: & pa-
 cem istam, quæ ecclesiæ valde est onerosa &
^a sumptuosa, quam contra vos tenere non pos-
 sumus, dimitemus: in aliis autem sicut magno
 & potenti viro ^b serviemus. Valete.

^a quidam.
 infructuosa.
^b al. servien-
 tes.

*Ioanni & Benedicto Cardinalibus presbyteris, &
 Romanæ ecclesiæ vicariis, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis
 minister, ita sibi commissæ fungi legatione, ut angelo
 magni consilij valeant complacere. LXXXVII.*

Quia Belvacensis ecclesiæ lapsum dudum
 vobis ex parte per litteras insinuavi, nunc
 in quantum profundum malorum descenderit,
 sollicitudini vestræ reticere non valeo: ne mea
 taciturnitas mihi reputetur in vitium, & veter-
 no ipsius ecclesiæ morbo nullum procuret ad-
 hibere remedium. Prædicta enim ecclesiæ tam-
 diu iam bonos desuevit habere pastores, ut ma-
 los habere, videatur ei quasi legitimum, bonos
 autem eligere quasi nefarium. Quod in hoc sa-
 tis patet, quòd adversus litteras ^c domni Papæ
 & vestras de electione vel assumptione episco-
 pi illicita prohibentes, ad contemptum sedis
 apostolicæ, irrisoria & contemptibilia verba in

^c confer.
 epist. 89. ad
 Paschalem.

^a al. huius
mundi.

vos protulerunt, & postposita omni canonica obedientia clericum quendam illiteratum, aleatorem & ceteris ^a huiusmodi lenociniis vacantem, procul etiam à sacris ordinibus inventum, quondam quoque propter publicum adulterium à Legato Romanæ ecclesiæ Lugdunensi archiepiscopo de ecclesia eiectum, pro

^b al. contubernialis. de
qua epist. 13.
^c quidā cod.
de Gallanda.
vel de Valā-
da.

^d in aliis cod.
cōsecrationē.
cod. Put. cui
si episcopalis
consecratio
aliq. ap. auct.
patuerit per
vos, manifestum
^e al. permissum?

^f dominum.

^g al. dominū.

^h unus cod.
contundatis.

voluntate Regis, & illius ^b contubernalis suæ, in episcopum assumpserunt. Prædictus autem intrusus, Stephanus vocatur de ^c Guarlanda. Cui si ad episcopalem ^d ministrationem aliquando apostolica auctoritate patuerit aditus, manifestum est temporibus nostris exitiale silentium impositum esse canonicis legibus.

Quomodo enim ad fontem scientiæ pertingemus, si ab ipsis qui clavem tenent, intrare non ^e permittimur? His & huiusmodi præmonitam & præmunitam volo esse sollicitudinem vestram, ut & vobis caveatis, & domnum ^f Papam super his cautum faciatis: ut qui ex adverso stat, occasionem maledicendi non habeat de vobis tanquam sua quærentibus, & non quæ Iesu Christi. Prædictus enim intrusus festinat ut citò Romam vadat, aut mittat, & palatinos quibus poterit muneribus vel promissionibus flectat in suam partem, & domnum ^g Papam quacumque poterit machinatione decipiat. Rei itaque veritatem vobis notificamus, ut & auctoritati apostolicæ provideatis, & famæ vestræ benè consulatis, & ecclesiam in malis tabescentem solatio foveatis, forti manu releve-
tis, & corrosorum dentes sinceritatis lapide conteratis. ^h Si enim & in hoc cassata fuerit ex-

peccatio nostra, iam quid contra obloquentes
^a pro Romana ecclesia loquamur, non habebi- ^avide in hâc
 mus, & murum pro domo Dei ponere fi- ^{rem que scri-}
 ducia Romanæ ecclesiæ vltà ^b non audebi- ^{bit epist.}
 mus. De mundana ergo Dei domo, & de vin- ^{109.}
 dicando contemptu vestro, consilium citò ca- ^bal. non va-
 lite, & quid super hoc & super aliis dispositio- ^{lebimus.}
 nibus vestris facere velitis, per portitorem præ-
 sentium rescribite. Cum vobis Deo donante
 loqui poterimus, hæc & alia diligentius & dif-
 fusiùs exponemus. Valete.

*Domno ^c & omni veneratione dignissimo Paschali sum- ^cal. domino.
 mo pontifici, Ivo humilis eius filius, omnis obedien-
 tia affectum & effectum. LXXXVIII.*

A udivi nescio quorum falsidicorum dela-
 tione ad aures sanctitatis vestræ pervenisse
 Domnum Hilgotum ^d quondam Sueffio- ^dal. Hilgo-
 nensem episcopum pro certis criminibus de- ^{dum.}
 positum ad monasterium confugisse. Quod ab-
 sit ut credat sanctitas vestra. Nulla enim infamia
 denotatus, nulla criminali accusatione
 pulsatus, propter ^e prælatorum pericula, quæ ^epralationis.
 iam expertus fuerat se salubriter ferre non pos-
 se, episcopatu renuntiavit, & ad portum mo-
 nasterij confugiens de naufragio huius mundi
 nudus evasit. Eram quippe tunc temporis præ-
 byter Belvaci in quadam regulari ecclesia: ipse
 autem mihi familiaris erat propter aliquam,
 quam in me ^f æstimabat pietatis formam. Per ^fal. existi-
 me enim transivit, in auribus meis coram Deo ^{mabat.}
 totum se effudit, ad vltimū propositum suum

^a *al. leviter.* aperuit: & cū ei licet leniter ^a resisterem, & ve
in regimine sibi commissō persisteret multis
modis persuaderem: multis verbis vltro citro-
que habitis, summa fuit consilij sui, se malle in
^b *quidam, in* loco humili salvari, quā ^b in alto periclitari.
summo. Visa itaque animi eius constantia, quōd vir
tantæ nobilitatis, & tantæ fœlicitatis, ita mun-
dum calcaret, & sub leve Christi iugum con-
fugeret, approbavi intentionem eius: & qui
me fecerat conscientiæ suæ iudicem, habuit de
cætero sui propositi laudatorem. Qualiter au-
tem in monasterio sit postea conversatus, di-
cant vobis qui noverunt, qui etiam approbata
conversationis eius experientia in patrem sibi
eum elegerunt. In quo nihil aliud opponunt,
quibus plus displicet bonum insolitum, quā
malum inolitum, nisi quōd episcopali dignita-
ti indigna fiet iniuria, si qui episcopus fuit, fiat
archimandrita. Dicunt enim quia non potest
esse abbas ^c sine benedictione. Si autem bene-
^c *al. si non* dicitur, episcopali benedictioni vehemens in-
benedica- iuria irrogatur. In quibus omnibus vestra ex-
tur. pectanda est censura, vestra est tenenda senten-
tia. Nam quicquid horum decernere velit apo-
stolici culminis prærogativa, nulla episcopali
sacramento nobis fieri videbitur iniuria: cū
abbatis benedictio nulla sit sacramenti repeti-
^d *vide epist.* tio: ^d vel huius benedictionis abstinentia non
73. impediāt virum ad hoc electum ad procuranda
bona spiritualia vel temporalia. Quōd quā
multis modernorum & antiquorum patrum
probari possit exemplis, novit vestra prudentia.
Hæc suggerere volui sanctitati vestræ, vt non

omni spiritui credatis, nec de honesta persona inhonesta murmurantibus aurem facile præbeatis. Valete.

Paschali summo pontifici Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, quicquid filius patri. LXXXIX.

Quoniam ^{a aliis in v. c. Put. intimum filiū.} vterinum filium Romanæ ecclesiæ testante conscientia mea me esse cognosco cum scandalizatur, non possum non ^{Sic iā epist. 12. ad Vrbanum Papam scribens de se dicit, filio vteri vestri} vtri: cum tribulatur, tribulor: cum detractorum livido dente laceratur, disrumpor. Vnde suggero dulcissimæ paternitati vestræ, vt si quæ de partibus nostris accusandorum vel excusandorum episcoporum vel aliorum hominum ad aures vestras causæ perlatae fuerint, non statim petitionibus eorum qui quæ sua quærunt, & non quæ Iesu Christi, adquiescatis, sed indulto congruo & prolixo spatio, religiosorum, qui in vicina regione rem liquidè nosse possunt, testimonia requiratis, & ita cognita veritate pro-vt vobis Deus inspiraverit, iustè vel misericorditer quælibet negocia terminetis. Ita enim bonam famam vestram, quæ sedi apostolicæ valde necessaria est, conservando, multorum salutem providebitis, & æmulorum linguas à maledicto revocabitis. Alioquin si qua pudenda patris, quod Deus avertat, revelata fuerint, non ea vt filij aversionis deridebimus: sed tamen ab huiusmodi admonitionibus, quas infructuosas videbimus, stilum & linguam cohibebimus. ^{b al. quia multos pastores iam vidi. confer.} Nec indignetur sanctitas vestra, si vt filius talia suggero paternitati vestræ: ^{b quia multos locos epist.} amatores iustitiæ iam vidi propter remissa fla- 109 & 110.

gitia, vel multorum dissimulata facinora, ori
 suo silentium posuisse, & à spe corrigendorum
 malorum plurimum defecisse. Hæc hætenus.
 De cætero notum facio excellentiæ vestre, Bel-
 vacenses clericos contra interdictum vestrum
 & legatorum vestrorum, quendam clericum
 nomine Stephanum ^a in episcopum assumpsisse,
 se, procul à sacris ordinibus inventum, ut potè
 nondum subdiaconum, hominem illiteratum,
 aleatorem, mulierum sectatorem, publicè olim
 de adulterio publico infamatum, ^b & ob hoc à
 Domno Lugdunensi archiepiscopo tunc tem-
 poris sedis apostolicæ Legato, ecclesiæ com-
 munionem privatum. De quo possent dici multa
 alia inhonesta, sed hæc quæ vera & manifesta
 sunt ad repulsionem eius sufficiunt, si apostoli-
 ca & canonica instituta vigorem suum non
 amittunt. Volo itaque ^c sanctitatem vestram à
 parvitate mea super hoc esse præmonitam &
 præmunitam, ne per subreptionem innocen-
 tiam vestram aliquis decipiat, ut licentia vestra
 ad episcopatum perveniat. Quod si factum fue-
 rit, quantum in hoc casura sit sedis apostolicæ
 auctoritas, si verbis meis non creditis, tandem
 rei experientia cognoscetis. Ne igitur diu ter-
 ram occupet, ^d pædagogum illum ab ecclesia
 Dei removete, ut ceteri incircuncisi clerici hæc
 videntes à simili ambitione desistant, & ita ser-
 mo Dei in diebus vestris currat & proficiat.
 Sciat autem sanctitas vestra hunc Stephanum
 prius à Belvacensibus propter prætaxatas cau-
 sas fuisse repulsum: sed cum sanior pars assensu
 Regis quendam religiosum vellet eligere, à
 quibus-

^a de quo
 epist. 87. 95.
 & 104.

^b accusante
 Lisiardo ar-
 chidiacono,
 ut ait epist.
 45.

^c al. pater-
 nitatem.

^d in malum
 partem ut
 epist. 6. &
 98.

quibusdam malevolis clericis & laicis excommunicatis eundem fuisse receptum. iamdiu enim illa ecclesia tales consuevit^a habere pontifices, quibus ipsa damnaretur, non à quibus^a *Vnus cod. consuevit.* ad viam vitæ dirigeretur. Vestrum autem est *iungendi* & oves errantes & dissipatas per nebulas & *sunt similes loci epist. 87.* avia deserti quærere, & ad pascua reducere; pastoremque qui gregis curam habeat, eidem *¶ 92.* providere. Et licet ipsæ oves velint perire,^b velint errare, velint se voracitati luporum suffocandas obicere; dicendum est tamen sanctitati vestræ, nolo erretis, nolo pereatis. Vt autem sciatis verum esse quod propter adulterium fuerit de ecclesia eiectus, exemplar litterarum Lugdunensis archiepiscopi vobis mittere curavi. Valete.

Daimberto Dei gratia Senonensi archiepiscopo, Ivo carnontensis ecclesie minister salutem & servitium.

X C.

Portitor litterarum vestrarum festinabat ad reditum: ego autem aliquantulum potione & sanguinis minutione^c debilitatus eram: pro^c *al. diminutione.* valetudine tamen & opportunitate hæc ad interrogata respondeo, quia^d *¶ 92.* trevia Dei non est communi lege sancita, pro communi tamen utilitate hominum ex placito & pacto civitatis ac patriæ, episcoporum & ecclesiarum, ut notis, est auctoritate firmata. Vnde iudicia violatæ pacis modificari oportet, secundum pacta & diffinitiones quas unaquæque ecclesia consensu parochianorum instituit, & per scripturam

M

vel bonorum hominum testimonium memoria commendavit. Vnde palam est, quia vitricus & frater vester erga illum quem in iurando pacem ab observantia pacis exceperunt, quamvis reatum homicidij incurrerint, non tamen pactum pacis violarunt. Sed quia exceptio illa personam nocentis non excessit, & nepos illius excommunicati non erat prius de eius adiutorio vel communione culpatus; si ille nepos paci erat iuratus, quantum nobis videtur, iniuste est contra pacis instituta peremptus: nisi forte alias rationes habeatis, quæ in litteris vestris minimè fuerunt, quibus interfectorem eius à violatæ pacis iniuria defendatis. Non enim etiam ipsos violatores pacis, non tantum ad puniendum non exponendos inimicis, sed nec excommunicandos esse censemus, nisi postquam accusati & convicti fuerint, & malefacta sua emendare contempserint. Vnde Augustinus in libro de pœnitentia: *nos quemquam a communione prohibere non possumus, quamvis hæc prohibitio non sit mortalis, sed medicinalis, nisi aut sponte confessum aut aliquo sive seculari sive ecclesiastico iudicio accusatum atque convictum.* In hunc modum multa dici possent, sed hæc vos ignorare non æstimo. Valete.

^a al. maledicta.

^b quidam
cod priuare.

*Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Adela
nobili Comitissæ, cum fidei oratione
servitium. XCI.*

Gratias agimus Deo, qui procellam vestræ infirmitatis convertit in serenitatem re-

cuperandæ sospitatis : ^a quia sicut contristavit ^a *al. quoniã.*
 nos nubilum ingruentis infirmitatis, sic lætifi-
 cavit serenum redeuntis sospitatis. Interpella-
 mus itaque divinam clementiam, vt præsentia
 flagella carnis medicinam esse faciat interioris
 hominis; quatinus & commissa præterita fletu
 diluatis, & flenda de cætero caveatis commit-
 tere: ne divina manus, quæ modò misericordi-
 ter flagellat, postea miserabiliter conterat. Ro-
 go autem pro remedio animæ vestræ, vt eccle-
 siam beati Ioannis Baptistæ, in qua regularem
 vitam Deo donante ordinavimus, diligatis, &
 res ad ipsam ecclesiam pertinentes contra insi-
 dantes & incurstantes pro posse vestro defen-
 datis, & præcipuè ^b reculas cuiusdam Haimeri-
 ci quondam servi sanctæ Mariæ Iotrensis mo-
 nasterij in eadem ecclesia conversi, quietè ab
 incurso vestrorum possidere faciatis. Abbatissa
 enim prædicti monasterij servum illum cum
 rebus suis eidem ecclesiæ manumisit, ^c sicut di-
 cet vobis Domna Hilescendis ^d Vicedomina.
 Pro hoc enim à fratribus prædictæ ecclesiæ ha-
 bebitis munus orationum, & à nobis fidele ser-
 vitium. Valete.

^b ita leg. ex
v.c.

^c iuxta ca-
nones sub di-
stinct. 54.
^d al. Hilesen-
dis. vel, Hi-
lensis.

*Paschali summo Pontifici, Ivo humilis Carnotensis eccle-
 siæ minister, debitam cum omni devotione obe-
 dientiam. XCII.*

Mater mea Belvacēsis ecclesia, quæ in Chri-
 sto me genuit, quæ lacte suo me aluit,
 crebra mutatione perniciosorū ^e aut inutilium ^e *al. atque.*
 episcoporum valde vexata & vehementer attri-
 ta, lacrymat illi vociferatione post me clamat, ^{vide ep. it.} 87. & 89.

M_ij

^a is erat Stephanus de Guarlanda ut constat ex epist. 87. & 89.

^b nondum enim erat subdiaconus ut ait dicta epist. 89.

^c sic etiam Romam appellat epist. 46 & thronum iustitiae epist. 250.

^a adulterii scilicet, ut scribit epist. 89.

^c al. eligit.

tanquam per me impediatur ^a electi sui consecratio, vel eam apud sanctitatem vestram mea impetrare possit intercessio. Et quia materni dolores, quamvis aliquando non usquequaque rationabiles pia viscera vehemētius penetrant, eius conquisitionibus non possum non moveri, eiusdem gemitibus non compungi. Postulat autem eadem ecclesia in persona electi sui unam tantum imperfectionem remitti: videlicet quod in sacris ordinibus ^b non est inventus, cum in ceteris eius integritatem praedicet, utilitatem commendet. Si autem in eo aliquid criminofum, vel quod sacris canonibus obviet, repertum fuerit; pro huiusmodi non est nostrum apud sedem ^c iustitiae intercedere, nec vestrum inordinatis precibus aurem praebere. Scimus tamen ad audientiam vestram, & legatorum vestrorum quorundam relatione fuisse perlatum, aliquando praedictum electum insimulante Lisiardo praedictae ecclesiae archidiacono per Lugdunensem archiepiscopum, tunc sedis apostolicae legatum, cuiusdam criminis ^d obiectione fuisse pulsatum, non tamen sponte confessum, vel aliquo ecclesiastico vel seculari iudicio fuisse convictum. Afferit itaque praedicta ecclesia eundem ad omnia obiecta fore paratum canonicè respondere, si quis canonicè possit accusare. Praedictus etiam Lisiardus qui tunc inimicus accusabat, nunc conversus specialius eum diligit, ^e praeter ceteris experit, quanta potest excusatione defendit. In causis autem in quibus accusatores fiunt defensores, quid iudex facere debeat, non est meum ve-

stram sollicitudinem monere, vestram prudentiam docere. Quicunque verò huius facti sint laudatores aut vituperatores, ipse electus tanquam de conscientia sua, quæ illi non dubius testis est, aut pro se, aut contra se, benè securus tribunalibus vestris se præsentat, aut misericordiam accepturus, aut iudicium subiturus. Petimus itaque cum petentibus, ^a pulsamus cum pulsantibus, quatinus sic iudicium ex misericordia temperetis, ut quantum salvo honore vestro potestis, miserabilibus ecclesiæ ruinis misericorditer occurratis. Sic enim volumus amicis prodesse, ut auctoritati & honestati sedis apostolicæ in nullo velimus ^b obesse. Valete.

^a Scripse
coactus im-
portunitate
dicti Stepha-
ni, ut ait ini-
tio epist. 95.

^b ut in fine
epist. 133.

*Daimberto Dei gratia Hierosolymitano patriarchæ, Ivo
humilis Carnotensis ecclesiæ servus, fidelium ora-
tionum munus. XCIII.*

Quia divina miseratio sollicitudinem vestram illi ecclesiæ præesse voluit, de qua verbum Dei processit, gaudemus tum propter familiarem qua vos amplectimur caritatem, tum propter utilitatem quam populo Dei collaturam speramus vestram sollicitudinem. Quos igitur corporalis non iungit aspectus, ^c sic habent nonnulli iungat indissolubilis caritatis affectus, & ante ^{vet. cod. In} oculos mentis nos invicem cotidiana represen- ^{aliis est, spa-} tet oratio, quorum præsentiam corporalem ^{ciosa terra-} ^{rum exclu-} ^{dit interpo-} ^{sitio, vel, in-} ^{tercapedo.} ^c spaciofa terrarum volumina excludunt. oramus itaque, ut extensis in cælum manibus, & fufis in monte precibus vincatur Amalech:

M iij

1

quatinus post multa flagella filiorum Israel, in tempore sacerdotij vestri arca Dei liberata revertatur in Sylo, vbi populus pacificas hostias

Exodi cap. 17. & lib. I. Regum cap. 4. possit immolare, & pro offensionibus suis sacrificio contriti cordis Deum placare. Mittat etiam salvator & propugnator noster, ^a David

^a *sa ex vet. codd. in quo-* fidelem in auxilium vestrum, qui numerosa

rum uno, scriptū DD. Philistinorum præputia circuncidat, & in fortem Israeliticæ plebis adducat: quatinus hæc

māle antea terrena Hierusalem non serviat vt ancilla ^b cum

Dominus fid filiis suis, sed supernam quæ libera est imitetur;

b al. cum liberis. cuius cives ^c sunt non tantum qui in hac peregrinantur, sed omnes qui ad supernæ visionis

c al. sunt. pacem pertinere ^d merentur. De cætero com-

d unus cod. mendamus sollicitudini vestræ, parochianos nostros portitores præsentium litterarum, &

mituntur. cæteros quos Hierosolymam venisse cognoveritis, vt eos paternis consolationibus foveatis:

& si à via iustitiæ deviaverint, obsecrando, increpando, arguendo, ad supernæ tramitem intentionis redire moneatis. Nihil transitorium,

nihil quod ad præsentem vitam pertineat à vobis expetimus: sed si aliquid pium, aliquid sanctum, quod memoriam vestri menti nostræ ar-

ctius imprimeret, & maiorem in nobis gratiam devotionis excitaret, nobis mittere possetis,

hoc optaremus, hoc humiliter peteremus. Si quid autem de statu vestro, & matris nostræ

orientalis ecclesiæ parvitati nostræ scribere volueritis, per istos securè poteritis. Augeat Dominus per officium linguæ vestræ populum fi-

delem merito sibi & numero servientem. Va-

lete.

Paschali summo pontifici Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, ^a sanctitatis sue servus obedientia & servitij munus debitum. XCIII.

^a in uno cod. seipsum ut filium obediensimum.

Quoniam divino adiutorio Carnotensis Comes pravas consuetudines quas habuerant antecessores sui, & ipse in domibus & rebus Carnotensis episcopi defuncti vel depositi, multo meo labore & sumptu ecclesie dimisit, & parvitas mea super hoc, privilegium à sanctitate vestra promeruit ad perficiendam eiusdem libertatis confirmationem; peto ab excellentia vestra mitti litteras clero Carnotensi continentes hanc sententiam: ut si fortè aliqui Carnotensium Comitum, vel ministrorum eorundem aliquando cupida temeritate & temeraria cupiditate libertatem à Comite concessam infregerint, tanquam ecclesiastici iuris sacrilegi pervasores ab ipso clero apostolica auctoritate excommunicentur, & ecclesie tam civiles ^b quàm suburbanæ usque ad satisfactionem claudantur. Non enim potest populus rapinis ^c assuetus alter à sua malitia coerceri, nisi summo rigore iustitiæ refrenetur, & terribili excommunicatione plectatur. Addatur etiam, ut si succedens episcopus illius sacrilegij patratores absque satisfactione absolverit, vel ambitione adquirendi episcopatus vel timore amittendi supportaverit, tanquam sacrilegij particeps, & episcopatus ^d exutor adiudicetur. Tali enim

^b ut epist. 121

^c quidam asserunt.

^d sic ex v.

obice poterit malitiæ torrens à solito præcipi-

M. iiij

tio retineri, intrâque debitos limites coërceri. Nec indebitum est, si adversus noua morborum genera inveniuntur & apponuntur insolita medicamenta. Valet.

Paschali summo pontifici Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, se ipsum vt filium obedientissimum. XCV.

^a *Vide epist.* **L**ætatus sum supra quàm dici possit, & de ^a Stephani Belvacensis ecclesie proci repulsione, & de facta in me propter eum paterna invectione: quamvis ego in posterioribus litteris nihil contrarium prioribus ex me scripserim, nec pro eius persona, sed pro ruinis ecclesie sanctitatem vestram interpellaverim. Importunitate enim sua extorsit à me litteras, ^b quas ei ^c nullo modo profuturas, imò multum credidi offuturas, ^d si intelligentem haberem lectorem, & commodum expositorem. In ^d *unus v. c.* litteris itaque vestris, quàm constans sit in vobis amor iustitiæ & zelus domus Dei, liquidò mihi apparuit, & me publicante ferè omnibus nostri regni ecclesiis ad laudem divini nominis innotuit. Nihil itaque de hoc negotio restat, nisi vt bonis principiis & bonis provectibus bonus imponatur exitus. De cætero notum ^e *Al. facio prudentia.* ^e facinus providentiæ vestre, quòd venerabilis confrater, & Romanę ecclesie semper amator Catalaunensis episcopus, per nos qui ^f *Pictaviensi* Pictaveni concilio interfuimus, convenit & interpellat clementiam vestram, quatinus sententiam vestrâ de thesauraria Catalaunensis eccle-

siæ, importunitate Drogonis & ^a nebulis ver- ^a *Ita promif-*
 borum eius ab innocentia vestra extortam, mi- ^{sionum ne-}
 tigaretis, vel in melius mutetis, &, sicut decet ^{bulas dixit}
 apostolicam moderationem, confratri nostro ^{epist. 66.}
 iusta & possibilia iubeatis. Et cùm iudicium
 apostolicum à nemine sit foris ^b retractandum, ^b *epist. 159.*
 vos ipse perpendite, vos ipse iudicate, vtrùm sy-
 nodalis sententia apostolicis decretis & cano-
 nicis sanctionibus munita dissolui debuerit si-
 ne vtriusque partis audientia. Nec enim inde-
 cens est, sicut apostolicis docemur exemplis
 & scriptis, si aliquando sententiam ^c mutet ipse ^c *Vide ca.*
 apostolicus in melius, cùm aliquid subreptum ^{sententiam.}
 vel falsis precibus à sede apostolica fuerit im- ^{cau. 35. q. 9.}
 petratum. Vt autem per subreptionem à sancti-
 tate vestra litteras Catalaunensi episcopo mis-
 sas extortas agnoscatis, seriem causæ quam tra-
 ctavimus, prudentiæ vestræ breuiter intimabi-
 mus. Prædictus enim Drogo cum omnium in
 Pictaveni ^d concilio confidentium importu- ^d *al. Picta-*
 nis clamoribus aures oneraret, dicebat, se præ- ^{vienfi.}
 dicta thesauraria à Philippo Catalaunensi epis-
 copo canonicè fuisse investitum, & idèò iniuste
 spoliatum. Cuius rei veritas cùm diligenter
 fuisset eventilata, contestantibus Catalaunen-
 sis ecclesiæ clericis, Drogoni prædicto obie-
 ctum est, quòd secundum ordinem ecclesiasti-
 cum prædictum honorem habere non posset
 nisi ipsius ecclesiæ canonicus, quod ipse nec
 fuerat, nec esse poterat, cùm iam esset in alia
 ecclesia, & in alia provincia factus canonicus
 & archidiaconus. Additum est etiam quòd
 prætaxatus episcopus iam moriens & inun-

ctus, importunitate Drogonis superatus non
 eum prædicta administratione investierit, sed
 tantum eo tenore concesserit, ut eo vivente
 nunquam se de ea intromitteret, nec eius usus-
 fructus usurparet. Invitati itaque à venerabili-
 bus^a Cardinalibus vestris ad iudicium, cum
 nullus esset qui prædictis rationibus obviaret,
 & confirmantibus eisdem Cardinalibus iudi-
 cium^b nostrum, ex ratione & auctoritate iudi-
 cavimus non fuisse canonicam investituram,
 contra quam clamant decreta apostolica, cano-
 nica instituta, & univèrsa penè concilia. Leges
 enim nequaquam appellant investituram con-
 cessionis, sed possessionis, quam prædictus Dro-
 go in vita defuncti episcopi non habuit, sed
 post mortem eius ipse se impudenter ingessit.
 Nec habet ordo canonicus, ut in ea ecclesia
 quis præproprio saltu fiat præpositus, in qua
 nunquam meruit esse suppositus. Quod au-
 tem prædictus clericus in^c duarum civitatum
 titulari non possit ecclesiis, tam ex vestris quam
 prædecessorum vestrorum comprobamus sen-
 tentiis. Intelligimus etiam ex dictis Papæ Gela-
 sij: quia si quid fuerit contra apostolica decreta
 manifestè præsumptum, non opus esse ut tan-
 quam res dubia devocetur in iudicium, quod
 tam frequenter apostolica falce est præcisum,
 & generalium conciliorum sententiis defini-
 tum. Nec enim alia de causa concilia convoca-
 tis, nisi ut contemptores decretorum vestro-
 rum ad eorundem observantiam revocetis. Un-
 de si observatores apostolicorum præceptorum
 vestra auctoritate fatigantur, vel fatigari per-

^a in uno
 exemp. addi-
 sur episcopis
 vel Cardi-
 nalibus.

^b unus cod.
 fratrum.

^c in 7. Syno-
 do & concilio
 Calcedo.
 cap. 10. vide
 Gratianum
 can. 21. q. 2.

mittuntur, vos ^a ipse videre, quæ pax restat ecclesiæ, quis ^b rigor superest disciplinæ. Sic enim ^c ab obedientia mandatorum sanctorum dissimulabunt non tantum illi ^d qui ea servant in angaria, sed etiam hi qui custodire volunt cum diligentia. Quid etiam ultra valebunt celebranda concilia, quorum per unius personæ delationem irrita fient quantalibet auctoritate fulta iudicia? Unde rogamus sanctitatem vestram, ut librata consideratione commodorum & incommodorum ^e quæ de eiusmodi perturbatione nasci possunt, saniori sententiæ animum accommodetis, ut & iudicia synodalia non nisi summa ratione cassentur, & mandata apostolica curiosius observentur. Valete.

^a al. ipsi.^b vigor.^c cod. Put.^d enim; obedientiam.^e al. qui ad eam servandam angariantur.^e al. quæ de eius misera perturbatione.

Inno humilis Carnotensis ecclesiæ minister Petro pusilli gregis doctore, L. Suefionensis ecclesiæ preposito, H. eiusdem ecclesiæ Decano, & reliquo ecclesiæ clero salutem in Domino. XCVI.

Veniens ad nos Petrus ecclesiæ vestræ archidiaconus postulavit à parvitate mea, ut scriberem fraternitati vestræ flagitanti consilium meum, quid sentirem de sepultura patris sui, cui denegata est defuncto communio ecclesiastica, quam nec iudicio ecclesiastico, nec pro aliquo facinore in quo deprehensus fuisset amiserat, sicut idem Petrus dicebat, invita. Quod si ita est, rata nobis hæc sententia ^f videtur, quoniam defunctis communionē interdicare non debemus, quibus ^g vivis non interdiximus: sicut defunctis illis communicare non debemus, vivis.

^f ita v. c. antea, videtur quod.^g al. quam vivis.

quibus vivis non communicavimus. Non enim data est potestas ecclesiæ alia ligare vel solvere, nisi quæ sunt super terram. Vnde con-

^a ut epist. 59. stat ea divino reseruanda iudicio, ² quæ inter
 & 212. viventes humano non sunt terminata iudicio.

^b al. ferui.

Precor itaque fraternitatem vestram & consilium do, vt quantum salva reverentia episcopi vestri ^b fieri potest, anxietatem confratris vestri relevetis, & sepulturam ecclesiasticam, si ita iniuste ablata est, vt prædictus frater asserit, reliquiis patris eius reddi faciatis. Valere.

*Reuerendis fratribus & coepiscopis Lamberto Atrebaten-
 c al. Tarver- tensi, & Ioanni Tarvanensi, c Ivo humilis
 uensi. ecclesiæ Carnotensis minister salutem in
 domino. XCVII.*

Litteras domni Papæ & vobis transmissas per confratres nostros beati Quintini canonicos credo vos accepisse: quibus & ^d reprehensi sumus de qualicunque assensu Stephani Belvacensis ecclesiæ proci, & præmoniti quatinus omnibus modis caveamus, ne in ecclesiam Belvacensem irrepat persona minùs apta sacra ordinibus. Quoniam igitur vestra semper consuetudo fuit lupos in ovilia Dei subintrantes perfecto odio reprobare, & eos sicut fideles in domo Dei canes vbi licuit impugnare: vestram religionem importunè & opportunè rogamus & monemus, vt quod hactenus fecistis amore iustitiæ, propensius faciatis in hoc negotio ex debito obedientiæ. vos itaque vt suffraganei Remensis ecclesiæ admonete metro-

^a id etiam dicitur initio epi. 95. quia precibus coactus scripserat ad Paschalem, ut indicat epist. 92.

politānum vestrū, quatinus secundum tenorem litterarum quas^a domnus Papa misit Belvacensibus, Belvacensis ecclesiæ clericos ad faciendam canonicam electionem pro officij sui debito cohortetur, quatinus ex munimine auctoritatis eius & infirmi habeant unde^b sanentur, & fortes unde solidentur. Quod si^c præblandiente desidia facere distulerit, aut dissimulaverit, monendus est à vobis quatinus sic honorificet ministerium suum, ut quod per eum faciendum est, per manus non impleatur aliorum. Valete.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister dilectus in Christo fratribus Belvacensis ecclesiæ filiis, stare, viriliter agere & confortari in domino.

XCVIII.

Divinæ miserationi pro modulo nostro gratias referimus, quod in corpore ecclesiæ vestræ sint adhuc plura quàm crederemus membra sensibilia, de dolore suo dolentia, & pro sanitate sua laborantia. Benedictus Deus, quia in vobis adhuc spes est aliqua vitæ: quamvis inter vos sint aliqui filij alieni qui assumpta facie meretricis nescientes erubescere, pro ventris esca, quam Deus destruet, & vilibus sarcinulis matrem suam eviscerant: & vitæ suæ & famæ non parcentes, tanquam membra putrida foetorem suum non sentiunt, & reliquos qui sanari possent, sua putredine & foetore inquinare contendunt. vos itaque qui adhuc mortem vetare vultis, & prædicto putore for-

^a meminisse
epist. 98.

^b al. saluentur.
^c al. si ipse bland.

^d repulso Stephano Paschalis iussu rat alium eligi, ut constat ex collatione epist. 95. & 97. itaque elegerunt Galonem, de quo epist. 104.

^e in eod. Pnt. & libidinis sarcinulis.

^a in deterior-
rem partem
accipit ut
epist. 6.

^b vilissimum
enim episco-
pus nisi pra-
cellat scien-
tia & san-
ctitate, in ca.
45. cau. 1. q.
1.

midatis putere: videte ut quantum in vobis est, apostolicis præceptis & monitis obtemperetis, & electionem in aliam personam non dico illam, vel illam, sed tantum catholicam & canonicam, secundum tenorem apostolicarum litterarum citò facere studeatis. Hoc enim modo & ecclesiam vestram à multiplici pædagogorum ^a invasione liberabitis, & multas vexationes quæ adhuc pendente negotio fiunt, evitabitis, & famæ vestræ vtiliter consulētis. Nec ista dico ut aliquam specialiter sicut prætaxatum est commendem personam: quia omnis persona mihi placitura est quæ vita ^b clareat & doctrina. Nihil enim meum in hac causa requiro, sed vobis omnibus qui pro domo Dei viriliter stare volueritis, & me, & mea indifferenter expono, secundum vires consilio vobis profuturus & auxilio. Angelus magni consilij & spiritus fortitudinis operetur vobiscum. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia minister, dilecto
in Christo fratri & compresbytero
Gualoni salutem in domino.*

XCIX.

^c al. sponsa-
liorum.

^a confer
epist 246.

Sciscitata est à me dilectio tua, utrum pueri sex annorum vel infra possint inter se ^c sponsalium vel matrimonij contrahere sacramenta: & celebratis sponsalibus, si aliter obierit, utrum possit superstes cum sorore, vel cum fratre defuncti inire matrimonium,

cum quo prius inierat desponsationis vinculum. Et de matrimonio quidem, si legem naturalem consulimus, & verba domini diligenter attendimus ubi dicit: *Pro-* *Genes. 2.*

pter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adherabit uxori suæ, & erunt duo in carne una: respondere incunctanter possumus, quia tunc primum initur legitimum matrimonium, cum coniuges per commixtionem carnis reddere sibi invicem possunt coniugij debitum. Si autem ante annos pubertatis ratione dilatandæ vel conservandæ pacis inter aliquos talia sacramenta celebrantur: si inter eas personas fiat inter quas lex id fieri non prohibet, & ex amborum consensu, non reprehendimus: quia sicut Papa

^a Nicolaus dicit, *matrimonium facit consensus,* ^a *citat etiam non coitus.* Vnde etiam in libro pandectarum, continetur libro 23. titul. 1. *In sponsalibus consensus eorum exigendus est, quorum in nuptiis desideratur.* Et ideo sicut nuptiis, ita sponsalibus filiam familiæ consentire oportet. & in consequentibus: *Filio familiæ dissentiente, sponsalia eius nomine fieri non possunt.* Qua autem ^b ætate ista fieri debeant, nec ecclesiasticis, nec humanis legibus pleniter est diffinitum.

Vnde in supradicto continetur libro: *In sponsalibus contrahendis ætas contrahentium diffinita non est ut in matrimoniis.* quapropter à primordio ætatis sponsalia effici possunt, si modò id fieri ab utraque persona intelligitur, id est, si non sint minores quàm septem annis. Postquam verò sponsalia utriusque personæ consensu

epist. 243.

l. 7. & 11. D. de sponsalibus.

l. 13. D. eod. & epist. 134.

l. 14. D. de sponsalibus.

Leo Philosophus Nov. 109. statuit ne intra septimum annum sponsalia incantur. Vide epist. 243.

epist. 148.

E 246.

^a cod. pat. iu-
re ap.^b al. cognitu-
vus.hanc in rem
Gratianus

causa 27. q. 2

^c al. poterit.^d cod. Pat.
scintillulū.

contracta sunt, coniugij nomen acceperunt. Vnde dicit Ambrosius ad exhortationem virginitatis, libro primo: *Desponsata viro coniugis nomen accipit. Cum initiatur coniugium, tunc coniugij nomen assumitur: non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio conjugalis.* Item Isidorus ethymologiarum lib. 9. *Coniuges* ^a *veri appellantur à prima desponsationis fide, quamvis adhuc ignoretur conjugalis concubitus.* Inde etiam Augustinus in libro de nuptiis & concupiscentia: *Neque fallaciter ab angelo dictum est ad Ioseph: noli timere accipere Mariam coniugem tuam. Coniunx vocatur à prima desponsationis fide, quam concubitu nec cognouerat, nec* ^b *cognosciturus erat.* His igitur auctoritatibus manifestum est, quia postquam per desponsationis fœdus inter duas personas ex maiori parte fuerit coniugium ex utrorumque voluntate contractum, non ^c potest ulterius frater uxorem fratris ducere, nec soror sororis marito nubere. Vnde legitur in concilio Triburiensi capitulo x. *Decretum est, ut quamvis mulier nupta esse non potuerit legitimo viro, desponsatam tamen fratri frater habere non possit.* Hæc tibi interim carissime ad interrogata sufficiant. Ex his enim quasi rationum ^d scintillis poteris maiora colligere, & quibus necesse fuerit de propositis satisfacere. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Ioanni
eadem gratia Aurelianensis ecclesiæ episcopo
salutem. C.

Expectans expectaui & non intendisti mihi,
quia altare de basilicis, quod mihi in concilio

fornicatores, adulteri, fœneratores & alij qui in Christianismo offendunt, (exceptis his qui pœna capitali puniendi sunt,) a nobis distringendi & corrigendi sunt, & ipsi & eorum res nostri sunt iuris. Et hæc est antiqua & inconcussa consuetudo non tantum Carnotensis ecclesiæ, sed omnium ecclesiarum pertotum regnum Galliarum. & hoc astruere parati sumus, sive in ecclesia nostra, sive in omni ecclesia quæ

^a aliàs, ^{ca} monicè.

^a canonicum super nos possit facere iudicium.

Cesset ergo à tali incœpto prudentia vestra: & sicut inconcussum vultis habere principatum vestrum, sic ecclesiam permittite habere ius suum. Nec obsit nobis apud excellentiam vestram, quòd vos & vestram diligimus, & invi-

^b aliàs, ^{mo} nente.

ti adversum vos aliquid etiam ratione ^b movente attentamus. Sciat autem prudentia vestra, quia quod fecerunt ministri vestri in prædictum archipresbyterum, graviter ferimus, sed propter dilectionem vestram dissimulamus. Sed si res in peius, quod absit, se verterit, adhuc ab eis pro officio nostro districtè exigemus. Valete.

^c al. ^{vene-} rando.

Manassa ^c reverendo Remorum archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem in Domino. C I I.

^d unus v. c. morsibus.

^e cod. Put. in cuius ista surrepsere notitiam.

Quàm crebris lutorum^d incursionibus, quàm multiplicibus filiorum alienorum deceptionibus aggravata sit Belvacensis ecclesia, non est necessarium vestram docere prudentiam,^e cuius ista non præterire notitiam. Sed quia ec-

ecclesia illa in Christo me genuit, & fundamen-
 tum religionis in me posuit, quamvis ab aliis
 quantum Deus donavit, superædificatum sit:
 cū infirmatur, non possum non infirmari:
 cū scandalizatur, non possum non vri. Vnde
 non miretur vigilantia vestra, si apud ^a pater-
 nitatem vestram intercedo pro genitrice & nu-
 trice mea: vt vos qui quotidianas eius ruinas
 frequenti relatione cognoscitis, pro officio ve-
 stro lamentabilibus eius lapsibus occurrere
 studeatis. Vestrum est enim dissipatas oves in
 die nubes & caliginis per avia quærere, & ad
 ovile, quantum ad vos pertinet, reducere, li-
 cèt velint ^b errare, licèt velint perire. Vestrum
 est etiam quærendo oves perditas, per ardua
 vos & aspera coarctare, vt possitis gaudens &
 non gemens bonam æternò iudici de commis-
 sa sollicitudine rationem reddere. Vestrum est
 oves morbidas quæ contagione sua ^c plurimas
 perdunt, ab ovili interim remove & inter
 eas quæ vocem pastoris audiunt non connu-
 merare. Sanis autem & non errantibus pascua
 providere, & pastori quem oves cognoscunt
 & expetunt, ovile committere. & quia integri-
 tatem personæ ^d electi per vos benè nostis, &
 voluntatem summi pontificis & consilium su-
 per hoc audistis, sanum consilium mihi ^e vide-
 retur, vt communicato & confirmato cum coe-
 piscopis consilio, consecrationem electi prædi-
 ctæ ecclesiæ ^f acceleraretis: ne differendo, vel
 non faciendo quod vestrum est, honorem ve-
 strum alteri detis. Non enim licet Regibus,
 sicut sanxit octava synodus, quam Romana ec-

^a al. fraterni-
 tatem.

^b sic epist.
 89. in fine.
 S. Augu-
 stinus in ca.
 displicet can.
 23. q. 4.
^c al. pluri-
 mos p. ab
 ovili inter-
 dum rem.

^d Galonis ex
 ex collatione
 epist. 104.
^e al. videtur.

^f al. accelera-
 ris.

clesia commendat & veneratur, electionibus
 episcoporum se immiscere, vel aliqua eas ratio-
 ne ^a impedire. Francorum etiam Reges Caro-
 lus & Lodovicus electiones episcoporum ec-
 clesiis concesserunt, quod & in suis capitulari-
 bus ^b scriptum reliquerunt, & in conciliis epis-
 coporum provincialibus sanciri permiserunt.
 Habeat ergo Deus in ecclesia sua principaliter
 quod suum est. Habeat Rex posteriori ordine
 post Deum quod sibi à Deo concessum est.
 Neque id impedire videatur, quod Regi de
 obnoxietate parentum eius invidiosè sugge-
 stum est: quia secundum mediocritatem suam
 de honestis parentibus progenitus est, & ob-
 noxietas eorum à nullo vivente legitimè com-
 probari potest. Quod si Deus vult humilia &
 mundi infirma suo more eligere vt confundat
 fortia, quis est qui possit vel debeat eius ordi-
 nationi resistere? Sic David de post fortantes ad
 regnum assumptus est. Sic Petrus ad summum
 apostolaturn de piscatione vocatus. Sic multi
 egeni de pulvere suscitati & ad summa regi-
 mina Dei providentia ^c sublimati: vt ostende-
 ret quia apud eum mundi sapientia vel secula-
 ris potentia nullius sunt momenti. Sed quia
 hæc omnia ^d non ignota sunt vobis, summam
 repetendo concludam nostræ apud vos inter-
 cessionis, videlicet vt labenti ecclesiæ citò sub-
 venire studeatis. Vale.

^a al. *præpedi-
re.*

^b lib. i. cap.
84.

^c al. *suble-
vati.*

^d al. *ignora-
ta.*

*Paschali summo pontifici Ivo humilis Carnotensis ecclesie
minister, cum Petro militare, & cum Petro
donativum recipere. CIII.*

Filius vester & confrater noster ^a Silvane- ^a *confer.*
 ctenfis episcopus pro Romana ecclesia con- ^{epist. 244.}
 tra Romanam ecclesiam absque audientia & ^{258.}
 iudicio de propria sede pulsus, rerumque sua-
 rum damna perpeffus, quamvis hoc anno redie-
 rit à sede apostolica munitus litteris apostoli-
 cis, tamen nec apud Regem tribulationis suæ
 aliquod invenit remedium, nec apud metropo-
 litanum suum paternum suffragium, nec apud
 comprovinciales suos fraternum solatium.
^b Reditus quoque præbendæ suæ Parisiensis, de ^b *al. reddi-*
 qua specialiter intuitu misericordiæ mandave- ^{tuo.}
 ratis, nullos recepit: imò, sicut dicitur, decanus
 Parisiensis præbendam suam alteri tradens, epi-
 scopi præbendam sibi mancipavit. Condolens
 itaque non tantum eius miseriæ, quantum in-
 gemiscens apostolicæ sedis iniuriæ, hac æstate
 eum apud me detinui, & pro modulo meo sti-
 pendia ministravi. Supplicando itaque moneo,
 & monendo supplico, vt tam pro vestra quàm
 pro destituti filii iniuria, iam non desistatis ar-
 eum intendere: sed cervici eorum, qui con-
 temptores extiterunt præceptorum apostoli-
 corum, nitamini gladium ^c fortiter imprimere. ^c *1. excom-*
 Si enim filius vester, creatio vestra, sub mater- ^{municatio-}
 nis alis protectionem non invenit, ignotus ^{nem.}
 quid sperabit? Sicut igitur Romana ecclesia ^d *ca. non de-*
 omnium ecclesiarum ^d mater est & magistra; ^{cet. dist. 12.}

N iij

^a al. pœnitentant.

fic eam decet filiorum iniurias propulsare, & contemptorum inobedientiam vindicare: vt & filius fuisse se subditum gaudeat, & contemptores inobedientes se fuisse ^a pœniteat. Valete.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ecclesia minister, cum de voto filij affectu debiti famulatus obsequium. CIIII.

^b conf. epist. 105.
^c al. liberabilibusque.
^d de quo epist. 95.

Belvacenses clerici melioris famæ, & consilij sanioris, præcedente consilio vestro, consilio optimatum diœcesis suæ, & laude populi, domnum ^b Galonem virum vitæ honestum, ^c liberalibusque studiis & ecclesiasticis disciplinis ornatum in episcopum sibi elegerunt. Pauci tamen ex clericis ^d Stephani, illius repudiati complices, quos sibi pelliculis peregrinorum murium atque aliis huiusmodi vanitatum aucupii inescaverat, huic electioni non adfuerunt, nec tamen ei aliquid quod sacris canonibus obviet, obiicere potuerunt. Cùm verò rem per se impedire non valerent, Regem adierunt, quædam verba auribus eius instillarunt, quæ facile in cor eius eliquaverunt: videlicet quòd prædictus electus discipulus meus fuerit apud me nutritus, ^e apud me eruditus, addentes quòd à sanctitate vestra fuerit electus, & quòd magnus ei futurus esset adversarius si in regno eius aliquando ^f fieret episcopus. Rex itaque virulentis his verbis succensus, & ab omni bona voluntate turbatus non vult electioni assensum præbere, ^g nec electo bona episcopalia dimittere. Vnde electores eius ad

^o unus cod. educatus & eruditus.
¹ al. fueris.
² etiam inrauerat Rex hunc Galonem nunquam futurum episcopum, vt ait epist. 105.

parernitatem vestram iam confugissent, nisi quia metropolitanus eorum eos detinet ^{a unus eod.} con-
dicto die inter contradictores & electores, si- ^{constituto} cut dicitur pacem volens componere, vel for- ^{die.} sitan propter voluntatem Regis rem callidè im pedire. Superest ergo dilectissime pater, vt pro potestate & auctoritate vestra, sicut cœpistis, ecclesiæ, prout clerici rationabiliter postu- laverint, succurratis, & consilium vestrum in- confusibile faciatis, ne insidiatores & detracto- res vestri, subfannando de vobis dicere inci- ^{Luc. cap. 14.} piant: *Hic homo cœpit adificare, & non potuit con- summare.* De cætero notum facio sanctitati ve- stræ, quòd Francorum Rex Romam in proxi- ^{b vox, fran-} mo se venturum dicit, quod tamen non credi- ^{corum vide-} mus. Sed seu veniat seu mittat, cavete & vobis ^{tur è glossa} & nobis, vt semper clavibus & cathenis Petri ^{irreplisse, cū} fortiter teneatur. Et si fortè absolutus fuerit, & ^{anteà regem} ad vomitum, ^{c sicut iam contigit,} reversus fue- ^{tantum di-} rit, evestigio eisdem clavibus recludatur, ^{cat.} eisdem cathenis religetur. Ei hoc litteris ve- ^{c id est, illici-} stris omnibus ecclesiis manifestetur. Ita enim ^{tum consor-} corrosorum dentes confringeris, & iustitiæ ^{tium Bertran-} satisfaciatis. Quòd si fortè Deus cor eius ad ^{di, de qua} pœnitentiam illustraverit, mementote nostri ^{epist. 13. &} ^{105.} qui portavimus pondus diei & æstus: vt sicut fuimus participes tribulationis, ita simus & consolationis. Valete.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, spiritu fortitudinis abundare. CV.

^{d gratiam} Regu perdo-
derat pro in-
stitia huius
cause, vt ait
epist. 141.

De tribulatione qua à filiis vexatur alienis Belvacensis ecclesia, & de Regis Franco-

N iiij

^a *epist. 13.*

cap. 104.

^b *confer*

epist. 104.

^c *vide epist.*

104.

vide Gra-
tia. cau. 22.

q. 4.

^a *et. incidit-*

6.

^c *al construi-*
guntur.

rum in flagitio ^a suo sacrae religioni pernicioſa & ignominioſa pertinacia, nihil apertius & nihil veſtræ auctoritati vtilius & honeſtius ſcribere vel dicere poſſum, ^b quàm ſcripſi: præter quod ſacramentum ſacris canonibus & omni religioni obvium per quendam ſervientem ſuum ad ſuggeſtionem Drogonis cantoris, qui omni religioni quantum prævalet adverſatur, dari fecit, quòd Galo ^c in vita eius nunquam futurus eſſet Belvacenſis epiſcopus. Qua in re prudentiam veſtram muniri oportet ſpiritu fortitudinis. quia ſi tali ſacramento annullari poteſt canonica electio, nulla ulterius in regno Francorum futura eſt, niſi aut ſimoniaca aut violenta intruſio. Quòd ſi ſanctitati veſtræ obiiicitur Regem non oportere cogi ad periurium, recordari poteſtis quid dicat beatus Ambroſius libro primo de officiis. Dicit enim: eſt nonnunquam contra officium promiſſum cuſtodire ſacramentum: Ut Herodes qui iuravit quoniam quicquid petiſſurus eſſet, daret filia Herodias, & necem Ioannis conceſſit, ne promiſſum negaret. Dicit etiam Auguſtinus in ſermone quem fecit in decollatione Ioannis Baptiſtæ: Video David hominem pium, ſanctum, in iurationem temerariam ^d procidiſſe, & maluiſſe non facere quod iuraverat, quàm iurationem ſuam fuſo ſanguine hominis implere. Item, iuravit David temerè, ſed non implevit iurationem maiori pietate. De duobus peccatis elegit minimum. Item Ambroſius in libro tertio de officiis. Ple-
rique ſapè ^e ſe conſtringunt iuriſurandi ſacramento, & cum ipſi cognoverint promittendum non fuiſſe, ſacramenti tamen contemplatione faciunt quod ſpoderunt,

sicut de Herode supra scripsimus. Quanto tolerabilius
fuisset tale periurium sacramento, si tamen periurium
dici posset, quod eiuratus inter saltantium choros promi-
serat? Item Hieronymus lib. 1. super Ieremiam:

Animadvertendum quod iusiurandum hos habeat co-
mites, Veritatem, ^a iudicium atque iustitiam. Si ista
defuerint, nequaquam iuramentum erit, sed periurium. ^a refertur

Et in actione ^b septimæ synodi legitur: Herodes ^c etiam epist. 163. & in ca.
observavit sacramentum, & periit. Petrus negavit eum ^{2. cau. 22. q.}
iuramento, & conversus flevit & salvatus est. Sed ^{2.}

quia scientibus ista loquor, non docendo sed ^b ca. actione.
commemorando & commonefaciendo hæc ^{cau. 22. q. 4.}

dicere me arbitror. Ad summam veniam. Si
Rex à sanctitate vestra, seu per se, seu per alios
pœnitentiam ^c acceperit, & ut pro certo cre-
dimus, ad vomitum reversus fuerit, qualiter me ^c sic v. c. an-
habere debeam, instruite & litteris præmunite. ^{tea, egerit.}
Valete. ^{De Philippo}
^{epist. 104.}

Henrico ^d excellenti Anglorum Regi Ivo humilis Car-
notensis ecclesie minister, in eo vivere & regnare
per quem Reges regnant. CVI.

^d primo, qui
filius Vil-
lielmi secun-
di.

Quoniam paterni regni solium conscende-
re vos fecit divina ^e dispensatio, pro gra-
tia ^b nobis collata divinam interpellamus cle-
mentiam, quatinus paternos mores, paternam
vos faciat imitari honorificentiam; ut in nullo
vestra sublimitas ab eorum nobilitate degene-
ret, & in nullo ab eorum frugalitate declinet.
Et quia res omnes non aliter bene administran-
tur, nisi cum regnum & sacerdotium ^t in unum

^e unus cod.
misericordia. ut
initio epist.
93.
al. vobis.

^f hoc sapè re-
petit epist. 3
60. 214. Et
239.

convenerint studium, celsitudinem vestram obsecrando monemus, quatinus in regno vobis commissio verbum Dei currere permittatis, & regnum terrenum cœlesti regno, quod ecclesiæ commissum est, subditum esse debere semper cogitetis. Sicut enim sensus animalis subditus debet esse rationi, ita potestas terrena subdita esse debet ecclesiastico regimini. Et quantum valet corpus nisi regatur ab anima, tantum valet terrena potestas nisi informetur & regatur ecclesiastica disciplina. Et sicut pacatum est regnum corporis, cum iam non resistit caro spiritui: sic in pace possidetur regnum mundi, cum iam resistere non molitur regno Dei. Hoc cogitando, servum servorum Dei vos esse intelligite non Dominum, protectorem non possessorem: vnam debere esse de cedris Libani quas plantavit Dominus, in qua nidificent passeres, id est sub cuius tutela quiete fructificent, & ^a conversentur Christi pauperes: quorum orationes pro statu regni vestri & incolumitate vestra quanto quietiores, tanto saniores, quanto saniores, tanto constat esse efficaciores. Hoc enim faciendo, & regnum terrenum quiete Deo cooperante possidebitis, & ad regnum æternum eiusdem miseratione pervenietis. De cætero commendo vobis hos canonicos nostros præsentium litterarum portitores, quos ecclesia nostra excellentiæ vestræ pro sua necessitate transmittit: quatinus ea audita pro-ut vobis visum fuerit, & Deus inspiraverit, eidem necessitati occurratis, & caritatem, quam erga eandem ecclesiam parentes ^b vestri

Psal. 103.

*^a al. confer-
vantur.*

*^b ut epist.
118.*

habuerunt, & vos habere studeatis. Eadem enim ecclesia parentes vestros specialius ceteris benefactoribus suis ^a habet in memoria, ^{a al. habet cum memo.} tam pro eorum excellentia quàm pro eorum munificentia. Valete.

*Reverendæ Anglorum reginæ Matildi Ivo humilis
Carnotensis ecclesiæ minister, in finibus terræ
audire sapientiam Salomonis.*

C VII.

Quoniam vnam te esse de prudentibus mulieribus fama divulgante cognovimus, corpore longè positam, præsentem te nobis bonæ opinionis odor exhibuit, & ad diligendam caritatem, quam in te castarum mentium sponfus ordinavit, excitavit. Vnde à tua excellentia mutuam promereri cupimus, dilectionem, quam propter præclaram memoriam Reginæ Anglorum Mariæ, ecclesiæ, cui auctore Deo licet indigni deservimus, ante tua tempora exhibuerunt Reginæ Anglorum. Nec indecens est religioni & famæ tuæ, si quem diligere debes communi sorte ut hominem, quodam privilegio diligas ut Christi sacerdotem, & Christianæ religionis pro suo modulo dilectorem. Hac itaque confidentia transmisimus tuæ liberalitati duos de canonicis nostris, qui necessitatem ecclesiæ nostræ tibi referant, ^b & benedictionem quam cordi tuo Deus imanserit, si ^{b conf. epist.} ^{142.} cut benedictionem accipiant. Peto etiam ut ad imprimendam arctius menti meæ tuæ excellentiæ memoriam, poderem, vel aliquam aliam

vestem sacerdotalem parvitati meæ transmittas, qualem deceat & Reginam dare, & episcopum in celebratione divinorum sacramentorum induere. Valete.

Paschali summo pontifici Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, debitam cum omni devotione obedientiam. CVIII.

^a in v. c. hoc argumentum est, quod monachus non accusandus est de his que fecit ante conversionem.

^b hunc sepe culpatur & reprehendit, ut epist. 59. in fine. Et 66. & 67.

Quanta^a caritate hactenus sollicitudo Romanorum pontificum quieti invigilaverit monachorum; quanto fervore studuerit procul fieri infestationes monasteria gravantium à vexatione monasteriorum, quanto etiam cautelæ studio discuti mandaverit personas & causas accusantium & testificantium, non est nostrum docere doctores nostros, à quibus tantam expectamus formam præcepta implendi, sicut accepimus regulam præcipiendi. Quæ omnia si observare vult sanctitas vestra in causa domni abbatis maioris monasterij, nec accusatores admittendos credimus ad accusandum, nec testes ad testificandum. Primò enim si personam accusatoris Turonensis^b videlicet archiepiscopi attendimus, penè omnia quæ in ordinatione eius facta sunt, contra ordinem usurpata sunt. Crimina verò adversum se commissa vel in se admissa, periurium videlicet & proditio, quæ in prædictum abbatem intendit, non sunt facile, quantum videtur, à iudicibus ecclesiasticis audienda: quæ aut nunquam perpetrata sunt, aut ordinata curatione ad sanitatem perducta sunt, cum dicat

apostolus: *Qui videbantur esse columna, quales ante Gal. 2.
 tea fuerint, nihil mea interest. Deus enim personam
 hominis non accipit.* Quæ si vera essent, tunc di-
 cenda fuissent, quando videbat eum in publicis
 conventibus de ecclesiasticis negociis cum
 episcopis iudicantem, pontificalia sacramen-
 ta tractantem: quæ tractare non debet nisi ma-
 nus à crimine immunis, & conscientia inno-
 centiæ testis. Si de his rectè pulsari poterat, ma-
 gis arguendus erat propter vsurpationem sa-
 cerdotij, quàm propter gerendam sollicitudi-
 nem monasterij: in qua nullum novimus esse
 genus ecclesiastici sacramenti, cùm dicat Hie-
 ronymus monachorum institutor præcipuus:
*monachus non docentis habet officium, sed plangen-^a citat sup.
 tis, qui se & mundum lugeat.* Sed dicet aliquis, *epist. 36.*
 quia tunc meritò tacuit, quando in episcopatu
 eum non læsit. Tanto minùs itaque iste alienæ
 vitæ curiosus inspector & suæ desidiosus corre-
 ctor audiendus ^b est, qui modò syncerum vas ^b *vnus v. c.*
 non amorè iustitiæ, sed livore vindictæ nititur *attendendum*
^c incrustare, non incrustatum à sorde mundare. *est.*
 Credo enim & benè credo, quia cùm veterem ^c *Horat. lib.*
 hominem depositurus, & novum pariturus, ve- *1. saty. 3.*
 tustatis suæ saccum in oculis Dei mē præsentē
 conscinderet, & omne noxium quod intus la-
 tebat per confessionem oris effunderet, si hæc
 dedecora in se agnovisset, nullatenus abscon-
 disse. Denique si causam huius accusationis
 inspicitis, manifestè scitis non aliunde exarsisse
 istam malivolentiam, nisi inde quòd interdi-
 cente sedis apostolicæ decreto non potest Tu-
 ronensis archiepiscopus in maiori monasterio

^a ut in ca.
abbatem. &
ca. luminoso.
can. 18 q. 2.

publicas missa s^a celebrare, erga monachos im-
periosè agere, bona monasterij prout libuerit
vsurpare. Vnde etiam hoc anno in synodo
agens, sicut dicunt qui adfuerunt, quantum in
se est, Iuliani renovavit decretum: videlicet,
*ne quis seculo renunciaturus parochianorum suorum ma-
nus ingrederetur monasterium.* Postremò si testifi-
cantium personæ discutiuntur & causæ; tales
sibi ^b subornavit, quos inter notos notum est
aut maculis aspersos, aut sibi consanguineos,
aut mercede conductos, aut de domo sua pro-
ductos. quibus personis sicut scitis facilè pote-
rit imperari, vt testimonium perhibeant tam
mendacio quàm veritati. Cum igitur ea quæ di-
cta sunt ita se habeant, quamvis non necessariò,
tamen supplicando exhortamur sanctitatem
vestram, quatinus sic in hac causa paternarum
traditionum tramitem teneatis, vt & innocen-
tia non periclitetur, & perversa voluntas iusto
talione punienda suis conatibus corruat, suis-
que nexibus innodetur. Valete.

^b al. subordi-
navit.

*Paschali summopontifici Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ
minister, sicut auctoritate, ita præminere virtute. CIX.*

Quoniam apud nos cotidie videmus eccle-
siam ruentem, & nullam aut penè nullam
manum erigentem, & pro domo Israël murum
ponentem: caritas Christi vrget nos vt dolorem
cordis nostri, quo pro morte & morbis ovium
Christi cruciamur, paternitati vestræ revele-
mus. Interest enim capitis membrorum imbe-
cillitatibus providere, & pro valetudinum

quantitate vel qualitate congrua remedia procurare. Cum enim à latere vestro mittitis ^a ad ^a *confer locos epist. 60. & 87.* nos Cardinales vestros tanquam filios vterinos; quia in transitu apud nos sunt, non tantum non possunt curanda curare, sed nec curanda proficere: inde est quod multi præpositorum facta gladio linguæ ferire cupientes, dicunt sedem apostolicam ^b non subditorum quærere sanitatem, sed suam, aut ^c lateralium suorum quærere commoditatem. Vnde ego & quidam conregionales nostri hoc murmur non æquanimiter accipientes, vtpotè Romanæ ecclesiæ filij vnanimis scribere decreuimus sanctitati vestræ, ^d vt alicui transalpino legationem sedis apostolicæ iniungatis, qui & viciniùs subrepentia mala cognoscat, & ea vel per se vel per relationem ad sedem apostolicam maturiùs curare prævaleat. Cui sollicitudini nullum magis cognouimus idoneum, quam ^e domnum Lugdunensem archiepiscopum, qui & in eodem officio iamdiu ministravit, & vt experimento cognouimus tam Romanæ ecclesiæ quàm transalpinis ecclesiis ^f mirabiliter profuit. multos ^f *in plerisque leg. venerabiliter, de Hugone loquitur vt epist. 24.* enim ad visitandam sedem apostolicam præpediunt, aut pericula imminencia, aut rei familiaris indigentia, aut itineris difficultas, aut proprij corporis imbecillitas. Vnde si velletis mediocritatis nostræ suggestioni adquiescere, congruum videretur, vt mediatricem personam huic sollicitudini præficeretis, potissimum in eadem sollicitudine consuetudine & vtilitate probatam, quæ emergentiâ mala tanto frequentiùs quanto viciniùs agnosce-

^b in v.c. Pug.
non clerico-
rum quærere.
vide in hanc
rem Ioannem
Salesber. Po-
licrat. lib. 6.
cap. 24.
^c al. collate-
ralium.
^d eadem scri-
bit epist. 12.

^e al. domi-
num.

^f in plerisque
leg. venerabi-
liter, de Hu-
gone loquitur
vt epist. 24.

ret, & levamina quæ melius valeret, adhiberet. Ausu quidem familiaritatis & filialis amoris hæc scribo: quia sic ego cum multis ecclesiæ Dei melius credo posse consuli, & æmulorum
^a obtrectiones. ^a obtrectiones posse vitari. Etenim discipuli Domini, Domino ^b licet nihil ignoranti, plurima necessaria suggesserunt, quæ ad informandam posteritatem prælatorum non solum patienter audivit, sed etiam æquanimiter adimplevit. Valere.

^a al. detractiones.
^b al. licet non ign.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis sanctitatis sue filius, quicquid potest esse feliciss.

C X.

^c al. domus
 Da.

Quoniam pro gratia nobis collatâ, decorem ecclesiæ ^c Dei diligimus, multa inordinatè in eadem fieri vehementer dolemus. Qui in quibusdam subditis cum quædam illicita corrigere, vel cum quosdam ad meliora promovere studemus, ipsi in stercorebus suis computrescere cupientes, litteras à sede apostolica, nescio quibus subreptionibus impetratas nobis deferunt ad palliandam malitiam suam, vel defendendam inobedientiam. unde fit in ecclesia mirabilis contemptus mandatorum Dei, & ineffabilis morum corruptela: cum ibi invenit quorundam perversitas incorrupta confugium, ubi innocentia sola deberet habere præsidium. Et quod mirabilius & miserabilius est, isti vitæ suæ curiosi corruptores ^d ab ipsis columnis gratanter audiuntur, cum vitam religiosorum aliquibus maculis respergere moliantur.

^d quidam
 cod. ab omnibus col.

moliuntur; quibus non est credendum de alie-
 na iniustitia, quamdiu non ^a discesserint à sua. ^a *al. discedunt;*
 Cum itaque tam pro nostra insufficientia, quàm
 pro subditorum dūritia prædictæ causæ de fru-
 ctu laboris nostri penè desperare nos cogant,
 onus quod penè infructuosè portamus, de-
 ponere sæpè deliberamus, ^b & pennas colum- ^b *ut epist.*
 bæ nobis dari flagitantes avolare à molestiis ^{17. Et 25.}
 inutilibus, & in mentis ^c solitudine quiesce- ^c *al. mentis.*
 re præoptamus. Hac itaque necessitate com-
 moniti, præsentiam sanctitatis vestræ adire cu-
 pientes, & de his quæ ^d dicta sunt, cum multis ^d *al. prædi-*
 aliis vobiscum tractare cupientes, venimus pe- ^{cta.}
 nè usque ad Alpes: in quarum angustiis, quia
 insidias nobis paratas audieramus, usi magno-
 rum virorum consilio ^e inito itinere superse- ^e *al. incepto*
 dimus. dōmnum itaque Gualonem confra- ^{i itinere.}
 trem & coepiscopum nostrum, qui in suspe-
 ctis locis ad occultandum se aptior est, pater-
 nitati vestræ transmisimus, in cuius ore verba
 nostra posuimus: quatinus eum tam pro sua
 quàm pro nostra necessitate paternè audiat, &
 quæ corrigenda sunt corrigatis, & quæ utiliter
 statuenda, firmiter statuatis. Quamvis enim
 quod ratio suadet, vel quod usus approbat, vel
 episcopalis moderatio disponit, per se satis vi-
 gere videatur: tamen ^f carius fit, & quasi qua- ^f *al. clarius;*
 dam luce irradiatur, cū id quod prohiben-
 dum vel præcipiendum est, decreto apostolico
 roboratur. Valete.

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
humilis ecclesie Carnotensis minister salutem &
servitium. CXI.*

Colloquium vestrum iam à multo tempore
desiderans, speravi me posse paternitati
vestræ loqui in conventu ad quem invitati era-
mus in civitate Vellavorum,^a & ore ad os cla-
morem facere de iniuriis quas mihi & ecclesiæ
mihi commissæ infert Hugo Puteacensis,
more suorum semper rependens mala pro
bonis: quem nec pudor humanus, nec fides
quam mihi debet ut domino, detinet à rapinis,
dum nulla nostra in eum præcesserit iniuria,
vel nulla ei à nobis sit denegata iustitia. Quod
ergo certa ratione tunc distulimus, nunc præ-
sentibus litteris, flexis genibus cordis, postula-
mus: ut eum à nobis excommunicatum ex-
communicetis,^c & divinum officium Merari-
villæ & eius adiacentiis interdicatis; & Aurelia-
nensi episcopo, ut idem faciat^d apud Putea-
cum, præcipiatis. Alioquin, si principes mundi
plus rimemus quàm Deum, manifestè iam por-
tæ inferi prævalebunt: & qui pro domo Israël
murum ponere debemus, secundum propheti-
cam irrisionem canes muti non valentes latrare
reputabimur. Res enim ecclesiasticæ, sicut te-
stantur etiam seculi leges, quia divini iuris sunt,
in nullius bonis sunt. & ideò prorsus errat, qui
pro suis occasionibus aut principum iussio-
nibus, a quibuseas maximè servari convenit,
vsurpat, & malè tractat. Vnde ait Papa Symma-

^a *al. Vellano-
rum.*

^b *epist. 76.
& 112. &
211.*

^c *ut epist.
76.*

^d *quia ex-
communica-
tus à suo epis-
copo, debebat
etiam ex-
communicari
à vicinis.
epist. 76.*

*vide epist.
143.*

chus in sexta synodo : *qui prædia ecclesiæ petierit, vel acceperit, vel possederit, vel retinuerit, nisi se citò correxerit, anathemate feriatur, sitque danti & accipienti, vel possidenti anathema.* *ca. quicumque. Et ca. prædia. can. 12. q. 2.* Ista dicendo prudentiam vestram non docemus, sed ad officij vestri sarcinam fortiter portandam cohortamur, quatenus pusillanimitatem nostram consolatio vestra confoveat; patientiam nostram fortitudo vestra communiat. Valete.

Ivo humilis Carnotensis minister Fulconi^a Parisiensis ecclesiæ decano, & clero sibi commissio dilectionem & salutem. CXII.

^a Hic postea electus fuit episcopus Parisiensis. epistol. 138. &

Quoniam omnis iniuria ecclesiastica quæ admonitione non corrigitur, anathemate plectenda est, si ancillam ecclesiæ vestræ adversus dominos suos calcitrantem excommunicastis, quod vestri iuris erat fecistis, maximè cum dominorum potestatem in servos suos illibatam debere esse lex^b constituat, nec cuiquam hominum ius suum detrahi posse permittat. Quòd autem ex consuetudine ecclesiæ vestræ hoc vobis licere absque alterius personæ interpellatione adseritis, non est hæc solius Parisiensis ecclesiæ consuetudo, sed etiam Carnotensis, & aliarum ecclesiarum, quibus episcopali auctoritate excommunicandi ius concessum est. Vnde non aliud sanius consilium vobis dare possumus, quàm ut consuetudinem fortiter teneatis: à qua si semel^c cesseritis, non ad arbitrium vestrum recuperare valebitis. De cetero culpo dilectionem vestram, quòd^d Paganum

164.

^b l. 2. D. de his qui sunt sui vel al. iur.

N. B.

^d al. discesseritis.

^c cuius meministi epistol.

114.

O ij

^a vide epist.
76. & 124.
addatur
etiam finis
epist. 60.

à nobis ecclesiasticè excommunicatum, & apostolica auctoritate exigentibus culpis suis in infamiam pulsum, in communionem recipitis, & ^a Hugonem Puteacensem similiter, quod à nobis fieri de vestris excommunicatis manifestè culparetis. Moneo itaque ut de cetero quam à nobis iustitiam in necessitate vestra vobis fieri velleris, eandem nobis in nostra necessitate faciatis: ne si vos negligentes invenerimus in nostris, & nos similes inveniamur in vestris. Et ut hoc apostolica auctoritate debere fieri sciat, litteras domni Papæ, quas misit Senonensi ecclesiæ, & Aurelianensi, & Parisiensi interim vobis transmittito, quas iam bullatas domnus metropolitanus accepit.

Daimberto Dei gratia reverendo Senonensium archiepiscopo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, filialem subiectionem & fraternam dilectionem.

CXIII.

^b de qua in
epist. 115.

De electione ^b domni Manassæ facta in Deum à Meldensi ecclesia, pia tripudiatione gaudemus: quem bonæ indolis adolescentem & melioris spei iuvenem evidenti morum mansuetudine comperimus, partim aliorum relatione didicimus. Vnde ad eius consecrationem tam pro vestra paterna admonitione, quam pro eius optabili dilectione gratanter occurreremus, etiamsi ad remota loca hac de causa invitaremur. Sed quæ difficultates, quæ pericula vias nostras sepiant, non minùs novit vestra paternitas quam nostra parvitas. Vnde si

tanta instantia huic consecrationi interesse nos
vultis, aut locum ad quem securè venire possi-
mus eligite, aut conductum nobis securum
procurate. Alioquin paterna discretione date
veniam manifesta pericula metuenti, quam da-
retis eadem pericula non sine vestræ famæ ia-
ctura subeunti. Quòd si regius metus, vel alio-
rum qui adversum nos iniuste sæviunt, abesse
coegerit: consecrationem quam voce & mani-
bus facietis corporaliter præsentem, confirma-
bimus litteris ^a & corde corporaliter absen- ^a *ut epist.*
tes. Omnibus enim aliis cessantibus causis ve- *II 5. non enim*
hementer doleo, quòd non mereor vestro col- *est validius*
loquio confoveri, vestra consolatione relevari. *dicere sacra-*
Gratias tamen quas possum refero excellentiæ *menta in ele-*
vestræ, quia tribulationibus nostris compati- *ttione episco-*
mini, & doloribus nostris condoletis, & ad *pi, quàm scri-*
subveniendum, manum quantum potestis ex- *bere, ut ait*
tenditis. Quòd si alij confratres nostri similiter *Sidon. Apol.*
facerent, non in tantum portæ inferi prævale- *lin. lib. 7.*
rent. Vale. *epist. 9.*
Matth 16.

*Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo Ivo humilis
ecclesie Carnotensis minister salutem.*

CXIII.

Quòd nostris tribulationibus compatiatur
vestra fraternitas, quantas sufficimus vo-
bis gratias referimus. De pace autem quam in-
ter nos & domnum ^b Ludovicum reformare ^b *conf. epist.*
velletis, hoc vobis respondemus: quia quantum *124.*
testatur nobis conscientia nostra, nullas ei in-
iurias intulimus, & si quid à nobis expostula-

O iij

^a de quo
epist. 112.
^b huius men-
tio epist. 100.
& 112.

^c unus v. c.
ordinationi.
^d al. procli-
ui.

ret, iudicio vestro & confratrum nostrorum li-
benter ei satisfaceremus, & si quid adversum
parvitatem nostram fecit, quod eum non dece-
ret, patienter supportaremus. Hugonem ^a au-
tem Puteacensem, & Paganum ^b transfugam
atque desertorem, sine digna satisfactione sus-
cipere non possumus: quia ita est inter nos non
sine summa obligatione conditum, & aposto-
lica auctoritate roboratum. Si autem Paganus
ideò seipso vult maior fieri, quia deterior seip-
so factus est, & episcopali excellentiæ summa
fiet iniuria, & ^c ordini clericorum ad exorbi-
tandum ^d proclivior patebit via. In hoc ergo
negocio ita præcavete periculo vestro sicut &
nostro. quia ut vobis vera fateamur, malum
quæ Deus permiserit, adversa perpeti, quàm in
parcendo filiis discordiæ, plurimos in discri-
men adduci. De loco autem in quo securè col-
loqui possimus, certum non est mihi consi-
lium: quia intra episcopatum vestrum & no-
strum nullus mihi securus est exitus: nisi frater-
na caritas vos cogeret, quod petere non præsu-
mo, ut vsque ad nos veniretis, & de quibus bo-
num esset nobiscum consultè quando velletis,
tractaretis. Valete,

*Daimberto Senonensis ecclesiæ metropolitano, & suffra-
ganeis eiusdem ecclesiæ coepiscopis suis, Ivo humilis
Carnotensis minister salutem &
obsequium. C XV.*

^e 2. Corint.
7. confer cum
epist. 113. &
119.

Quia apostolicum ^e illud in me comple-
tum est, foris pugna, intus timores, præ-

cordialiter doleo quòd sancto & desiderabili
conuentui vestro interesse non valeo. Et quia
in nomine saluatoris congregatos vos esse non
ambigo, quicquid salubriter statuistis, vobis-
cum statuo: & nominatim dornnum Manas-
sem claris natalibus ortum modestis moribus
ornatum, quem Meldensis ecclesia elegit, cum
eligentibus eligo, & manus impositionem
quam ei facturi estis præsentem corpore, hanc
ego confirmo & facio, quantum in me est, præ-
sens ^a corde. Credo enim vos esse tanti consilij,
tantæ fortitudinis, vt nihil præsumatis illicitum,
nihil subterfugiatis legitimum. Valete.

^a iuxta ca. 1.

2. & 6. dist.

64. & ca. 2.

Et 3. dist. 65.

quo spectat

etiam epist.

113.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesia minister, Adela excel-
lenti Comitissa salutem & obsequium.*

C X V I.

Caritas qua nobilitatem vestram ab initio
dilexi, nullatenus in me refrigescit, sed
præcedentibus & subsequenter in me bene-
ficiis vestris, magis ac magis inardescit. Vnde
excellentiam vestram rogando moneo, & mo-
nendo rogo, vt si quid ^b sinistrum me aduersum
vos vel vestros fecisse vel dixisse suggestum fue-
rit, nullatenus credatis: nec quicquam quod ira
dictante seruientes vestri postulent, ad præsens
statuatis. Cum enim terra exterius sit turbata,
si etiam intestina surgerent bella, periculum re-
pente imminere plebi posset & vrbi. Cum au-
tem Deo prosperante ad nos veneritis, tunc
omnia veriùs addiscetis, & secundum audita
sanius consilium capietis. Valete.

^b al. sinistri.

confer epist.

121.

O iiij

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, cum debito obedientia
felicitem vtriusque vita.*

C X V I I.

^a *confer. epist.*
133.

Cum nuper de amputandis pravis ecclesiarum^a consuetudinibus quædam mandata vel interdicta vestræ paternitatis accepissem, & fratribus mihi commissis denunciaissem, quidam ita gratanter susceperunt, vt non tantum ea verbis approbarent, sed etiam quibusdam additis quæ ad honestatem vel libertatem ecclesiæ prodesse videbantur, iureiurando firmarent. Et quia quibusdam qui sua quærunt, quorum famæ vel commodis hæc & similia obviare videntur, aliquantisper displicent, vt per succedentia tempora inconvulsa maneant sub clavi Petri, ita ea observari per mediocritatis nostræ intercessionem postulant, vt nulli minori^b clavi ea ulterius solvere liceat, & à sua stabilitate convelere. Misimus itaque duos ex nostrorum collegio fratres, qui auribus paternitatis vestræ rei ordinem & causam aperiant: vt cum intellexeritis pro quanta libertate & honestate, vel pro quibus incommodis vitandis fecerint quod fecerunt, auctoritate qua præminetis, missis ecclesiæ litteris confirmetis. Valere.

^b *Sic loquitur epist.* 126.

Henrico excellenti Anglorum Regi, Ivo humilis Car-
notensis ecclesiæ minister, Regi regum^a feliciter
militare. CXVIII.

*^a in uno q. d.
 fideliter.*

Quoniam instantia precum sæpè flectitur
 excellentia Regum, licèt importuni vi-
 deri erubescamus, tamen nunc tertio per por-
 titorem præsentium, Domnum videlicet Gu-
 lielmum ecclesiæ nostræ canonicum sublimi-
 mitatis vestræ aures pulsamus, vt saltē nunc
 benevolentia vestræ ostium apertum sentia-
 mus, quatinus exsuscitetis dilectionem quā
 erga prædictam ecclesiā parentes^b vestri & ^b *confer.*
 affectu habuerunt, & effectu probaverunt. *epist. 106.*
 Cū enim in regibus præcipuè vigere debeat
 pietas, mansuetudo, iustitia: ad pietatem per-
 tinere credimus, quod ad divinum cultum
 etiam vsque ad nos aliquos facultatum vestra-
 rum ramusculos extendi flagitamus. Ad man-
 suetudinē verò pertinet, vt petentium im-
 portunitatem æquanimiter supportetis: ad iu-
 stitiam verò vt promissi vestri debitorem vos
 esse cognoscatis. Non enim ad proprios vel
 humanos vsus aliquid ab excellentia vestra re-
 quirimus: sed in quo non sufficimus ad deco-
 randam vel conservandam domum Dei, admi-
 niculum vestrum misericorditer postulamus.
 Nec infructuosam credimus futuram largitio-
 nem vestram. Quia quod nostris viribus non
 valemus, meritis beatæ & perpetuæ virginis,
 cui Deo auctore famulamur, indubitanter
 obtineri posse confidimus. Valete.

Daimberto Dei gratia Senonensi archiepiscopo, Ivo hu-
milis Carnotensis ecclesie minister salutem &
obsequium. CXIX.

^a *confer.*
^{epist. 113.} ⁶ **Q**uoniam adversus electionem Domni
^{115.} Manassæ ^a contradictionem obortam
 esse audivimus, tum pro ipsius ecclesiæ vexa-
 tione, tum pro ipsius electi iniuria, qua de-
 bemus compassione dolemus. Dicitur enim
 quòd qui adversus prædictum Manassem pro-
 diit accusator, nullo testium sit fultus admini-
 culo, nihil etiam quod præsens viderit vel au-
 dierit in accusatione protulerit, sed quod tan-
 tùm suspicionibus ipse sibi suavit, vel volaticis
 rumoribus coniecitavit. Quod si ita est, cùm
 etiam ipse accusator pridem sit notatus infam-
 ia, nec eius accusatio vllatenus est admitten-
 da, nec iusta electio vllis est dilationibus fati-
 ganda. Habent enim sicut nostis statuta ma-
 iorum, ^b *ut illa cause à Iudicibus ecclesiasticis mini-*
^{citat epist.} ^{220.} ⁶ *mè audiantur, quæ legibus non continentur.* Tamen
^{241.} si prudentiæ vestræ visum fuerit, famæ ipsius
 electi & vestræ congruit, vt quos melioris testi-
^{c iuxta ca.} ^{illud. dist.} ^{23.} monij fratres ^c de clero Meldensi probaveritis,
 ad purgandum eum postuletis, & accepta pur-
 gatione, sub conspectu eum publico ordinetis.
 Si enim præsens essem, si ita res se habet, vti
 superius dixi, nihil aliud reverentiæ vestræ sua-
 derem. Vale.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister Roberto Comiti
Pontivenfi salutem. CXX.*

Si iniuste vobis à Sagienfi episcopo divinum officium interdictum est, displicet mihi tam propter facientem quam propter patientem. Sed quia id non debeo facere proximo quod nollem ab eo pati, ne miremini si christiana quod à nobis petit ad præsens non accipitis. Lex est enim ecclesiastica, ^a ut qui interdicti vel excommunicati sunt ab una ecclesia, ^a *epist. 76. & III.* non recipiantur ab alia. Nec est meum in absentem iudicare, etiamsi penssem ^b vtrum iuste ^b *ita habet v. c. S. G.* an iniuste vester pastor vos obligaverit: cum hoc tantum observare debeam, ut in alienam messem falcem non mittam. Libenter autem tantis malis remedium quærerem, si Deus mihi daret opportunitatem perficiendique facultatem. Vale.

*Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, Adela excellenti Comitissa, patientiæ & pacis abundare
visceribus. CXXI.*

Pro summa caritate qua diligo principatum vestrum, iam ^c semel & secundo monui celsitudinem vestram, ut quod dictante ira suaderent vobis servientes vestri non statim reciperetis, sed reditum vestrum ad nos ad audiendam & cognoscendam veritatem rerum gestarum expectaretis: quia parati erant & adhuc sunt omnes canonici beatæ Mariæ ad exequen-

^c *confer
epist. 116. &
136.*

^a sic loq.
epist. 101.

^b ut epist.
94. & 120.

dum per manum nostram & quod ratio dictaverit, & iustitia exegerit. Cùm itaque ad omnem iustitiam exequendam erga vos & erga vestros promptos se exhiberent, præcepto vestro, sicut dicunt, vestri servientes annonam ecclesiæ apud Castrumduni, & apud Bonam vallem violenter acceperunt, & vinum domni Hilduini cantoris in vico coriariorum ^a saisi-
runt: plurima etiam indigna clericis & hominibus eorum intulerunt. Postulant itaque clerici summa instantia, vt in civitate & per totum episcopatum divinum officium ^b interdicam donec sua recipiant, quæ iniuste & præproperè sibi esse ablata reclamant. Et quia iustitiæ deesse non possum postulavi ab eis inducias, quas vix impetravi, donec ad vos nunc tertio mitterem, & ad corrigendum quod perperam factum est, excellentiam vestram commonefac-
rem. Moneo itaque & consulo, vt clericis sua restitui faciatis, ne tam præclara ecclesia in tam sanctis diebus divino privetur officio, & de vobis à transeuntibus, qualem non deceret, publicetur opinio. In recuperabili enim re non est tam præceps danda sententia, nec malivolorum inordinate satianda sævitia. Monui itaque & iterum moneo suadente caritate qua præcordialiter vos diligo, vt quod corrigendum est corrigatis, & quicquid duriter facere intenditis, usque ad legitimam discussionem differatis: ne digesta ira pœniteat vos fecisse quod faciendum non fuisse ratione docete videbitis. Quòd si admonitionibus & petitionibus meis totiens repetitis adquiescere non vultis, & iustam sa-

tisfactionem respuitis: ne miremini si doleo cum dolentibus, & lugeo cum lugentibus, qui per omnia paratus eram & gaudiis vestris con-
gatuere, & doloribus condolere. Valete.

*Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Vulgrino Pa-
risiensi archidiacono, à zelo iustitiæ non tepescere.*

CXXII.

Quiaportitor litterarum vestrarum festina-
bat ad reditum, & ego publicis & fami-
liaribus negociis præpeditus eram, plura scri-
bere non potui. Breviter itaque de Iudea bap-
tizata & Christiano nupta, postea verò ad Iu-
daismum reversa, fraternitati tuæ responde-
mus: quoniam verum connubium fuit, quod
inter personas eiusdem legis nulla interveniēte
causa quæ coniugium solvit, ritè celebratum
fuit. Quamvis itaque mulier dupliciter forni-
cata sit, quia & ad Iudaismum rediit, & viro
alteri, Iudaici videlicet ritus nupsit: vir tamen
Christianus qui aliam vivente ea duxit, pro-
culdubio adulterium perpetravit. Canon au-
tem manifestè dicit, sicut ipse benè nosti, ^a *Quia* ^a *epist. 225.*
incestus coniunctionibus nihil venia reservamus, nisi
cum adulterium separatione sanaverint. Dicit enim
^b beatus Augustinus in libro de nuptiis & con- ^b *in ca. ult.*
cupiscentia: *manet inter viventes quoddam coniu-* ^c *can. 32. q. 7.*
gale, quod nec separatio nec cum alio copulatio possit ^c *epist. 125.*
auferre. Hieronymus etiam ^c *ad Oceanum de* ^c *in duobus*
morte Fabiolæ: præcepit Dominus uxorem non de- ^c *v. c. ad ult.*
bere dimitti excepta causa fornicationis: & si dimissa ^c *num.*
fuerit, manere innuptam. Quidquid viris præcipitur,
hoc consequenter redundat ad fœminas. Neque enim

adultera vxor dimittenda est, & vir mœchus tenendus. Multa in hunc modum reperiri possent, sed te hæc benè nosse non ambigo. Vale.

*al. Gauze- Iva. ecclesia Carnotensis minister a Galterio fratri, Bel-
rio. vacensis ecclesia bibliothecario, salutem.*

C X X I I I.

Requisitus ex parte tua, qua pœnitentia multandus sit presbyter, qui verba divina sacramenti, & insignia sacerdotalis officij in coniugali benedictione cuiusdam virginis illustriè transmutavit, & alia pro aliis interposuit, hoc interim respondeo, quia specialem sententiam super hoc non inveni, quia nec tale adulterium vel potiùs sacrilegium divinorum

*b al. sacrorũ b sacramentorum ab aliquo perpetratum vltre-
alicubi perp. riùs audiui. Videtur itaque mihi, quia sicut no-
vum genus est criminis, ita procurandum est
novum experimentum medicaminis: ne tamen
aliquid severiùs in huiusmodi sacrilegio sine
divinæ auctoritatis munimine iudicetur. vbi*

*c vt in l. 12. c speciales sententiæ non occurrunt, quantum
de legibus. mihi videtur, generales, quæ super divinorum
D. sacramentorum temeratores promulgatæ sunt,
sufficere possunt. Habetur enim in concilio*

*latius extat
in ca. nihil
can. 7. q. 1. Toletano viij. capitulo. xj. Nihil contra ordinem,
temeritatis ausu præsumatur: neque illa quæ summa
veneratione censentur vel minimo præsumptionis actû
solvantur. & post pauca. Si quis hæc temerare præ-
sumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.
Item in decretis Iulij Papæ episcopis per Ægy-
ptum missis: sacerdos aliter quam præceptum est fa-*

tiens, tamdiu à sacrificando cessabit, quamdiu legitima poenitentia satisfactione correptus ad gradus sui officium redeat quod amisit. Et hæc de his qui simpliciter & ignoranter erraverunt; quanto magis de his qui fraudulenter verba sacra perverterunt, & ita mulierculam simpliciter accedentem, quantum in se fuit, fornicationi addixerunt? Et de his ista sufficiant. Vale.

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo humilis ecclesia Carnotensis minister per omnia devotum obsequium. CXXIIII.

Noverit paternitas vestra quoniam Hugo ^{a Iunge epist. III. & II2.} Puteacensis timore Dei tactus, & corde compunctus, ea quæ ecclesiæ nostræ abstulerat, quantum ad portionem suam pertinuit, integerrimè reddidit. Mihi verò quæ mea & meorum erant, se cuncta redditurum datis obsidibus sub fidei sponcione firmavit: & quia de discretionem à vestra paternitate fueram commonitus, ea interim accipere distuli quam diu abstinuerit ab exactionibus & angariis, quas in terra Fraxineti facere consuevit. Vnde gratias referimus quantas possumus vestræ paternitati, qui manum nobis in hac necessitate porrexist, & qua debuit miseratione condidit. Rogamus etiam ut causa nostri de cætero non teneatis eum interdictum vel excommunicatum, neque suos, quamdiu in sponcione sua perseveraverit, & prædictas exactiones non acceperit. Dominus ^{b epist. II4.} verò Ludovicus non vult nobiscum pacem componere, quia nolo Paga-

^a *al. schif-
matis.*

num illum in infamiam lapsum, qui matrem suam evisceravit, & quibus potuit vnguibus ^a scismatis laceravit, honoribus ecclesiasticis sublimare. Ego itaque per manum vestram offero ei omnem iustitiam, vel si ad satisfactionem venerit, quam ei potero facere lege non contradicente misericordiam. Et quia vtrunque refutat, vnum consilium mihi restat expectare misericordiam Dei, donec iustificet causam meam. Valete.

^b *in alio
exemp. Vm-
berto male.*

*Daimberto^b Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
humilis ecclesie Carnotensis minister, cum
humili devotione servitium.*

C X X V.

*confer cum
epist. 188.*

Heb. 13.

De Hierosolymitanis, quorum vxores fornicatæ sunt, benè mihi videtur sentire sanctitas vestra: quia secundum evangelicam & apostolicam doctrinam oportet eos aut ad proprias vxores redire, aut eis viventibus sine vlla carnis commixtione manere. Alioquin ij qui nec adulteras mulieres abhorrent, adulteri reputabuntur, & adulterorum pœna apud Deum iudicabuntur, secundum illud apostoli. Fornicatores & adulteros indicabit Deus. Vnde Augustinus in libro de x. cordis: *Non adulterabis, id est non ibis ad alienam aliquam præter uxorem tuam.* Idem in libro de nuptiis & concupiscentia.

^c *cap. 20. &
refertur in
ed. 28. cau.
31. q. 7.*

Usque adeò manent inter viventes semel inita iura nuptiarum, ut potius sint inter se coniuges etiam separati, quàm cum his quibus aliis adhaerunt. & paulo post: manet inter viventes quoddam coniugate, quod

quod nec separatio, nec cum alio copulatio possit auferre. Inde etiam Hieronymus ad Oceanum: *præcepit Dominus uxorem non debere dimit-* Matt. 16. & in c. 19. can.
ti excepta causa fornicationis: & si dimissa fuerit, ma-
nere inuictam. quicquid viri præcipitur, hoc consequen- 32. q. 5.
ter redundat ad fœminas. Neque enim adultera uxor
dimittenda est, & vir mæchus retinendus. His &
 aliis eiusmodi auctoritatibus freti, si aliquando
 apud nos causa fornicationis tale divorcium
^a contigerit, censura ecclesiastica cogimus se- al. contin-
 paratos vel sibi reconciliari, vel sine spe mane- gat.
 re coniugij. Quod si ij qui debent uxores vir-
 tute præcedere, volunt uxores victrices esse li-
 bidinis, ^b ipsi autem vincuntur à libidine, qui epist. 148.
 aliis mulieribus cupiunt adhærere, monemus
 eos, ut considerantes fragilitatem vasis mulie-
 bris id infirmiori sexui indulgeant, quod for-
 tiori indulgeri desiderant. Dicit enim beatus
 Augustinus de sermone Domini in monte: ni- refertur in
 hil enim iniquius quàm fornicationis causa dimittere c. nihil. can.
 uxorem, si & ipse vir convincitur velle fornicari. Oc- 32. q. 6.
 currit enim illud apostoli: In quo enim alterum iudicas,
 te ipsum condemnas. eadem enim agis quæ iudicas. Qua-
 propter quisquis fornicationis causa vult abiicere ux-
 orem, debet & ipse à fornicatione esse alienus. Idem
 in libro de verbis Domini tractatu xlvii. Inta-
 ctam queris, intactus esto. Puram queris, noli esse impu-
 rus. Quod si reprehensibiles se esse futuros for-
 midant quod fornicarias mulieres recipiunt, Hieronymus
 audiant quid dicat Hieronymus in explanatio- super Osee
 ne Osee: Non est culpandus Osee propheta, si mere- lib. I. ad cap.
 tricem quàm duxit, convertit ad pudicitiam, sed potius I. citatur e-
 laudandus quod ex mala bonam fecerit. non enim qui tiam epist. 148.

bonus permanet, polluitur si societur malo, sed qui malus est in bonum vertitur si boni exempla seclentur. Et quia non ignoranti legem loquor, hæc pauca quæ dicta sunt ad inquisita sufficere arbitror. Valete.

*Daimberto Dei gratia Senonensis ecclesie archiepiscopo,
Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, salutem
& obsequium. CXXVI.*

^a *al. agimus.*

^b *vide epist.
121.*

^c *ut etiam
libertini, e-
pist. 133. &
conditiona-
riis, epist.*

^d *147.
sic ut. an-
tea. extra-
nea f. gentis.*

^e *ita loq. e-
pist. 117.*

Gratias ^a referimus excellentiæ vestræ, quod paterna diligentia super nos vigilatis, & ne turba maior inter ecclesiam Carnotensem & Comitissæ clientelam concitetur, præcavere nos monetis. Quod & nos studuimus, quamvis multis iniuriis laceffiti, ^b multis contumeliis provocati. Certum tamen habeat amantissima vestra paternitas, quia iuramētum quod fecerunt clerici de non recipiendis vulgo ^c natis in concanonicos, vel quibuscumque aliis de ^d extranea familia genitis me inconsulto fecerunt. Sed quia non est meum filios mihi commissos in infamiam detrudere, ne periurium incurrerent, non solum quod fecerant indulsi, sed etiam apud domnum Papam pro eis intercessi, ut quod fecerant approbaret, & decreti sui pagina roboraret, ne cui minori clavi ^e solvere liceret, quod sub principali clavi seratum esse cognosceret. Huius itaque decreti formam sanctitati vestræ transmisi, ut si fortè colloquium cum Comitissa vos habere contingerit, persuadeatis ei, ut hanc iniuriam, quæ quantum ad eam pertinet, nulla est, æquani-

mitter ferat, aut quod iustitia & lex dictaverit, accipiat. Alioquin parati sunt clerici magis in æternum exilium trudi, quàm ad periurium aliquo modo pertrahi. Valete.

Ludovico Dei gratia Francorum Regi designato, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & servitium. CXXVII.

Quando venerunt ad nos litteræ vestræ, omnino imparatus eram, ut in tam brevi securè & honestè venire possem ad colloquium vestrum. Præterea respectus est inter me & Comitissam vsque ad adventum Albanensis episcopi, per cuius consilium vel iudicium promittit se satisfacturam Deo & ecclesiæ nostræ. Infra ergo hunc respectum non est legitimum vel honestum, ut ei quæram aliquod malum vel nocumentum, vel etiam reddam me in hoc suspectum. Transacto verò hoc respectu poterò vestræ celsitudini vbicunque placuerit cum vestro conductu occurrere, & liberè & apertè secundum quod ratio postulaverit, & rerum exitus, ea quæ erunt tractanda tractare, & prout ratio dictaverit diffinire. Non ergo indignetur adversum me vestra sublimitas, si suspicionem doli & perfidiæ incurrere mea veretur humilitas: quibus remotis vestrum desidero habere colloquium, & meum pro viribus offerre servitium. Valete.

P ij

*Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Odoni
confratri & compreshytero salutem.*

CXXVIII.

Legatus quem tua fraternitas mihi misit,
non expectavit responsum nostrum vel
rescriptum. Nunc itaque fraternitati tuæ res-
pondeo, de persona illa quam ad colloquium
nostrum mittere disponebas, Virgilianum il-
lud *timeo Danaos & dona ferentes*. quia suspectum
^a *al. personas.* me semper habuit, & apud sublimes ^a potesta-
tes quantum potuit me insinulavit. Vnde si se-
cus quàm vellet, res accideret, de suspecto ma-
gis me suspectum redderet, & maiores inimi-
citas adversum me concitaret. Si autem sua
sponte, suo instinctu ad colloquium nostrum
veniret, vel quicumque illius partis & modum
conciliandæ pacis mihi intimaret, quantum
Deo donante prævalerem, pulverem pedum
portantium pacem humiliter lavarem atque
detergerem. Nostrum enim propositum est
quantum possumus paci ecclesiæ insudare, &
potestate quam nobis Deus dedit, uti in ædifi-
cationem & non destructionem. Et quantum-
cumque me ad hoc implendum, aut mea im-
pediat imbecillitas, aut resistat auditorum
^b *de qua e* ^b perycacitas, aut quantumlibet me laceret æ-
^{pist. 12. 25.} mulorum obtrectatio, principaliter tamen in
^{67.204.} corde meo ista viget intentio. quia & sol licet
suæ claritatis radios non effundat, cum nube
tegitur; tamen caloris sui virtute non privatur.
In his itaque recurro ad iudicem internorum:

& cum bona volo & non valeo, iudici meo dico. *Imperfectum meum viderunt oculi tui.* Oret ita- *Psal. 138.*
 quæ fraternitas tua cum cæteris conservis meis,
 ut qui dedit velle, addat & perficere pro bona
 voluntate. Vale.

*Ivo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis episcopus,
 Gaufrido Vindocinensi Comiti salutem.*

CXXIX.

Cum omnibus ovibus nobis à Deo com-
 missis, pastoralis diligentia providere de-
 beamus, ne pascua viæ deserant, ne luporum
 invisibilium moribus se intrudent: præcipuè
 hoc nobilitati tuæ debemus, qui & noster es
 parochianus, & ecclesiæ nostræ^a cataneus. Quod ^{a notanda}
 idè dilectioni tuæ scribo, quoniam audiivi te ^{vox, cata-}
 velle ducere in uxorem Vicecomitissam Ble- ^{nens adinot}
 sensensem, cuius defuncto marito fuisti consan-
 guineus, sicut mihi scripserunt & probare para-
 ti sunt nobiles viri, tam tui, quàm defuncti Vi-
 cecomitis Roberti consanguinei. Vnde tibi
 mando, & per legem Christianam interdico
 feræles & incestas nuptias, ^b quas nec lege po- ^{b vetita. e-}
 teris defendere, nec legitimos de eis heredes ^{pist. 45. &}
 suscipere. Si ergo salutaria nostra monita susci- ^{211. Ad Gr.}
 pis, cum ad nos miseris, statuemus tibi diem ^{can. 35. q. 1.}
 certum & locum, quatinus ad legitimam dis- ^{& seqq.}
 cussionem venias, & sententiam quam lex
 Christiana dictaverit, super tali desponsatione
 recipias. Quod si aliter incæptum tuum ad- ^{c al. accipias}
 implere præsumperis, & excommunicatio-
 nem incurres, & infamiæ notam non evades.

Consanguinitas autem inter te & virum prædictæ mulieris sic se habet. Landricus Sorus quendam filium filiamque habuit, qui filius Lancelinus nomine filium Lancelinum genuit, ex quo Agnes fuit, quæ Robertum genuit, qui Robertus filiam Hugonis Dunensis in uxorem habuit. Filiam verò Landrici Sori habuit ^a Buchar^a dus Rata-pilata. Ex quibus natus fuit Buchar^b dus Calvus, de quo Fulco ^b Afer natus fuit, ex quo descendit Nifrana, ^c quæ Gauridum Grifam tunicam genuit, qui illam vult accipere in uxorem. Vale.

^a al. Burcardus.

^b al. Anser.

^c al. Vifrana

vel Infrana

*Ivo Dei gratia humilis ecclesia Carnotensis episcopus
Matildi Blesensi Vicecomitissæ salutem.*

CXXX.

^a confer e-
pist. superio-
rem.

^e al. perdas.

Quoniam tibi & omnibus quos in Deum vel propter Deum diligimus, salubria monita vel præcepta dare debemus, moneamus & præcipimus per legem Christianam, ut coniugium quod cum Comite Vindocinensi te inituram pepigisti, usque ad legitimam discussionem differas, & bonam æstimationem quam hactenus habuisti non ^e amittas. Quod si aliter præsumpseris, & excommunicationi subiacebis, & perdes res tuas quas pro hoc coniugio distraxeris. Dicunt enim communes consanguinei Vindocinensis Comitis, & Roberti Vicecomitis mariti tui defuncti, quia consanguinei fuerunt Comes Vindocinensis, & Robertus maritus tuus, eo gradu quo litteræ ^f Comiti missæ demonstrant,

& probare parati sunt. De qua re statuam tibi
& Comiti diem & locum, cum ad me propter
hoc nuncios vestros miseritis. Ordo autem pa-
rentelæ suprà^a scriptus est. Vale.

^a *epist. 129.*

*Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister Vulgrino
Parisiensi archidiacono salutem.*
CXXXI.

De presbytero qui ecclesiam quam rege-
bat, nulla cogente necessitate in manu
tua refutavit, & per manum laicorum cu-
bile sponsæ, qua se indignum vel quam se in-
dignam refutando iudicavit, conatur ascen-
dere, hoc fraternitati tuæ respondeo: quia ius-
tum est ut in iudicio quod de se iudicavit per-
maneat, & sponsam quam repudiavit, vivente
fratre qui ei legitimè^b incardinatus est, adulte-^b *ita vc. adi*
rare non præsumat. Quod si per laicorum *not.*
violentiam intrudere se voluerit; tua fraterni-
tas novit antiquis regulis cautum esse, quod
laicis^c nulla est attributa facultas presbyteros ^c *vide' cano-*
in ecclesia ordinandi, vel de ecclesia eiicien- *nes sub can.*
di. Adversus quam formam si presbyter ec- *16.9.7.*
clesiam irruperit, tui officij est in presbyterum
præsumptorem anathematis gladium^d exercere,
& laicos huius pervasionis cooperatores, do-^d *al. exercere*
nec desinant, à liminibus ecclesiæ sequestra-
re. Vale.

P iij

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo , Ivo
humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem &
servitium. CXXXII.*

*^a confer. e-
pist. 50. in fi-
ne.*

Quoniam importunitas pulsantium frequenter quod quærit assequitur , iterum & iterum paternitatem vestram rogamus , ut iustitiam adhuc ab archipresbytero ^a Stampensi dilatam , amodò accelerari faciatis de Haymone Stampensi parochiano vestro & nostro , qui hominem meum & alium hominem huius Archipresbyteri mei angustis carceribus , & inedia iniuste ad redemptionem cogit ; qui etiam eundem Archipresbyterum , cum deferret legationem vestram & nostram ad eum , coëgit in fide spondere quod nullam de eo proclamationem vel apud vos vel apud nos ultra deberet facere. Hanc igitur ignominiosam iniuriam sicut decet animadvertite , & vobis & mihi super his quantam oportet iustitiam facite. De cætero disceptationem quæ est inter partes ecclesiæ nostræ volo ut sciatis , quā breviter annotabo vobis. Violato claustro ^b Carnotensi præterita æstate , maior cleri pars , quantum ad personatum & numerum , ferre non valentes Comitissæ iniurias & minas , de ciuitate exierunt , quosdam ex suis ad vos mittendo. Alij Regem Regisque filium pro reclama iniuria sibi illata adierunt : de stipendiis communibus fratrum , quod opus fuit , expenderunt. Iniuriam sibi factam dicit minor pars adversaria , quod res communis sine communi

*^b conf. epist.
133.*

consilio est expensâ. Cui obiectioni respondet pars altera: quod expendimus, tam pro vestra quàm nostra vtilitate expendimus: & quod vobiscum priùs hoc non tractavimus, ratio fuit, quia à quibusdam vestrum impedimentum timebamus, nec ad ecclesiam nostram redire permittebamur. Consentiunt in hoc multi, quos ad hoc congregavi: quia quod pro communi necessitate expensum est plurimorum & maiorum consensu, de communi exsolvendum est. Volo itaque, vt per præsentium portitorem sententiam vestram & ecclesiæ vestræ super hoc mihi rescribi faciatis. Vale.

*Ricardo^a Dei gratia Albanensium episcopo, & sanctæ al. Richardi ecclesiæ Romanæ legato, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ do-
sua minister, bene Valere, & non omni spiritui credere, CXXXIII.*

Sciens quia meliora sunt vulnera diligentis *prou. 27.*
quàm fraudulenta oscula blandientis, & illud psalmographi, *corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: caustica* *psal 140.*
verba vestra, quantum pertinet ad simplicitatem intentionis vestræ, æquanimiter accepi: sed duplicitatem falsorum fratrum, qui quasi quibusdam latrociniiis *noctis*, falsa pro veris sollicitudini vestræ *psal 140.*
sugerunt, grauitè animaduerti: quorum falsitas citò patebit cum luce veritatis reverberabitur & in lucem prodire non audebit. Horum sunt quidam qui infamiam suam non aliter se posse velare arbitrantur, nisi famam bonorum lædere, & vasa sincera incrustare *ex Horatio lib. I sat. 3.*

Rom. 2.

* epist. 94.
C 117.

liantur: qui alia de causa symoniam non reprehendunt, nisi quod symoniaci esse non possunt: cum alij aliqui in ecclesia assequuntur quod isti præpedientibus quibusdam incurfionibus assequi non merentur. Quod si oculos mentis in se reflecterent, præter symoniam multa in se tam facinora quam flagitia merito reprehenderent: ut patenter eis dici possit illud apostoli: *In quo alterum iudicas, teipsum condemnas: eadem enim agis qua iudicas.* Nec ista dico quod conscientiam meam aliquando tali scelere contaminatam intelligam: sed miror cur hoc solum vel in sola Carnotensi ecclesia reprehenditur, cum & hoc & multa alia æquè damnabilia in omni penè Gallicana ecclesia dominantur. Quod autem vobis suggestum est, symoniacam hæresim me permittente in ecclesia Carnotensi publicè dominari, omnino veritate caret. quia hoc malum ab initio clericatus mei semper exhorui; & postquam ad episcopatum veni, quantum Deo donante prævalui, in superficie rescavi. Quod manifestum fieret, si pace confratrum & coëpiscoporum nostrorum fieri posset: in quorum ecclesiis multæ malæ consuetudines adhuc caput erigunt, ^a quæ temporibus nostri sacerdotij Deo auxiliante in ecclesia Carnotensi sopitæ sunt. Si qua autem adhuc sunt quæ pro consuetudine antiqua publicè exigant decanus & cantor & alij ministri ab his qui canonici fiunt, me contradicente & persequente, Romanæ ecclesiæ consuetudine se defendunt, in qua dicunt cubicularios & mi-

nostros sacri palatij multa exigere à consecratis
 episcopis vel abbatibus, quę oblationis vel be-
 nedictionis nomine palliantur, cū nec cala-
 mus nec charta gratis ibi (vt aiunt) habeatur. *hac de re*
 & hoc quasi lapide conterunt frontem meam, *Gregorius*
 cū non habeam quid respondeam, nisi evan- *magnus o-*
 gelicum illud : quod dicunt *seruare & facite : sed si id*
refertur in
 faciunt, secundum opera eorum nolite facere : Si autem *ca. sicut can.*
 hanc pestem radicis evellere non valeo, non *1. q. 2. 4*
 tantū invaliditū meę hoc imputandum *Matth. 23.*
 est; quia ad hoc ab origine nascentis ecclesię
 Romana ecclesia laboravit, nec à gremio etiam
 suo tales sua quęrentes penitus pręvaluit eli-
 minare. Nec in diebus malis regnare desinet
 cupiditas, donec finito mundi termino paca-
 tum regnum accipiat caritas. Interim autem,
 vt verbis Augustini utar, *quantumlibet* *vigilet dis-* *epist. 137. ad*
ciplina domus mea, homo sum, & inter homines vi- *Hipponenses*
uo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior quā *in ca. 6. dist.*
archa Noë, vbi inter homines viij, reprobus vnus derisor *47.*
patris inventus est: aut melior quā domus Abrahę, *Genes. 9.*
vbi dictum est, eice ancillam & filium eius: aut melior *Genes. 21.*
Malach. 1.
fit quā domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est,
Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Et vt ad
 Christiana tempora veniam, semper patitur
 Christus, in membris suis Iudam proditorem,
 ecclesia Nicolaum fornicationis laudatorem,
 Simonem lucrorum sacrilegorum sectatorem:
 & vt vniversaliter dicā, semper abundabit palea
 donec ventiletur area. Si qua tamē talia in auri-
 bus nostris iudiciario ordine publicātur, si cer-
 tis documentis approbantur, conservato quidē

legum tramite, inulta præterire non patimur. Incerta autem æterni iudicis tribunalibus iudicanda reservamus: scientes quia qui non habet potestatem reum condemnare, vel non potest comprobare, immunis est. Intelligant igitur conservi vestri viventes in diebus malis sicut & nos, quibus nondum sunt revelata abscondita tenebrarum, & ^a manifesta consilia cordium, sicut nec nobis, ex imperfectione sua imperfectionem nostram, neque festinent incerta iudicare. Sed si forsitan ad ligna cædenda simpliciter incedunt, videant ne per immoderatum ictum ^b ferrum de manubrio fugiat, & aliquem de filiis prophetarum occidat. De cætero notum facio sollicitudini vestræ, suspectum vos esse clericis Carnotensis ecclesiæ, quod eos Blesum invitastis ad recipiendum promunitate claustris ^c Carnotensis iudicium, ubi dicunt se timere vim ^d temerariæ multitudinis; cum clientela Comitissæ præcipuam ibi habeat potestatem, quæ statutum Carnotensis ecclesiæ de non admittendis ad clerum ^e libertis aduersus suam factum esse conqueritur honestatem. Quapropter oportet libertatem religionis vestræ ita in medio stare, ut non videamini in iudicio parvipendere personam pauperis & honorare vultum potentis. Nec ista dico, quod mali aliquid suspicer ex parte Comitissæ, sed quia debitor sum honestati Romanæ ecclesiæ, ^f quantum ad parvitatem meam pertinet, providere. Cuius si non honoro missum, non videor honorare mittentem.

^a al. manifesta.

^b Deuteron. cap. 19. S. Gregor. lib. 10. moral. c. 9. Pet. Bles. epist.

^c confer. epist. 127. ^d alias leg. contraria multitudinis.

^e sic plerique vett. codd. in exemplari Ser. legitur, libertinis.

His coniungendi sunt loci epist. 126 & 147.

^f ut in fine epist. 92.

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
humilis Carnotensis ecclesie minister salutem &
obsequium. CXXXIIII.*

De pacto coniugali quod factum est inter duos nobiles, ita ut qui filiam habebat, iuraverit se eam traditurum vni de filiis alterius nobilis cui vellet, cum ad nubiles annos virgo pervenisset: hoc paternitati vestræ respondeo, quod & natura disposuit, & lex tam ecclesiastica quàm mundana firmavit: quia quorum per conjugalem copulam vnum debet fieri corpus, eorundem pariter animorum debet esse consensus. Quicquid ergo pater nesciente virgine ^a iuraverit, cum ad annos rationales ^b perducta est, nisi ipsa virgo consentiat, etiam vivente patre secundum leges irritum erit. Vnde Papa Nicolaus Hincmaro scribit episcopo. *Sufficiat* ^c *per leges solus eorum consensus de quorum coniunctionibus agitur.* Qui consensus solus in nuptiis si forte defuerit, cætera omnia etiam cum ipso coitu frustrantur, Ioāne Chrysostomo magno doctore attestante, qui ait. *Matrimonium non facit coitus sed voluntas.* Inde etiam in legibus ^d romanis Iustiniani Imperatoris ita habetur. *Sponsalia sicut nuptia consensu fiunt contrahentium. Et ideo sicut in nuptiis, ita sponsalibus filias familias consentire oportet.* Et alibi, *a primordio ætatis effici sponsalia possunt, si modo ab utraque persona id fieri intelligatur, id est, si non minores sint quàm duodecim annis.* Hoc de proposita quæstione ^e *sentio, & huiusmodi controversiam, si ad au-*

*l. Titia. D.
de verb. obl.
gat.*

^a *al. iurat.*
^b *vel. pervenerit.*

^c *al. secundum leges,
ut in cap. 2.
caus. 26. q. 2*

^d *al. Romanorum. vide
epist. 99.*

^e *al. inquisitione.*

res meas pervenerit , tali ratione diffinid.
 De cætero notum facio paternitati vestræ,
 quòd cum nulla à me illata esset iniuria,
 vel nulla denegata iustitia, cùm etiam ^a res-
 pectus esset inter me & Comitissam median-
 te apostolico : Gulielmus Comitissæ filius
 in mortem ^b clericorum Carnotensium , &
 perniciem meam , & omnium ad nos perti-
 nentium coram ^c altare beatæ Mariæ coniu-
 raverit , & omnes cives qui sub banno sunt
 ad eandem coniurationem compulerit , nisi
 voluntati servorum suorū cedamus, & sibi vsur-
 pet violentia, quòd sola debet ^d obtinere gratia.
 Ego itaque hoc Herodianum iuramentum
 audiens , nolui postea in præsentia huius-
 modi coniuratorum divinà sacramenta tra-
 ctare, nec super eos benedictionem episcopa-
 lem more solito dare. Promeritum tamen
 anathema distuli super eos fundere, donec
 consilium vestræ paternitatis & collegarum
 nostrorum super hoc acciperem , & consilio
 & auxilio multorum fretus debita eos censura
 à funesta conspiratione revocarem. Cum ergo
 ad vos remiserò, volo vos esse præmunitum, ut
 consilium & auxilium quod vobis sit hone-
 stum & nobis vtile ad manum habeatis, & nau-
 fragantibus ante submersionem manum ex-
 tendere festinetis. Valere.

^a sic loq. e-
 pist. 127.

^b vide epist.
 136.

^c al. altari.

^d ut, retine-
 re.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis minister, debitam cum devotione obedientiam.

CXXXV.

Miles iste præsentium portitor nomine Raimbaldus, in obsidione Hierosolymitana strenuè militavit. Vnde reversus ad propria, diabolico instinctu & impetu iræ subversus, quendam monachum & presbyterum Bonævallensis monasterij, quia quosdam eius servientes herbam furantes, verberari fecerat, castrari fecit. Quod quia inauditum apud nos fuerat, coacto rigore ecclesiastico, arma ei abstulimus, & quatuordecim annorum pœnitentiam indiximus, ut diebus sibi præscriptis à cibis lautioribus abstineret, & tam immane facinus eleemosynis & ieiuniis expiaret. Quod obedienter quidem suscepit: sed postea adhibitis sibi multis & magnis intercessoribus multa nos precum instantia fatigavit, quatinus propter infestationes inimicorum suorum, armis ei uti concederemus. Sed huiusmodi precibus assensum dare nolimus, timentes ne & ipsum & multos alios tam facili indulgentia in^a dis^a ^{ut epist.} crimen adduceremus. Reservantes itaque hanc ^{16^h} indulgentiam apostolicæ moderationi, ad apostolorum eum limina direximus: quatinus & fatigatione itineris huius, peccatum suum diluat, & apud pietatis vestræ viscera misericordiam quam Deus vobis inspiraverit, inveniat. Valete.

Ivo humilis ecclesia Carnotensis minister, Adela palatina Comitisse pacis & caritatis Visceribus abundare. CXXXVI.

confer. epist.

116. & 124

^a vide epist.

134.

^b vocat ciues dicta epist.

134.

^c sic ex vett.

codd. antea.

in mortem

inimicorum.

Multa vobis de me referuntur, quæ non oportet vt à vobis vera esse credantur. Habui enim & habeo multos & magnos ad perturbandum suales, qui se etiam promitterent futuros per omnia & in omnibus adiutores. Quod adhuc studiosè evito & evitavi, licèt hoc à multis non religioni adscribatur, sed pusillanimitati. Et putabam me invenisse modum quo pax fieri poterat cum vestra honestate & clericorum voluntate, nisi consilio insipientium & malignorum, filius^a vester Herodianum illud sacramentum fecisset, & ad idem burgenses^b suos coëgisset. Quo facto vsus virorum honestorum consilio, nolui eis vltra dare benedictionem. Sed tamen pro amore vestro distuli maledictionem. nec enim benedictione digni sunt, qui maledictionem meruerunt, & in^c mortem immeritorum incautè conspiraverunt, donec resipiscant, & pro illicito iuramento veniam petant. Oportet ergo vt antequam res in peius vergat, aut per vos, aut idoneos mediatores colloquium habeamus & prout melius Deus donaverit, tam periculosam & inutilem turbam ad pacem reducere studeamus. Iam enim dissimulare diu iustè non potero, quin iusto anathemate feriam talium malorum incentores & eorum cooperatores, nisi tantis & illicitis ausibus remedium præparatur,

retur, quo res impia & turba inutilis in pacis
serenum convertatur. Valete, & quod melius
vobis visum fuerit per præsentium portitorem
remandate.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, Belvacensis
ecclesiæ congregationi, divinam in tribulationibus
consolationem. CXXXVII.*

Sciat fraternitas vestra quia in tribulationi-
bus vestris contribulor, & passionibus ve-
stris compatio: sed quia res vestra in angusto
posita est, prout oporteret certum vobis con-
siliū dare non possumus: quia in hoc nego-
cio vestro nisi Deus misericorditer consulat,
oportet ut aut legem offendatis aut Regem. Si
enim concanonicum vestrum criminaliter
impetitum alibi quā in ecclesia examinari
conceditis, canonicam legem offenditis: si au-
dientiam regalis curiæ respuitis, Regem offen-
ditis. In qua disceptatione cum ipsi & ratione
& auctoritate sciatis ^a quid sit verius, quid ho-
nestius; tamen pro temporum opportunitate
sequi vos oportebit ^b quod infirmitati vestræ
erit tolerabilius. Si autem sciremus vos esse
paratos, ut cum gaudio tolerare possētis rui-
nas domorum, exterminationes corporum, ra-
pinas bonorum vestrorum, possemus vos ex-
hortari ut sequeremini consiliū Susannæ, quæ
magis elegit in manus hominum incidere,
quā Dei legem derelinquere. Sed quia in
donis spiritualibus consiliū & fortitudo
coniuncta sunt; consiliū aliud, nisi quod pa-

*confer. epist.
263. & 264.*

*a in uno v.c.
quid sit ve-
recundius,
quid ve.
b similis sen-
tentia epist.*

171.

^a *adi Grati.*
can. II. q. I.

tientia vestra tolerare possit, dare non aude-
mus: quia qualis vestra sit fortitudo, ignora-
mus. De curia^a autem in causis clericorum
vitanda; de accusatione vel testimonio cleri-
corum adversus laicos vel laicorum adversus
clericos, quid decreta, quid canones, quid &
mundanæ leges clament, & apud vos habetur,
& nos ex parte scripsissimus vobis, nisi quia
gerulus litterarum vestrarum sexta feria post
meridiem ad nos venit, & ad reditum festina-
vit. Ad præsens aliud auxilium fraternitati ve-
stræ ferre non possumus, nisi quòd angelum
magni consilij interpellabimus, ut consilia ve-
stra & actus dirigat, & ad bonum exitum per-
ducatur. Valete.

^b *Parisien-*
sib. ex epist.
122. & 131.

Ivo humilis ecclesia Carnotensis minister dilectis sibi in
Christo archidiaconibus ^b *Fulgrino & Stephano, de-*
corem domus Dei diligere, & qua Iesu Christi sunt
querere. CXXXVIII.

^c *ecclesia Pa-*
risiensis, ut
constat ex
tit. epist. 112.
Confer. etiã
epist. 139.

Cum de electione episcopi apud vos agere-
tur, & à quibusdā vestrum domnus Fulco
decanus^c vester eligeretur, habita est ut audi-
vimus inter vos fœda contentio, quæ & multo-
rum aures offenderet, & de ecclesia vestra non
bonum odorem longè latèque dispergeret. De
obtenebrata itaque pacis vestræ serenitate, fra-
terna compassione doluimus: quia quæ grava-
mina de fraterno^d scismate ecclesiis evenire
soleant, experimento didicimus. Petitioni ve-
stræ tamen hoc respondemus, quia electioni
domni Fulconis vel alterius assensum non da-

^d *al. schis.*

bimus, nisi quem aut cleri plebisque consensus elegerit, aut metropolitani iudicium cum con-
 niventia ^a suffraganeorum habita legitima ^{a hanc in rē Gratia. dist.}
 discussione probaverit. Consulendo itaque monemus fraternitatem vestram, ut nemo ^{63.}

vestrum in tanto discrimine privata odia exer-
 ceat, nullus privatum honorem vel privatum
 commodum quærat, nullus fratrem suum pu-
 blica infamia pulset, nisi iudicario ordine pro-
 bare possit quod obiecerit: ne dum temerè non
 probanda ¹ obicit, ipse ^b talionem recipiat, & <sup>b talionis
vinculum
appellat
epist. 51.</sup>
 se & sua in periculum mittat. Miramur autem
 prudentiam vestram, ^c quare adversus Regem <sup>c ad huius
electionis
discussionē
postea in vi-
tatis fuit
lvo a Rege,
ut testatur
epist. seq.</sup>
 in præsentia Regis disposuistis causam istam
 examinare, ubi plus poterit voluntas Regis
 quàm iustitia legis: ubi nec veritas poterit cum
 pace discuti, vel inventa servari. Valete.

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, lvo
 humilis Carnotensis ecclesie minister debitum filij
 famulatum. CXXXIX.*

Appellatio quam fecerunt Parisienses, ad
 vos referenda erat, ut vos eis diem & lo-
 cum pro arbitrio vestro præscriberetis, & epis-
 copos suffraganeos ad hanc discussionem in-
 dulto congruo spatio invitaretis. Quod quia
 factum non est, præproperè mihi facta videtur
 domni Fulconis ^d electio, & eiusdem electio- ^{d sup. epist.}
 nis futura discussio. Et quia desideranti animæ ^{238.}
 nihil satis festinatur, poterit contingere quod
 per sapientiam dicitur: hereditas ad quam festi- ^{Pronerb. 29.}
 natur in initio, in novissimo benedictione carebit.

Q ij

Ad hanc autem discussionem à domino Philippo Rege invitatus eram : sed hoc mihi displicebat, quia secundum morem ecclesiasticum, & institutionem canonicam à vobis talis admonitio non præcellerat. Nunc vero audita vestra admonitione, si conductum promissum Rex mihi dederit, Deo donante venire curabo. Si autem aliqua præpediente ratione venire non potero, neque tot de collegis convenerint, qui ad tanti negocij diffinitionem sufficiant, aut in aliud tempus rem differre, aut ad sedem apostolicam utramque partem ire permittite, ad quam iturus est dominus Fulco, sive rata, sive irrita fiat eius electio. Valere.

*Ivo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister dilecto fratri & compresbytero Guntherio, cum
quiete corporis quietem mentis.*

C X L.

Si sacramenta ecclesiastica ab apostolico, ut rumor est, vetita, quibus periculosè interesse times, scriptis apostolicis vel viva voce illius personæ, fraternitati tuæ interdicta fuissent, cui hæc interdicendi licentia commissæ fuisset, consulerem ut non tantum eis interesse timeres, sed etiam ea penitus abhorreres : non quia quod celebratur non sit sacramentum, sed quia communicantibus usurpatum per inobedientiam sit detrimentum. Securus itaque te in talibus faciat conscientia munda, quia secundum apostolum *omnia munda mundis* : coin-

*Rom. cap.
14.*

quinatis autem & infidelibus nihil mundum,
quia inquinata est eorum mens & conscien-
tia. Si ergo ad divina sacramenta te vel pro
consuetudine representaveris, vel à fratribus
invitatus fueris; quæ celebrantur apud quos-
cunque inveneris, cordis^a manu suscipe, mi-^a *ex Eusebio*
rare, & eorum significata sicut vitæ alimenta *Emisseno,*
in ventre memoriæ suaviter ruminanda repo-^{citat in}
ne: non magnoperè attendens quid opinio aut *sine epist.*
rumor aspergat, sed quid legatio prælatæ po-^{287.}
testatis ad vos usque ordinabiliter perveniens
prohibeat aut iubeat. Sicut enim iudicibus ec-
clesiasticis non alia credenda sunt, ^b licet vera ^b *ca. quam-*
sint, nisi quæ iudiciario ordine publicantur, *vis. 73. can.*
quæ manifestis testimoniis comprobantur: Ita ^{II. q. 3.}
non omnia quæ dicuntur fidei committenda
sunt, nisi litteris authenticis comprobentur,
aut viva voce gerulorum publicentur. Hæc in-
terim de tua dubitatione respondeo fraternita-
ti tuæ, nullum faciens præiudicium sententiæ
meliorum. Vale

Richardus Dei gratia Albanensi episcopo & sanctæ sedis apostolicæ vicario, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & obsequium.

CXLI.

Sicut de excommunicatione Regis graviter
doluimus, propter christianæ religionis de-
trimentum, ita de absolutione eius, si ad hono-
rem Dei & sanctæ sedis apostolicæ fieri pos-
set, granditer gauderemus, propter eiusdem
sanctæ religionis incrementum. Vt autem se-

De absolutione Regis Philippi excommunicati.
Iungo epist.

144.

Q iiij

cus fiat quàm sollicitudini vestrà à domno Papa commissum est, consulere non audemus, quia de rerum exitu sicut vos ita & nos incertumus. Si autem divina gratia cor eius humiliaverit ad pœnitentiam, consilium nobis videtur, ut coram positis quàm plurimis episcopis publicè eum & solemniter absolvatis: quatinus sicut longè latèque patuit eius averfio, ita multorum religiosorum testimonio publice circumquaque eius optanda reversio. In qua re satagendum erit diligentiæ vestrà, quatinus qui pro amore iustitiæ & obedientia sedis

^a iunge loc.
epist. 104. in
fina.

apostolicæ perdiderunt eius amicitiam, in^a reconciliatione eius redintegrentur ad gratiam. Consultum autem famæ vestrà melius credidissem, si alibi quàm Senonis ista fieret absolutio, ubi cuique liceret liberè dicere quod sentiret. De cætero ad cōcilium denominatū grātanter ire desidero: sed contra voluntatem Regis, cuius odium^b iam per decennium tolero, qua via, quo conductu, vel circuitu Trecas venire valeam, non invenio. Si ergo vel per ipsum Regem vel per Comitissam, aliquam mihi securitatem impetrare potestis, obnixè rogo, ut id facere studeatis.

^b Regis inimicitia in
Ivonem,
epist. 67. &
min. epist.
35 à quo si-
bi metuit
epist. 113.

^c Matildi,
confer epist.
107.

Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister Matildi^c Anglorum reginæ, cum regina Angelorum in celo regnare. CXLII.

Cum omne datum non tantum ex sua quantitate, quantum ex dantis affectu æstimandum sit: campanas quas beatæ & perpetuæ vir-

gini dedistis, tum pro vestra devotione, tum pro sua delectabili sonoritate vice ipsius perpetuæ virginis gratâter suscepimus, & in loco celebri ad auditum confluentium populorum collocari fecimus. Quæ quotiens ad significationem certarum horarum moventur, ita auditorum mentes ^a mulcent, ut vestra memoria in singulorum cordibus renouetur. Nec leviter est æstimanda talis memoria, quæ tunc reflorescit, quando illa singularis hostia pro nobis redimendis in ara crucis oblata, per novi sacerdotij ministros in Domini mensa quotidie consecratur: quando hymnis cælestibus, tanquam vitulis labiorum, Deus à fidelibus ^b honorificatur: quando à peccatoribus rea pectora tundentibus Deus offensus sacrificio contribulati spiritus ad misericordiam inclinatur. Horum bonorum proculdubio participes extant, qui Dei ministris bona quibus abundant & istis defunt, pro eius honore & amore subministrant. Ita quod deerat inopiæ nostræ, copia vestra benignè ministrare iam cœpit, & se suppleturam in suppleendis vel restituendis ^c ecclesiæ nostræ tectis vberius repromisit. Sic antiquus Dei populus ad tabernaculi usum iubente Domino per Moysen offerebat aurum, ^{Exod. 35.} argentum & æs, bissum quoque & coctum, purpuram & hyacinthum, mulieres etiam gemmas, & inaures, quibus tunc visibiliter vestimentum pontificis & tabernaculum ornaretur & ministrorum novi testamenti sancti mores designarentur. Quibus autem preciosa ista deerant, pilos caprarum offerebant, quibus

Q. iij

vela cilicina fierent, ad conservandum splendorem interiorum ornamentorum, ne pulvere fordescerent, vel imbris putrescerent. Hanc formam pietatis sequetur excellentia vestra, cum ad utensilia vel sartatecta domus Dei reficienda, in quibus voluerit, vel quantum voluerit, suppeditabit necessaria. Pro quibus omnibus illum expectate proculdubio retributorem, quem talium didicistis fuisse præceptorem. Val.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Roberto Mellentino Comiti, salutem & orationum suffragia. CLIII.

Iibertati & prudentiæ vestræ gratias referimus, quod domnum Richardum Prætelensis monasterij abbatem, virum religiosum & prudentem, prout dignus est, honestè tractatis, & in negociis suis, pro ut opus est, devotè & fideliter ei assistitis: & insuper rogamus, ut quod benè cœpistis, meliori fine concludatis. Quod enim in revocandis monasterij sibi commissi possessionibus elaborat, professionis suæ debito coactus facit: quia ab unoquoque abbate, quando benedictionem accepturus est ab episcopo, hoc exigitur: quatinus profiteatur res monasterij sui hætenus malè dispersas se recollecturum, & ad usus fratrum pauperumque fideliter dispensaturum. Et in

^a *citat epist.*
II.

decretis Symmachi Papæ^a cæterorumque sanctorum patrum de distractis ecclesiæ rebus continetur, ut sit danti, & accipienti, vel possi-

denti anathema, nec aliquo se obstaculo ante tribunal Christi muniat, qui à religiosissimabus ad substantiam pauperum derelicta dispergit. In Agatenſi quoque concilio continetur, vt in ^a venditionibus quas abbates faciunt ^{a idem Decreti lib. 2. tit. de alienatione et commutatio. rer. eccles. Et Gratianus in ca. 12. q. 2. an res ecclesiæ, &c.} hæc forma seruetur: vt quicquid sine licentia episcopi venditum fuerit, ad potestatem episcopi revocetur. Idem etiam de strenuitate vestra dici potest, quia divina providentia vos eidem loco defensore præparavit: quoniam quicquid à monasterio prædicto sine vestro assensu distractum est, totum oportet ipsi monasterio restitui, & vñibus fratrum quibus data sunt, intergerrimè restaurari. Hæc hæctenus. De cætero nobilitatem vestram in hoc culpamus, quòd beneficium ^b Carnotensis ecclesiæ, ^{b beneficium ut epist. 168.} quod aliis magnis magnum videtur, ita parvipenditis, vt neque quod dispersum est ab antecessore vestro revocare studeatis, neque debitum nobis servitium in aliquo impleatis. Qui enim beneficium illud occupaverunt, ita inter vtrumque natant, vt neque nobis serviant propter vos, neque vobis propter nos. Monemus itaque vos, vt super hoc consilium capiat, & nobis remanderis: quia in hoc nullum est vestræ amplitudini commodum, nobis autem magnum incommodum. Valete.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, cum debita obedientia fidelium orationum obsequium. CXLIII.

Notum facimus paternitati vestræ, quòd tertio Kal. Augusti plures episcopi cum

Remensis quam Senonensis provinciæ invita-
 ti à domno ^a Ricardo Albanensi episcopo le-
 gato vestro, convenimus in quoddam municipi-
 um Aurelianensis episcopatus, nomine Bal-
 genciacum, ad faciendam absolutionem ^b Re-
 gis secundum tenorem litterarum, quas super
 hac re miserat moderatio vestra. Convenit
 etiam Rex & lateralis ^d sua, & secundum præ-
 ceptum vestrum tactis sacrosanctis Evangeliis
 parati fuerunt abiurare absolute omnem car-
 nalis copulæ consuetudinem, insuper & mu-
 tuam colloctionem, nisi sub testimonio per-
 sonarum minimè suspectarum, usque ad ve-
 stram dispensationem. Sed quia in litteris ve-
 stris continebatur, ut in hac absolutione consi-
 lium prudentium sibi adhiberet domnus Al-
 banensis episcopus, totum onus consilij voluit
 ex arbitrio pendere pontificum. episcopi verò
 nescimus quid conijcientes, semper replica-
 bant se debere esse huius consilij comites &
 non duces. Quamvis quibusdam nostrum vi-
 deretur, quòd prædicta absolutio ita posset sicut
 prætaxata est, honestè fieri, & propter quorun-
 dam simultates non satis rationabiliter impe-
 diri. Cum itaque res indefinita remaneret in
 medio, Rex clamitans inculcabat se malè esse
 tractatum, qui tamen per se & per nos adhuc
 pulsat ad aures paternitatis vestre, ut secundum
 moderationem litterarumstrarum, & verba
 quæ domno Galoni coepiscopo nostro iniun-
 xistis, causam eius temperetis: ne contingat de
 eo illud Salomonis, *qui multum* ^d *emungit, elicit*
sanguinem. Dispensationis autem modus nulli

^a *al. Richardo.*

^b *iunge epist.*
141.

^c *de qua*
epist. 13. *¶*
28.

^d *al. emun-*
gitur. Prov.
cap. 30.

¶ nunquam sapientiam, displicuit. Vnde beatus

* Cyrillus ad Gennadium presbyterum : *Sicut^a citat etiam enim qui mare navigant, tempestate urgente, navique per-* *epist. 171.*
riditante quedam exonerant, ut cetera salva perman-
neant; ita & nos cum non habemus, salvandorum om-
nium negotiorum certitudinem, despiciamus ex ijs qua-
dam, ne cunctorum patiamur dispendia. Et quia hæc
 suggerendo dicimus non docendo, nostræ sug-
 gestionis summa est, ut imbecillitati hominis,
 amodò, quantum cum salute eius potestis, con-
 descendatis, & terram quæ eius anathemate
 periclitatur, ab hoc periculo eruat. De cæte-
 ro sanctæ paternitati vestræ supplicando sug-
 gerimus, ut domnum ^b Galonem coepisco- ^b *epist. 145.*
 pum nostrum, de Belvacensi episcopatu, quem *& 146.*
 propter sacramentum domini Ludovici habere
 non potest, per manum Senonensis archiepif-
 copi transferre iubeatis in Parisiensem episco-
 patum, quem ei gratanter & devotè conce-
 dunt pro vestro amore Rex & Regis filius.
 Qualiter autem in eum cleri & plebis vota
 conveniant, dicet vobis præsentium portitor
 clericus Parisiensis ecclesiæ canonicus, ut co-
 gnoscatis eum benè posse transferri, qui sedem
 propriam nulla ratione prævalet adipisci. Va-
 lete.

*Domno Manasse Remorum archiepiscopo, Ivo humilis
 ecclesiæ Carnotensis minister, salutem &
 servitium. CXLV.*

Quoniam ego Belvacensis ecclesiæ filiæ
 vestræ genuinus filius paternitatem va-

^a al. plenè.

confer epist.
144.

stram quasi innata dilectione amplector, vt omnia vestra in caritate fiant ex evangelica & apostolica institutione, qua valeo sinceritate exhortor. Vnde consulendo suggerimus, & suggerendo consulimus, vt rigorem iustitiæ quem nunc tandem, cum res ad portum iam ^a penè pervenit, erga Belvacensem ecclesiam nescio quo impellente intendistis, consultiore moderatione remittatis, donec pax quæ inter dominum Regem, & domnum Gallonem Belvacensi ecclesiæ consecratum, aut integrè solidetur, aut penitus disrumpatur. Alioquin proretæ officium prohibere videbitur, ne navis procellis circumacta vel ad optatum portum applicare valeat, vel ad alium. Valete.

Daimberto Dei gratia Senonensi archiepiscopo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, cum debita reverentia servitium. CXLVI.

^b inuge epist.
144. & 145.
160.

^c de quibus agit epist.
288.

Notum facimus vestræ paternitati quòd clerus & populus Parisiensis ecclesiæ voto & voce domnum Galonem ^b Belvacensi ecclesiæ consecratum in episcopum elegerunt, & ipsam electionem cum litterarum adstipulatione missis ex clero idoneis personis prædicto episcopo præsentibus, vt pastoralem prædictæ ecclesiæ curam susciperet, humiliter & devotè petierunt. Sed ^c quia translationes ^c episcoporum necessitate urgente metropolitani auctoritate & summi pontificis dispensatione fieri oportet; nos quantum in nobis est eidem electioni assensum præbentes, paternitati ve-

stræ suggerimus, quatinus eidem electioni ad-
 stipulando, à domno Papa postuletis, vt prædi-
 ctum episcopum per manum vestram transfer-
 ri præcipiat, cum propriam sedem obtinere
 non valeat. Ita enim & vestrum ministerium
^a honorificabitis, & ecclesiæ desolatæ solatium
 præbendo, eligentium & electi ^b devotionem
 vobis arctius adstringetis. Et in hoc confi-
 lium vobis damus, ne si alio exitu res prove-
 niat, ecclesiæ vestræ dignitas in aliquo minua-
 tur, & mutua caritas non tam firmo vinculo
 colligetur. Valete.

^a al. honora-
 bitur.
^b al. dilectio-
 nem.

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Car-
 notensis minister • debitam cum sinceritate
 obedientiam. CXLVII.*

Quoniam patres nostri antecessores vestri *vide epist.*
 in multis negociis aliqua severitati de- ^{214. et 231.}
 traxerunt, in quibus salus minimè periclitaba-
 tur, vt maioribus malis amovendis operam da-
 rent: ea fiducia flexis genibus cordis maiestati
 apostolicæ supplicamus, vt erga ecclesiam
 Carnotensem misericordiæ viscera effundatis,
 & pacem diu turbatam, quæ benè olentem ec- ^{confer. epist.}
 clesiæ florem cum provectu bonorum fru- ^{126.}
 ctuum concutit & discutit, eidem ecclesiæ re-
 formare studeatis. Ita enim hæc res ex vestro
 tantum pendet arbitrio: vt ex verbis illius cen-
 turionis evangelici securè sanctitati vestræ di-
 cere possimus: *dic tantum verbo, & sanabitur Luc. 7.*
puer meus. Iam enim tandem crebris persuasio-
 nibus publicis & privatis precibus, multa mo-

^a conditiona-
rū alicui
obligati, ve-
rabantur
admissi ad
sacrum ordi-
nem. ca 7.
dist. 34. &
ca. 15. dist.
34.
^b et etiam
vulgò nati.
epist. 126.
^c al. permis-
sati.

^d al. cotidie.
confer epist.
132.

ra, multa lima ad hoc Carnotensium clericorum corda Deo donante infleximus, quatinus apud paternitatem vestram fideliter intercedant, ut conditionarios ^a de familia Carnotensis Comititis, qui de legitimo coniugio nati fuerint, & regios fiscalinos, pro quibus similis perturbatio fieri posset, de privilegio quod eidem ecclesiæ fecistis, de non admittendis conditionariis, ^b excipiatis, & in eundem statum in quo erant ante privilegium, redire iubeatis. ^c Non enim hoc impedit sacramentum clericorum quod super hac re antea fecerant: quia cognoscunt tam maiores quam minores, & publicè fatentur se sacramentum illud hac conditione fecisse, ut possent instituto suo & profutura adijcere, & nocitura excipere. Aliter quippè damna, scandala, perturbationes intus & foris, contentiones, iræ, rixæ, quæ omnia ista de causa orta sunt, & ^d quotidie oriuntur, sedari non possunt. Hæc autem omnia Deo faciente cessabunt, si vigilantia vestra manentibus in sua stabilitate his qui in privilegio sunt, ea tantum quæ ecclesia dispensari postulat, paterna provisione dispensaverit; & ea quæ cohibenda sunt, apostolica censura cohibuerit. Hæc omnia in propria persona putavi me posse dicere sanctitati vestræ: sed à capite autumni ita me gravis vexavit infirmitas & debilitavit, ut non tantum prolixum iter, sed nec breve adhuc valeam arripere. Vnde misi vobis vice mea domnum Bernerium monasterij Bonævallis abbatem, boni testimonij virum, & Romanæ ecclesiæ benè notum, qui & ne-

cellaria nostra vobis insinuet, & ea quæ ei commisimus à sanctitate vestra nobis reportet.

Miserunt etiam canonici vice sua domnum

^a Gofelinum presbyterum & concanonicum suum, qui commune votum concanonicorum suorum vobis sincera veritate denunciet, &

quod sanctitas vestra inde statuerit, eis renunciet. Excusatos etiam volumus esse apud sanctitatem vestram decanum & cantorem à vo-

bis invitatos, quos iam gravat ætas, & irruentium ^b perturbationum importunitas. Va-

lete. ^b al. perturbantium.

Hildebarto Dei gratia Cænomanensi episcopo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister salutem.

CXLVIII.

De viro illo qui prius per concubinatum cuidam adhæsit mulieri, postea verò cum eadem muliere infirmitate correpta pactum coniugale dato annulo iniit, hoc respondemus prudentiæ vestræ: quia ex maiori parte coniugij sacramentum implevit, quod postea nisi adulterium intercessisset, lege divina & humana prohibente, solvi non potuit. Vnde Augustinus in libro de bono coniugali: posse sanè fieri nuptias ex malè coniunctis honesto postea placito consequente manifestum est. Idem in eodem: solet quæri cum masculus & fœmina, nec ille maritus, nec illa vxor alterius, sibimet non filiorum procreandorum sed pro incontinentia solius concubitus causa copulantur, ea fide media vt nec ille cum altera, nec illa cum altero id faciat, vtrum sint nuptiæ vocandæ? Et potest quidem fortasse

confer epist.
16. & 155.

non absurdè hoc appellari connubium, si usque ad mortem alicuius eorum id inter eos placuerit, & prolis generationem quamvis non ea causa coniuncti sunt, non tamen vitaverunt, ut vel nolint sibi nasci filios, vel etiam opere aliquo mala agant ne nascantur. Ambrosius ad virginitatis exhortationem: Desponsata viro coniugis nomen accepit. Cum enim initiatur coniugium, tunc coniugij nomen assumitur. Non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio conjugalis. Denique cum iungitur puella, coniugium est, non cum viri admixtione cognoscitur. Isidorus ethymologiarum lib. viii. cap. vii. Coniuges verius appellantur à prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur conjugalis concubitus. Item Nicolaus^a Hincmaro episcopo: Sufficiat secundum leges solus eorum consensus, quorum de coniunctionibus agitur. Qui consensus si solus in nuptiis fortè defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu frustrantur celebrata, Ioanne Chrysostomo magno doctore testante, qui ait: Matrimonium non facit coitus, sed voluntas. Hinc etiam habetur in libro constitutionum: ^b Si quis sine dotabilibus instrumentis, affectione maritali uxorem duxerit, non audeat sine causa legibus cognita repudium ei mittere. Item in libris novellarum: ^c Si quis divinis tactis scripturis iuraverit mulieri, se eam legitimam uxorem habiturum, vel si in oratorio tale sacramentum dederit, sit illa legitima uxor, quamvis nulla dot. nulla scriptura alia interposita sit. Quòd si propter patrata utrobique adulteria dicitur eos ultra non posse coniungi, consulatur Hieronymus ad Oceanum scribēs: Apud nos quod non licet feminis, aequè non licet & viris, & eadem servitus pari conditione censetur. Item:

Indi-

Consensus
solus perficit
nuptias. vide
epist. 46.

^a al. Hincmaro. al. Igmaro. citatur etiam
epist. 243.

hom. 16. in
Matth.
^b l. fin. C. de
repud.

^c Novel. 22.
de nuptiis §
nuptias. Et §
sic itaque.

suprà epist.
83.

Indignantur mariti si audiant adulteros viros pendere
 similes adulteris fœminis pœnas, cum tanto gravius
 eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet &
 Virtute Vincere, & exemplo regere fœminas. Item:
 Non erit turpis neque difficilis etiam post patrata at-
 que purgata adulteria reconciliatio coniugum: Vbi per
 claves regni calorum non dubitatur fieri remissio pec-
 catorum, non vt post viri divortium adultera revo-
 cetur, sed vt post Christi consortium adultera non vo-
 cetur. Idem super Osee: Non est culpandus Osee Pro-
 pheta, si meretricem quam duxit, ^a convertit ad pu- ^a al. conuer-
 dicitiam, sed potius laudandus quod ex mala bonam terit citatur
 fecerit. Non enim qui bonus permanet ipse polluitur, ^{infra epist.}
 si societur malo: sed qui malus est in bonum verti-
 tur, si boni exempla sectetur. 188.
 Ex quo intelligimus
 non Prophetam perdidisse pudicitiam forni-
 caria copulatum, sed fornicariam assumpsisse
 pudicitiam quam antea non habebat. Ex his
 igitur & similibus sententiis colligere potest
 vestra prudentia inter prætaxatas personas ve-
 rum fuisse connubium, & si vir alteram duxe-
 rit, vel mulier alteri nupserit, manifestum esse
 adulterium: si verò ex consensu reconciliati
 fuerint, nullum esse flagitium. Valete.

Gulielmo ^b Dei gratia Rothomagensium archiepiscopo, & ^b al. Vittel-
 ceteris diœcesis Rothomagensis episcopis, Ivo humilis ^{mo.}
 Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & debita
 caritatis obsequium. CXLIX.

Gratias agimus iusto & misericordi Deo,
 qui ecclesiam suam delinquentem pater-
 na severitate flagellat, & flagellis attritam mi-

R

*Confer cum
epist. 153.
154.*

*^a Stercora
vocat. epist.
153. ne autem
Neophyti
episcopi fiant,
vide can. sub
distinct. 48.*

*^b vide epi-
stol. 157. ubi
de Ranulfo
Flammardo
agitur.*

sericorditer visitat: ut tanquam pia mater pa-
nem consolationis tribuat lugenti, qui flagella
prius iuste irrogaverat delinquenti. Quod in
ecclesia Luxoviensi nunc Deo propitiante, &
vestra solertia cooperante provenisse cognovi-
mus. Quorum consilio & auxilio eliminata est
de prædicta ecclesia spurcitia ^a puerorum, no-
va & inaudita neophytorum hæresi cathedram
episcopalem in eadem ecclesia usurpantium.
Quod quamvis ad tempus aliqua rationabili
consideratione, vel aliqua pusillanimitate sit à
vobis toleratum: nunc tamen est, quantum no-
bis videtur, in melius commutatum. Cum &
ipso flammigerò ^b pueros de prædicta eccle-
sia ejici feceritis, & virum strenuum & hone-
stum, domnum videlicet Gulielmum Ebroi-
censem archidiaconum in pastorem prædictæ
ecclesiæ elegeritis. Vnde multum liberalitati
vestræ congratulamur: & caritati vestræ, si in
hoc negotio parvitas nostræ auxilium vel
consilium foret opportunum, pro viribus pa-
ratum esse pollicemur. Valete.

*^c al. domino. Domno ^c & patri suo Paschali summo pontifici, Ivo
humilis Carnotensis ecclesiæ minister omnem pro sua
possibilitate obedientiam. C L.*

Post idus Ianuarij paternitatis vestræ litte-
ras accepi, commonefacientes me, quati-
nus venirem ad concilium à sanctitate vestra
celebrandum in nonis Martij: à quo termino
non restabant nisi septem hebdomadæ usque
ad diem denominati concilij. Compensans ita-

quæ vires meas cum brevitate tanti articuli, sensi hoc opus à me nullo modo in tanta brevitate posse transigi, utpote cui non erat ad manum tanta pecunia de qua possem tanto itineri necessaria tam citò præparare: vel ea corporis sanitas, vel tam libera membrorum agilitas, quæ posset tam prolixum iter per vias arduas & ruinosas tanta velocitate perficere. Vera esse quæ dico testis est mea veritas & conscientia mea, qui duo testes non sunt producendi impune ad falsa testimonia: quorum etiam testimonio profiteor desiderantissimè faciem vestram videre me velle, non in turba, neque in transitu, sed in ea tranquillitate in qua possem vestro dulciloquio aliquandiu familiariter frui, & ætus cordis mei in oculis vestris effundere, & de fonte sacri pectoris vestri ad refocillationem languentis animæ aliquid salutiferi potus in cor meum eliquare. Supportate igitur paterna discretione absentiam meam, donec Deus donet ut suo tempore exhibere possim conspectui vestro præsentiam meam. Valete.

Gaufrido à Dei gratia Belvacensium episcopo Ivo humilissimè ecclesie Carnotensis minister, sibi & gregi sibi commissio salubriter providere. CLI.

^a in ora unius
v. c. S. Vict.
additur hoc
loco manu
prisci libra-
rij, PRIORI
LYPO. Jam
autem epist.
54 mentio
fit subdecant
cui cognomen
erat PRIOR
LYPO.

De quanta spe promissionum vestrarum ceciderim novi ego, noverunt & illi qui promissiones vestras mecum audierunt. Contra petitionem etenim meam & promissionem vestram, contra canonicam & apostolicam institutionem contradicentibus maioribus & prudentio-

R ij

^a Belvacensis scilicet ut notatur in vet. cod.

^b sic vet. cod. antea dissidium.

^c al. Gunherij fortasse ille est a l quem scribit epist. 228. ^d al. intolerandum.

ribus ecclesiæ beati ^a Quintini fratribus, Odonem olim fratrem, nunc verò hostem in prædicta ecclesia, quod sine me fieri non poterat, confirmastis in abbatem. Hanc plantationem vestram poterit eradicare, qui non plantavit eam Deus: fructum quippe primitiarum mearum quantum in vobis est in hoc mihi abstulistis, & vobis forsitan non satis vtiliter providistis. Qui enim hoc consilium vobis dederunt, callidè inter me & vos ^b discidium fieri voluerunt. Quod qua intentione factum sit, si modò non perpenderit, forsitan aliquando perpenderis. Hoc autem factum vestrum si ad præsens corrigere non vultis aut non valetis, saltem id quod mihi inter cætera promissistis, ornamenta quæ prædictæ ecclesiæ commenda- vi, mihi facite restitui, & in cella fratri ^c Gunherij custodiri, donec suo tempore cogitem quid inde velim facere. Interim autem ubique sint qui prædictum in vasorem non recipiunt, nihil grave, nihil intolerabile ^d super eos faciatis, vel fieri permittatis. quoniam sentientes se esse prægravatos per me & per se sedem apostolicam appellant: in cuius redundabit iniuriam, si quis eis amodò aliquam intulerit violentiam. Valete.

Leodegario Venerabili Bituricensium archiepiscopo, Ivon
humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem &
servitium. C L I I.

Quoniam speculatores domui Israel positi sumus, in alto positi magis à circumstanti-

bus & longè positis inspicimur & discutimur, quàm si in loco humili positi nostræ tantùm saluti & privatis vtilitatibus nostris sollicitudinem nostram impendere studeremus. Vnde oportet vt in omnibus dispensationibus nostris simpliciter incedamus, & scandala fratrum præ cæteris cavere procuremus. Si enim sicut Apostolus monet, bonum nos habere oportet testimonium ab his qui foris sunt, quanto magis ab his qui domesticam conversationem nostram sciunt, & quibus voluerint revelare pudenda nostra magis quàm velare, in aliquo à nobis offensi parati sunt? Quod idè dilectioni vestræ commemoro, vt iniurias domni Hugonis Maidunensis, sicut ipse dicit, hætenus neglectas zelo dilectionis paternæ attendatis: & quod verbo vel lingua corrigi non potest, severitatis baculo feriat. Nec enim decet honestatem vestram esse oblitam, qualiter vobis (sicut ipse commemorat) in omnibus necessitatibus vestris adiutor & propugnator adstiterit; qualiter de incommodis vestris sicut de suis doluerit: ne ingratum fuisse beneficiis eius vobis forsitan sit incommodum, & aliis in exemplum. Caritate itaque suadente excellentiam vestram moneo, vt quod hætenus erga nobilem virum minùs sollicitè fecistis, de cætero diligentius implere studeatis: ne si ad maiorem audientiam clamor eius pervenerit, & famæ vestræ incurratis dispendium, & rerum vestrarum non sine corporis vestri vexatione detrimentum. Valete.

R. iij

^a al. V. villet-
mo.

^b al. Gisle-
berto.

^a Gulielmo Dei gratia Rotomagensium archiepiscopo, &
^b Gilberto Ebroicensium episcopo, Ivo humilis eccle-
siae Carnotensis minister, abundare spiritu consilij
& fortitudinis. CLIII.

Levit 3.

^c spurcitia
dicitur epist.
149.

Quoniam pro domo Dei stare, & murum
pro domo Israël ponere cœpistis, sollici-
tadini vestræ summoperè cavendum est, ut sar-
tago quæ fervere cœpit, ferrea fortitudine nul-
lis ignibus cedat, sed zelus domus Dei & amor
decoris eius de die in diem in mentibus vestris
& vehementiùs exardescat. Quod ideo sancti-
tati vestræ commemoro, ut quod de Luxovien-
si ecclesia benè incœpistis, meliore exitu ter-
minare studeatis, ut caudam hostiæ cum capite
immoletis. Audivimus enim & dolemus, quod
stercora ^c quæ de prædicta Dei domo vestro
fuerant labore emundata, multiplicato ne-
quam spirituum numero in eandem sint repor-
tata, & ipsa domus graviore errore quàm priùs
infecta. Quam domus Dei iniuriam si non ut
debet animadverteritis, si non pro persona
quam portatis correxeritis, certum nobis est
quia cum iste fœdus & fœtidus rumor aposto-
licas aures vel nostra vel aliena relatione per-
cussit, nec præterita neglecta remittentur, &
hæc graviter exigentur. Ideò dum tempus est
præmonemus dilectionem vestram, ut suo tem-
pore libera fronte possimus famam vestram
excusare, & apostolicas aures opportunè pro
vobis & importunè pulsare. Cum enim in ipsa
infantia mundi in Lamech carnalis bigamia sit

culpata, quomodo poterit in sponsa Christi
 quæ est ecclesia, ^a laudari, quæ & sacramento ^a *ut epist.*
 & in veritate sacramenti vni debet viro des- 154.
 ponfari? Eliminetur ergo de Luxoviensi eccle-
 sia ^b Ranulfus Dunelmensis episcopus, vt di- ^b *al. Ranul-*
 gamia non admittatur: eliminentur pueri eius, ^{fus. de quo}
 vt neophytorum hæresis extirpetur. Non ^{epist. 154.}
 ignorantibus legem loquimur, sed caritative
 vos monemus, vt vestræ consulatis honestati
 & ecclesiæ vtilitati. Valete.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ humilis minister, Ro-
berto Comiti Mellentino, per viam vitæ incedere
& ab ea non recedere. CLIIII.

Quoniam ad ovile nobis commissum per-
 tinere te credimus, licet latis pascuis
 abundes, nostrum tamen est aliquod sacræ ad-
 monitionis tibi pabulum ministrare, & adver-
 sus lupos invisibiles tuam dilectionem præ-
 munire. Cum enim gratiam inveneris in con-
 spectu Regis Anglorum, testantur multæ ec-
 clesiasticæ personæ, quod plus ei placere stu-
 deas quàm Regi Angelorum: ^c Non tamen ^c *al. not.*
 culpamus ei placere in his quæ Deo non dis-
 placent: sed si quid molitur regia potestas ad-
 versus Dominum & Christum eius, & eccle-
 siam eius, in mente habere debes quia Christi
 sanguine redemptus es, quia legibus Christi ini-
 tiatus, per sacramenta ecclesiæ regeneratus es,
 & illius es liber qui pro te se servum fecit, vt li-
 bertas tua nihil se debere intelligat alicui, quo
 divinam offendat maiestatem, & ecclesiæ mi-

R iiij

*coniu-
da epist 153
Et 157. Et
181.*

*al. seve-
runt.*

nuat libertatem. Quod idè suademus nobilitati tuæ, vt prædictum Regem sanis consiliis informes, & leges ecclesiasticas à sanctis patribus traditas, & à catholicis Regibus confirmatas in nullo conturbes. Quæ enim ratio, quæ lex permittit, vt Rannulfus^a Dunelmensis episcopus de ecclesia alterius regni ad aliam ecclesiam transeat, & velut quadam mœchatione præsentia suæ, vel filiorum suorum occupatione, Luxoviensem ecclesiam per violentiam Anglici regis invadat? Quod facere vel tolerare, & contra legem est, & contra Regem: quia non est hoc populo regimen præbere, sed discrimen augere. Quantum ergo ex tua sententia pender eius consilium, suade ei, vt ecclesiam Dei quantum in se est liberet, nec de peccatis alienis sua multiplicet. Vnde illi qui de adventu eius ad has partes bona^b senserunt & bona prædixerunt, velint nolint mutent serenitatem laudis in nubilum vituperationis. Non enim ad hoc instituuntur Reges, vt leges frangant: sed distortores legum gladio, si aliter corrigi non possunt, feriant. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia minister Odoni Aurelianensi archidiacono salutem. C L V.

*Huc refer
epi. 16. Et
147.*

In litteris tuis sciscitata est fraternitas tua, vt rûm mulier prægnâs de fornicatione, possit legitimè nubere: ad quod principaliter ex sententia facilè responderi non pötest; sed quid in huiusmodi observandum sit, ex similibus ra-

tiocinando ab his qui non plus sapiunt quàm oportet, colligi potest. Qua in re ex ratione qua præditus es considerare te oportet, quia alia est medicina quæ congruit sanis ad conservandam sanitatem, alia quæ debetur ægrotis ad recuperandam sospitatem: quid secundum imperium præcipiatur sanis, quid secundum indulgentiam concedatur infirmis. Secundum imperium quidem naturale & institutum nulla mulier sive ex flagitio, sive ex matrimonio prægnans ante ablactationem sui partus debet viro carnaliter commisceri, sine quo non complentur iura matrimonij. Si autem moderationem apostolicam attendamus, qua dicitur:

Vnusquisque vir habeat uxorem suam propter fornicationem, & unaquæque mulier suum virum; non excipiemus viduam, non excipiemus prægnantem, non excipiemus fornicariam, non excipiemus incestuosam; tantum^a ut in Domino sit, id est ut ipsum per se coniugium non sit flagitiosum aut facinorosum. Nec inde culpandus est vir, qui fornicariam duxit, sed inde laudandus quòd impudicam castam fecit. Vnde Hieronymus super Osee iib. 1. *non est culpandus Osee propheta, si meretricem quam duxit, ad pudicitiam converterit: sed potius laudandus quòd ex mala bonam fecerit.*

^a ut abest ab aliquot v. c.

Non enim qui bonus permanet, polluitur, si societur malo: sed qui malus est in bonum vertitur, si boni exempla sectetur. Ex quo intelligimus non prophetam perdidisse pudicitiam fornicariæ copulatum, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam antea non habebat. Quòd si causantur viri mulieres suas ante coniugium fuisse forni-

refertur in ca. 14. cam. 32. q. 1.

catas, attendant & ipsi forsitan se incidisse in crimen fornicationis vel adulterij. Quod ergo vult sibi à muliere indulgeri, cur non & ipse mulieri indulgebit? ^a Vnde Hieronymus ad Oceanum de morte Fabiolæ: ^b *Apud nos quod non licet fœminis, aequè non licet viris: eadem enim servitus pari conditione tenetur.* Item Augustinus de adulterinis coniugiis: *Non erit ^c turpis neque difficilis & post parata atque purgata adulteria remissio peccatorum, non ut post viri divortium adultera revocetur, sed ut post Christi consortium adultera non vocetur.* Si ergo hoc fieri licet, de ea quæ fœdus coniugale violavit, cur non fieri magis liceat de ea quæ in fœdus matrimonij quod nondum inierat nihil deliquit? Attendant etiam viri huiusmodi calumnias inferentes, quod dicit Augustinus in libro de verbis Domini; ^d *Si ducturi estis uxores, servate vos vxoribus & in ca. 2. vestris: quales vultis eas ad vos venire, tales debent vos & ipse invenire.* Quis invenis est, qui non velit ducere castam uxorem? & si virginem ducturus est, quis non intactam desideret? Intactam quæris? intactus esto. Puram quæris? noli esse impurus. Non enim illa potest, & tu non potes. Ex his ergo & similibus intelligi & probari potest, quia si alligatus non esses vxori, posses deliberare: sed postquam ex pari consensu alligatus es vxori, non debes quærete solutionem. Ita enim ab ipsa mundi creatione ^e naturale & inviolabile manet coniugij sacramentum: ut nec prævaricatio originalis illud abstulerit, nec diluvij sententia crimina diluens immutaverit. Quod ergo divina sententia sanxit, & immutabile fieri voluit, non debet hu-

^a al. indul-
geat.

^b in ca. 20.
cau. 22. q. 5.

^c ca. 8. cau.
22. q. 1.

^d sermo. 46.
& in ca. 2.
cau. 32. q. 6.

^e al. origine
vel condi-
tione.

mano interdicto disiungi, nisi fuerit absque contrahentium factum consensu, aut per se criminofum, id est adulterinum, ^a aut incestuosum. *vel.* Quod cum evenerit, non est differendum, sed separatione sanandum. Vbi verò ista defuerint, siue sint raptores, siue excommunicati, siue quolibet alio vitio coniuges infecti, tamen hæc omnia toleranda sunt pro conservanda fide coniugij. Quis enim in circuncisione vel in præputio coactus est à predicatoribus novi testamenti vxorem quam habuit ante Baptismum, dimittere post Baptismum? Nec tamen dico, quòd contra interdicta copulanda sint coniugia: sed si copulata sunt, propter has causas non esse disiungenda. Qui autem contra interdicta talia coniugia contraxerint, vel presbyteri qui ea consecraverint, pro inobedientia sua digna satisfactione ad arbitrium Iudicis suis corrigantur, ut cæteri à tali temeritate compescantur: coniugia verò nisi causa legibus cognita minimè solvantur. Sicut enim sacramentum ordinationis quamvis ab ordinatoribus ordinationem illicitè usurpantibus semel acceptum manet in ordinatis: sic sacramentum coniugij quamvis ab inobedientibus presbyteris impositum, manet in coniugatis. quia virtutem sacramentorum cassare non possunt prava merita usurpatorum. Semper ergo sanctitas eorum est honoranda, usurpantium verò perversitas punienda. Sic thuribula Core, quia eis ante Deum ministratum est, iubente Deo *Num. 16.* altari apposita sunt: factores verò eius igne consumpti sunt. Proliximitatem vitans

epistolæ non fui ausus plura inferere paginæ, quia nolui fraternitatem tuam rerum tibi benè notarum multitudine onerare. Potes tamen ex his paucis intelligere quid de prætaxatis sentiam, & quid aliis ad hæc interrogata respondeam. Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister dilecto sibi in
 * al. Alrico. Christo fratri^a Olrico salutem. CLVI.*

In litteris tuis continetur facinorosum quendam cuiusdam vicini sui domum succendisse, & ideò cum satisfacere nollet, à presbytero suo excommunicatum fuisse. Qui postea cum vellet absolvi, ^b secretò crimen suum confessus est presbytero suo, cum nihil restituere vellet de re perdita proximo suo. Quærit ergo fraternitas tua, quid mihi faciendum presbytero eius excommunicatori videatur, cum ipse excommunicatus ecclesiam ingrediatur, utrùm sit à communione publicè repellendus, an aliqua dissimulatione tolerandus. Quo in negotio quædam sententiæ sibi repugnare videntur, ^c nisi solerti discretionis libratione pensentur. Primò quia presbyter peccantem absolvere non potest, nisi pœnitentem, secundum quod beatus ^d Augustinus scribit ad Armentarium & Paulinam: *Si res propter quam peccatum res cau. 14 est, cum reddi potest, non redditur, non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum, si tamen, q. 6. ut dixi, restitui potest. e* Sunt & aliæ canonicæ sententiæ, sicut ipse nosti, quæ cum excom-

^a al. nisi sollicitè disc.

^d epist 54 ad Macedon

^e in ca. si res cau. 14 q. 6.

^c ca. excommunicatos. cau. 11. q. 3.

municatis orare, vel cibum sumere, vel eis ave-
dicere, terribiliter contradicunt. Sunt & aliæ
quæ confitentium secreta publicare non per-
mittunt. Vnde habetur in concilio Agatenſi
capitulo v. 11. *Si tantum episcopus^a alieni se sceleris^a aliàs alicui^a*
conſcium novit, quandiu probare non poteſt nihil pro- *ius se ſcelo-*
ferat, ſed cum reo ad compunctionem cordis, ſecretis cor- *ris.*
rectionibus elaboret. Qui ſi correptus pertinacior fuerit;
& communioni publica ſe ingeſſerit, ille quandiu pro-
bare nihil poteſt in communionem^b omnium, præterquam^b al tam om-
illius qui eum reum iudicat, permaneat. In conclu- *nium quàm*
ſione huius ſententiæ, ſolus excommunicator *illius qui eū.*
rei, à communionem eius quem excommunica-
vit, excipi non præcipitur ſed excipiendo per-
mittitur abſtinere, quia exceptiones non ſo-
lent eſſe regulæ ſed permiſſiones. Eſt & alia
ſententia, quæ non tantum ſecretam confeſ-
ſionem publicandam vetat, ſed etiam^c publi- ^{c al. publi-}
canti pœnam irrogat. Continetur enim in ^{campanã.}
concilio Carthaginenſi cap. v. 11. cui interfuit
^d Fauſtinus Romanæ eccleſiæ legatus. placuit ^{d al. Fau-}
ut ſi quando dicit episcopus aliquem ſibi ſoli proprium ^{nus in c. 3}
crimen fuiſſe confeſſum, atque ille neget, non putet ^{can 6 q. 2.}
episcopus ad ſuam iniuriam pertinere quod ſibi ſoli non
creditur. & ſi ſcrupulo propriæ conſcientiæ dicit ſe ei
nolle communicare, quandiu excommunicato non com-
municaverit ſuus episcopus, eidem episcopo ab aliis non
communicetur episcopis: ut magis caveat episcopus,
ne dicat in quemquam quod alius documentis convin-
cere non poteſt. Vnde Auguſtinus ad Vincen-
tium: facta nocentium quæ innocentibus demonſtra- ^{epiſt. 48. in}
ri, vel ab innocentibus credi non poſſunt, non inqui- ^{ca. 10 quàm}
nant quemquam, ſi propter innocentes etiam cognita ^{magnum.}
^{can. 23. q. 4.}

sustinentur. non enim propter malos deferendi sunt boni, sed propter bonos tolerandi sunt mali: sicut toleraverunt prophetae, contra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant. sicut ipse Dominus nocentem Iudam usque ad condignum eius exitium toleravit, & eum sacramentum cum innocentibus communicare permisit: sicut toleraverunt apostoli eos qui per invidiam, ^a quod ipsius diaboli vitium est, Christum annuntiabant. Ne istae ergo sententiae dissonare videantur, sic modificandae sunt, ut quae de vitanda malorum communione loquuntur, de illis tantum nocentibus intelligantur, quorum facinora aut ita nota sunt ut probatione non egeant, aut quae confessione evidenti manifesta sunt, aut iudiciario ordine publicata, aut sufficientibus testimoniis comprobata. Unde etiam Augustinus de unico baptismo lib. 2. sanè si Iudex es, si iudicandi potestatem accepisti ^b ex ecclesiastica regula, si apud te reus accusatur, si veris documentis testibusque convincitur, coërce, corripe, excommunica. idem in sermone de verbis evangelij ^c a malis corde semper disiungimini, ad tempus cautè corpore copulamini. Idem de eodem: ^d recedite, exite inde, & immundum ne tetigeritis; sed contactu cordis non corporis displicuit tibi quod quis peccavit, non tetigisti immundum. redarguisti, corripuisti, monuisti, adhibuisti etiam, si res exegit congruam, & quae unitatem non violet, disciplinam, existi inde. possemus in hunc modum ^e plura colligere: sed ex iis & similibus intelligere potest dilectio tua, quia peccantem peccata sua secretò confitentem non debemus à nostra communione cor-

^a al. quod
ipsum diabo-
li merum est.

^b al. ex
evāg. regu-
la. al. ex
apostolica
reg.
^c ca. 8. cau.
23. q. 4.
^d sermone
18. de ver.
Domini.

^e al. multa.

poraliter separare, nec contactu cordis eius parvitati communicare. Hoc tenore utramque sententiam servabimus, & illam qua præcipimur excommunicatis non communicare, & illam qua iubemur confitentium crimina non propalare. Debent tamen presbyteri non designatis personis plebibus prædicare, taliter excommunicatos ante tribunal Iudicis cuncta cernentis esse damnatos, qui contra præceptum Dei proximo nocuerunt, & rem eius insatiabili cupiditate in suos usus transtulerunt, aut diabolica malignitate de medio abstulerunt. Sic dominus discipulis dicens, *Unus ex vobis diabolus est*, non designata persona Iudam & excommunicatum prædicebat: & tamen eum à communione sua suorumque minimè sequestrabat. Cum igitur vita domini Iesu disciplina sit morum: perfectus erit quisque dicente domino, si sit sicut magister eius. Hæc de proposita quæstione sentio: sic ista quærentibus ex ratione & auctoritate respondeo, Vale.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, debitum cum omni subiectione famulatum.

CLVII.

Cum status ecclesiæ penè ubique terrarum ruinas lamentabiles patiatur, quisque dilector domus Dei, dehonestationes eiusdem domus quanto viciniùs sentit, tanto vberius plangit; quoniam & ignis viciniore comburit.

Quod idcirco maiestati vestræ prælibavimus, quoniam cum in aliis locis unusquisque, domus Dei prostitutor malitiam suam aliquo velamine tegere molitur, in terra Normannorum ita manifestè prostituta est ecclesia, ut de ea illud propheticum dici possit: *peccatum suum sicut Sodoma prædicaverunt, nec absconderunt.* Quod in ecclesia Luxoviensi paternitas vestra poterit agnoscere, quam iam per plures annos Ranulfus^a agnomine Flammardus, Dunelmensis episcopus inaudito invasionis genere occupavit, qui duos filios suos vix duodennes accepto pastoralis baculo à Comite Normannorum prædictæ ecclesiæ intrudi fecit, ea conditione, ut si primogenitus moreretur, Iudaico more in episcopatum alter^b alteri subrogaretur. Quod cum partim dolentibus, partim deridentibus plurimis diu perpessa esset ecclesia, monitu quorundam religiosorum graviter redargui solo caritatis intuitu Rotomagensis archiepiscopum, ^c ad cuius diocesium pertinet prætaxata ecclesia, quòd ex adverso non staret, quòd pro domo Israel murum non oponeret. Hoc idem feci aliis episcopis eiusdem metropolitani suffraganeis. Tandem cum Comes terræ illius periculo amittendi principatus sui vrgeretur, quasi pœnitentia ductus monente Ebroicensi episcopo cum metropolitano suo præcepit, ut prædictus Dunelmensis episcopus de ecclesia cum sua sobole eiiceretur & episcopus ibi canonicè eligeretur. Oblatum est igitur prædictæ ecclesiæ, ut secundum morem ecclesiasticum episcopum sibi eligerent: qui

Esaia. 3.

^a *al. cognomine huius meminit epist. 153. & 154. in qua hos pueros vocat flammigeros.*

^b *adi Gratia cau. 8. q. 1.*

^c *confer epist. 149. & 153.*

qui communicato cum episcopis consilio elegerunt virum strenuū Gulielmum Ebroicensem archidiaconum, quem etiam à metropolitano suo postulaverunt sibi ordinari episcopum. Sed cū subauditum esset quòd metropolitānus ab officio episcopali suspensus esset, prædictus archidiaconus, quia familiaris meus erat, & nihil adversus canones sciens præsumere volebat, ad me veniens mecum deliberavit, utrū cum hoc scrupulo posset à metropolitano suo sacram ordinationem suscipere, vel à suffraganeis quibus auctoritas metropolitana solet ista præcipere. In qua deliberatione cū mihi occurreret illud apostoli: *omne quod non est ex fide, peccatum est*: & illud Augustini: *quia consecratio magis constat in fide, & devotione benedictionem poscentis, quàm in merito benedictionem dantis*: prædicto fratri consilium dedi, vt tantum sacramentum nulla cum disceptatione susciperet, sed apostolicam sedem aut per se, aut per legatos suos consulere, & rem, quantum nobis videbatur, benè incœptam auctoritate apostolica perficeret. Videns itaque Dunelmensis episcopus consecrationem differri, aliud tergiversationis genus arripuit, & prædictum episcopatum cuidam clerico suo à Comite Normannorum datum esse asseruit. Vnde ille clericus ad sedem metropolitanam vocatus est, vt proferret si quid iuris se habere in episcopatu confideret: qui nulla ratione potuit asserere, quòd electionem cleri aut consensum plebis habuisset, aut etiam donum Comitum, quod plus obesse quàm prodesse debuerat, accepisset,

Rom. 14.

confer. epist.

73.

Consilio itaque nostro & quorundam com-
provincialium suorum maiestatis vestræ præ-
sentiam adiit, accepturus aut iustum pro ratio-
ne iudicium, aut necessarium pro dispensatio-
ne consilium. Ausu igitur familiaritatis filialis
suggero sanctitati vestræ, quatinus apud maie-
statem vestram gaudeat se invenisse paternum
suffragium, quæ nulli consuevit ad se confu-
genti denegare medicinale remedium, Val.

*Hugoni Dei gratia Lugdunensis ecclesiæ primæ sedis epis-
copo, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, salutem
& servitium. CLVIII.*

^a quidam
codd. ita re-
sens est.

^b ita vc. ut
etiam paullo
post. malè
anteà, copu-
latione gen-
^c al. multo-
ries.

Quia Deo annuente fategimus cum Rege
Francorum, & filio eius Rege designato,
ut iam displiceat eis incestum cōiugium, quod
est inter Constantiam filiam prædicti Regis, &
Comitem Trecassinū: fulti auctoritate legum,
& adiutorio bonorum cupiunt huius coniugij
maturare divortium. Dum ergo hæc voluntas
ita^a fervens est, eorum instinctu moneo & ro-
go paternitatem vestra, ut commonitorias lit-
teras mittatis archiepiscopis & episcopis ad
Curiam quæ habenda est in Natale Domini
Suessionis: quatinus à Rege ipso audiant com-
putationem^b genealogiæ, quam ipse sicut dicit
paratus est iureiurando approbare, & idoneis
testibus confirmare. Et quia hæc genealogia ab
Arvernensibus^c multotiens est vobis compu-
tata, obnixè precantur, ut eandem computatio-
nem litteris apertè signatis per præsentium por-
torem episcopis ad Curiam transmittatis, &

rei veritatem litterarum testimonio manifestiorem faciatis. Nec enim decens est, ut tantæ nobilitatis sanguis tam publico^a incestu diutius polluitur, & ad similem incestum perpetrandum ferali exemplo carnalium voluntas animetur. Consulo itaque ut filius & familiaris, ut qui importunè instare^b deberetis, nunc opportunè quantum in vobis est malagma vulneri superponere minimè differatis. Valete.

^a al. incesto.

^b al. debetis.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, per mare huius mundi prosperè navigare, & post superata naufragia navem in tuto collocare. CLIX.

Quoniam iudicia Romanæ ecclesiæ à nemine toris retractari posse, eadem Romana ecclesia docente didicimus: siqui aliquando se prægravatos ipsius ecclesiæ auctoritate conqueruntur, hoc eis consilium damus, ut non descendant in Ægyptum propter auxilium, sed ab ipsa ad ipsam confugiant; & inde expectant levamen, unde se conqueruntur accepisse gravamen: quia quæ aliquando corripit paterna severitate, eadem frequenter colligit materna pietate. Quod idè prælibavimus beatitudini vestræ, ut causant Fossatensium monachorum patienter audiat, & quantum salva apostolica reverentia fieri potest, anxietatē eorum misericorditer releveris. Conqueruntur enim se in concilio Turonensi fuisse prægravatos quoniam ad suggestionē Comitis Andegavensis dicunt fuisse subreptum Domino Papæ Urbano

^cca. patet. c.
nemo. c. ipse
ca. cuncta.
caus. 9. q. 3.

S ij

monasterium sancti Mauri situm in patria Andegavensi, quod sub iure Fossatenfis monasterij antea per trecentos aut eo amplius annos extiterat de eiusdem monasterij iure auferret, & ordinato ibi abbate liberum esse constitueret. Quod & factum est Fossatenfis monachis ius suum reclamantibus, & multis qui concilio intererant, aliter sentientibus: cum viderent privilegium quo nitebantur Fossatenfes monachi de manibus eorum ab Andegavensibus fuisse ereptum, & in plures partes fuisse confisum. Adhibitis ergo multorum intercessionibus supplicant prædicti monachi, ut eorum negocium à maiestate vestra legitima discussione retractetur, & vel misericordia flecente, vel iustitia dictante terminetur. Val.

^a in aliquot Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister. O. ^a Gemetensis monasterij abbati paterna dilectionis
 visceribus abundare.

CLX.

LUC 15.

Hæc ovis gregis vobis commissi derelicto grege suo luporum moribus patens miserabiliter per huius mundi deserta vagatur, & multa ex eiusdem mundi conversatione bellâ perpetitur; intantum ut penè usque ad contemptum sui ordinis & monastici habitus venire cogatur. Hæc itaque iam panem desiderans filiorum, sicut voto, sic voce dicit: *Vadam ad patrem meum*, sed clausa invenisse se dicit paterna viscera, ut nec inter filios recipi possit, nec inter mercenarios. Novit autem fraterni-

tas vestra, quia quicumque pastoris nomen habet, imitando summum pastorem, pastoris officium implere debet, qui oves quæsitivæ errantes, invenit perditas, curavit languidas, sanavit morbidas, lætatur de conversis, qui dolere nos admonet de averfis. Non equidem ista dicendo vos docemus, sed commemorando per ipsa viscera caritatis, quibus nos invicem diligere debemus, vos monemus & rogamus, ut hunc fratrem^a revertentem, de longinqua regione di-^{confer epist.} similitudinis paternè suscipiatis, & cum satisfactio-^{57.} ne quæ eius excessibus debetur, intra ovile à quo aberraverat colligatis. Val.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Radulfo Remensis ecclesiæ præposito, & Odolrico bonæ spei fratri salutem. CLXI.

De viro qui cum muliere, cuius nuptiæ interdictæ non erant, pactum iniit conjugale, postea verò ad alterius nuptias^b transiit, hoc^{confer e-} sentio: quia sacramentum nuptiarum quod^{pist. 167.} cum periurio & pacti conjugalis violatione usurpatum est, aut esse irritum, aut manere ad iudicium. Si irritum est, ad prius pactum constat esse redeundum: si autem manet ad iudicium, cessare debent opera nuptiarum. Quòd si neutrum fecerit, semper iuris pervasor erit alieni. Qui enim iuramento pactum conjugale firmavit, ex maiori parte sacramentum conjugale implevit. Vnde & beatam domini matrem, quæ cum sancto Ioseph pactum conjugale inierat, angelus coniugem Ioseph appellat:

S iij

consecrari presbyter, aut monachus ordinari non potest: & in hunc modum plurima.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Ioanni eadem gratia Aurelianensi episcopo salutem.

CLXII.

De presbytero qui in statua sceminea sacramenta ecclesiastica profanavit, breviter respondeo, quia ut sacrilegus & idolatra iudicandus est. Quem si tractare vultis secundum censuram canonicam, oportet ut adhibitis vobis aliis quinque episcopis publicè detractis sacerdotilibus indumentis per singulos ^a eum gradus deponatis, & depositum perpetuo carcere damnetis, aut in æternum exilium detrudatis. Quòd si id facere vobis fuerit difficile, tamen ab omni honore clericali eum suspendite, & cætera quæ suprà dicta sunt ad cæterorum correptionem ^b in persona eius perficite. ^b *al. correptionem.*
 Quòd verò merito sacrilegij sui deponendus sit, testatur decretalis sententia, qua dicitur: ^c *privilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate.* ^c *al. qua dicit Can. posteaquam. ca. 25. q. 2. & c. ubi ista. 8. dist. 74.*
 Quòd verò à conspectu eorum qui scelus eius cognoverunt removendus sit, ne fœda facti memoria simplicium mentes perturbet, hinc probari potest: quòd pecus innocens quod à bestialibus hominibus ascendebatur, secundum legem ^d occidi iubebatur, non propter crimen subacti pecudis, sed propter abolendam memoriam tam execrabilis fœditatis. ^d *ca. 19. Levitici. Augustinus quest. 74. ad c. 20. Levit.*
 Quanto magis ergo ab oculis conscriptorum removendus est, quem nulla defendit innocentia.

S iiiij

nulla excusat ignorantia. Vt ergo ad summam veniam, hoc inauditum sacrilegium prudentia vestra tanta severitate coerceat, vt omnes qui audierint, à tam execrabili abusione removeat. Sicut enim crimen est inauditum, sic, si necesse sit, inaudita pœna est corrigendum: quia secundum beatum Augustinum, ^a nova genera morborum cogunt nos invenire nova genera curationum. Val.

^a citat paulo aliter e-
pist. 288.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Gaufrido Vindocinensis monasterij abbati, in omnibus libram tenere iustitia. CLXIII.

De monacho illo quem iuramento contrinxisti, ne vltra illam administraret obedientiam quam aliquandiu sibi vsurpaverat per inobedientiam, consilium meum est vt vltèriùs eam non habeat, quod & illi esset criminofum & cæteris fratribus ruinosum. Cum enim iuramentum ^b comites habeat iustitiam & veritatem, si iustum fuit, quamvis contra ordinem præsumptum quod iuravit, oportet vt sit & verum. Testatur enim apostolus iuramentum rem esse immobilem, per quod dicit Deus hæredibus novi testamenti immobilitatem sui pronuntiasse consilij. Prætereundam propriam redundaret infamiam, si palliata obedientia periuranti tuam adhiberes conniventiam. Plura de his dicere possemus, quæ silentio præterimus, quia ignota tibi esse non credimus. Vale.

^b ex S. Hieronymo e-
pist. 105.

*Ivo Dei gratia Carnot. ecclesie minister, Gaufrido sancte
solitudinis cultori, irretortis oculis in anteriora se ex-
tendere. CLXIII.*

Quàm delectabilis, quàm necessaria servis
Dei sit quies mentis cum quiete corpo-
ris, credo tam scientia quàm experientia didicit
sancta fraternitas tua. Aliter enim mens dis-
currentium rumusculis & dissidentium obtre-
ctationibus patens, perturbatas aut saucias ha-
bet orationes, nec se potest quantocunque suo
conamine in vnitatem colligere, donec Domi- Marc. 4.
nus in navi dormiens tantis fluctibus circum-
acta intenso clamore suscitetur, quo increpan-
te redeat desiderata tranquillitas. Vnde oportet
vt sancta fraternitas tua ab auditu auris & ab
auditu cordis verba eorum repellat, qui sub
specie diligentium & consulentium virus in-
fundunt decipientium & perimentium. Quod
ideò prælibavi fraternitati tuæ, quia nuper o-
blatæ sunt mihi à quibusdam monachis Ble-
sensibus quædam litteræ à te Mauricio abbati
directæ, quas vix possum credere à te fuisse di-
ctatas, cum non tranquillo spiritu, sed pertur-
bato dictatæ esse videantur, & quasi ferro ex-
cusso de manubrio indiscretis ictibus, non li-
gnum cædere, sed fratrem occidere. Videntur Deuteron. c.
19.
etiam nonnihil redolere vanitatis & ambitio-
nis, quasi cum amore relictam abbatiam te-
nueris, & cum dolore amiseris. ^{a confer e-} Dicis enim in ^{pist. 208.}
litteris illis, si tamen tuæ sunt, prædictum Mau-
ricium vtcumque loco tuo positum, impulsu

malorum te esse eiectum, vilissimūque omnium factum, & ab iniquis eum tibi superinductum. Contra quem etiam minaciter loqueris, si in aliquo eum tuæ volūtatī contraire perspexeris. Si hæc verba tua sunt, longè extra te factus es. Non congruunt proposito tuo, non congruunt gestis tuis, qui in manu Romanæ ecclesiæ legati nullo^a te cogente, immò ipso legato dissuadente, abbatiam dimisisti, & in electione ipsius Mauricij primam vocem dedisti. Redi ergo dilectissime ad cor tuum, & ne plus credas adulatori tuo, immò perturbatori tuo de te quàm tibi. quia plus aliquando corrigunt nos inimici reprehendentes, quàm amici fallaciter blandientes iuvant. Nosti enim quia dicit sermo apostolicus, *Pacem sequimini, sine qua nemo videbit Deum.* Pacem ergo nulla tibi auferat preteritarum iniuriarum recordatio. Nec tibi dolendum vel condolendum esse credas, quòd de naufragio nudus evasisti: sed illis potiùs condole quos adhuc vides in alto periclitari. Talem te hætenus intelleximus, talem te adhuc æstimamus: nisi simplicitatem tuam perturbatorum duplicitas moveat, & à tranquillitate mentis expellat. De cætero ergo si quid in abbate, si quid in subiectis corrigendum cognoveris; mitioribus verbis fraternè admone, ut ædificationi studere videaris, non vindictæ. Si autem te non audierint, antequam aliqua dissensio oriatur, rem perperam factam ad noticiam nostram perferre stude: ut pacem monasteriis necessariam studeamus talibus monitionibus imponere. Vale.

^a al. nullo
tunc cog.

Hebr. 12.

Sanſoni Dei gratia V uigornenſis eccleſia epifcopo, I uo huius eccleſiæ Carnotenſis miniſter, benè Valere, & in extremis maris habitare.

CLXV.

Quamvis ad præſens lateres oculos meos, non tamen latebas animam meam: quia bonum odorem tui nominis de tranſmarinis partibus olfaciebam, & ^a olfactum intimè diligebam. Ad vltimum nunciavit oculus, ſenſit manus, quod per auditum priùs ſenſerat cordis odoratus. Et ita ſenſibus intus benè nunciantibus expertus ſum tuam in me non tepuiſſe caritatem: quamvis mutuam ad plenum non habuiſſemus inter nos collocutionem. Prævenit itaque liberalitas tua tarditatem meam, mittendo ^b calceamenra evangelica. quo munere erga me dilectionem tuam demonſtraſti, & ad iniunctum mihi officium diligentius exequendum monuiſti. Quod ergo ipſe monuiſti, remigantes per hoc mare ſpatioſum & vndofum ^{al. calciamenra ſandalia apoſtolicis digna pedibus appellat epiſt. 207.} porrigamus nobis invicem mutuas orationum manus: quatinus & proſperè navigemus, & in optato ſalutis portu naves noſtro regimini commiſſas collocare valeamus. Hoc tuæ dilectioni pro parvitate noſtra promittimus. hoc è converſo à tua devotione requirimus: nec vlla diligentium corda diſiungat localis remotio, quos fraternæ dilectionis conglutinat affectio. Plura ſcriberem, ſed verbis niſi neceſſariis nolo anres onerare prudentis. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Humbaldo eadem gratia Autisiodorensis ecclesie episcopo salutem. CLXVI.

^a meminit e.
pist. 167.

^b in hanc
rem ca. def-
ponsatas. c.
c. Atho. cau.
27. q. 2.

^c causam.

^d potest con-
ferri epist.
247.

Noverit dilectio vestra præterita estate cum Domnus ^a Bruno Signinus episcopus apostolica legatione fungeretur, Hugonem Album præsentia eius adiisse, & qualiter Pontius nepos Trecensis episcopi filiam suam nomine Matildem Galeranno camerario Regis prius à parentibus ^b traditam renitentem & flentem in coniugium vsurpaverit, sibi indicasse. Sed quia utraque persona absens erat, iniunctum est à prætaxato legato Parisiensi episcopo, ut utramque partem die competenti ad causam vocaret, & auditis utriusque partis rationibus controversiam quæ erat inter Pontium & prædictam Matildem prudentium virorum consilio & iudicio terminaret. Reversus itaque Parisiensis episcopus diem & locum Pontio & Matildi constituit, me & quosdam coëpiscopos suos ad discutiendam & terminandam hanc ^c rem caritative invitavit. Convenerunt itaque Parisiis die constituto ad causam accusatores & accusatus, testes & Iudices. Quæsitum est à prætaxata Matilde, quare coniugium Pontij refutaret. Quæ breviter respondit, quòd non esset ei legitim. iuncta, quoniam prius esset ^d Galeranno à parentibus tradita, & huic contradicens pro posse suo & flens nolente matre copulata. Cum ergo oblatum esset Pontio, ut ad obiecta responderet, quærens quædam di-

verticula, nihil ad obiecta respondit, sed à conventu cui se præsentaverat, non satis aptè recessit. Mandatum est ei itaque semel & sæpius, ut vel ad obiecta responderet, vel iudicium audire non differret. Cùm ergo ita à iudicio declinaret, iudicatum est ei ex apostolico decreto, quòd dilationem sententiæ ex absentia lucrari non^a deberet, exinde prolatis ex legum & canonum auctoritate sententiis : quia si testes mulieris adversus Pontium agentis, datis sacramentis probare possent quòd mulier obiecerat, à coniugio Pontij libera esset, & cui vellet in Christo nubere posset. Iterum mandatum est Pontio, ut ad audiendum hæc sacramenta veniret, aut si quid legitimè personis testificantium, vel dictis eorum obiicere posset, obiiceret. Quod cùm ut cætera simplicitate^b vel duplicitate sua subterfugeret, à decem viris vel eo amplius data & accepta sunt sacramenta, quibus probatum est, & mulierem prius à parentibus alteri fuisse traditam, & Pontio sine sua voluntate copulatam. Negocio itaque diligenter pertractato & iudiciario ordine terminato, iudicavimus mulieri quòd esset libera à Pontij ut non dicam coniugio, sed contubernio, & quia nubere posset cui vellet in Domino. Hæc scripsimus sanctitati vestræ, quia prædictam mulierem quidam parochianus vester vult habere in coniugem : ne de præteritis nuptiis ali-quod apud vos generetur scandalum, vel præsentibus aliquod ponatur offendiculum. Valere, & ex mutua dilectione parvitatæ meæ^c me-^c nostra mor estote.

^a ca. decernimus. cau. 3.
q. 9.

^b al vel calliditate. vide not.

*Hildeberto Dei gratia Cenomanensi episcopo, Ivo eadem
gratia Carotenensis ecclesie minister, salutem.*

CLXVII.

Quidam parochianus vester vulgari nomi-
ne ^a Petitus de rupibus, nuper causa ora-
tionis ad ecclesiam nostram veniēs petivit col-
loquium nostrum. Qui inter cætera retulit no-
bis, quòd filiam suam cuidam alteri parochia-
no vestro de municipio quod Pontiacum dici-
tur, coniugali fœdere tradidit, & ille eam se du-
cturum in vxorem tempore sibi constituto ab-
solutè iuraverit. Nunc verò aliam duxit vxo-
rem contra pactum coniugale, quod legitimè
cum alia mulierè priùs inierat. Legitima enim
sunt fœdera nuptiarum inter eas personas qua-
rum nuptiæ interdictæ non sunt, cum filiafami-
lias à voluntate patris non dissentit. Hæc fœde-
ra solvi, & divinæ leges prohibent & humanæ.
Et si mulier ad alium virum transire voluerit,
dicit canonica sententia, quia mulierem ^b alij
desponsatam, alteri non licet habere in coniu-
gium. E converso, Si vir aliud vult inire con-
iugium, legitur in lege Novellarum: ^c *Si quis di-
vini tactis scripturis mulier iuraverit se eam legitimam
& in ea uxorem habiturum, vel in oratorio tale sacramentum
dederit, sit illa legitima vxor, quamvis nulla dos, nulla
scriptura interposita sit.* Qui aliter facit, contra
leges sapit: & secundum decretum apostoli-
cum, ^d *quod contra leges præsumit, per legis dissolvi
meretur.* Sic enim cum præterita æstate Signi-
nus ^e episcopus apostolicæ sedis legatus apud

^a ita omnes
v.c. antea.
Petrus.

confer epist.
161 & Can.
quicunque.
con. coniuga
li. & can.
duobus mo-
dis, caus. 27.
q. 2.

^b al. alteri.

^c Novella
22 de Nupt.
& in ca 9
caus. 30 q 5.

^d cap. vides
dist. 10.

^e epist. 166.

nos esset, & similis causa ad nostras aures delata esset, prolatis legibus iustum esse iudicavimus & legitimum. Hæc scripsi dilectioni vestræ rogatus à prætaxato milite, ut pro eo apud vos interdicerem, quamvis ei non esse necessarium persuadere satagerem. Benè enim sentimus de religione vestra: quia ubi eluxerit vobis vera & iusta sententia, non declinabitis à via regia. Val.

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo eadem Dei gratia ecclesie Carnotensis minister salutem & servitium. CLXVIII.

Quoniam in quibusdā negociis aliqua dubia vel difficilia occurrunt, debemus invicem manus auxilij vel munus consilij porrigere: seriem cuiusdam causæ quæ præterita estate apud nos emerfit, & adhuc serpit, congruum duxi paternitati vestræ significare, ^a cui hæc causa principaliter litteris apostolicis terminanda committitur: ut & vobis, & nobis, cui secundo loco committitur, benè provideatis, quatenus nec obedientiam apostolicam contemnamus, nec aliquem iniuste prægravemus. Erat enim quidam fundus in parochia nostra, cuius partem habebat quidam miles, & in ea domum suam separatim, & alius aliam, & in ea domum suam similiter separatim: pro huius fundi tuitione, utrique serviebant Vicecomiti Carnotensi. Hanc verò tuitionem cum servitio dedit Vicecomes^b cuiusdam militi suo in beneficium, domino videlicet Curvævillæ. post non multum temporis emit

coniugepist.
169. & 170.

^a *al. notisb*
care.

^b *Hugo. ex*
epist. 169. &
173.

Comes Rotrocius partem illius fundi quæ alo-
dium erat: comportavit ibi aggerem, & fecit
munitionem. Quod audiens Vicecomes quia
a Hierusalem iturus erat, & Dominus Curve-
villæ, clamorem fecerunt in auribus ecclesiæ,
ut iustitia eis fieret, quæ debebatur b Hieroso-
lymitanis & paci. Constitutus est dies utrique
parti ad agendam causam. cum convenissent,
obiectum est à Vicecomite Comiti Rotroco,
quod iniuste & contra pacem ædificaret mu-
nitionem in fundo tuitionis suæ. Quo audito
respondum est pro Rotroco, quod fundus mi-
nimè pertineret ad tuitionem Vicecomitis, sed
potius ad tuitionem Rotroci Comitis. Quæ al-
tercatio cum aliquandiu durasset, præcepimus
iudicium fieri; iudicatumque est quia hæc cau-
sa sine monomachia terminari non poterat, &
c iudicium e sanguinis nobis agitare non licebat,
ut utraque pars d irent in curiam Comitissæ,
ad quam talia iudicia pertinebant, & de cuius
feudo e ista tenebant. Sicut iudicatum erat, ve-
nerunt utrique in curiam Comitissæ, & actio-
nibus utrinque ventilatis nescio quibus de
causis Vicecomes à causa cecidit. Postea cœ-
perunt Ivo dominus Curvævillæ, qui hoc be-
neficium se asserebat habere à Vicecomite, &
Comes Rotrocius adversum se f guerram face-
re, & alter alterius bona diripere. Et sicut varius
est eventus belli, quadam die, cum prædictus
Ivo procederet armata manu ad nescio quæ
negocia sua agenda, captus est à militibus Ro-
troci, & incarceratus. Præcipitur itaque vobis
& nobis ex clamore Hugonis Vicecomitis ab
aposto-

a al. Ierusa-
lem.

b epist. 169.
c 173.

c vide epist.
247.

d quidam. i
ret.

e al. feudo.

f sic etiam
loquitur e-
pist. 20.

apostolica sede, vt pro debito officij nostri, Guidoni fraternarum rerum custodi, & Ivoni capto iustitiam faciamus. Perlectis ergo litteris apostolicis diligenter notate verba, & secundum ordinem rei gestæ & tenorem litterarum apostolicarum providete vobis quo ordine causa sit agenda: vtrum statim sit Rotrocus excommunicandus, an ad iudicium invitandus. Quia quo ordine^a præcedet & in actione causæ & in executione iustitiæ nobis præ-^a *al. præce-*
lata sublimitas, eo sequetur pro posse subiecta *perit.*
nostra humilitas. Et si ad præsens non eluxerit vobis certa sententia, his qui in litteris nominati sunt locum & diem competentem constituite, & accusatores & accusatum ad eundem locum invitate; vt præsentialiter audita & cognitâ veritate plenius possitis iustitiæ satisfacere. Quod ex his vobis melius visum fuerit, parvitati meæ rescribite. Valete.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, b Galloni b al. Gual-
eadem gratia Parisiorum episcopo salutem. loni.

CLXIX.

Cum Rotrocus comes munitionem^c ædificaret in quodam fundo parochiæ nostræ, quem sui iuris & suæ tuitionis esse defendit, 168. & Vicecomes verò carnotensis, & Ivo Curvævil-^c *al. faceret. confer epist.*
læ dominus ad ius suum pertinere contendit; 170.
suggestum est domno Papæ sicut forsitan audiitis ab Hugone Vicecomite Hierosolymum tendente, quatinus super hac iniuria iustitiam faceret, & rem Hierosolymitani secundum sua

T

^a *vide epist.*
173.

^b *al. Retro-*
rum, ut
etiam in seq.

^c *vide cano-*
nes. cau. 3.
q. 9.

^d *al. tonitru.*

statuta ^a defenderet. Cuius rei veritatem Papa ignorans scripsit nobis quatuor, Senonensi archiepiscopo, Carnotensi, Parisiensi, Aurelianensi episcopis, quatinus pro debito officij nostri iustitiam faciamus tam de fundi invasione, quam de Ivonis captione. Acceptis igitur litteris istis importunè exigunt à me Guido fraternalium rerum custos, & dominus Curvævilæ, quatinus prædictum ^b Rotrocum sine audientia, sine iudicio excommunicem: cum ipse Rotrocus paratum se dicat, ut ad audientiam domni metropolitani, vel nostram, vel provincialium episcoporum, congruo tempore & loco veniat, & secundum iustum iudicium de obiectis satisfaciatur. Ego itaque servato legum tramite, nolo quemquam more sicariorum sine audientia punire: nolo sathanæ tradere, donec vel audientiam subterfugiat, vel iudicium contumaciter respuat. Consulatur super hoc evangelium, consulantur leges divinae ^c & humanae, si de re in contentione posita aliter aliqua lex fieri iusserit: postposita mea sententia libenter cedam alienæ. Nec aliter puto domnum Papam intellexisse, ubi præcepit nos pro debito officij nostri prædictis petitoribus iustitiam facere. Hoc ^d tonitruo circumstrepente, quamvis non essem dubius de veritate, scripsi tamen metropolitano, ad quem iam litteræ apostolicæ venerant; ut diligenter inspectis litteris apostolicis, & intellecta rerum gestarum veritate quam ei conscripseram, consilium mihi daret, utrum prædictum Rotrocum deberem sine audientia excommunicare,

an ad iudicium vocare. Ipse verò nescio quò instinctu, quo intellectu, rescripsit mihi vt litteris apostolicis obedirem, & Rotrocum excommunicarem. Nec tamen determinavit iuxta inquisitionem meam, vtrùm hoc facere deberem cum audientia. Litteris itaque vestris petimus muniri sententiam nostram si iusta est, aut removeri si iusta non est. Addimus etiam petitioni nostræ, si necesse fuerit, quatinus si fraternè invitati fueritis, præsentiam vestram nobis exhibeatis, & quod faciendum erit nobiscum faciatis. Valere. Vt meliùs eas intelligatis, exemplar litterarum apostolicarum transmissi vobis.

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
humilis ecclesiæ Carnotensis minister, plenum
debita subiectionis obsequium.*

CLXX.

De parochiano vestro qui maritum cuiusdam mulieris interfecit, & postea vxorem interfecti in vxorem duxit, hoc respondemus excellentiæ vestræ: quia si mulier conscientiam suam purgare potest de morte mariti, vir verò, sicut dicitis, purgare se potest legitimè quòd mulierem illam vivente viro non adulteraverit, nec spe huius coniugij virum huius mulieris interfecerit, secundum legem naturæ & antiquum coniugij statum. potest ei indulgentia quæ clavis apostolica viduis aperit, aperiri, ^{ut epist. 166. in quibusdam leg. in dom. no. ut et. am. epist. 155.} videlicet vt cui velint nubant in Christo. Sic enim David, de quo dicitur, nemo sanctor

T ij

Reg 2. cap.
12.

^a *confer*
epist. 169.

David, patrato adulterio & homicidio, postquam ei dictum est acta pœnitentia, dimissum est tibi peccatum tuum, Bersabee vxorem Vriæ retinuit in coniugium. Sed posteriorum diligentia experta proclive esse humanum genus ad lapsum; & quia in huiusmodi casibus vni parcere nihil aliud esset quàm multos in discrimen adducere, severissimè sanxit, vt nulum tale coniugium fieri inter huiusmodi personas permetteretur, nisi priùs vir & mulier innocentes esse ab adulterio & homicidio districta examinatione probarentur. Nos verò qui medici animarum constituti sumus, & saluti subditorum providere debemus, in nostra deliberatione positum habemus, vt secundùm ingruentes necessitates aut rigorem teneamus disciplinæ, aut moderationem indulgentiæ: quatinus fortes indulgentia non emolliat, nec infirmos nimia severitas frangat. De cætero si relatum fuerit ad vos nos Rotrocum nondum excommunicasse, ^a sciatis nos non inobedienter fecisse, sed rationabili & legitima causa distulisse. quia pendente negotio quàmlibet humilem personam lege prohibente excommunicare non audeo; nec apostolicus cùm ad hanc excommunicationem nobis præsentibus multis persuationibus vrgeretur, aliter fieri voluit: qui litteris suis nos qui vicini eramus admonuit vt rei veritatem investigaremus, & cognita veritate non sententiam præcipitarem, sed sicut debet officium nostrum servato legum tramite rebellium inobedientiam vlcisceremur. Accusatores verò Rotroci ad audien-

tiam venire, & iustitiam suam probare dissimulant, aut causæ diffidentes, aut præcipitem sententiam à nobis extorquere molientes; cùm Rotroculus promittat ad audientiam vestram vel nostram se venturum, & quod lex & iustitia dictaverit se facturum. Nec ista dico tantum velim Rotroculum defendere, vel munitionem quam^a facit, mea sententia confirmare; ^a *epist. 168.*
quæ nulli tantum nocitura est quàm mihi, & ecclesiæ mihi commissæ. Volo tamen in eum ita sententiam dare, ut possim eam moribus & legibus in omni bonorum conventu approbare. Valete. ^b *169. 173.*

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, delectabiles exitus matutini & vespera.

CLXXI.

Sicut ex litteris vestris accepimus, undique sunt vobis angustiae: quia si raptores & sacrorum dierum violatores iuste à vobis à communionem separatos, sine satisfactione in communionem recipitis, offenditis legem: si in separatione eorum ab ecclesia sicut dignum est, perseveratis offenditis regem. ^b Qua in re si adesset nobis spiritus fortitudinis, sicut adest spiritus consilij, severitatem disciplinæ esse servandam censeremus. Sed quia in hoc rigore gravium dissensionum periculum imminere sentitis, rem dispensatione egere intelligimus. Et ideo non consilium nostrum, sed sanctorum patrum ante oculos ponimus. Dicit enim Ciryllus episcopus ad Gennadium presbyterum

In v.c. hoc argumentū præfigitur de impugnitente quem timor Regis cogit absolvere.
^b *confer epist. 137.*

T. iij

^a citat etiam *rum & archimandritam.*² Dispensationes rerum
epist. 214. & nonnunquam cogunt parum quid à debito quosdam fo-
epist. 144. ras exire, ut maius aliquid lucri faciant. Sicut enim
hi qui mare navigant, tempestate urgente, navique
periclitante quadam exonerant, ut cetera salva perman-
neant: ita & nos cum non habemus salvandorum om-
nium negotiorum penitus certitudinem, despiciamus ex
his quadam, ne cunctorum patiamur dispendia. Vnde
& Augustinus in epistola ^b ad Marcellinum:
epist. 158. soleo audire in potestate esse iudicis mollire sententiam,
^c al. iudica- & mitius ^c vindicare quam leges. Idem in tertio li-
ro. bro contra epistolam Parmeniani. Cum quisque
epist. 236. fratrum & christianorum in ecclesia societate constituto-
rum in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathe-
mate dignus habeatur, fiat hoc ubi periculum scismatis
^d nullum est. Item: Quando cuiusque crimen notum
^d al. schis- est, & omnibus execrabile apparet, ut vel nullos pror-
mati. sus, vel non tales habeat defensores, per quos possit scis-
ma contingere, non dormiat severitas disciplina. Et
quia dispensationes rerum temporalium regi-
bus attributæ sunt, & basiliei id est fundamen-
tum populi & caput existunt; si aliquando po-
testate sibi concessa abutuntur, non sunt à no-
bis graviter exasperandi; sed ubi sacerdotum
admonitionibus non adquieverint, divino iu-
dicio sunt reservandi: ubi tanto districtius sunt
puniendi, quanto minùs fuerint divinis admo-
nitionibus obnoxij.^e Vnde habetur in libro
capitulorum regaliū auctoritate episcopo-
rum constitutorum: Si quos culpatorum regia po-
testas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut men-
sa sua participes effecerit; hos & sacerdotum & po-
pulorum conventus suscipere ecclesiastica communione

^e id iam re-
tulit epist.
62. & extas
in concilio
Toletano
12. cap. 3.

debebit ; *ut quod principalis pietas recipit , nec à sacerdotibus Dei ^a extraneum habeatur.* Ego itaque ^a *alienum,*
 de mea infirmitate paternitati vestræ profi- *dicta epist.*
 teor, quia si aliqua dispensatione faciente co- 62.
 gerer aliquem impœnitentem ad reconcilia-
 tionem admittere , patenter dicerem ei ; nolo
 te fallere : introitum huius visibilis ecclesiæ ^{N B.}
 cum tuo periculo te habere permitto , sed ia-
 nuam regni cœlestis tali reconciliatione tibi
 aperire non valeo. Et ideò in tantum te absol-
 vo, quantum tua expetit accusatio , & ad nos
 pertinet remissio. Dicent forsitan fortiores
 fortiora, meliores meliora: ego pro mediocri-
 tate meâ sic sentio, non legem in talibus præ-
 scribens, sed propter vitanda maiora pericula
 ecclesiæ, necessitati temporum, si commodius
 fieri non potest, cedendum esse intelligens.
 Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, omnibus
 ecclesiæ filiis tam præsentibus quàm futuris.*

CLXXII.

Quod ad multorum notitiam pervenire
 congruum duximus , litterarum mo-
 nimentis mandare provida deliberatione
 decrevimus. Noverit ergo præsens ætas
 omniumque sequutura posteritas , quòd
 Mauricius Blesensis cœnobij sancti Launo-
 mari abbas intra terminos cuiusdam paro-
 chiæ suæ quæ dicitur Vlcha , ^b capellam ^b *sic iterum*
 quandam nostra auctoritate munitus cœpit *vocat in fine*
 ædificare : ad quam quidam parochiani, *huius epist.*

T iiij

qui remoti erant à matrice ecclesia, suis temporibus debitas oblationes reddituri possent convenire. Quod audiens Vindocinensis abbas, misso petitorio ad hoc canonicè improbandum, adversus monachos Blesenses diem sibi dari postulavit, & ex condicto vtriusque partis accepit. qui cùm die statuto ad causam venissent, dixit abbas Vindocinensis, se oblationes parochianorum qui morantur in municipio, quod, quod appellatur Mons Fauni, per viginti annos ferè tenuisse, nec alicui iustitiam denegasse, & idcirco monachos Blesenses iniuste eas accepisse. Vnde etiam dicebat prius se esse reveſtiendum, antequam transiret ad actionem aliarum causarum. A quo cùm quæreretur vtrum habuisset eas ex concessione Carnotensis episcopi, an ex iure parochiali, an ex largitione alicuius legitimi possessoris, nihil obicere potuit nisi pertinaciam retentionis. Ad quod responderunt Blesenses monachi se ab illis parochianis omnia parochialia accepisse, & illam partem oblationum quam sibi Vindocinenses monachi usurpaverant, violentia Lancelini Balgenciensis^a occupasse: nec tamen eas ipsis viginti annis in quibus confidebant, absque synodali reclamazione tenuisse: immò ipsos monachos Vindocinenses qui prædictum Montem Fauni occupabant inde iudicio Carnotensis ecclesiæ eliminatos, latibulum cuiusdam sylvæ petiisse. Quod cùm multorum testimonio confirmatur, & ab abbate Vindocinensi nullatenus infringereſſetur, iudicatum est abbatem non esse investiendum,

^a sic plures
v.c. in alio
est Balgenci-
sis. antea,
Balgeracen-
sis. Lanceli-
ni Baugen-
ciensis me-
minit Suge-
rius abbas in
vita Ludo-
vici crassi.

cùm nihil dematur vsibus ecclesiasticis si quis-
que quod suum est recipiat. Quod iudicium
cùm displicuisset abbati Vindocinensi, non
confidentia iustitiæ, sed causa afferendæ moræ,
sedem appellavit apostolicam : quam tamen
appellationem pro reverentia domni Papæ pa-
tienter sustinuiamus, quamvis secundum cau-
tionem legum, ^a nec libellum ad eum qui de ^a *vide epist.*
appellatione cogniturus erat à nobis postula- ^{220.}
set, nec tempus nec modum nec ordinem exe-
quendæ appellationis observasset. Vnde eum à
causa cecidisse intelligentes, capellam quam
Blesensibus ædificare concessimus, de cætero
confirmamus, & omnes oblationes capellarum
adiacentium parochiæ quæ dicitur Vlcha, ^b il- ^b *sic iam vo-*
libatas tenere sancimus. *cat initio hu-*
ius epist.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carno-
tensis minister, debitam cum omni devotione
obedientiam. CLXXIII.

Secundùm tenorem litterarum vestrarum *Hac de Ro-*
quas dedistis Hugoni Vicecomiti Carno- *troci causa*
tensi Hierosolymam eunti, Rotrocom Comi- *iam egit*
tem ad iustitiam vocavimus, qui accusabatur *epist. 168.*
munitionem in terra ad ius prædicti Hugonis *169. et 170.*
pertinente, postquam crucem acceperat, ædifi-
care cœpisse ; & Ivonem eiusdem Hugonis
militem, qui prædictam terram ab ipso Hugo-
ne habebat in feudum, iniuste cœpisse & redi-
misse. In qua vocatione postulatum est à Co-
mite Rotroco, vt vsque ad exitum causæ nihil
in cœpta munitione ædificaret, nihil de redem-

epist. 168.

*b al. satisfice-
ret.*

*c quia erat
causa san-
guinis ut ait
epist. 168.*

*d tuitio ec-
clesiastica.
epist. 169.*

prione Ivonis ^a acciperet. Die statuta ventum est ad causam: obrulit se ad iudicium Rotrocus: secundum ordinem gestarum rerum dixerunt petitores qui pro Hugone loquebantur, se nolle ad hanc causam ingredi, nisi prius eis ^b satisfaceret de eo quod non erat intermissa ædificatio munitiois, & recredita redemptio Ivonis. Responsum est ex parte Rotroci neutrum debere fieri, quia munitio illa ei adiudicata erat in Curia Comitissæ, de cuius feudo erat, cum iudicio ecclesiæ ^c ad prædictam Curiam hæc causa translata esset: & prædictus Ivo pro peregrinatione Hugonis minimè erat redendus, cum prædictus Ivo Rotrocum dominum suum diffiduciasset, & prædam eius prior cepisset, homines suos ea die qua captus est in vinculis haberet, & ad foris faciendum eidem armata manu militum ea die procederet. Dictum est ex altera parte, quod possent omnes istas depulsiones veridicis assertionibus locis suis & temporibus falsificare: sed non esse accedendum ad ista, donec satisfactum esset de iis quæ prius obiecta fuerant, nisi iudicio cogerentur. Præceptum est ergo confidentibus clericis, ut hanc litem iusta sententia dirimerent. Qui cum diu inde disceptassent, non potuerunt in vnam convenire sententiam, dicentes novam esse institutionem de tuitioe ecclesiastica impendenda rebus militum ^d Hierosolymam proficiscentium: neque scire vtrum hæc tuitio ad solas pertineat proprietates eorum, an etiam pertineat ad casamenta eorum quæ tenent potentes homines se & sua, fortitudine sua defen-

dentēs. Postulaverunt ergo sibi dari inducias, donec super hoc vestra requireretur sententia. Quas inducias ea conditione dare voluit Comes Rotrocus, ut ædificatio munitiois non intermitteretur, nec redemptio Ivoni suspenderet. Quod concedere pars altera omnino refutavit, & de hoc iterum iudicium postulavit. Quo iudicio cum se prægravari timeret Comes Rotrocus, audientiam apostolicam appellavit, cuius eum auctoritate premebamus. Mittimus ergo eos paternitati vestræ cum litteris nostris ordinem causæ continentibus, ut prudentia & potestate vobis divinitus concessa litem hanc dirimatis: quia inter nos homines isti magni sunt, nec à nostra parvitate, prout oportet, ad pacem cogi possunt. Valete.

Matildi excellenti Anglorum Regina, Ivo humilis ecclesia Carnotensis minister, devotarum munus orationum. CLXXIII.

Vestræ piæ devotionis opinio multorum maximè religiosorum mentes afflavit, & quadam sanctæ dilectionis suavitate indulcavit. Vnde pro gratia nobis divinitus collata grates summo referimus bonorum omnium largitori, qui fæmineo pectore virile robur immisit, non solum ad evitanda flagitia vel facinora, sed etiam ad impendenda indigentibus necessaria suffragia. Nos igitur tam communium quàm privatorum beneficiorum non immemores, excellentiæ vestræ preces de-

votè suscepimus; & pro anima fratris vestri religiosi Regis, quod peccatis nostris exigentibus parum est, devotas Deo preces effundimus, quamvis animam eius in sinu Abrahæ collocatam, si vita eius ita se habuit ut dicitur, indubitanter confidamus. Sed quia incertus est status animarum post animal, ^a non videtur ociosum si pro his intercedimus, qui iam requie perfruuntur, ut eorum requies augeatur, & pro his qui locis purgatoriis deputati sunt, ut fidelium orationibus indulgentiam consequantur. Hæc & alia quæ vires nostras non excedant humeris nostris imponere potest excellentia vestra. Valete.

^a sic integris
litteris scrip-
tum in ple-
risque vest.
codd. in aliis
compendiosè
post animal.
in duobus,
post corpora,
locus de men-
do suspectus.

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carno-
tensis minister, debitum cum omni devotione
servitium. CLXXV.*

Parabam me pro viribus meis ad iter concilij à vestra paternitate indicti: sed quia frequentia Curia vestra ea tempestate qua solitus eram, purgatorium accipere me non permisit, tota confluentia humorum repente in caput ascendit, & ita media pars capitis congelascente flegmate in quendam rigorem tumoris induruit. Cum verò propter propositum iter adhuc purgare me differrem, ut & caput resolutum per se flegmate detumesceret, expectarem; non solum non decumuit, sed adhuc gravius & periculosius intumuit. Hac itaque necessitate compulsus catharticum accepi, nec de laxatione cathartici nec de duritia tumoris

bene convalui : ita vt nec breve iter aggredi
valeam sine periculo corporis mei : quia etsi
tumor exterius est digestus, dolor tamen inte-
rius non adhuc est sedatus. Misi itaque tres ex
archidiaconibus ecclesię nobis commissę cum
litteris nostris, qui testimonium ipsis litteris
perhibeant, & apud paternitatem vestram ex-
cusatum me habeant; quamvis sit propositum
meę voluntatis ante solutionem concilij vide-
re faciem vestram, si Deus mihi plenam resti-
tuerit sanitatem, & veniendi ad vos dederit op-
portunitatem. Sed quia secretiora dicenda
sunt, isti fratres dicent vobis. Valete.

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ec-
clesię minister, debitam cum omni subiectione
obedientiam. CLXXVI.*

Reversus à concilio Trecensi, filius noster
Vulgrinus ecclesię nostrę Cancellarius
anxiè conquestus est, quòd Dolensis ecclesia
destinatis excellentiæ vestrę quibusdam lega-
tis suis eum sibi in episcopum sub præsentia
vestra elegerit, ^a & huic electioni ad eorum ^{a coniunge}
petitionem vestra paternitas assensum præbue- ^{epist. 178.}
rit, nec eius excusationibus quamvis idoneis
adhuc aurem accommodare voluerit. Quam-
vis enim sit benè litteratus, & bonis moribus
ornatus, multis tamen allegationibus humili-
ter insufficientiam suam prætendens, dicit se
potius multa gravia perpassurum quàm onus
episcopi hoc tempore subiturum. Novit au-
tem vestra paternitas, quia leges ^b seculi dissen- <sup>b l. 12. C. de
nupt.</sup>

tiente filiofamilias sub eius nomine sponsalia fieri non permittunt. quanto magis in sponsalibus ecclesiæ id observari convenit, in quibus nisi sincera subveniat caritas, quid boni est quod per angariam facere possit, sive facultates suas distribuendo, sive seipsum ad martirium exponendo, humana imbecillitas? Nemo

^a *ca. præfens.*

can. 20 q 3.

Cantic 2.

Genes. 29.

Genes. 30.

^b *invitum
enim Papa
potest cogere
ad epis. opa-
patum. epist.
178.*

enim invitus bonum facit, ^a etiam si bonum est quod facit. Vnde nos admonet spiritus sanctus in cantico canticorum: *adiuro vos filia Hierusalem, nolite suscitare dilectam, neque evigilare, donec ipsa velit.* Ne igitur nostro Iacob amanti Rachel, nocte supponatis Liam, nisi forte Rachel mandragoras primogeniti Liæ concupiscat, & hac mercede conductum Iacob cum Lia dormire permittat. Tali enim ordine posset de tali copula merces boni operis provenire, & fortitudo quæ plurimum necessaria est omni regimini ad tolerandos eiusdem regiminis labores, exuberare. Et ne diu verbis oneremus sanctitatem vestram, flexis genibus cordis opportunè & importunè imploramus clementiam vestram; ut nullis vinculis obedientiæ prædictum fratrem ^b constringatis, cuius saluti quantum possumus provide debemus, quia eum de sacro fonte suscepimus, qui etiam elegit magis in loco humili salvari, quàm in alto periclitari. Valere.

Gaufrido Dei gratia Belvacensium episcopo, Ivo eadem
gratia Carnotensis ecclesia minister, in prosperis
timorem in adversis fortitudinem.

CLXXVII.

Antequam legissem litteras dilectionis vestræ, cognovi cumulum tribulationis vestræ, audiui & condolui: quia degener filius essem, si matris ^a meæ Belvacensis ecclesiæ ministerias immisericordi animo sustinerem. In quo discrimine summa & sola medicina est clamare ad Dominum, ut nubilum tantæ tempestatis convertat in auram serenitatis, & fluctus tanti mali filere faciat, qui pro arbitrio suo imperat ventis & mari. De cætero de clerico illo qui Drogoni excommunicato in missa & in mensa communicavit, dilectioni vestræ consulo ut competentem ei pœnitentiam iniungatis, quæ à simili facto cæteros absterreat: si tamen defendere non vult per tumorem, quod deliquit forsitan per timorem. Alioquin detur sententia in contumacem, quæ eum & officio privet & beneficio. Pœnitentiæ autem modus in arbitrio est constitutus episcopi, cui à Domino concessa est potestas ligandi atque solvendi. Vnde Augustinus in libro de pœnitentia: ^b *Iudicet se homo voluntarie dum potest, nec cum* ^b *in ca. 35.* *iam voluntate non poterit, præter voluntatem iudicetur distinct. 1.* à Domino. Veniat ad antistites, per quos illi claves in ecclesia ministrantur, & tanquam iam incipiens bonus esse filius, maternarum membrorum ordine ^c constituto ^c *al. custod.* à præpositis sacramentorum satisfactionis suæ modum dabo.

^a sic etiam
vocat epist.
92. & epist.
145 se filium
genitum
illius.
Sed & se
Belvacensem
appellat epist.
181.

accipiat, & in offerendo sacrificio contribulati cordis devotus & supplex permaneat. Id tamen agat quod non solum ipsi profit ad recipiendam salutem, sed etiam ceteris ad exemplum: Ut si peccatum eius non solum in gravi eius malo sed etiam in tanto scandalo aliorum est, atque hoc expedire utilitati ecclesie videtur antistiti, in notitia multorum vel etiam totius plebis agere poenitentiam non recuset, non resistat: ne lethali plagæ per pudorem addat tumorem. Si autem prædictus frater posteaquàm notatus est de excommunicationis culpa ante audientiam communioni se ingessit, secundum decretum Martini Papæ, ^a & concilium Carthaginense, ^b ipse in se damnationis iudicatur sententiam protulisse. De alio autem clerico qui negat se Drogoni communicasse, nec se sciente in ecclesia eo præsentem orasse, qui tamen in ecclesia profanorum orasse non ^c negat, mihi videtur sufficere, si sub duobus testibus idoneis suæ possit conscientie innocentiam approbare. Possemus hæc multis testimoniis confirmare, nisi vitaremus prolixitatem epistolæ. Ego de ^d proposito ita sentio, maiorum sententias non præveniens aliquo meo præiudicio. Valete.

^a in ca. si quis episcopus.

can. II q. 3.

^b in ca. pla-

cuit can. II.

q. 3.

^c al. negatur.

^d propositum.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, clero Dolensis ecclesie & Stephano Comiti salutem.

CLXXVIII.

Confer cum
epist. 176.

Bonæ intentionis vestræ laudamus affectum quod Vlgrynus filium nostrum, vita honestum, scientia clarum, elegistis vobis in archiepiscopum. Sed quantum nobis videtur,

tur, frustra laborat studium vestrum : quia nec prætaxati filij nostri voluntas est electioni vestræ adquiescere, nec nostræ potestatis ad hoc eum invitum cogere. Habent enim leges imperiales, ^a quia filiofamiliæ dissentiente, nequaquam possunt sponsalia sub nomine eius contrahi. Multo itaque minùs spiritualis sponsi animus ad spiritualis sponsæ copulam in angaria est pertrahendus. Prædictus enim frater iam super hoc per litteras nostras & suas allegationes domno Papæ transmisi, & onus episcopi prout potuit, refutavit. Si ergo studia vestra mutare non vultis, si in aliam personam deliberatione vestra declinare non vultis, non à nobis, sed à summo pontifice est quærendus, cui concessum est invitos ad hæc officia cogere, & de volentibus & de nolentibus ecclesiæ Dei pontifices ordinare. Quantum ergo domnus Papa super hoc me coegerit, tantum ego prædictum fratrem cogam. Valete.

*Ivo humilis Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister,
Adela excellenti Comitissa, bene sapere &
bene facere. CLXXIX.*

Interdictus est, ut audivimus, ^b præcepto vestro filiis nostris canonicis beatæ Mariæ exitus viarum, panis & aqua, & omnia huic vitæ necessaria quæ sunt sub potestate vestra. Quod quid aliud est facere, quam homines innocentes & arma non tenentes sine audientia & sine iudicio morti destinare? Ita enim necat fames & sitis, sicut gladius. Quod truces Turci,

^b coniunge
epist. 121. &
136.

Christiani nominis persecutores possent truculentius edictum in Dei servos promulgare, quàm necessaria eis vitæ subtrahere. Vnde monendo consulo & consulendo moneo nobilitatem vestram, quatinus inconsideratum sententiæ vestræ rigorem vsque ad audientiam in melius commutetis, & non convictos, non iudicatos tam severa sententia morti addicatis. Nos enim pro amore vestro sententiam nostram quamvis iustam & iudicio diffinitam temperavimus, nec baptismi sacramentum, nec confessionem, nec pœnitentiam, quæ saluti animarum in necessitate sufficiunt, etiam ipsis persecutoribus denegavimus. Ita ergo vos habetote, vt laus fortis mulieris quam sapientia commendat, de vobis prædicetur, non crudelitas perversæ mulieris (quam in Herodiade Chrysostomus detestatur) per omnes nostras provincias publicetur. Quod si sanis & piis admonitionibus meis adquiescere non vultis, commoneo vos per pacem quam præsentī anno in manu domni Papæ, ^a ante autem tertium annum in manu mea promissis, quatinus diem competentem exequendæ iustitiæ per præsentium portitorem nobis denominetis, & interim filios ecclesiæ secundum institutum pacis, suis rebus liberè potiri permittatis. Quod si hæc omnia contempseritis, proculdubio sciatis quia ecclesia corde contrito & humiliato, adscitis sibi omnibus ecclesiis subiectis, cotidie ante corpus & sanguinem Domini & sanctorum patrocinia clamorem faciet adversus omnes huius mali pa-

Proverb. 31.

*^a Paschalis
secundi,
quem tunc
fuisse in Gal-
liis hinc col-
ligi potest.*

tratores & consentaneos, & ad hoc ipsum ex debito omnes vicinos episcopos cum ecclesiis sibi subiectis invitabit. Dolens hæc dico, consulens tamen in hoc honestati & famæ vestræ, nihil aliud quærens, nisi vt secundum morem & legem iustitiam faciatis, & si qua adversus ecclesiam calumnia est, iustitiam habeatis. Valete.

Leodegario Dei gratia Bituricensi archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister salutem & servitium. CLXXX.

Placet admodum parvitati nostræ quòd audivimus vos rigorem iustitiæ inflexo tramite velle custodire. Sed cum in pectore sacerdotis rationale affixum esse debeat, & connexum Exod. 18. superhumerali: condécens est vt rector sic moderationem iustitiæ teneat, quatinus nec immoderatus rigor corrigendos desperatione misericordiæ in profundum malorum deijciat, vel indiscreta misericordia arrogantiam augeat. Quod ideò suggero sanctitati vestræ, quia audi vi quosdā parochianos vestros submurmurantes, vos ita esse obligatum cum quibusdam parochianis vestris, vt nisi eorum consensu iustitiam intendere vel remittere non valeatis: Vnde nuper contigit, vt audivimus, dura eorum obstinatione causam Arnulfi Virsionensis in curia vestra ita esse exasperatam, vt in eadem causa facto iudicio sedes apostolica sit appellata, & finitiva eiusdem causæ sententia vique ad apostolicam audientiam sit dilata. Quod quanta sit vexatio, quanta rerum expensa, quam

V ij

incertus negociorum exitus, tam experimento in vestris negociis didicistis, quàm ex aliorum causis audistis. Consilium ergo quod per quosdam pacis amatores didici, necessarium vobis scribere existimavi: videlicet ut per Radulfum

^a al. Belgia-
censem vel
Belgiacen-
sem.
^b commu-
nia.

Belgeiacensem ^a aliquanto prolixas inducias detis prætaxato Arnulfo, non de minoranda iustitia ecclesiastica, sed tantummodo de non ducenda super eum ^b communia. Interim autem sicut dicit prætaxatus Radulfus, eo mediante inter Arnulfum & eius adversarios pax reformabitur, & iustitia in nullo periclitabitur: & appellatio quæ in curia vestra facta est, si ne vestra vel vestrorum vexatione ad nihilum redigetur. Vos itaque quod dico, prudenti deliberatione pensate, & si vera sunt quæ dicuntur, si meliora vobis non occurrunt, vos ipsi probate: quia suadente caritate, salva iustitia placeret mihi pax vestra. Valete.

Richardo Dei gratia Albanensium episcopo, Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, salutem & debitum Romanæ ecclesie servitium.

CLXXXI.

^c unus v.c.
Vigeliacen-
sis.

Intelligens in vobis pro gratia divinitus collata fervere zelum iustitiæ, veritatem quam novi de causa Vigeliacensis ^c & Belvacensis monasterij sancti Luciani sollicitudini vestræ intimare curavi. Buglensis ecclesia, de qua nunc controversia est, inter prædicta monasteria olim fuit iuris monasterij sancti Luciani. Sed cum Normannorum persecutio monasteria

Beivacensis territorij devastasset & in solitudinem rede-
 gisset; bona monasteriorum propter defensionem terræ ex magna parte in usus
 laicorum distracta sunt. Antequam autem illa vastitas plenè reformari potuisset, in Bug-
 lensi ecclesia quidam canonici ordinati fue-
 runt. Et ita per successiones usque ad tempo-
 ra ^a Guidonis Belvacensis episcopi, & Hugo- ^a *al. Vuido.*
 nis Buglensis Comitis, canonici canonicis suc- ^{na.}
 cesserunt. Hugo autem Comes habito consi-
 lio cum ^b Guidone episcopo, prædictam ec- ^b *Vuidone.*
 clesiam sancto Luciano reddidit, sibi & præ-
 decessoribus suis indulgentiam postulans, qui
 eam iniuste detinuerant. Sed abbas prædi-
 cti monasterij sancti Luciani contradicenti-
 bus clericis prædictæ ecclesiæ pro sua sim-
 plicitate distulit aliquanto tempore mona-
 chos suos ibi ordinare expectans ut cum pa-
 ce clericorum posset omnia transigere. Et
 quia prædictus Comes posthabito discretio-
 nis moderamine, monachos quomodocun-
 que festinabat intrudere, Vigeliacenses ^c mo- ^c *al. Vixe-*
 nachos, qui ibi propè habebant cellam ^{liacenses.}
 vnam, vocari fecit, & eis, reclamantibus
 clericis & monachis sancti Luciani, absque
 consensu episcopi ecclesiam quæ iam sua
 non erat, concessit. Postea verò ductus pœ-
 nitentia cum à multis argueretur, eandem ^a *cuius etiam*
 ecclesiam beato Luciano reddidit. Sed quia ^{meminit}
 monachi sancti Luciani rem quamvis suam ^{epist 268.}
 absque Iudicibus ab inuasoribus acceperunt, ^c *al. Vaxelia-*
 in ^d concilio Exolidunensi adiudicata est Vi- ^{centibus ut}
 geliacensibus ^e sola vestitura, usque ad tem- ^{etiam paulo}
 post.

^a Ivo Belvacensis.

^b al. valentia.

pus legitimæ discussionis. Neque vlla finitiva sententia ibi data est quæ monachis sancti Luciani suam iustitiam auferret, & monachis Vigeliacensibus prædictam ecclesiam perpetuò habendam adiudicaret. Huius negotii ordinem, utpotè Belvacensis, ^a ita processisse cognovi: & qui in Exolidunensi concilio huic discussioni interfui, hæc si præsens essem, vera esse probare possem. Et idèd ea vobis scripsi, ut cognita veritate melius sciatis cui parti aurem securiùs inclinare ^b audeatis. Val.

Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, salutem & servitium, CLXXXII.

^c conf. loc. epist. 227.

Nuper cùm in capitulo nostro quædam officia secundùm ecclesiæ consuetudinem dispensarem, & porrecto libro investituram subdecaniæ Fulconi clerico strenuo & in agendis causis ecclesiasticis valdè necessario facere vellem; veteri ^c odio inflammati insurrexerunt in me, Hugo nepos decani & ipse decanus, cum duobus senibus cantore & fratre eius, adscitis sibi quibusdam iuenculis qui de domibus eorum prodierant, & tumultuosè contradicere cœperunt ne facerem, nihil aliud certum obijcientes, nisi quia id eorum consilio non facerem. Ego autem sciens quòd hanc consuetudinem in ecclesia non inveni, nec in ipsis contradictoribus quando suos honores acceperunt observavi, ne potestatem meam minuerem, ab incœpto non desti-

ti. ^a Ipſi igitur quamvis mei homines eſſent &
^a per manum & per ſacramentum , furioſè ^{a vide nov.}
& clamorè ſedem meam circundederunt, li- ^{ad epiſt. 190.}
brum ^b de manibus meis rapientes, verba tur- ^{b quo fiebat}
pia, falſa, probroſa, & ſacro ordini valdè contra- ^{investitura,}
ria in me protulerunt. In tanta itaq; turba mor- ^{ut ait initio}
tem timens obmutui, & non aperui os meum, ^{epiſt.}
& ^c præſidio cæterorum qui ſaniùs ſapientes ^{c al. præſidio}
cum iſtis non conſpiraverant, vix eorum ma- ^{eorum qui.}
nus evaſi. Ipſi itaque furori ſuo aliquod fore re-
medium exiſtimantes, priores me monuerunt,
ut de me ipſo iuſtitiam eis facerem. Ego autem
eis reſpondi me eſſe paratum, & iuſtitiam ab eis
accipere, & iuſtitiam facere, aut ſub Iudicibus
electis, vel ſecundùm iudicium metropolitane
ſedis, eo ordine quo canonica auctoritas dicta-
ret. Cùm ergo elegerint iudicium Senonenſis
eccleſiæ, concorditer miſimus ad vos, ut diem
& locum agenda cauſæ nobis designetis circa
mediam quadrageſimam, prout vobis oppor-
tunum fuerit. Locum autem talem conſtitui
nobis à veſtra paternitate miſericorditer po-
ſtulamus, ad quem poſſimus ire ſecurè, & redi-
re ſecurè. Rogamus etiam ut aliquos de ſuffra-
ganeis ad hoc iudicium convocetis. Non enim
levis iniuria , ſed inaudita pontificali ordini
illata eſt. Quòd ſi petitioni meæ addere præſu-
merem , flexis genibus cordis poſtulare, ut
Carnotenſem eccleſiam viſitaretis, & in
propria perſona iniurias mihi, immò omni
pontificali ordini in me illatas, à clericis & lai-
cis plenius audiretis. Decens enim eſt ut etiam
in tranquillitate mater filiam conſoletur: quāto

magis in perturbatione? Sed ne longius verba protraham, per presentium portitorem reman-
dabit nobis vestra paternitas diem, locum, se-
curitatem itineris, vel si parvitatem nostram
visitare dignabitur vestra sublimitas. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister Vuilelmo Pa-
risiensi archidiacono salutem. CLXXXIII.*

^a al sponsa-
lia.

De milite qui de filia sua ^a pactum cum alio
milite fecit, hoc dilectioni vestrae pro in-
tellectu meo respondeo. Si petitor adversus
eum testes produxerit, qui ipsis sponsalibus in-
terfuerint, vel alios qui ipsum patrem puellae
in sua praesentia consentientem haec sponsalia se
fecisse testificati fuerint, & haec iureiurando fir-
mare voluerint, ^b ita sponsalia rata esse oportebit
cum secundum leges, ^c probatio ei incum-
bat qui dicit, non ei qui negat. Credo autem
vos mecum sentire, quia sicut in Christo neque
servus est, neque liber, neque masculus, neque
femina: ita in contractibus Christiani popu-
li quos communes habent liberi cum servis,
& omnes homines cuiuscunque conditionis,
si de his controversia orta fuerit, quascunque
tamen vitae honestae, personas & boni testimo-
nij ad testimonium rationabiliter posse ad-
mitti, & in civilibus causis vel criminalibus
hanc discretionem personarum solummo-
do debere servari. In huiusmodi autem cau-
sis ^d monomachia nullomodo admittenda est,
quia secundum beatum Augustinum, ^e *quamdiu
habet homo ^f quid faciat, non debet tentare Deum suum.*

^b al. quia sp.
^c l. 23 C. de
probatio ca.
deficientibus.
ca. 274
Gregorius
epist. 25 seu
cap. 125. lib.
5.

^d de qua
epist. 206.
^e citat ex lib
quest. in
Gen. epist.
74
^f al. quod.

Sponsio verò pecuniæ servata, vel violata, non debet impedire coniugium, si sponsalia facta sunt consensu contrahentium. Hæc breviter prudentiæ vestræ scripsi, rogans, ut id faciatis, quod per ^a domnum Vvalterium monachum ^a *al. dominum Gauterium. vel Gualterium.* à fraternitate vestra volumus impetrari. Vale. ^b *al. Gaute-rio.*

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, ^b Vvalterio Belvacensis ecclesiæ Bibliothecario salutem.

CLXXXIII.

Mandavit mihi fraternitas vestra quorundam laicorum adversus Belvacensem ecclesiam ortam esse calumniam, qui ob id iudicium clericorum eiusdem ecclesiæ reprobant, quòd earum rerum sunt possessores, pro quibus apud ipsos idem laici existunt petitores. Sed non sunt satis periti legum ecclesiasticarum, vel secularium, qui hoc modo statum ecclesiarum moluntur evertere; cum & paginæ decretales, & leges imperiales & ecclesiasticæ consuetudines manifestè eis resistent, sine quibus res divinæ & humanæ tutæ esse non possunt, si instrumenta sua deserunt, quibus maiores nostri eas tutas & incolumes esse sanxerunt. Primò enim in multis decretalibus sententiis legitur: omnes lites & contentiones in ecclesiis in quibus ortæ ^c sunt primò ^c *epist. 75. & 168.* esse discutiendas & terminandas, nisi aut utraque pars ex consensu Iudices elegerit, vel altera pars maiorem audientiam appellaverit. A filiis autem ipsius ecclesiæ, in qua orta contentio est, & non ab aliis terminandum esse iu-

^a *can. peregrina, cum seqq. cau. 3. q. 7.* ² *Peregrina iudicia generali sanctione prohibemus.* In quo benè consentiunt instituta imperialia, quæ dicunt res ecclesiasticas non esse iuris humani, sed divini.

Vnde Iustinianus in libro Institutionum secundo cap. 1. *Nullius autem sunt res sacrae, & religioe & sanctæ. quod enim divini iuris est, id nullius est in bonis. Ea autem sacra sunt, quæ rite & per pontifices Deo consecrata sunt, veluti ades sacra, & dona quæ rite ^b in ministerium Dei consecrata sunt, quæ etiam per nostram constitutionem alienari & obligari prohibemus.* Cùm ergo ratio & veritas instituto religiosi principis sine vlla retractatione conveniat, nihil obesse videtur, quare clerici qui de sorte sunt Domini, non possint de rebus sacris iustum determinare iudicium, super quas nullum constat eos habere dominium.

^b *al. ad.*

N B.

^a *ita in vet. codd. antea, episcopum, citatur in ca. 7. dist. II.*
^d *al. Numidis. Gregorius epist. 75. lib. I.*
^e *cognoscitur.*

Præterea generalis consuetudo ecclesiæ sic habet, quæ si non immobiliter servaretur, ecclesia omnibus aut penè omnibus bonis suis privaretur. De tenenda autem consuetudine quæ legi non obstitit, plurima sanctorum patrum extat auctoritas. Dicit enim Augustinus in epistola ad Casulanum ^c presbyterum: *In his enim rebus, de quibus nihil certi statuit divina scriptura, mos populi Dei & instituta maiorum pro lege tenenda sunt.* Et sicut prævaricatores legum divinarum, ita contemptores consuetudinum ecclesiasticarum coercendi sunt. Gregorius etiam vniuersis episcopis ^d Numidiæ: *Nos consuetudinem, quæ contra fidem Catholicam nihil usurpare ^e dignoscitur, immotam permanere concedimus.*

Isidorus ethymologiarum libro quinto cap. 3.
*Mose est vetustate probata consuetudo, siue lex non scri-
 pta. Item, Consuetudo autem est ius quoddam à maio-
 ribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit
 lex. Nec differt Vtrum scriptura an ratione consistat. Et
 Codicis libro octavo, tit. 5. 2. Consuetudinis, vsus. l. 2. qua sit
 que longevi non vilis auctoritas est: Verum non vsque longa con-
 adeo sui valitura momento, vt aut rationem vincat aut suet. C.
 legem. Potest in hunc modum vestra prudentia
 multa de autenticis scripturis eligere, quibus
 poterit aduersus ecclesiam laicorum latratus
 obstruere. Vale.*

*b Vvilelmo Dei gratia Rothomagensium archiepiscopo, b al. Guillel-
 Ivo ecclesie Carnotensis minister humilis mo d. g.
 salutem & servitium. Rotom.*

CLXXXV.

De clerico præsentium portitore, qui inor-
 dinato & præproprio saltu cum non es-
 set benedictus in clericum, in subdiaconum se
 fecit ordinari, sublimitati vestræ respondeo:
 quia si rigorem iustitiæ tenere vultis, nec in ac-
 ceptis inordinatè ordinibus eum ministrare
 permittetis, nec ad superiores gradus eum ^{c al. prove-}
 promotebitis. In decretis enim pontificalibus ^{hetis.}
 legitur: quia ^d quod contra leges præsumitur, per leges ^{d can. vides}
 dissolvi meretur. Si autem honesta vita eius, aut ^{distinct. II.}
 utilitas ecclesiastica ita exigit, potestis ei dispē-
 satoriè dato clericatu cum debita satisfactione
 eam misericordiam impendere, vt cum sacram
 ordinationem vos celebrare contigerit, humi-
 liato corde & corpore sacris benedictionibus

interfit non vt reordinetur, sed vt competentibus verbis in acceptis ordinibus confirmetur. De talibus excessibus, pro impendenda misericordia propriam sententiam ad manum non habeo, sed pro simili negotio dispensatoriam Alexandri Papæ secundi sententiam vestræ discretioni transmittito. Cuius exemplo munitus, si vobis visum fuerit dignum, habita rationatione poteritis & accepta confirmare & non

^a al. & nondum.

^b al. Rumaldum vel Grialdo in ca. sollicitudo. dist. 52.

^a accepta concedere. Sententia autem hæc est.

Alexander secundus Rumaldo ^b Constantiensi

episcopo. *Sollicitudo dilectionis tua nos studuit consule-*

re, Vtrum portitor istarum litterarum diaconatus &

presbyteratus officium idoneus sit peragere, necne, cum

ad id præproprio saltu vel cursu, videlicet sine sub-

diaconatus ordine, negligentia potius quam superbia

cognoscatur ascendisse; Vnde nos consulendo caritati tua

mandamus, vt ab officio sacerdotali eum prohibeas,

donec proximo quatuor temporum ieiunio, subdiacono-

natus ministerium ei ^c ritè imponas, & sic deinceps

^c al. sibi ritè.

ad maiora officia eum redire concedas. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Laurentio
monasterij Caritatis monacho salutem.*

CLXXXVI.

INquisitiones tuæ multiplici egent & prolixâ responsione, quæ epistolari non possunt brevitate commodè enodari, immò egerent librorum copiosa explicari disputatione, & multarum scripturarum quæ dicerentur fulcrauctoritate. Præterea si in aliquibus velle-
mus uti canonum moderatione, videremur

quibusdam simplicibus legis ^a æmulatoribus ^a *anted, cæmulatoribus*
 contra canones agere, quorundam verò ambi-
 tionibus defensionis argumenta præparasse.
 Idcirco tales ^b disputationes non videntur
 scripto commendandæ: ne si in multorum
 manus venerint, plus obsint indiscretis quàm
 profint discretis. Paterna tamen regula est,
 quæ multis propositionibus tuis diligenter per-
 spectâ sufficere poterit: videlicet *quia communio*
malorum neminem maculat, sed consensus factorum.
 & alibi: nullius ^c crimen maculat nescientem. Et ^c *ex S. Aug. epist. 48. in*
 alibi: Qui non habet potestatem reum condemnare, ^c *ca. nimum.*
 aut non potest comprobare, immunis est. Vnde dicit ^c *ca. 23. q. 4.*
 Augustinus in secundo libro de vnico baptis-
 mo: Fortè in populo Dei stat iuxta te avarus, raptor, ^c *lib. 1. & re-*
 rebus alienis inhians, quem nosti talem, & fidelis est vel fertur in ca.
 fidelis vocatur; non eum potes de ecclesia pellere: non ha-
 bes aliquem aditum: castigando & corripiendo corrige. ^c *fortè. cau. 23. q. 4.*
 Accessurus est tecum ad altare: noli timere. Vnusquis-
 que enim onus proprium portabit. Quomodo, inquis, fer-
 rem quem novum malum? nonne melius ipsum ferres,
 quàm te foras efferres? ecce quomodo ferres, ^d *si abest à*
 tenderes apostolum dicentem, Vnusquisque onus pro- ^d *duob. v. c. Galat. 6.*
 prium portabit, liberaret te ista sententia. Non enim
 communicares cum illo avaritiam, sed communica-
 res cum illo Christi mensam. & quid tibi obe-
 set, si cum illo communicares Christi mensam? apo-
 stolus dicit: qui manducat & bibit indignè, iudi-
 cium sibi manducat & bibit, sibi non tibi. Sane
 si iudex es, si ^e vindicandi potestatem accepisti, ec-
 clesiastica regula, si apud te accusatur, si veris docu-
 mentis testibusque convincitur, coërce, corripe, ex-
 communica, degrada. Idem in epistola con- ^e *ira pleri- que v. c. ut etiam epist. 288. in aliis iudicandi.*

^a al. peccati.
hoc etiam
citatur epist.
288.

ad Vincent.
epist. 48.

^b al. aut ido-
lis serviens.
I. ad Cor.
cap. 5.

tra Parmenianum: revera cum contagio^a peccandi multitudinem invaserit, divina disciplina severa misericordia necessaria est. Nam consilia separationis & inania sunt & pernicioſa atque sacrilega: quia & impia & superba sunt, & plus perturbant infirmos bonos, quàm corrigant animos malos. Idem in epistola ad Vincentium: Non enim propter malos boni sunt deserendi, sed propter bonos mali sunt tolerandi, sicut tolerarunt propheta contra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant: sicut ipse Dominus nocentem Iudam vsque ad condignum eius exitium toleravit, & eum sacram cœnam cum innocentibus communicare permisit: sicut & toleraverunt apostoli eos qui per invidiam, quod ipsius est diaboli vitium, Christum annuntiabant. Hæc de non vitanda communione malorum beati viri dicta sufficiant. Si autem quis in impietate sua perdurans ab ecclesia nominatus fuerit, & iudicio ecclesiæ communione privatus, huius tantum vitanda est communio ab his ad quorum aures excommunicatio illa pervenerit. Vnde apostolus ait, si is qui frater est nominatur fornicator, aut avarus, ^b aut idolorum serviens, cum huiusmodi nec cibum sumere. De dandis autem vel non accipiendis muneribus erga tales personas hæc ratio mihi servanda videtur, ut nihil eis detur nisi intuitu & compassione humanæ indigentiae: neque ab eis aliquid accipiatur, nisi inevitabilis cogat necessitas: quod minimè fieri videatur causa familiaris rei augendæ, sed tantum causa necessitatis implendæ. Sic Israëlitarum in terra Egyptiorum bona, sic in terra Madian ad usus necessarios acceperunt res Madianitarum. De

his consultus Gregorius Papa VII. ita scribit:

^a quoniam peccatis nostris exigentibus, multos cotidie ^a refertur in
 causa excommunicationis perire cernimus, partim igno- ^{ca. 101. que-}
 rantia, partim nimia simplicitate, partim timore, par- ^{niam cau.}
 tim etiam necessitate: devicti misericordia, anathematis
 sententiam, ^b prout possumus, temperamus. apostolica ^b in uno v.
 itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahi- ^{c. additur,}
 mus: videlicet uxores, filios, servos, ancillas, seu man- ^{ad tempus,}
 tipia, necnon rusticos & servientes, necnon & om- ^{prout.}
 nes ^c illos qui non adeo curiales sunt, ut eorum con- ^{c in uno v. c.}
 filio scelera perpetrentur, & eos qui ignoranter commu- ^{alios qui.}
 nicant excommunicatis, sive illos qui communicant cum
 eis qui excommunicatis communicant. quicumque au-
 tem aut arator, seu peregrinus, aut viator in terram
 excommunicatorum devenerit, ubi non possit emere,
 vel unde emat non habuerit, ab excommunicatis ac-
 cipiendi licentiam damus. & si quis excommunicatis
 non pro sustentatione superbiæ, sed humanitatis causa
 voluerit dare, non prohibemus. De emptionibus
 verò rerum ecclesiasticarum quas monachi à
 laicis faciunt, hoc tuæ fraternitati responde-
 mus: quia si res ecclesiasticas de laicorum
 servitute dato pretio liberarent, & iuri eccle-
 siastico & episcopali dispositioni restituerent,
 non solum non improbaremus, sed vehe-
 menter laudaremus: quia non videretur
 esse emptio, sed à cunctis piè sentientibus
 laudanda redemptio. sic captivi fidelium
 pietate redimuntur, cum redemptores ip-
 sos redemptos non in suam redigunt ser-
 vitutem, sed in pristinam restituunt liber-
 tatem. Verum quia rarus est, aut nullus,
 qui hæc emat, nisi suis aut suorum vsibus,

non est hæc appellanda pia redemptio, sed inter ementes & vendentes cupida & periculosa coëmptio. De oblationibus malorum quos adhuc intra ecclesiam toleramus, hoc sentimus: quia quamdiu eis ecclesiastica dispensatione communicamus, vanum & superstitiosum videretur, si oblationes eorum refutaremus. Nam & dominum Iesum Christum, cuius vita disciplina morum fuit, Zachæus publicanus in domum suam invitavit, & de suis ei facultatibus ministravit. Tunc enim rectè incedit Christiana religio, cum aut ea facit quæ Christus fecit, aut evitat quæ Christum vitasse cognoscit. Donationes vero & concessiones excommunicatorum, quibus nec dicendum est, aye, propter infirmos vitandas esse consulimus. quia licet apostolus dicat, *omnia munda mundis*: consequenter tamen addit, *sed malum est homini, qui per offendiculum manducat*. Vnde etiam in epistola ad Corinthios, *si quis, ait, vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. sive ergo manducatis, sive bibitis, omnia in gloria Dei facite. Sine offensione estote Iudæis & gentibus & ecclesie Dei, sicut ego per omnia omnibus placeo, non querens quod mihi vrile est, sed quod multis, ut salvi fiant. Hæc est apostolica & sana doctrina. Quare talium donationes vel concessiones vitandæ sunt, non quòd Dei creatura ex eis munda immunda fiat, quia domini est terra & plenitudo eius: ² sed ne simplicium ex hoc infirmetur conscientia, cum talibus coniecturis existimant bonis eorum*

Lua. cap. 19.

Roman. 14.

I. ad Corint. cap. 10.

*Psal. 22.
2 al. sed
quod.*

eorum malefacta facere, vel quæ priùs abhorrebant mala non esse. Simili de causâ divinæ leges pariter & humanæ^a refutant & vitant eorum testimonia & iudicia, non quòd non aliquando vera testificentur, & iusta decernant, sed vt tali repulsa confutati ab errore suo desistant. De his qui criminalia peccata occultè confitentur, nihil melius respondere possum, quàm quod beatus^b Augustinus in quadam epistola scribit: *nos à communione^c nullum suspendimus, nisi accusatum publicè atque convictum, vel sponte confessum similiter publicè.* De manifestis autem manifesta sententia est: quia qui manifestè peccarunt, manifestè sunt arguendi, & publica pœnitentia sunt corrigendi. Dicendum tamen eis non præcipiendo sed consulendo, vt seipso ab officiis ecclesiasticis suspendant, vel à sacramentorum communione abstineant: quia tali humilitate & pœnitentia veriùs agitur, & salus reparata tutiùs munitur. Sacramenta tamen divina, à talibus tractata propter indignitatem eorū non sunt deteriora, sicut propter dignitatem meliorum non sunt meliora; ^d sed apud quoscunque sunt, secundum beatum Augustinum, eadem ipsa sunt. De excommunicatis communi sententia non tamen nominatis, siue in capitulo siue in concilio facta sit illa excommunicatio, siue sint symoniaci, siue presbyteri vxorati, idem consilium est quod est de aliis criminosis: quia non sunt à communione suspendendi, nisi publicè convicti, vel publicè confessi. quia & Dominus Iudam furem sciebat, & ita excommunicatum vt etiam diabolus nominaret: ta-

^a quidam v.
c. refutari
iubent eorum.

^b citat etiam
epist. 206.
^c al. quen-
quam sus-
pendere non
possumus.

^d epist. 73. &
in fine epist.
236.

vxorati pres-
byteri Iuo-
nis tempore.

Iacob. 5.

^a hoc ex Cal-
lixto Papa
refert Ivo li.
5. Panno. de
sent. excom.
& Gratian.
in can. exco-
municatos.
caus. 11. q. 3.

men quia non fuit accusatus, donec seipsum
Dominum prodendo manifestavit, minimè
eum abiecit. De subiectis quoque idem senti-
mus: quia non debent delerere praelatos suos,
nisi priùs eos viderint publicè damnatos, aut
nominatim excommunicatos. De mutua con-
fessione, de qua dicit apostolus Iacobus, *Confite-
mini alterutrum peccata vestra*, hoc respondeo:
quia sufficit pro cotidianis & levibus peccatis
si congrua sequatur satisfactio. Si verò graves
sint culpæ, ab eo cui data est potestas ligandi
atque solvendi, quærenda est absolutio. De ex-
communicato hospitio recepto sufficere vide-
tur, ^a si hospes qui eum suscepit, contineat se à
mensa excommunicati & osculo. Puto me bre-
viter penè ad omnia proposita tua, & si non ad
omnia, tamen ad graviora respondisse: tuæ dis-
cretioni relinquens, vt singulis capitulis spar-
sim digestis generales sententias adcommodes:
quæ diligenter perspectæ non dicam singulis
propositis, sed ferè vnaquæque sententia pluri-
bus poterit capitulis obviare. Cùm autem si-
mul colloqui Deo disponente poterimus, si
qua restant, aut ex his quæ modò scripsimus,
aut ex aliis quæ Dominus inspirare voluerit,
gratanter respondebimus. Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Adela ex-
cellenti Comitissa salutem & servitium.*

CLXXXVII.

Abbas Bonevallenſis monaſterij, & con-
gregatio ſibi commiſſa lacrymoſis & mi-
ſerabilibus clamoribus aures Dei & hominum

pulsant, conquerentes quòd propter interfe-
ctionem Hugonis Nigri, iniuste eos & homi-
nes sui iuris vexatis, & angarias contra privile-
gia & instituta prædecessorum vestrorum su-
per eos ^a faciatis, intantum vt nec misericordiae ^a *al. facitis.*
nec iudicio apud vos eis locum ^b relinquatis. ^b *relinquitis*

Quod ego audiens non possum non ingemif-
cere gemitibus eorum, qui & in prosperis de-
beo eis congaudere, & in tribulationibus con-
dolere. Vnde monendo rogo, & rogando mo-
neo, vt severitatem intentatam prudenti &
discreto consilio temperetis, ne grex domini-
cus insolitæ tribulationis tempestate disperga-
tur, & religio quæ istis temporibus restorue-
rat, aut minuaturs aut omnino ad nihilum re-
digatur. Præterea debetis consulere salutem ve-
stræ & famæ vestræ, ne vanum videatur quòd
monasteria quæ non sunt iuris vestri, munerib-
us vestris sustentatis, & quibus modis pote-
stis, ampliatis: ea autem quæ vestri iuris sunt,
minuitis & quasi servili oppressione subiugatis.
Vnde ne ista ad aures multorum perveniant, &
famæ vestræ, sicut salutem, plurimum detrahant,
sicut monui iterum moneo, vt mitius agatis,
ne insolita & intolerabilis severitas posteris
vestris sit in exemplum, & vobis in pecca-
tum ^c æternum. Timendum enim vobis ne ^c *al. sempi-*
gemitus servorum Dei ad aures eius perveniat, *ternum.*
& qui apud vos misericordiam non inveniunt,
misericordiae vobis ianuam claudant. Sicut
enim ipsi dicunt qui à vobis opprimuntur,
continuo gemitu Dei aures implebunt, &
cotidiana conquectione aures populi Dei tam

in vicinis quàm in remotis locis, donec Dominus imperet ventis, & mari, & quiescant fluctus eius. Quod quia periculosum est vobis & ignominiosum, det vobis Dominus spiritum consilij, vt meliora eligatis, & quæ sunt periculosa fugiatis. Valete.

Radulfo Venerabili Remensium archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesia minister, perseverantem in tribulatione & patientiam.

CLXXXVIII.

^a huius tituli causa & ratio petenda est ex his quæ scribit epist. 190.

^b sic habent omnes v. c. antea, Moysi

^c al. iustibus.

Quæsit à me, quod melius me novit vestra prudentia, vtrum mulier quæ post completa sacramenta & officia nuptiarum infra duos aut tres menses peperisse cognoscitur, debeat propter fœdera nuptiarum in coniugio manere, an propter patratum ante nuptias flagitium matrimonij dignitatem amittere, cum lex Moyfi ^b huiusmodi iubeat lapidari. Super qua re non memini me canonicam invenisse sententiam: dico tamen sine præiudicio melioris sententiæ, quia si ante celebrationem sacramenti coniugalis cognita fuisset mulieris turpitudine, secundum legum severitatem non esset honestanda matrimonio, sed asperis obiurgationibus tanquam lapidum ^c iactibus severa ei esset adhibenda correptio. Verum postquam simpliciter præcedente consensu contracta sunt fœdera nuptiarum, postquam matrimoniales tabulæ datæ sunt, & cætera coniugij sacramenta completa sunt, vir & mulier vnum corpus per commixtionem carnis facti sunt, non intel-

ligo posse dissolvi coniugium, nisi divortij causa intercurrat adulterium. quamvis enim ex adulterio, docente evangelio, possit mulier marito reconciliari; quanto magis ex simplici fornicatione quæ patrata est quando nondum erat alligata lege maritali? Continetur libro ^a constitutionum, quia meretrices possunt honestiorem vitam eligere, & matrimonij iura contrahere: quanto magis mulieres quæ occultè peccaverunt, & quæstum ^b corpore non fecerunt? Vnde Augustinus in libro de conflictu virtutum atque vitiorum: quibusdam nubendi licentia tribuitur, hoc est ^c qua virginitatem vel castimoniam vidualem nequaquam ^d professæ sunt. Fornicatio verò nulli impune conceditur. Hæc sententia non fornicariam excepit nec fornicarium à lege coniugij, sicut & Paulus lapsibus humanæ fragilitatis occurrens scribit ad Corinthios, ^e *propter fornicationem unusquisque habeat uxorem suam, & unaquæque habeat virum suum.* Quibus verbis medicinaliter provisum est, ut carnalis cōmixtio quæ damnabilis foret turpitudine flagitij, venialis fieret honestate matrimonij: nec iam reputentur fornicariæ quæ prius erant inhonestæ, neque liceat viris eas propter priorem lapsum dimittere, dicente apostolo: *alligatus es uxori, noli querere solutionem.* Cum enim fornicatio & in veteri testamento, & novo æquè inhonesta & damnabilis habeatur, ut de inhonesta faceret honestam, præceptum est Oseæ à Domino, ut uxorem sibi duceret mulierem fornicariam. Vnde beatus Hieronymus in ex. ^f *citatur* planatione super Oseam ita scribit. ^g *Non est cul-* ^h *epist. 148.*

pandus Osee propheta, si meretricem quam duxit, convertit ad pudicitiam, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecerit. Non enim qui bonus permanet, ipse polluitur si societur malo, sed qui malus est in bonum vertitur si boni exempla sectetur, ex quo ^a al. per cop. intelligimus prophetam non pudicitiam perdidisse ^a si copulatum fornicariae, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam, quam prius non habuerat. Ex his beati Hieronymi verbis colligi potest, quia si propter consortium pudici redditur mulier pudica, è contrario propter divortium eius redditur impudica. Vnde cum leges honestati consulere debeant & saluti, tutius mihi esse videtur, ut vir mulierem quam duxit, licet nesciens impudicam, retineat uxorem, quam suo divortio & illam fornicariam, & se faciat fornicatorem. Beati quoque doctores nostri Ambrosius & Augustinus huiusmodi mulierum lapsus suadent potius à viris debere dimitti, quam districtè & sine misericordia iudicari, cum & ipsi viri vix possint à similibus impudiciis immunes ^b videri. Vnde Augustinus de verbis Domini, tractatu xlvii. *Si ducturi estis uxores, servate vos vxoribus vestris. Quales vultis ad vos eas venire, tales debent & ipsae vos invenire. Intactam queris? intactus esto. Puram queris? noli esse impurus.* Inde & Ambrosius in sermone de accusato Domino. *Pudicitia causam nisi vir pudicus accusare non debet. Talem enim arbitrium meretur castimonia, apud quem non periclitetur verecundia. Quid enim tam divinum, quid tam iustum sentias, quam ut is ^c peccatum feriat qui peccati sit expertus? Quomodo enim feres alieni uxorem, & proprii criminis defen-*

^b al. inveni-
ri. confer e-
pist. 125.

^c quidam u
c. peccata cen
seat. qui.

forem? Vnde & Augustinus in libro de verbis Domini, tractatu xlvii. Dicit Dominus quod dicere debet mansuetus & iustus: *Qui sine peccato est, prior in adulteram mittat lapidem. Hac vox iustitiae est, puniatur peccatrix, sed non a peccatore. Impleatur lex, sed non à pravaricatoribus legis.* Item Augustinus, de x. cordis: *Quoniam virtus castitas est, tu sub vno impetu libidinis cadis, & vis uxorem victricem esse, tu victus iacens? Si caput est vir, melius debet vivere, & omnibus bonis factus precedere uxorem suam.* Ex his & huiusmodi sanctorum patrum sententiis ratiocinando colligi potest, quia illicitus coitus ante nuptias vel sponsalia patratus, non potest postea initum separare coniugium: quantominus partus, qui non est fructus vitij sed naturæ? Ad hoc si quis altiùs intuens obiiciat ex verbis Leonis Papæ, non esse nuptias, in quibus non continetur sacramentum Christi & ecclesiæ: cui per Paulum dicitur, *despondi enim vos vni viro* 2. Cor. II. *Virginem castam exhibere Christo, audiat Hieronymum dicentem in tractatu octogesimi sexti psalmi. Rem miram vobis loquor, sed tamen veram. Syon nostra in qua aliquotiens alienigena sunt, & Tyrus, & Aethiopes, illa specula, illa Raab meretrix, illa Babylon, illa quæ^a devaticavit pedes suos cum omni transeante secundum^b Ezechiel, illa meretrix si voluerit re-^a al. divar. ^b al. lexe- pentè virgo efficitur. Si ergo Raab non repellitur à chiel.* spirituali coniugio Christi, cur mulier lapsa nō admitteretur ad coniugium viri honesti? Neque enim ab huiusmodi nuptiarum fœdere discrepat sacramentum Christi & ecclesiæ. Non ergo conveniens est Christianæ pietati, neque sacramentis ecclesiasticis ea est inferenda

iniuria, vt quamvis celerius vel tardius celebra-
ta sint quàm traditus ordo postulat, eos tamen
quos de turpitudine transtulerunt ad honesta-
tem, de civitate diaboli ad civitatem Dei, nos
indiscreta severitate cogamus reverti de hone-
state ad turpitudinem, de civitate Dei ad civi-
tatem diaboli. Si verò aliter in aliquibus capi-
tulis repertum fuerit, severitati disciplinæ est
adscribendum. Sed ubi salus periclitatur, mo-
deratione legum salutem intelligimus consulend-
dum. De cætero sciat dilectio vestra, quia pro
pace ecclesiæ Remensis & vestra,^a Regem hu-
militer & fideliter interpellavimus, & suo
tempore interpellare non desistemus. Vale.

^a confer cū
epist. 190.

Ivo Carnatensis ecclesiæ humilis minister.^b * *

CLXXXIX

^b in vno v.

c. titulus est

de ordinatio

ne Regis

Francorum.

In alio. de

consecratio-

ne Ludovici

Regis. Vide

locum Suge-

rij abbatis in

vita Ludo-

vici crassi.

^c al. qui ad

hoc.

Noverit sancta Romana ecclesia, nove-
rint omnes ecclesiæ, ad quas murmur
Remensium clericorum pervenerit, nos in
consecratione Ludovici Regis Francorum ni-
hil nostrum quæsisse, sed pro communi utili-
tate regni & sacerdotij consultè vigilasse. E-
rant enim quidam regni perturbatores, ^c qui
ad hæc omni studio vigilabant, vt aut regnum
in aliam personam transferretur, aut non me-
diocriter minueretur. Quod ne fieret, coope-
rante Deo, & pro integritate regni, & pro tran-
quillitate ecclesiarum, quantum potuimus,
præcavere studuimus. Vnde livori adscriben-
dum videtur aut tumori, si quis utili & hone-
stæ actioni deroget, quam nec ratione potest

redarguere, nec consuetudine infirmare, nec lege damnare. Si enim rationem consulimus, iure in Regem est consecratus, cui iure hereditario regnum compete-^{bat}, & quem communis consensus episcoporum & procerum iam pridem elegerat. Præterea quæ ratio est Belgicorum, Regem suum creare & consecrare, quamvis in aliis provinciis regnaturus sit, si ita ipsorum Regum voluntas & temporum atque locorum opportunitas se obtulerit: eadem est Celticorum & Aquitanorum, qui^a Belgicorum ^{al. Belgia-} provinciarum nihil debent, Regem suum, quamvis & in Belgica regnaturus sit, eligere, & omne Regi debitum obsequium exhibere. Si verò ad consuetudinem recurrimus, quæ in exemplis maximè declaratur, respondemus ex verbis Augustini,^b quia ratio exemplis anteponenda est, cui tamen & exempla concordant. Ecce rationem dedimus,^c quam apud eos æquè validam super hoc negotio inveniri non credimus. Addamus & exempla rationi concordantia. ^{ad Casulanū et in canon. sanè distinct.}

• Sicut enim legitur in gestis Francorum,^d ^{al. cui.} ^{al. divisum} ^{est regnum inter.} *regno inter filios Lotharij nepotes Clodovei, Charibertus & Guntrannus provincias Celticorum & Aquitanorum acceperunt in regnum suum: & alter eorum Charibertus scilicet Parisium^e sibi sedem regiam posuit,* ^{al. Parisius.} ^{ut epist. 15.} *& usque^f ad flumen Garunnam regnum suum extendit: Guntrannus verò^g Aurelianis sedem regiam sibi constituit,* ^{al. ad fluvium.} *& Burgundiam, quæ Celtica pars est, in regnum accepit.* Isti quippe Reges nullam à Remensi archiepiscopo^h benedictionem vel coronam ^{al. Aurelianum} ^{al. episcopo} acceperunt, sed à sacerdotibus provinciarum ^{al. consecra-} quas regebant, sublimati sunt & ^{si.} sacriati. Post-

^a vel propa-
gine.

^b al. Carlo-
magnus. vel
Karlmann-
nus.

quam verò regnum Gallorum in suam mo-
narchiam revocatum est, deleta ^a progenie
Clodovei, Pipinus & filij eius Carolus & Car-
lomanus ^b, nec Remis nec à Remensi archie-
piscopo in reges sublimati sunt, nec inuncti.
Ludovicus quoque nepos Ludovici senioris a-
pud Ferrarias, qui locus est in pago Senonensi,
& vxor eius nullo præsentē metropolitano à
quibusdam episcopis in reges sunt consecrati
& coronati. Vnde in gestis Francorum ita le-
gitur. *Audientes Hugo abbas & ceteri primates qui*

^c eadem no- cum filijs quondam senioris ^c sui Ludovici agebant, Ludo-
tione id verbi vicium nepotem cum vxore sua ad has partes venturum
sumitur epist. quosdam episcopos miserunt ad Ferrarias monasterium,

194.

& ibi consecrari eos & coronari in reges fecerunt.

Item in gestis Francorum. *Supererant duo filij
Roberti Comitis Andegavorum, qui fuit Saxonici
generis vir. ex his senior Odo dicebatur, Robertus
alter. ex his maiorem natu Odonem Franci & Burgun-
diones, Aquitaniensesque proceres congregati in vnum,
licet reluctantes tutorem Caroli pueri, regni que elegerunt
gubernatorem, quem vixit ^d Vualterus archiepiscopus*

^d al. Galie
rus. Gualte-
rius. vel.
Gauterius.

*Senonum. Item. Carolus simplex in carcere positus, Ro-
dulfum nobilem filium Ricardi Burgundionum du-
cum, abest cem, quem de fonte sacro susceperat, vna ^e cum consilio
atribus v. c. Hugonis magni filij supradicti Roberti, & procerum
Francorum in regnum sublimavit. Vinctus verò est in
regem ipse Rodulfus tertio Idus Iulij Sueffionis civita-*

^f al. Guillel-
mum.

^g alias leg.
& decimo.
tertio tal. Iul.

*te. Post mortem Rodulfi regis, per ^f Vvilelmum archie-
piscopum reductus est ab Anglia Ludovicus filius Car-
rolis simplicis in Franciam, & quarto Cal. Iulij vinctus
est in Regem apud Laudunum. Post translationem ve-
rò regni Francorum in progeniem Hugonis magni ducis.*

Robertus piissimus rex filius Hugonis regis Aurelianis
in regem consecratus est & coronatus : cuius filius Hu-
go iuuenis Compendy est vnctus, & in regem sublima-
tus. Ex his & huiusmodi exemplis manifestum

est, quòd Francorum Reges non omnes in
Remensi ecclesia, vel à Remensibus archiepif-
copis sunt consecrati, sed multi in multis aliis
locis, & à multis aliis personis consecrati sunt.

Quæ omnia si retexerentur, & prolixam face-
rent orationem, & superfluum disputationem:
cum nullis scriptis vel exemplis probari possit,

^a Remensem archiepiscopum Francorum re- ^a *al. Remo-*
gem extra Belgicam vnxisse aut coronasse. *rum.*

Cum ergo hæc eadem potestas sit cuiusque me-
tropolitani in metropoli sua, ^b mirum videtur ^b *al. non vi-*
quare vnus in proprium ius ambiat vendicare *deo quare.*

quod multorum constat esse commune : nisi
fortè quis dicere audeat maiorem vim sacra-
mentorum esse apud alios quàm apud alios,
quod ^c scismaticum esset, & vnitatem eccle- ^c *al. schif.*

siæ divideret. Hæc dicentes non reprehен-
dimus institutionem ecclesiasticam, per quam
pax ecclesiæ firmius colligata est, cum inferio-
res à superioribus sacramentorum dispensatio-
nem suscipiunt, nec vltra quàm sibi conces-
sum est vsurpare præsumunt. Verùm vbi per-
sonarum æqualis est potestas, quarum altera
alteri nihil præter caritatem debet, si altera
alteri ius suum vult detrahare & sibi soli ar-
rogare sua quærens, deceptus est seculi ambi-
tione. Nos quippe Remensi ecclesiæ non inui-
demus; & si reges Francorum erga eam habue-
rint tantam devotionem, vt malint à metro-

N B.

^a in uno vc.
epistolari.

^b Gervasius
et Radul-
fus contende-
bant inter se
de episcopatu
Remensi, ut
indicas epist.
190.

politano eius consecrari quàm ab alio, non repugnamus, non dolemus: immò super benedictionem eorum si nos adesse contigerit, gratanter loco idiotæ amen respondebimus. Supradicta verò verborum serie ostensum est in vnctione Ludovici Regis nihil nos fecisse contra morē. Restat vt ostendamus nihil nos fecisse contra legem. Lex quippe est præceptio vel prohibitio scripta, ad communem vtilitatem referens quicquid iubet aut prohibet. Contra hanc ergo nihil fecimus; qui nulla contradictione prohibiti, communi vtilitati in hoc facto caritate suggerente consuluimus. Si verò privilegiis nititur Remensis ecclesia, illa privilegia apud nos nulla sunt, quia nec in generalibus conciliis nobis audientibus sunt recitata, nec ad ecclesias nostras ^a epistolari maturitate directæ, et vt manifestius dicamus, nulla nobis familiari vel publica relatione propalata. Illius ergo legis prævaricatores non sumus, cuius auditores nunquam fuimus. Quæ tamen si audita esset, nihil nobis obesse deberet. Lex enim iusta debet esse & possibilis, loco & tempori congruens. Iusta si sit, Deus scit. nos autem interim nec vt iustam approbamus, nec vt iniustam condemnamus, quam adhuc ignoramus. Possibilis verò non erat, quia consecratio Regis Remis ab archiepiscopo ecclesiæ nondum ^b in-
tronizato, sine summa perturbatione & sanguinis effusione celebrari non poterat. Loco non conveniebat, quia civitas sub anathemate posita erat. Tempori opportuna non erat, quia si consecratio Regis differretur, regni status &

ecclesiæ pax graviter periclitaretur. Quod ergo fecimus, salubri deliberatione & provida dispensatione fecimus, nulli invidentes, nullius auctoritatem nobis arrogare molientes, sed nos ^{sic locutus} intra terminos nostros ^{epist. 67.} a simplici oculo cohibentes. Sentiant aliter qui volunt: non timeamus tribunal terreni iudicis, quia securos nos facit conscientia nostra ante tribunal interni cognitoris. Novimus enim quia necessariæ dispensationis ^b modus nulli vnquam sapientium displicuit: quam non solum privatæ leges, quibus nec fidei veritati, nec morum honestati consulitur, sed etiam leges generales contra hæreticos vel sceleratos promulgatæ admittunt: quando maioribus morbis sanandis, vel maioribus malis amovendis meliùs subvenit moderatio sinceræ caritatis, quàm rigor indiscretæ severitatis. Hæc primò ex auctoritate evangelica, dehinc ex actibus apostolorum, tertio ex epistolis apostoli, postremo ex decretis Romanorum pontificum, cæterorumque orthodoxorum patrum sententiis facile probarentur, nisi prolixitas epistolæ modum excedere videretur. ^{b vide epist. 214.}

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, dilectionem filij & obedientiam per cuncta subiecti. CLXXXX.

Norum esse volumus excellentiæ vestræ, quia ego & Domnus Theobaldus beati Martini monasterij Parisiensis Prior audientes miserabilem & mirabilem Remensis ecclesiæ

*hinc p̄det
interpretatio
verborum
qua habetur
in fine
epist. 188.*

N B.

desolationem, ausu familiaritatis opportune
& importune regem Francorum interpella-
vimus, quatinus prædictæ ecclesiæ expulso in-
vasore Gervasio pacem restitueret, & donum
Radulfum eiusdem ecclesiæ metropolitanum
in gratiam suam receptum, eidem ecclesiæ præ-
esse concederet. Adquievit tandem precibus
nostris, & concessit ut eum ad curiam suam,
quæ Aurelianis in natali Domini congreganda
erat, securè adduceremus, & ibi cum eo & cum
principibus regni de hoc negotio, quantum
fieri posset, salva regni integritate tractaremus.
Factum est ut condictum erat; & convenien-
tes in curiam multiplicatis intercessoribus
petitionem nostram semel & sæpius replica-
vimus. Sed reclamante curia plenariam pa-
cem impetrare nequivimus, nisi prædictus
metropolitanus per manum & sacramentum
eam fidelitatem regi faceret, quam prædecesso-
ribus suis regibus Francorum antea fecerant
omnes Rénienses archiepiscopi, & ceteri regni
Francorū quàmlibet religiosi & sancti episcopi.
Quod persuadentibus & impellentibus totius
curiæ optimatibus, & si propter mandatorum
rigorem minus licebat, factum est tamen, quia
ecclesiasticæ paci & fraternæ dilectioni sic ex-
pediebat. Cum enim plenitudo legis sit caritas,
in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in
quo caritatis opus impletum esse cognovimus.
Petimus ergo flexis genibus cordis, ut hoc eo-
dē intuitu caritatis & pacis veniale habeat pa-
terna moderatio, quod illicitum facit non ætet-
na lex, sed intentione acquirendæ libertatis

præſidentium ^a ſola prohibitio. In exceſſibus ^{a ſimilis lo-}
 ergo filiorum vtili diſpenſatione & compenſa- ^{cus epist. 60.}
 tione contractis ſufficiat patri verbum pro ver- ^{Ep. 236.}
 bere, & devota filiorū ſupplicatio pro ſummo
 reputetur ſupplicio. Si enim vult apoſtolica
 auctoritas omnia quę medicinali condeſcenſio-
 ne diſpenſantur diſtrictè iudicare, oportebit
 pene omnes miniſtros adminiſtrationibus ſuis
 renuntiare, aut de mundo exire: nec habebunt
 vbi ſeminent ſpiritualia, ^b niſi permittantur ali- ^{b confer loc.}
 qua tolerare carnalia. Vnde neceſſitati tempo- ^{epist. 214.}
 rum cedendum eſſe apoſtolica docet ſublimi-
 tas, & orthodoxorum conſulit auctoritas dicēs:
^c quia vbi populorum ſtrages iacent, detrahen- ^{c ca. neceſſat-}
 dum eſt aliquid canonum ſeveritati, vt maiori- ^{ria. & ſeqq.}
 bus morbis ſanandis caritas ſincera ſubveniat. ^{cauſ. 1. q. 7.}
^{& epist. 236.}
 Hęc dicendo tamen doctam paternitatem ve-
 ſtram non docemus, ſed eandem conſulendo &
 rogando monemus, vt ibi conſilij & pietatis
 ſtudeatis viſceribus abundare, vbi fas non eſt
 debitam fortitudinem exercere. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotenſis eccleſia miniſter Hugoni
 reverendo Cluniacenſis monaſterij abbati ſa-
 lutem & ſervitium.*

CXCI.

Eſt in quodam monaſterio ditionis vo-
 ſtræ quidam frater, qui cum eſſet clericus
 in ſæculo degens quandam mulierem gravi-
 dam, cum qua conſuetudinem habebat, oppreſ-
 ſit. Mulier verò poſt aliquot dies abortivum

fecit. Sed vtrum hac oppressione vel alia occasione mulier abortierit, & opprimenti & oppressæ fuit incertum. Propter hanc tamen causam ab accipiendis sacris ordinibus suspenditur, & à sacramentorum dispensatione removetur. Videtur multis hæc prædura sententia, vt pro incerta culpa iam severum confirmetur

^a *Sixtus Pa-* iudicium, cùm dicat consona evangelio ca-
pa in ca. si nonica sententia: ^a *nullus pontificum incerta iudi-*
quis. can. 30 *care præsumat.* Quæ tamen culpa si certa esset,
^{q. 5.} *al. posset.* secundum antiquorum exempla, mitiùs ani-
^{1. Reg. II.} madverti potuisset, ^b si tamen infirmis menti-
 bus non obesset. Sanctus enim David post a-
 ctam de adulterio & homicidio pœnitentiam,
^{Matth. 26.} prophetiæ spiritum non amisit. Petrus post-
^{Ambrosius} quam Christum cum periurio negavit, culpam
^{ser. 47. de fi-} lachrymis diluens non solum apostolus, sed
^{de Petri can.} etiam apostolorum princeps mansit. Paulus
^{hi qui. dist.} post persecutionem & cædem discipulorum
^{50.} Domini ad apostolicum fastigium pervenit.
^{Abdias Bab.} Homicida ille, quem beatus ^c Ioannes Ephesi-
^{lib. Euseb.} no episcopo nutriendum, erudiendumque
^{hist. eccl. lib.} commiserat, post cædes & rapinas ductus pœ-
^{3. cap. 17. &} nitentia, non solum indulgentiam obtinuit,
^{Nicephor.} sed etiam beato Ioanne ordinante Ephesinæ
^{cal. lib. 2. ca.} ecclesiæ præpositus fuit. Istæ memorabiles
^{42.} personæ quia veram pœnitentiam egerunt,
^{o al. postero-} plenam indulgentiam meruerunt, non tantum
^{rum. S. Au-} ad culpæ remedium, sed etiam ad obtinendum
^{gust. epist.} pastoralis cûræ fastigium. Veruntamen hæc
^{50 ad Boni-} exempla legem non faciunt; quia sicut dicit
^{facium. vide} beatus Augustinus, ^d *posterorum diligentia severis-*
^{Grat. lib. 1.} *simè sanxit, vt post actam de crimine pœnitentiam*
^{decret. dist.} *nullus*
^{50. & Iuonē}
^{decreti lib. 3.}
^{tit. de lapsis}
^{post ardinat.}

nullus in clericatu maneat, nullus ad clericatum accedat. quod dictum esse creditur non dispensatione indulgentiæ, sed rigore disciplina: quoniam aliqui propter affectus honorum potentias, fictas agebant pœnitentias. Unde mihi videtur, quia sicut ficta pœnitentia fictos pœnitentes à clericatu repellit: ita vera pœnitentia verè pœnitentes ad clericatum admittit. Hæc dicentes sacris patrum regulis non obviamus, sed ex ratione & exemplorum commemoratione in præfidentium intelligimus positum esse discretionem: ut quos viderint veram egisse pœnitentiam, eos ad ecclesiasticam possint promovere militiam, si tamen publicam^a non egerint pœnitentiam. Talibus enim ideò clericatus denegatur, quia ab insidiatoribus divinis sacramentis pro huiusmodi derogatur, & simplicium animus aut scandalizatur, aut infirmatur. Hic verò nihil horum est, quia nec culpa est certa, nec pœnitentia publica: persona verò honesta, quantum de alterius vita æstimare potest humana conscientia. Quæ ideò nobis videtur Deo posse offerre sacrificium, quia seipsam Deo fecit holocaustum. Quis sit ille frater, de quo agimus, dicent vobis fratres præsentium portitores: pro quo supplicamus reverentiæ vestræ, ut mitigato rigore vestræ consuetudinis eum ad sacros ordines promoveri concedatis. Prudenti loquimur, nihil vos docentes, neque aliquid dicentes quod non noverit vestra prudentia, & sæpe tractave-
vestra solertia. Valete.)

^a ca. 49. 50.
52. 53. dist.
51. ca. 1.
2. 3. dist. 55.
nisi tamen
necessitas
aut usus
exegerit. ca.
62. dist. 50.

Y

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister monachis

^a *quidā cod.*
Columbinis.

^a *Columbensibus, idipsum sapere in Domino.*

CXCII.

Luc. 22.

Rom. 14.

Rom. 12.

^b *al. colle-*
ctione.

August ser.
18. de verb.
dom. refer
tur in ca. ec
ce & ca. re-
cedite can.
23. q. 4.

Vt verbis dominicis utar, ecce sathanas ex-
petivit vos, ut cribraret, sicut triticum: quia
quorundam suasionibus à sensu vestro turbati
estis, qui pharisaico fermento inflati, non do-
minico frumento impinguati glorianur in
vilisate ciborum, & in non parcendo corpo-
ri: cum secundum apostolum, corporalis ex-
ercitatio ad modicum sit utilis, & regnum Dei
non sit esca & potus, sed iustitia & pax & gau-
dium in spiritu sancto. Tales quippe non ha-
bentes exercitatos sensus in intelligentia scri-
pturarum, quæ sapiunt non sapiunt ad sobrie-
tatem, neque de quibus affirmant cum debita
discretionem intelligunt: non putantes piè pos-
se vivere bonos in ^b collegio malorum, atten-
dentes illud Ezechielis: *Recedite, exite inde; &*
non attendentes illud quod sequitur, Et im-
mundum ne tetigeritis. quod intelligendum est
contactu cordis non corporis. Vnde Augusti-
nus in sermone de verbis evangelij: *Quid est*
exire inde, nisi facere quod pertinet ad correctionem ma-
lorum quantum pro vniuersisque gradu atque persona
salua pace fieri potest? Displicuit tibi quod quisque
peccavit, non tetigisti immundum. Redarguisti, cor-
ripuisti, monuisti, adhibuisti etiam congruam & qua
vnitatem non violet disciplinam, existi inde. Cla-
mavit ista Moyses, clamavit Isaias, clamavit Hiere-
remias, clamavit Ezechiel. Videamus si dimiserunt

populum Dei, & se ad gentes alias transtulerunt. Quam multa & quam vehementer increpauit Hieremias in peccatores & sceleratos populi? inter eos tamen erat; vnum cum illis templum intrabat, eadem sacramenta celebrabat, in eadem sceleratorum hominum congregatione vivebat; sed clamando exhibat inde. Hoc est immandum non tangere, hoc est exire inde, & voluntate non consentire, & ore non parcere. Idem in eodem: ^a a malis corde semper disiungimini, ad tempus ^a ca. 8. à caute aliquando corpore copulamini. Duobus modis non malis. cau. te maculat malus; si non consentias; & si redarguas. 23. 9. 4. hoc est non communicare, non consentire. Communicatur quippe, quando factio eius consortium voluntatis vel approbationi adiungitur. Neque ergo consentientes sitis malis ut approbetis, neque negligentes ut non arguatis, neque superbientes ut insultanter arguatis. Idem in ^b ca. si quis epistola concilij ad Donatistas: quisquis in hac ec- cau. 23. 9. 4. clesia bene vixerit, non prauddicant ei peccata aliena, quia in ea unusquisque proprium onus portabit. Ergo communicatio malorum non maculat aliquem communione sacramentorum, sed ^c consensio factorum. Idem in libro ^c al. consen- ^d contra epistolam Parmeniani; Cum idem mor- sus. bus plurimos occupauerit, nihil aliud bonis restat quam ^d lib. 3. cap. dolor & gemitus: ut per illud signum quod sancto Eze- 3. & in ca. chiel ostensum est, illæsie vadere ab eorum vastatione me- uon potest. cau. 23. 9. 4. reantur. Nam consilia separationis & inania sunt & pernicioſa atque sacrilega: quia impia sunt & superba & plus perturbant infirmos bonos quam corrigant animos malos. Hec & his similia præcones huiusmodi non intelligentes aut non legentes, suadent monachis ut monasteria sua deferant propter abbates suos & procuratores monasteriorum suorum; qui aliquas decimas, quæ iure pertinent ad

^a quorum
etiam paul-
lo post men-
tio,

^b confer loc.
epist. 289.

^c al. collectā.

Matth. 23.

dispensationem episcoporum, monasteriis suis adquisierunt. Dicant mihi tam subriles divinorum iudiciorum scrutatores, quid salubrius sit monachis, vtrum permanere cœnobitas sub præpositorum suorum obedientia, quæ melior est quàm victimæ, & ibi vivere de decimis & fidelium oblationibus quas ecclesia lege caritatis communicare potest non tantum monasteriis, sed etiam xenodochiis, infirmis & peregrinis: an fieri Sarabaitas, ^a vt in privatis locis proprio iure vivant, & victum sibi de substantia pauperum per manum raptorum, & de fœnore negociatorum accipiant. Licet enim decimæ & oblationes principaliter clericali debeantur militiæ; potest tamen ecclesia omne quod habet cum omnibus pauperibus habere commune. Quanto magis cum his pauperibus, qui relictis facultatibus propriis non in angaria baiulantes Christi crucem sequuntur pauperem Christum? Est tamen in quo abbatibus & præpositis monasteriorum parcendum esse non æstimo, si ab illis ad quos non pertinent, id est à laicis ^b decimas & oblationes accipiant, si inordinatè eas à quibuscunque personis adquirant, si terminos transgrediantur antiquos, id est, si stipendia presbyterorum antiquitus instituta minorent ac sibi usurpent. Nec tamen ideò monachi qui hæc ignorant aut non probant, debent suam ^c collectionem deferere, aut abbatibus suis minùs obedientes existere, dicente Domino de præpositis ecclesiarum & monasteriorum sub nomine scribarum & pharisæorum: *que dicunt facite, secun-*

dum verò opera eorum nolite facere. Nec usus ipsarum rerum prohibendus est his quorum conscientia immunis est: cum dicat apostolus, *1. Tit. 1. omnia munda mundus, & unusquisque onus suum portabit, & Dominus in evangelio, quod intrat in os* *Galat. 6. Matth. 15. non coinquinat hominem, sed concupiscentia mala quæ procedit de corde, & approbatio mali operis, quæ procedit de ore, hæc coinquant hominem.* Hæc divini verbi prætaxati prolatores, & non satis discreti intellectores minùs attendunt: qui dum quasi ad ligna cædenda^a procedunt, indiscretis sermonibus & non sale conditis, tanquam immoderatis ictibus percutiunt conscientias infirmorum, dum ecclesiam orbis terrarum parvi pendentes dicere videntur, *ecce Christus hic* *Deuteron. cap. 19. & 1. Marc. 13. ecce illic, ecce in cubiculis, & ecce in deserto.* Ita sentientes ante tempus vsurpant sibi ventilabrum quo in fine ventilanda est dominica area, tanquam apud communem ecclesiam sola remaneat palea, ad eos verò transeat triticum tanquam in dominico horreo recondendum: in qua præsumptione valde metuendum est, ne dum qui se triticum à palea separatum reputat, pharisaico fermento inflatus palea fiat. Præterea qui de laboribus manuum necessaria sibi præparare non sufficiunt, non benè prospiciunt: quia quæ in aliis reprehendunt, frequenter ipsi committunt, dum victi penuria victus prædicant populis innocentiam suam, quod est oves vendere, prædicant ut manducent, quod est boves vendere: cum tales venditores cum venditoribus columbarum de templo Dominus eiecerit, & à catholicorum societate

eliminādos horum similes præfiguraverit. Ne-
 que enim hoc eos excusare videtur quòd manu
 sua pecunias non accipiunt, sed ^a Giezitas suos
 aut secum habent, aut post se mittunt qui col-
 lectionem accipiant, & in quorum voluerint
 vsus expendant. Hæc si in se considerarent, cle-
 ricos, monachos, rectores ecclesiarum & mo-
 nasteriorum non tanto studio lacerarent. Hæc
 scripsi vobis, fratres, vt non terreamini tonitru
 vanarum comminationum, neque moveamini
 à vestro sensu, sed secundum statuta præce-
 dentium patrum vitam vestram dirigatis, &
 obedientiam quam prælatis vestris debetis, &
 stabilitatem quam monasterio vestro professi
 estis, firmiter teneatis: ne damnationem eo-
 rum qui vota sua irrita faciunt, incurratis. Hæc
 dicens anachoritarum ^b vitam non improbo,
 eorum videlicet qui in cœnobiis regularibus
 instructi disciplinis ordinabiliter ad eremum
 secedunt, quibus est solitudo paradisus, & ci-
 vitas carcer: vt activam vitam de labore ma-
 nuum viventes exerceant, aut dulcedine con-
 templativæ vitæ mentem reficiant, fontem vi-
 tæ ore cordis sitiant, & eorum quæ retro sunt
 obliti ad ea vltra non respiciant. Vespum cum
 quidam ex hac professione in melotis suis vi-
 cos, castella, civitates girando perlustrent, ^c hu-
 militate vestium, viiitate ciborum, merita sua
 populis ostentant. Ambiunt fieri magistri qui
 nunquam fuerunt discipuli, deprimentes vi-
 tam omnium hominum quia ^d non sunt quod
 ipsi sunt. Hos nec eremitas computandos in-
 telligo, nec cœnobitas, sed ^e girouagos aut Sa-

^a Reg. lib. 4.

^b confer locū
epist. 256.

^c al. humili-
tatem vest.
vilitate cib
Adi Ioan.

Salesber. po-
licrat lib. 7.

cap 21 ubi
agit de hypo-
critis sui te-
poris qui am-
bitione falsa
religionis
immagine oc-
cultare nite-
bantur.

^d al quod
vel qui.

^e qui & nū-
quam stabi-
les, volupta-
tibus & gu-
la servietes,
erant dete-
riorēs Sara-
banis, vt di-
citur in reg
S. Benedicti
cap. 1.

rabaitas, qui corpus Christi quod est ecclesia
 tanquam ad vnum membrum redigunt: non
 attendentes quia vnusquisque proprium do-
 num habet à Deo, & quia in domo Dei alius
 ambulat sic, alius sic, & quia omnia membra
 non eundem actum habent, & in eodem Chri-
 sti corpore non dicit vltimum membrum,
 non sum de corpore, quia vltimum sum; nec
 gloriatur supremum membrum aduersus in-
 feriora quia supremum est. Vniuersitatem er-
 go corporis Christi quantum in se est de-
 struunt, qui ad paucos solitarios solummodò
 ecclesiam Dei pertinere contendunt. Qui
 etiam si seipsos veraciter agnoscerent, im-
 perfectioni aliorum prudenter ignoscerent:
 cum nec seipsos à permixtione malorum
 immunes intelligerent; cum Dominus de
 singulis gradibus christianæ professionis lo-
 quens per singulos dicat: *quia vnus assumetur* Marc. 13.
ad numerum electorum, vnus verò relinquetur in
massa damnatorum. Non enim beatum faciunt
 hominem secreta sylvarum, cacumina mon-
 tium, si secum non habet ² solitudinem men- al. habeas.
 tis, sabbatum cordis, tranquillitatem con-
 scientiæ, ascensiones in corde, sine quibus
 omnem solitudinem comitantur mentis ac-
 cidia, curiositas, vana gloria, periculosa ten-
 tationum procellæ: nec datur periclitanti ani-
 mæ opportuna tranquillitas, nisi Deo incre-
 pante repellatur tentationum importuna tem-
 pestas. Hæc autem si penes vos habueritis, in
 quocunque loco fueritis, in quocunque ordine

N B.

I Ioan. 3.

Psal. 12.

vel habitu Deo militaveritis, bravio æternæ remunerationis non carebitis. Sed quia sathanas aliquando transfigurat se in angelum lucis, timeo ne sicut serpens antiquus seduxit Evam astutia sua, sic callidus tentator per occultas administrationes suas quorundam mentes seducat, & conscientias eorum illusionibus suis corruptas septem nequam spirituum habitacula faciat, qui velamine vanæ religionis palliata domicilia sancti spiritus esse cōfingat, & per deceptos suæ deceptionis muscipulas latius extendat. Quod ne fiat, secundum apostolum nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex Deo sunt: quia discretio spirituum cum consilio scripturarum poterit istos motus in vobis sedare, & in mentis stabilitate servare, ut contra tentatores vestros dicatis cum psalmista: *qui tribulant me, exstent si motus fuero*. In hunc modum possem multa ad ædificationem vestram scribere, sed iis qui cotidie audiunt lacras scripturas, vel audiunt salutíferas admonitiones, puto ista posse sufficere. Valete.

*Gaufrido Venerabili Belvacensium episcopo, Ivo humilis
ecclesie Carnotensis minister, saltem &
servitium. CXCIII.*

^a de qua
epist. 31.

Dilectionem vestram pro ecclesia beati Quintini^a sæpe interpellavimus, bonam spem, bonum promissum à dulciloquio vestro reportavimus. Vnde adhuc humili devotione piis precibus eandem dilectionem vestram

petendo, pulsando imploramus, quatinus prædictæ ecclesiæ quietem & ipse conservetis, & ab aliis conservari postposita omni commodatione, occasione, & æmulatorum delatione studeatis. Nunquam enim adversum vos in iudicium venire voluimus, nunquam æmulis vestris & detractoribus aurem cordis accommodavimus. ^a Sed si quid indecens de vobis fama ^{de hoc} sonuit, piè dissimulare, & fraternam compassionem ^{Gaufrido} velare studuimus. Hoc autem est quod à dilectione ^{Belvacensi} vestra postulavimus, & adhuc postulamus, ^{episcopo con-} ut privilegia quæ dicta beati Quintini ecclesia ^{queritur} ab antecessoribus vestris obtinuit, & apostolica manus roboravit, regia quoque maiestas ^{epist. 151.} pragmatica sanctione firmavit, intemerata servetis, sicut si fierent vestra, illibata servari velletis. Nolumus adversum vos sublimium personarum aures pulsare, donec experiamur misericordiæ viscera vobis clausa perdurare: quia tunc demum tumores ferro pungendi sunt, cum sentire fomenta refugiunt. Sciat vestra prudentia, quod quæcunque bona fecerunt antecessores vestri prædictæ ecclesiæ, vestra sunt, & æquè profutura vobis ut illis, si congaudeatis: temporaliter & æternaliter obfuturæ, si pusillum Domini gregem inquietare, & à tranquillitate mentis, quæ servis Dei necessaria est, perturbari aliqua temporalis emolumentum occasione permittatis. Vestrum est rigare & nutrire quod alij plantaverunt, ut eundem fructum reddat secunda gratia nutritori, quam reportatura est prima gratia plantatori. Sciat quippè sollicitudo vestra, quia fundator

^a in quibus-
dam v. c. co-
munitiam.

^b qui pri-
mum electus
episcopus
Belvacensis
epist 104. &
105.

prædictæ ecclesiæ bonæ memoriæ domnus Guido Belvacensis episcopus, nullam multam pecuniæ, nullam exactionem, nullam consuetudinem in prædicta ecclesia, vel in vico sibi adiacente sibi vel successoribus suis, vel cuicunque potestati retinuit. Omnia hæc per regiam manum, deinde per comprovincialium episcoporum ^a convenientiam, demum per auctoritatem apostolicam dedit, omnia prædictæ ecclesiæ prætaxatis sanctionibus confiscavit. Hæc libertatem ecclesia à tempore sacerdotij mei, & tempore domni Galonis ^b postea Parisiensis episcopi inconcussè possedit. Quòd modò ut audivi adnihilare molitur malivolorum persuasionibus vestra intentio, dicens se rem aliter habuisse quàm diximus: cum constet non esse pro lege habendum, quod manifestum fuerit contra privilegia fuisse præsumptum. Quòd si aliquis de clientela ecclesiæ, vel parochianis contra pacem vel Christianam legem fecerit, per officium vestrum ad satisfactionem cogite: ecclesiam verò cum suo abbate quietè Deo servire permittite. Valete.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hugoni ecclesiæ Aurelianensis decano, & Vulgrino eiusdem ecclesiæ archidiacono, & communi capitulo prædictæ ecclesiæ salutem. CXCIII.

Mandastis mihi per litteras vestras, quòd Reginaldus Canardus meum se negat esse parochianum: quod iniustè eum negare, si colloquium inter nos haberetur, & lege pro-

baremus & consuetudine. Verùm quia hoc ad præsens commodè fieri non potest, interim eum à nobis excommunicatum monemus, & rogamus ^a vt pro excommunicato in ecclesiis ^{a iunge locos} vestris teneri faciatis. In quo si mihi adquiescere non vultis, auctoritati ^b saltem patrum ^{epist. 76. & II. al. saltem.} obtemperetis, quæ parochianos alterius ecclesiæ ab alia ecclesia excommunicatos, dum in sua parochia morarentur, à propria ecclesia recipi non debere testatur. Legitur enim in concilio Meldensi cap. II, *De illis autem qui infra parochiam beneficium aut hereditatem habent, & alterius episcopi parochiani sunt, & de loco ad locum iter faciunt, rapinas & depredationes peragunt: placuit vt excommunicentur, nec antè ex parochia exeant, quàm quæ perpetrarunt dignè emendent. Quorum excommunicatio* ^c *seniori eorum & proprio episcopo significanda* ^{c sic accipit} ^a *est, ne eos recipiant antequàm illuc redeant* ^{epist. 189.} ^{a iunge ca.} ^{20. cura can.} ^{II. 2. 3.} *ubi rapinam fecerunt, & omnia pleniter emendent. Adversus hanc sententiam tam perspicuam, tam firmam, si quis stare tentaverit, & malitiam impœnitentis hominis adhuc velare voluerit,* ^c *metropolitanæ sedis audientiam appello.* ^{c al. metropolitanam}

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gaufrido ^{sedem ap.} *Vindocinensis monasterij abbati, non alta sapere, sed humilibus consentire.*

C X C V.

Accepi litteras tuas palpantes & pungentes, in quibusdam mellis dulcedinem redolentes, in quibusdam fellis amaritudinem respergentes: obijcientes mihi quòd te & tibi

commissa prædonibus & malefactoribus exposuerim, & multa tibi mala factis & dictis ingesserim. Hoc prorsus dico teste veritate, quæ Deus est, & conscientia mea: quia nec te nec tua cuiquam exposui, neque ut res monasterij tibi commissi malè tractarentur, cum aliquo tractavi. Verùm quia frequenter ex te bibo amara, non est mirandum si non possum tibi propinare dulcia, nec exhibere me patrem, qui te non invenio filium. Non ergo est iniustum si tibi subtraho lac matris, qui mihi debitum honorem non exhibes patris. Noveris enim vanas esse excusationes quas obtendis, te propter obedientiam Romanæ ecclesiæ, Carnotensis ecclesiæ professionem refutasse: cum ecclesia Romana à Deo nullam iniustam acceperit potestatem, fidem violandi videlicet, debita sua cuique non reddendi: sed tantùm quæ sunt liganda ligandi, & quæ sunt solvenda solvendi. Vnde ad omnia obiecta tua vel præmissa breviter respondeo postpositis omnibus verbis supervacuis: fac quod tuum est, & ego faciam quod meum est. Quod quandiu facere distuleris, si distulero facere ea quæ tua sunt, non mireris.

NB.

Ludovico Dei gratia Francorum Regi dulcissimo domino suo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & debitum pro posse servitium.

C X C V I.

Dictum est mihi quòd ad suggestionem inimicorum abbatem sancti Dionysij gravi-

ter accusatis, & testimonio cuiusdam pseudo-
 monachi de obiecta sibi falsitate infamare con-
 tenditis. Quod nec leges habent, nec anteces-
 sorum vestrorum Regum instituta permit-
 tunt, ut alicui de se confesso ^a credi debeat su-
 per crimen alienum. Vnde excellentiæ vestræ ^{et 249. *Epist. 229.*}
 supplico, ut maiestati regiæ primò consulatis, ^{l. ult. C. de}
 & nobilis monasterij, quod cum omnibus sibi ^{accusationib.}
 appendentibus vestræ voluntati obnoxium est,
 ne in aliquo iura minuatis, sed potius beneficia
 quæ prædecessores vestri eidem venerabili lo-
 co contulerunt, tanquam in propriam elée-
 mosynam defendendo ^b vendicetis. Et quia ^{b in uno v. c.}
 periculosum est loca sanctorum perturbare, ^{veratis. in}
 militantes in sanctis locis inquietare: salubre ^{aliis, verac-}
 consilium mihi ^c videretur, ut postpositis æmu- ^{tu.}
 lorum ^d insimulationibus tales personas ad ^{c al. videtur.}
 hanc discussionem invitaretis, vel expectaretis, ^{d al. insinua-}
 qui sine omni fuce malitiæ consilium vobis ^{tionibus.}
 darent, & vestræ utilitati, & quieti monasterij
 salubriter providerent. In his autem & in om-
 nibus det vobis dominus spiritum consilij, &
 fortitudinis, & pietatis. Valete.

Ivo Dei gratia humilis ecclesie Carnotensis minister,

*Gulielmo eadem gratia maioris monasterij ab-
 bati, summo pastori in sancto placere
 proposito. CXC VII.*

*c al. V vilel-
 mo.*

Continetur in litteris vestris presbyterum
 tanquam ad terrendos inimicos domum
 suam succendisse, & eo incendio puerum
 quendam sequentem matrem, cum incendium

prævaluisset, occubuisse. Quærit itaque vestra fraternitas, vtrum prædictus presbyter factus monachus vltèriùs valeat Christi sacramenta tractare, an omni tempore à sacerdotali officio alienus existere. Respondeo itaque vobis ex verbis Papæ Nicolai de simili casu, cuidam

^a al. Hosbal. episcopo ^a Hosbardo ita scribentis: *quoniam do. latius ex. presbyter & si voluntatem occiden- ti non habuit, fu- rat in ca. ror tamen & indignatio, ex quibus mortifera illa studeat. dist. commotio prodiit, in omnibus, & præcipue in Dei mi- 50. nistris inhibetur, atque ubique damnatur.* Quibus

^b al. proces-
sisset.

verbis colligi potest, quia si presbyter rem lici- tam & ordinatam fecisset, & præter eius inten- tionem alicuius inopinata mors inde prove- nisset, ^b immunis esset. Nunc quia diabolo sua- dente quod illicitum & contra sacerdotale propositum erat priùs fecit, & de malo initio peior exitus prodiit, nullo modo presbyterum ^c debemus immunem æstimare, nec sacerdotali officio dignum iudicare, nisi eum longa mona- sticæ vitæ probet experientia, & ad intermis- sum ministerium ex meritorum prærogativa pastoralis obedientia revocet.

^c vel. possu-
mus.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia minister, Gisleberto bonæ spei fratri & multiplici honore sublimi.

CXC VII I.

Noverit dilectio tua mihi & coepiscopis nostris Parisiensi & Sueffionensi litteras à domno Papa directas: quibus præceptum est nobis, vt te & Gaufridum concanonicum tuum vsque ad Idus Iulij in competenti loco ad au-

dientiam nostram convocemus, & causam
 quam adversum te habet prædictus Gaufridus
 de præpositura^a Suobrij rationabiliter decida-^a *al. Sodo-*
 mus. locum itaque Stampis statuimus; ad quem *brij ut epist.*
 locum unusquisque vestrum poterit personas *seq.*
 negotio suo necessarias adducere, & intrepide
 suas actiones^b exercere. Diem verò idus Iulij ^{*b* *al. exercere.*}
^{*c* *al. denomi-*} denotamus: & ad locum illum & diem ea au-
 thoritate qua nobis præceptum est, te invita-
 mus: & si ad vocationem nostram venturus sis,
 certos nos ad præsens fieri^d flagitamus. Vale. ^{*d* *al. postula-*}
^{*mus.*}

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Gisleberto
 nepoti domni Turonensis archiepiscopi, salutem.*

C X C I X.

Ad causam te ex præcepto domni Papæ
 adversus Gaufridum concanonicum
 tuum de præpositura^e Suobrij denominato ^{*e* *in duobus*}
 certo die, certo loco invitavimus, & vt de tuo ^{*v. c. Sodo-*}
 adventu certos nos redderes, quia de obedien-
 tia tua incerti eramus, patenter admonuimus,
 ne nos & alios qui ad hanc causam^f venturi ^{*f* *al. vocati.*}
 erant, frustrà fatigaremur. Tu verò admoni-
 tionem nostram, immò domni Papæ postpo-
 nens, legationi nostræ nihil respondisti; iudi-
 cium subterfugiens nobis ignorantibus veni-
 sti: & quia cum iudicibus de causa non conve-
 neras, iudices non invenisti. In quo melius ri-
 bi absenti potuit suffragari innocens & sim-
 plex veritas, quàm præsentì prodesse possit
 ad nocendum multo scrutinio perquisita &
 palliata duplicitas. Quomodo enim prodesse

non potest dolosa absentia ; sic iure prodesse non potest dolosa præsentia : quia sicut dicit beatus Augustinus, *simulata equitas non est equitas, sed simulatio & iniquitas*. Ergo iterum monemus quod monuimus nos & collegæ nostri ex præcepto apostolico, ut revertaris ad iudicium, & diem tibi præscribimus loco non mutato Cal. Septembris: ad quem si venturus es, usque ad assumptionem beatæ Mariæ præmandare nobis ne pigriteris : quia ad hanc discussionem aliter convenire non debemus, nisi venturum te esse præsciamus. Alioquin vitabis arcum ^a ferreum, & incurreres arcum æneum. Vale.

^a epist 201.
ex : ob. cap.

20.
^b al. Seno-
num.

Da imberto Dei gratia reverendo ^b Senonensium archiepiscopo metropolitano suo, Ivo Carnotensis ecclesiæ humilis minister, debitam cum omni devotione obedientiam. C C.

Quoniam sponsæ Christi custodes & paranympsi deputati sumus, eandem sponsam casto amore zelare debemus, ut eam sponso suo immaculatam exhibere possimus. Si ergo macula vel ruga decorem eius infuscaverit, nos omni studio curare debemus, vel rugam duplicitatis ad simplicitatem reducere, vel maculam turpitudinis nitro & sapone debita ^c correptionis ablueri. Quæ idcirco eminentiæ vestræ prælibavimus, quoniam in ecclesia Senonensi Deo auctore vobis commissa per quoidam ex fratribus eiusdem ecclesiæ grave scandalum emerxisse cognovimus, partim propter cantorem ipsius ecclesiæ, qui contra sa-

^c al. corre-
ptionis.

tra sacramenta quæ fecit, indebitam sibi sedem in ecclesia temeraria ambitione occupavit: partim propter quendam de prælatis ecclesiæ, qui publicè sibi duo scorta ^a copulavit, & tertiam ^a al. socia-
 pellicem cui matrimoniales tabulæ ^b faciat ^b vir.
 iam sibi præparavit. Quæ quantum inhonesta ^b confer epist.
 sint, & apostolicis præceptis contraria, non est ^{218.}
 meum prudentiam vestram docere, sed tantum
 ut tales excessus non tepidè, ^c non trepidè ^c al. nec.
 comprimatis, filiali dilectione admonere. De-
 cet enim magnitudinem vestram, ut hæc vul-
 nera cancrena ne latius serpent, medicinali
 cauterio circuncidatis, & à simili contagio
 ceteros horum exemplo compescatis. Quod si
 per vos id perficere non sufficitis, adhibete vo-
 biscum duos aut tres ex suffraganeis episco-
 pis, quorum consilio & auxilio scandalum
 hoc sedare studeatis: ne fortè tantus fœtor lon-
 giùs & latius diffusus ad olfactum Romanæ
 ecclesiæ perveniat, & cum fatigatione corpo-
 rum gravia quoque damna rerum infligat. Va-
 lete.

*Paschali summo pontifici, Ivo sublimitatis sue filius
 cum debita obedientia quicquid potest esse
 beatius. C C I.*

Ex maiestatis vestræ præcepto Gislebertum
 nepotem archiepiscopi Turonensis ad
^d præcidendam causam quæ erat inter eum & ^d al. de ci. len-
 Gaufridum concanonicum suum invitavi- ^{dam.}
 mus, diem & locum ei designavimus: & quia
 incertū nobis erat utrū ad hanc discussionem

Z

^a al. preman-
daret.

venturus esset, an non, ne frustra nos fatigare-
mus vt adventum suum nobis ^a prænuntiaret,
admonuimus. Ad hanc admonitionem nihil
respondit. Nobis nescientibus, tanquam per
absentiam nostram sublationem vel dilatio-
nem sententiæ lucraturus, ad locum præsigna-
tum venit, sed Iudices quibus dolosè adven-
tum suum celaverat, non invenit. Nos itaque
ita illusi alium diem ei statuimus: legatum ei
cum litteris semel & sæpius direximus. Ipse
verò more solito latebras quæsit, & littera-
rum auditum tanquam venenum vitavit. Re-
mittimus itaque prædictum Gaufridum pater-
nitati vestræ, vt secundum ordinem rerum ge-
starum, quod vobis Deus inspiraverit, de eo
statuatis, & fatigationem eius & miseriam pa-
terna miseratione subleuetis. Decet enim ma-
iestatem apostolicam tales tergiversatores in-
astutia sua comprehendere, & vitantes arcum
ferreum ^b intenso arcu æneo de longè sagit-
tare. Valete.

^b epist. 199.

*Ludovico Dei gratia dulcissimo regi Francorum, domino
suo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem
& debitum pro posse servitium. CCII.*

^c al. litteris.
^d epist. 104.
vocat pelli-
culas pere-
grinorum
murium, au-
cupia vani-
tatum.

Non decet maiestatem regiam vilia vel
qualibet vanitatis lenocinia à sacerdote
quærere, nec sacerdotalis officij est in talibus
regiæ maiestati obtemperare. Hoc quibusdam
^c litterulis respondeo, quæ ex parte vestra quæ-
rebant à me duo paria ^d pellium catinarum.
Quas vbi legi, propter honorem vestrum val-

dē erubui, nec ex parte vestra eas mihi fuisse missas credere potui: & tamen tanquam à vobis missæ fuissent, supradicta rescripsi, ut nunquam amplius à me vel ab ^a alio episcopo talia quærat, si regiae maiestati debitum honorem servare curatis. Valete.

Lesiardo ^b Dei gratia Suefionum episcopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister salutem.

CCIII.

^b al. Lesiardo
D. g. Suefionensium.

De portionibus ecclesiarum ad episcopum pertinentibus, quas archidiaconi vestri ante & post electionem vestram sibi vsurpaverunt, quæsit dilectio vestra, vtrum haberem canonicam sententiam huiusmodi ausibus obviantem, & eorum rapacitatem canonico rigore cohibentem. Nova sunt hæc genera morborum, & ideò nova exigunt genera medicamentorum. Tamen si inspiciamus epistolam Isidori, ^c Leufredo Cordubensi episcopo directam, patenter intelligi poterit, quia non pertinet ad archidiaconum, præter portionem suam aliquid de ^d redditibus parochiarum sibi retinere, vel ultra terminos à patribus positos aliquid vsurpare. Dicitur enim in epistola præfata: archidiaconus inquirat parochias cum iussione episcopi, & ornamenta ^e res basilicarum vel parochiarum, gesta libertat ^f ecclesiasticarum idem episcopo refert: collectam pecuniam de communione ipse accipit, & episcopo defert.

Quibus verbis liquet, quia ultra portionem suam nihil sibi retinere debet, quòd si aliquid

Z ij

Luc. 19.

vsurpat, decretalem sententiam Papæ Ioannis subeat dicentem: *Qui aliena invadit, non exeat impunitus, sed quod invasis non simplum sed quadruplum reddat secundum evangelicam sententiam: si quem defraudavi, reddo quadruplum.* De angariis verò super presbyteros minimè faciendis legitur in concilio Toletano tertio, capitulo, xx. *Neque in angariis presbyteri aut diacones, neque in aliquibus fatigantur indictionibus.* Quæ tamen si in absentia vestra facta sunt, vestræ discretionis est aut indulgere, aut canonica severitate vindicare. Lex enim sic de præterito ^a indulget, vt in posterum prohibeat. Pauca scribo, quia non ignorantem legem respondeo. Valete.

^a l. 7. C. de legib. & const. princip.

^b al domino. ^b Domno & patri suo Paschali summo pontifici Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, quicquid obedientiæ, quicquid famulatus ferre potest eius humilitas. CCIIII.

^c confer epist. 76. ubi etiam conquiritur de Hugone Putacensi. ^d al lamentabilem epist.

^e ita v. c. antea sequentibus.

Noverit vestra paternitas me ^c Guidonem Puteacensem refugam, & clericalis militiæ desertorem, propter sacrilegia sua, propter ^d lamentationem & oppressionem pupillorum & viduarum, propter indebitas angarias, propter intolerabiles exactiones quas exercet in possessionibus ecclesiæ Carnotensis, tanquam putridum membrum à corpore ecclesiæ præcidisse, & sathanæ cui penè per omnia famulatur, cum suis sequacibus ^e tradidisse. Vnde flexis genibus cordis paternitati vestræ supplico, vt sententiam anathematis iuste in eum factam apostolica auctoritate con-

& archiepiscopo Senonensi, episcopo
 Aurelianensi, episcopo etiam Parisiensi, vt
 idem anathema in eum faciant, vestra auctori-
 tate apostolica iniungatis. Nisi enim rebel-
 lium filiorum prauitatem paterna severitate
 feriat, nisi tribulatos materna ^a consolatione ^a *al pietate.*
 foveatis, nisi auxiliatricem manum laboranti-
 bus & penè labentibus porrigatis, meritò con-
 querendo clamabit ecclesia: *caput meum plenum Cantic. 3.*
est rore, & cicinni mei pleni guttis nocturnum: quia
 penè totum corpus ecclesiæ occupant vitio-
 rum vepres, & vix invenitur aliqua eradicans
 manus. In tantum enim apud nos in maioribus
 populi abundavit iniquitas, vt nec paternis ad-
 monitionibus ^b obediunt, nec Deum terren- ^b *hac de re*
 tem timeant: cùm & ex sterilitate terræ fame *conqueritur*
 pauperes eorum afficiat, & morbo qui dicitur *epist. 128.*
 sacer ignis, multorum membra ad præcisio-
 nem, multorum corpora ducat ad mortem.
 Opportunè igitur & importunè eorum ^c in- ^c *sic v. c. an-*
 crepanda est malitia, vt vel sic cognoscatur ab *teà, incul-*
 eis severa Dei misericordia. Præterea dissentio *panda.*
 est quædam inter duos ecclesiæ nostræ præla-
 tos, decanum videlicet & subdecanum, qui in
 rebus ecclesiasticis quasdam consuetudines
 habent communes, quasdam proprias, simili-
 ter quosdam redditus communes, quosdam
 proprios. Dicit itaque decanus, quædam ex ip-
 sis quæ separatim longa retentione habuit
 subdecanus, decano esse debere communia.
 Quo in negotio, quia nolunt iudices in vnam
 convenire sententiam, vt dicant cui incum-
 bat probatio dicenti aut neganti, hanc litem

^a al. volo pa-
nitus t. & f.
dissidentes.
^b al. decanus.

^c instit 2 tit.
de legat. § 4
^d al. litu an-
ctores.

^e al. provi-
dentia.

sententia vestra ^a petimus terminari, & fratres
dissentientes ad concordiam revocari. Paratus
enim est ^b subdecanus quicquid actor sui iuris
esse probare potuerit, in pace dimittere, secun-
dum legis tramitem, quæ contra petito-
rem iudicari præcipit, & possessionem suo in loco
remanere, vbi ^c actor rem quam petit, suam esse
probare non poterit. Turbant hoc quidam
^d litis amatores, invidiæ & odij sui tali impor-
tunitate virus effundentes, maiorum institu-
tionibus nolentes acquiescere, nisi irrefraga-
bili constringantur auctoritate. Scribat ergo
paternitas vestra quod voluerit Carnotensi ec-
clesiæ de hac dissonantia. Scribat & suprataxa-
tis episcopis de refrenanda sacrilegorum plan-
genda malicia. Cætera quæ his negociis neces-
saria sunt, quæ scribere longum fuit, referet
sanctitati vestræ præsentium portitor, & ad
prætaxatas personas quod placuerit, ^e pruden-
tiæ vestræ reportabit. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister Gulielmo
nobili & strenuo militi salutem.*

^f al. strenuis-
simo.

C C V.

confer cum
epist. 252. Et
280
^g vide. A.
Gell. lib. 3.
cap 16. Et
Plan. hist. lib.
7. cap. 5.

Missus à te clericus anxie & diligenter ex
tua parte consuluit parviratem meam,
quid sentirem super inhonesta suspitione
quam coniecisti in uxorem tuam, opponens ei
non esse genitum ex te, quod peperit dum mo-
rareris in Anglia: propterea quod computatis
diebus ^g qui sunt inter conceptum & partum,
inventi sunt minùs septem dies quàm consue-

tudo credebatur habere parientium. Auges inde suspicionem tuam, quòd miles quem de concubitu vxoris tuæ suspectum habebas, cum subiisset examinationem ferri candentis ad se purgandum, cauteriatus est, nec ullus producit accusator aut testis qui suspicioni tuæ nisi de coniecturis vllum præbeat argumentum. Pro quibus aliquem condemnare nec vsus maiorum, nec vlla legum concedit auctoritas. Primò de coniectura dierum qui defuisse dicuntur, respondeo, quia nullum tibi certum faciunt argumentum: cum honestæ mulieres & veteranæ causâ veritatis inquirendæ à nobis interrogatæ manifestè responderint, ^a non semper intrâ eundem ^b terminum dierum contingere solere puerperium, cum secundum alacritatem naturæ vel imbecillitatem, nunc paulò celerius, nunc paulò tardiùs post conceptum soleant contingere partus. Quod ex ratione seminum facillè colligi potest, cum secundum aëris temperiem vel intemperiem quibusdam annis celerius, quibusdam tardiùs segetes maturescant ad messem. Simili modo cauterium militis nullum tibi certum præbet argumentum, cum per examinationem ferri candentis occulto Dei iudicio multos videamus nocentes liberatos, multos innocentes sæpè damnatos. Prætereà cum talis examinatio sit in Deum tentatio, non est mirum si divino auxilio deferitur, cum incautè & sine iudiciali sententia ab aliquo suscipitur. Vnde beatus Augustinus defendens Abraham, quòd vxorem suam

^a al respon-
deant.
^b al nume-
rum dierum.

finxit esse sororem, ita dicit: *quando habet homo quid faciat, non debet tentare Deum suum.* Vnde Stephanus Papa scribit Leuberto Maguntio episcopo: ^a *Ferri candentis vel aqua ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri non censent canones: & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est presumendum. Spontanea enim confessione, vel testium approbatione, publicata delicta habito præ oculis Dei timore, commissæ sunt regimini iudicare: occulta verò & incognita illius sunt iudicio relinquenda, qui solus* ^b *novit corda filiorum hominum.* Hinc etiam cum ad singulare certamen propter similes suspensiones ^c Teibergam uxorem suam cogere vellet rex Lotharius, adversus eum ita scribit Papa Nicolaus: *monomachiam* ^d *verò in legem non assimimus, quam præceptam fuisse non reperimus. quam licet inisse quosdam legimus, sicut sanctum David & Coliam* ^e *sacra pandit historia, nusquam tamen ut pro lege teneatur, alicubi divina sanxit auctoritas: cum hoc & huiusmodi sectantes, Deum solummodo tentare videantur.* His & huiusmodi sententiis correptus, tempera zelum tuum, ne te & uxorem tuam, & sobolem tuam immoderata severitate trudas in infamiam, quam sedare non poteris, cum aliquando pœnitentia ductus multo sudore sedare studueris. Sufficiat ergo tibi cum iuramento vxoris tuæ probatarum personarum testimonium, dicente apostolo: *Heb. cap. 6. omnis controversia eorum finis est iuramentum.* Vale.

^a citat epist.

74 & 280.

^b ita v.c. antea, corda fidelium h.

^c al. Thebergam

^d vs epist.

74 Theu

per a passim

scribitur

apud Nicolaum papam.

^e I.

^d repetit

epist. 280.

^e I. Reg. 16.

437

^a Hildeberto Dei gratia Cenomanensi episcopo,
Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ
minister salutem.

^a in uno ex.
Lamberto.

CCVI.

De subdiacono resperſione infamiæ lacerato nihil reſpondere dilectioni veſtræ poſſumus, quod non noverit veſtra prudentia. Sed quia gratum eſt vnicuique rectè conſideranti, cùm multos cognoverit in vnam convenire ſententiam; non eſt ingratum parvitati noſtræ ea ſcribere, quæ ex auctoritate patrum collegimus, & quod ipſi in huiusmodi negotiis obſervare conſuevimus. Dicit enim beatus Auguſtinus: nos quēquam à communione remo-
vere non poſſumus, niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo eccleſiaſtico, vel ſeculari iudicio nominatum atque convictum. Inde & Stephanus Papa quintus de quodam diacono ^b ex infamia accuſato ita ſcribit Leoni ^c Tianenſi episcopo: ſi ſuſpicio ſuper
diaconum habetur, & accuſatores idonei reperiuntur, & teſtes quales ſacri canones ſanciunt, cūm fuerit legitimis teſtibus approbatus, canonica ſententia feriatur. quod ſi nec ſponte confeſtetur, neque legitimi accuſatores vel teſtes reperti fuerint, & mala fama crebreſcit, non publico examine, ſed coram te & coram reverendiſſimis preſbyteris & diaconibus ſecreto iuramento ſe purget, & boni teſtimonii permaneat. De ſimili negotio Papa Nicolaus ita ſcribit ^d Salomoni episcopo Conſtantienſi: ſi examinante episcopo cauſam preſbyteri vel diaconi, non fuerit preſbyter ille vel diaconus per te-
^{Aug. hom. 1.}
^{ſo. vide can. multi cau. 2. q. 1.}
^{b al. per famam.}
^{c al. Thea-nenſi. in can. de crimine cau. 15. q. 5.}
^{d aliàs, Salomoni ut eſt apud Gratianum can. preſbyt. cau. 15. q. 5.}

stium approbationem fortè convictus, non est scelus episcopo manifestum legitime, nisi fortè presbyter vel diaconus scelus sponte sua confiteatur. Sola enim spontanea confessio

^a alias leg.
^c canonici
cas nume-
rui.

^b can. si quid
cas. 15. q. 7.
^c al. nec.

^d ca. presby-
ter quilibet.
cas. 2. q. 4.

^e al. postero-
rum.

^a & legitimus numerus, vel qualitas testium (decer-
nentibus episcopis, & accusatore quod obtecerat compro-
bante) clericum privat proprio gradu. Hinc beatus
Gregorius scribit Ioanni Panormitano episco-

po ^b si quid de quocunque clerico ad aures tuas perve-
nerit, quod iuste possit offendere, non facile credas, ^c ne
ad vindictam te accendat res incognita. Vnde idem

in quadam epistola ^d si sacerdos vel quilibet clericus
à populo fuerit accusatus, si certi testes non fuerint qui cri-
minis illati approbent veritatem, iusiurandum erit in

medio, ut illum testem proferat de innocentia sua puri-
tate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicque maneat in

proprio gradu. Hæc prætaxatorum patrum au-
ctoritas comprobare videtur, quod quilibet
clericus mala fama pulsatus, sola se manu pos-
sit purgare, & in suo gradu permanere. Ve-

rùm ^e posteriorum diligentia experta, quod te-
meraria hominum cupiditas facilè adderet fla-
gitio periurium, districtiorem ad sedandam
presbyteri infamiam sanxit purgationem, ad-
dens aliquid severitati, ut sacerdotum studio-
sius consuleret honestati; in quorum ore non
est apud simplices verbum Dei preciosum si
non habeant etiam ab his qui foris sunt bo-
num testimonium. Posuerunt autem hæc in
discretionem episcoporum, ut secundum quod
audiunt malam famam presbyterorum crebre-
scere & ingravescere, exigant purgatoria sacra-
menta à presbyteris infamatis, cum tribus, aut
quinque, aut septem collegis. Vnde ita conti-

netur in concilio Hilerdensi, capitulo x. Si quis^a Ivo lib. 5.
 presbyter a plebe sibi commissa fuerit infamatus, & epi- & Grat. in
 scopus legitimis testibus approbare non potuerit, suspen- ca. presbyter
 datur Usque ad dignam satisfactionem, ne populus in eo si can. 2. q. 4.
 scandalum patiatur. Sed sive secundum canones, sive
 ad arbitrium episcopi, collegas sibi quinque vel septem
 adiungat, cum quibus coram posito sacro evangelio iuret
 immunem se esse ab obiecto crimine. Quam satis-
 factionem nonnulli præcedentium patrum in
 cōsuetudinem duxerunt exemplo Leonis^b Pa-
 pæ per sacramenta purgati. His & huiusmo-^b epist. 229.
 di dictis & exemplis credimus in potestate
 episcoporum esse, purgationem sacerdotum
 vel exaggerare vel temperare secundum quod
 intelligunt, & famæ eorum consultum, &
 salutis plebium sibi commissarum esse necessa-
 rium. Scripsissemus vobis plura: sed nec ista
 intelligimus prudentiæ vestræ esse necessaria.
 Valete.

Samsoni Dei gratia^c Vigornensi episcopo, Ivo^c al. Vvi-
 eadem gratiâ humilis ecclesiæ Carnotensis gorniensis.
 minister salutem & servitium.

CCVII.

Licet marina discrimina corporalem præ-
 sentiam locali positione discriminant, so-
 cietatem tamen animorum nulla locorum spa-
 cia quamlibet longinqua discriminant. Quod
 tamen in parvitate mea evidenti dilectionis ar-
 gumento diligētia vestra probavit, quando mi-^d confer
 hi^d sandalia pedibus apostolicis digna trāsmisit. epist. 165.

^a sic loq.
epist. 7.

Quòd verò gratiæ vestræ debitas gratias non rependi, non ideò prætermisi quia ingratus sim, sed quia homo tardus sum, & ^a infœcundæ facundiæ, & frontis non satis vrbana. Vnde tarditatem meam cum petitione indulgentiæ reprehendo, qui tamen tardus non inveni- rer, si opportunitas serviendi vobis vel vestris desideranti animæ se offerret. Interim autem germano affectu nos invicem diligamus, & per hoc vndosum & naufragosum mare navigan- tes, mutuas orationum manus ad alterutrum porrigamus : vt post hæc marina discrimina in tuto salutis portu quiescere valeamus. Valete.

^b solitudinis
cultor dici-
tur in tit.
epist. 164.

*Ivo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister,
^b Gaufrido dilecto sibi in Christo fratri, de
Syon Hierusalem contemplari.*

CCVIII.

^c Mauritiū,
vt constat ex
collatione
epist. 164.

Nosti carissime de te ipso, & meliùs me nosti, cum quanta spei fiducia, & cum quanta laude hominum calcato mundi flore solitariam vitam elegeris: quomodo post ser- vatam aliquandiu laudabiliter solitariam con- versationem ad regendum monasterium voca- tus fueris. Nosti quia tumultus populares, sine quibus nec modica rei familiaris dispensatio administrari potest, præ amore internæ quietis ferre non potuisti, & idcirco ad intermissam quietem modis omnibus revolare studuisti, in loco tuo abbatem, ^b quem congregatio tibi commissa voluit, tu ipse elegisti: & tanquam

columba à molestiis^a evolans elongasti, vt in^a *al. avo-*
solitudine maneres, & eum expectare qui sal-^{lans.}
vum te faceret à pusillo animo & inquieto, de-
crevisti. Nunc verò vt aiunt quidam, contra
propositum tuum monachos rumigerulos de
loco ad locum discursantes, abbati suo detra-
hentes, & bilingues, intra cellulam tuam li-
benter suscipis, murmurationibus eorum au-
rem delectabiliter aperis, & non tantum ma-
gnam partem diei, sed etiam noctis, non tan-
tum superfluis, sed etiam noxiis colloctioni-
bus^b expendis, & secretum locum tuum pu-^b *conf. epist.*
blicum facis, cum indebita curiositate silen-^{249.}
tium monachorum in verba adulatoria & de-
tractoria nescio qua vanitate lenocinante in-
terrumpi permittis. Dicitur etiam quòd milites
illos qui^c beneficia monasterij habent, tan-^c *eadem si-*
quam eos tibi reservans, ^d hominum facere *gnificatu.*
abbati non permittis. Dicuntur multa in hunc *epist. 153. &*
modum, quæ omnia summo studio præcavere ^{168.}
debet tua religio, vt aut omnino non sint, aut ^d *quidam*
probabiliter fingi non possint. Quæ scripsi tibi, *lib. homina-*
Deus novit, ideo scripsi, quia & si non omnia *tum.*
ita sunt vt dicuntur, sed ab æmulis fortasse con-
ficta sunt, tamen scio quòd aliquando plus pro-
sunt inimici detrahentes, quàm amici adulan-
tes: & illud Salomonis, *quia meliora sunt vulnera*
diligentis quàm fraudulenta oscula blandientis. *Prov. 27.*
Multa possem in hunc modum scribere prudentiæ
tuæ, sed sapienti ista sufficiunt. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister Hugoni
 magnifico ^a Trecentium Comiti salutem &
 servitium. CCIX.

^a male unus
 v. c Treie-
 tensium.

extat epist.
 245. inscri-
 pta Hugoni
 Tricastino-
 rum Comiti.

^b al. optima-
 tum.

^c al. Marcio-
 num. male,
 in vno v. c.
 nationum.

^d al. debeant
 se à regno.

Notum volo facere celsitudini tuæ, quia
 discussio illa quæ ventilanda est in octa-
 vis Pentecostes Senonis, de coniugio Regis &
 consobrinæ tuæ, filiæ Bonifacij Marchionis,
 virgini illi de cuius coniugio tractandum est,
 nec honesta est nec utilis. Ideò inutilis, quia
 fœdus illud quod de ipso coniugio initum est,
 consilio episcoporum & ^b optimatum omni-
 no cassabitur. Honestæ verò ideò non erit,
 quòd infamia virginis, quæ de legitimo con-
 iugio nata non est, longè latèque divulgabitur.
 Nullus quippè qui fidelitatem fecerit Regi,
 præsumet illud dare consilium quod sit contra
 fidelitatem suam, & regni minuat maiestatem.
 Cum his enim quæ fidelitas continet, præci-
 pue observandum est utile & honestum, quæ
 minimè observarent qui mulierem de incesto
 coniugio natam Regiæ personæ sociandum es-
 se decernerent. Iam enim insonuit murmur
 Ducum, & Marchionum, ^c qui iam ^d delibe-
 rant se à Rege dividere, si tam manifestam oc-
 casionem valuerint invenire. Vos itaque qui
 huius coniugij paranymphus estis, potestis in
 ytrunque consulere, vt nec Rex incurrat per-
 iurium, nec turpe consobrina vestra repudium;
 maximè cum Rex dicat hanc se maculam igno-
 rasse, & simpliciter in vestra verba iurasse.
 Propterea scribo vobis absens quòd dicerem

vobis præsens, consulens in hoc mea fidelitati,
 & nobilitatis vestræ honestati: quatinus ita
 discretè & providè rem istam modificetis, vt
 omnibus quæ de hoc ^a contractu contingere
 possunt salubri consilio occurratis. Vnde mihi ^{antea, con-}
 consultius videtur, vt conventus convocatus ^{tractu.}
 non fiat, ^b ne res ista amplius ventilata in pe- ^{al. quàm}
 ius proveniat. Vale. ^{res.}

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis
 ecclesiæ minister, pro fidei dispensatione,
 aeterna perfrui visione. CCX.*

Quia dispensationis apostolicæ considera-
 tio non omnibus æquè placet, vel non
 omnibus æquè nota est, murmurant aliquando
 adversus bonum dispensatorem, qui non aude-
 rent murmurare adversus iustum iudicem. Dis-
 pensationes ergo vestræ ita librandæ essent, vt
 si malè meritis impendunt misericordiam, be-
 nemeritis non inferant violentiam. Quod
 ideò prælibavi filiali dilectione paternitati ve-
 stræ, quia dominus Odo Cameracensis episco-
 pus anxie gemit, multis sibi congemiscantibus,
 quòd Radulfum ^c Bribrantensem archidiacono- ^{al. briban-}
 num sine audientia, sine iudicio suo archidia- ^{tensem, vel}
 conatu spoliastis, qui cum Romana ecclesia ^{bribrantensem}
 semper fuit: ^d Galfridum verò sedis apostoli- ^{al. Gauche-}
 cæ impugnatores eodem archidiaconatu in- ^{rium vel}
 vestistis. Vnde tam pro amore iustitiæ quàm ^{Gaulcheriū,}
 pro honore sedis apostolicæ, consulendo ^{& Galcha-}
 supplicamus sanctitati vestræ, vt si alicuius ^{rium.}
 importunitate extorta est de ore vestro in be-
 nè meritum severa sententia, ita discretione

vestra modificetur, ut religiosi episcopi anxietas releveretur, & benè meritis frater non gravetur: quatinus in hoc facto malè meriti de sua præsumptione non valeant gloriari, nec benè meriti à sua spe cadentes cogantur contristari.

Virgil. 6.
Aen.

Virorum enim fortium antiqua laus est, *parcere subiectis, & debellare superbos.* Valete.

Radulpho Dei gratia Remorum archiepiscopo, Ivo humilisecclesie Carnotensis minister, salutem & servitium. CCXI.

Consanguinitatem quæ dicitur esse inter filium Flandrensis Comititis & filiam Comititis Redonensis didici cum essem in Curia papæ Urbani, non propter istos pueros, qui nondum fortasse nati erant, sed propter avos eorum, aut proavos paternos aut maternos, de quorum consanguinitate tunc temporis urgente necessitate tractabatur. Computavit enim eam ad suggestionem domni Papæ me audiente quidam monachus Arvernensis nomine Castus, ætate maturus, de nobilibus terræ illius progenitus, vita & fama honestus. Computaverunt eandem consanguinitatem alio tempore in prædicta curia legati Fulconis Andegavensis Comititis, & probaverunt, cum accusaretur Rex Francorum Philippus quod prædicto Comiti consanguineo suo^a uxorem suam subtraxerat, quam etiam illicitè retinebat. Propter quam accusationem, & patrati incestus probationem excommunicatus est rex à domno Papa Urbano in
Claro-

^a Bertredam
vocat epist.
13.

Claromontensi concilio. * et cum post factum
divortium prædictus Rex esset reversus ad præ-
dictæ mulieris consortium, excommunicatus
est in ^a Pictavenſi concilio à Cardinalibus
Ioanne & Benedicto. Hæc scribo absens, qui
nihil aliud quod ad rem pertineret dicturus
essem præsens. Occurrerem tamen libenter
amabili mihi vestro colloquio, nisi obſisteret
mihi coluber in via, cerastes in semita, videli-
cet Puteacensis ^b dominus, qui propter intole-
rabiles iniurias quas infert ecclesiæ nostræ, à
nobis est excommunicatus. Computatores
verò genealogiæ quos monebatis mecum ve-
nire, quorum mentionem superius feci, non
sunt parochiani mei, neque etiam novi utrum
vivant, ut possim eos ad hanc discussionem in-
vitare. Generatio autem sic est.

* cui Verba-
nus secundus
præfuit anno
195.

^a al. Picta-
viens.

^b al. dominus
Adi epist. 76
de Hugone
Puteacensi.

Gaufridus Grisagonellus.^c

Fulco Andegavensis Comes

Comitissa Vascinensis ^d

Fulco Rechins

Comitissa Redonensis

filia eius N.

Bläca Arelatenſis Comitissa. ^e additur in
Constantia Regina duob. v. c.

Adera Flandrenſis Comitissa fratres.

Albertus Friso ^d al. Vasti-

Robertus filius Frisonis nensis. vel

Sexto gradu filius huius Ro-
berti. N. Vascinensis.

Ivo ecclesia Carnotensis minister, Gaufrido Dei gratia Bel-
vacensium episcopo salutem.

CCXII.

De eo qui ante plurimos annos bona sua
monasterio sancti Symphoriani devovit,
& circa obitum suum se & sua nullo calum-
niantē contradidit, hoc respondeo dilectioni

Aa

vestra quod legibus & moribus, & rationi concordat: videlicet, quia si adversus monachum prætaxatum quamdiu in monasterio vixit nulla actio mota fuit, quod monasterio contulic ab eo iure alienari non poterit, si tamen huic calumniatori conversio prædicti monachi nota fuit. Sicut enim de ^a criminationibus sic de ^b pactionibus ^c lex & ratio docet, ut qui iam tantum iudicio divino subiaceret, iudicio vltterili non pulsetur humano. Præterea etiã si vera sunt quæ calumniator ille proponit, ut hæres fuerit à prædicto monacho designatus: continetur tamen in libro institutionum de heredibus, quia prius testamentum posteriore dissolvitur. & in legibus Theodosianis: ^c si aliquis unam rem per legitimas

^a l. fin. C. ad leg. iul. ma-
i. ff.

^b l. 4. D. de
loc. & l. 50.
D. de rei indi.

^c Anianus in
scholio ad
Pauli sent.
lib. 5. tit. 11.

scripturas duobus donaverit, uni prius & alteri postea, non querendum est in his donationibus qui primus, qui posterior sit: sed qui rem tradente donatore possederit, is eam cui tradita est possidebit. Si alia quæ non audivimus non impediant, sic potest de proposita controversia rationabiliter & legitimè iudicari. Val. Ioanni Dei gratia Aurelianensium episcopo, Ivo eadem gratia ecclesia Carnotensis minister salutem & dilectionem in domino. CCXIII.

Venerunt ad nos quidam fratres qui in episcopatu velt. o communiter vivunt sollicitè quærentes, vtrum clerici regulariter viventes parochias regere possint, & animarum habere custodiam. Quibus hoc respondi, quia in primitiva ecclesia nullus constitutus est rector animarum, nisi de cõmuni vita assumptus: quia nemus rectiùs custos præponitur vitæ alienæ, quàm qui prius custos est factus vitæ suæ.

Quod nullo in loco melius probatur, quàm inter eos in quibus regularis vita vigere videtur: quibus tantum displicet aliena malitia quàm prius displicuit sua. Vnde Clemēs in quarta epistola sua. *Communis vita fratres omnibus est necessaria, & maxime iis qui irreprehensibiliter vivere cupiunt, & apostolorum vitam eorumque discipulorum imitari volunt.* Et in sequentibus, *Vnde consilium dantes vestram prudentiam hortamur, ut ab apostolicis regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras intelligentes, quæ Deo vovistis adimplere studeatis.* Inde etiam Papa Urbanus^a in primo decretali suo. *Scimus vos non ignorare fratres, quia vita communis inter bonos Christianos hæcenus viguit, & adhuc gratia Dei viget, maxime inter eos qui in sortem Domini electi sunt, id est inter clericos.* Hæ sententiæ apostolicæ nullum clericum à cōmuni vita excipiunt, nec civilis, nec suburbanæ ecclesiæ presbyterum. Quod verò cōmunis vita in omnibus ecclesiis penè defecit tam civilibus quàm diocesanis, non auctoritati, sed desuetudini & defectui adscribendum est, refrigerante caritate, quæ omnia vult habere communia, & regnante cupiditate, quæ nō quærit ea quæ Dei sunt & proximi, sed tantum quæ sunt propria. His rationibus & auctoritatibus freti constanter asserimus non esse audiendos, qui clericos regulariter^b viventes à regimine animarum iudicant repellendos, quia seculo renuntiaverunt, sed ideò^c potius ad hoc assumendos, quia voluptates & pompas seculi contempserunt. Non enim mūdi contractus est animas à vitiis avocare, & ad virtutum celsitudinem provocare. Ideò conve-

Aa ij

epist. 5. & in
ca. dilectis-
simis. cau. 12
q. 1.

^a primus. in
ca. scimus.
can. 12 4. 1.

^b car. fer. o-
pist. 69.

nientiùs ista docent, qui ea quæ dicunt opere complent, quàm ij qui sunt doctores legis & non factores legis. Non tamen ad hoc officium alij assumendi sunt, nisi quos vita & doctrina commendat, & episcopalis auctoritas ad hoc agendum idoneos probat. Hæc fraternè scripsi dilectioni vestræ, vt eorum qui sua quærunt rapacitatem adversus pusillum Dei gregem compescatis, & in clericali militia quietè vivere faciatis. Val.

Eranioni Dei gratia primæ sedis Belgicorum episcopo, Ivo eadem gratia humilis Carnotensis ecclesiæ minister, per hoc nare spatiosum & vndosum pervenire ad æternæ beatitudinis portum. CCXIII.

Quamvis lateat oculos corporis mei corporalis vestra præsentia, non tamen latet oculos mentis meæ quæ in vobis lucet divina gratia, per quam adhuc supersunt in mundo quædam luminaria, quæ radiantia verbo & exemplo valent ad illustrandam caliginem vitiatorum, & illuminandum decorem virtutum. Sicut enim interpositis vaporibus huius inferioris æris aliquando luminaria cœli refundere lumen suum terris non possunt, & tamen tranquilla superioris æris spatia illustrare non desinunt. Ita luminaria ecclesiæ, licet canibus sanctum, porcis margaritas aliquando antepone nere dissimulent, ne verbum Dei propter oblatrantes & conculcantes apud infirmos auditores minùs currat & fructificet: tamen si quem piûm & humilem & quietum in hac valle plo-

rationis invenerint, exemplis informant, & radiis doctrinæ spiritualis illustrare non desistunt. Et quanto plus videmus mundum in maligno positum, quod deplorat Isaïas dicens: *omne caput languidum & omne cor mœrens, à planta pedis usque ad verticem capitis non est in eo sanitas*: tanto magis hi in quibus Deus lumen gratiæ suæ posuit, debent lamentabilibus ecclesiæ ruinis obviare, & sponsam Christi maculis & rugis infuscatam in virginitatis suæ decorem pro viribus reformare. Videmus enim scissum^a regnum & sacerdotium, quibus tanquam principalibus & fortioribus paxillis tabernaculi Dei status firmiter figebatur, ne villo impetu procellarum & turbine everteretur. In tanta scissura, in tanta procella florere & fructificare non potest mater ecclesia, de qua dicitur: *Vna est columba mea, sponsa mea*. Ad hanc unitatem resarciendam laborare debent membra Christi, quæ medicinaliter ferro pūtredines istas refecarent, aut competentī dispensationis malagmate tantam scissuram procurarent solidare. Non enim in tanto salutis periculo solus medicinæ rigor servandus est: sed & dispensationis modus, qui nulli sapienti displicuit, ad sedandas tantas perturbationes in aliquibus admittendus est. Monente enim Cyrillo Alexandrino, ^b sicut nautæ in mari periclitantes, cum non habent spem servandorum omnium negotiorum suorum quædam proiiciunt, ut quædam servant: sic in dispensationibus ecclesiasticis, ubi non periclitatur fidei veritas & morum honestas, quædam instituta temperare debemus, ut tantis ecclesiæ

Isa. I.

^a ob controversiam investiturarū, de qua ad epist. 236.

Cantic. 6.

^b ca. dispensationes cau. 1. q. 7. citatur etiam epist. 171.

^a exemplum
habes epist.
190. & 250

ruinis subvenire valeamus. Sic enim vela cili-
cina in tabernaculo Dei bysso & purpura, coc-
co & iacinto supposita, imbrem & pulverem
in se admittebant, ut decorem interiorum or-
namentorum ab imbrium madidatione & pul-
veris offuscatione conservarent. Facit hoc cari-
tas, quæ operit multitudinem peccatorum, quæ
cum infirmantibus infirmatur, cum scandaliza-
tis vritur, & omnibus omnia fit ut omnibus
prodesse mereatur. Vnde à subditis non debet
reprehendi prælatorum dispensatio, ² si salvo fi-
dei fundamento, & nota communi regula mo-
rum, aliqua infirma faciunt aut tolerant, ut vi-
tam subditorum in proposito suæ sanctitatis
conservare prævaleant. Vnde beatus Gregorius
in libro pastorali: *si tu intus ut coccus rutilas, cilicium*
quo protegeris cur accusas? Sic enim & misericordiam
& iudicium Domino cantamus. Iudicium, cum
vitiis omni severitate resistimus, misericor-
diam verò, cum rigorem disciplinæ utili com-
pensatione temperamus. Hæc dicendo pru-
dentiam maiorum meorum & coëpiscopo-
rum meorum non doceo, sed tanquam de lon-
go sopore monente caritate excitare deside-
ro: ut tandem quisque pro persona quam por-
tat tantis ruinis occurrat, ne pro suo silentio
tanquam mutus canis intereat. Hæc pauca ausu
caritatis de remotis partibus excellentiæ vestræ
scripsi, qui bonum odorem vestræ notitiæ
ad nos usque pertingentem suaviter olfeci. Et
quia in Belgica provincia vos estis qui religio-
ne & auctoritate præcellitis, supplico sanctita-
ti vestræ, ut aliquando meæ parvitatæ memor

in hoc peregrinationis itinere pusillanimitatem meam murmurantem, & aliquando penè deficientem, verbo consolatorio^a refocillare studeatis. Val.

*ita aliquot
v.c. alij re-
fovere. Ani-
ma refocil-
lationem di-
xit epist. 150
b alias, Tu-
stanno.*

*Thoma Eboracensi archiepiscopo. Ivo humilis ecclesie Car-
notensis minister, pro dispensatione fideli pro-
mereri gaudium boni servi.*

CCXV.

Benedictus Deus qui conversationem vestram lucere facit in tenebris barbaræ nationis, quo his quibus præstis, verbo & exemplo prodesse possitis, & bonæ opinionis odorem ad nos usque transmittatis. Vnde arctius inter nos vinculum dilectionis^c colligare desiderans, præsentibus^d litterulas direxi benignitati vestræ, ut hoc commonitorio discamus invicem mutuis nos consolationibus refovere, & devotis suffragiis orationum relevare. Cum enim positis in regimine frequenter immineant illa pericula, quæ psalmista commemorat dicens: *ascendunt usque ad cælos, & descendunt usque ad aby-* *Psalm. 106.*
fos, turbati sunt & moti sunt sicut ebrius & omnis sapientia eorum devorata est: Hoc solum remedium nobis expetendum est quod sequitur: clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, & de tribulationibus eorum eduxit eos. Hunc clamorem caritas auditu dignum facit, quam nec temporum inæqualitas impedit, nec locorum longinquitas intercludit, cum exauditor ubique sit præsens, & qui & pia vota submi- *a. qui cum*
nistrat & postulata implere non tardat. Vn- *pio.*

Aa iiij

Exod. ca. 25. de est quòd in typo se invicem diligentium in tabernaculo Dei, duo Cherubin se invicem respiciunt; & vultus suos in propitiatorium vertunt, quò & mutuam inter se dilectionem proferant, & quod suggerente caritate postulaverint, Deo propitiante se posse obtinere confidant. In hunc modum intuitu caritatis nos invicem respiciamus, mutuas orationum manus porrigamus, & quæ salutis nostræ sunt necessaria vel impetrata vel impetranda propitiationi divinæ humiliter adscribamus, quæ huius procellosi maris discrimina, in quo sunt

Psal. 103.

reptilia quorum non est numerus, sic modificabit, ut non permittat nos tentari supra id quod possumus sustinere, sed faciat cum tentatione proventum, qui imperat ventis & mari, ut possimus tumores æquoreos superare. De cætero noverit excellentia vestra parvitatem nostram paratam non tantum ad impendenda orationum suffragia, sed etiam ad omnia caritatis officia, quæ impendere valet facultas vel scientia nobis divinitus collata. Valete.

*in aliquot
veterib;
codicibus h.c.
argumentū
extrat. de cō-
troverſia bo-
navallensis
abbatis &
Blesensis sa-
per ecclesia
Verdesi quod
idcò notare
visum, quia
tota hac e-
pistola ut cō-
tiam sequē-
te, nulla fit
mentio Ver-
densis eccle-
sia.*

*Richardo Dei gratia Albanensium episcopo sanctæ sedis
apostolicæ vicario, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis
minister, obedientiam & salutem.*

CCXVI.

Frèquenter pulsant aures vestræ sollicitudinis Bonævallensis abbas, negociorum suorum rationibus quæ obsunt vitans, quæ profunt, oratoria declamatione exaggerans, tanquam ego aliquid de concessione sibi à me facta minuam,

& abbati Blesensi concedam. Ego verò illibatum unicuique defendere volo quod concessi: cum abbati Bonævallensi nihil aliud concesserim, nisi quod à possessoribus, imò detentoribus cuiusdam parochiæ nostræ posset acquirere. Ipse verò etiam ea quæ ab eis habere non potest vult nostra concessione extorquere. Blesensis verò abbas reliquas partes eiusdem ecclesiæ, quas Bonævallensi abbati nemo concesserat, à detentoribus obtinuit: quas si abbati Bonævallensi communicare voluisset, iam pax inter eos reformata fuisset. Qua in re quia dictante iustitia Blesensi abbati violentiam inferre non valui, ita litem istam terminare volui, ut quisque portione sibi concessa contentus esset, & alterius metas alter non occuparet:^a sed infinita monachorum cupiditas infinitam facit manere discordiam. Propterea non succenseat mihi vestra discretio, si in hoc negotio quod volo implere non valeo. Præterea satis iniuste conquestus est Bonævallensis abbas circa monasterium suum iudicium non esse servatum, quod in Floriacensi concilio promulgatum fuit de cœmeterio vnde controversia erat inter abbatem monasterij Carnotensis & abbatem monasterij Bonævallensis. Novit enim veritas, quia sacramenta in prætaxato concilio adiudicata cum omni diligentia facta sunt. Sed abbas Bonævallensis ea audire contempsit, quia sibi ea obesse perspexit: cui præcipuè sua voluntas ratio est & auctoritas. Valete.

^a alibi vocat
monachorū
invidiam
demoniacā,
epist. 266.

Richardo Dei gratia Albanensium episcopo sedis apostolica vicario, Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, debitam & devotam obedientiam.

CCXVII.

*Confer cum
epistola su-
periore.*

Iuxta consilium & admonitionem vestram abbatem Blesensem & Bonævallensem convocavi ad præsentiam nostram, ut ex officij nostri debito aut pacem inter eos reformarem, aut litem quæ inter eos erat iudicario ordine terminarem. Primo itaque auditu ad hoc intédi, ut quartam partem ecclesiæ de qua lis orta est, licet nondum eam, quamvis à me concessam, obtineret, à possessoribus quietam ei facerem: deinde ut aliam quartam, nec à me nec ab aliquo sibi concessam, acquirerem: quatinus ex benevolentia sola, sic in alienos labores introiret, & colligeret ubi non sparsit, meteret ubi non seminavit; ea tamen conditione, ut si de cætero aliquæ lites à laicis inde moverentur vtrique abbates pro pace obtinenda simul laborarent, si quid expendendum esset, simul expenderent, & commoda & incommoda æqua lance dividerent. Cum ergo huic dispensationi Blesensis abbas & si non libenter, tamen obedienter assensum præbuisset, Bonævallensis abbas nec meo consilio voluit adquiescere nec iudicio. In hoc verò negotio nullam potest idoneam causam prætere, nisi fortè illam poëticam, ^a quia omnis potestas regni impatiens consortis erit: & nititur quodam novo & haftenus inaudito mandato, ^b quod potius im-

^a *Lucan. li. I.*
^b *fortasse pō-
tis Rom. qua
le illud quod
refutat e-
pist. 195.*

pugnat caritatē, quā sequatur auctoritatem. Quod tamen si inviolatum manet, plus prouderit Blesensi quā Bonavallensi abbati. Habuit namque Blesense monasterium partem decimarum & oblationum a multis præcedentibus annis pertinentiū ad ecclesiam de qua ista contentio orta est, sicut evidentia rei probat, & ipse abbas prouidere poterit, cū ei necessarium fuerit. Hoc interim scripsi sollicitudini vestræ; ne desidię, aut contemptui imputaretis, si nihil me inde tractasse audiretis. Val.

Qualani Dei gratia Parisiensium episcopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister salutem.

CCXVIII.

De canonico ecclesię vestrę, qui contra prohibitionem vestram matrimoniales^a tabulas sibi composuit, nullam sententiam ad^{a conferenda} manum habeo, quam dilectio vestra ignoret, si^{epist. 200.} scripta apud se reposita diligenter exploret. Verū tamen consilium quod mihi ipsi darem, si aliquem de commissis mihi fratribus^b vxoria^{b vide can.} compede adstrictum deprehenderem, tutū esse^{16. 17. 18.} intelligo: videlicet vt sacramentum coniugij^{dist. 81.} maneat, clericus verò qui postposita clericali continentia de superiori ordine ad inferiorem descendit, stipendia militię clericalis amittat. Novit enim vestra dilectio, quando de laica^c conversione in clericum quis assumitur, non^{c al. conuer-} maritali exercitio, sed divinę tātū militię de-^{fatiane in} dicari. Vnde ab ordinatoribus clericorum, in^{clerum.} eorum ordinatione dicitur de eis: *hac est gene-*

- Psal. 23.* ratio quærentium Dominum; non dicitur quærentium coniugium, sed: quærentium tantum Dominum: quia vt testatur doctrina apostolica: nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat cui se^a probauerit. Postquam ergo de inferiori laicorum gradu quis sortitus fuerit superiorem, id est militiam clericalem, & inde se præcipitaverit ad voluptatem cõiugalem, nulla ratio finit vt in illo casu positus, illius ordinis dignitate & vtilitate potiatur, quam misera voluptate commutasse videtur. Ad hoc enim instituta est clericalis militia, vt psalmodiæ & hymnodiæ cotidianum Deo offerat sacrificium quod offerre iure non poterit, cui, vt plus placeat vxori quàm Deo, lenocinante vxore, & fallente carnis voluptate, operam dare necessarium erit. Cùm enim^b secundum apostolum non concedatur laicis orare, nisi eo tempore quo continent: quanto magis semper debent continere, qui tam pro suis quàm pro aliorum delictis iubentur orare? Ad hoc quippe fidelium oblationes^c in stipendia clericorum deputatæ sunt, vt & continenter vivant, & benefactorum suorum peccata sanctitatis intercessionem detergere sufficiant, quatinus hi de quorum eleemosynis vivant, hoc eorum meritis assequantur, quod suis meritis assequi non merentur. Quandiu ergo in hoc agone positi ab omnibus à quibus abstinendum est, se abstinent, merito stipendiis militiæ suæ habentur digni: ^d cum autem ea servare contempserint, eisdem iudicantur indigni. Quibus ad depositionem eorum hoc solum sufficere videtur,
- ^a al. probavit.
- ^b I. Cor. 7. relato in ca. I. dist. 31.
- ^c sic v. c. male antea orationes.
- ^d al. cum ea probare.

quod & illicita præsumunt, & salutaribus episcoporum præceptis obedire contemnunt, secundum illud apostoli: *habentes in promptu vlcisci omnem inobedientiam.* Præterea qui honestam & vtilem ecclesiæ consuetudinem quam pro lege habendam censet auctoritas, pertinaciter & superbe contemnit; manifestè canonicæ institutionis violator existit, cui contemptui qui parcit, multos in discrimen adducit. In hunc modum^a Niceni canones & Agatense concilium^a prohibent clericum non tantum mulierum carnale sortiri consortium, sed etiam domesticum habere contubernium;^b exceptis illis personis quæ non continent aliquod suspicionis argumentum. In hanc sententiam consentiunt etiam sententiæ sanctorum patrum, Augustini, Hieronymi cæterorumque doctorum, qui de vita scripsere clericorum. Quæ omnia breviter commemoro, quia nihil horum vos latere cognosco. Vale.

2. Cor. 10.

^a Nic can. 3.

relato in ca.

16. dist 32.

^b l. 19. C. de

episc & cler.

& in ca. 25.

& 29. dist.

81.

Domno^c & patri suo Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, Vt patri honorem, Vt Domino timeorem.

^c al. domino.

CCXIX.

Vt Cypriani verbis utar, si aliqua falsitas de me ad apostolicam sedem præcessit, oportet ut veritas subsequatur, quæ latrocinia noctis detegat, & ordinem gestarum rerum lucidè aperiat. Nuper enim litteras accepi à quodam adolescente canonico ecclesiæ nostræ, caractere apostolico signatas, quas cum aper-

^d sic loquitur epist. 133

^a *vide cano-
nes sub can.
16. q. 7.*

uissem & perlegissem, multis de causis sus-
petas habui, existimans eas aut esse furtivas, aut
aliqua suggestione fallaci subreptas. Primò quia
prædictus adolescens infestus est mihi, quòd eū
non permitto contra canones & conciliorum
edicta^a per manum laicam in quadam ecclesia
presbyterium usurpare, & presbyteri obla-
tiones presbytero ablatas suis visibus manci-
pare. Alter verò clericus qui cum adolescente
fuit, & ipse mihi infestus est, qui in hoc nego-
cio nullus est: quia canonicus non est, nec in
conventu bonorum audiendus, qui à me sus-
pensus est ab officio Diaconi propter incestum
patratum cum vxore consanguinei sui. Hæc de
personis interim dicta sint. Præterea consue-
tudinem apostolicæ sedis hætenus fuisse nec
legimus nec audivimus, vt ad delationem vnius
personæ quàmlibet splendida, sententia dare-
tur in absentem, præcipuè qui nec auditus fue-
rat, nec vocatus. Cum ergo de huiusmodi iure
possim conqueri & plurimum disceptare, ma-
lui tamen servare humilitatem obsequentis
quàm mihi arrogare solertiam differentis. Re-
stat ergo vt excusam innocentiam meam, quæ
Deum testem habet, & meam conscientiam.
Opponunt enim mihi litteræ illæ cuiuscun-
que sint, me dimidiam partem cuiusdam præ-
posituræ communitati canonicorum contu-
lisse, & eandem contra canones imminetia
regiæ potestatis eisdem canonicis abstulisse.
Cui calumniæ respondeo ex testimonio con-
scientiæ meæ, immeritò dici ablatum esse
quod canonicè potest vel à me vel ab aliquo

eis fuisse collatum, nec esse restituendum
 quod probari non potest aliquando fuisse sta-
 tutum. Dicam itaque paternitati vestræ quid
 dederim, & quid non dederim, & cur dede-
 rim, & qua de causa nihil ultra dare voluerim.
 Cum enim in quàmpluribus canonicorum
 Carnotensium desuevisset disciplinæ regularis
 observantia, ut de negligentibus facerem dili-
 gentes, de somnolentis ^a vigilantes, de tardis ^b assiduos, ^a *al. vigilantes.*
 ad frequentandas horas canonicas, de- ^b *sic v. c. an.*
 liberavi apud me ut darem eis dimidiam præ- ^c *ted. assuetos.*
 posituram, ut inde fieret cotidianus panis,
 quem acciperent assidui, amitterent tardi: ut
 ad ^c quas eos panis interni dulcedo non move- ^c *al. quod.*
 bat, panis corporei refectio provocaret, quam-
 vis eorum annua præbenda eis ad hoc sufficiens
 esse deberet. Gertus tamen de præteritis eo-
 rum negligentis, & sollicitus de futuris, præ-
 cepi eis ut ad me mitterent duos de clero il-
 lo, quibus missis commisi præsentem illius an-
 ni fructus, ut inde cotidianum panem præ-
 pararent, & tradito ordine, ^d confratribus ^d *al. cū frat.*
 dispensarent. Novit veritas quia nihil
 aliud dedi, de reliquo nihil eis dans aut
 promittens, nisi ut in hoc modico fide-
 les & assiduos invenirem, ut mihi benè pla-
 ceret possessionem rei eis concedere, & le-
 gitima stipulatione firmare. Hæc dispensa-
 tio intra tres menses ita depravata est, ut nul-
 la mihi voluntas, nulla ratio suaderet, & nul-
 lum coëpiscoporum vel religiosorum virorum
 consilium approbaret, ut propter instructuo-
 sam rerum canonicalium amplificationem

^a unus v. c.
videndum
præbebat.

^b al. non ad-
fuerant.

minuerent dignitatem episcopalem. Panes enim illos vendebant quidam de senioribus, ad ludum verò alearum dabant quidam de iunioribus: & qui se^a videndum præsentabat horis nocturnis, subtrahebat se diurnis: & qui audiebat missam catechumenorum, subterfugiebat missam sacramentorum. Talis exitus rei revocavit me ab intentione mea, ut non auferrem eis quod non dederam, sed nec aggrederer quod proposueram. Quibus verbis liquet, quia de his quæ eis contuli, nihil omnino imminuentia Regiæ potestatis abstuli, nec Regem ad dispensationes ecclesiasticas vel causas invitavi vel admisi: qui eum meo multo labore & sudore & multis expensis à vexatione ecclesiæ, ab incendiis & direptionibus ecclesiasticorum bonorū procul feci. In hoc quippè negotio maior pars ecclesiæ & sanior mecum fuit. Sed quidam talium actionum minùs periti, intellexerunt rem aliter fuisse quàm fuerit. Sed cum antè metropolitanum calumnia eorum dilata & ad vltimum delata fuisset, de hoc negotio certa diffinitio processit, & omnis controversia sopita est, & pacis osculo confirmata, & in plenario capitulo præter eos qui^b non interfuerāt, ab omnibus collaudata. Quibus suo ordine terminatis, volui ex benivolentia mea, quæ mihi multa gravamina intulit, prædictam partem prætaxatæ præposituræ concedere duodecim presbyteris, si possent inveniri, qui ad hoc officium eligerentur, & suis temporibus ad sacerdotium promoverentur. Quod cum per decanum ecclesiæ, & per me, & per litteras domni Richardi

Richardi Albanensis episcopi legati vestri studiosè quæsissem, nec vnus inventus est, qui vellet aut valeret ad hoc officium promoveri aut eligi. Consilio itaque eiusdem legati vestri, & penè totius ecclesiæ, nullo repugnante, nullo contradicente, prout melius potui, ne ecclesia sapiùs inde perturbaretur, personaliter ordinavi, & honesto clerico & eidem rei administrandæ & defensandæ vtili ^a contuli. Ad ^a *al. concessi.* quam ordinationē alium minimè quæsissem, nisi illum qui tenebat alteram partem, sed suspectus erat ecclesiæ, tanquam per eum turbatio hæc orta fuisset in ecclesia. Isto verò ibi posito, & murmur sedatum est, & quievit ecclesia. Ne ergo de cætero ecclesia hac vana occasione perturbetur, flexis genibus cordis, paternæ pietati supplicamus, vt causam quæ semel decisa est, propter cupidorum & malivolorum delationem non iteretis, & pacem quam nunc habet ecclesia, non tantùm non concutiatis, sed etiam debito paternitatis affectu collaudetis, & de cætero senectutem meam propter superfluam & impunitam appellatorum licentiam vexari non permittatis. Dum enim premit nos à prælata potestate illata adversitas, regendi in nobis debilitatur auctoritas, cùm ecclesiasticam in eos non audemus exercere disciplinam, qui eam adversum nos appellant, non confidentia iustitiæ, sed pro dilatione sententiæ. Quòd si iuvenili vigore possemus adhuc peditare per ruinosas alpium vias, equitare per præcípites præterfluentium torrentium vndas, & præcedere aut subsequi ad

B b

** al. montis.
ita dicit soli-
tudinē cor-
dis epist.
256.*

apostolicam sedem delatores nostros, procul-
dubio refrenaret se murmurantium lingua,
quæ parum adhuc novit, quid distet inter se-
renitatem caritatis, & caliginem cupiditatis.
Si ergo aliquod temperamentum adversus hæc
incommoda non procuraveritis, & invetera-
tis dierum malorum & indisplinitis iuvenibus,
qui vix sunt digni habere quæ habent, nedum
ambire quæ non habent, vexandum me expo-
sueritis: vnum restat mihi tutum & totum
consilium, assumptis pennis columbæ à mole-
stis inutilibus avolare, & in solitudine ^{mentis} requiescere, ubi expectem eum qui salvum me
faciat à pusillanimitate mentis & inquietudi-
ne: cum & ante episcopatum & in episcopatu
semper voluntas mea fuerit, magis in loco hu-
mili salvari quàm in alto periclitari, & in do-
mo Dei magis abiectum esse quàm illis præesse
quibus non possem prodesse. Sed quia tantæ
sublimitatis aures ad fastidium verbis nolumus
onerare, si qua minùs de necessariis dicta sunt,
isti fratres supplebunt, & si opus fuerit, proba-
bunt. Valete.

*Hildeberto Dei gratia Cenomanensium episcopo, Ivo
eadem gratia Carnotensis ecclesie humilis
minister salutem.*

CCXX.

De appellationis ordine quantum arbi-
tror, nihil penes nos invenitur, quod
penes vos similiter non inveniatur. Tamen ne
fastidiosum videatur amico respondere, quod

super hac re sentio, breviter dilectioni vestræ rescribo. Primum igitur hoc intelligo, quia propter vocem appellantis, nunquam transibitis de ecclesia ad ecclesiam, vel de provincia ad provinciam, nisi primum appellator litteras invitatorias à iudice ad quem appellatum est, deferat, in quibus iudex diem & locum agenda causæ constituat. Vnde ait Felix Papa:

^a *neminem de provincia ad provinciam exhiberi oportet, nisi ad relationem iudicis ad quem appellatum est.* ^a *can. 15. cau. 3. q. 6. Epist. 172.*

Debet autem ipse appellator infra quinque dies litteras accipere à iudice à quo appellatum est, dirigendas ad iudicem ad quem appellatum est: quas qui accipere aut postulare neglexerit, secundum statuta legum ab agendo removendus est. Quod si fortè iniuste appellaverit, sumptus quos expendit adversarius, dum appellationem sequeretur, solvere cogendus est.

De cætero quod abbas à vobis exigit, ut communem rem fratrum vestra stipulatione quietam possideat, absurdum valdè videtur ut à vobis exigatur quod iuris vestri non esse manifestè probatur, canonum auctoritate prohibente: ^b videlicet ut nullus episcopus rem eccle-

sia sine ^c conniventia cleri alienet, commutet, aut donet. vnde in decretis pontificalibus legitur: ^d *causa quæ legibus non continentur, à iudici-*

bus ecclesiasticis minime audiantur. Ad interrogata ^d *idem epist. 119. & 241.* pauca rescribo, quia hæc & meliora vos nosse non dubito. Vale.

Bb ij

*Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo, Ivo eadem
gratia Carnotensis ecclesia minister salutem.*

CCXXI.

*hac de re
et im agitur
epist. 242.*

De libero viro qui nesciens ancillam duxit
uxorem, postea verò veritate cognita eam
dimisit, & nunc aliam ducere accepta à vobis
licentia disponit, quod sentio dilectioni vestrę
respondeo. Si decreta patrum & leges sæculi
super hoc consulere volumus, reperiemus quia
inter ingenuos & æquales tantum legitima
constat esse coniugia: & ubi aliter per igno-
rantiam evenerit, licita fore divortia. Si verò
divinum institutum & legem naturę consuli-
mus, ubi neque servus est neque liber, non
mihi potest facile persuaderi, ut propter con-
ditionem quam natura non habuit, nec divina
lex à lege coniugali exceptit, lex humana poste-
rius lata cassare possit coniugij sacramentum,
quod veteri & evangelica lege constat esse
confirmatum. Quòd si vir propter coniugij
caritatem noluerit subire servitutem, nec mu-
lieri valuerit adquirere libertatem, ita rem mo-
dificandam puto: ut si per aliquam dispensa-
tionem permittimus cessare opera nuptiarum,
non tamen idèò concedamus cassari coniugij
sacramentum. Ita nec prorsus evangelij eri-
mus violatores, nec legum humanarum con-
temptores. De proposita quæstione ita sentio,
nec tamen à dicentibus meliora & firmiora, si
cum evangelio & apostolo sentiant, dissentio.
Valete.

*Ivo Dei gratia humilis Carnotensis ecclesiæ minister,
clericus Eduensibus, eloquiorum actorum vnam
faciem attendere. CCXXII.*

Quoniam vniversæ viæ Domini misericordia & veritas, non intelligimus scripturas divinas inter se dissentire, cum alia scriptura rigorem intendit iustitiæ, altera autem dispensationem sequitur indulgentiæ. Quod interim omisso sensu allegoriæ considerandum puto inter evangelicam sententiam, quæ absolute consulit adulteram aut viro priori reconciliari, aut manere innuptam; & illam veteris testamenti quæ dicit adulteram dimissam à priore viro, & alteri per coniugium sociatam si ab eo repudiata fuerit, nullatenus priori reconciliandam. Hæc enim sententia quæ reconciliationem adulteræ prohibet, rigorem mihi videtur sequi iustitiæ: ne dum vni parcitur, multi in discrimen adducantur, & paucis indulta licentia, plurimorum faciat pullulare flagitia. quod notabiliter habetur in ipsa legis sententia, vbi prohibitioni subinfertur: *ne peccare facias Deuter. 24. terram, quam dominus Deus tuus tibi dedit possidendam.* evangelica verò sententia humanæ infirmitati contemperata misericordiam magis vult quàm iudicium, quæ legis temperat austeritatem, sine vlla exceptione consulens fieri adulteræ mulieris reconciliationem: quam secuti sunt patres nostri post evangelium, vtiliorem intelligentes esse misericordiam in tali contractu quàm iudicium. Beatus verò Hiero-

Bb iiij

nymus honorans sacramentorum sanctitatem, legalem more suo in hac sententia sequitur legis austeritatem, intelligens per hoc tutius posse muniri salutem. In hac igitur ambiguitate finem ponit auctoritas evangelica, cōtra quam nec personalis nec epistolaris valere debet sententia. ^a Vnde Leo quartus episcopis Britannix ita scribit: *de libellis & commentariis quorumlibet non convenit aliquos iudicare, & canonum atque in decretorum regulas relinquere.* Beatus quoque Augustinus scripturas suas & sibi similium inter canonicas scripturas in multis ^b opusculis suis testatur non esse computandas. Quòd si auctoritate veteris testamenti me vrgetis, breviter respondeo: hæc & alia veteris testamenti præcepta quæ ibi figuratè sunt posita, in ecclesia spiritualiter fuisse completa. Cùm enim anima quælibet per fidem Christo fuerit sociata, si per hæreticam pravitatem à Christo recedens alteri viro id est diabolo adhæserit, cùm fortè ad priorem virum id est ad Christum reverti voluerit, secundum diffinitionem antiquorum canonum vsque ad exitum vitæ non est societati eius copulanda, id est ad communionem sacramentorum Christi & ecclesiæ admittenda: non quòd verè pœnitens de indulgentia desperare, sed in hac separatione lapsum suum humiliter deplorare. Possem ea quæ dixi multiplicibus sententiis confirmare, sed puto ad intelligendum id quod sentio ista sufficere. Valete.

^a latius extat apud Ivonem dec. lib. 2. & in decretorum regulas relinquere. Beatus quoque Augustinus scripturas suas & sibi similium inter canonicas scripturas in multis ^b prologo libri 3. de trinitate & lib. 4. cap. 1. de anima.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Audoëno
Ebrouicensis ecclesiæ designato episcopo, Deo
placitum adipisci sacerdotium.*

CCXXIII.

Quoniam vinitoribus & agricultoribus
comparat nos sermo divinus, gaudere de-
bemus in Domino, cum ^a agricultioni nostræ ^a *duo v. c. agricolatio-
ni.*
gratia divina tales adhibet operarios per quos
vineæ Domini sabaoth palmites suos latiùs ex-
tendat, & ager Dei feracior fiat. Quod cum
ab initio nascentis ecclesiæ Domino dicente
necessarium fuerit, maximè his diebus neces-
sarium hoc esse videmus, cum manifesta no-
vissimorum dierum signa præ oculis habemus,
secundùm quod prædictum est homines, seip-
sos amantes, sua quærentes, quæ Dei sunt post
dorsum ponentes, tam viros quàm mulieres *Rom. I. cap. I.*
per omnia corporis sui membra ordinem na-
turæ adulterantes, & in hunc modum pluri-
ma quæ non tantùm facere, sed turpe est etiam
dicere. Quæ quia per domnum ^b Gulielmum ^b *al. V vilel-
mum.*
Carnotensis monasterij ^c S. Petri abbatem fra-
ternitati vestræ displicere audivimus, in Do-
mino gavisi sumus, quia vos vtile vas in do-
mo Dei futurum esse ^d credimus; simul expe-
tentes ut familiarem inter nos dilectionem ^d *credidi-
mus.*
confirmemus, & vicina ab invicem solatia at-
que præsidia pro eventuum & actionum ec-
clesiasticarum necessitate expectemus. Præsen-
tibus itaque litteris initia vestri episcopatus vi-
sitare decrevimus, ut amodò fraterna dilectio-
ne pro invicem sentiamus, onera nostra
Bb iiij

invicem ponemus: quatinus secundum canonicam institutionem oppressores ecclesiasticorum pauperum gladio spiritus vnanimiter persequamur; & à communione viventes, & à sepultura mortuos arceri faciamus. Habent enim parochiani nostri à nobis communione privati apud Musivum^a quosdam presbyteros & quosdam monachos, à quibus communionem petunt & accipiunt, qui etiam fluvium vnde^b Musivus vicus ille dicitur trāseunt, & in quodam falso cœmeterio^c corpora excommunicatorum sepulturæ tradunt. Quod de cætero fieri prohibeat dilectio vestra: ne manente prava consuetudine contingat detestanda perversitas, si excommunicationis vilescat auctoritas, & sceleratorum insolescat impunitas. Adversus hæc & huiusmodi det vobis Dominus spiritum consilij & fortitudinis, vt tanquam lucerna super candelabrum posita, in domo Dei luceatis, & necessarium lumen ignorantibus ministretis. Val.

^a sic habent
vett. codd in
anteà vul-
gato, Musi-
vim.
^b ita etiam
vett. codd.
anteà Mu-
sivis.
^c v. c. cimi-
terio.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Guidoni
Molismensis monasterij abbati salutem in
Domino. CCXXIIII.*

Frater iste præsentium portitor litterarum, cum litteris vestris ad nos veniens, quàm inordinatè vera celando, falsa profitendo, cùm ordinandus examinaretur, ad sacerdotij culmen aspiraverit, lacrymabiliter nobis aperuit: consultius sibi æstimans ab inordinatè accepto officio penitus cessare, quàm in

eodem periculosè ministrare. De cuius cordis
 anxietate sollicita perquisitione quod sentio,
 & quod de canonicis scripturis collegi, fraterni-
 tati vestræ rescribo. quia licèt inordinatè ac-
 cesserit ad sacrum ordinem, sacramenti tamen
 accepit sanctitatem : sed tamen quamdiu in
 perversa intentione lucrorum temporalium
 perstitit, fictus & solo sacramento sacerdos
 fuit sibi ad perniciem, licèt alijs ad salutem.
 Et si in eo rigor canonum servaretur, omni
 tempore ab inordinatè accepto officio suspen-
 deretur. Postquam verò mutata intentione
 quod deerat integritati sacerdotali ei gratia di-
 vina contulit, & sanctitati sacramenti novi-
 tatem vitæ addidit, & impletum est in eo quod
 dicitur : *sacerdotes tui induantur iustitiam*, non iam *Psal. 131.*
 fictus nec solo sacramento sacerdos fuit, & non
 tantum salutem aliorum, sed etiam suam per
 sacerdotale ministerium potuit operari. Vnde
 Augustinus in libro contra epistolam Parme-
 niani : *hoc penè in omnibus talibus questionibus in-* *refertur in*
telligendum admonemus, quia scilicet omnia sacra- *ca. per Esaiã.*
menta cum obsint indignè tractantibus, prosunt ta- *cau. I. q. I.*
men per eos dignè sumentibus. Idem : *spiritus san-*
ctus in ecclesiâ proposito vel ministro sic inest, ut si
fictus non est, operetur per eum, & eiusdem merce-
dem in salutem sempiternam & eorum regeneratio-
nem vel adificationem qui per eum sive consecrantur,
sive evangelizantur. Si autem fictus est, desit quidem
saluti eius, & auferat se à cogitationibus eius quæ
sunt sine intellectu : ministerium tamen non deserat,
quod per eum salutem operatur aliorum. His & hu-
 iusmodi palam est præsentem fratrem ad sa-

cri ordinis ministerium misericorditer posse admitti, nisi aliud lateat, quod sacris canonibus obviare videatur. Verum ut tutius munia-
tur eius conscientia, expectanda est ad hoc paterna obedientia, quatinus sanet hoc vera humilitas, quod vitiavit ambitiosa cupiditas. Val.

*Daimberto Dei gratia Senonensium archiepiscopo, Ivo
eadem gratia Carnotensis ecclesie minister, cum
debita obedientia salutem & dilectionem.*

CCXXV.

De milite qui ante legitimas nuptias cum
sorore vxoris suæ concubuit, & culpam
suam publicè confessus est, hoc paternitati
vestræ respondeo quòd vos benè nōstis; quia
sibi publicam ingessit infamiam, & adversus
honestam personam nec accusare de cetero po-
test, aut testificari. Verum quia nemo crimi-
nosus confessionem facere potest, nisi aut de
flagitio aut de facinore; negare non possumus
quin confessiones quas pro Dei timore & sua
salute adversum se faciunt pœnitentes, reci-
piamus, & quin eis legitimas pœnitentias in-
iungamus: quas si eis denegaremus, invisibi-
lium luporum faucibus eos devorandos obii-
ceremus. Si verò huiusmodi accusatores sui
leviter & impunè transire permittimus, bo-
num coniugale quod natura & lege ab initio
sancitum est, periculosè violādum exponimus.
Quia ergo omnis controuersiae finis ecclesia-
stica, secundum apostolum, est iuramentum,
districtis sacramentis, & per probatas sex per-
sonas sive quæ præsentes hoc flagitium co-

Heb. 16.

gnoverint, sive quæ fidei suæ argumento rei
 veritatem adstruere possint, confessio illa ^a ap- ^a *al. compro-*
 probanda est: quia nos cogunt nova genera ^b *banda.*
 morborum nova quærere experimenta medi-
 cametorum. Cùm ergo confessio illa ita fuerit
 comprobata, iam constabit incestuosum fuisse
 coniugium. *Incestis autem conjunctionibus* ^b *se-* ^b *can. de in-*
 cundum canones, *nihil venia reservamus, nisi cum* ^c *cestis ca. 35.*
flagitiosum coniugium separatione sanaverint. Ipse au- ^{q. 2.}
 tem coniugij violator & accusator ^c *omni tē-* ^c *can. concu-*
 pore ^d *velut viduus usque ad tempus peractæ* ^b *busti cau. 32*
 pœnitentiæ sine coniugio maneat: mulier au- ^{q. 7.}
 tem pretium pudicitiae suæ, dotem videlicet ^d *in aliis vet.*
 non amittat. Ita quidem & confessioni satisfac- ^c *codd. vel us-*
 ciemus, & coniugij bono in futurum vtiliter ^c *minus usque.*
 providebimus. Hæc interim sine vlllo ordinis
 nostri dispendio facere potest vestra dispen-
 satio, donec suo tempore ad generale conciliū,
 vel generalem conventum veniamus, in quo
 de his & huiusmodi, cum ^d *conniventia epi-* ^c *quidam cō-*
 scoporum tractare valeamus. Ego enim ita fa- ^c *venientia.*
 cio, si quid mihi aliquando tale contingit; &
 sic feci in hac præsentī quadragesima de quo-
 dam milite: semper ad generalem audientiam
 reservans quid statuendum sit de talis coniu-
 galis boni violatore. Valet.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister Bernerio Bo-
 navallensis monasterij abbati & fratribus sibi commis-
 sis, misericordiae visceribus abundare. CCXXVI.*

Monachus præsentium portitor littera-
 rum, fugam qua de monasterio vestro
 elapsus est, lacrymabiliter nobis confessus est,

& ut à fraternitate vestra indulgentiam ei impetrem, multa instantia deprecatus est. Precibus itaque miseri hominis, misericordia motus opportunè & importunè rogo & moneo, ut ovis quæ aberraverat à grege, & anxie reverti desiderat cum digna satisfactione suscipiatis, elocti exemplo & verbo summi pastoris, qui ovem perditam non solùm revertentem recepit, sed etiam fugientem & errantem quæsit, & ad ovile reduxit. Exemplo itaque illius ex misericordia iudicium temperate, & misericordiam quam sibi quisque impendi vellet, si ita affectus esset, fraterna caritate impendite. Possem in hanc sententiam plura vobis scribere, sed puto divinam lectionem cotidie frequentantibus ista sufficere. Valete.

Luc. 15.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, in eo semper gaudere qui delectabiles facere potest exitus matutini & vespera. CCXXVII.

^a videtur respici ad illud tempus quo Paschalis vi armata captus est Romanus ab imperatore Henrico, de quo ad epist. 237.

Quoniam paternitatem vestram à civibus Babylonæ^a audivimus plusquam mille passus angariatam, intimo dolore congemuimus: & quia ad aliud non suffecimus, conditorem bonorum & dispositorem malorum, quantum intensa prece valuimus, interpellavimus, ut tantæ procellæ fluctus in auram serenitatis converteret, qui Petrum in fluctibus ambulanti ne mergeretur erexit, & coapostolum eius Paulum tertio naufragantem

de profundo pelagi liberavit. Non ergo de dignetur vestra sub imitas humilitatem nostram consolationis suæ facere participem, ut quæ præcordialiter compassa est in aduersis, vberius gaudere valeat in prosperis. Non enim immemores sumus apostolicæ doctrinæ mōnentis: *cum patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: & cum gaudet vnum membrum, congaudent omnia membra.* Quanto magis dolenti capiti debent omnia membra condolere, aut gaudenti omnia congaudere? De cætero si per quancumque personam pervenerit ad aures vestras aliqua conquestio vel suggestio de quadam præbenda, quam daturum me disposueram cuidam presbytero nomine Guarino, noscē volo paternitatem vestram, quia sicut disposui, sic quantum in me est, perficere paratus sum & ^a paratus fui, ea videlicet ^a *in uno v. c. operatus.* conditione ut ecclesia scandalum hac de causa non patiatur: quæ sicut nostis, pacis & fraternæ dilectionis magis compage socianda est, quàm alicuius scissuræ dissentione saucianda. In hoc verò negotio tota penè ecclesia cum decano ^b in faciem mihi restitit, & ^b *sup. ep. 182.* presbyterum petitem præbendæ, secundum morem ecclesiæ canonicari non permittit. Hac itaque de causa distuli facere quod proposueram: quia nec aliter aliquid illi presbytero, quicquid ipse dicat, me daturum promisi, nisi cum pace ecclesiæ posset fieri. Hæc ergo paternitas vestra indubitanter credat: & ne ecclesia inde perturbetur, sapientia sibi divinitus collata provideat. Valete.

Gonherijetia Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister Gonherio
mentis epist. bona spei presbytero, ad ostium veritatis pulsa-
 151. re, ut ei se ipsam veritas dignetur
 aperire. CCXXVIII.

Exechiel. 18. **Q**uærit fraternitas tua quo modo inter se
 convenient prophetica sententia, quæ

*a ita v. c. an-
 te à rep. tibi
 videntur dis-
 sentire quo
 sententia.*

*Cur Deus ce-
 lerius liberet
 peccatorem.*

*Cur ecclesia
 tardius libe-
 ret peccatorem.*

dicat: *In quacunque hora peccator conversus ingemue-
 rit, saluus erit; & synodalis, quæ crimina sua
 confitentes aliquamdiu à corporis & sangui-
 nis Christi communione suspendit.* ^a repu-
 gnare enim tibi videtur, dissentire sententiam
 capitis & corporis, ut quos caput, id est Chri-
 stus celeriter à peccato liberat, eos corpus
 Christi, id est ecclesia sub pœna peccati diu
 ligatos retineat. Quæ quæstio facillè solvitur,
 si interni iudicis animadversio, & humanæ fra-
 gilitatis consideratio diligentius attendatur.
 Cum enim criminalis culpa delinquentem se-
 paret à capite & à corpore, rationis ordo hoc
 exigit, ut internus iudex tanto remittat cele-
 rius, quanto solus magis videt interiùs: Iudex
 verò qui tantum videt in facie, usque adeò de-
 linquentes sub peccati pœna detineat, donec
 per manifestum pœnitentiæ fructum, qui sit pœ-
 nitentis affectus intelligat. Per internum enim
 gemitum satisfat interno iudici, & idcirco indilata
 datur ab eo peccati remissio, cui manifesta est
 interna conversio. ecclesia verò, quia occulta
 cordis ignorat, non solvit ligatum, licet susci-
 tatum nisi de monumento elatum, id est pu-
 blica satisfactione purgatum. Hinc est quod ec-
 clesia sua crimina confitentes à sacramentorum

communione suspendit, & in cinere & cilicio
positos ab introitu ecclesiarum statuto tēpore
excludit, vt per hoc experiatur, si iā sunt intus
vivificati; cum fuerint longa pœnitentiæ ma-
ceratione probati. Si hæc attendat fraternitas
tua, videbis non dissentire propheticam & sy-
nodalem sententiam, cum illa deferat quod
suum est capiti, & ista concedat quod suum
est corpori. In discretionē tamen episcoporum
est secundum affectum pœnitentiæ tempus ad-
breuiare vel prolongare, dicente beato Augu-
stino: *In actione pœnitentiæ, pro qua reus ab altari chridio. & :
separandus est, non adeo consideranda est mensura tem- in can 83. de
poris vt doloris. quatenus enim agnoscis, eatenus Deus pœn. dist. I.
ignoscit, iuxta illud psalmista: secundum multitu- Psal. 93.
dinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue
latificaverunt animam meam. De proposita quæ-
stione ista ^a satisfaciant. Vale.*

^a al. sufficiat

Lisardo Dei gratia ^b Sueſſionum episcopo, Iuv eadem ^b al. Sueſſio-
gratia Carnotensis ecclesia minister, salutem & ^b al. Sueſſio-
servitium. CCXXIX. ^{nensium.}

De coniugio mulieris de qua me ex vestra
parte consuluit domnus Stephanus, quæ
ante coniugium rem dicitur habuisse cum cō-
sanguineo eius quem nunc habet maritum,
hoc legum fretus auctoritate respondeo, quia
corruptor eius etiam si verum sit quod dicit,
eam accusare non potest, dicente apostolico ^c ca. nemini.
decreto: *nemini ^c de se confesso credi oportet super cri- cau. 15. q. 3.
men alienum. & alibi, ^d neminem reum esse iudican- & epist. 196.
dum, nisi iudiciario ordine convincatur, id est nisi ipte ^d ca. incerta.
can. 30. q. 5.*

in quem crimen intenditur, aut sponte se reum esse fateatur, aut per innocentes testes in aliquo seculari iudicio vel ecclesiastico reus esse comprobetur. Quòd verò accusator propter improbitatem suam testes adhibet qui factum non viderunt, quamvis vera dicant, non sunt tamen audiendi, cùm leges contineant testes adversus reum non esse admittendos, nisi de his quæ sub præsentia eorum facta esse noscuntur. Si verò mulier consulens famæ suæ adversus hanc infamiam purgare se voluerit, Romanorum pontificum Xisti & Leonis^a exemplo edocti consulimus prudentiæ vestræ, ut secundum quod fama crebrescit, quinta manu mulieris vel septima purgationem^b eius accipiat: quatinus sic & legibus vim non faciat, & conscientiæ vestræ & sedando rumori consulatis. De cætero apud dilectionem vestram excusatum me esse volo, videlicet quòd Carnoti me absente facta est separatio Guidonis cuiusdam parochiani vestri, & Matildis cuiusdam parochianæ nostræ, quæ fratri eius priùs fuerat desponsata, ego tamen quomodocunque res se habeat, super parochianum vestrum nec iudicium dedi nec dari feci. Ipsi sponte sua consilio quorundam clericorum inter se divortium quæsierunt: ipsi causas divortij me nesciente iureiurando probaverunt. quæ res si perperam facta est, vos meliùs scitis quàm ego. & si inde in^c parochianam nostram aliqua calumnia emerferit, quantum in me est quod ratio & lex suaferit iudicabo. Valere.

^a sup. epist.
206.

^b ita dixit
septem sacramentis purgare, epist. 54

^c al parochia
nostra.

Hildeberto

*Hildeberto Dei gratia Cenomanensium episcopo., Ivo
eadem gratia Carnotensis ecclesie minister, salutem
& servitium. ^a CCXXX.*

*^a al. additur
& dilectio-
nem in Chri-
sto.*

Quoniam à principio conditionis huma-
næ naturali institutione coniugium con-
stat esse sancitum, nullum credo posse fieri
divortium, nisi causa interveniat quam lex
admittit, aut evangelium. Adhuc enim vige-
bant Iudæorum & gentilium secundum legem
naturalem sociata coniugia, & nulla vel rarissi-
ma erant Christianorum connubia, quando
apostolis interrogantibus si licet homini vxor-
em dimittere quacunque ex causa, respon-
sum est à Domino, nullum conjugatorum fie-
ri posse divortium excepta fornicationis cau-
sa. sed quia secundum apostolicam doctrinam
thorū immaculatum & honestum connu-
bium oportet esse in omnibus, crescente re-
ligione Christiana ad causas divortij additus
est incestus; qui si in aliqua copula repertus
fuerit, non potest probari thorū esse imma-
culatus & honestus. Hoc ergo mihi confide-
randum videtur de muliere quæ relicto Iudaïs-
mo convolavit ad baptismum, vtrum consan-
guinea fuerit prioris mariti, an non. quod si
repertum fuerit, credo secundum legem Chri-
stianam quam professā est, à priori marito
posse dissolvi, & nubere cui velit in Domino.
alioquin vir cui nupserit adulter erit, & ipsa
adultera. *baptismus enim secundum Innocentiū*
Papam ^b peccata dimittit non coniugia solvit. Hoc

*^b cap. gaude-
mus. tit. 19.
de divort. l. 4.
decret. & in
ca. 10. si quis
dist. 34.*

Cc

de proposita quæstione sentio, sine melioris
sententiæ præiudicio. Valere.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Pontio Ve-
nerabili Cluniacensium abbati, in regimine sibi com-
misso placere summo rectori. CCXXXI.*

Quæsitivâ parvitate mea prudens diligen-
tia & diligens prudentia vestra, quid mi-
hi significare videatur calicis elevatio & eiuf-
dem repositio, quid significant illæ confi-
gnationes quæ fiunt super calicem & intra, &
extra, quæ prætermissa videntur in libello^a quæ
composui de convenientia veteris & novi^b sa-
cerdotij. Quæ ideò prætermissa mihi quia ad
illam convenientiam de qua in opusculo illo
agebatur, parum aut nihil pertinere videban-
tur. Cum verò per se ista considerantur, mysti-
cum aliquid continere videntur, ^c præter illas
consignationes quæ distinctè ante istas in tri-
bus locis frequentantur. In his enim speciali-
ter intenditur ut illa dona quæ iam vocantur
sacrificia, in Christi corpus & sanguinem cō-
mutentur, vel commutata salutaria nobis effi-
ciantur. Cùm autem panis & calix adhibito
diacono elevatur, exaltatio Christi corporis
in cruce commemoratur: quod verò cum ho-
stia iam consecrata, intra vel supra calicem si-
gnum crucis imprimitur à latere calicis orien-
tali usque ad occidentalem, & à septentriona-
li usque ad australe, hoc figurari intelligimus,
quod ante passionem Dominus discipulis suis
prædixit in commendationem suæ passionis:

^a extat hodie
editus inter
sermones Ivo-
nis.

^b al. sacrificij

^c in uno v. c.
propter.

cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ip- Ioan. 12.

sum. Hostia quoque quæ iuxta calicem consignatur sic debet esse posita, ut sua & calicis positione dextrum Christi latus repræsentet, de quo manavit sanguis redemptionis & aqua baptismatis, quæ utraque in calice contineri prudentia vestra non ignorat. At cum cooperante diacono calix deponitur, & hostia in suo loco reponitur, & corporali palla^a cooperitur, hoc commemoratur, quod Ioseph & Nicodemus accepta licentia à Pilato corpus Christi de cruce deposuerunt, & venerabiliter sepulturæ mandaverunt. Hæc de iis sentio, non respuens si quis de eis altiora^b & secretiora ex auctoritate vel divina inspiratione dicere valuerit. De monacho qui in ignem cadendi iuveni causa fuit non voluntate sed casu, non videtur mihi esse criminale quod fecit, testante beato Augustino & dicente: peccatum adeo est vo-

^a de ratione
huius cooper-
tura extat in
vet. cod. qua-
stio V. valerã-

ni episcopi
Nuvenburg.
cum responso
ne Anselmi
Cantuarien-
sis archiep.

^b al. sacra-
tiora.

luntarium, ut si non sit voluntarium, constet non esse peccatum. Vnde si ad tempus monachus ille ab officio est suspensus, vel ab aliqua promotione dilatus, congruum mihi videretur ut & levitas eius impunita non remaneret, & exemplum à simili levitate cavendi consortibus fieret. Ex sola ergo prudentia vestra pendet, ut secundum qualitatem vitæ^c & scientiæ aut eum omnino suspēdatis, aut in sacris eū ordinibus ministrare concedatis. De cætero si monachi illius transgressionem qui se propter epilepsiam curandā eunūchizavit, secundum rigorem canonum animadvertere vultis, nec ad altiorem gradum promoveri poterit, nec in eo in quo erat ordine

^c al. & con-
scientia.

^a in vett. cod.
abscidunt.

*Dispensatio-
num modus
etiam appro-
batur epist.
250. & 260*

ministrabit, quod, sicut benè nostis ei, non interdiceretur si esset sectus à medicis. Si enim secundum Nicenos canones illi ab ecclesiasticis officiis removentur qui se abscidunt obtentu servandæ castitatis, multo magis illi removendi sunt qui se eunuchizant causa curandæ corporalis ægritudinis. Verùm quia sicut rigor commissus est rectoribus ad servandum pro necessitate locorum & temporum, aut pro consideratione appetendorum commodorum, aut vitandorum incommodorum: sic eisdem permixtæ sunt dispensationes, quæ ecclesiæ Dei non generent scandalum pro honestate personarum, aut pro utilitate rerum publicarum. In quibus omnibus adhibenda est rectorum diligentia, ut nec nocitura concedant, nec profutura prohibeant. Sicut enim ægroti aliquando servatis legibus medicinæ minimè curantur, qui remissis competenter legibus sanarentur: ita in curandis morbis animarum considerandum est quibus prosit rigor disciplinæ, & quibus moderatio indulgentiæ. In quibus omnibus summa consilij est, quam habemus à patre Augustino dicente in tractatu de disciplina ecclesiastica: *habe caritatem, & fac quicquid vis. si parcis, parce cum caritate. si corripis, corripe cum caritate.* Hæc breviter ad proposita vestra pro intellectu meo respondi, quia veniente ad nos portitore litterarum vestrarum ego aliquantulum ægrotabam, & portitor litterarum ad reditum festinabat. Val.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, ^a F. Ce-
 nomanensis ecclesie præcentori salutem.

^a Sic ex duob.
 v.c. suppleta
 in/crispito.

CCXXXII.

De viro qui antequàm vxorem duceret, cir-
 ca maritalia loca matrem eiuldem vxoris
 exteriori pollutione maculavit, nihil sanius
 respondere valeo, quàm quod Papa Vrbanus
^b respondit Hugoni Gratiano politano episco-
 po consulenti eum de simili negocio respon-
 dit enim ex consulto; propter tale flagitium
 legitimum solvendum non esse matrimoniũ.
 Consuluit tamen diligentissimis & districtis-
 simis examinationibus esse perquirendum,
 utrũ in tali turpitudine contigerit aliqua
 carnis commixtio, per quam fierent in com-
 mixtione seminum vna caro, propter quam
 fieri debet malè initi vel violati matrimonij
 disunctio. Audivi enim quòd vir ille de quo
 agitur, de obiecto crimine examinatione
^c igniti ferri se purgaverit, & à læsione ignis
 illæsus repertus sit. Quod si ita est, & hoc in
 sacramento purgationis suæ posuit quòd nun-
 quam cum matre vxoris suæ vna caro fuerit,
 contra divinum testimonum nullum vlteriùs
 investigandum intelligo esse iudicium. Vale.

^b refertur in
 ca. extraor-
 dinaria pol-
 lutio. cau 35.
 q. 2. & 3.

^c cuius men-
 tio epist. 74.
 205. 152. &
 280.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Henrico ab-
 bati Ageliacensis monasterij, salutem & ^d mu-
 tuum orationum munus. CCXXXIII.

^d al. mutuan

De investituris ecclesiarum quas laici fa-
 ciunt, sententiam præcedentium patrum

Cc iij

^a vide ca. si
quis & ca.
quonia can.

16. q. 7. adde
qua disputat
epist. 60.

^b unus v. c.
propter dom-
num loquitur
de Paschali

secundo. qua
de re ad epist.

236.
Genes. 9.

^c idem repetit
epist. 236.
^d unus v. c.

nos reddit.
Matth. 23.

^e tunc enim
claves sua po-
testate privā-
das dicit
epist. 236.
Galat. 2.

Gregorij ^a & Urbani, quantum in me est laudo
atque confirmo. Quocunque autem nomine
talis pervasio propriè vocetur, eorum senten-
tiam qui investituras laicorum defendere vo-
lunt, scismaticam iudico. Nec ista ^b contra
domnum Papam dico, quia quibusdam litteris
mihi scripsit se coactum fecisse quod fecit, &
adhuc se prohibere quod prohibuit, quamvis
quædam nefanda quibusdam nefandis scripta
permiserit. Et quia verenda patris debemus po-
tius velare quam nudare; familiaribus & cari-
tatem redolentibus litteris admonendus mihi
videtur, ut se iudicet, aut factum suum retra-
ctet. Quod si fecerit, referamus Deo gratias, &
gaudeat nobiscum omnis ecclesia, quæ gravi-
ter languet dum caput eius laborat tanta debi-
litatione molestia. Si autem in hoc langore in-
sanabiliter ægrotaverit, non est nostrum iudi-
care ^c de summo pontifice. Habemus enim
evangelicam sententiam, quæ securos ^d nos fa-
cit: *super cathedram Moysi sederunt scribae & pha-
risæi. quia dicunt servate & facite: secundum vero ope-
ra eorum nolite facere.* Vult enim hæc sententia
præcepta præfidentium ad cathedram pertinē-
tia obedienter impleri (etiam si tales sint quales
erant pharisæi) non eos factiosa conspiratione
à suis sedibus removeri. Si verò ea præcipiant
quæ sint contra doctrinam evangelicam vel
apostolicam, ibi non esse eis ^e obediendum
exemplo docemur Pauli apostoli, qui Petro si-
bi prælato non rectè incedenti ad veritatem
evangelij in faciem restitit, non tamen eum ab-
iecit. Vbi enim succumbunt humana iudicia,

divina est expetenda misericordia; quatinus in-
 sitorum conservata pace ramorum, ^a & ipsi qui ^a *alludit ad*
 præcisi sunt unitati ecclesiæ studeant reforma- *verba S. Au-*
 ri, & insitorum ramorum societate lætari. Alio- *gustini qua-*
 quin nec præcisi inferentur, nec inserti fructi- *etiam refert*
 ficare aut florere in tanta turbinum concussio- *epist. 188.*
 ne permittentur. Hæc de proposita quæstione
 respondeo maiorum sententiis non præiudi-
 cans, quæ paci ecclesiæ consulant & ædifica-
 tioni. Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gulielmo
 abbati maioris monasterij, & fratribus sibi commissis
 dilectionem in Domino. CCXXXIV.*

Quod concordia parvæ res crescant, discor-
 dia autem maximæ res dilabantur, expe-
 rimento didicisse credo fraternitatem vestram.
 Unde cum arca Noë ecclesiæ figuram præfe-
 rens, cum per singulas dimensiones multis fuisset
 cubitis dilatata, in vno tamen est ^b cubitu ^b *al. cubito.*
 consummata, quatinus hac præfiguratione tunc
 intelligeretur ecclesiæ forma perfecta, cum ab
 inferioribus membris prælatis suis plena fue-
 rit obedientia exhibita: quam ^c quia multo tē- ^c *confer cum*
 pore non exhibuistis, prout debuistis, non est *epist. seq.*
 mirandum dilectioni vestræ si à vobis exigitur
^d quod nō. debetur, videlicet ut metropolitano ^d *sic v. c. an-*
 vestro obedientiā debitā & ore promittatis, & *tea, quod deb.*
 datā dextera confirmetis. Sic à Petro Domino
 interrogante exacta est trina confessio, quia eo
 timente præcellerat trina negatio. Sic Petrus à *Galat. cap. 2.*
 Paulo & Barnaba dextram accepit societatis, ut *epist. 61.*
 apostolorum sibi commissum non usurparent,

Cc iiij

sed Paulus in gentibus, Petrus in circumcissione evangelium prædicaret. In hunc modum si vobis libet, satis licet: vt quod debetis & corde tenetis, ore promittatis, & manu

^a *de sacramēto per manu
ads nos. ad
epist. 190.
Roma. 10.*

^a confirmetis. quia non maior mihi videtur obligatio manus quam oris, dicente apostolo: *corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Sed aliquando cogunt nos invenire nova genera medicamentorum, nova incrementa morborum. Et si enim, quod absit, exigatur hoc quod dictum est ex aliqua vana occasione, cum tamen non obsit fidei & bonis moribus, adquiescendum est vobis causa reformandæ pacis ex debita humilitate. Sic Paulus contra propositum suum Lystris permisit circumcidi Timotheum propter scandalum Iudæorum, quamvis sciret & prædicaret sacramentum circumcissionis Christianæ religioni non esse necessarium. Exemplo ergo suo nos docuit, quod ibi dispensatio admittenda est, vbi rigor periculosus est. Possem plura scribere in hunc modum, sed quia prudentibus loquor, hæc pauca sufficiant. Vale.

^a *Act. 16. citat
etiam epist.
236.*

^b *in quinque
manuscriptis,
Turonorum.*

Radulfo Dei gratia b Turonum archiepiscopo, Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, salutem & servitium. CCXXXV.

*Confer cum
epist. precedente.*

Audiui & gavisus sum quod vicini episcopi Cenomanensis & Andegavenensis pacem reformare studeant inter metropolitanam sedem vestram & fratres maioris monasterij, & ad hoc vnum solum restare, quod abbas id

quod profitetur ore, non vult data dextera confirmare. Sed hæc dissentio quantum fuerit illi monasterio sumptuosa, vobis autem laboriosa, melius me novit prudentia vestra. Vnde consulendum excellentiæ vestræ, vt paci^a & ^a al. & vni-
vnanimitati studeatis: quatinus & monaste-
tati.
rium debitam vobis subiectionem exhibeat, & ætatis vestrę gravitas reliquos dies vitæ suæ in pace & quiete perficiat. Si enim debitam subiectionem abbas ore professus fuerit, cum ad obtinendam salutem sufficiat confessio oris cum fide cordis, credo quia cum hoc in audientia ecclesiæ testificatus fuerit, promissionem suam irritam non faciet: quod in infamiam eum truderet, & damnationi obnoxium faceret. Vti enim se habet simplicitas hominum, plus horret hoc abbas facere, quia est insolitum, quàm quia sit illicitum. Et cum dicat apostolus, *corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*: quod sufficit ad salutem, sufficere mihi posse videtur ad promittendam subiectionem. Plura scripsissem, sed sapienti satis dictum est. Vale.

Rom. 10.

*Ioanni Dei gratia Lugdunensis primæ sedis archiepiscopo, ita restituta
po, Daibertus eadem gratia Senonensium archie- & suppleta
piscopus, Ivo Carnotensis episcopus, Vualo Parisiensis huius episto-
episcopus, Ioannes Aurelianensis episcopus cum cate- la subscrip-
ris cœpiscopis Senonensis provincia institutam à pa- tio ope duo-
tribus reverentiam. CCXXXVI. rum anti-
quorum co-
dicum.*

Iure primatus vestr invitastis nos ad concilium apud Ansam celebrandum, in quo tra-

^a *confer*
epist. 233.

Etare disposuistis de fide ^a & investituris laico-
rum; ad quod venire minimè contemnimus,
sed terminos quos posuerunt patres nostri, ter-
minos antiquos transgredi formidamus. Nus-
quam enim reverenda patrum sanxit auctori-
tas, nusquam hoc servare consuevit antiquitas,
ut primæ sedis episcopus episcopos extra pro-
vinciam propriam positos invitaret ad conci-
lium; nisi hoc aut apostolica sedes imperaret,
aut vna de provincialibus ecclesiis pro causis
quas intra provinciam terminare non poterat,
primæ sedis audientiam appellaret. Quod non
de corde nostro prophetamus, sed apostolica
auctoritate muniti, irrefragabilibus sententiis
approbamus. Vnde scribit Papa Nicolaus in

^b *al. Rodul-*
fo Bituricen-
si archiepif-
copo, in ca-
conquestus
est. can. 9. q.
3.

hæc verba ^b Radulfo Aquitaniarum primate,
ultra ius primatis aliqua sibi usurpanti: *conque-*
stus est apostolatus nostro frater noster Sigebodus archie-
piscopus Narbonnensis, quod clericos suos eo invito ad
iudicium venire compellas, & de rebus ad ecclesiam
suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus
tui disponas: cum hoc nec antiquitas cui patres sanxere
reverentiam habeat, & auctoritas sanctorum & cano-
num penitus interdicat. nisi fortè pro causis quæ apud se
terminari non possunt, ad te quasi ad Patriarcham suum
provocaverint, vel si episcopus suus decesserit, res eccle-
sie sue iudicio tuo dispensare voluerint. Primates enim
vel patriarchas nihil privilegij habere præ ceteris episco-
pis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca con-
suetudo illis antiquitus contulit, diffinimus, ita ut se-
cundum Nicenas regulas sua privilegia serventur eccle-
siis. Huic sententiæ concordant Clemens &
Anacletus, qui post apostolos ordinaverunt in

quibus^a civitatibus essent primæ sedes, in quibus metropolitana: statuentes ita demum iudicium episcoporum ad primates esse referendum, si ad eorum audientiam fuerit appellatum. His auctoritatibus muniti, nolumus ecclesiis vestris inauditam novitatem inducere, vel iura earum antiquitus instituta permutare. Præterea quia in hoc concilio de investituris laicorum, quas quidam inter hæreses^b computant, tractare disponitis; potius pudenda patris vestri^c nudabitis, quæ publicanda non essent in Geth, nec in compitis Ascalonis, deridenda exponetis, quàm post dorsum ea velando benedictionem paternam vobis acquiratis, Quod enim propter vitandam populi stragem paternè in se admisit summus^d pontifex, coëgit necessitas, non approbavit voluntas. Quod inde constat, quia postquam evasit periculum, sicut ipse quibusdam nostrum scripsit, quod iusserat iussit, quod prohibuerat prohibuit: quamvis quibusdam nefandis urgente periculo quædam nefanda scripta permiserit. Sic Petrus trinam negationem trina confessione purgavit, & apostolus mansit. Sic Marcellinus Papa deceptus à profanis^e coram fano thurificavit, & tamen à fratribus minimè iudicatus post paucos dies martyrio coronari præmeruit. Sic Aaron in eremo morā faciente Moysē in monte, propter importabilem populi seditionem vitulum fusilem fieri permisit, quem populus insipiens adoravit; cū tamen non esset seductus à populo, ut Deum esse crederet, vel divinæ culturæ reverentiam ei exhiberet. Meruit tamen

^a vide cā.
urbes. & cā.
in illis. dist.
80.

^b improprie
epist. 233.
^c al. nostri.
Gen. 9.
2. Reg. cap. I.

^d Paschalis
secundus, de
quo epist.
233.

Ioan. 21.

can. nunc
autem. di-
strictio. 21.
^e in uno cod.
coram pro-
fano.

Exo. 32.

al. cicero.
Num. 20.

Gal. 5.

Act 16 citat
iam pist.
 234-

b Henricum
 4.
al doctorum
consilium.

lib. 3. cap. 2.

c al. schis.

veniam tantus excessus, & Domino iubente per manum Moyfi ad summū sacerdotium est sublimatus. Sic Moyses ipse qui cum Domino loquebatur sicut ad amicum amicus, Deum tamen offendit, cū propter murmur populi dicentis: *nunquid pote: ut nobis eucere aquam de petra hac?* dubitare coactus est, & aquam cum disceptatione à Domino postulare. Sic doctor gentium qui in synagogis publicè clamabat: *circuncisio nihil est, & Christus nihil vobis proderit, si circuncidamini*, propter scandalum Iudæorum circuncidi permisit Timotheum, vt hac condescensione Iudæos lucrifaceret. Hæc infirma probabili necessitate vel provida dispensatione passi sunt summi & sancti viri, Deo bene vrente malis nostris: vt per hoc doceret eos seipfos agnoscere, quatinus discerent infirma sua sibi ascribere, & bona sibi co lata ad Dei gratiam referre. Nec ad hoc ista scripta sunt vt in exemplum vivendi ducantur, sed vt ex lapsu maiorum discant timere minores, ne similes lapsus incurrant; & si forte ceciderint, summa celeritate resurgant. Quòd si Papa adhuc in Teutonicum Regem^b debitam severitatē non exercet credimus quia consultè differt secundū quorundam^c doctorum iudicia, qui consulunt quædam admittenda pericula vt possint vitari maiora. Vnde dicit Augustinus in tertio libro contra Parmenianum Donatistam: *hoc sanitas observat ecclesia, vt cū quisque fratrum, id est Christianorum, intus in ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, vt anathemate dignus habeatur, fiat hoc vbi periculum^d scismatis nullum est:*

atque id cum ea dilectione fiat, de qua ipse apostolus alibi præcipit dicens: *Ut inimicum eum non existimetis*, 2. *Thess.* 3.¹ sed corripite *Ut fratrem*. Vbi satis ostendit quod cum mentus iste non subest, sed omnino de frumentorum certa stabilitate certa securitas manet, id est quando ira^a cuiusque crimen notum est & omnibus execrabile apparet, *Ut cuiusque*.
al. unius.
 Vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores per quos possit^b scisma contingere, non dormiat severitas^b *al. schis.*
disciplina. In qua tanto est efficacior emendatio pravitatis, quanto diligentior conservatio caritatis. Tunc autem hoc sine labe pacis & unitatis, & sine læsione frumentorum fieri potest, cum congregationis ecclesiæ multitudo ab eo crimine quod anathematizatur, aliena est. Nec enim potest esse salubris à multis correptio, nisi cum ille corripitur qui non habet sociam multitudinem. Cum verò idem morbus plurimos occupaverit, nihil aliud bonis restat quam dolor & gemitus: *Ut* per illud signum quod Ezechielis sancto revelatum est, *Ezech.* c. 9. illasi evadere ab illorum vastatione mereantur. Si quis enim frater in aliquo ceteris dissimili crimine nominatur, & revera si contagio peccandi multitudinem invaserit, divinæ disciplinæ severa misericordia necessaria est. Nam consilia separationis & inania sunt, & perniciofa, atque sacrilega: quia & impia & superba fiunt; & plus turbant infirmos bonos, quam^c cor-^c *al. corri-*
rigant animos malos. ^d Ad hoc non videtur no-^d *al. adhuc.*
 bis utile consilium, ad illa concilia^e conve-^e *al. loquitur*
 nire in quibus non possumus eas personas *de provin-*
 contra quas agitur, condemnare vel iudicare. *cialib.*
 quia nec nostro, nec^f ullius hominum proban-^f *vel alicu-*
 tur subiacere iudicio. Vnde nos constat esse im-^{in confer.}
 munes, si facta eorum oris gladio ferire formi-^{epist.} 233.
 damus, cum ipse mediator obedire eis præci-

^a *vide epist.* ² fiat etiam si tales sint quales erant pharisæi, ³ si
 61. & 233. ea quæ ad cathedram pertinent, recta præci-
 piant, ea vero minimè faciant. Ex quibus om-
 nibus hoc constare videtur, quatinus fœmina-
 lia sacerdotalia pudendis superponamus; ne
^b *al. verem-* ^b verecunda nostra deridenda insidiatoribus
 da. nostris exponamus, & vnde quærimus refor-
 mare ecclesiæ fortitudinem, in maiorem incur-
 ramus debilitatem. Hæc dicentes non instrui-
 mus prudentiam vestram, sed excusamus inno-
 centiam nostram, quia & principales ecclesiæ
^c *idem sta-* ^c claves nolumus potestate sua privare, quæcun-
tuit Bonifa- ^c que persona vices Petri habeat, nisi manifestè
cius martyr ^c ab evangelica veritate ^c discedat. Hæc dicentes
in ca. si Pa- non tollimus quin possint quique Metropoli-
pæ. distinct. ^c tani episcopos, secundum ius antiquum, con-
 40. & Ivo ^c vocare ^d provinciale synodum salva reveren-
non obedi- ^d tia Romanæ ecclesiæ celebrare. Quæ si ad præ-
dum ei pra- ^d sens non potest sathanam sternere sub pedibus
recipienti con- suis; non obviabit tamen salubribus dispositio-
tra doctrinâ nibus vestris, in quibus secundum quod in præ-
evangelicâ ^e taxato libro legitur, ^e quisquis vel quod potest
dicit epist. ^e arguendo corrigit, vel quod corrigere non po-
 233. ^e test, salvo pacis vinculo excludit, vel quod sal-
^a *ca. nec li-* ^a vo pacis vinculo excludere non potest æquita-
enit & ca. ^a te improbat, firmitate supportat, hic est paci-
multis. dist. ^a ficus, & ab isto maledicto quod scriptura ^f dicit:
 17. ^c *ex D. Au-* ^f *va his qui dicunt quod nequam bonum est, & quod bo-*
^c *gustinolib.3.* ^f *num est, nequam; qui ponunt lucem tenebras, & tenebras*
contra epist. ^f *lucem: qui ponunt quod amarum est dulce, & quod dulce*
Parmeniani ^f *est amarum: omnino liber, prorsus securus, peni-*
cap. 1. & re- ^f *tus alienus. His catholicorum patrum termi-*
latū in can. ^f *nis contenti, quæ possumus secundum decreta*
quisquis.
can. 3. q. 4.
^g *Esa. cap. 50.*

patrum salvo vinculo pacis corrigere volumus:
 quæ autem corrigere non possumus, vsque ad
 messem si necesse sit, Domino docente tolerare
 decrevimus. His verbis excusatos nos credi-
 mus, quod à laceratione domni Papæ linguas
 nostras reprimimus, & si quid contra sententiã
 suam suorumque ^a prædecessorum de remissis, ^a *Gregorij*
 Germanico regi investituris fecisse videtur, si- ^{septimi, &}
 liali caritate excusamus. Non enim prævarica- ^{Vrbani se-}
 tor est legis, qui delinquit in lege aliqua fallen- ^{cundi.}
 te subreptione vel impellente necessitate; sed
 qui legem impugnat studiosè, & delictũ suum
 non curat agnoscere. Vnde hunc excessum
^b eius non tantum non accusamus, sed dictante ^b *excusas*
 ratione approbamus, si imminente strage po- ^{factum Pa-}
 puli, paterna caritate cum nonnullo vulnere ^{pa, ut epist.}
 suo se tantis periculis voluit obiiicere, vt maio- ^{233.}
 ribus^c morbis posset sincera caritate subvenire. ^c *epist. 190.*
 Nec ipse primus nec solus factus est dispensator
 dominicorũ præceptorum: quia mediator Dei
 & hominum, cuius vita in terris disciplina fuit
 morũ, primò præcepit discipulis vt non ferrent
 sacculũ neque peram, quia tunc nulla necessitas
 vrgebat. Imminente verò tẽpore passionis suæ,
 sciẽs eos penuriã panis passuros cum transirent
 de loco ad locũ, tẽperavit præceptum, dans eis
 licentiã vt ferrent peram & sacculũ, ^d non iam ^d *sic omnes*
 imperans cupiditati, sed indulgens necessitati. ^{codd. Bar. 2}
 Ita cum hèreses diversi generis pullularent per ^{tamẽ in ora}
 diversas partes mũdi; vt catholici territi severi- ^{libri addis.}
 tate sententiæ hæreticorũ seductiones caverent, ^{non iam ob-}
 severissimè præceptũ est, vt revertẽtes ab hæresi ^{temperans}
 vel clerici non fierẽt, vel clerici non manerent. ^{cupiditatis.}

Pro cuius rigore decreti cū ecclesia maxima
 damna pateretur, prudens discretio religiosorum
 voluit & docuit mutandam esse senten-
 tiam, & ab hæresi revertentes, & catholicam
 vnitatem profitentes, fraternè suscepit, & in
 honoribus suis manere concessit: iudicans me-
 lius esse vt fieret aliquod vulnus in cortice ma-
 tris arboris quod caritas sanaret, quàm eccle-
 sia de omnibus quos posset sua membra non
 colligeret. Postremò quòd quidam investitu-
 ram^a hæresim vocant, cū hæresis non sit nisi
 error in fide, sicut enim fides cordis est ad iu-
 stitiam, oris autem confessio ad salutem: ita
 hæresis error est ad impietatem, professio verò
 eiusdem erroris est ad perniciem. Et fides &
 error ex corde procedunt: investitura^b verò
 illa de qua tantus est motus, in solis est mani-
 bus dantis & accipientis: quæ bona & mala
 agere possunt, credere vel errare in fide non
 possunt. Adhæc si investitura hæc hæresis esset,
 ei renūtiāns sine vulnere ad eam redire non pos-
 set. Videmus autem in partibus Germaniarum
 & Galliarum, multas honestas personas purga-
 to isto nævo per quamlibet satisfactionem, pa-
 storales virgas reddidisse, & per manum aposto-
 licam refutatas investituras recepisse. Quod
 summi pontifices minimè fecissent, si in tali in-
 vestitura hæresim & peccatum in spiritum san-
 ctum latere cognovissent. Cū ergo ea quæ
 æterna lege sancita^c non sunt, sed pro honestate
 & vtilitate ecclesiæ instituta vel prohibita, pro
 eadem occasione ad tempus remittuntur pro
 qua invēta sunt, non est institutorum damnosa
 præua-

^a *epist. 237.*

^b *vide qua
 scribit epist.
 60.*

^c *in eandem
 sententiam
 epist. 60.*

prævaricatio, sed laudabilis & saluberrima dispensatio. Quod cum multi minùs studiosi minimè attendant, ante tempus iudicant, spiritus mobilis & spiritus^a immobilis non intelligentes differentiam. Si quis verò laicus^b ad hanc prorumpit insaniam, ut in datione & acceptione virgæ putet se tribuere posse sacramentum, vel rem sacramenti ecclesiastici, illum prorsus iudicamus hæreticum, non propter manualementem investituram, sed propter præsumptionem diabolicam. Si verò congrua volumus rebus nomina dare, possumus dicere quòd manualis illa investitura per laicos facta, alieni iuris est pervasio & sacrilega præsumptio; quæ pro libertate ecclesiæ & honestate, salvo pacis vinculo si fieri potest, funditus^c abscindenda est. Vbi ergo sine scismate auferri potest, auferatur: vbi sine scismate auferri non potest, cum discreta reclamatione differatur. Nihil enim tali pervasione demitur sacramentis ecclesiasticis, quominus sancta sint: quia^d apud quoscunque sint, siue apud eos qui intus, siue apud eos qui foris sunt, eadem ipsa sunt. Hæc scripsimus dilectioni vestræ, parati refelli sine contumacia, si melius his quæ scripsimus nos docuerit prudentia vestra, quòd munitum sit scriptura canonica. Valete.

^a quidā cod. stabilis. vide epist. 288.

^b epist. 60. dicit Reges intendere se nihil spirituale dare in investitura Pontifici &c.

^c vet. cod. abscidenda.

^d epist. 73.

^e Ioannes prima Lugdunensis sedis archiepiscopus, Daimberto Senonensi archiepiscopo, salutem: sic v. 6.

CCXXXVII.

Quoniam sapienti pauca sufficiunt; fraternitatem tuam paucis convenire decrevimus: & quia in

Dd

hac respon-
det superiori
epist. 236.

^a ita v. c. a.
liās, præsū-
pta.

^b cuius men-
tio epist. 236
^c Papam in-
telligit. ut e-
pist. 233. &
236.

multiloquio peccatum non deerit, multitudinem verbo-
rum evitantes ad prolixitatem tuam qua potuimus bre-
uitate respondere curavimus. Quaedam itaque proposuisti,
in quibus partim personam nostram de^a presumptuosa e-
latione notare, partim Lugdunensis ecclesie dignitati de-
rogare, partim verò in totius ecclesie corpus inexpriablem
navum inducere velle videris. Primum ergo est, ut nos-
metipsum expurgantes ad cetera liberiores & expeditio-
res accedamus. Placuit enim discretionis tue, ut nobis im-
poneres quod te extra provinciam ad concilium apud
Ansam celebrandum invitarem, ad agendum de fi-
de & investituris laicorum, & ad iudicandum eas perso-
nas^c de quibus non est nobis fas iudicare. Testem itaque
Deum, & conscientiam nostram adhibemus, nos neque
extra provinciam, neque ad iudicandum de illis personis
fraternitatem tuam trahere voluisse; sed simpliciter dile-
ctionis tue praesentiam ad colloquendum & consulendum
de diversis perturbationibus quae in ecclesia Dei orta sunt,
ad discere studuisse: ut laborem & meritum ac praeium
laboris ac meriti tecum & cum aliis religiosis viris par-
ticiparem. Siquidem cum prima Lugdunensis provincia
Lugdunensis provincia sit, nihilominus secunda & tertia
Lugdunensis provincia est. Cum ergo prima sedis Lugdu-
nensis Praesul pro suis aut illorum necessitatibus secunda
vel tertia provincia praesules vocat, non ad alienam pro-
vinciam trahit, sed rationabili & iusto ordine servato in-
feriora membra ad caput revocat, ut ei vel de adversitate
condoleant, vel de prosperitate congaudeant. Nec pruden-
tiam tuam^d latere credimus, quoslibet metropolitae pro-
vincialia concilia intra suos fines convocandi ius habere.
Qua autem habitudine suffraganei ad suos metropolitae
se habent, eadem metropolitae ad suos primates se habere
noscentur: ut videlicet causa quae apud inferiores ter-

minari nequeunt, apud superiores diffiniantur, nisi ad Romanam audientiam appellatum fuerit, salvis tamen singularum ecclesiarum privilegiis. Utinam igitur carissime frater, serò dixisses, te nolle aut non audere antiquos terminos à patribus positos transgredi. Terminos Verò Lugdunensis ecclesiæ ac Senonensis ab antiquis patribus positos vniuersa penè novit Latinitas. Mirari autem non sufficimus, quare plures personas ab ecclesiastico iudicio exclusas esse notaueris; nisi fortè & omnes episcopos in eadem emunitate comprehendere volueris. Quod si Reges aut imperatores à pontificali iudicio eximere tentaveris, recurre ad magnum imperatorem Constantinum, qui in Nicæno concilio præsentem Papam Sylvestro huiusmodi verba legitur habuisse. Vos, inquit,² episcopi à solo Domino iudicandi^a in appen-
estis. Non ait, ego & vos à solo Domino iudicandi su-
mus. Cum enim solos excludit episcopos, se proculdubio,⁴ can. II. q.
& omnes Reges ecclesiastico subdit iudicio.¹ Nunquid
culpam factum clarissimi doctoris Ambrosij, qui Theodosium imperatorem ob suam culpam excommunicavit? Nunquid incusas Gregorium septimum, qui Regem Henricum ob sua scelera damnauit? Addidisti te vereri ne fortè patris nostri pudenda in colloquio nostro revelarentur. Timuisti certè vbi non erat timor: Malumus enim absque dubio cum pietate verecundorum filiorum benedici, quam cum inuerecundia irreuerentis filij maledici. Atque utinam ipse pater pudenda (ut dicis) ista pro voluntate nostra contegi pateretur. Causatus es præterea periculosa tempora, causatus es adversaria partis robur ac multitudinem, causatus es nostræ partis debilitatem ac paucitatem. Et profecto quanto periculosiora sunt tempora, tanto fortius servus Dei est admitendum ne cum abundante iniquitate

D d ij

hanc in sen- refrigescit caritas multorum, refrigerat etiam paucorum.
tensiam ep. Nonne recordaris quid paucis discipulis Christus dixerit,
 18. confidite, inquit, quia ego vici mundum. Si ergo

Ioan. 16.

doces diffidendum, victoriam mundi predicas, & Christi victoriam prosterne. Novum & inauditum philosophandi genus, hortari contra fortes timidos, contra importunos desides, fieri in bello fugaces, in pace vero audaces, in periculo securos, in securitate providos. Inestabilis magister navis, qui in tranquilla serenitate artis suae fastigium exercet, in tempestate vero clavum & cetera armamenta remittit. ne Verearis, frater, bonum semen seminavis Christus in agro suo. noli superseminare zizania, quae ultro crescant, & bonum semen suffocare nituntur. Multiplicatur numerus malorum, abundant filij dissidentiae, sed potens est Christus suos confortare & adversarios prosternere. Quid enim ait apostolus? omnia inquit possum

Philip. 4.

in eo qui me confortat Christo. Nunquid in solo Paulo erat Christus? Nunquid in eo solo omnia poterat? Credimus & confitemur quia in omnibus & singulis fidelibus omnia potest. ecce ego, inquit, vobiscum sum

Matth. 28.

omnibus diebus? Quod autem eos arguis, qui investituras ecclesiasticarum dignitatum per laicos factas inter haereses computant, non satis efficaciter facere videris. Quamvis enim sicut catholica fides in corde, ita & haereticus error in corde maneat: tamen sicut ex catholicis operibus catholicum sentimus, ita ex haereticis operibus ha-

Matth. 7.

*a scismatica
 dicitur epist.*

*233. & inter
 hereses*

*computata
 ras a per laicos factas non satis propriè
 haeresis nomine cen-
 si sacramen-
 tum praebe-
 re putatur epist.*

236.

reticum cognoscimus. A fructibus eorum, inquit Dominus, cognoscetis eos: & unaquæque arbor ex fructu suo cognoscitur. Et licet exteriores investituras a per laicos factas non satis propriè haeresis nomine censimus; sentire tamen ac defendere fieri debere, indubitata haeresis est. Quod autem nonnullis indultum esse dicis, quod de laicorum manibus investituras acceperint, quasi

ad palpandum & extenuandum hoc crimen noveris scriptum esse: quia quod lex in presenti indulget, in posterum vetat. Unde constat, quia omnis indulgentia præteritorum criminum, futurorum cautela est & prohibitio. Sed & forsam formidas quod iura tui præsulatus annullare velimus. Nihil ad tuum sive ecclesie tue ius pertinens usurpare volumus: solam obedientiam quam metropolitanus primati suo debet, à te caritative requirimus. Obsecundare tibi sicut carissimo fratri, & invicem obsequium tuum recipere parati sumus. Meminisse potes, quia ex quo amicitiam & familiaritatem Lugdunensis ecclesie recuperasti, gratulanter te vidit, exultanter recepit, & quanta potuit affectione honoravit. Noli frater omni spiritui credere. Sensimus olim procellam istam, sed Deo favente aliquandiu resedit, & ipso faciente quievit. Extraprovinciam te al. aliqua trahere nolimus, sed nec volumus. Credebamus enim & tulum. credimus convenientius esse ut secundarum provinciarum præsules ad primam provinciam pro causarum necessitate invitetur, quam primarum sedium pontifices ad secundas pro quibuslibet causis trahantur provincias. Alioquin quomodo stabit quod in sacris canonibus cautum est, ut maiores causæ ad suos referantur primates? Id enim non esset causas ad primates referri, sed primates ad singularum provinciarum causam reduci. Postremo si primæ sedis pontifex ad secundam vel tertiam, vel forte quartam provinciam progrediens, provinciam non excedit: profecto secunda, vel tertia, vel quarta metropolitanus ad primam vocatur, ad alienam provinciam non trahitur. Nullum enim causarum forum secundarum provinciarum præsulibus convenientius est quam sua prima provincia. Hac tue dilectioni sub brevitate rescripsimus: adversus que si quid parare volueris sive cominus sive eminus, audire & respondere parati sumus. Vale.

Dd iij

*Domno & patri suo Paschali summo pontifici, Ivo humilis
ecclesie Carnotensis minister, filialis obedientia sa-
mulatum. CCXXXVIII.*

*^a in uno v.c.
& summum
sacerdotium*

Novit paternitas vestra, quia regnum Fran-
corum præ cæteris regnis sedi apostolicæ
semper fuit obnoxium: & idcirco quantum ad
ipsas regias personas pertinuit, nulla fuit divi-
sio inter regnum & ^a sacerdotium. Quod ergo
hactenus cum pace & utilitate ecclesiæ obser-
vatum est, humiliter petimus ut de cætero ob-
serveretur, & regni Francorum pax & summi sa-
cerdotij nulla subreptione dissolvatur. Quod
idcirco prælibamus, quia audivimus clericos
Tornacenses ad apostolicam sedem venisse, pe-
tituros ut apostolica præceptione proprii pos-
sint habere episcopum, & Noviomensis eccle-
siæ frustrare privilegium. Quod ne fiat, sicut fi-
lij & fideles rogamus & consulimus: ut statum
ecclesiarum, qui quadringentis fermè annis du-
ravit, inconcussum manere concedatis, ne hac
occasione scisma ^b quod est in Germanico re-
gno adversus sedem apostolicam, in Galliarum
regno suscitetur. Nec in hoc resistimus, quin
possit sedes apostolica parochiarum ^c amplitu-
dinem minorare, aut brevitate dilatare, si uti-
litas populi Dei ita exigat, & nullum inde scis-
ma contingat. Quia ergo Rex Francorum, ^d ut
pote homo simplicis naturæ, erga ecclesiam
Dei est devotus, & sedi apostolicæ benevolus,
petimus & consulimus, ut à benevolentia eius
nulla vos subreptio subtrahat, nulla persuasio

*^b ortum pro-
pter investi-
turas, de quo
epist. 236
^c duo v. c.
multitudi-
nem.*

*^d ludovicus
crassus.*

difiungat. Novit enim paternitas vestra, quia cum regnum & sacerdotiū inter se conveniunt, benè regitur mundus, floret & fructificat ecclesia. Cū verò inter se discordant, non tantum parvæ res non crescunt, sed etiam magnæ res miserabiliter dilabuntur. ² Ad hoc quod petimus cum coëpiscopis nostris non est contra ^{1. *et. Ad hac.*} maiestatem sedis apostolicæ, non est contra ^{ut epist. 241} utilitatem ut non dicam dignitatem Tornacensis ecclesiæ, servare terminos antiquos quos patres eorum posuerunt, & longa antiquitate servaverunt. Præterea cū dignitas episcopalis paupertatem his diebus honestè ferre non valeat, providendum est ne ista divisione uterque episcopus fiat pauper: quod testantur Noviomenfes, qui utriusque ecclesiæ experti sunt facultates. De cætero si causa Milonis & filię Comitissæ Stephani ad aures vestras pervenerit, sciat vestra paternitas, quia Milo priorem uxorem canonicè non dimisit, & filiam Comitissæ Stephani, sicut iudicio episcoporum probatum est, canonicè non accepit. Valete.

*Ludovico Dei gratia Francorum Regi, Ivo eadem gratia
humilis Carnotensis ecclesiæ minister, in eo vivere
& regnare, cui servire regnare est.*

CGXXXIX.

Quod fama vulgante audivimus, hoc ex litteris vestrę excellentiæ certius didicimus: videlicet quod neptem Flandrensis Comitissæ, puellam ætate nubilem, genere nobilem, honestis moribus ut dicitur laudabilem, in uxorem

Ezechiel, ca.
15.

^a al. quantū

^b in hac sen-
tentiam cō-
tinuator Ai-
moini hist.
franc. lib. 5.
cap. 52.
Matth. 12.

ducere disponatis. Quod nos & Deo placitum
esse credimus, & hominibus vestræ famæ ho-
nestatem, & regni vestri soliditatem sincerè
diligentibus gratum esse cognoscimus. Cū
enim benè viventium tres professiones Domi-
no docente didicerimus, coniugatorum videli-
cet, continentium, & rectorum ecclesiastico-
rum, quicumque in aliqua harum professionum
reperitus non fuerit, ante tribunal æterni Iudi-
cis proscrip̃tus æterna hæreditate carebit. Cū
enim Dominus de distinctione electorum &
reprobatorum loqueretur ait: *si fuerint in medio co-
rum Noë, Daniel, & Iob, ipsi quidem salvi erunt, filij au-
tem eorum non liberabunt animas suas*: in Iob fide-
lium coniugatorum gradum intelligens, in Da-
niel vitam continentium, in Noë professionem
prælatorum. His ergo documentis instructi,
cotidianis precibus pro honestate vestra & sa-
lute, Dei clementiam imploramus, vt in manu
vestra Francorum regnum dirigat, & in electo-
rum numero vos adscribat. Prætereà quod mo-
nuimus instanter monemus, vt propositum ve-
strum, ^a quatinus in vobis est, ad exitum perdu-
cere studeatis: ne antiquus hostis aliqua frau-
dulenta surreptione etiam per amicos vos im-
pediat, & à bono proposito, & ita ab electorum
numero vos excludat. Adhæc si spiritus Dei in
vobis est, sicut vtilitati vestræ, ita stabilitati re-
gni, ^b & paci ecclesiarum providere debetis.
Quæ omnia si sine successore de hac vita mi-
graveritis, in multas scissuras dividuntur, & fiet
quod Dominus dicit: *omne regnum in seipsum di-
visum desolabitur, & domus super domum cadet*. Quæ

ruina quanta sit futura quàmque miserabilis
 nec lingua potest dicere, nec humanus animus
 sufficit cogitare. Vt ergo hæc omnia vitentur
 incommoda, ad ineundum vitæ coniugalis or-
 dinem nolite moras innectere, ne de eo quod
 sæpè proposuistis & sæpè distulistis, cadat in
 vos hostilis illa ^a irrisio: *hic homo cœpit edificare, &* ^{a al. deriso.}
non potuit consummare. Festinate ergo vt de lum- ^{Luc. 14.}
 bis vestris exeat qui vanam spem tot ambitio-
 forum hominum destruat, & ad vnius spem
 tot ambitiosorum hominum destruat, & ad v-
 nius spem mobilitatem reducat. Quæ res & il-
 licitos motus carnis compescet, & detractores
 vestros atque irrisores in conspectu vestro file-
 re faciet. Valeat celsitudo vestra, & non desistat
 à bono proposito.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Gaufrido an-
 chorita frui mentis tranquillitate.*

CCXL.

Cum omnis castæ religionis professor visco-
 ribus caritatis abundare debeat, vt tam sa-
 luti proximorum quàm suæ providere studeat,
 necesse est vt hæc duo principaliter appetat,
 puram conscientiam & bonam famam, con-
 scientiam propter se, famam propter proximum.

^b Qui enim negligit famam suam crudelis est: <sup>b ex Augu-
 stino sermo.</sup> occidit enim proximum quantum in se est. Qui <sup>ne 52. & in
 can. nolo. c.</sup> ergo vult famam suam conservare, non tantum ^{12. q. 2.}
 debet quæ bona sunt facere, sed etiam quæ pro-
 babiliter fingi possunt mala evitare. Hæc
 Paulus in se considerans confidenter dicebat:

1. Cor. 4. pro minimo est ut à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum iudico. nihil enim mihi conscius sum.

^a al. correctores.

Nos itaque quamvis sanctitati Pauli longè impares simus, tamen quantum Dei gratia donante possumus, cum bona conscientia famam nostram conservare studeamus: ne cæco & infirmo fratri offendiculum aut scandalum ponamus, & pereat, secundum apostolum, infirmus in conscientia nostra frater. Quod evenire aliquando solet, cum vicini curiosi correctores vitæ nostræ, desidiosius autem ^a correctores vitæ suæ, simplicia facta nostra inspiciunt, quæ in utramque partem verti possunt adhibitis coniecturis, quibus aliquando credi oportet, aliquando non oportet. Vnde infirmitati fraternæ consulentes ea facere non debemus in oculis infirmorum, quibus tanquam argumento vantur ad velandam suam perversitatem, vel ad infuscandam mentis nostræ serenam simplicitatem. Quod quia periculosum est, vitanda est à nobis omnis occasio maledicti: ut is qui ex adverso stat, occasionem quærēs non inveniat, sed bono exemplo informatus correctus ad se redeat. Hęc tibi, dilectissime, ex amore fraterno direxi non docens, sed commonefaciens prudentiam tuā, ut sicut es custos vitæ tuæ, ita sis famæ tuæ. Habes enim fratres infirmos quos scandalizas frequenti & familiari colloquutione cuiusdam devotæ mulieris, ^b quæ incompetentibus horis & locis aspectibus eorum frequenter occurrit, cum quibus vult curiosè & ociosè verba miscet. Quæ res tibi & illis apud æmulos occasio est detrahendi, & tibi interruptio sab.

^b epist. 208. ad huc Gaudium.

bati tui. Præterea si tu tibi in teipso construxisti castra pudicitia, non debet ista tua securitas his qui extra ista castra sunt causa esse ruina. Quod enim sancta animalia antè & retro oculos habere describuntur, sicut nosti, hoc intelligitur, quia sanctorum vita debet esse circumspecta; quatinus sic quisque se diligat, ut amorem eius qui supra se est, non postponat: sic eum qui supra est diligat, ut eum qui iuxta se est non contemnat. Hæc est vera & ordinata caritas, sine qua quantalibet corporalis exercitatio non est vera religio, ^a sed sub velamine religionis vana superstitio, quam à nobis aver- ^{in hanc vā} ^{late disputat} ^{epist. 192.} tat omnipotens misericordia & misericors omnipotentia. Vale.

^b Humbaldo Dei gratia Autissiodorensi episcopo, Ivo eadem gratia humilis ecclesia Carnotensis minister, ^b al. Gumbaldo. salutem & dilectionem.

CCXLI.

Sententiarum multitudine, quas mitti vobis postulastis, possemus auditorum aures officiosè onerare, si ad manum tales haberemus, quæ negotio vestro forent necessaria. Quas ad manum idcirco non habemus, quia calumniatorum vestrorum propositiones, & quibus eas confirment rationes prorsus ignoramus. Intendere ^c autem arcū & mittere sagittas quæ ^d hostem non feriant, risus est intuentium, non defensio dimicantiū. Præterea nō est vobis pugna necessaria, quia causa vestra iā est apostolica falce præcisa. Quā si corā clericis &

^c al. verò.
^d al. hostes.

laicis inconsulto summo pontifice retractaveritis, maiestatem apostolicam offenderitis, & à causa vestra quæ nunc in tuto est, iure cadetis.

ita ex v.c. Si autem Comes^a per hominum suum vos cogit ad retractandam causam ecclesiasticam, contra fidelitatem quam vobis debet facit, qui in periculū ordinis vestri vos impingit. Quod

b vide can. sub tit. utrū clericus ante civil. indic. sit producend. cau. II. q. 1. autem ante Iudicem secularem, ^b causam ecclesiasticam tractare non debeatis, ex canonibus & decretis pleniter invenietis. Habetur enim in ^c decretis: *pulsatus ante suum iudicem causam dicat: ante non suum iudicem, si voluerit, taceat.* Hoc & Iulius Papa in hæc verba confirmat: nullus ^d e-

e Fabiani Pa. pain c. 3. cau. 3. q. 6. d in c. I. cau. § q. 4. piscopus nisi in legitima synodo, & suo tempore, apostolica auctoritate convocata, super quibusdam criminationibus *pulsatus audiat vel iudicetur, vel damnetur. Si aliter presumptum à quibusdam fuerit, in vanum^e deducetur quod egerint, nec intra ecclesiastica ullo modo^f reputabitur.*

al. deducatur. Ad hoc canonibus manifestè prohibetur, ^h vt

al. reputetur & citat etiam epist. 200. causæ quæ legibus non continentur, à iudicibus ecclesiasticis non audiantur. Legibus autem non continetur, immò prohibetur, vt e-

al. ad hoc. ut epist. 238. al. alias, vel laici. de quo in Not. piscopus à iudice seculari ad causam ecclesiasticam vocetur, ⁱ vel cincti iudicis sententiæ subiiciatur, vt in duarum civitatum ecclesiis clericus conscribatur, in Calcedonensi concilio ^k prohibetur. quanto magis si episcopus al-

ca. 10. & Grat. sub cau. 21. q. 1. terius civitatis in ecclesia alterius provincie præficiatur? Quamvis ergo ad extinguendam præsentem controversiam hæc pauca sufficere videantur, tamen si calumniatores vestri pertinaciter instare voluerint, appellate iudicium metropolitani vestri & coëpiscoporum vestro-

rum : vt secundum ordinem rerum gestarum,
quantum salva reverentia apostolica fieri po-
terit, causa vestra ibi accipiat finale iudicium.
Val.

*Audoëno Dei gratia Ebroicensi episcopo, Ivo eadem
gratia Carnotensis ecclesie minister, sa-
lutem & servitium.*

CCXLII.

Stripfit mihi dilectio vestra vos audiisse à ^a hac de re .
quibusdam, quod dirimerem ^a coniugia *epist. 221. &*
liberorum & ancillarum, & è converso; & hoc *Gratia. cau.*
vobis videri quod sit contra sententiam evan- *29. q. 2. &*
gelicam, qua dicitur : *non licet viro dimittere* *in decretal.*
uxorem, nisi causa fornicationis. Ad quod dile *Greg. lib. 4.*
ctioni vestræ respondemus, quia contra hanc *tit. 9.*
sententiam scienter nihil agimus, vel agere
volumus. Si enim divortium facimus inter
liberum & ancillam, non coniugium solvi-
mus, sed contubernium malè coniunctorum
dissolvimus & dissociamus. Vnde scribit ^b Leo
Papa Rustico Narbonensi episcopo : *non omnis* *b Leo epist.*
mulier viro iuncta uxor est. nuptiarum quippè sœde- *9. & in ca.*
ra inter ingenuos sunt legitima & inter aequales. Cum *12. cau. 32.*
ergo separamus eos qui non sunt hac lege *q. 2. male*
coniuncti, non dicimus esse coniugium, quod *antea, Ro-*
non continet Christi & ecclesiæ sacramen- *trico Narb.*
tum. Quod minimè continere videtur illa co-
pula viri & mulieris, in qua non servatur præce-
ptum dilectionis. Nō enim verum est inter eas
personas veram esse dilectionem, quarum altera
alteram suo contubernio redigit in servitutem.

Cum ergo principale præceptum sit evangeli-
cum, ut diligamus invicem, & ne facias alteri
quod tibi non vis fieri, constat à Deo non esse
coniunctos, quos potius contra præceptum e-
vangelicum videmus esse corporaliter sociatos,
nec esse verum coniugium quod contra Dei
legem constat esse præsumptum. Quod etiam
legibus sæculi cautum habemus, quas catholi-
ci reges composuerunt, & ex auctoritate Ro-
manæ ecclesiæ catholicis populis servandas tra-
diderunt. Vnde Iustinianus in Codice Nouel-
larum:^a *si quis per errorem ancillam mulierem duxerit*
uxorem, liberam esse eam putans, vel è contrario, si libera
mulier seruo per errorem iuncta sit, postea quam veritas re-
perta fuerit, dicendum est omnino nuptias non constitisse.
Inter liberum enim & ancillam, servum & liberam mu-
lierem nuptia contrahi non possunt. In tali ergo con-
tractu quod lex damnat, non homo, sed iustitia
separat. Quia quod^b contra leges præsumitur,
per leges dissolvi meretur. Si quis autem liber
ancillam in matrimonium duxerit, non habe-
bit licentiam dimittere eam si prius scientes
conditionem suam & consentientes matrimo-
nium contraxerunt: quia coniugium consensus
facit, non coitus. Vbi ergo bona fide coniugia
contracta sunt, ibi valet, quod Deus coniunxit, homo
non separet, Et, non licet viro dimittere uxorem, nisi causa
fornicationis. Vbi verò humana deceptio fœdus
nuptiarum vitiaverit, tales nuptias non facit
Deus, sed homo: earum autem separationem fa-
cit Deus, non homo. De his possemus multipli-
citer rationibus agere, & authenticas sententias
inde proferre; sed credo ista sufficere prudentiæ

Novella 22.
de nuptiis
cap. 2. §. Si
verò ab ini-
tio. & ca. 2.
extra. de con-
iug. serv.

^b ca. vides.
dist. 10 & e-
pist. seq.

Genes. 2.
Matth. 19.

vestræ. De cætero scripsistis quosdam clericos cum litteris nostris ad vos venisse, qui auctoritate earundem litterarum peterent se ab acolyto usque ad diaconatum promoveri : sed ego hoc omnino ignoravi, quia cum hoc saltu nulum clericum ordinavi, nec ordinandum alicui transmissi. Vale.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Gualoni
eadem gratia Parisiensi episcopo sa-
lutem & dilectionem.*

CCXLIII.

Nuper cum essemus apud castrum Milito-
nense, narravit mihi Domnus Stepha-
nus^a Cancellarius quasdam nuptias fuisse ce-
lebratas in episcopatu vestro contra placitum
vestrum, inter quendam puerulum & quandam
puellulam, ^b cum adhuc penè in cunis essent.
Quæ nuptiæ cum sint sine fide, sine prole, sine
consensu, sine omni bono coniugali, sollicitè
quæsitum vtrum possint legitimè dissolvi. Cui
secundum tramitem legum breviter respondi,
quia^c quod contra leges præsumitur, per leges
dissolvi meretur. Vnde & scribit Papa Nico-
laus : ^d *coniugium facit consensus, non coitus. Qui con-*
sensus si forte solus in nuptiis defuerit, cetera om-
nia cum ipso coitu celebrata frustrantur. Quibus
auditis rogavit me ut scriberem vobis,
quatinus tales nuptias aut fieri non permittere-
tis, aut factas dissolvi præciperetis. Non enim
ignota vobis sunt quæ scribimus, & ideò de hac
re tam pro legum observatione, quam pro eius

^a ad quem
scribit epist.
260.

^b de sponsa-
libus puero-
rum agit ep.
96. & Grat.
in can. spon-
salia & ca.
ubi cau. 30.

^c 2.
ca. vides.
dist. 10.

^d extat in li-
bro responsio-
rum Nicolai
Papa primi
ad consulta
Bulgarorum
ca. 3. & cita-
tur ep. 148.

amore, quod ad officium vestrum pertinet, facere vos monemus: quatinus hoc exemplo cæteri doceantur ne imaginariis, immò falsis nuptiis de cætero copulentur. Quæ sint personæ de quibus agitur, à prætaxato Cancellario vobis notificabitur. Valete.

*Paschali summo pontifici, Domino & patri suo, Ivo humilisecclesie minister, sic summo Regi militare, ut
bravium æterna beatitudinis mereatur
accipere. CCXLIII.*

^a vide cano-
nes sub cau.
2. q. I.

^b in vno v. c.
stateram.

Domnus Hubertus Silvanectensis episcopus, creatio vestra, lacrymabiliter conqueritur, se à quibusdam clericis suis personis ut dicit infamibus, de venditione ^a sacrorum ordinum, apud metropolitanum suum iniuste fuisse accusatum, & quibusdam coëpiscopis suis factum sibi fuisse præiudiciū: vnde sentiens se gravatum appellavit apostolicam sedem, apud quam & per quā solent huiusmodi gravamina materna pietate relevari, & in ^b statum rectitudinis iustitiæ lāce reformari. Vnde supplicamus beatitudini vestrę, quatinus audita & cognita accusantium & testificantium causa sic compensetis ex misericordia iudiciū, ut & iustitia non periclitetur, & iudicialis ordo causarum minimè perturbetur. nullus enim locus remanebit innocentie, si liceat quibuscunque personis sua quærentibus, contra legū sanctiones cuiuscunque innocentis vitam maculare. Cuius enim sit vitæ, & cuius famæ, & quibus de causis accusent eum prædicti adversarij, idem episcopus

pus præsens vestræ paternitati, referet, & publicam eorum infamiam veridica assertione retexet. Valete.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, Hugoni magnifico & spectabili Trecaſinorum Comiti, sic militare in via vt regnare poſſit in patria. CCXLV.

Audivimus & cognovimus, quòd Hierosolymam profecturus militiæ Christi te ipsum devovisti, illam evangelicam arrepturus militiam, qua cum decem millibus securè pugnatur adversus eum qui cum viginti millibus adversum nos pugnaturus occurrit. Denarius enim qui est secunda vnitas, propter decalogum integritatem & soliditatem figurat virtutum. Vigenarius verò qui est duplus ad denarium, duplicitatem & molliciem significat vitiorum. Plura enim sunt vitia quàm virtutes. quia non tantùm vitia virtutibus patenter sunt opposita, sed etiam sunt quædam vitia virtutum specie palliata. Vnde secundùm apostolum angelus sathanæ transfigurat se in angelum lucis, cùm circumiens & quærens quem devoret, molitur quosdam fallere per vitia virtutibus similia, quos impellere non valuit ad manifesta flagitia vel facinora. Videtur enim aliquando suadere iustitiam, vt sub specie iustitiæ introducat sævitiã. suadet quibusdam largiri propria, vt nudatos propriis impellat ad diripienda aliena: cùm melius sit non habere quod tribuas, quàm malè acquirere quod des. suadet

Luc. 14.

2. Cor. II.

N B.

E e

quibusdam ieiunia, non vt ament continen-
tiam, sed vt venentur vanam gloriam. suadet
quibusdam non reddere debitum coniugale
vxoribus suis, vt sub velamine castitatis mittat
eos ad stupra illicita, vel vxores eorum ad per-
petranda adulteria. In hunc modum occur-
runt multa vitia pro virtutibus, quibus tan-
quam laqueis occultis simplex anima decipi-
tur : cuius vita licet videatur honesta, non ta-
men satis est circumspecta. Hæc tibi, carissime,
ausu caritatis scripsi, vt propositum tuum ita
circumspicias, quatinus sicut videtur laudabile
in oculis hominum, ita in oculis Dei videatur
acceptum, & sic impleas vota voluntaria, vt
non omittas legitima. Duxisti vxorem, ² quod
lex naturę inītiavit, & lex evāgelica atque apo-
stolica subsecuta firmavit. Dicit enim vetus
lex: propter hoc relinquet homo patrem & matrem, &
adhaerebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. &
evangelium: quod Deus coniunxit, homo non sepa-
r. t. & apostolus: Vnusquisque habeat vxorem suam
propter fornicationem. & vir reddat debitum vxori,
& vxor similiter viro: nisi forte ex consensu, ad tem-
pus, vt vacetis orationi, ne tentet vos sathanas prop-
ter incontinentiam vestram. Hic autem consensus
ita debet esse voluntarius, vt nulla vi sit extor-
tus, vel aliqua simulatione palliatus. Alioquin si
absque consensu vxoris servas castimoniam,
etiam si pro Deo fiat, non servas coniugalem
copulam, nec sacrificium offers de tuo, sed de
alieno. Non enim secundum apostolum, vir
habet potestatem sui corporis, sed mulier: nec
mulier habet potestatem sui corporis, sed vir.

a Hæc ostendunt Hugo-
nem soluto
matrimonio
quod con-
traxerat
prius cum
Constantia
Philippi Re-
gis filia, alte-
ram duxisse
cum Hiero-
solymā pro-
fiscisceretur.
Nam prio-
res nuptias
Ivo impro-
baverat, vt
constat ex
collatione
epist. 158.
Gen. 2.
Matth. 19.
II. Cor. 7.
I. Cor. 7.

Quæ enim voventur^a de alieno, non placent^a altissimo. Oportet ergo, vt in hoc proposito tuo sic tibi provideas, quatinus ista novissima vota impleas, vt statuta naturalia & legitima non frangas. Val.

^a tit. de con-
vers. coniu-
gat. & can.
agathosa:
cū seq. can.
27. q. 2.
I volub. 6 tit.
de coniugio
illor. quor.
vnus in v. alt.
contin. vor.

Lisardo Dei gratia Sueſſionensium episcopo, Ivo eadem
gratia Carnotensis ecclesie minister, salutem
& dilectionem. CCXLVI.

Noverit dilectio vestra, quia coniugium
Petri filij Gervasij & filia^b Vvaleranni^b
Britulienſis nunquam laudavi, neque vt fieret
consilium dedi vel assensum, imò per Drogo-
nem clericum^c Vvaleranno consulenti me,
dissuasi ne fieret, quia tale coniugium stare
non posset, si esset qui concuteret. Addidi &
sententiam legis, quia vnus maritus duas sor-
res non posset habere in coniugium, sicut nec
vna mulier^d cum duobus fratribus legitimum
posset inire matrimonium. Sin egundis quip-
pe soror huius iuenculæ quam nunc habet
prætaxis Petrus in coniugium, vxor fuit
eiusdem Petri non solum legitimè despon-
sata, sed etiam sacerdotali benedictione con-
iuncta. Quod si obiicitis non fuisse coniu-
gium, vbi constat non subsequutum fuisse
carnale commercium: ex auctoritate patrum
respondeo, quia coniugium ex eo insolu-
bile est, ex quo pactum coniugale firma-
tum est. Vnde beato Ioseph ab angelo di-
citur: *noli timere accipere Mariam coniugem tuam.*
Coniugem Ioseph vocabat, quam carnis

^b al. Gale-
ranni Bri-
tollensis. vel
Brutalensis.
^c al. Gale-
ranno.

^d in hanc
sententiam
Hildegardus
Cenom. epif-
cop. epist. 7.
& 17. de
nuptiis filij
Gualteri de
clincampo:
vbi citat se-
quentes au-
ctorum lo-
cos. confer
etiam Ivo-
nis epist. 99.
Matth. I.

Ee ij

commixtione non noverat, nec aliquando cogniturus erat. Vnde Ambrosius ad virginitatis exhortationem libro secundo: *desponsata viro, coniugis nomen accepit. cum enim initiatur coniugium, tunc coniugij nomen assumitur. non enim defloratio virginitatis facit coniugium, sed pactio coniugalis. Denique cum iungitur puella coniugium est: non cum viri admixtione cognoscitur.* Item Isidorus etymologiarum lib. nono. *Coniuges verius appellantur a prima desponsationis fide, quamvis adhuc inter eos ignoretur coniugalis concubitus.* Quod verò vir sororem sibi prius desponsatæ in coniugium habere non possit, sicut nec frater desponsatam fratris vxorem, cum de paribus idem sit iudicium, in concilio Triburiensi continetur capitulo v.^a *Quidam desponsavit vxorem & dotavit. Cum ea coire non potuit, quam frater eius clanculo corrupit, & gravidam reddidit. Decretum est igitur, ut quamvis nupta esse non potuerit legitimo viro, desponsatam tamen fratri, frater habere non possit. Ut enim esset honestum connubium & thorus immaculatus, diligentissimè præcaverunt patres nostri, ut desponsata fratri, alteri fratri non nuberet, vel confœderatus vni sorori, alteram in vxorem non duceret: quia per hanc licentiam fallente diabolo possent multa inhonesta & incestuosa provenire coniugia, quæ cessant servata prohibitione legitima.* Pauca scripsi dilectioni vestræ, quæ mecum novit prudentia vestra, & servare consuevit vestra diligentia. De cætero commendo^b paternitati vestræ fratres nostros clericos beati Quintini,^c qui apud vos morantur, ut patro-

^a in can.
quidam.
can. 27.
q. 8. eodem
spectat l. 5. c.
de incest.
nupt.

^b al frater-
nitati.
^c Belvacen-
si: scilicet ut
epist. 31. &
151.

cinium vestrum eis impendatis, & à Deo retributionem expectetis. Val.

Ioanni Dei gratia Aurelianensi episcopo, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, spiritum consilij & fortitudinis.

CCXLVII.

Clerici nostri nuper ad nos revertentes, qui ^{confer. epist. 248.} causæ Comitæ Theobaldi Aurelianis interfuerunt, retulerunt nobis quòd quidam miles ^{a al. domni Radulphi.} Radulphi quendam militem Comitæ ad monomachiam provocaverit; & hanc provocationem ecclesiæ vestra iudicio confirmaverit, & diem peragendæ monomachiae constituerit. Quod audientes valdè mirati sumus, cùm monomachia vix aut nunquam sine sanguinis effusione transigi valeat: iudicium verò sanguinis servanda patrum auctoritas clericos agitare prohibeat, & Romana ecclesiæ in legem eam non assumat, dicente Papa Nicolao in causa Lotharij contra Theobergam reginam: *monomachiam in legem non assumimus, quam antecessores nostros minimè accepisse cognoscimus.* Quo- ^{b ca. his a quibus. cau. 23. q. 8. & titulo, necle- rici vel mon. secul. negot. lib. 3. Decretal. c sic ex v. c. de quo in Not.} modo enim ecclesiæ iudicare debet fundendum sanguinem alienum, ^b quæ à primo ortu suo iussa est fundere sanguinem proprium? Faciant ^c hæc cincti Iudices, qui ad malorum vindictam gladium materiale portant, non qui contra nequitias spirituales gladio spiritus pugnant: ut cùm vnumquodque membrum ecclesiæ officium non usurpaverit alienum, laudes mereatur quæ sponsæ Christi cantantur

E e iij

^a *Cantic. 1.* in canticis canticorum : *pulchra ut lana, selecta ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Alioquin si alieni ordinis usurpatores fuerimus, nec nostri officij quod postposuimus, nec alieni quod usurpavimus, meritum obtinebimus : sed tanquam capite deorsum posito, & pedibus erectis ^b thymelicorum incessum imitabimur. Preterea si ex vestro iudicio fortè periculum mortis incurrerit, perpetes inimicitias & periculum vestri ordinis incurrere poteritis. Dico hæc ex dilectione fraternitati vestræ, quatinus salubri consilio iudicium hoc retractetis, & provida dispensatione, si aliter fieri non potest, maiora vitando pericula, minora potiùs subeatis. Val.

^b *in uno. v. c. temulentorum.*

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Radulfo de Balgenciaco salutem, & dilectionem.

CCXLVIII.

^c *epist. 247.* ^d *Theobaldum, dicta epist. 247.* Mandavit mihi serenitas tua, quòd nostrum velles habere colloquium, vel per litteras in præsentī necessitate salubre consilium. de præsentī quippe negotio tuo scripsi Aurelianiensi episcopo, ^e quòd illi & tibi vtile mihi visum est; à quò poteris audire quid de hoc consilio inter te & Comitem ^d sentiam, & pro tempore consulam. Tamen interim petitioni tuæ respondeo, ut quæcunque pactio inter te fuerit & Comitem, semper honorem ei deferas, & notam ei infamiæ non opponas. Sic enim dicit apostolus : *cui honorem, honorem : cui timorem, timorem.* Et alibi : *omnis anima potestatibus sublimioribus sit subdita.* Sic David quamvis rex

^e *Roman. 13.*

futurus, Saul perfidæ regi honorem detulit. & cum ^a aliquando nactus esset opportunitatem ^a sic tres vett. codd. in aliis. aliquando esset ei oportunitas eum occid. Loc. est Reg. lib. I. cap. 24. de quo cæ. dominus. 86. can. I. q. I. Gregor. in lib. de pastoralis cura.

occidendi, oram tantummodo clamidis eius incidit, & de hoc tantillo pœnitentia ductus cor suum percussit. & quamvis eum persequeretur, semper honoravit vivum, & planxit defunctum. A talibus ergo exemplum accipe, & ea quæ sunt pacis & fidelitatis erga dominum imitare. Si quam verò ab eo iniuriam expostulas, rationibus utere, verba probrosa & contumeliosa dimitte, ne verba superba interminabile odium generent; cum superbia humiliet, humilitas exaltet. Vale.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Gilberto Parisiensi archidiacono salutem.

CCXLIX.

Cum actum & consensum ^b pari pœna condemnent apostolus, & per innocentes testes crimina comprobanda sint; non mihi videntur testes sufficere ad convincendam mœcham, quam vivente adultero, timore vel amore publicare vel accusare noluerunt. Quorum etiam quidam lenocinia turpitudinis adulteræ ministraverunt, & ita sicut ipsi nunc testantur, consentientes proculdubio fuerunt: & idèd sicut scitis, de se confessis non ^c est ^c epist. 229. credendum super crimen alienum. Si tamen in aliis honesti sunt, & ex eorum accusatione fama crebrescit & fœdus rumor infirmorum conscientias percutit, cogenda est mulier ut ad arbitrium præsentium de obiecto

Ee .iiij

*quam etiā
probat in ca-
sū necessita-
tu, epist. 252.*

crimine probatarum personarum testimonio
se expurget. Vel si id facere non poterit, can-
dientis ferri examinatione^a innocentiam suam
comprobet. Si hæc causa apud me ita ventila-
retur, ita eam vellem tractari, ita rei veritatem
investigari: nihil præiudicans sententiæ alio-
rum, qui forsitan aliter sentiunt, & talia nego-
cia sæpius discutunt. Val.

*Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesiæ Carnoten-
sis minister, devotam vt patri obedientiam,
debitam vt domino reverentiam.*

C C L.

*b sic vocat
ep. st. 46.*

c al. ad hac.

Quoniam in oculis apostolicæ maiestatis
aliquam piè præsumo habere me gratiam,
ea præsumptione aliquando cum aliqua spe
peto ab eadem sede apostolica etiam ea quæ
videntur esse contra rigorem apostolicum sed
non sunt contra honorem apostolicum: quia
non est indecens sedi apostolicæ cantare Deo
misericordiam & iudicium. Cum ergo oppor-
tunum est, securus pulso ad^b thronum iustitiæ:
cum ratio exigit, cum pia præsumptione pulso
ad thronum misericordiæ. Iudicium sine vlla
disceptatione debet omnis iudex: de misericor-
dia verò deliberandum est, vtrùm expediat an
non expediat. Hæc non ignorantibus scribo,
sed^c ad hoc ista præmittō, vt in quācunque ha-
rum partiū se vertat postulatio mea, aut petenti
iustitia non negetur, aut piè pulsanti misericor-
diæ ianua non claudatur. Quod benè discernere
poterit vestra paternitas, cum summam nostræ

petitionis audieritis, & per præsentēs legatos, adventus sui causam cognoveritis. ^a non ^a *al nonis an-*
vit enim vestra paternitas quāto tempore post ^{tem.}
mortem bonæ memoriæ ^b Anselmi archie- ^b *obiit anno*
piscopi Cantuariensis, ecclesia pastore vidua- ^{Dem. 1109.}
ta languerit; quomodo rex Anglorum bona ^{Pontificatus}
episcopalia in vsus seculares vsurpaverit, quan- ^{13 vita 76.}
to studio episcopalem electionem ibi fieri ^{de quo Edine-}
non permiserit. nunc verò post increpationes ^{rus Anglus}
vestras, post multas episcoporum diocæsano- ^{in eius vita.}
rum admonitiones prætaxata ecclesia consen-
su episcoporum, Rege tandem connivente ele-
git sibi in archiepiscopum Radulfum Rosen-
sem episcopum, virum religiosum & hone-
stum, scientia & moribus clarum. Hic in pro-
pria persona sedem apostolicam visitare se-
cundū ^c maiorum instituta deliberavit. Sed ^c *electi enim*
eum partim corporis debilitas impedit, par- ^{episcopi sole-}
tim periculum Romani itineris deterruit. Mit- ^{bant Romam}
tit itaque prædicta ecclesia vice electi sui reli- ^{proficisci, ut}
giosas personas, & dictis & scriptis obnixè ^{etiam indicat}
postulātes, ut prædictum electum Cantaurien- ^{epist. 254.}
si episcopatu confirmetis, & dignitatem ^d ei ^d *honor pallij*
pallij concedatis. ego quoque affectu fraternæ ^{dicatur epist.}
caritatis & ausu paternæ dilectionis consulendo ^{13.}
rogo, & rogando consulo, ut etiam si ali-
ter fieri non potest, cum aliqua tamen ^e dispē- ^e *cuius usum*
satione languenti ecclesiæ subveniatis, & pro- ^{sapè adprobat}
pter ecclesiæ necessitatem, deinde propter uti- ^{ut epist. 174.}
litatem & honestatem personæ, perentium
supplicationibus aurem misericorditer incli-
netis. Nisi enim medicinalis manus citò sub-
veniat, prædicta ecclesia in veteres ruinas re-

labetur, & vox dilatoria potentium sine modo ultra modum protelabitur. Cùm enim Dominus noster, qui institutor erat sabbati, misericordiæ opera faceret in sabbato, & redargueretur à Pharisæis quòd solveret sabbatum, spicas discipulis vellentibus, eorum murmurationi respondit : *si intellexissetis, misericordiam volo & non sacrificium, nunquam condemnassetis innocentes.* & alibi : *an nescitis quia filius hominis Dominus est etiam sabbati ?* per hoc doctores informans, quia tunc possunt legum^a rigorem propter necessitates ecclesiasticas temperare, quando ipsa legum remissio nihil continet contra fidei veritatem, vel morum honestatem. His exemplis admoniti securè pulsamus ad ianuam^b misericordiæ, credentes non esse indignum si apostolicus præceptum mittentis sequatur aut exemplum. Postremò quantum potest mens humana de alieno corde pensare, sanum nobis esse videtur consilium, ut eum paternè suscipiatis, quatinus vos liberalem filium & fidelem vobis adoptasse gaudeatis. Valete.

Matt. 12.

Marc. 2.

^a vide epist.
214.

^b Chrono dicit
epist. 258.

*Manassæ Dei gratia Meldensium episcopo, Ivo humilis
Carnotensis ecclesiæ minister salutem & ser-
vitium. C C L I.*

Q uæsitum est nuper à parvitate mea ex parte abbatisse Iotrësis monasterij, vtrùm deliquerint presbyteri, qui cuidam ægroto ex consuetudine post prandium vomenti^c viaticum dare non fuerunt ausi, eodem ægroto

^c ca. si quis de
conf.

confulente vt differrent in crastinum, quatinus hoc sacramentum ^a ieiunus acciperet, & ^a ca. legitimus de consecr. dist. 2. ei sacramento debitam reverentiam pro viribus ^b exhiberet. quo audito languentis pietatem laudavi, & presbyterorum diligentem negligentiam in quo reprehenderem non inveni. Pius fuit in hoc languentis timor, pia fuit medicinæ ^c dilatio. In utroque ergo non fuit culpabilis negligentia, sed salubris & cautata diligentia: vbi nec medicus suo defuisse videtur officio, nec moriens divino caruisse beneficio. Vnde Augustinus de acceptione eucharistiæ ita scribit: *Faciat unusquisque quod se eundum fidem suam piè credit esse faciendum. Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam se alteri proposuit Zachæus & ille Centurio, cum alter eorum gaudens in domo sua suscepit Dominum, alter dixerit, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. ambo saluatorem honorificantes, quamvis non vno modo, ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti.* Moneo itaque dilectionem vestram, vt rei veritatem investigetis: & si ita se veritas habet, nullum inde scandalum in ecclesia faciatis, ne aut nimix imputetur simplicitati, aut alicui occultæ cupiditati. Valete.

Radulfo Dei gratia Remorum archiepiscopo, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, salutem & servitium.

CCII.

Ausu caritatis mitto paternitati vestræ præsentium latorem canonicum beati

Quintini, bonæ spei fratrem, ut pro Dei amo-
 re & nostro negotium propter quod paterni-
 tatem vestram visitavit, diligenter attendatis,
 paternè dirigatis, quantum salva iustitia fieri
 potest, auxilio & consilio sustentetis. habet
 enim præsens frater sororem quandam coniu-
 gatam, quam per coniecturas suspectam ha-
 bet maritus suus de adulterio, non in adulte-
 rio deprehensam, non testibus convictam, nec
 ab aliquo accusatam. Cùm ergo ita res se ha-
 beat, maritus tamen huius mulieris thorum
 coniugij deseruit, & debitum coniugale sub-
 traxit. Quod audiens pater generum suum
 convenit, & causam cur hoc faceret, diligen-
 ter inquisivit. qua audita voluit filiam suam
 de obiecto crimine iureiurando purgare: &
 insuper præcipiti voluntate & sine consilio
 addidit, quòd mulier examinatione^a canden-
 tis ferri parata esset comprobare quod nun-
 quam fuerit cum prædicto viro una caro, de
 quo orta erat tam flagitiosa suspitio. Paulo
 post ventilata est hæc causa ante iudices ec-
 clesiasticos, quorum quidam dicebant quòd
 in huiusmodi causa non esset admittenda ta-
 lis examinatio, in qua nulla iudiciario ordi-
 ne facta præcessisset accusatio. Alij verò aliis
 ita dissentientibus iudicaverunt, quòd ius-
 ta esset ista examinatio quam mulier obtu-
 lerat ex suo iudicio, non attendentes quia
 nemo^b debet tentare Deum suum, quandiu
 habet quid faciat. Tunc enim tentat homo
 Deum suum, quando postposito ordine iudi-
 cuario per examinationem candentis ferri vel

^a confer epist.
 280.

^b ex S. Au-
 gustino, epist.
 74. suprà.

aquæ ferventis divinum requirit testimonium.

Vnde Stephanus Papa Litberto Magontino

episcopo : *Ferri candentis vel aqua ferventis exa-* *Hac iam re-*
minatione confessionem extorqueri à quolibet sacri non lata epist. 74.

censent canones ; & quod sanctorum patrum docu-

mento sancitum non est , superstitiosa adinventio non

est presumendum. spontanea enim confessione vel te-

stium approbatione publicata delicta habito præ oculis

Dei timore commissa sunt regimini iudicare. occulta

verò & incognita illius sunt iudicio relinquenda , qui

solus novit corda filiorum hominum. Non negamus

tamen quin ad divina aliquando recurrendum

sit testimonia : ^a quando præcedente ordina-

ria accusatione omnino defunt humana testi-

monia non quòd lex hoc instituerit divina,

sed quòd exigat incredulitas humana , sicut

de iuramentis habemus in evangelio : non iu-

rabis omnino. sit autem sermo vester , est est , non non.

quod amplius est , à malo est , non iurantis , sed iurare

cogentis. Cum ergo ita omne iuramentum pro-

hibeat præceptum evangelicum , Paulus ta-

*^a iunge locū
epist. 249.*

Matth. 5.

Hebr. 6.

Ludovico Dei gratia serenissimo Francorum Regi Domino suo, Ivo humilis Carnotensis minister eius
præceptis obedire, cui servire est regnare.

CCLIII.

^a al. dominus.

Dominus ^a Godefridus Ambianensis episcopus, vir religiosus & honestus, nuper Belvaci hospitatus, ad colloquium nostrum pro humilitate sua venit, importabiles misérias suas & angustias quibus à violatoribus pacis vexatur, lacrymabiliter nobis aperuit, & consilium quomodo tanta mala mitigare posset, à me anxie quæsit. Quod cum excederet vires meas, quia consilium sine fortitudine inutile esse solet, hoc vnum mihi præcæteris occurrit, quatinus eum monerem, vt regiam maiestatem adiret, apud quam & consilium inveniri, & auxilij fortitudo valeat sociari. Ex iure ergo fidelitatis & dilectionis monemus & rogamus regiam maiestatem vestram, quatinus lacrymabiles eius conquestiones intentæ aure perpendatis, & cor vestrum aculeis doloris eius suggerente pietate compungatis. *Decet enim regiam maiestatem vestram, vt pactum pacis quod Deo inspirante in regno vestro confirmari fecistis, nullâ lenocinante amicitia vel fallente desidia violare permittatis: ne si vni in hoc maximè principio parcere volueritis, multos in discrimen adducatis, cum è contrario dicat scriptura: pestilente flagellato sapiens sapientior erit, & intelligens^b gubernacula possidebit.* Si ergo pœna malorum utilis est sapien-

pacis publica violatores à rege puniendi.

Prov. 19.

^b prov. 1. in uno v. c. hic leg. tabernacula poss.

ti, multo magis impunitas malorum nocitura est insipienti. Faciat itaque gladius regalis officium suum ad vindictam malorum, ut sicut pios colligit mansuetudine, sic impios coërceat iusta severitate. Sic devotio pauperum pro vestra salute Dominum orabit, & quod à salvatore postulaverit impetrabit. Valete.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, cum debita obedientia devota servitia. CCLIIII.

Pluribus de causis cogit me caritas frequenter pulsare aures vestræ paternitatis, ut mea admonitio vel petitio utilis fiat his qui sedi apostolicæ minùs sunt noti, nobis autem benè cogniti. Non ergo gravet serenitatem paternā per litteras tantum frequens visitatio, quam præsentia corporalis libentiùs exhiberet, nisi difficultas montium imbecillitatem meæ senectutis impediret. Quæ verba prælibavimus, ut importunitatem nostram excusemus, & opportunitatem paterni auditus impetremus. Rogamus enim paternam discretionem vestram pro domno Gaufrido Rotomagensi archiepiscopo, qui tunc tandem impetravit à principe suo Rege Anglorum, ut posset in propria persona sedem apostolicam visitare, ² quā ² *electi enim* tamen non distulit visitare suis temporibus *episcopi tunc* in persona aliena. Non ergo existimamus imputandum contemptui sedis apostolicæ quod *solebant adire Papam, ut* necessitas imperavit, non torpor dissuasit, 250. *indicare epist.*

^a al. Et nos.^b alludit ad

locū luca ca.

4 epist. 31.

non neglectus retinuit : pro eo enim securè
intercedimus , quia personam vtilem & ho-
nestam ab adolescentia sua & ab aliis didici-
mus , ^a & per nos experti sumus. Quia ergo
ad altiorem locum in mensa ^b Domini sui vo-
catus est , gratias Deo referimus , & eum vt
columnam immobilem in domo Dei confir-
mare præoptamus , & apostolicam discretio-
nem nostris desideriis non sine ratione occur-
rere flagitamus. Valete.

*Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister , Radulfo
abbati monasterij sancti Fulciani , patientiam
beati Iob. C C L V.*

^c de quibus
sæpè conquæ-
ritur vt epist.

19.

Iam à longo tempore audivimus langorem
tuum : & tam humanitatis intuitu , quàm
pietatis affectu condoluimus. & si possemus
competenter medicinæ remedia adhibere , pro
competentia locorum & temporum oppor-
tunitate , si curabilem sciremus morbum , li-
benter studeremus aliqua remedia procurare.
Verùm quia intervalla locorum & innume-
rabilium ^c onera negotiorum nos ad hoc va-
care non sinunt ; cùm ipsa præsentia corpor-
alis ad chronicas passiones curandas vix suf-
ficiat , tutius nobis videtur medicinam non
dare , quàm eam inutiliter vel perniciosè mi-
nistrare. Consilium ergo damus vt corpora-
les molestias patienter supportes , quas pro
igne purgatorio severa Dei misericordia tibi
contulit ad purgationem vitiorum , custo-
diamque virtutum. Neque enim credimus
tibi

tibi timendum esse alium ignem purgatorium, si hunc patienter sustinueris, & in gratiarum actione permanferis. De cætero si videris in regimine monasterij te non posse sufficere, nō consulo, vt tanquam arbor infructuosa occupes terram, sed des locum alicui de fratribus, quem congregatio regulariter elegerit, qui & monasterium regat, & tibi in quieto loco quādiu vixeris filiali caritate seruiat. Vnctionem verò quam semel accepisti, non æstimo ^a repetendam: quia secundum institutum apostolicæ sedis, genus est sacramenti. Qui autem sacramenta Christi, & ecclesiæ repetit, iniuriam ipsis sacramentis ingerit. Vnctio enim infirmorum publicæ pœnitentiæ est sacramētum; quam non esse repetendam sicut nec baptismum testatur Augustinus, ^b testatur Ambrosius. Augustinus in epistola ad Macedonium: *hac de tortâ cautē salubriterque provisum est, vt locus illius humil-* ^{sa. nihil de pœnit. dist. 3. sed repeti posse hodie definitum Concilio Tridentini sess. 14. cap. 3.} *limæ pœnitentiæ semel in ecclesia concedatur, ne medicinalis vilis minus utilis esse agrotis videatur; quæ tantō magis salubris est, quanto minus contemptibilis fuerit.* ^{videntur hac de tortâ nec pertinere ad vñctionē de qua Iacobi. 5. ca. quāvis. distinct. 50. Et eod. de pœnit. distinct. 3.} *Ambrosius in secundo libro de pœnitentia: sicut est vnum baptismus, ita & vna pœnitentia, quæ tamen publice agitur. Nam cotidie nos debet pœnitere peccati. sed hæc delictorum leviorum, illa graviorum.*

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister, fratri
Rainardo, salutem & dilectionem.

CCLVI.

Novit dilectio tua quia primitivæ ecclesiæ formam sequi desiderans, vt prudens
Ff

*Indic. 16.**^a al. alia.**^b sic dixit solitudinē mentis epist. 219.**Psal. 7.**^c al. quavis*

Nazaræus in ecclesia beati Ioānis Baptistæ professus es sanctitatem, professus communiter vivendi societatem, & tanquam ^a aliqua lucerna in domo Dei ad incrementum propositi tui lumen verbi minus doctis ministrare cœpisti. Nunc verò ut audio nescio quo spiritu fasciante, derelicta sociali vita non sine scandalo infirmorum ad eremum convolare deliberas, ubi tantum offeras sacrificium turturum, postposita oblatione columbarum. Qua in re pēlare debet prudentia tua, quod Christus caput tuum, quem sequi debent membra cohærentia (quia sicut ipse ambulavit, nos ambulare præcepit) de secreto suo processit ad publicum nostrum, ut caritatem suam nobis commendaret, & suo nos informans exemplo per vitæ vias ad amissam beatitudinem reduceret. Tu verò postposito hoc exemplo communem vitam, cui te devovisti fugere desideras, in qua nullo vento vanitatis impediante solidam gloriam poteris conservare, & in solitudine ^b cordis ascensiones in corde disponere, multisque prodesse verbo & exemplo, & in secretis locis vitam tuam spectabilem magis quam utilem præbere, quod est gloriam tuam in pulverem deducere. Quod si feceris, à voto tuo, à professione tua ex parte cecidisti; & qui tanquam duobus pedibus, id est sanctitate & communiter vivendi societate, per geminam caritatis viam cœperas repedare ad patriam; præciso vno pede, & præclusa vna caritatis via, dum quasi claudus ^c requiris religionis augmentum, timeo ne incurras la-

mentabile detrimentum. Hæc dicens non cōdemno vitam anachoritarum, ^a sed præfero ^{hac de re la-} vitam communiter viventium, qui non tan- ^{tius agit e-} tium sua reliquerunt, sed etiam propriis vo- ^{pist. 192.} luntatibus renunciaverunt, & ita semetipsos secundum evangelicam admonitionem abnegaverunt. Qui si etiam ex obiectu visibilium aliquibus tentationibus afficiuntur; vel non inventa solitudinis opportunitate, vel ecclesiasticorum studiorum occupatione, facile ab huiusmodi suggestionibus liberantur. Vita verò solitaria ideo inferior est, quia voluntaria & importunis cogitationibus plena, quæ tanquam muscæ minutissimæ de limo surgentes volant in oculos cordis & interrumpunt sabbatum mentis. Quare punctiōibus misera mens cruentata perdit decorem illum de quo dicit psalmista, *omnis gloria eius filia Regis ab in-* ^{Psal. 44.} *tus*, cum currens per fantasias & vanas imaginationes ^b suas aliquando ita superatur, ut ^{al. imagines} si opportunitas se offerret, facile in tentationis suæ laqueum laberetur. Nec hoc ex coniecturis dicimus, sed ab his qui experti sunt vera esse didicimus, quos aliquando in communi conversatione hominum vidimus vixisse laudabiliter: sed quando ad solitariam vitam se transtulerunt, ^c ipsos eisdem contentibus novimus fuisse lamentabiliter lapsos. Quod si esum carniū culpas, qui aliquando ^d adhi- ^{al. admisce-} betur mens communiter viventium, considerare debes quia laudabilior abstinētia est sine ^e fœda concupiscentiæ flamma lautioribus ^{c S. August.} cibis utri & non repleri, quàm cum fœda gulæ ^{in ca. I. Et 4.} ^{distinct. 41.}

*Matth. 3.**Marc. 1.**^a inclusa de-
sunt in aliis
v.c.**Genes. 15.**^b al quàm
firmacum
schif.*

flamma vilibus cibis ingurgitari. Sic Ioannes Baptista delectabilibus cibis vtens carnibus locustarum & melle silvestri, laudatus est [à ^a Domino] de abstinentia: Esau verò vili cibo lenticula videlicet ingurgitatus, culpatus est de gulæ concupiscentia. Hæc dicens non te doceo, sed commonefacio vt bonum tuum ita dispenses, vt cùm perfectioni intendis, ne fias scandalum infirmis: quia satiùs est aliquando infirma tolerare, ^b quàm summa cum scismate facere. Possem tibi multa in hunc modum scribere. Sed hæc, & alia caritati conuenientia satis novit prudentia tua. Vale.

*Philippo Dei gratia Trecenti episcopo, Ivo eadem gratia
Carnotensis ecclesia minister, salutem &
servitium. CCLVII.*

*^c sic v.c. an-
tea à parvi-
tate mea.*

Gratias referimus liberalitati vestræ, quòd memor beneficentiæ vestræ dissensionem quæ inter dominum Odonem ecclesiæ S. Georgij priorem, & quosdam fratres sibi commissos orta fuerat per beati Quintini ecclesiam regulariter sedare voluistis, & eosdem dissidentes ad prædictam ecclesiam transmisisistis. Sic enim ^c à paternitate vestra & ecclesia vobis commissum institutum est, vt ecclesia sancti Georgij à vobis ecclesiastica & temporalia beneficia cum debita humilitate recognoscat, ab ecclesia autem beati Quintini regularia instituta suscipiat. Factum est itaque vt imperastis. Venerunt quidam ex dissidentibus fratribus adversus prælatum suum disceptaturi, & sententiam debitam pro meritis accepruri.

Nos autem scientes, ^a quia concordia parvæ res ^a ex Sallustio
crescunt, discordia autem maxima dilabuntur, paci &
 vnanimitati studuimus. Et quia sine eorum
 culpa tanta discordia fieri non potuit, persua-
 simus illis ut à prælato suo pro commissis ve-
 niam peterent, & indulgentiam postularent.
 Quo facto, facta est pax inter domnum Odo-
 nem & præsentis fratres, ^b & condicta inter ^b sic duo v. c.
 præsentis & absentes, ita ut qui cum eo rema- ^{aliis, Et con-}
 nere vellet, remaneret cum subiectione debi- ^{dita. epist.}
 ta. Qui autem remanere nollet, fraterna cari- ^{114. ita est}
 tate servata transiret ad ecclesiam beati Quin- ^{inter nos cõ-}
 tini, vel ad aliquam ecclesiam eidem adiacen- ^{dictum, Et}
 tem cum assensu domni Odonis, & dispensa- ^{epist. 189.}
 tione ^c domni Radulfi abbatis. Reformata ita- ^{iuxta condi-}
 que pace nolimus pati ut alius in labores do- ^{ctum quod}
 mini Odonis intraret, ^d qui ibi diu cum multo ^{precesserat.}
 labore & sudore congregavit quæ potuit, & ^c al. donni.
 pro scientia sua fideliter dispensavit. Si autem ^d al. qui ibi
 zelus domus Dei in nimiam zelotypiam eum ^{dudum cum}
 excitavit monuimus ^e etiam ut temperet ze- ^e al. eum ut
 lum suum, &, secundum apostolum, fiat in- ^{1. Cor. 9.}
 firmis infirmus, & omnibus omnia ut multos
 lucrifaciat. Remissimus itaque eum sub tuitio-
 nem vestram & ecclesiæ vestræ, ut vobis hu-
 militer & obedienter serviat, & à vobis in ne-
 cessitatibus ecclesiasticis paternum auxilium
 fiducialiter petat. Quod postulo à paternitate
 vestra, postulo à filiis vestris, ^f Reinaldo præ- ^f al. Reinal-
 posito & archidiaconis vestris, Petro Drogo- ^{do.}
 ne, Ioscelino, Simone, Odone camerario, ut
 pauperem ecclesiam verbo consolentur, auxi-
 lio tueantur. Val.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis ecclesie Carnotensis minister, dilectionem filij, & obedientiam subiectionis. CCLVIII.

Quoniam apud sedem apostolicam viger misericordia & iustitia, à quibuscumque oppressis humiliter ad eam recurrendum est : ut ibi unusquisque accipiat aut iustum pro rerum veritate iudicium, aut pium pro apostolica moderatione solatium. Vnde flexis genibus cordis supplicamus excellentiæ vestræ, quatinus causam domni Huberti Silvanectensis episcopi, ^a soli audientiæ vestræ reservetis, ^a confer epist. 244. & 103 ubi eum temeraria multitudo non terreat, nulla principum violentia cogat, sed sola veritas secundum testimonium conscientiae suae prolata & probata defendat. Novimus enim quia ^b al donnus Ricardus præteritis annis cum ^b domnus Richardus Albanensis episcopus apostolica legatione fungeretur, quia Trevis ab eodem legato concilium celebratum est, in quo à malivolis & æmulis personis crimen venditionis sacrorum ordinum eidem episcopo obiectum est, sed propter insufficientiam accusantium personarum consentientibus in hoc episcopis, minimè probatum est. Sed prædictus episcopus tanti criminis infamiam cupiens evitare, ad arbitrium legati vestri, sicut testantur qui affuerunt, ^c spontaneus de obiecto crimine se purgavit, & innocentiam suam iureiurando comprobavit. Quo facto intelligimus causam istam iudiciario ordine fuisse decisam, & secundum

^c unus v. p.
ss on anen.

tenorem legum non esse ulterius iterandam. Sed quia finitiva episcoporum iudicia ad apostolicam sedem sunt referenda, finem causæ suæ impositurus, & quæ dixerit per honestas personas confirmaturus, ad ^a thronum ^a sic vocat epist. 250. misericordiæ per nos & per alios sibi benivolos humiliter pulsatur, quatinus sic erga eum observetur iustitia, ut non periclitetur innocentia: quod sine nostra intercessione sedem apostolicam facturam speramus. Sed voluntaria oris nostri approbari ab eâ desideramus. Valete.

Radulfo Dei gratia Remorum reverendo archiepiscopo, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, salutem & servitium.

CCLIX.

Præcepit sublimitas vestra Radulfo abbati sancti Quintini Belvacensis in virtute obedientiæ, ut visis litteris vestris infra quindecim dies exequeretur iudicium ab episcopo ^b Ambianensi de molendino beati Quintini ^b sic v. c. antea albianens factum. Abbas ad hoc respondet se nullum iudicium de hoc negotio audiisse vel subterfugisse: quod tamen si factum fuisset non esset legi consentaneum, cum lex ^c debeat ^c idem scribit epist. 189 esse iusta, possibilis, loco temporisque conveniens, quæ omnia defuisse huic negotio manifestè probat ratio. Non enim iustum est, ut incommoditatem quam sibi infert negligentia abbatis, aut pervicacia, alter reformet: cum abbas studio subterfugiat munire

F. f. iiij

^a In alio v.c.
legitur lenga.

ripas fluuij iuxta prata, de quibus controversia est, præterfluentis. Quæ si munitæ fuissent sicut eas vidimus & sæpè pertransivimus, de aqua quæ redundat in pratis nulla esset controversia. Item iustum non est, vt quod ab omnibus molendinis Belvacensis Leuæ^a committitur, totum in molendum beati Quintini reflectatur. Quæ si ad statum suum pristinum redigerentur, tota hac controversia sopireretur. Abbas enim & quidam monachi sancti Luciani adversus ecclesiam beati Quintini veteres, exercent inimicitias, qui quandiu habuit tutorem & defensorem, ab istis inquietationibus quievit, & per quadraginta quinque annos in quiete possedit. Præterea omnis obedientia possibilis debet esse, & sicut dictum est, tempori & loco congrua. Hæc autem vestra obedientia prædicto abbati cum tanto rigore iniuncta, etiam si per eum iustè esset adimplenda, propter rigorem hyemis & loca palustria nullo modo valet ad præsens impleri: quia nullus operarius in locis palustribus & aquosis hoc tempore prævalet operari. Si ergo per aliquam importunitatem vel surreptionem aliquid à vobis extortum est, rogamus paternitatem vestram, vt considerata rerum & temporum opportunitate cum discretione temperetis sententiam, vt & ecclesia beati Quintini non cogatur molendinum suum ita debilitare vt molendi officium perdat, & monasterium sancti Luciani, sub illis iudicibus qui negocium ordine iudiciario tractant, ius suum non amittat. Val.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesia minister, ^a Stephano ^a huius me-
Regis Cancellario, abundare spiritu consilij ^{minit. 243.}
& fortitudinis. CCLX.

Nuper Aurelianis rediens domnus Galte-
rius Carnotensis archidiaconus intima-
vit mihi fluctuationes cordis tui, & quomodo
anima tua tabescat in malis, quærens quid po-
tissimum de sibi propositis eligat, aut fugiat:
simulque addidit, ut secundum audita dile-
ctioni tuæ responderem, & consilium quod
Deo inspirante sentirem sanius esse, prudentiæ
tuæ rescriberem. Quibus auditis nihil utilius
tibi consulere possum, quam ut iactes cogita-
tum tuum in Domino: quia ipse te ab omni ^{Psal. 54.}
fluctuatione liberabit, & tranquillitatem cor-
dis in te reformabit. Hoc tamen vnum consi-
lium præcipue tibi do, ut voluntatem tuam
voluntati Dei nunquam præponas, sed vocan-
ti te ad agriculturam suam humiliter acquies-
cas, & dicenti tibi in loco humili posito. ^{Luc. 14.}
Ascende superius, minimè contradicas. Quid enim
scis si ille omnipotens medicus hac via honesta
te velit eruere de luto fecis, & confirmare in
petra suæ dilectionis? Non enim terrere te de-
bet, & à bono proposito remove, quod dom-
nus Papa non absolutè respondit petitionibus
tuis, sive de retinendis honoribus tuis cum
episcopatu Parisiensi, sive de Belvacensi eccle-
sia, ut aliter non transferatur ad eam Domnus <sup>Cancellarius Regis
potest simul
esse episco-
pus.</sup>
^b Gualo, nisi eum repetat eadem ecclesia. No-
yi enim consuetudinem Romanæ ecclesiæ, <sup>al. V. valo.
Adi. epist.</sup> 144.

N B. quia non solet neque vult decretis suis patentem
al. dispensatione. iun- obviare. Solet autem ^a dispensatoriè multa in-
ge can. san- firma tolerare postquam patrata sunt, tam pro
setiam. cau. locorum necessitate, quàm pro personarum
35. q. 9. idem utilitate & honestate. Neque aliter cogendus
repetit epist. est summus pontifex contraria sibi scribere vel
231. facere, ne cogatur dicere illud apostolicum: *si*
Gal. 2. *quid destruxi, iterum aedifico, praevaricatorem me con-*
stituo. Hæc attendens fiducialiter ascende su-
 perius: quia cum ascenderis, tolerantiam quam
 nunc absolutè non impetras, tum pro tua stre-
 nuitate, tum pro multorum te diligentium
^b *mediatione, quantum res temperari poterit,*
hic duo v. c. ^b *salva honestate Romanæ ecclesiæ quod quæris,*
in al. medi- *ut credimus, impetrabis.* Val.
izatione. su-
pra epist.
180. eo me-
dianse.

Henrico Dei gratia excellenti Anglorum regi, Ivo hu-
milis ecclesiæ Carnotensis minister, sic florere
in regno terreno ut perfruatur aeterno.

CCLXI.

Quoniam fama vulgante gloria vestra lon-
 gè latèque diffusa est, oportet ut quod de
 liberalitate vestra fama prædicat, rerum veri-
 tas in se contineat. Sic enim verum possidebi-
 tis regnum, si & vos ipsum benè regatis, &
 subditos vestros virga iustitiæ ab iniquitate re-
 vocetis. Hæc est enim vera gloria Regum, se-
 qui formam summi Regis, cui per psalmistam
Psal. 44. dicitur: *Virga directionis, Virga regni tui: dilexisti*
iustitiam, & odisti iniquitatem. Hæc idcirco præ-
 libavi excellentiæ vestræ, quoniam audivi vos

quandam filiam vestram cuidam ^a nostro pa-
 rochiano, Hugoni videlicet filio Gervasij, des- ^{a itq ex v. s. male anteed}
 ponfasse. Quos quidem parentes eorum gradu ^{vestro, hunc}
 consanguinitatis esse testantur genitos, vt in- ^{propter pa-}
 ter se nuptias contrahere non possint, nisi in- ^{cem viola-}
 cestuosas, & idèò illicitas. Quod minimè de- ^{tam excom-}
 cet regiam maiestatem, culpam videlicet in se ^{municatum}
 admittere quam in aliis debet legum severitate ^{postea refert}
 punire. Vnde pro reverentia & dilectione vera ^{epist. 266.}
^b magnitudinem vestram præmonitam & præ- ^{b al. vestra}
 munitam esse cupimus, vt honestè dum fieri
 potest, tales nuptias fieri non permittatis, ne
 tale coniugium si contra leges præsumatur, per
 leges dissolvi mereatur. Quod enim dicimus,
 non ex coniecturis facimus, quia præ manibus
 habemus scriptam genealogiam, quam scribi
 fecerunt nobiles viri de eadem tribu progeni-
 ti, & parati sunt ante iudices ecclesiasticos ean-
 dem genealogiam in tuto loco computare, &
 secundum legum instituta probare. Misi ita-
 que vobis eandem genealogiam à trunco suo
 inchoatam, & vsque ad prætaxatas personas
 computando descriptam: quatinus ea perspe-
 cta rei veritatem discutiat, & prudenti con-
 silio ab illicita copulatione prædictas perso-
 nas desistere faciat. Non enim poterimus à
 legum tramite deviare, si viderimus paro-
 chianum nostrum maximè in pacto coniu-
 gali aliquod nefarium perpetrare, dicente apo-
 stolica sententia: *Incestis coniunctionibus nihil*
venia reservamus, nisi cum incestum separatione ^{citat epist.}
sanaverint. ^{225.} Cum enim revereamur tempora-
 lium regum potentiam, magis nos revereri

^a *al. V. vi-
lelmus*

^b *vide V. vi-
lelmum Ge-
miticensem,
lib. 7. de du-
cibus Nor-
mannis, cap.
35. & 36.*

oportet æterni regis omnipotentiam : vt sic reddamus quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Dei sunt Deo. Genealogia autem vt dicitur sic se habet. Gonnors & Seufria sorores fuerunt. Ex Gonnors exivit Richardus. Ex Richardo Robertus. Ex Roberto ^a Gulielmus Rex. Ex Gulielmo Henricus Rex. Ex hoc Rege ista quæ datur filio Gervasij. Item ex Seufria exivit Ioscelina. Ex Ioscelina Rogerius de monte ^b Gummeri. Ex Rogerio Mabilia soror Roberti Belimensis. ex Mabilia, Mabilia vxor Gervasij. Et ex ista Mabilia, Hugo filius Gervasij cui ista datur.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesie minister, Pontio Venerabili Cluniacensis monasterij abbati, salutem & dilectionem in Domino.

CCLXII.

^c *Ivonis
enim tempo-
re vigeat
adhuc secta
Berengarij.*

Quæsiuit à me tanquam divinatorum secretorum diligenti scrutatore diligens dilectio vestra, cur inter verba sacramentorum in consecratione dominici calicis positum sit mysterium fidei: cum Dominus inter mystica cœnæ verba dans discipulis corpus & sanguinem suum hæc verba non posuerit, nec aliquis evangelistarum evangelicis verbis à se dictatis hæc interseruerit. Nunc ergo cur in canone hæc verba posita sint videamus: deinde vtrum ab evangelistis prætermissa sint, vel alicubi æquipollenter admissa, manifestè considerare poterimus. Scandalizati sunt enim, & ^c adhuc scandalizantur multi infirmi, quomodò sub

specie elementorum sumatur corpus & sanguis Christi, cum sensus humani nihil aliud renuntient nisi colorem & saporem panis & vini, propter quorum dubietatem positum esse credo in canone mysterium fidei, tanquam dicatur: sacramenta quæ vides in altari, æstimanda sunt non specie, sed fide. aliud enim renuntiant oculi exterioris hominis, aliud tibi affirmant mentis oculi. Sic cum Dominus dixisset discipulis suis aliquanto tempore antequam celebrasset novissimam cœnam cum apostolis: *Ioan. 6.* *nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, multi ex discipulis abierunt retrò dicentes, *Durus est hic sermo*, putantes quòd præciperentur carnes eius sumere aut elixas in lebetibus, aut assas in verubus & sanguinem cruentum sorbere in calicibus. Dominus itaque ne hic error offenderet omnes, alios qui remanserant his verbis instruxit, qualiter intelligendum esset quod dixit: *Verba quæ locutus sum vobis spiritus & vita sunt*: tanquam si diceret: verba quæ locutus sum vobis, spiritualiter intelligere debetis. Cibus de quo loquor vobis, non est esca ventris, sed cibus mentis. Si hæc verba Domini diligenter attendamus, mysterium fidei quod in consecratione calicis Domini positum est, eandem sententiam continere videbimus, nec aliunde canonis inserta, nisi ex verbis dominicis assumpta cognoscemus. De prima quæstione vestra respondi quod sentio, sine melioris sententiæ præiudicio. De cætero Melchisedech cõmemoratum inter sacra mysteria non

heb. 7.

** ita ex v. c.*

*b intelligit
decretum,
cuius prolo-
gus habetur
inter has
epistolas sub
numero
288.*

** nunc pri-
mum editur.
habetur etiā
in fine anti-
qui cod. S.*

*Vict est au-
tem eiusdem
planè argu-
menti cum
sequente
epist. 264.*

*conferatur
cum epist.
137 qua ad
Belvacensem
scripta est.*

aliū intelligo, quā ipsum Regem Salem, cuius sacerdotium commendat apostolus. quia antequam institutum fuisset leviticū sacerdotium in oblatione panis & vini, præmonstravit nobis novi sacerdotij formam, sicut in Abel sacrificio præfiguratam videmus ^a innocentiam, & in oblatione Abrahæ commendatam videmus obedientiam, quorum omnium commemoratio ad hoc valere probatur, ut sicut prætaxati patres Deo placuerunt per fidem futurorum, ita nos placere studeamus per fidem exhibitorum, & ita probetur vna esse fides legis & evangelij, vmbra & veritatis: licet aliis & aliis præsignata sint figuris cum essent futura, manifestis comprobata documentis cum essent præterita. Possent hæc latioribus verbis explicari: sed hæc pauca sufficere videntur sapienti. Collectiones ^b canonum quos à me postulatis, & opuscula mea quæ his addi voluistis, in monumentum dilectionis per domnum Ernaldum modò monachum vestrum, olim clericum nostrum, transmisi vobis. Val.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister Belvacensis
ecclesie fratribus stare in adversis & resi-
stere perversis. CCLXIII.*

Recitata in mediū ^{*} vestra calamitatis epistola, nobis ex materia litterarum materies orta est lacrymarum. Siccis enim oculis legere non potuimus exilium vestrum, infestationes burgenſium, domorum spoliationem,

terrarum invasionem : in quibus omnibus fuit
 imperus non ratio, & prævaluit æmula clerico-
 rum laicalis præsumptio. Cessare quidem à di-
 vinis^a iustè vel iniustè, quid ad regem pertineat
 non videmus. Excessus enim clericorum si^a *ecclesia
enim Bel-
vacensis
suspensa erat
à divino ser-
vitio, epist.
264.*
 contigerit, non est vindicandus potestate sæcu-
 lari, sed canonico iudicio puniendus est, & cen-
 sura episcopali: cum tamen in huiusmodi inter-
 dicto nullus sit excessus, nihil præproperè fa-
 ctum, nihil videatur esse præsumptum. Vos er-
 go fratres Karissimi, quia scriptum est, *beati qui
persecutionem patiuntur propter iustitiam*, nolite turba-
 ri, nolite terri. Deus enim in cuius conspectu *Matth. 5.*
 intrat gemitus compeditorum, ecclesiam suam
 & si tribulari permittit, tamen nondimittit. Vi-
 dete igitur dilectissimi, videte ne pro amissione
 rerum vestrarum, quod valdè timemus, deficiat-
 is. Amor enim pecuniæ parit defectum, defe-
 ctus opprobrium: quod nullatenus evadere po-
 testis, si laicorum pedibus colla supponatis. Et
 si honor ecclesiæ per vos periclitatur, si rigor
 iustitiæ per vos ad nihilatur, exemplum erit om-
 nibus vobis quidè dedecorosum, aliquibus verò
 periculosum. absit autem ut ecclesia Belvacen-
 sis, quæ floruit inter alias, tanti dedecoris nota
 decoloretur, absit ut libertas ecclesiæ per vos
 in servitutem redigatur. nos quidem indubi-
 tanter fratres Karissimi, nos quidem pro facul-
 tate nostra & pro voluntate vestra in omnibus
 & per omnia vobiscum sumus, & nos & nostra
 vobis offerimus, & rebus^b consequimini si^b *consequi-
mini.*
 vultis quod voce promittimus. Valet. Ange-
 lus pacis vobiscum.

Ludovico Dei gratia serenissimo & dulcissimo Regi
 Francorum domino suo, Ivo humilis ecclesiæ Car-
 notensis minister, in eo regnare, cuius
 regnum est sine fine. CCLXIII.

^a al. potestatem.

^b in uno v. nec nimis erectus iustitia rigor.

^c al. ferirēt.

^d confer cum epist. pracedente, 263.

^e al. regia potestas.

Quoniam regiam ^a sublimitatem libram
 convenit tenere pietatis & iustitiæ, sic
 oportet condiri iustitiam ex pietate, ut nec in-
 discreta pietas in subditis nutriat insolentiam,
 nec ^b nimius iustitiæ rigor opprimat innocen-
 tiam. Sic enim constat antiquorum regum flo-
 ruisse & viguisse potentiam, ut aliquando pec-
 cata humilium subditorum dissimularent, ali-
 quando tanquam filiorum ferula corrigerent:
 contumaces verò erectos districta animadver-
 sione ^c punirent, quatinus pœna redderet sub-
 iectos, quos impunitas & patientia faciebat
 erectos. Quibus prælibatis supplico excellen-
 tiæ vestræ flexis genibus cordis, ut in hoc ap-
 pareat me obtinere gratiam in oculis regiæ
 maiestatis, quatinus pro Dei amore & nostro
 ita & clerum & populum ^d Belvacensem pro
 temeritate interfecti hominis tractare studea-
 tis, ut & innocentia non gravetur, & temeritas
 incauta per surreptionem diabolicam concita-
 ta non superbientium ultione feriatur, sed pœ-
 nitentium virga corrigatur. Non enim decet;
 sicut dictum est, regiam moderationem a quo
 modo tractare subiectos: ne sub specie corre-
 ptionis subrepat furor crudelitatis, & immo-
 deratus terror dispergat in omnem ventum pò-
 pulum hactenus dilectum, à quo potest ^e regia
 maiestas

maiestas præ cæteris vrbibus Galliarum honestum habere servitium. Quod si in hoc non acquiescit consilio meo & precibus meis vestra sublimitas, hoc saltem à maiestate vestra impetrare satagit humilitas mea, ut consilium vestrum communicetis ecclesiasticis & honestis personis, quæ absque malivolentia & amore vltionis velint & valeant sanum dare vobis consilium, non ad dispergendum & conterendum populum, quod crudelitati adscribatur, & post tempus factum vestrum pœnitentia commitetur. Si qua verò adversus decanum vel clericum vobis est controversia, moneo & consulo, ut vnamquâque personam iuxta ordinem suum examinari faciatis, & sub iudicibus ecclesiasticis causam cuiusque terminetis. Ita enim Regia maiestas in nullo minuitur, & cuique personæ suum ius conservabitur. De divino^a autem^a ut ep 266. servitio, à qua mater^b Belvacensis ecclesia^c sic vocat e. suspensa est, consilium sanum mihi minimè videtur^d piff. detur: quia iste rigor alibi minimè servandus est, nisi ubi culpa sacrilegij, vel violatæ pacis^e aliter vindicari non potest. Valete. ^e ut in fin epist. 50.

Ludovico Dei gratia dulcissimo & serenissimo Francorum Regi, temporali domino suo, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesia minister, in eo vivere & regnare per quem Reges regnant. CCLXV.

Suggestum est excellentiæ vestræ quod clerici Carnotensis ecclesiæ ius præpositorum suorum minuant, & quod longo usu possederunt eis auferant. Vnde suadeo serenitati vestræ,

Gg

^a coniunge
epist. 271.

^b Paschalis,
ut indicat e.
pist. 271.

^c quia dice
bani hoc pri-
vilegium ec-
clesia factū
contra iura
regis & ideo
regem sedm
serant, ut
ait ep. 271.

ne credatis omni spiritui, maximè sua quèrenti,
& non què sunt Iesu Christi. Non enim minui-
tur aliquid de iure præpositorum vel aufertur,
^a sed apostolica auctoritate interdicuntur eis il-
licitæ angariæ, & pauperum vexationes, quas
non tantum clericis, sed nec laicis licet exerce-
re vel exigere. Quod cū ex relatione clerico-
rum more ecclesiastico peruentum sit ad aures
apostolicas, ne illicitæ angariæ ampliùs in pau-
peres ecclesiasticos fiant, Papa ^b sub anathema-
tis vinculo prohibuit, & quod prohibuit scri-
pto firmavit. Non potest igitur decretum apo-
stolicum inconsulto apostolico vel à me, vel ab
aliqua persona, sine periculo ordinis sui destitui
mutari vel minui. Vnde flexis genibus cordis
supplicò excellentiæ vestræ, vt super admoni-
tione vestra congruas mihi & ecclesiæ detis in-
ducias, donec transacto fervore canicularium
dierum possint legati Carnotensis ecclesiæ ad
sedem apostolicam mitti, & permittente sede
apostolica conservata iustitia & remota paupe-
rum oppressione, sine periculo ecclesiæ vestra
voluntas adimpleri. Interim autem rogo &
moneo regiam maiestatem vestram, vt cum ec-
clesia pacem habeatis, nec de peccato alieno
peccatum vestrum cumuletis. Decet enim re-
giam maiestatem regiam viam tenere, nec cupi-
dorum ambitionibus aures ^c aut linguam incli-
nare. Sciatis enim quia de iure præpositorum ni-
hil volo minui, vbi eis iustitia & quieta possessio
legitimè poterit suffragari. Valeat & vivat per
longa tempora virtus & gloria vestra.

*Omni Dei gratia Prænestino episcopo & sanctæ sedis
apostolicæ legato, Ivo humilis ecclesiæ Carrotensis
minister, obedientiam & salutem.*

CCL XVI.

Sicut visito præsentiam vestram per legatum
& litteras, lic visitare propria persona, ni-
si adhuc detineret me ex longa infirmitate cõ-
tracta debilitas. In primis itaque suggero sim-
pliciter incedenti vestræ sollicitudini, vt non
credatis omni spiritui. Suasit enim Hugo ^a fi- ^a *cuius men-
tio epist. 261*
lius Gervasij propter violatam pacem se esse
iniuste excommunicatum, & terræ patris sui
iniuste divinum ^b officium esse interdictum: ^b *ut ep. 264.*
quia dicit ea die quâ vocatus erat ad iustitiam,
se à domino Rege suo fuisse detentum. Quæ
excusatio adversus pacem violatam apud nos
nullius momenti est, quia Rex & princeps hæc
licentiam dederunt militibus suis, vt absolu-
tam fidelitatem iurarent paci & iustitiis pacis
infra septem dies, quibus moniti essent se ven-
turos ad iustitiam, nisi eos detineret aut pro-
prij corporis invaletudo, aut propriæ personæ
violenta detentio, nec Rege excepto nec Do-
mino. Vnde si prætaxatum Hugonem sine sa-
tisfactione absolverem, haberent me parochia-
ni mei sicut ethnicum & publicanum, & ille
cuius bona diripuit, vsque ad novissimum qua-
drantem totum quod amisit à me repeteret, &
de me & de meis quàm gravius posset talionem
exigeret. De cætero supplico sanctæ sollicitudi- ^{confer epist.}
ni vestræ, vt ad terminandam causam quam ^{267. & 268}

G g ij

*monachi ca-
mentarij.*

NE.

^a *Papa Gre-
gorij. septimi
epist. 274.*

tertio calendas Septembris inter me & abbatem maioris monasterij statuistis, latus vestrum maniatis prudentibus & religiosis personis, quæ nec falli quærant nec fallere, nec precio vinci nec precibus. In hoc enim monachi confidunt, quod multis multa & magna promittunt. Ut autem huius rei noveritis veritatem, breviter vobis aperiā, latiùs vobis dicturus vel scripturus, si Deus dederit opportunitatem. Hæc enim ecclesia, in municipio quod Curvavilla dicitur sita, à fundatore suo in honore sancti Nicolai canonico ordini fuit deputata: & hæc prædicti fundatoris devotio, episcopali auctoritate, & anathematis severitate roborata. Defuncto autem fundatore successor eius nomine Ierogius ascivit quosdam monachos camentarios, quorū monasterio promisit se daturum prædictam ecclesiam, si muro munirent prætaxatum municipium. Quod audientes monachi maioris monasterij, qui in vicina quadam cella morabantur, nolentes habere alterius monasterij monachos sibi vicinos, inconsulta Carnotensi ecclesia, cuius iuris est prætaxata ecclesia, non tantum canonicali iure, sed etiam parochiali acceptis à Ierogio duabus præbendis, ecclesiam illam contradicentibus clericis loci illius invaserunt: nec tamen communionem canonicorū, nisi quorundam assentatorum habere potuerunt. Vnde quidam ex illis religiosus & litteratus nomine Robertus, cum quibusdam aliis dominum Hugonem Dientsem episcopum adiit, qui tunc erat ^a sedis apostolicæ legatus, & in auribus eius pri-

vatum & publicè clamorè de hac invasione ventilavit: qui acceptis litteris à legato domum rediens, prædictis monachis prædictæ ecclesiæ invasionem per has litteras interdixit. Illi verò infra præscriptum terminum ecclesiam dimiserunt, & de cætero per triginta & duos annos aut eo ampliùs, absque synodali reclamazione quietam reliquerunt. Nunc verò cum ordinem canonicum non dissipare, sed in melius in ipsa ecclesia consensu clericorum studerem promovere, monachi dæmonijaca invidia moti voluerunt in alienam messem falcem mittere, & me episcopali iure private. Quod verò dicunt hanc ecclesiam ab antecessore meo eis fuisse concessam, quicquid dicant, Carnotensis ecclesiæ cuius ipsa membrum est, ignoravit; & quod ibi invaserunt illo minime reclamante vel adjuvante amiserunt. Hæc breviter scripsi; ut ad defendendam veritatem arctius vos acqungatis, & clericalis ordinis, in quo estis, quantum potestis, ruinas relevetis. Valete.

de quorum violentia conqueritur epist. 268. & de calūnijs obprobriis ep. 274. de quo ep. I. & 2.

similis loc. eius epist. 36

Cononi Dei gratia Prænestino episcopo, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesiæ minister, de votam & debitam legatis apostolicis obedientiam.

CCLXVII.

Invitavit me sollicitudo vestra ad agendam causam vel per me vel per vicarios meos de ecclesia sancti Nicolai adversus monachos maioris monasterij, quæ sita est in municipio quod Curvavilla dicitur: quam aliquando

G g ii

contra iura ecclesiastica occupare præsumpse-
^a *Can. vides* runt. Sed secundum legum ^a tramitem, quod
^{dist. II.} ab eis contra leges præsumptum est, præcipien-
^b *al. donno.* te legato apostolico ^b domno Hugone Dienfi
^{is fuerat le-} episcopo, per leges dissolutum est. Hanc igitur
^{gatum in Gal-} causam idcirco tractandam suscepi, quia in pro-
^{lis sub Papa} pria persona me eam posse tractare putavi.
^{Gregorio se-} Nunc verò quia adhuc equitare vel vehiculum
^{primo. ex ep.} aliquod sustinere non valeo, supplico sanctitati
 274. vestræ, quatinus ita sincerè tractari faciatis cau-
 sam istam, ut propter insufficientiam vicario-
 rum nullum præiudicium patiatur absentia
 mea, sed potius si necessarium fuerit, secundum
 tenorem canonum, congruo loco vel tempore
 expectetur præsentia mea. Quicquid enim
 monachi dicant, si præsens essem, probarem ir-
 refragabiliter nihil monachos illos in prædicta
 ecclesia habuisse nisi per invasionem, partim
 clericis de loco suo expulsis, partim commina-
 tionibus territis, partim graviter percussis; nec
 firmamenta ^c chartarum habere sive de apo-
^e *al. cartarū.* stolica manu, sive de episcopali, nisi extorta
^d *sequeutia* per subreptionem ^d Sic ergo in hac causa solli-
^{addita sunt} citudini vestræ providete, ut cum fama huius
^{ex v. c.} rei longè latèque sonuerit, honor sit Dei & san-
 ctæ romanæ ecclesiæ. Valere.

^e *al. V vilel-*
mo Catalau-
nensi.

*Episcopus Ivonius Belvacensi, Gulielmo Catalaunensi,
 Gaudefrido Ambianensi, Clarebaldio Silvanectensi,
 Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis minister, spiritu scien-
 tiæ & pietatis, & zelo iustitiæ abundare.*

CCLXVIII,

Cum secundum decretales paginas & scita
 canonum omnes controversiæ ecclesiasti-

et in locis in quibus ortæ sunt primò sint dis-
 cutiendæ, & nisi appellatum fuerit terminandæ;
 abbas maioris monasterij postposito ordine iu-
 diciario, contempta fraterna caritate, & iniu- *confer epist.*
 stum & in ordinatū clamorem de me derulit ad *267. & 274*
 sedem apostolicam, qui nullam feceram ei in-
 iuriam, immò iudicio ecclesiæ mihi commissæ,
 præsentē ^a Gualterio archidiacono & Hugonē ^a *al. Gautero*
^b subdecano cum pluribus aliis omnem obtu- *b sic v. c. an-*
 leram iustitiam. Vnde in auribus domni Car- *ted, subdia-*
 dinalis & vestris & totius huius conventus hāc *cono. subde-*
 primitus expostulo iniuriam. Quæ de re si di- *cari memi-*
 lata vel denegata mihi fuerit iustitia, vt res non *nit ep. 54. &*
 ad ordinem redigatur, longè latèque clamabo *204 vt etiā*
 dictis & scriptis, quia ægrotanti & imperum *subdecania*
 monachorum ferre non valenti infertur vio- *epist. 181.*
 lentia. Hæc enim causa præcepto domni Hu-
 gonis Diensis episcopi, quondam sedis aposto-
 licæ legati, in ^c concilio Exolidunensi me præ- *c cūdm etiā*
 sente & audiente cum quibusdam aliis Carno- *mentio epist.*
 rensis clericis præcisa est. Et ideo si in causa *181.*
 non essemus, cū cæteris episcopis canonicè iu-
 dicaremus quia vltius repetēda non est. Quod
 autem dico, honestarū personarum testimonio
 comprobari potest, quæ clamorem canonico-
 rum ecclesiæ de qua agitur, in pluribus concil-
 iis audierūt, & iudicium de removendis ab ec-
 clesia monachis certissimè cognoverunt. Hu-
 ius remotionis testis est etiam tricennalis quie-
 ta possessio, in qua toto hoc tempore canonici
 canonicis in prædicta ecclesia successerunt, nec
 recedentes nec accedentes aliquam canonicam
 calumniam à monachis audierunt. Ego quo-

Gg iiij

^a Gaufridū,
epist. 266.

^b Ivo iā 25
annis episco-
pus Carno-
tensis.

^c al. si. nocet
se fuerit, ita
p.

que totq hoc tricenario nullum clamorem ca-
nonicum apud antecessorem ^a meum, de cuius
concessione confidunt, super hoc factum co-
gnovi, & in viginti quinque annis, ^b quibus in
episcopatu moratus sum calumniam canoni-
cam vel apud me, vel apud concilia provincia-
rum, vel generalia aliquando factam audiui.
Quicquid ergo monachi dicant, hæc sicut à me
dicuntur, ^c si necesse sit, probabuntur. Quibus
possem multa addere, sed ista credo ad defen-
dendam iustitiam meam prudentię vestrę posse
sufficere. Ordo autem rerum gestarum diffusius
in litteris Cardinali missis continetur, quarum
exemplar vestrę sollicitudini transmissi, vt ex
eis veritas certius possit agnosci. Valete.

^d al. Bernero. Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesię minister, ^d Bernerio Ba-
neualensis monasterij abbati & fratribus sibi
commisiss, abundare vltor bu. fraternę
dilectionis. CCLXIX.

^e ut epist.
219. & cor-
dis. ep. 256.

Quoniam divina gratia fratrem præsen-
tium portitorem prævenit in benedi-
ctionibus dulcedinis, vt eundo de virtute in
virtutem, arduas vias patrum studeat sequi, &
post longam cœnobiticę conversationis ex-
perientiam, solitarię quietis dulcedine deside-
ret perfrui, & in solitudine ^e mentis dominum
dominorum in Sion contemplari: non nobis
fraudandus à desiderio suo videtur, sed confo-
vendus & promovendus, vt non frigescat aut
repelcat in eo divini amoris tam pia devotio.
Monemus ergo vt in hoc boni fratris proposito

nulla mentes vestras titillet invidia, neque eius tanta promotio fraternæ famæ videatur esse diminutio, tanquam placere & se præferre studeat in oculis hominum, qui in hoc proposito soli contendit placere patri luminum. Vnde & si non est datum omnibus imitari, nolite tamen adversari, neque extinguere in eo spiritum ardentem & lucentem, & talia desideria suggerentem. Vale.

Turgedo Dei gratia² Abricensium episcopo, Ivo eadem gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister, paracleti consolatione refoveri.

*al. Ambri-
censium. al.
Abrincensium*

CCLXX.

Quoniam cum patitur vnum membrum debent compati omnia membra, auditis tribulationum vestrarum angustiis, compassus sum & condolui. Certum tamen vobis consilium dare non audeo, quod sine offensione aliquius potestatis vos sequi posse non video. Cogit enim vos ex vna parte legatio apostolica sedis, ut præceptis eius obediat: urget vos ex altera regia potestas, ut resistatis. Cum igitur sibi invicem adversentur præcepta apostolica & regalia, sanum consilium nemo vobis dare potest aliud quam quod Susanna dictante spiritu sancto sibi dedit: *melius est mihi incidere Dani. 13.*
in manus hominum, quam derelinquere legem Dei mei: videlicet, ut aut apostolicæ sedi in legatis suis plenariè obediat, aut principaliter ad sedem apostolicam vicarios vestros mittatis, qui ibi pro vobis satisfaciant, & gratiam sedis

^a al. solvere
autem

apostolicæ vobis restituant. Alioquin anathe-
matis vinculum rumpere potestis, ^a solvere non
potestis. In his omnibus ambiguitatibus de-
vobis Dominus spiritum consilij & fortitudi-
nis, ut & sana sapiatis, & eadem fortiter implea-
tis. Valere.

^a inclusa de-
fuit in non-
nullis v.c.

*Paschali Dei gratia summo pontifici [patri & domino suo]
Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, integram
& devotam pro viribus obedientiam.*

CCLXXI.

^b confer
epist. 265

^c l. 2. c. de
episc. & cler.

^d preposito-
rum rapina
velata no-
mine iuris
regij: quibus
ne aures in-
clinaret, mones
regem epist.
265.

Gratias referimus summæ paternitati vo-
stræ, quòd per præsentium latorem per-
spectis litteris nostris, ^b confirmastis optatum
privilegium communi clero Carnotensis eccle-
siæ contra rapacitatem præpositorum, ad com-
pescendam oppressionem ^c ecclesiasticorum
pauperum. Adversus quod duo ex præpositis,
quos præsentium lator cellitudini vestræ no-
minabit, pertinaciter se erexerunt, & regiæ po-
testati ad diminutionem sui regni hoc privi-
legium ^d factum esse suggesserunt, & ita in a-
postolicam sedem si animadvertere velit, ad
perpetuam infamiam suâ graviter deliquerunt.
Vnde pro ipso clero & cum ipso clero flexis
genibus cordis supplico excellentiæ vestræ,
quatinus repetitis scriptis decretum vestrum
corrobores, & qua pœna feriendi sint præsen-
tialiter isti apostolici decreti contemptores,
manifestè & sine ambiguitate verborum, ec-
clesiæ Carnotensi cum terribili gladio ex vtra-
que parte inobedientiam feriente dirigatis. Isti

enim ad hoc Regem seduxerunt quomodo voluerunt & valuerunt, ut minaces litteras adversus clerum mihi mitteret, continentes cum minis quòd bona clericorum sibi accepturus sit ubicunque poterit, nisi privilegium vestrum destruat, & rapacitas præpositorum in pace concedatur. Has itaque litteras excellentiæ vestræ misi, quibus visis in suggestores earum severam sententiam dicteris: quatinus infamiae semper subiaceant, nisi ij qui hac occasione res suas amiserint, eas ex integro recipiant. Ita enim & oppressionem pauperum relevabitis, & ceteros à simili prævaricatione compescetis. De precariis vero, quas iam bis in Carnotensi ecclesia vetuistis, similiter obnixè precamur, ut nunquam mutetur vestra sententia, sed magis confirmetur. quia quando personaliter accipiebantur, oriebantur inde illicita emptio & venditio inter accipientes & non accipientes, & fœda contentio, iræ, rixæ, emulationes, inimicitie, & multa illicita, quæ radicitus evellenda esse ab ecclesia sancire debet vestra excellentia. De cætero & ego & clerus celsitudini vestræ supplicamus de hoc præsentium latore, ut si quid adversitatis ipsi causa huius negocij contigerit, apostolicam manum & vindicem & adiutricem sentiat. Nam cum ante hoc negocium in pace esset, nunc & à Rege & à Comite Carnotensi sub obtentu aliarum occasionum minis atque odiis circumvenitur, nec tamen & se & sua pro ecclesia & pro pauperibus devotè, & misericorditer impendere desistit. Deprecamur etiam, si quid de hoc negocio postulaverit quod præsent

*Ludovicum
ut constet ex
epist. 265.*

*de precariis
can. 4. 5. &
6. can. 10. 9.
2.*

paginula non contineatur, ut ipsum tanquam nos in hac re audiat. Valete.

Reginaldo Dei gratia Andegavensi episcopo, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesie minister, sic gregem sibi regere creditum, ut non tristis neque gemens cogatur aeterno iudici pro rationem reddere. CCLXXII.

Cum nobis sacerdotibus ad hoc dominici ovilis cura commissa sit, ut oves nobis commissas per pascua vitae ducere studeamus; non oportet, ut ovem errantem ita ab unitate gregis irrevocabiliter separemus, quatinus eam devorandam luporum faucibus exponamus. Exigit enim cura nobis commissa, ut potius ovem errantem per devia sequamur, & cum scarificatione, & cruentatione laterum, si necesse sit, per durneta & spineta nos coartemus, ut eam ovili suo restituere valeamus. Quae verba dilectioni vestrae praelibavimus, quia pro quadam parochiana vestra, nomine Maride, rogare sollicitudinem vestram ab domino Gaufrido dilecto nobis, cuius consanguineus est, rogati sumus: quatinus errores & lapsus eius ita misericorditer & discretè attendatis, ut postposita omni simultate, deleta omni rancore, consilium vitae quarentem non abijciatis: sed exemplo summi pastoris, qui peccatricem lacrymantem suscepit, vulnera eius sanare, & ad viam salutis & honestatis eam reducere studeatis. Cum enim vita Domini Iesu & disciplina morum fuerit super terram, tunc rectè per vias vitae incedimus, cum ea vitamur quae eum

^a confer cum
epist. 279.

^b sic ex duobus v. c. male anseu, cum sacrificatio-
ne.

Luc. 7.

^c ut ep. 279.

vitalisse cognoscimus, vel ea^a facimus quæ eum^a *al. imita-*
fecisse didicimus. Plura diceremus, sed pruden-^{mur.}
tiam vestram multiloquij fastidio onerare for-
midamus.

*Cononi Dei gratia Prænestino episcopo, sanctæ sedis aposto-
licæ legato, Ivo humilis ecclesiæ Carnotensis mi-
nister salutem & obedientiam.*

CCLXXIII.

Novit vestra sollicitudo, quia vaccæ quæ
arcam portabant, relictis fœtibus domi
Bethsamis ibant, & cùm pro fœtibus mugien-^{lib. I. Reg. c. 6.}
tes retrò aspiciebant, non tamen à via exorbita-
bant. Quod attendere debet sollicitudo vestra:
quia licet ab obediendia sedis apostolicæ nulla
ratione dissentire velimus, tamen aliquando
fraternæ compassionis affectu, pro fratribus in
tribulatione positis, sedem apostolicam, vel vi-
carios eius compellare compellimur, vt mode-
rato rigore iustitiæ, amicis & familiaribus no-^{confer' epist. 270.}
stris aliquod consolationis remedium impetre-^{b Regis scili-}
mus. Vnde pro Baiocensi episcopo iustis de ^{cet. nam in}
causis nobis amicissimo sollicitudini vestræ ^{tribus vest.}
supplicamus; quatinus excōmunicationem in ^{codd. hac ep.}
episcopos Normanniæ intentatam ita in eo tē-^{habet argu-}
peretis, pro amore Dei & nostro, & cæterorum ^{mentum se-}
pro eo supplicantium, vt si episcopale officium ^{quens de o-}
ei concedere non potestis, saltem introitum ec-^{piscopo qui}
clesiæ ad tempus non negetis. Sub alieno enim ^{dolebat &}
iure^b tanquam sub torculari positus, dolet & ^{gemebat se}
gemit se nihil plus posse quàm permittitur. Vn-^{nihil plus}
de iterum & iterum supplicamus, vt apud vōs ^{posse quàm}
^{Rege permis-}
tebatur.

pro eo nostra valeat intercessio, quàm à nobis non extorquet nisi sola fraternæ caritatis affectio. Valete.

Paschali summo pontifici, Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister, cum plena obedientia plena salutis gaudia. CCLXXIII.

*confer epist.
267. & 268*

*a quorum
invidiam
demoniacā
vocat epist.
266.*

*b simili de re
conqueritur
epist. 219.*

Causæ, quam inter me & abbatem maioris monasterij coram Prænestino episcopo sedis apostolicæ legato fieri præcepistis, præpediente corporis infirmitate interesse non potui: responsales tamen meos & litteras meas calumniosis monachorum ^a obiectionibus obviantes eidem legato vestro & episcopis, quos ad hanc causam tractandam convocauerat, transmissi. Quarum litterarum veritatem cum monachi nullo iudiciario ordine infirmare valuisse, nondum aliquo iudicio prægravati, vel aliqua in eos data sententiâ, non confidentia iustitiæ, sed causa afferendæ moræ, absentem & ægrotantem me ad apostolicam sedem ^b invitaverunt: cum ego per responsales meos obstringere me vellem ad ea infirmanda quæ mihi obiecerant, & ea iudiciario ordine comprobanda, quæ litteris meis iniustis eorum obiectionibus responderam, si infirmitati meæ indulgeretur locus opportunus & tempus opportunum. Ut autem summam veritatis breviter concludam; noverit vestra sanctitas, quia nullam investituram illius ecclesiæ de qua controversia, nec in toto, nec in parte habuerint, nisi per invasionem aut subreptionem. Quæ invasio cum

ad aures domni Hugonis Dienſis epiſcopi de-
lata fuiſſet, qui tunc temporis legatus erat Papæ
Gregorij, miſſis litteris prædictam eccleſiam à
monachorum invaſione liberavit, & canonicis
ibidem ſerviētibus apoſtolica auctoritate quie-
tam reliquit. Ab eo ergo tempore eadem eccle-
ſia nullam inquietudinem, nullum clamorē te-
gitimum, vel in capitulo Carnotenſi, vel in ſy-
nodo provinciali, vel in concilio generali ſuſti-
nuit, ſed ſub ſuo epiſcopo clericis^b viciffim ſibi
ſuccedētibus per triginta aut eo amplius annos
in clericali ordine militavit. Nunc verò cum
vellem eorundē clericorum vitam vel ordinem
ad meliorem ſtatum erigere, monachi adverſus
me ſurrexerunt, & propoſitum^c meum iniuſtis
calumniis impediērunt. Et cum eis nullam iu-
ſtitiam denegaſſem, præpoſtero ſaltu & poſt-
ſito ordine iudiciario ad aures apoſtolicas iniu-
riofam calumniam detulerunt. Flexis igitur ge-
nibus cordis ſupplifico ſanctitati veſtræ, ut hanc
iniuriam meam veſtram reputetis, & intra pro-
vinciā noſtram ſub iudicibus à paternitate ve-
ſtra ordinatis cauſam hanc in loco vicino, in
quo poſſim meam exhibere præſentiam, tractari
& terminari iubeatis, aut monachos cognito
ordine rerum ab iniuſta calumnia ceſſare facia-
tis. Miſi itaque paternitati veſtræ litteras quas
ſcripſi legato veſtro,^d & epiſcopis quos ad hanc
cauſam idem legatus convocaverat, ut in eis ve-
ritatem quā probare paratus eram in loco op-
portuno liquidè cognoscatis, & ita propulſadæ
iniuſtitiz, & defendendæ iuſtitiz melius provi-
dere valeatis. Quæcūque enim de hac cauſa ibi-

*a. ſeptimi ſcī
licet, ut con-
ſtat ex eius
regeſto lib. 9.
epiſt. 15. &
ſeq.*

b. al. viriſſim

*c. ita v. c. an-
ted, meum
multis cal.*

*d. cononi. ex
epiſt. 267*

dem continentur, paratus sum canonicè probare, si imbecillitati meæ indulgeatur locus opportunus & tempus opportunum. Consulatur igitur beatitudo vestra famę suę, vt nullū præiudiciū apud vos fieri permittat senectuti & imbecillitati meę, vel dememorationem ecclesię mihi commissę. De cætero obsecro per viscera paternę misericordię, vt si aliquis clericorum Carnotensium aliqua surreptione à vobis impetrare voluerit vt ei geminetur honor ecclesiasticus, non adquiescatis ne prævaricationi imputetur, & pernitiōsa consuetudo quę abolita fuerat, redintegretur. Sub eisdem precibus commendo paternitati vestrę ecclesiām beati Ioannis Baptistę, & eiusdem ecclesię abbatem præsentium portitorem; vt quod pro necessitate pusilli gregis sibi commissi postulaverit obtineat, vnde religio loci sibi commissi crescat & vigeat. Valete.

*Cononi Dei gratia Prænestino episcopo, sedis apostolica
legato, Ivo eadem gratia Carnotensis ecclesię
minister salutem & obedientiam.*

CCXXXV.

Nuper accepi litteras vestras, continentes excommunicationem eorum qui Nivernensem Comitem ceperunt, vel captioni eius interfuerunt, vel de spoliis eius aliquam partem acceperunt, vel auxiliū in hoc dederunt excepta sola persona ^a Theobaldi Comitis, cui inducias vsque ad octavas omnium sanctorum donastis. Et tamē nisi interim comitem Nivernensem

^aal. Theobaldi.

nenssem reddat, ex tunc eum eidem excommunicationi subiecistis. Has itaque litteras^a Teobaldo Comiti legi & exponi feci, ut audito rigore ecclesiastico fortè apud se cogitaret, vel Deus ei inspiraret, ut prædictum Comitem reddat, & terræ turbatæ, & gravius turbandæ, pacem restituat. Quibus auditis & intellectis miratus est valdè, quod Rex apud iudices ecclesiasticos clamorem de^b eo fecerit, qui nullam ei, cum dominus eius sit, iustitiam denegaverit. Offert itaque se ad omnem iustitiam ante iudices pacis, eo ordine quo rerum gestarum ordo postulaverit, in omni loco ad quem securus suas possit, & in quo securus suas possit exercere actiones, & probare: exacturus tamen priùs iniuriam sibi factam, quod præproperè & inordinatè milites sui excommunicati sint, qui vel nihil in pactum pacis deliquerunt, vel nullam inde iustitiam denegaverunt. Auditis itaque eius responsionibus consilium mihi fuit, ut reverendas personas religioni vestræ transmitterem, qui verba Comitis & hæc & alia vobis referrent: ut de his cum Domino Rege tractetis, & inter eum & Comitem pacem componere studeatis. Ita enim Comes verbis defendit suam innocentiam, & Regis & Comitis Nivernensis exaggerat iniuriam, ut iustam causam habere videatur, nisi iudiciario ordine & invincibili ratione vincatur. Sciat autem vestra prudentia, quia in propria persona me his actionibus præsentassem, si imbecillitas corporis me permitteret equitare, & laborem itineris sustinere. Communicato ita-

Hh

^a al. Teobaldo.^b pacis violatores excommunicari solebant, ut epist. 61.^c al. exercere,

que consilio cum episcopis & iudicibus pacis ita hanc controversiam sedare studete, ut qui ex adverso stat, non habeat quod reprehendat; & pax ecclesiarum & quies pauperum in sua stabilitate permaneant. Dicit enim Comes, quod libenter reddet aut recedet Comitem Nivernensem, si auditis eius rationibus iudices pacis in hoc consenserint, & dictante iustitia iudicaverint. Valete.

Paschali summo pontifici, patri & domino suo Ivo humilis Carnotensis ecclesie minister, debitum & devotum obedientie famulatum.

CCLXXVI.

Quoniam sedes apostolica omnium pie pulsantium necessitatibus occurrit, ab omnibus filiis suis tribulationem patientibus tanquam ad materna viscera consolationis concurritur, ut ab ea lac parvulis, solidus cibus adultis, pro cuiusque necessitate ministratur. Vnde Eboracensis ecclesia in partibus occidentis posita, diu pastore desolata, tam per filios quam per familiares suos ad aures matris suae pie pulsat, ut in tribulatione posita maternae misericordiae viscera inveniat. Elegit enim prætaxis ecclesia venerabilem virum nomine Tustinum^a in archiepiscopum: qui quantum ad personam pertinet, continentis est vitae & honestae famae, & utilis, quantum humana conscientia de alterius vita potest iudicare sanctae Dei ecclesiae. Huius consecratio studiosè dilata est, propter indebitam consuetudinem,

^a fortasse
Turstinum
vel Tursta
num. vide
not.

& contra eiusdem ecclesiæ privilegia, quæ exigit ab eo Cantuariensis ecclesia. Sed quia paternæ discretionis est ecclesiarum contentiones sedare, & pacem inter eas reformare; quamvis ex abundanti facere videamur, paternitati vestræ tamen supplicamus, ut prædictæ ecclesiæ ius suum defendatis, & manentibus in sua stabilitate apostolicis privilegiis electum eiusdem ecclesiæ, in ea dignitate ad quam vocatus est, prout dignus est paternè confirmetis. Valete.

*Ivo humilis Carnotensis ecclesiæ minister^a Aldeberto^a ita habent
Cenomanensis ecclesiæ electo, sincera dilectionis duo antiqui
munus. CCLXXVII. codices, non
Hildeberto.*

Quoniam secundum verba Sapientiæ, *meliora sunt vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula blandientis*; moneo fraternitatem tuam, ut verba mea non graviter accipias, licet aliquantulum caustica & mordacia: quoniam intendunt correptioni non criminationi, purgationi^b non invectioni. Placet equi-^b *al. non in-*
dem mihi temporalis tua profectio, si non sit *pugnationi.*
ab æternitate deiectio, si non illud psalmistæ in
te impleatur: *deiectiones, dum allevarentur.* Audi *Psalm. 72.*
enim de te, quæ mihi sunt dolori & horrori.
Quæ si vera sunt, non poteris populo præbere regimen, sed augere discrimen. Dicunt enim quidā de maioribus Cenomanensis ecclesiæ, qui antea vitam tuam se nosse testantur, quod ultra modum laxaveris rem pudicitie: tantum ut post acceptum archidiaconatum accubante

H h ij

lateribus tuis plebe muliercularum, multam
 genueris plebem puerorum & puellarum. Tu
 autem nosti, quòd probata debeat esse castita-
 tis, qui sublimatur ad fastigium curæ pasto-
 ralis. Alioquin post sacrum ordinem lapsus,
 non solum non debet ad maiorem gradum
 conscendere, sed nec in eo in quo lapsus est
 ordine ministrare. Vnde beatus Gregorius scri-
 bit Ianuario episcopo Caralitano: *Qui post*
acceptum sacrum ordinem in peccato carnis lapsus fue-
rit, sacro ordine ita careat ut ad ministerium
ulterius non accedat. Nosti etiam quòd qui in
 officium ^a pastoris assumitur, pro peccatis po-
 pulorum Dei supplicaturus, Dei & hominum
 mediator efficitur. Dicit autem beatus Gre-
 gorius in moralibus: *in gravibus peccatis quis po-*
situs, dum suis premitur, aliena non diluit. Idem in
 pastoralibus: *cunctis liquet, quia cum is qui displicet, ad*
intercedendum mittitur, proculdubio irati animus ad
deteriora provocatur. Addunt quoque huic calum-
 niæ prætaxatæ personæ, quòd nec earum consi-
 lio fueris electus, nec consensu. Quæ omnia si
 ita sunt, periculosa tibi sunt dilectissime frater,
 & infinitum laborem quantum æstimo pari-
 tura. Vnde consule tibi secundum testimo-
 nium conscientiae tuæ: ut vel honestè & cautè
 cœpta perficias, vel salutis tuæ consulens spon-
 te ipse ^b deficias. Iocundus enim debet esse de-
 fectus, in quo salutis speratur effectus. Vale, &
 de me quantum de amico per omnia iusta &
 honesta confide.

*ca. pervenit
 dist. 50.*

*a in similem
 sententiam
 præclare Pet.
 Blef epist. 15.
 ad Comitem
 electum in
 episcop. Car-
 not.*

*b idem con-
 sulit Rogerio
 epist. 29.*

Roberto Dei gratia Lincolniensis ecclesiæ episcopo, Ivo eadem gratia ecclesiæ Carnotensis minister, assumptis pennis columba in extremis maris habitare. CCLXXVIII.

Quanto de remotiori provincia vicinior fuit vestræ munificentie parvitatis nostræ memoria, tãto amplior à nobis eidem dilectioni referenda est gratia, quæ memoriã humilitatis nostræ nullo merito nostro præcedente pura mente concepit, & operis exhibitione probavit. Vnde si qua nobis divinitus collata est gratia, quæ utilis esse possit aut vobis aut vestris, quod voce promittit affectus Deo donante in rei exhibitione probabit effectus. Si ergo aliquod servitium nostrum placet benivolentia vestræ, per alumnos vestros apud nos morantes, quos tam pro sua honestate quàm pro vestra caritate diligimus, nobis scribite, ut illis mediantibus voluntati vestræ pro viribus satisficiamus, & caritatis vestræ affectum circa nos ^{ut sic v. c. pro} artius astringamus. Interim autem mutuas ^{artium.} orationum manus nobis invicem porrigamus: quatinus emenso procelloso huius vitæ salo, in tuto æternitatis portu sedem collocare mereamur. Valete.

Lisardo Dei gratia Suefionensi episcopo, Ivo eadem gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister, discretionis & misericordiæ visceribus abundare. CCLXXIX.

Præsentium portitor litterarum ad nos veniens vulnus suum tanquam medico de-

H h iij

textit, sed medicinæ remedium tanquam per nos minimè curandus non accepit. Dedimus tamen ei consilium, qualis ei utilis esset medicina, & à quo salubriter expetenda. Obiecit itaque verbis meis se hoc totum fecisse, & à paternitate vestra secundum regularem disciplinam se modum pœnitentiæ expetisse: sed impediēte quorūdam similitate se invenisse non remedium curationis, sed severitatem sectionis. Vnde supplico dilectioni vestre, quatinus aut eum in ecclesia cum regularis disciplinæ satisfactio- ne recipi iubeatis, aut ei in alia regulari ecclesia Deo militandi licentiam impetretis. Non enim conveniens est, vt ovis ^a ab ovili suo expulsa luporum faucibus exponatur, & nimia se- veritate afflicta, abundantiori tristitia absorbeatur. Recogitandus est nobis ille bonus pastor, qui cū malediceretur, non maledicebat; cū percuteretur, non comminabatur; sed patientiam suam proponebat nobis in exemplum, cuius vita ^b nobis proposita est ad eruditionem morum. Ad cuius ovile minimè pertinebit, qui formę vitæ eius imprimi contempserit. Quod si tanquam ovem morbidam eum abijciendum iudicatis, quæ totum gregem contaminet, diligenter examinanda est vobis vita eius & con-

^c alludit ad *adversatio ne viventem* ^c mortificeris, aut mor-
tuum vivere æstimetis. Sed quia non est meum
aut Minervæ sapientiam instruere, aut Mercu-
rij facundiam exornare, summa est petitionis
meæ: quatinus sic ex misericordia iudicium
temperetis, vt nec iudicium conterat, nec mi-
sericordia insolentiam pariat.

^a idem locus
epist. 272

^b vt epist.
272.

^c alludit ad
loc. Ezech.
cap. 13.

*Lesiardo Dei gratia Sueffionensium episcopo, Ivo eadem
gratia humilis Carnotensis ecclesia minister, super
oves sibi commissas pastoralis vigilare
custodia. CCLXXX.*

Archidiaconus vester filius domni Nivelonis Petrofungensis ad nos veniens cum quibusdam honestis fratribus diligenter consuluit parvitatem nostram, qualiter consultis legibus liberare posset sororem suam de infamia quam ei odiose obiicit Sueffionensis Comes maritus suus. Quibus auditis visum est mihi quod non eam iudiciario ordine pulsaret, nec ad legitimam purgationem provocaret. Dicunt enim instituta legum Novellarum, *Iustinianum Novel. 117.* quas commendat & servat Romana ecclesia, *ut liceat matri & avia, cap. 15.* non prius ad pœnam tradendum vel esse convictum, quem maritus suspectum habet, quod velit illudere pudori vxoris suæ, nisi per tres idoneos testes eum ter contestatus fuerit, ut nullum familiare colloquium habeat cum vxore sua in domo sua vel aliena. Quod postquam factum fuerit, si eos de cætero cum tribus idoneis testibus colloquentes in privato loco invenerit, tunc primum potest eos vel ad iudicium provocare, vel pœnam debitam inferre. Alioquin de coniecturis aliquem reum fieri, nec leges mundanæ concedunt nec divinæ: & benè novit prudentia vestra quia inoffensus debet esse affectus accusatorum & testium, ut nihil per similitudinem fiat,

Hh iiij

^a confer
epist. 252.

citatur iam
epist. 205.

Nicolaus 1.
epist. 50. ad
Carolū re-
ceptam fuisse non reperimus.
gem, tomo 3.
epist. sum-
morum pon-
tific.

nec ipse accusator inde reprehensibilis sit unde alium accusat. Quòd vero Comes eam ad examinationem ferri candentis provocat, ^a quia hoc eam sponte obtulisse testatur, vel ad monomachiam, leges ecclesiasticæ potius hoc prohibent quàm iubent. Unde Stephanus Luitberto episcopo Mogontino: *Ferri candentis vel aquæ ferventis examinatione confessionem extorqueri à quolibet, sacri non censent canones: & quod sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventione non est præsumendum. Spontanea enim confessione vel testium approbatione publicata delicta; habito præ oculis Dei timore, commissa sunt regimini iudicare: occulta verò & incognita, illius sunt iudicio reservanda, qui solus novit corda filiorum hominum.* Inde etiam dicit Nicolaus Papa: *monomachiam verò in lege non assumimus, quam præ Carolū receptam fuisse non reperimus. quam licet quosdam inisse gem, tomo 3. legamus, sicut sanctum David & Goliath sacra prodit historia; nusquam tamen ut pro lege teneatur alicubi divina sanxit auctoritas, cum hoc & huiusmodi sectantes Deum solummodo tentare videantur.* His & huiusmodi sententiis liquet, quia prædictus Comes non potest uxorem suam nisi legitimo testium numero de adulterio convincere, præsertim cui nec caritatem coniugij exhibuit, vel vix debitum coniugij reddidit. Possem multa in hunc modum rescribere; sed quia scienti legem scribo, puto ista sufficere. Vale.

*Anselmo Dei gratia Belvacensi episcopo Ivo humilis
Carnotensium episcopus salutem.*
CCLXXXI.

*ex vet. scribe-
da.*

Audivimus quia canonicis S. Petri Belvacensis inferunt calumniam canonicis B. Quintini, qui illam terram absque omni contradictione possederunt tempore domni Vvidonis episcopi prædecessoris vestri, & subsequentium episcoporum usque ad tempora vestra. Sciatis quod si certum & conveniens tempus præscriptum fuerit, in quo vobis in capitulo vestro possim me præsentare, paratus sum alicui vice mea facto, probare quod ego interfui capitulo canonicorum vestrorum, & vidi & audiui quia ipsi concesserunt canonicis supradictæ ecclesiæ terram de qua locutus sum, perpetuo iure quiete possidendam, nullo contradicente. Videte ergo ne temporibus vestris ecclesia paupercula possessionibus suis minuatur, non faciente iustitiam ad quem ecclesiasticarum rerum gubernatio pervenit Dei providentia: ne nos & alij eiusdem ecclesiæ amatores cogamur illas sibi iniurias ad maiorem audientiam deferre. Valete.

^a Ivo ecclesiæ Carnotensis minister.

* * *

CCLXXXII.

Cum ea quæ Xenodochiis, ^b Protocotrophis vel aliis religiosis domibus devotio

*^a sic conceptus
titulus in
vett. cod. sed
non est pro-
prie epistola,
ut nec qua-
tuor quæ se-
quuntur. ideo
in calcem li-
bræ reiecta.*

*horum mētio
in l. 19. Et 20
de sacros. ec-
cles. c. antea,
procos.*

*^a [confer cum
epist. 183
Adde l. 18. c.
de sacros.
eccles.]*

*^b al. procos.
^c duo v. c.
Castroduno.*

fidelium pro redemptione animarum suarum dare consuevit, ad sustentationem eorum qui ibi^a commorantur, non iam in humanis rebus computanda sunt, quia Dei sunt, oportet rectores ecclesiarum ut ea tanquam divina patri-
monia in defensionem ecclesiæ suscipiant, & exerto gladio spiritus pervasores eorum & distractores tanquam Dei contemptores canonica severitate ferire non differant. Quod ego Ivo ecclesiæ Carnotensis minister pio affectu considerans, omnia quæ^b Ptoctrophio quod situm est in Castroduno^c propè ecclesiam beatae Mariæ Magdalena à fidelibus collata sunt, vel in futurum Deo donante conferenda sunt, in tuitionem sanctæ Carnotensis ecclesiæ & nostram paternè suscipimus, & pervasores eorum atque distractores ante tribunal æterni Iudicis terribiliter condemnandos esse denuntiamus, & in hac temporali ecclesia, sine cuius communione ad illam æternam perveniri non potest, eos à corpore & sanguine Domini & eiusdem ecclesiæ communione sequestramus, donec resipuerint, & Christi patrimonium reformare humili satisfactione studuerint. Conservantibus autem & idem Christi patrimonium amplificantibus benedictio & pax à Domino Iesu Christo, qui cum dives esset pro nobis pauper & infirmus factus est, ut nos ditaret sua paupertate, & sanaret sua infirmitate.

Ivo Dei gratia humilis ecclesiæ Carnotensis minister.

* * * *

CCLXXXIII.

Cum ea quæ religiosis locis devotio fidelium pro redemptione animarum suarum ^{coniugetur episc.} dare consuevit, ad sustentationem eorum qui ^{282.} ibi commorantur, non iam in humanis rebus computanda sunt, quia Dei sunt, oportet rectores ecclesiarum, ut ea tanquam divina patrimonialia in defensionem ecclesiæ suscipiant, & exerto gladio spiritus pervasores eorum & distractores tanquam Dei contemptores, canonica severitate ferire non differant. Quod ego Ivo Carnotensis ecclesiæ humilis minister pio affectu considerans, præsentis scripturæ monumento notum facio omnibus orthodoxis ecclesiæ filiis tam præsentibus quam futuris, quod Rotocus nobilis & strenuus Mauritanie Comes humilitatis nostræ præsentiam adierit, postulans ut consecraremus cuiusdam cœnobij cœmeterium, quod situm est super fluvium qui Tiron vocatur, ad usum quorundam religiosorum monachorum, qui in eodē loco eremiticam vitam ducere elegerant, & monasterium ibi pro loci & temporis opportunitate construxerant. Nos itaque tanti viri piæ petitioni assensum præbentes, prætaxatum locum in usum cœmeterij, ea duntaxat conditione consecravimus, ut nulla ibi de cetero secularis potestas aliquas seculares consuetudines accipiat, nullas exactiones extorqueat.

Cui conditioni prætaxatus Comes benignè assentiens, rem cumulatius quàm peteretur, exhibuit: prædictæ libertati addens, vt quicquid de feudo eius eidem loco concederetur, eadem immunitate potiretur. Nos igitur ad conservandam tranquillitatem servorum Dei, prædictum locum cum appendiciis eius ad petitionem prædicti Comitis in tuitionē sanctæ Carnotensis ecclesiæ & nostram paternè suscipimus, & pervasores eorum atque distractores ante tribunal æterni Iudicis terribiliter condemnandos esse denuntiamus, & in hac temporali ecclesia, sine cuius communione ad illam æternam perveniri non potest, eos à corpore & sanguine Christi & eiusdem ecclesiæ communione sequestramus, donec resipuerint, & Christi patrimonium reformare humili satisfactione studuerint. Conservantibus autem & idem Christi patrimonium amplificantibus benedictio & pax à Domino Iesu Christo, qui cum dives esset, pro nobis pauper & infirmus factus est, vt nos ditaret sua paupertate, & sanaret sua infirmitate.

ex tribus veteribus codicibus nunc primum editur.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister.

* * * *

CCLXXXIIII.

Quoniam dispositiones rerum ecclesiasticarum episcopali curæ faciendas decretorum & canonum paginæ concedunt: oportet ipsos episcopos vigilanter attendere, vt

qualiscunque disceptatio sit inter homines ut
 fidelis quis inveniatur, ipsi sibi bene conscij
 pio affectu & sincero intuitu disponant quæ
 disponenda sunt; illis præcipuè manum ex-
 tendentes, qui renunciaverunt mûdi actibus,
 & nudam Christi crucem nudi secuti sunt. Si
 enim ut dicit regula patrum, *exigente caritate*
episcopus servus est plebis non dominus: multo ma-
 gis oportet ut eorum quibus mundus crucifi-
 xus est, minister sit & servus. Quod ego Ivo
 humilis Carnotensis ecclesiæ minister atten-
 dens notum facio cunctis ecclesiæ fidelibus
 tam futuris quàm præsentibus, quòd vir reli-
 giosus ^a Bernerius Bonevallen^{is} monasterij ^{ad quæ scri-}
 abbas humilitatem nostram adierit supplicās, ^{bis epist. 226}
 mediante Gauslino eiusdem loci archidiacono, ^{¶ 269.}
 ut ecclesiam beati Martini in Castrodunen-
 si sitam, quam per pecunias à manu laici oc-
 cupaverant quidam clerici incircuncisi, ^{b sic log. epist.}
 Bonevallen^{si} monasterio concederemus. Cuius ^{en cap 7. act.}
 petitioni, quia salutem animarum convenire
 mihi visa est, assensum præbens; præsentem &
 concedente ipso laico Odone nomine, qui
 eam hætenus occupaverat, prætaxatam ec-
 clesiam Bonevallen^{si} monasterio concessimus
 eo tenore, ut cleri præbendas suas in vita ha-
 beant si castè vixerint, & in ipsa ecclesia si-
 cut decet Deo servierint. Post obitū verò eo-
 rum v^{is}ibus suis monachi eas retineant, illis
 profuturas qui in eadem ecclesia sub mona-
 stica religione Deo servierint. Si autem præ-
 diti clerici criminaliter deliquerint, aut ec-
 clesiæ servire noluerint, episcopali iudicio ab

^a in uno v.c.
Vincenij.

ecclesia eliminentur, & præbendæ vsibus monachorum mancipientur. Adiecimus etiam ut quicquid hactenus de casamento Carnotensis ecclesiæ concessione possidentium & præsidetium per annum & diem quietè possederint, de cætero nostra concessione quietè possideant, salvo legum tramite & salvo in omnibus iure Carnotensis ecclesiæ. Confirmamus etiam eis capellam sancti^a Innocentij quæ Carnoti sita est iuxta portam cinerosam, quam dedit eis Hugo Vicecomes.

Ivo Dei gratia Carnotensis ecclesiæ minister

* * * *

C C L X X X V.

*ex veteribus
schedis nunc
primum edi-
tur.*

Quoniam dignum est commendari scripturæ quæ posterorum sunt transmittenda cognitioni & memoriæ: ego Ivo gratia Dei Carnotensis ecclesiæ licet indignus episcopus, cum consensu & astipulatione fratris nostri Odonis archidiaconi præcepi in hac describi paginula quod de ecclesia sancti Nigasij apud Mellentinum sita, in perpetua haberi volo notitia. Erat autem hæc ecclesia sancti Nigasij à secularibus clericis per manum laici, Comitibus videlicet Melletensis intrantibus inhabitata & possessa, donec placuit domino Roberto Comiti Melletensi cum beneplacito clericorum in prædicta ecclesia intitulatorum, ipsam ecclesiam in meliores vsus commutare, & ut ibi Deo regulariter serviretur elaborare. Tradidit itaque ipse Comes Rober-

tus cum consensu & beneplacito prædictorum clericorum illam ecclesiam Sanctæ Mariæ Beccensis monasterij, ut ab ipso monasterio secundum quod opportunum sit, monachi in prædicta ecclesia sancti Nigasis ordinentur, Deoque regulariter famulentur, hanc autem traditionem à præfato Roberto Comite factam, frater Guillelmus Beccensis abbas cum quibusdam sui monasterij fratribus ad præsentiam nostram detulerunt, humiliter deprecantes ut noster assensus prædictam donationem corroboraret. Et quia digna videbatur eorum postulatio, salvo iure & reverentia Carnotensis ecclesiæ, illis sæpeditam sancti Nigasis ecclesiam concessimus, ut ibi monachos ordinent qui Deo regulariter serviant, & per librum ^a ipsam ecclesiam fratri Guillelmo Beccensi abbati dedimus, præsentem & assensum dante fratre nostro Odone archidiacono, præsentibus quoque Hilduino cantore, Ansello cancellario, Ernoldo archidiacono, Guaflino præposito, Geraldo capellano.

^a libro potest
esto fiebat in-
vestitura, ut
epist. 182.

* * * *

CCLXXXVI.

Quia summi patris ineffabili misericordia disponente pastoraleni curam licet indigni & peccatores suscepimus, ut assidua cordis vigilantia communi utilitati & saluti animarum diligenter providere studeamus, & ut in vespera nummum recepturi, dominicæ vineæ circûquaque progâgines extendamus, superna

ex vet. charta eccle. S. Io. ann. Valacensis nunc primum dicitur.

^a alludit ad
verba canti-
cor. cap. 5.

^b vide epist.
91.

gratia nostram illustrante, & verè dilecto no-
stro quasi per compunctionis foramē^a manum
promotionis & auxiliij ad nos extendente, sæ-
pè & multum cogitavimus, & cogitantes in-
vestigavimus, qualiter in hac vrbe vel in sub-
urbio aliquam haberemus ecclesiam, in qua
devota fidelium concio devotam & Deo di-
gnam canonicam ageret vitam. Nunc igitur
tandem salvatoris nostri Iesu-Christi magna
& inexplicabilis benignitas, quæ benè cla-
mantibus respondere, dignè pulsantibus no-
vit aperire, desideriorum nostrorum diutius
non differens efficaciam, B. Ioannis Valia-
censis ecclesiam, locum scilicet opportunum,
& tam sacris institutionibus aptissimum, vt
pote à populari strepitu ciuitatis aliquantif-
per sepositum, nobis obtulit,^b & corda quo-
rundam fratrum loci eiusdem beneficia non
satis ecclesiasticè tenentium sic illustrando
præparavit, vt secundum apostolum, mente
excedentes non iam sibi, sed Deo velint vive-
re, & fieri aliquod initium Dei creaturæ. Ego
autem Ivo S. Dei matri ecclesiæ Carnotenlis
Dei gratia episcopus, communi consilio &
assenſu totius capituli primatumque nostro-
rum, in prætexata S. Ioannis ecclesia canoni-
còs tales esse decrevi, qui proprietate post-
habita canonicam habeant vitam iuxta B. Au-
gustini institutionem. Et quoniam sine tem-
poralis boni sustentaculo intenti nequeunt
esse divino servitio: illis quæ antea posside-
bant ad victus stipendia superaddidimus præ-
bendæ vnus cuiusque fratris de congregatione
nostra

nostra defuncti, sive^a monachilem vel cano-^{a sic vet. schol.}
 nicalem habitum suscipientis, seu Ierusoly-^{da.}
 mam, vel in heremum proficiscentis, si præ-
 bendam dimiserit, vel sæculo renunciantis,
 vel metu mortis seu infirmitate, vel proma-
 lo introitu præbendam suam dimittentis, to-
 tos redditus per integrum annum, ut in sin-
 gulis diebus unius integri anni Missas cele-
 brent pro anima fratris cum defunctus fuerit.
 Concedimus etiam ut ecclesia B. Ioannis in
 ecclesia B. Mariæ perpetualiter habeat præ-
 bendam, quam habebat abbas Albertus cum
 canonicam susciperet normam. Dedimus &
 ecclesiam B. Stephani, & omnia ad eam per-
 tinentia, altare scilicet de Morentiaco cum
 parte synodi ad altare pertinentis, nec non &
 ecclesiam de Mundonis villa liberam à syno-
 do & circada, & omni exactione: pariterque ^{circada}
 servos & ancillas, & terras sive cultas, sive
 incultas. Concedimus etiam sanctæ fidis ec-
 clesiam, & ecclesiam de Luciaco, & campipar-
 tem illius terræ quam antea possidebamus, &
 omnes consuetudines terræ B. Ioannis, illius
 scilicet villæ, & terram cum oblatiis de Osa-
 nivilla tam episcopalem quam canonicalem.
 Terram etiam de Ancherivilla concedimus.
 Super hæc dedimus iunioratum ecclesiæ de ^{iunioratus}
 Pontegodonis cum omnibus domibus nostris, ^{ecclesia.}
 & totam avenæ farraginem, & totam nostram
 terram ultra aquam eo tempore incultam, &
 furnum eiusdem villæ: decimam quoque mo-
 lendinorum & vinearum. Confirmamus etiã
 donum altaris ecclesiæ Serni factum à Gosli-

*^a ad hunc scri-
bit Ivo epist.
87.*

*^b f. deputa-
bitur.*

no canonico & præposito sanctæ Mariæ, & donum Vvigeriæ de Valeia, & totius terræ de Moncellis cum omnibus consuetudinibus, actum ab Hugone Vicedomino huius civitatis. Confirmamus quoque donum totius terræ Edevillæ cum omnibus consuetudinibus & feodis: nec non donum ecclesiæ Har-delurh cum omnibus hospitibus, & cum terra ad duas carrucas. Vt autem hoc nostrum caritatis opus per succedentia tempora firmum ac stabile maneat, litterarum memoriam tradi fecimus, & impressione sigilli nostri atque auctoritate & præsentia ^a Ioannis & Benedicti Dei gratia Cardinalium apostolicæ sedis confirmatum, manibus quoque canonicorum nostrorum cæterorumque fidelium dedimus confirmandum. Si quis ergo aliam quam huic canonice institutioni calumniam inferre, vel aliud quid adnullare tentaverit, anathemate nostro percussus Deum sibi sentiet iratum: & nisi digna satisfactione culpam correxerit, pœnis infernalibus ^b deputetur. Præterea etiam constituimus, ut si forte abbas supradictæ ecclesiæ defunctus fuerit, vel aliqua canonicali occasione fratres sibi abbatem de eadem congregatione vel alia aliqua regulari, si ibi idoneus inveniri non poterit, eligant, & ad hanc electionem aliquos sani consilij sibi coniungant. Abbas autem electus in communi capitulo B. Mariæ præsentetur, & ab episcopo recipiet abbatiam, & sicut alij canonici in ecclesia B. Mariæ suam faciat septimanam.

Ego Ioannes Cardin. Sanctæ Romanæ eccl. subscripsi.

Ego Benedictus gratia Dei S.R. E. Card. subscripsi.

Ego Ivo Dei gratia Carnotensis episcopus subscripsi. A† ω. Signum Ernaldi decani. Hilduini cantoris, Guliel. archidia. Serrani subdecani, Garini succētoris. Ringibaldi canonici &c.

Ivo minimus Belvacensis beati Quintini presbyter, Haimérico bonæ spei fratri, quod pie pulsat sibi patenter aperiri. CCLXXXVII.

Litteras fraternitatis tuæ nuper accepi: neque enim domi eram, quando ad ecclesiam nostram perlata sunt, Lugdunum profectus occasione cuiusdam ecclesiastici negocij. Querit autem in litteris illis fraternitas tua, vtrum dominus noster Iesus Christus in cœna quam fecit cum discipulis ante passionem suam dederit eis corpus suum passibile, cum nos illud de mensa altaris accipiamus impassibile. ad quam quæstionem si tibi respondeatur, discipulos Christi corpus tale accepisse quale tunc erat, nos verò tale accipere quale nunc est, nō video quæ auctoritas contradicat, non video quæ rationis violentia me vrgeat: imò si aliter dicerem, repugnantem mihi viderem rationē & auctoritatem. Nam corpus illud quod tunc discipulis suis Dominus commendabat, adhuc fuisse passurum, nemo est qui abnuat; sicut tu ex auctoritate dominica in litteris tuis posuisti, *hoc corpus quod pro vobis tradetur*. passibile autem fuisse quod passurum erat, quis denegat? ^{a al. apostoli-} Impassibile verò nunc esse quod sumimus, ^{ca c. quia} tu ipse bene ex auctoritate ^{Rom. cap. 6.} apostolicō confirmasti,

quòd Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Quomodo enim si figulus daret mihi vas fictile ante fornacem crudum & infirmum, post fornacem verò redderet idem coctum & firmum & humanæ vtilitati commodum, quam vtilitatem habere non posset nisi coctum prius esset: sic Christi corpus ante passionem quale erat datum est discipulis passibile, quod per passionem transitorium erat ad impassibilitatem. nec cuiquam profuisset ad salutem infirmitas illa passibilis corporis, nisi subsecuta fuisset glorificatio impassibilis & immortalis. Quomodo enim posset mihi dicere figulus, vas quòd tibi do ante ignem inutile & infirmum, hoc statim reddam post ignem utile^a & firmum: ita Dominus noster Iesus Christus signanter dixit; hoc corpus quod pro vobis tradetur, accipite; & subsequenter adiunxit, *hoc facite*. Hoc dixit, non aliud: alterum tamen futurum esse non negavit: quatinus relinqueret intellectui nostro, corpus quod de dominica mensa sumimus, eiusdem esse^b substantiæ. quod exemplo suæ transfigurationis & documento suæ auctoritatis præsignaverat suis discipulis futurum esse alterius gloriæ. Nec prætereundum est ad huius rei dilcutionem, quòd cum dixisset, *hoc facite*, addidit, *in meam commemorationem*. Quæ autem sit illa cōmemoratio, beatus apostolus exponit dicens: Quotiescunque enim panem Domini accipimus, & calicem eius bibimus, mortem Domini annuntiamus donec veniat. Sicut ergo impassibilis corporis assum-

^a al. & robustum.

Luc 22.

^b quidam, essentia.

ptio, dominicæ mortis præteritæ est commem-
 oratio: sic passibilis illius corporis acceptio,
 eiusdem dominicæ mortis adhuc futuræ fuit
 prænuntiatio. Nec refert quale tunc acceptum
 fuerit vel modò accipiat, sed qua vtilitate ac-
 ceptum sit vel accipiat. Et cū n vtriūque ac-
 ceptionis vnus finis reperiatur, de qualitate rei
 quæ sumitur, omnis dubitatio sopiatur. Sicut
 enim cū esurio panis meus qualis sit non ex-
 quiro, mollis an durus, frigidus an calidus: vi-
 num quoque meum cū sitio, non cūro ^a sapa ^{a in vno v. c.}
 sit an carenum: sed hoc attendo, vt ruinas ven- ^{sapidū sit an}
 tris reficiat, & indigentia meæ satisfaciāt: sic ^{aci tum, quod}
 Christi corpus qualecunque sumptum sit à di- ^{glosam olet.}
 scipulis, vel nunc sumatur à Christicolis, nil
 mea interest; tantū vtilitati satisfaciāt pro-
 pter quam statutum est à Domino, vt illud po-
 pulus fidelis accipiat. Item dixisti te hæere in
 quibusdam verbis beati Augustini ^b conantis ^{b epist. ad Hi}
 determinare verba Domini duodecim aposto- ^{renum & in}
 los instruētis qui remanserant, septuaginta ^{ca. non hoc,}
 fermè retrò abeuntibus. sunt autem hæc verba. ^{dist. 2 de con-}
non hoc corpus quod videtis, manducaturi estis; neque
bibituri illum sanguinem, quem fusi sunt illi qui me
crucifigent. Quod sic convenienter intelligi potest, quia
ipsum est, & non ipsum. Ipsum quidem materiali es-
sentia, sed non visibili forma. Vnde & subditur: & si
neceffe est illud visibiliter celebrari, neceffe est tamen in-
visibiliter intelligi. Ipsi enim qui recesserunt, pu-
tabant quòd carnes Domini viventis bestiali
more essent in frusta scissuri, & aut elixas ^c vel ^{c quidā cod.}
affas in verubus comesturi. Quod si nollent, ^{aut affas in}
non possent eius esse discipuli. Nos autem sic ^{ver. commose-}
suri.

immolatum Christum manducamus & bibimus, ut integrum eum ad dexteram patris manere credamus. Et cum semel in distinctione membrorum suorum, in manifestatione corporis sui se obtulerit hostiam viventem, passibilem & mortalem, cotidie tamen sub velamento panis & vini à sancta ecclesia immolatur, & non in partes scissum neque cruentum corpus eius fidelium ore percipitur. & hoc est quod dicitur, *non hoc corpus quod videtis manducaturi estis*. Neque enim quod de altari sumimus, beatus Augustinus verum corpus esse negaret, qui hoc in plerisque tractatuum suorum locis evidenter affirmat. Vnde dicit in quodam sermone de verbis evangelij: *quod videtis in altari panis est & calix, quod etiam oculi renuntiant: quod autem fides postulat instruenda, panis est corpus, calix est sanguis. & interpositis quibusdam: quomodo panis est corpus, vel quod habet calix quomodo est sanguis? Ista fratres ideo dicuntur sacramenta, quia aliud videtur, aliud intelligitur. Idem in sermone ad neophytos: hoc accipite in pane, quod pependit in cruce. hoc accipite in calice, quod manavit de Christi latere. De hac item invisibili corporis Christi assumptione dicit Eusebius Emilenus: cum reverendum altare*

^a homel. 5. *& cibis spiritualibus* ^a satius ascendis, sacrum Dei tui corpus & sanguinem fide respice, honora, mirare, mente continge, manu cordis suscipe, & maxime totum haustu interioris hominis assume. Possem quidem de scripturis in hanc sententiam ^b plura colligere, sed nunc ista sufficiant fraternitati tuae. Vale.

^a homel. 5. *& cibis spiritualibus*
in ca. quia
corpus de co
sec. distinet. 2

^b al. plurima

*Iuonis Dei gratia Carnotensis ecclesie episcopi prologus,
de intelligentia & dispensatione ecclesiastica
disciplina. CCLXXXVIII.*

Exceptiones ecclesiasticarum regularum,
partim ex epistolis Romanorum pontifi-
cum, partim ex gestis conciliorum catholico-
rum episcoporum, partim ex tractatibus or-
thodoxorum patrum, partim ex institutioni-
tutionibus catholicorum regum, nonnullo
labore in vnum ^a corpus adunare curavi: ut qui ^a *al. opus*
scripta illa ex quibus ista excerpta sunt ad ma-
num habere non poterit, hinc ^b saltem acci- ^b *unus v.c.*
piat quod ad commodum causæ suæ valere per- ^c *saltem*
spexerit. A fundamento itaque religionis chri-
stianæ, id est fide, inchoantes, sic ea quæ ad sa-
cramenta ecclesiastica, sic ea quæ ad ^c instruē- ^c *al. instituen-*
dos mores vel corrigendos, sic ea quæ ad quæ- ^d *dos*
que negocia discutienda vel ^d diffinienda perti- ^d *al. definien-*
nent sub generalibus titulis distincta congesti- ^e *da.*
mus, ut non sit quærenti necesse totum volu-
men evolvere, sed tantum titulum generalem
suæ quæstioni congruentem notare, & ei sub-
iecta capitula sine interpolatione transcurrere.
In quo prudentem lectorem præmonere con-
gruum duximus, ut si fortè quæ legerit, non ad
plenum intellexerit, vel sibi invicem adversari
existimaverit, non statim reprehendat, sed quid
secundum rigorem, quid secundum modera-
tionem, quid secundum iudicium, quid secun-
dum misericordiam dicatur, diligenter atten-
dat: quæ inter se non dissentire sentiebat, qui

Psal. 100.

Psal. 24.

dicebat, *miserecordiam & iudicium cantabo tibi Domine*, & alibi, *universa via Domini misericordia & veritas*. Habet enim omnis ecclesiastica disciplina principaliter hanc intentionem, vel omnem ædificationem adversus scientiam Christi se erigentem destruere, vel ædificationem Dei, fidei veritate & morum honestate constantem construere, vel eandem si contaminata fuerit pœnitentiæ remediis emundare. Huius ædificationis magistra est caritas, quæ salutis proximorum consulens id præcipit aliis fieri, quod sibi quisque vult ab aliis impedi. Quicunque ergo ecclesiasticus doctor ecclesiasticas regulas ita interpretatur aut moderatur, ut ad regnum caritatis cuncta quæ docuerit vel exposuerit, referat, nec peccat nec errat, cum salutis proximorum consulens ad finem sacris institutionibus debitum pervenire intendat. Vnde dicit beatus Augustinus de disciplina ecclesiastica tractans: *habe caritatem, & quicquid vis fac. si corripis, corripe cum caritate: si parcis, parce cum caritate*. Sed in his adhibenda est summa diligentia, & mundandus oculus cordis: quatinus in puniendo vel parcendo sanandis morbis caritas sincera subveniat, & nemo ibi venalium medicorum more quod suum est quærat, & propheticam illam reprehensionem incurrat: *mortificabant animas quæ non moriebantur, & vivificabant animas quæ non vivebant*. Sicut enim ratio corporalis medicinæ vel depellere morbos, vel curare vulnera, salutem servare vel augere intendit; nec medicus contrarius sibi esse videtur, cum pro

Ezech. 13.

qualitate vel quantitate ægritudinis vel ægro-
 tantis nunc mordentia nunc mollientia ægro-
 tanti ^a medicamenta apponit, & nunc ferro se- ^a *al. medica-*
 cat cui fomento subvenire non poterat, & è *mina.*
 converso ei nunc subvenit fomento quem fer-
 ro secare non audebat: ita spirituales medici,
 doctores videlicet sanctæ ecclesiæ, ^b nec à se ^b *in hanc rē*
 nec inter se dissentiant, cum illicita prohibent, *S. Augustini*
 necessaria iubent, summa suadent, venialia in- *epist. v. ad*
 dulgent: cum secundum duritiam cordis delin- *Marcellinū.*
 quentium pro ^c correctione eorum vel cautela ^c *al. corre-*
 cæterorum severas pœnitentiæ leges impo- *priore.*
 nunt, vel cum secundum devotionem dolen-
 tium & resurgere volentium considerata fragi-
 litate vasis quod portant, indulgentiæ malaga-
 ma superponunt. Nam qui indulgent, maio-
 ribus morbis amovendis provident: & qui illi-
 cita prohibent, à morte deterrent. Qui verò
 necessaria iubent, salutem cupiunt conservare:
 qui autem summa suadent, salutem student
 augere. Hoc attendens diligens lector intelli-
 get vnam faciem esse eloquiorum sacrorum,
 cum distinctè considerabit quid sit admonitio,
 quid sit præceptum, quid prohibitio, quid re-
 missio, & hæc nec se invicem impugnare, nec à
 se ipsis distare, sed omnibus sanitatis remedium
 pro sua moderatione dispensare. Sed hæc singu-
 la quid ponderis habeant, quibusve cōveniant,
 quæ sint remissibilia, quæ irremissibilia, & quā-
 do vel quibus de causis sint remittenda, paulò
 latius est distinguendum. Et prima quidem ad-
 monitio pœnam non intentat, si quis post *Admonitio.*
 eam non eat, sed præmium sibi adquiescentibus

- pollicetur. Vnde Dominus dicit in evangelio:
- Matth. 19.* *si vis esse perfectus, vade, vende omnia qua habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in calo. ecce lectio ista evangelica in voluntate hominis perfectionem ponens, non cogit, non minas intentat; sicut nec illa quæ spadones laudans, qui se castraverunt propter regnum cælorum, subinfert, qui potest capere capiat.* Attamen cum ad perfectionem voto se quis astrinxerit, vel gradum quem nullus absque continentia virtute ascendere debet, ascenderit, iam fit necessarium & penale si non teneatur, quod ante hanc ascensionem fuerat voluntarium. Vnde & Dominus dicit: *nemo mittens manum ad aratrum, & retro^a aspiciens, aptus est regno Dei.* poterat enim ante ascensionem esse inferior, non tamen deterior: post descensionem verò inferior & deterior. Hæc de admonitione. Indulgentia verò quantum nobis videtur, quia meliora non eligit, remedium quidem habet, non premium: sed ab hoc si quis declinaverit, meretur exitiale iudicium. Verbi gratia: scimus, sicut ab apostolo didicimus, humano generi propter vitandam fornicationem indultum esse coniugium, cuius violator meretur æternum eodem apostolo testante supplicium. Dicit enim:
- 1. Cor. 7.* *Fornicatores & adulteros indicabit Deus.* Et hic gradus, sicut de admonitione diximus, nullum cogit nisi eum qui se ei primitus alligaverit. Voluntarius enim est, non necessarius. Alioquin transgressor esset, quicumque uxorem non duceret. postquam verò se alligaverit, audiat apostolum dicentem: *alligatus es uxori, nola*

a. respiciens.

Luc. 9.

Indulgentia.

1. Cor. 7.

1. Cor. 7.

querere solutionem. Idem verò apostolus cùm de nuptiis loqueretur, non dixit, mulier si nupserit, præmium meretur: sed tantum dixit, *non peccat si nubat.* Ita quoque si quis aliquem ad cotidiana ieiunia invitet, rem quidem remuneratione dignam adquiescenti & perseveranti suadet; sed qui non adquieverit non fit seipso melior; sed licet maneat faciente inferior, non fit tamen seipso peior; sed si à voto ceciderit, fit seipso inferior & peior. Si verò infra metas sobrietatis & mensæ frugalis se cohibuerit, summorum præmia non assequetur; sed si inde ad comestationes & ebrietates prolapsus fuerit, rem reprehensione & confusione dignam fecisse perhibetur. Isti itaque duo status, vnus superior, alter inferior, qui ante votum sunt voluntarij, post votum verò necessarij, habent modos & institutiones suas: quæ observatæ, sicut iam dictum est, aliis remedium, aliis adquirunt præmium; non observatæ verò æternum merentur supplicium. In his itaque ante susceptionem est deliberandum, post susceptionem verò perseverandum. His ita breviter prælibatis de præceptione & prohibitione aliqua nobis dicenda sunt. ^a Præ-

*De observat-
ia ieiunij.*

*spiritus
mobilis &
immobilis
differentiâ
appellat
epist. 236.
Deut. 30.*

ceptiones itaque & prohibitiones aliæ sunt mobiles, aliæ immobiles. Præceptiones immobiles sunt, quas lex æterna sanxit, quæ observatæ salutem conferunt, non observatæ eandem auferunt. qualia sunt, diliges Domi-
num Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum sicut teipsum, & honora patrem tuum & matrem tuam:
& si qua sunt his similia. Mobiles verò sunt,

quas lex æterna non sanxit, sed posteriorum diligentia ratione utilitatis invenit, non ad salutem principaliter obtinendam, sed ad eam tutius^a muniendam, quale est illud apostoli,

^a sic in v. c. anteà inveniendam.

Sed & paulo post dicitur, quo salus tutius munietur, & mox vel muniendam salutem.

Tit. 3.

Matth. 5.

hæreticum hominem post primam & secundam correctionem devita. non quòd colloquium per se saluti obesset, sed quòd frequentatum ex obliquo quorundam simplicitatem corrumpere posset. & multa reperies in canonicis institutionibus in hunc modum. Similiter immobiles prohibitiones sunt, quæ adversus vitia loquuntur: qualia sunt, non occides, non mœrhaberi, & cætera. Hæc sunt illa minima præcepta, de quibus Dominus dicit, qui ea solverit, & sic docuerit, in regno cælorum minimus erit: qui verò observaverit, non statim regno Dei dignus erit, quia inchoantia sunt hæc, non perfectiora. Sunt alia interdicta, in quibus si interdicta non fuissent, nec mors operaretur, nec salus periclitaretur. Sed ad hoc ea sanctorum patrum auctoritas reverenda ita decrevit, ut & præsentibus non obesset, & compescendis maioribus malis vel cavendis caritas sincera provideret. quale est illud, ut clericus post actam de crimine damnabili pœnitentiam, clericus non maneat, vel ad clericatum non accedat. quod, ut ait beatus Augustinus, ^b dictum est rigore discipline, non desperatione indulgentie. alioquin contra claves ecclesie disputaretur, de quibus dictum est, quæ solveris in terra, soluta erunt & in calo. Sed ne forsitan spe honoris ecclesiastici animus intumescens superbè ageret pœnitentiam, severissimè placuit ut post actam pœnitentiam nemo fiat clericus

^b epist. 50.

Bonifac. in ca. ut, dist.

50.

Matth. 16.

*Vel maneat clericus.*² *Quæ posteriorum non est super-*^a *citat epist.*
vacua putanda diligentia; qui ubi saluti nihil de-^{191.}
traheretur, humilitati aliquid addiderunt, quo salus
subtius muniretur, experti credo aliquorum fictas pœ-
nitentias per affectatas bonorum potentias, cogunt enim
multas invenire medicinas, multorum experimenta
morborum. Tale est illud & in evangelio: sit ser-^{Matth. 5.}
mo vester, est, est, non, non. quod autem amplius est,^{Iac. 5.}
à malo est: non iurantis, sed iurare cogenti. non
quòd malum sit in contractibus humanis ex
necessitate iurare, sed quòd longius sit à per-
iurio qui nunquam iurat, quàm ille qui quali-
cunque occasione iurat. nam & de Domino
dicitur, iuravit Dominus. & apostolus dicit, om-^{Psal. 109.}
nis controversiæ eorum finis est iuramentum. & idem^{Hebr. 6}
apostolus iurans ita dicit, est Veritas Christi in
me. & alibi, cotidie morior^b *per vestram gloriam fratres.*
In his igitur in quibus observatis salus acqui-^{Cor. 15. de}
ritur, vel in quibus neglectis mors^c *indu-*
bitanda consequitur, nulla est admittenda^{quo ca non}
dispensatio; sed ita sunt omnia mandata^{est & ca. ut}
vel interdicta servanda, sicut sunt æterna lege^{noveritis.}
sancita. In his verò quæ propter rigorem dis-^{cau. 22. q. 1.}
ciplinæ, vel muniendam salutem posteriorum^{1 Tim 2.}
sanxit diligentia, si honesta vel utilis conse-^{al. indu-}
quatur compensatio, potest præcedere aucto-^{bitata.}
ritate præsidentium diligenter deliberata dis-
pensatio. Multa enim talia in evangelica histo-
ria, in actibus apostolorum, in gestis concilio-
rum & contigisse legimus, & postmodum
apostolicorum virorum auctoritate roborata
cognovimus. Assumamus itaque primum
exemplum de evangelio. Dominus quippè

Dispensatio-
num modus
de quo epist.
 250.

Matth. 10.
Luc. 10.
Luc. 22.

mittens discipulos ad prædicandum interdixit eis & peram & sacculum. & quia vita Domini Iesu in terris disciplina est morum; instante tempore passionis suæ & peram reddidit & sacculum, in seipso primò dans exemplum, quod in huiusmodi traditionibus necessitati temporis sit cedendum. Similiter Paulus cùm per Corinthios se transiturum promississet in Macedoniam, & præsensisset hoc eis minimè profuturum, mutavit dispositionem suam, non tamen sententiam. Vnde se ita excusat dicens:

2. Cor. 17.

cùm ergo hoc voluissem, nunquid levitate usus sum, aut quod cogito, secundum carnem cogito, ut sit apud me est & non? Non enim sententiam suam se mutasse intelligebat, qui in veniendo ad eos & non veniendo salutem eorum quærebat. Vnde & in sequentibus dicit: ego autem testem Deum invoco in animam meam, quod parcens vobis ultra non veni Corinthum. Secundùm carnem quoque dis-

** al. non putabat.*

positionem suam se mutasse ^a non intelligebat; quoniam qui secundùm carnem cogitat, tunc non implet quod disponit, quando personis maioribus defert, aut certè lucris, aut apparatus vincitur. Spiritualis autem tunc dispositum non implet, quando consultiùs aliquid pro salute eorum quibus prodesse vult providet. Per apostolos etiam communi sententia Hierosolymis confirmatum est, & per Paulum & Barnabam fratribus per Asiam destinatum, ne quisquam ad fidem veniens circucisioni legis haberetur obnoxius. Ipse etiam apostolus ad Galatas scribens ita dicit: *si circumcidamini, Christus nihil vobis proderit.* & idem Pau-

Rom. 15.

Galat. 5.

Christus nihil vobis proderit. & idem Pau-

lus cum Petró restitisset in faciem, quòd simu- *Gal. 2.*
 lationi quorundam Iudæorum consensisset,
 qui circuncisionem saluti putabant esse neces-
 sariam: tamen necessitati temporis cedens,
 Timotheum Lystris circuncidit, vt scandalum *Ath. 16.*
 Iudæorum ibi commoratorium devitaret, osten-
 dens actu quod alibi de se testatur: *factus Iudæus. Cor. 9.*
tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrificerem. Quod di-
 xisse intelligendum est non actu mentientis, sed
 affectu compatiens, cuique ita cupiens sub-
 venire, quemadmodum sibi subveniri voluif-
 set, si ita affectus esset. Multa quoque principes
 ecclesiarum pro tenore canonum districtius
 iudicant, multa pro temporum necessitate to-
 lerant, multa pro personarum utilitate vel stra-
 ge populorum vitanda dispensant. Multa
 etiam à sanctis patribus ^a immutata scriptura- ^a *tres v. c.*
 rum testimoniis comprobantur, sicut sanctæ ^b *imminuta.*
 Romanæ ecclesiæ pontifex ^b Leo neophytos ^c *ca. mira-*
 ad summum sacerdotium permisit ascendere, ^c *mur dist. 61.*
 quos Paulus publica prædicatione ab eodem
 officio studuit remove: sicut etiam Arrianos *2. Tim. 3.*
 postquam conversi fuerunt, legimus in suis of-
 ficiis fuisse susceptos. Inde etiam prætaxatus
 papa Leo de stabilitate non mutandorum &
 discretionem temperandorum ita scribit ^d *epist. 90.*
 Rustico episcopo Narbonensi: *sicut quedam sunt, quæ* ^e *ca. sicut*
multa possunt ratione convelli: ita multa sunt quæ aut ^f *dist. 14.*
pro necessitate temporum, aut pro consideratione ata-
tum oportet temperari: illa semper consideratione servata,
vt in his quæ dubia fuerint aut obscura, id noverimus ^g *al. nec scri-*
sequendum, quod ^h *pis.*
nec decretis sanctorum patrum inveniatur adversum.

^a epist. 50. &
in ca. ipsa.
cau. 23. q. 4.

^b sine epist.
190.

ca. ipsa pie-
tas. cau. 23.
q. 4.
^c al. perma-
nebit.

^a ad hac
Augustini
verba allu-
dit Ivo, epist.
233.

^c al. mem-
brorum.
ca. 2. &
ca. 19. cau.
23 q. 4. Ivo
etiam refert
epist. 236.

Vnde etiam Augustinus^a in epistola ad Boni-
facium: in huiusmodi causis, ubi per graves dissentio-
num scissuras, non huius aut illius hominis est pericu-
lum, sed populorum strages iacent, ^b detrahendum est
aliquid severitati, ut maioribus malis sanandis caritas
sincera subveniat. Idem in eadem adversus hæreti-
cos: si, inquiunt, oportet ut nos extra ecclesiam fuisse
pœniteat, ut salvi esse possimus, quomodo post istam
pœnitentiam apud vos clerici vel etiam episcopi^c perma-
neremus? hoc non fieret: quoniam revera quod fatendum
est, fieri non deberet, nisi pacis ipsius compassione sanaretur.
Sed sibi hoc dicant, & multo maxime humiliter do-
leant, qui in tanta morte præcisionis iacent, ut isto quo-
dam vulnere matris catholice reviviscant. Cum enim
præcisus ramus inseritur, ^a fit aliud vulnus in arbore,
quo possit recipi ut vivat qui sine vita radice peribit.
Sed cum receptus recipienti coaluerit, & vigor consequi-
tur & fructus. Si autem non coaluerit, ille quidem are-
scit, sed vita arboris permanebit. Est enim & tale in-
serendi genus, ut nullo præciso ramo qui intus est, ille qui
foris est inseratur, non tamen nullo, sed vel levissimo arbo-
ris vulnere. Ita ergo & isti cum ad radicem catholicam
veniant, nec eis quamvis post erroris sui pœnitentiam ho-
nor clericatus aut episcopatus aufertur, fit quidem aliquid
tanquam in cortice arboris matris contra integritatem seve-
ritatis. Veruntamen quia neque qui plantat est aliquid, ne-
que qui rigat; ad Dei misericordiam precibus fufis coales-
cente infusorum pace^c ramorum, caritas cooperit multitudi-
nem peccatorum. De hac eadem dispensatione
corripiendorum & temperandorum dicit idem
Augustinus in tertio libro contra epistolam Par-
meniani: Cum quisque fratrum & Christianorum intus
in ecclesia societate cohabitatorum in aliquo tali peccato
fue . . .

fuerit deprehensus, & anathemate dignus habeatur, fiat hoc ubi periculum scismatis nullum est. Infrà idem: Quando cuiusquam crimen notum est & omnibus execrabile^a apparet, & ut vei nullos prorsus vel non tales habeat^a al. execrobeat defensores per quos possit scisma contingere, non balis. dormiat severitas disciplina. Infrà: neque enim potest esse salubris à multis^b correptio, nisi cum ille corripitur, ^{al. correctio} qui non habet sociam multitudinem. Cum vero idem morbus plurimos occupaverit, nihil aliud bonis restat quàm dolor & gemitus; & per illud signum quod Eze. cap. 9. Zechieli sancto revelatur, illesi evadere ab illorum vastatione mereantur. infrà: Revera cum contagio peccandi multitudinem invaserit, divina disciplina severa misericordia necessaria est. Nam consilia separationis & inania sunt & perniciofa atque sacrilega, quia & impia & superba fiunt, & plus perturbant infirmos bonos quàm corrigant animosos malos. Infrà: Turba autem iniquorum populorum cum facultas est promendi sermonem, generali obviurgatione ferienda est, & maxime si occasionem atque oportunitatem prabuerit aliquod flagellum Domini desuper, quo eos appareat pro suis meritis vapulare. Item in epistola ad Marcellinum: soles audire in potestate esse iudicis mollire sententiam, & mitius^c vindicare quàm leges. Inde Innocentius Rufo & Eusebio & cæteris episcopis Macedonibus: ^a nostra lex est ecclesia venientibus ab ^{al. Innocentius} hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem laicam tantum tribuere communionem, nec ex his ^{I. epist. 27. tomo I. epist. summo. p. p. tific. parte} aliquem in clericatus honorem vel exiguum subrogare. ^{sec.} Pervideat ergo dilectio vestra hæc talia transisse, & advertite quod utique ut dicitis necessitas imperavit, in pace iam ecclesias constitutas non presumere. Sed ut sæpè accidit, quotiens à populis aut à turba pec-

catur, quia in omnes propter multitudinem non po-
 ca. 6. cau. 1. test vindicari, inultum soleat transire. Idem eisdem:
 q. 7. & apud sacerdotum summa deliberatio hæc fuit, ut quos Bono-
 Ivonem de-creti parte sus ordinaverat, ne cum eodem remanerent, aut fieret
 sexta, c. 35c. non mediocriter scandalum, ordinati reciperentur. Vici-

mus, ut opinor ambigua. Iam ergo quod pro remedio aut
 necessitate temporis statutum est, constat primitus non
 fuisse. Ac fuisse regulas veteres, quas ab apostolis aut
 apostolicis traditas ecclesia Romana custodit, custo-
 diendasque mandat his qui eas audire consueverunt:
 sed necessitas temporis id fieri magnoperè postulabat.
 ergo quod necessitas pro remedio reperit, cessante ne-
 cessitate debet utique cessare pariter quod urgebat: quia
 alius est ordo legitimus, alia Usurpatio quam ad pre-
 sens fieri tempus impellit. Sed hoc canones apud Ni-
 ceam constitui de Novatianis fieri permiserunt. Prius
 ille canon à patribus institutus ponendus est, ut possi-
 mus advertere quid vel qualiter ab eisdem sensum
 sit vel præceptum. De his, inquit, qui nominant se
 catharos, id est mundos, & aliquando veniunt ad eccle-
 siam catholicam, placuit sanctæ & magnæ Synodo, ut
 accepta manus impositione sic maneant in clero. Simi-
 li dispensatione beatus papa Gregorius à Ne-
 storiana hæresi revertentes in suis gradibus re-
 ciipi iubet ita scribens ad episcopos in ^a Hiber-
 nia catholicæ ecclesiæ: Igitur veritatem natiuitatis
 Christi, quicumque a perverso errore Nestori r vertuntur,
 coram sancta fraternitatis vestra congregatione fateantur,
 eum Nestorium cum omnibus suis sequacibus ac reliquis
 hæreses anathematizantes. Venerandas quoque Synodos
 quas universalis ecclesia recipit se recipere & venerari
 promittant, & absque ulla dubitatione sanctitas vestra
 eos ^b servans cum propriis ordinibus in suo cœtu recipiat:
 ut dum & per sollicitudinem occulta mentis eorum dis-

^a al. Hiberia

^b al. servatis
 eis prop.

tutis, atque eos per scientiam veram recta qua tenere debeant doceris, & per mansuetudinem nullam eis contrarietatem vel difficultatem de propriis suis ordinibus facitis, eos ab antiqui hostis ore rapiatis. Habemus si- c. 14. cau. 1.
mille quid ex epistola Cyrilli missa maximo dia- 4-7.

eono Antiocheno: didici a diligendo mihi Paulom-
nacho quia recusat pietas tua usque hodie communio-
nem reverentissimi episcopi Ioannis amplecti, pro eo
quod quidam in Antiochena ecclesia male adhuc cum
Nestorio vel sentiant, vel iam senserint quidem, sed
forsitan resipuerint. Probet ergo tua modestia, utrum ali-
quando collecti de Nestoriana heresi, rursus nudè ac irre-
verenter, cum Nestorio sentiant & invicem colloquantur.
Et licet aliquando cauteriatam habuerint conscientiam, col-
ligantur tamen nunc acta penitentia super his in quibus
subrepti sunt, quamvis confiteri fortasse vereantur exce-
sum. Infra: Ut autem non estimemur^a amare contentio-

nem, amplectamur episcopi reverentissimi Ioannis commu-^a in uno v. c.
nionem, indulgentes ei, & causa dispensationis eius negotiū^a amaricare.

non subtilius vel districtius sive vehementius erga se reco-
gnoscentis, agatur dispensationis enim gratia, sicut dixi, e-
get negotium multum. eiusdem ad Gennadiū pres-
byterum & archimandritam: dispensationes rerum^{ca. 15. cau. 1}
nonnunquam cogunt parum quid a debito quosdam foras^{q. 4.}

exire, ut maius aliquid lucr. faciant. Sicut enim hi qui ma-
re navigant, tempestate urgente navique periclitante an-
xiati, quadam exonerant, ut cetera salva permaneant: ita
& nos cum non habemus salvandorum omnium negotiorū
penitus certitudinem, despicimus ex his quadam ne patia-

mur^b omnium dispendia. & infra: ex hoc scribo recognos-^b al. cuncto-
cens quod pietas tua tristetur in sanctissimum & Dei^{rum.}
cultorem fratrem & comministrum nostrum Procu-^c al. Eugumi-
lum episcopum, eo quod admisit Helensium^c Eugumi-
num.

K k ij

^a al. sancti-
tatis.

^b al. mode-
ratione.

num, quem quidem ecclesia leges Palestina prepositum non noverunt. & infra: igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi & Deo amicissimi Proculi episcopi communionem. Una enim fuit cura mihi & ^a sanctitati eius: & dispensationis modus nulli sapientum displicuit. eadem discretionis ^b ratione Romani pontifices qui translationes episcoporum, quæ districtè apostolicis & canonicis sanctionibus prohibita antè fuerant, maiori ecclesiæ utilitati consulentes fieri permiserunt: alij etiam quosdam episcopos à prædecessoribus suis depositos, propter honestatem personarum & necessitatem populorum in suis officiis reconciliaverunt, quorum nomina inferiùs adnotata reperiuntur.

de filiis pres-
byterorum
ad sacerdo-
tium prove-
ntis.

ca. 2. dist. 56.

Quidam quoque Romani pontifices decreverunt, ne filij presbyterorum assumerentur ad presbyteratum, non quòd personarum acceptio apud Deum alicuius sit momenti, vel natura quæ omnium par est genitrix ab aliquo possit reprehendi, vel filij pro iniquitate parentum condemnari, dicente propheta: *Filius non portabit iniquitatem patris.* & apostolo: *si Deus iustificat, quis est qui condemnet?* & beato Augustino: *Unde cunctique nascantur homines, si vitia parentum non sequantur, honesti & salvi erunt:* sed ad reprimendam quorundam presbyterorum incontinentiam, vel tutiùs minuendam aliorum continentiam. Sed quia ex his quasdam personas non tantum religiosas, sed etiam ecclesiæ Dei necessarias esse cognoverunt, decretum temperaverunt, & ita genitos quorum conversatio in monasterijs vel religiosis ecclesiis probata fuerit, non

solum ad presbyteratum, sed etiam ad summum sacerdotium promoveri permiserunt. Et ut de nostris temporibus taceamus, sicut legitur in gestis Romanorum pontificum, Felix tertius natione Romanus ex patre Felice presbytero fuit à temporibus ^a Odoacri regis vsque ^{a confer cum} ad tempora Theodorici regis. Item Agapitus ^{palea subiit.} natione Romanus ex patre Gordiano presbytero summus pontifex fuit. Gelasius natione ^{ita can. 1.} Afer ex patre episcopo Valerio sedit annos tres ^{dist. 56.} menses viij. dies. xix. Silverius natione Campanus ex patre Hormisda Romano episcopo sedit annum vnum, menses v. dies xxi. Deus dedit natione Romanus ex patre Stephano subdiacono sedit annos tres, dies xxiiij. Theodorus natione Græcus ex patre Theodoro episcopo sedit annos vj. menses v. dies xxiiij.

Quia verò episcoporum plurimè ex aliis civitatibus ad alias propter necessitatem seu utilitatem temporum sunt transmutati ex subiectis manifestum est. Perigenes in Petris est ordinatus episcopus, sed quoniam cives eius civitatis eum suscipere noluerunt, Romanæ civitatis episcopus iussit eum inthronizari in Corintho metropoli, defuncto eius episcopo; eique, donec advixit, ecclesiæ præfuit. Dosideu Seleuciæ episcopum Alexander Antiochenus ^{episcopi translati.} episcopus in Tharsum Ciliciæ transmutavit. ^{Summa fuit a Secretis 36. EVII} Reverentius ab Archis ^{36. p. 986. nota medicina cor.} Phœniciæ in Tyrum ^{ruptus vocibus potè potest.} transmigratus est. Ioannes de ^c Gordolima mutatus est in Prochonixum, & ei præsedit ecclesiæ. Palladius ab ^d Helionopoli mutatus est in ^e Asponam. Alexander ab alia ^e Hetinopoli in ^e

- ^a *quidam* ^a Adrianopolim mutatus est. Gregorius ^b Nazanzenus prius civitatis Cappadociæ fuit episcopus, quæ Sasima dicitur; deinde à beato Basilio & aliorum episcoporum consensu in ^c Nazianco constitutus est. Meletius prius Sebastæ ecclesiæ præfuit, & postea Antiochiæ præsul est constitutus. Theusebius ab Apamia Asiæ trās-fertur in Eudoxiopolim, quæ dudum ^d Salam-bria vocabatur. Polycarpus ^e de vrbe Antapri-
^a *al. Salabria.* stena Misæ in Nicopolim Thraciæ mutatus
^c *al. Polycarpus.* est. Hierophylus de Trapezopoli ^f Frisiæ trans-
ⁱ *Phrygia* migratus est in Platinopolim Thraciæ. Opti-
^{transmutatus.} mus ab ^g Argadamia Phrigiæ in Antichiam Pi-
^{al. Argadamia fri-} sidia transmigratus est. ^h Silvanus à Philippo-
^{gia.} poli Thraciæ mutatus est in Troadam.
^h *quidam.* Plurimos etiam episcopos depositos à sede
^{Sistuanus} apostolica restitutos exempla subiecta decla-
^{filipoli.} rant. Ioannes Chrysostomus à duabus synodis
^{hac habetur in palea} orthodoxorum episcoporum fuit diiudicatus,
^{subiecta c. si} sed iterum fuit restitutus. Marcellus episcopus
^{post. dist. 50.} Anchiranæ Galatiæ depositus fuit, sed post-
^{al. Anchira} modum ^k proprium recepit episcopatum. ^l As-
^{al primum} clepius diiudicatus à synodo ecclesiam suam
^{quid. Asde-} postea recepit. Lucianus episcopus Adrianopo-
^{al. Photi} lites damnatus à papa Iulio, recepit ecclesiā sui
^{num.} episcopatus. Cyrillus Hierosolymitanus episco-
^{al in primū} pus depositus fuit, postea recōciliatus ecclesiæ
^{citatur ex} suæ. Simili modo & Polycroniū eiusdem eccle-
^{lib. Pontifi-} siæ Hierosolymitanæ pontificem Xistus papa
^{cali in palea} damnavit, & iterū ipse eum reconciliavit. Inno-
^{subiecta ca.} centius papa ^m Fotinum damnavit episcopum,
^{grave cau.} sed ipse postea eum ⁿ in proprium restituit lo-
^{35. q. 9.} cum ecclesiæ suæ. Misenum ^o episcopum à Fe-

lice papa damnatum, Gelasius papa successor illius & communicavit, & ecclesiæ suæ restituit. Leontius dum esset presbyter depositus fuit, sed postea in Antiochia patriarcha extitit. Gregorius verò quartus papa Theodosium, quem Eugenius eius antecessor presbyteri honore privaverat, sanctæ ecclesiæ Signinæ consecravit episcopū. Ybas quoque episcopus diiudicatus fuit, sed sancta synodus canonicè suam illi restituit ecclesiam.^a Rothadum verò episcopum sanctæ Sueffionis ecclesiæ à synodo cui Carolus rex interfuit condemnatum, & Sofrenum Placentinum episcopum meritò reprobatum, Nicolaus papa ambos reconciliavit. Sic Ioānes papa viii.^b Photium neophytum à papa Nicolao depositum, interventu Augustorum Basilij, Leonis, Alexandri, in patriarchatu Constantinopolitano restituit, scribens prædictis Augustis in hæc verba. *Scripsistis nobis dilectissimis fili, ut apostolica & compassionis viscera aperientes, omnes qui in ecclesia, quæ apud vos est, correptionibus subiacent, recipiamus; pacique & unanimitati studentes ipsum^c dominum Photium archiepiscopum communicantem nobis, in summam sacerdotum dignitatem & honorem patriarchatus restituamus, ne diutius ecclesia Dei^d à scismate & scandalo conturbata permaneat. nos ergo^e petitionem vestram ut iustam & Deo placentem amplexi, & opportunum tempus quod diu desideravimus nos invenisse gavisi, misimus^f apocriarios nostros voluntatem vestram^g & complere, quamvis pietas vestra, antequam advenirent, ipsum virum præoccupaverit violenter restituere. quod tamen & nos libenter recipimus, & quamvis hoc faciendi potestatem habentes, non tamen ex*

^a quidā cod. Rothardum. al. rothaldū, vel rhotandum ut in ca. arguta. cau. 2. q. 6.

^b al. fortium extat in regesto Ioānis octavi epist. 199. ad Basilium Constātinum & Alexandrū, sed diverso verborū ordine & contextu.

^c aliās, dominum. ^d al. ut scis. ^e al. petionē. ^f al. apocriarios. ^g al. implere.

potestate nostra eum restituere volumus, sed ex apostolicis decretis & paternis constitutionibus testimonia proferimus, non leges ecclesie antiquitus datas solventes, sed in quibus gratiarum diligentia inconvertibiliter observatas, * ecclesia corpus evellit & dissipat, ad utilitatem eius omnia reducere cupientes. synodus enim Nicena secundo ca. dicit: quoniam frequenter sive ex necessitate sive aliquo quolibet modo transgredi contingit homines ecclesiasticos canones. Et papa Gelasius ep. 6. dicit: quoniam ubi necessitas non est, inconvertibilia maneant sanctorum patrum decreta. Et sanctissimus papa Leo in eodem spiritu ^a al. & dicit. præcipit^a dicēs: Vbi necessitas non est, nullo modo violentur sanctorum patrum statuta. Vbi vero necessitas fuerit, ad utilitatem ecclesie qui potestate habet, ea dispenset. ex necessitate enim fit mutatio legis. & Felix papa; contempla-
^b al. occurrit ubi oportet, quod ubi^b occurrerit necessitas, saepe constitu-
^c al. trans- tiones patrum^c transgredimur. & Cartaginensis syno-
^d al. qui pri- dus xxxv. capi. dicit: præcipimus ut clericis rursus in ec-
^e al. etiam fuerint. synodus^e synodum solvit propter unitatem & pacē ecclesie.^f & Innocentius papa dicit v. capitulo: qui promoti sunt à Bonoso hæretico recipiatur iterum, ne scandala in ecclesia pullulent. Non solum autem pro hæresi depositis apostolica sedes hæc paci ecclesiastica studens adiutorij manum porrexit, sed & orthodoxis sacerdotibus & patriarchis ad eam confugientibus, sicut & nunc Photius fecit visitata miseratione subvenit. Nostis enim quod magnum Athanasium Alexandrinum episcopum & Cyrillum & Polycronium Hierosolymitanos, & Ioannem quem caritas & vestra Chrysostomum vocat, & Flavianum à synodo depositos apostolica sedes in pristinum honorem restituit. Si ergo qui à Donatistis & Bonoso ordinati & à liminibus orthodoxæ ecclesie à synodo plenaria sequestra-

& quidam,
nostra.

et ab alia synodo recipiuntur, & in catalogo sacerdotum habentur, ne ecclesia diminutionem vel divisionem patiatur: quāto magis orthodoxæ fidei viros & immaculatæ vitæ non oportet contemnere, sed ad pristinum honorem revocare? Sicut enim apostolica sedes hæc semel accipiens claves regni calorum à primo & magno pontifice Iesu Christo per principem apostolorum Petrum dicente ad eum, Tibi dabo claves regni calorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit solutum & in calis, habet potestatem uniuersaliter ligandi & solvendi, & secundum Hieremiam euellendi & plantandi: ita propter hoc & nos eiusdem potestate principis apostolorum Petri vtentes, cum omni ecclesia nostra mandamus vobis & sanctissimis fratribus nostris patriarchis Alexandria, Antiochia & Hierosolymorum, ^a al. vestris: & ceteris episcopis & omni plenitudini Constantinopolitane ecclesie, secundum petitionem vestram Photium patriarcham fratrem & sacerdotem nostrum nos in communionem recipere. Itē: Recipite eum sine excusatione. Nullus excuset se pro synodis contra eum peractis. Nullus sanctorum predecessorum meorum Nicolai & Adriani sententias contra eum causetur, de ipso enim surreptum est illis. Nullus contra eum subscriptiones ^b vestras occasionem scismatis habeat, omnia enim vt infecta & irrita facimus & quaecunque sunt contra eum, in manibus principis apostolorum ponimus, & per eum in humeris Iesu Christi agni Dei, qui tollit peccata mundi. Item: Et hoc confirmare vos volumus, vt post mortem Photij fratris nostri nullus ex dignitate mundana ad pontificalem honorem ascendat, sed ex presbyteris Cardinalibus eiusdem ecclesie, vel ex Diaconibus aut ex aliis sacerdotibus qui sub ecclesia Constantinopolitana consistunt. Item: Et quoniam nos pro pace ecclesie solliciti Photium fratrem nostrum suscepimus ^c sicut & hoc uertat Adrianus papa Tharasium, ^d nullum computet canonicum tur.

Matth. 16.

^a al. vestris:

^b al. nostras:

^c al. recipimus.

^d al. non ut hoc uertat-

Usum, Privilegia enim paucorum communem legem non faciunt. Si quis verò tale quid a modo facere præsumpserit, sine venia erit. Ita quoque cum esset antiquis regulis præfinitum, ut nullus qui esset in clero extranearum consortium haberet mulierum, sed

*Gregorius. I.
in respons.
ad August.*

earum tantum quæ omnem suspicionem excluderent: beatus papa Gregorius hunc rigorem ita modificavit clericis Anglorum, ut si qui essent extra sacros ordines constituti, qui se continere non possent, uxores sortirentur, & stipendia sua foris acciperent: intelligens leviolem esse casum, si ruentes coniugali vinculo exciperentur, quam si vago concubitu interminatæ libidinis voragine absorberentur. Sic aliæ dispensationes salubri deliberatione admissæ cessante necessitate debent & ipsæ cessare. Nec est pro lege habendum, quod aut utilitas suasit, aut necessitas imperavit. Vnde legitur in episto.

Leo. I. epist.

la beati papæ Leonis ad episcopos Africæ: *Superest fratres ut concorditer salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionem agentes, sed ad omne studium devotionis unanimes divinis & apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini providentissima canonum decreta violari. Quæ enim hæcenus certarum remissimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis: ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post ultione plectamus.* Nec tantum hoc in ecclesiasticis observandum est regulis, sed etiam in ipsis legibus. De venerandis legibus Romanis:

*^a lib. I. instit.
tit. 2.*

legitur: *^a Quodcunque imperator per epistolam constituit, vel cognoscens decrevit, vel edicto præcepit, legem esse constitat. Hæ sunt quæ Constitutiones appellantur. Planè ex his quædam sunt, quæ personales appellantur, quæ nec ad exem-*

plum trahuntur, quoniam nec hoc princeps vult. Nam quod alicui ob merita indulget, vel si cui poenam irrogavit, vel si cui sine exemplo subvenit, personam non transgreditur. Possemus de huiusmodi plurimas rationes plurima exempla colligere; sed prudenti lectori, & ei qui novit de paucis^a plura intelligere, debent prædicta sufficere. Quod tamen iam monuimus, iterum monemus; ut si quis quod legerit de sanctionibus sive de dispensationibus ecclesiasticis, ad caritatem, quæ est plenitudo legis, referat, non errabit, non peccabit: & quando aliqua probabili ratione à summo rigore declinabit, caritas excusabit: si tamen nihil contra evangelium, nihil contra apostolos vsurpaverit. Si quæ verò sententiæ de forensibus legibus insertæ sunt, quæ iudicium sanguinis contingant, non ad hoc insertæ sunt,^b ut ecclesiasticus iudex per eas aliquem debeat condemnare, sed ut ex eis assertionem canonicorum faciat^c decretorum: hinc attendens quanta poenitentia puniendum sit facinus illud vel flagitium, quod iudicant^c iudices seculi morte vel membrorum mutilatione multandum. Hanc enim rationem^d Romani pontifices in assertionem decretorum suorum frequenter interponunt, *Nam si hoc leges seculi continent, quanto magis divinas* hæc hæc. Deinceps singularem partium totius voluminis intensionem breviter perstringemus, ut hinc prudens lector advertat quid in vnaquaque parte sibi necessarium querere debeat.

^a al. plurima

^b ecclesia e-
nim vetatur
iudicia san-
guinis agita-
re, ep. 24-7.
^c unus v. c.
leges seculi.

^d in quibus-
dam v. c. Ro-
mani, deest.

Finis Prologi in Decretum.

^a hac nunc ^a *Urbano summo pontifici patri & domino suo Ivo Carnotensis S. CCLXXXIX.*

^a *primū edictur, reperta in vetustis schedis Ant. Loeselli iur.*

^a *qua non potuit suo ordine interferi, quia priores ad Urbanū epistolas iam typographus absoluerat.*

Si animo meo morem gerere vellem, si denique sic esset tolerabile ut non etiam penale iudicaretur successorem Petri in arce summi pontificatus positum laceffere, iam quidem in vos odiorum castra movere, maledictis persequi non cessarem. Credo enim propter quod loquor, me opera vestra de tranquillitatis litore abstractum in altitudinem maris inopinato casu devenisse, & temporalium occupationum quasi procellosis fluctibus iactandum prospicio, ubi dum multorum utilitatibus providere compellor, tam meæ quàm ipsorum salutis posse sufficere despero, elegeram abiectus esse in domo Dei, ut pote cui non generis nobilitas, non scientiæ dignitas eloquentiæ animos dabat, & paucorum ^b fratrum pia societas caritate plena plus omnibus divitiis mihi applaudebat: cum sic mihi latenti, nec tale quid suspiranti ecclesia Carnotensis ^c pontificatus professionis pondus obtrusit. nec sanè eius voluntati aliqua ratione victus cederem, nisi id vos ^d velle atque præcepisse, cui non obedire nefas est, protestaretur. Episcopum ^e Belvacensem sanctitati vestræ commendo, cuius simplicitas hoc habet laudabile, quòd nec perversa agentibus placere, nec rectè sapientibus displicere potest, novit enim prudentia vestra eum in quibusdam accusatum, non tam zelo iustitiæ quàm virtutis æmulatione. Sed mihi non vi-

^b *belvacensium. adi ep.*

^{17.}

^c *epist. 8.*

^d *epist. 12.*

^e *videtur intelligere de fulcone, argumento eorum quæ notavi ad epist. 30. ex Anselmo Cantuariensi archiepiscopo.*

detur rationabiliter posse fieri, ut à minori persona debeat retractari quod sub vestri iudicii examine finem sortiri meruit. Sed ad me revertar quem pastoralis curæ vincula premunt: qui etiam, quod nondum erratibus meis adhibui, cogor debere correctionem alienis erroribus: cuius vita licet olim in conspectu summi iudicis calumniosa haberetur, nunc maximè tamen vicinior est accusationi suæ quàm excusationi alienæ. Vale.

* *

Ego Ivō Carnotensis episcopus & Vvalterius archidiaconus notum fieri volumus *ex vet. schedæ Petavij.* tam posteris quàm præsentibus quòd Vvillelmus abbas sancti Martini maioris monasterij cum quibusdam monachis suis nostram adiit præsentiam, humiliter implorans quatenus ecclesiæ beati Martini concederemus ecclesiam de Hauchis quam Paganus beatæ Mariæ Carnotensis canonicus tenebat. prædictus verò Paganus ibi veniens in manu nostra præfatam ecclesiam absolute dimisit. nos autem donni Vuillelmi abbatis & monachorum eius precibus diligenter aurem accommodantes, salvo iure ecclesiæ nostræ, petitioni eorum gratanter annuimus, & supradictam ecclesiam sicut Paganus eam tenebat, eis habendam & possidendam concessimus, ipso Pagano intercedente & concedente & fratribus eius Raherio Goscelino Guarino amarico concedentibus. idem verò Raherius frater Pagani qui ecclesiæ decimā

laicali vsurpatione tenebat, minutas in præsentiarum monachis dimittendo concessit decimas, & decimam de culturis monachorum eis concessit habendam post sui discessum. In hoc quoque dono capellam de Hidulphi ponte cum ea parte terræ & aquæ quam eis præsens dimisit, eis perpetuo concessit habendam. nos etiam sicut præsentialiter nominatim monachis tribuebatur annuimus: ita etiam totum quod in futuro à prædictis fratribus & ab aliis ibi aliquid habentibus promittebatur nominatim habendum caritativè concessimus. hæc autem sunt quæ promissa sunt, scilicet terra duorum boum & hospitia cum arpennis terræ. huius verò doni concessio facta est anno ab incarnatione millesimo c.xiiii. his præsentibus quorum nomina subterscripsimus. ex parte episcopi & archidiaconi fuit Raimbaldus Vindocinensis archidiaconus. Aufgerus Blesensis archidiaconus, Gualerannus canonicus, Raimaldus eius clericus, Bernerius regularis canonicus, Radulphus reg. canonicus episcopi camerarius. ex parte verò abbatis Vvillelmus prior, petrus laidet, Gilo & eius filius, Gilduinus Hugo hospitalarius de famulis Analdus camerarius, Paganus Camerarius, Landricus famulus Prioris, Gaucelimus, Petrus Burdo, Hubertus Mainbodus.

CRHONICON IVONIS CARNOTENSIS DE REGIBVS FRANCORVM.

Rancos lingua Attica Valentinianus imperator à feritate & duritia atque audacia vocari voluit. qui post paululum cum tributa Romanis negarent, & Romanorum impetum ferre non possent, egressi à Sicambria pervenere in extremos fines Rheni fluminis in Germanorū oppida: ibique aliquot annis cum principibus suis Marcomiro & Sunone resederunt. Vbi primum regem Pharamundum sibi statuunt, legibusque se subdunt, quas primores eorum Vvisogastus, Arbogastus, Salegastus invenerunt.

Pharamundus Rex primus Francorum. Niceta Viennensis episcopus Iustus Lugdunensis episcopus relicto episcopatu in Ægypto Anachoreta moritur, ossaque eius Lugdunum referuntur, ossaque Viatoris ministri eius. Martinus Turonorum episcopus miraculorum gloria insignis effulsit.

Didio Pharamundi filius Rex Francorum

secundus. Abhinc Franci crinitos Reges habere cœperunt. Eodem tempore Romani Gallias tenebant, citra Ligerim fluuium Gothi.

Clodio post Didionem Rex Francorum tertius. Hic de Thoringiorum finibus egressus Rhenum transiit victoque Romano exercitu Carbonariam silvam tenuit, ibique sibi sedem statuit.

Meroveus post Clodionem Rex Francorum quartus. Metis à Francis succensa. Franci vsque Aurelianos pervenerunt.

Childericus post Meroveum quintus regnavit annis xxiii.

Clodoveus post Childericum Rex Francorum sextus, regnavit annis xxx. Hic primus Regum Francorum à beato Remigio baptizatus est cum populo suo. Siagrius Ægidij patricij filius cum Clodoveo apud Sueffionem pugnam committens devictus & occisus est, sicque vires Romanorum in Galiis ceciderunt. Clodoveus Rex Burgundiam sibi subegit. Mamertus Viennensis episcopus clarus habetur. Clodoveus milliario x. à Pictavis vrbe cum Alarico Rege pugnam iniit, eumque vicit & occidit, sibi que subegit Tolosam, Sanfonas, omnemque Aquitaniam. Fulgentius Ruspensis episcopus, & Avitus Viennensis clari habentur.

Mortuo Clodoveo Chlotildis vxor eius cum quatuor filiis suis regnum Francorum tenuit, Theoderico, Clodomiro, Childeberto, Clotario. Clodomirus & Childebertus atque Clotarius contra Sigismundum exercitum

citum movent, & contra Gothimarum: fugientibusque Burgundionibus Sigismundus ad monasterium Agaunensium martyrum fugiens apprehenditur à Clodomiro, ibique cum vxore & filiis interficitur, ideóque Clodomirus vltra cum Burgundionibus decertans ab eis interfectus est. Quod Franci indignè ferentes, Gothimarum persecuti occidunt. Childebertus & Clotarius filios Clodomiri nepotes suos, ne regnarent loco patris, occiderunt: vnus tamen Clodoaldus effugit, qui clericus factus, & plenus virtutibus migravit ad Christum. Beatus Medardus migravit ad Christum, sepultus in civitate Sueffionis à Rege Clotario: qui & non multo post defunctus in eadem ecclesia sepelitur, regnavitque lii. annis.

Quatuor filij Clotarij regnum inter se dividunt. Karibertus accepit regnum Clodomiri, sedemque constituit Parisiis. Guntranus regnum Childeberti, sedemque constituit Aurelianis. Chilpericus regnum patris sui Clotarij Sueffioni, Sigebertus accepit regnum Theoderici Remis. Karibertus Rex mortuus in ecclesia S. Romani in Blavio castro sepelitur. Beatus Germanus Parisiorum episcopus claruit. Chilpericus fratrem suum Sigebertum fraude Fredegundis Reginae interfectum in Lambani via sepelivit. Inde verò translatus est in basilicam S. Medardi. Guntranus verò Rex in ecclesia S. Marcelli Cabilloni sepultus est. Regnavit verò annis xxxi.

Chilpericus dolo Landrici ac Fredegundis Reginae ipsius vxoris occisus, Parisiis in eccle-

ſia S. Vincentij ſepelitur.

Theodebertus & Theodericus filij Childeberti cum avia ſua Brunechilde in regnum glorioſi Regis Guntrani Burgundiam directi ſunt. Inde Theodericus cum Theodeberto fratre pugnam iniit, eunque occidit. Brunechildis tandem pro multis ſcleribus in præſentia Clotarij Regis indomitæ equis religata cruribus & brachiis membratim diſcinditur, eiſque oſſa igne concremata ſunt.

Clotarius filius Chilperici Rex Francorum octavus. Hic Saxonum terram adeo vaſtavit, ut non remaneret ibi homo longior ſpata ſua, non longo poſt tempore obiit anno xliiii. regni ſui.

Dagobertus filius Clotarij Rex Francorum nonus, vir ſtrenuus fuit: habuit autem duos filios Sigebertum & Clodoveum. Anno vero regni ſui xliiii. febre valida tactus & mortuus eſt, ſepultuſque in loco Bindionum.

Clodoveus filius Dagoberti Rex Francorum decimus, cuius vxor Batildis de genere Saxonum genuit ei tres, Clotarium, Childe-ricum atque Theodericum. Clodoveus xvi. regni ſui anno vita deceſſit.

Clotarius filius Clodovei Rex Francorum vndecimus, hic 4. annis regnans obiit.

Theodericus filius Clodovei, frater Clotarij, Rex Francorum duodecimus. Ebroinus princeps domus Leodegarium epiſcopum multis affectum pœnis gladio percuffit, fratremque eiſ germanum. Theodericus anno regni ſui xviiij. obiit.

Clotarius filius Theoderici Rex Francorum decimus tertius regnavit annis tribus.

Childebertus filius Theoderici, frater Clotarij, Rex Francorum decimus quattus. Hic xiiij. anno regni sui obiit.

Dagobertus filius Childeberti Rex Francorum decimus quintus, cum adhuc puer esset, maior autem domus Theodebaldus Pipini Austrasiorum ducis filius. Dagobertus v. annis regnans mortuus est.

Danielem post Dagobertum quendam clericum post abiectionem tonsuræ Franci super se statuentes, eum vocantes Chilpericum, exercitum contra Carolum vsque Mosam fluvium movent. Ex alia parte Rabbodus Dux cum Frisonibus contra eundem Carolum insurgit: pugna valida commissa, Carolus magno damno afflictus est dilapsus. Chilpericus simul cum Ragaufrigo Arduennam silvam ingressus, pervenerunt vsque Coloniam: sed subito Carolo super eos irruente, prælioque confecto fugantur Chilpericus atque Ragaufridus. Chilpericus ad Eudonem Ducem fugiens, ab eodem Duce redditus est Carolo, & v. anno post in civitate Noviomor-
tuus est.

Theodericus Dagoberti iunioris filius Rex Francorum decimus septimus, Carolus maior domus & Austrasiorum princeps, vastans omnia, & Saxonum agros diripiens, cum eis bellum iniit. vbi gravissima cædes hominum attrinsecus morientium. Post aliquot annos in Bavariam iter arripuit, eamque cum labore

Ll. ij.

maximo ad deditionem coëgit, sed postea reluctantes via secunda perdomuit. Iterum abiit in Saxoniam, deinde in Suevos contra Lanfredum, quos ab infestatione & initiria represit. Inde contra Eudonem Aquitanorum ducem ivit, eumque vsque in Vasconiam fugavit. Saracenos præterea cum longis navibus venientes, vrbesque plurimas tam Septimaniæ quàm Viennenses devastantes idem Carolus graviter fugit, eosque in Hispaniam repulit. Post aliquot annos perrexit vsque Vasconiam, Aquitaniamque depopulatus est, Saracenos quoque Aquitaniam & alias provincias devastantes perdomuit.

Childericus post Theodericum Rex Francorum decimus octavus. Maiores domus Carolomanus & Pipinus frater eius. sed Carolomanus abiecto seculari habitu Romam abiit: inde ad S. Benedictum in montem Cassinum perrexit. Gripho autem faciem Pipini Ducis fugiens, fugit in Saxoniam atque Bavariam, ducatumque ipsius Pipini subiugavit. Gripho verò fugiens ad Gaifarum Aquitanorum Ducem coniunctim parant bellum contra Pipinum. interea Pipinus Francorum regnum defecisse videns, iussu Zachariæ Papæ elevatur in Regem.

Pipinus Rex Francorum decimus nonus regnavit annis xviii. mox post vñctionem suam bellum in Saxoniam movit, eamque devicit. Zachariæ Papæ successit Stephanus. Pipinus Rex auxilium Zachariæ Papæ contra Aistulphum Longobardorum Regem, qui fa-

cultates Romanæ ecclesiæ quæ in regno eius erant abstulerat, porrexit, eumque quod abstulerat, reddere coëgit. Rursus idem Pipinus Saxoniam intravit, eamque Francis per singulos annos traiectos equos reddere fecit. Inde anno ab incarnatione Domini D. ccclxviii. obiit.

Carolus gloriosus Rex Francorum xx. filius Pipini & Bertrudæ Reginæ. Hic gentem Saxonum subegit: vbi cum exercitus eius gravi siti laboraret, medio die subito ex quodam torrente largissimè aqua emanavit, quæ sufficeret cuncto exercitui. Idem Carolus ab Adriano Papa contra Desiderium Longobardorum Regem Italiam intravit, Papiam cepit, Desiderium occidit, omnemque Longobardiam sibi subegit. Saxones iterum rebellantes devicit, & ex utraque parte firmavit, custodibusque positis, obsidibusque receptis rediit. Rursus Saxones Heresburgum castrum invadunt, machinas ad id capiendum præparantes, viderunt in modum scuti duos globos flammantes super ecclesiam quæ in vno castro erat. Quavisione perterriti, & relinquentes præparationem suam ita fuga elapsi sunt, ut mutuis sese confoderent gladiis. Quod audiens Carolus Rex Saxoniam ingreditur, obtinuitque omnes illorum firmitates, omnesque Saxones cum vxoribus suis & infantibus baptizatos in fide sibi coniunxit. Carolus idem Pascha celebrat in Aquitania castro Cassinogilo. Hispaniam ingreditur. Destruit Pampilonam. Saracenos subiugat. Per Narbonam & Vasconiam rever-

titur. Deinde orandi gratia Romam ingreditur. Beneventum capit. Filios ipsius Ducis obsides cum maximis muneribus accepit. Idem Avaros gentem ferocem perdomuit, quorum Dux ad eum se contulit, credensque baptizatus est. Idem quoque Carolus Romam ingressus primus, ibi de gente Francorum Imperatoris & Augusti nomen sumpsit, eosque qui Leonem Papam dehonestaverant, deponendo in exilium misit. Quo tempore factus est terræ motus magnus. Eodem tempore Rex Persarum misit Carolo papilionem & tentoria, pallia serica multa & preciosa, sed & horologium de aurichalco arte mechanica mirificè compositum, in quo xij. horarum cursus ad clepsydram vertebatur cum totidem æreis pillulis, quæ ad completionem horarum decidebant, & casu suo subiectum sibi cymbalum tinnire faciebant: additis totidem equitibus, qui per xij. fenestras completis horis exhibant, & impulsu egressionis suæ totidem fenestras quæ priùs erant apertæ claudebant: necnon & alia multa in ipso horologio erant mira. Anno incarnationis Domini D. cccxiiij. Carolus Imperator Aquisgrani moritur, regni verò sui xlv.

Ludovicus Caroli magni filius Rex Francorum xxi. & Imperator Romanorum, regnavit annis xxviii. amator pietatis & religionis. Hic in ingressu imperij secundam & placidam quietem habuit, sed finis eius multis calamitatibus fatigatus.

Carolus Calvus Ludovici filius Rex Fran-

corum xxij. regnavit annis xxxvii. Imperator & ipse Romanorum. Initia regni & finem prosperè gessit, ædificator ecclesiarum Dei, amator pauperum, impendens ecclesiis Dei multa beneficia in crucibus & in aliis ornamentis.

Ludovicus Caroli filius Rex Francorum xxij. regnavit annis duobus.

Carolus Ludovici filius Rex Francorum xxiiij. regnavit annis xxxvii. Hic Tutudi, quod Martellus dicitur, à suis dictus est. & quia in regno suo vix aut rarò pacem habuit, ideò res ecclesiarum suis militibus in stipendium contulit maxima ex parte. Qui mortuus in ecclesia beati Dionysij martyris sepultus à sinistra parte altaris maioris, visus est noctu in specie draconis effracto sepulchro per vitream ecclesiæ cum magno terrore exisse.

Radulphus Rex Francorum xxv. Conradi ducis Burgundiæ filius, regnavit annis xix. cultor iustitiæ, restaurator ecclesiarum, resistentes sibi prosperè devicit.

Ludovicus Radulphi filius Rex Francorum xxvi. regnavit annis xviii.

Lotharius Ludovici filius Rex Francorum xxvii. regnavit annis xxx. Eodem tempore fuit Vvillermus Dux Normannorum.

Ludovicus Lotharij filius clericus Rex Francorum xxviii. regnavit annis ij. Hic captus à Francis Lauduni interiit, sicque progenies Caroli Magni defecit.

Hugo filius Hugonis Capeti Rex Francorum xxix. regnavit annis x.

Ll iiij

Robertus filius Hugonis Rex Francorum xxx. regnavit annis xxxv. cuius vxor Constantia. Hic iuste & religiosè regnum suum disponens sancto fine quievit. Gilbertus Papa. *

Henricus filius Roberti Rex Francorum xxxi. regnavit annis xxxii. Vvillermus nobilissimus Dux Normannorum pugnavit apud Vallium dunas. Henricus Rex fortis in bello Vitriaco obiit.

Philippus filius Henrici Rex Francorum xxxij. regnavit annis xlix. Huius vij. anno regni Vvillermus gloriosus Dux Normannorum Anglos subegit, ibique Rex factus regnavit xxii. annis. Huic successit Vvillermus Longa spata filius eius, regnavitque annis xiiii. atque in nova foresta sagitta interiit. Huic successit Henricus frater eius vir nobilis, sapiens, iustitiæ cultor, amabilis, nulli moderni temporis in regendo regno comparabilis, qui & regnavit annis xxx.

Finis Chronici Ivenis.

Iuonis Carnotensis episcopi sermo de adulterino habitu
virorum vel mulierum.

*Extat circa
 finem episto-
 lar. Iuonis
 Carnot. in
 uno v. c. S.
 Vist. Par. G.
 in calce in-
 dicis argu-
 mentorum
 epistolarum
 eiusdem au-
 ctoris in al-
 tero manu-
 scripto Nic.
 Fabri habe-
 tur idem ti-
 tulus, sed ser-
 mo ibi desest.*

Audiuimus ex parabola evangelica quen-
 dam patremfamilias nuptias filio suo fe-
 cisse, & ad eas plurimos invitasse. Inter quos
 cum ingressus esset quidam non habens ha-
 bitum nuptialem, visus à patrefamilias,
 iussus est non tantùm à nuptiis excludi, sed
 in tenebras exteriores retrudi. Hæc parabola
 insensatos homines huius temporis evi-
 denter redarguit, quamvis altiori discussio-
 ne aliquid secretius & sacratius possit intel-
 ligi. Prius ergo quæramus quis sit iste pa-
 terfamilias, quis iste filius, quæ sint istæ nu-
 ptia. Quibus perspectis facilius intelligere po-
 terimus cur ille ab his nuptiis exclusus sit qui
 ad eas cum adulterina veste accessit. Intelligi-
 mus itaque hunc patremfamilias Deum pa-
 trem omnipotentem, cui famulantur vniver-
 sæ familiæ gentium; qui coæternum & coæ-
 qualem sibi genuit filium, in cœlis sine ma-
 tre, in terris sine patre: cui nuptias fecit quan-
 do ej ecclesiam ex omni genere hominum so-
 ciavit. Ad hanc Christi & ecclesiæ societatem
 convocati sunt nobiles, innobiles, divites, pau-
 peres, omnis conditio, omnis sexus, omnis
 ætas. Inter hos accessit vnus qui solus exclu-
 di meruit, quia habitum talium nuptiarum
 sanctitati congruentem non habuit. Attendi-
 te fratres. Iste vnus multi sunt: & tamen tota
 hæc multitudo vnitatis nomine comprehen-

ditur. Multi enim sunt quantum ad numerum personalis discretionis: sed vnus sunt per consonantiam vnius pravitatis. Sicut enim vna ecclesia est per fidem sub capite Christo: ita tota reproborum multitudo siue pateat siue lateat, vnum corpus est sub principe diabolo. Qui ergo per infidelitatem manifestè à Deo recedit, ad has nuptias non accedit. Qui verò infidelis est, accedit corpore, recedit mente: nobiscum intrat ecclesiam, communicat nobiscum Christi mensam. Boni & mali pisces adhuc latent intra retia donec dividantur in littore. Adhuc toleratur palea donec ventiletur area. Tunc manifestè apparebit, quia multi vocati, pauci electi. Tunc iste adulterator habitus nuptialis iussu patrisfamilias manifestè excludetur, & in carcerem retrudetur. Interim tamen amici sponsi talem simulatorem non ignorant, quia impudicus habitus corporis nuntius est adulterati cordis. Impudicus autem habitus corporis est in viris superflua & inordinata capillatura, vestimentorumque muliebrium affectata similitudo, calciamentorumque metas necessitatis excedens simulata longitudo. In mulieribus facies fucata, virilium vestimentorum imitatio, capillorum nativi coloris adulteratio. Hic habitus in vtroque sexu adulterinus est, & sanctarum nuptiarum societate indignus, & à conspectu tanti sponsi & tantæ sponsæ prorsus amovendus.

*Longitudo
calciamenti.*

Nec silentio præterire hoc debent amici sponsi diligentes decorem domus Dei. debent

huiusmodi adulteriis publicè adlatrare; ne dicatur de eis, *canes mutilare non valentes*. Qui enim quantitatem vel formam quam omnipotens & prudentissimus plasmator finxit, in aliam transfigurare contendit, nonne evidenter dicere videtur ei qui se finxit, cur me fecisti sic? Improbata temeritas, conditoris plasma ita vilifacere, vt quantitatem suam & formam quantum in se est, in aliud transfiguret, quod si à natura haberet, incomparabiliter se habere doleret. Nec ista dicimus à nobis tanquam ex nobis. Habemus patres nostros doctores egregios, qui ante nos contra ista scripserunt, & irrefragabili auctoritate damnauerunt. Audiamus Paulum doctorem gentium, de superflua capillatura dicentem Corinthiis.

I. Cor. I.

Vir si comam nutriat, ignominia est illi. Cum enim vir ex Dei ordinatione primatum habeat super mulierem: qui contra honorem sui sexus superfluitate capillorum caput velat, primatum suum sibi abiudicat, vt merito de eo dicatur: *Homo cum in honore esset non intellexit*. Psal. 49.

comparatus est, vt vera dicamus, non tantum mulieribus, sed etiam iumentis insipientibus. Iudicio enim legum, iure ab obventa dignitate deiicitur, qui privilegio sibi commisso abutitur. Audiamus & beatum Cyprianum, egregium martyrem & suavissimum doctorem de adulterino habitu disputantem. Dicit enim in epistola quam scribit de habitu virginum.

B. Cypriani
locus.

Opus Dei & factura eius, & plasma eius nullomodo, vel nigro adulterari debet adhibito flavo colore^a vel nigrore, pulvere vel vel quolibet denique lineamenta nativa corrumpente, rubore, autqi

Genes. 1.

a facientes

b inferret

c entem falso.

d sequentia

eiâ desum-

pta sunt ex

Cypriano.

e apud Cy-

prianum sint

à compedibus

aureis pedes

liberi.

I. Cor. 15.

medicamine. Dicit enim Deus. faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Et audet quisquam mutare & convertere quod Deus fecit? Manus Deo inferunt, quando id quod ille formavit, reformare & transfigurare contendunt, ^a scientes quia opus Dei est omne quod nascitur, diaboli quodcunque mutatur. Si quis pingendi artifex vultum alicuius & speciem & corporis qualitatem emulo colore signasset, & signato iam consummatoque simulachro manus alius afferret; ^b & iam formata, iam picta quasi peritior reformaret: gravis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio videretur. Et in sequentibus. Non metus, ne cum resurrectionis dies venerit, artifex tuus te non recognoscat: ad sua premia & promissa venientem removeat & excludat? increpans vigore censoris & iudicis dicat: opus hoc meum non est, nec ^c entem falso. imago hac nostra est, ^c cum te falso medicamine pol-reliqua paul-luisti, cum formam quam tibi dederam mendacio de-lo aliter apud formasti: facies corrupta est, membra aliena sunt. Cyprianum. Deum videre non poteris quando oculi tibi non sunt ^d sequentia quos Deus fecit, sed quos diabolus infecit. ^d Audi-eiâ desum-te me itaque ut parentem, audite quaso vos docen-pta sunt ex-tem, pariter ac monentem, audite utilitatibus ve-stris & commodis fideliter consulentem. Estote tales qua-les vos manus patris instituit. Maneat in vobis fa-cies incorrupta, cervix pura, forma sincera: ^e à cal-ciammentis superfluis pedes liberi, crines nullo colore fucati, oculi conspiciendo Deo digni. Apostoli vox est, quem Dominus vas electionis appellavit. Dicit enim. Primus homo de terra terrenus; secundus homo de cæ-lo cælestis. Sicut portavimus imaginem terreni, sic portemus imaginem cælestis. Hanc imaginem portat Virginitas, portat integritas, portat sanctitas & ve-

*ritas, portant disciplina Dei memores, iustitiam cum
 religione retinentes, stabiles in fide, humiles in ti-
 more, ad omnem tolerantiam fortes, ad sustinendam
 iniuriam mites, ad faciendam misericordiam faciles,
 fraterna pace ^a unanimes atque concordēs : quæ om- ^{a v.c. unia;}
 nia observare, diligere & implere debemus, ^{mes.}
 vt apostoli præceptum adimpleamus : empti
 enim estis precio magno; glorificate & portate Deum ^{1. Cor. 6.}
 in corpore vestro. Deum enim in corpore no-
 stro portamus, cum imaginem eius per im-
 mundas & profanas adinventiones non de-
 formamus, cum per omnia servitutis ob-
 sequia redemptoris imperio parere stude-
 mus. Ita enim imaginem suam in nobis re-
 cognoscer, & nuptiali veste ornatos à suo
 sanctorumque consortio non excludet. quod
 nobis misericorditer præstare dignetur qui
 vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæcu-
 lorum. Amen.*

LECTORI.

Sequentem epistolam nondum reperi in manuscriptis codicibus : quam primæ editioni studiosus ex aliquo exemplari prisco inseruit , ea potissimum ratione quia episcopus Carnotensis ibi commendatur à probata æquitate , putans Ivonem intelligi. Hic ergo receditur ne quis forte desideraret. est enim lectu digna. Vereor tamen ne certior sit sententia vel coniectura , eo tempore quo scribebatur, Ivonem ad plures transivisse , vt potius verba accipi debeant de Gaufrido Ivonis proximo successore , qui vir laudatus à sancto Bernardo abbate Claravallensi epist. 53. & 55. quem etiam Petrus Abelardus dicit cæteris episcopis tam religionis nomine quàm sedis dignitate præcelluisse. magnus quoque appellatur à prisco scriptore vitæ ipsius Bernardi. Deinde hac epistola dicitur abbatem & monachos maioris monasterij optimè & consultissimè fecisse qui Comitem Tgeobaldum atque Carnotensem episcopum mediatores litis elegerint , de quorum æquitate & familiaritate confidebant. Quod aptari nostro Ivoni vix potest , quandoquidem gravissimæ contentiones extiterant inter Ivonem & illos monachos, de quorum dæmoniaca invidia iniustisque calumniis graviter conqueritur epist. 266. & 268. & 274.

REVERENDISSIMO

PATRI ET DOMNO O. DEI

GRATIA ABBATI MAIORIS

monasterij sanctoque & in Christi caritate iuncto conventui ^a H. Pontinacensis, & ^b B. Clarævallensis, spiritu ambulare, & quærere semper non pigrè faciem Dei Iacob.

^a is est Hugo de Pontinaco ad quem extat S. Bernardi epist. 33
^b Bernardus, qui cū dicto

Hugone scribit ad Honorium papam epist. 46 & 49.

^c antea nostra
^d antea, flās

Aritas, fratres, nos admonet scribere ad vos & pro vobis, & quod longè à vobis absumus, sed locis, non animis. Porro animos facile in eandem^c vestre

*fraternitatis unanimi-^d tatem conflavit^d fra-
grans ubique odor suavis-
simus famosissime sanctitatis. Caterum ab heri & nudius tertius modicè intra nos turbatum dolemus tantæ serenitatis participium. Subitò nempe oborto nubilo fame subtristioris, haud dubium quin à facie aquilonis operuit confusio facies nostras, quod de vobis tam insolitum, tam vestro nomini dissonam audiremus. Formidantes igitur iam iamque graviter periclitari & fa-*

nam vestram, & nostram pro vobis gloriam, si non sermo qui exiit velocius evanuerit flatu secundiori: fraterna curamus sollicitudine his litteris vestram commonere reverentiam de celeri correptione super malo quod in dies divulgare non parcit fama volans. Miramur sane aliquos vestrum (absit enim ut omnes suspicemur) tanta vel simplicitate deceptos, vel cupiditate cacos, ut celeberrimo nomini non parcentes, unius altaris paucu-

al. redditis los² redditus orbis gloriæ praeferant. Non oportet fratres, non oportet ullis aestimare temporalibus lucris testimonium, quod vobis ab antiquo, imò ab initio ab his quoque qui foris sunt, conversationis merito acquisistis. Sed forsitan dicitis: nos nemini iniuriam facimus, tenemus nostra, parati si quis ex adverso est, subire iudicium. Rectè. Sed quid si alius responderit & dixerit, hoc ipsum delictum est in vobis quòd causas habetis. quare non magis fraudem patimini? Quid si le-

Math. 5.

gerit & alius? si quis abstulerit tua, ne repetas. Quinimo percutienti in dextrā maxillam, præbe & alteram: auferenti tunicam, præbe & pallium. Et hæc vobis hisque similia obiiceremus, nisi quòd corrigere vos quàm confundere malumus. Hoc autem dicimus, tutius esse omni christiano

& mi.

& maximè monacho possidere quippiam minus
 in pace quàm cum lite amplius. Sic quippe
 canitis: melius est modicum iusto super ^{Psal. 36.}
 divitias peccatorum multas. Quid quod
 de altari contenditur, & hoc adversus filios
 Levi, id est, adversus clericos? Clericorum
 est altari deservire, & de altario vivere. No-
 bis nostra professio & antiquorum monacho-
 rum exempla victum ex propriis prescribunt
 laboribus, & non ex sanctuario Dei. Huc ac-
 cedit, quòd eidem ecclesie de qua presens di-
 sceptatio est, clerici soli deserviunt, vosque
 cum illis partimini beneficium, cum quibus
 non exhibetis obsequium. Paulus clamat pro
 clericis, imò ante ipsum Moyses: non al-
 ligabis os bovi trituranti. Item; Quis pla- ^{Deut. 25.}
 tat vineam, & de fructu eius non edit? ^{1. Cor. 9. &}
 Aut quis pascit gregem, & de lacte gre- ^{1. Timot. 5.}
 gis non manducat? vos autem per contra-
 rium convenimus. Qua audacia, o monachi,
 presumitis seu vinum de vinea quam non
 plantastis, seu lac de grege quem non pasci-
 tis? Quo pacto ibi exigitis ubi nihil exhibe-
 tis? Certe si ita vultis, ^a baptizate nascentes, ^a monachis
 sepelite morientes, visitate iacentes, copula- ^{hac olim pro-}
 te nubentes, instruite rudes, corripite delin- ^{hibita. ca. pla-}
 quentes, excommunicate contemnentes, ab- ^{cuit. cum seq.}
 solvite resipiscētes, reconciliate pœnitentes: ^{can. 16. q. 1.}

Mm

& in medio denique ecclesia aperiat os suum monachus, cuius officium est sedere & tacere. Sic fortasse dignum se probabit mercenarius mercede sua. Alioquin invidiosum admodum est, velle metere ubi non seminaveris. Sed & colligere quod alius sparserit, etiam iniuriosum. Esto tamen: Liveat & hoc ex do-

^a ut in can. pervenit.

can. 16. q. 1.

coniungequa

dicat Ivo e-

pist 192. de

decimis mo-

nachorum.

^b fortasse

Theobaldi

vel Thebal-

di ad quem

scribit S. Ber-

nard. epist.

37. 38.

se 99.

no^a episcopi, nec ulla iam reputetur iniuria, quum canonica excusat investitura. Caterum de pacto vestro quid facitis? Siquidem canonicis reclamantibus & causantibus de iniuria, placuisse tandem vobis, nisi fallimur, non negabitis causam vestram poni in manu

Carnotensis episcopi simul^b Comitum T. ut quicquid pari utriusque consensu pro lite dirimenda definiretur, utraque pars irrefragabiliter teneretis. optimè planè & consultissimè. Tales quippe electi sunt mediatores, de quorum satis non solum probata equitate, sed & privata, ut benè novimus; familiaritate cōfiditis. Quod igitur viri boni & ipsi amici vestri super reformanda pace concorditer, nec, dubium quin & fideliter definierint, quare vos iuxta condictum quod precesserat non tenetis? An idcirco non fideliter egisse putantur, quia videtur nec equa commutatio questus utique maioris ad minorem? Sic prorsus videtur, sed querenti quæ sua sunt,

sed ei qui pluris aestimat nummos quàm amicos, pecuniam quàm iustitiam, ac terrenam possessionem super fraternam dilectionem. Si de mundo fuissetis, & mundus quod suum erat diligeret, tam non mirum quàm ne insolitum videretur. Nunc verò filij lucis & pacis, luci tenebras, paci res praeferunt temporales. Tales profectò deplorat prophetica lamentatio, & qui, inquiens, nutriebantur Thren. 4. in croceis, amplexati sunt stercora. merito, aiunt, nolumus tenere concordiam, in qua pars nostra gravari cognoscitur. Quid si pars altera gravari videretur? tunc prorsus tunc aqua & iusta concordia indicaretur. Veruntamen hoc ante pactum cautum esse debuit. Vbi enim non est lex, nec praevaricatio. Nunc autem lex pacti iam commodum non considerat, sed condictum. Quid ad haec dicitis, qui contradicitis? qui dum nos fingitis consultores, proditis turbatores, tergiversatores, praevaricatores. Aut negate pactum, aut implete. Quid enim, an non negatis quidem conventionem, sed causamini circumventionem, culpamque refertis in episcopum quasi non egerit simpliciter vobiscum, sed cum astu & dolo vos ceperit, & induxerit in eandem cuius vos modò pœnitet pactionem: Dicere potestis, sed mirum cui per-

suadere, mirum si vos vel ita suspicari. Nequaquam, inquiunt: sed non debet stare quod absque nostro consilio factum est, hoc est sine assensu totius capituli. Quid? quod abbas statuerit cum consilio seniorum, stare non aebet, si non omnes consenseritis? Irane

²reg. S. Be- in ² regula vestra manifestam super hoc sententiam aut non attenditis, aut contemnitis? Mandat siquidem ut fratres ad consilium vocati, singuli sic respondeant quod senserint, quatinus defendere non presumant quod responderint: sed abbas auditis singulorum sententiis quam potissimum ipse elegerit, ei omnes sine contradictione acquiescant. Si ergo in quibuscunque disponendis praeveniet auctoritas abbatis, regula item praescribente, quia in abbatis arbitrio pendet omnis ordinatio monasterij, patet quod inobedientes vos ac rebelles esse probatis, qui pactum quod abbas formavit, contra eius voluntatem labefactare conamini. Nisi forte & ipse in corde locutus est, ut quod palam per se edificavit, clam per suos destruat, & sic praevaricatorem se quoque constituat. Quod quidem absit ut credamus. Nam de optimo viro id tantum suspicari, pessimum est. Non nos sane latet scrupulus nonnullorum, qui plus quam oportet iusti, nodum in scirpo

²reg. S. Be-
ned. cap.

quarebant , dum absque simonia istiusmodi commutationes inter ecclesias posse fieri non putarent. Sed de hoc , ut arbitramur , vobis utique curiosius sciscitantibus catholicorum & eruditorum virorum responsionibus satisfactum est : aut si quominus , in prompta est etiam nunc ex auctoritate canonum affirmare , quod fas sit de rebus ecclesiasticis fieri permutationes , prout ecclesiis videbitur expedire. Hæc aduersus illos qui se de his quorum sua nihil interest , presumptuosius intromittentes semper parati sunt iniuriam committere.

* * * *

M m iij

FR. IVRETVS
BENEVOLO LECTORI
S A L.

NTE annos viginti quatuor Ivonis Carnotensis epistolæ è tenebris erutæ in lucem prodierant auspiciis Petri Pithoei Iurisconsulti, maximi viri, & propensissimi animi in Rempublicam litterariam, cuius singulari beneficio plerasq; integriores habueram. Cum autem exemplaria primæ editionis pridem desiderarentur, & de recudendis typographus vrgeret, effectum est vt perquisitis atque invicem accuratè collatis compluribus vetustioribus membranis, liber redderetur melior & auctior. superior quidem editio laborabat lacunis, pluriumque epistolarum ordo confusus atque præposteruserat, quando posteriores aliquot litteræ Paschali inscriptæ antevertebant nonnullas quæ ad Vrbani emissæ sunt: cum tamen series temporum palàm evincat Urbano successisse Paschalem. Alia eiusdem generis sigillationem commemorare nihil attinet, quæ mutua collatione faciliè clarescent, quamvis ea parte nondum planè mihi

satisfecerim. illa verò perturbata series, non sine
 priscorum codicum ductu mutata & restituta
 fuit: quemadmodum etiam eorum fide lineæ &
 dictiones toto opere interiectæ sunt. Ægrè au-
 tem ferendum ex tot antiquis membranis nul-
 las hæcenus repertas quæ suis numeris vndique
 absolutæ viderentur. aliæ enim plures epistolas
 complectebantur, aliæ pauciores, easque men-
 dis sæpè scatentes. præterea dissidebant in ordi-
 ne, ut inde argumentum elici possit, non fuisse
 primitus digestas ab ipsomet auctore, sed post
 eius obitum à studiosis hinc inde collectas. so-
 lum exemplar bibliothecæ Regiæ distinctum
 erat in decem libros, quam partitionem cæteri
 codices minimè agnoscunt: neque valdè neces-
 saria. Adiuverunt operam manuscriptis com-
 municatis multiplici ac recondita eruditione
 celeberrimi togati Iac. Augustus Thuanus præ-
 ses, Ludovicus Servinus advocatus Regis in su-
 prema curia, & Nic. Faber: quorum claritudini
 nihil addit mea nimis ieiuna oratio. nec defue-
 runt membranæ cœnobiorum S. Victoris & S.
 Germani, item doctissimorum ornatissimorum-
 que Puteanorum & Car. Labbæi. quicquid au-
 tem præstitum est (quod perexiguum esse sen-
 tio) si probabitur probis & candidis viris, mi-
 nus displicebit manum admovisse redintegran-
 do operi Gallici antistitis, ex cuius lectione
 multa singularia discuntur, quæ à cœtaneis
 scriptoribus non sunt prodita. quare illustrissi-
 mus Cardinalis Baronius de Ivone meritò ho-
 norificè loquitur, quem modò *lucernam occidenta-*
lis orbis, modò decus & ornamentum ac fulgorem eccle-

sic Gallicana nuncupat: cuius varias epistolas postremis suis annalibus ecclesiasticis inseruit, è quorum fontibus hausit complura observatione scituque digna. quid enim moramur iniquos rerum æstimatores, qui ob pauculas voces minùs latinas aut elegantes, temerè existimant priscos scriptores explodi debere, & ab eorum lectione abstinendum prorsus? quasi verò non sit pervolutandùm omne genus auctorum homini qui rerum cognitione delectatur, & magis mentem quàm linguam instruere. Cæterum non licuit hoc observationum libro ea omnia complecti quæ animo conceperam, quoniam intercurrentia negotia litterali studio contraria coegerunt aures aliò dividere. satius igitur fuerit alienæ diligentiae potiora relinquere. Absit enim ut invidere aut calumniari velim, si quis hæc & similia quæ olim attigimus, reddiderit meliora. Argumenta verò in prior editione adfixa fronti epistolarum, hîc prætermissa volui, quia desunt in quibusdam codicibus calamo exaratis, in aliis variant, cum olim vniuscuiusque arbitratu componerentur. deinde superflua videntur, quia faciliùs repeti possunt ex indice rerum ac verborum. Bene vale & his fruire.

OBSERVATIONES

AD IVONIS CARNOTENSIS EPISTOLAS.

AD EPIST. I.

Gaufrido quondam episcopo) idem Urbanus epist. 2. ad Richerium, dicit Carnotensem ecclesiam multas pro isto Gaufrido molestias sustinuisse, & plures querelas inde fuisse delatas ad apostolicam sedem. quod etiam probatur verbis Gregorij septimi, ubi appellatur Gotfredus, qui in aliis codicibus, Galfridus. Verba subiicere operæ precium est historiæ illustrandæ causæ, ex Regesti lib. 5. epist. 17. *Gotfredus Carnotensis episcopus, quia non invitatus, & absens iudicatus fuerat, episcopali officio à nobis restitutus est, hoc quidem tenore, quod causa sua ante legatum nostrum debeat retractari atque diffiniri* Eiusdem meminit lib. 9. epist. 15. ad H. Diensem episcopum: quæ littera singularis Hugonem ibi significat, ut alij eiusdem Gregorij loci subindicant, itemque Ivo epist. 274. & Lihardus in vita sancti Arnulphi Sueffionensis episcopi, cap. 26. qui meminere Hugonis Diensis episcopi & legati Gregorij septimi. Illa igitur epistola 15. dicit Parisiensem episcopum cum Carnotensi episcopo Romam venisse, & clamorem fecisse quod in Carnotensem episcopum Hugo præiudicium fecisset, & non canonicè accusatum excommunicationis ac depositionis sententiæ subdidisset. Demum iubet ut iis interim Romæ expe-

etare iussis, ipse aut veniat, aut nuncium mittat. Idem epist. 16. ad clerum & populum Carnotensem, ait ipsum Gotfredum episcopum se purgasse Romæ suspicionem symoniacæ pravitatis, dato sacramento super corpus beati Petri. Tum monet proprio pastori obediant.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, clero & populo Carnotensis ecclesie salutem & apostolicam benedictionem.

Quod episcopum vestrum tamdiu apud nos detinuimus, sciatis nos idcirco egisse, ut causam ipsius pleniter discutientes irretractabili fine concluderemus. Inde etiam litteris nostris ad legatum nostrum episcopum Diensem directis mandavimus, ut aut ipse ad nos veniret, aut nuncium suum cum litteris huius negotij seriem continentibus nobis transmitteret. Verum apicibus illius susceptis, reperimus eum aliquantulum à verbis avunculi huius, scilicet Parisiensis episcopi dissentire. Sed diversitatem ipsam diligentissime perspicientes, cognovimus pralibatum negotium in violata iustitia, non incongruè cum misericordia posse tractari. Quapropter divino freti auxilio, censuimus ne ulterius hunc falsi criminis tanta dilaniaret infamia, ut præsentialiter per se, & avunculum suum, dato supra sacratissimum corpus beati Petri apostolorum principis iuramento se pargaret. non enim aut cuiuslibet persona gratiam, aut lucri temporalis ardorem tantum valere credidimus, ut aliquis sane mentis vir, præsertim episcopus, spretio divini horrore iudicii ultrò periurium tam grave velit patrare. Quocirca dilectionem vestram monentes, ex parte beati Petri vobis precipimus, ut præfatum episcopum vestrum paterna cum veneratione suscipiatis, eique debitum honorem deferentes, sicut pastori obediat. Præterea apostolica interdictione inhibemus, ne eum super illo simoniaca infamationis, quo se purgavit, aliusve falsis criminibus deinceps agitari, neve ipsum, (sicut mos est quorundam, prælatos criminosos suspicionibus commaculare) ulterius iniuste sollicitari permittatis, sed eum ut præsignavimus, sicut patrem spirituales venerantes, ostendatis vos & apostolicis iussis obedientiam gerere, & ut Christianos oportet, animarum vestrarum curam

habere. Sed cum Hugo legatus tunc temporis in Galliis degens obloqueretur facto Gregorij, Papa illum redarguit, & rescripsit absoluisse eum non sine ratione. Sic enim epist. 31. dicti lib. 9. ad Hugonem. De Carnotensi episcopo, unde fraternitas tua submurmurare videtur, nosti quod dilectionis tua intuitu, longo eum tempore unâ cum Parisiensi Roma tenuimus, ut aut ipse venires, aut ad comprobanda obiecta in eum capisula legato: & testes idoneos delegares. Quod cum minimè feceris, iustitia necessitate coacti, de eius restitutione sancta Romana ecclesia iudicio acquievimus. Cui si superna pietas aliquando respirare concesserit, liquido tua beatitudo intelligere poterit, eam multò irreprehensibilius hoc egisse, quàm te in matris tua iudicalem censuram manum reprehensionis extendisse. Decuerat quidem vos, & dignius videretur hac potius tempestate, ut has, inter quas patitur angustias, Dei utique amulatione, & conscientia bona tanquam filios suos consolationum sibi dulcia ministrare, quàm talia mandando, & talibus eam neniùs implicando, dolorem super dolorem apponere, multiplicare pondera, non communicare ponderibus. Vale.

Verùm mortuo Gregorio, cum postea Gaufridi crimina planè innotuissent apostolicæ sedi, & purgare se non valens virgam pastorem & annulum reddidisset: Urbanus Gregorij successor, quia nullus dissimulandi locus supererat, eundem deposuit ut Ivonis scripta probant, qui appellat hunc caprum emissarium, & affirmat damnatum fuisse propter adulteria, periuria, & proditones per omnem fermè latinam ecclesiam publicatas, in epist. 8. ad Richerium. De eodem intelligit quod ait in fine epist. 6. pædagogum ab officio pastoris & nomine procul pulsum, iam non habere unde lac & lanas ovium perditarum diripiat, nisi quòd in Normannia præposituram quandam ecclesiæ Carnotensis sibi usurpabat auxilio Comitis.

Animi vestri voluntatem prævenientes &c. canonicè secundum nostra monita elegistis.) Idem Urbanus infra epist. 21. ad Richerium, dicit se Carnotensibus dedisse licentiam eligendi hunc Ivonem: quemadmodum etiam ipsemet Ivo scribens ad Paschalem Papam epist.

104. testatur Galonem in episcopum electum fuisse a clero Belvacensi, præcedente consilio eiusdem Papæ. Vnde colligitur tunc temporis cum eligendi essent antistites Galliæ, Romanos Pontifices solitos intervenire, & clero commendare quos existimarent sibi benevolos atque profuturos.

Ad epist. III.

Variæ inscriptio in manuscriptis, sunt enim qui præferunt: *Commonitio Urbani papa ad Ivonem presbyterum Carnutensi ecclesiæ consecratum episcopum*. In alijs est, *editum*, vel *dictum*, quod dat Pontifex episcopo cui benedicit. apud Baronium tomo xi. Annal. *dictio sive oratio Urbani Papa ad Ivonem*.

Populus Carnutensis ecclesiæ) ita meliùs ex nonnullis veteribus schedis, quàm ut antea, *populus civitatis illius*.

Absque morbo vel macula) expressa est lectio omnium nostrorum codicum. idem Bar. edidit, *absque morbo & mancha*, simulque in ora addita varietas *macula*: dubium an illud *mancha* sit ex aliquo prisco exemplari.

Ad epist. IIIL.

Ex caritatis affectu) sic constanti scriptura in vet. codd. nisi quòd in paucis, *Karitatis*. malè in vulgatis aliorum autorum editionibus inveterata sed erronea consuetudine passim cuditur cum aspirationis nota, quod hîc semel monuisse sufficeret, ne quis sine causa factum putet.

Domnum Gauterium) quidam codex, *donnum*. vox est mediæ ætatis, frequens scriptoribus ecclesiasticis. vnde etiam domnionis nomen S. Hieronymo deformatum fuisse volunt, & domnulæ Salviano Massil. in epist. vide notata infra ad epist. 28.

Ad epist. V.

Ex utraque linea descendens, nobilitatem generis) veteres appellabant hanc nobilitatem, æquam profapiam,

ut Cyprianus in vita S. Cæsarij. *Sanctus ac beatissimus*
Caesarius Arelatensis episcopus, territorij Cabilonensis fertur
fuisse indigena. Cuius parentes aqua prosapia, quod est illu-
stre & precipuum nobilitatis exemplum, pra cunctis civibus
 suis fide & moribus sternerunt. vbi fallitur editor purans
locum mendosum esse, & adnotans pro aqua, legendum
egregia.

Ad epist. VI.

Sicut Lugduni) est verus exemplar, in quo scriptum
Lucduni, quod nonnulli probant à Lucij Planci nomi-
 ne, qui eam Urbem incendio consumptam in melius
 restauravit. Sed alij prisca authores a luce deductum
 nomen voluerunt, qua in sententia Hericus Benedicti-
 nus monachus lib 4. de vita S. Germani Autissiodoren-
 sis. *in Lugdunenses aquis processibus arces vexit Arar, Ro-*
dano sese sub mœnibus abdens. Lucduno celebrant Gallo-
rum fame nomen impositum quondam, quod sit mons lu-
cidus idem. contra nebulæ Lugdunenses, & dies matu-
tina caligine obstructi vix meridiano fervore reserari
exprobrantur Sidonio Apollinari, cui amicus gratula-
tur quod aliquando videat Solem, quem bibitor arari-
cus raro aspexerat, lib. i. epist. 8.

Ad epist. VII.

Roscelino) ita in nostris vet. codd. scriptum. a neote-
 ricis quibusdam dicitur *Rozelinus*, vel *Rucelinus*. Vetu-
 stus & anonymus historicus in fragmento historico
 Francorum à Roberto ad mortem Philippi primi. *In*
dialectica quoque hi potentes extiterunt sophista, Ioannes
qui eandem artem sophisticam vocalem esse disseruit, Rober-
tus Parisiaccensis, Roscelinus Compendiensis, Arnulfus Lau-
dunensis. Aventinus lib 6. annal. Boiorum. his quoque tē-
poribus fuisse reperio Rucelinum Britannum, magistrum
Petri Abelardi novi lycei conditorem, qui primus scientiam
vocum sive dictionum instituit, novam philosophandi viam
invenit. Eo namque auctore duo Aristotelicorum, Peripa-
teticorum genera esse coeperunt: unum illud vetus, locuples

in rebus procreandis, quod scientiam rerum sibi vendicat, quamobrem reales vocantur. alterum novum quod eam distrahit, nominales idèò nuncupati, quòd avari rerum, prodigi nominum atque notionum, verborum videntur esse assertores. In hisce duobus generibus discidium & bellum civile est. Illius Thomas, Aquinas italus & Ioannes Duns Scotus, huius Vuillelmus Occomensis anglus antesignani &c. Ivo quidem subindicat hunc Roscelinum insanas suas sententias super quibusdam Christianæ fide articulis defendisse, sed non exprimit quales illæ fuerint. Verùm id illustrari potest verbis Anselmi abbatis Becci qui tunc florebat. nam scribens ad Fulconem Belvacensem episcopū, (cuius verba profero ex manuscripto exemplari quia nondum edita fuerant) Audio, quod tamen absque dubietate credere non possum, quia Roscelinus clericus dicit in Deo tres personas, esse tres res ab invicem separatas, sicut sunt tres angeli, ita tamen ut una sit voluntas & potestas: aut patrem & spiritum sanctum esse incarnatum, & tres Deos verè posse dici si usus admitteret, in qua sententia asserit venerabilis memoria archiepiscopū Lanfrancum fuisse, & me esse. Quapropter dictum est, concilium à venerabili Remensi archiepiscopo Rainaldo colligendum esse in proximo. quoniam ergo puto reverentiam vestrā ibi præsentem futuram, volo ut instructa sit quid pro me respondere debeat, si ratio exegerit. Et paullo post addit. quicumque blasphemiam quam suprā posui me audisse à Roscelino dici pro veritate asseruerit, si ve homo, si ve angelus, anathema est, & confirmando dicam, quādiu in hac persiste-rit pertinacia, anathema sit. omnino enim Christianus non est. &c. Quæ verba faciunt ad interpretationem alterius loci eiusdem Anselmi postea facti Cantuariensis archiepiscopi, qui scribens ad Urbanum papam, refert se cum in Becci monasterio esset abbas, præsumptam fuisse à quondam clerico in Francia talem assertionem. si in deo tres sunt personæ, una tantum res, & non sunt tres res: ergo patrem cum spiritu sancto cum filio esse incarnatum. Et paullo post addit, illum in concilio à venerabili Remensi archiepiscopo Rainaldo errorem suū abiurasse. audisse tamen postea præfatæ novitatis authorem in sua perseverantem sententia dicere, se non aliud abiurasse quod dicebat, nisi quia à populo in-

terfici timebat. hac igitur causa Anselmum scripsisse librum de incarnatione verbi. Vbi non exprimit concilij locum. Sed ex hac Ivonis epistola palam est intelligi debere de Sueslionensi.

Ethici tractatoris) superior editio, *ethnici*, vt habent pauci codices, & ad oram adnotata varietas, *ethici*, quæ postrema lectio sequenda, quam plures & meliores libri manu exarati referunt. pro *tractatoris* autem, malè quidam vetus, *tractoris*. tractatorem enim accipit pro auctore, vt aliquoties solent prisca scriptores. S. Hieronymus aduersus Helvidium. *qua non solum omnes penè Græcia tractatores in suis voluminibus reliquerunt*. S. Augustinus libro de speculo. *divinorum librorum veterum & novorum catholici tractatores hoc intenderunt*. Cassiodorus in præfatione lib. 1. de div. lectio. *tractatores vobis doctissimos indicasse sufficiat*. Sidonius Apollinaris lib. 2. epist. 9 de Origene loquens. *sermocinabamur cur à quibusdam prothomystarum tanquam scævus cavendusque tractator improbaretur*. Alcimus Avitus lib. de virginitate ad sororem. *quin & veridici qua plurima tractatores exposuere suis mysteria digna libellis, hac tu cuncta tenens animo sitiente bibisti*. Nicolaus papa primus epist. 42. *si enim ipsorum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur vel reprobantur*.

Palinodiam scribas) malè vetus codex S. Germ. *paldoniam*, & alter, *Psalmodiam*,

Diligi & colligi) irrepsit in prima editione, & *coli*, sed omnes manuscripti habent rectiùs, & *colligi*. simili notione id verbi positum epist. 65 *ut eum materna pietate colligatis*. & epist. 159. *eadem frequenter colligit materna pietate*. & epist. 160. *intra ovile à quo aberraverat colligatus*. item epist. 253. *pios colligit mansuetudine*. Anselmus abbas Becci epist. ad Henricum. *intra gregem in quo lactatus & nutritus est omnino recolligi cupit*. Cæterum Bar. tomo 12. Annal. postquam hanc transcripsit epistolam, addit huc vsque Ivonis epistolam absque salutatione præmissam, vel consuetam bonam benevalendi in fine ipsius imprecationem appositam, quòd ad hæreticum scriberet. sed sanè in aliquot membranis plures sunt Ivonis epistolæ ad alios scriptæ etiam non hæreticos, in quarum calce similis precatio abest, vt negligentia po-

tius librarij fuisse videri possit, quàm authoris voluntas.

Ad epist. VIII.

Richerio Dei gratia Senonensi archiepiscopo) Baronius tomo xi. Annal. ait constanti animo redargutum fuisse Richerium ab Ivone, qui literas istas sapientia plenas rescripserit: ex quarum tantum titulo & salutatione instrui ac respiscere si saperet, valuisset.

Prostratus quisquis apostolicis voluerit contraire decretis) in tribus vetustis exemplaribus scriptum compendiosè, *quisq;* quod valet *quisque* ut in codd. Remensi, S. Vict. & S. Germ. codex Regius habet, *quisquis*, in lib. Serv. *quicumque*. Verustiores dixerunt *quisque* pro *quisquis*, quod plerique non observantes, sæpè mutarunt & corruperunt in authoribus contra fidem priscarum membranarum. antiqua inscriptio. *quisque hoc monumentum sive vendiderit, sive donationis causa dederit, inferet.* Ætiosus manuscriptus invita Alexandri. *quisque te consuluerit, veridicentia tua non refragatur.* S. Hylarius in fragmento de synodis. *Sed quisque hac delata non damnat, necesse est eorum sese studii socium profiteatur.* Tertulianus in carmine de Iona. *Tu quoque, quisque tibi Deus est, dic vota precesque.* Vetus & incertus poeta in epitaphio. *quisque legu doleas de vites talia fata.* Rutilius libro 1. itinerarij, *ut bonus esse velis quisque disertus erit.* Paulinus quoque de vita S. Martini lib. 1. *Tu quisque legens tam vilia temnis carmina, dum verba irrides, mirabere facta.*

Cumque clericis petentibus & pulsantibus nullum diem consecrationis mea velletis prafigere.) Urbanus supra epist. 2. huic Richerio pariter obiicit quòd licet ipsomet Papa flagitante, tamen Ivoni manum imponere recusasset. In generali autem synodo sub Innocentio secundo Romæ celebrata, cap. 28. relato in ca. obeuntibus. dist. 63. prohibitum fuerat ultra tres menses vacare ecclesiam. Leo quoque papa in epist. 82. ad Anastasium episcopum, iusserat nihil moræ aut difficultatis adferre in ordinatione episcopi ritè celebranda, ne gregibus

gibus domini diutius deesset cura pastorum, quod etiam relatum in ca. de persona. dist. 65. Sed & Stephanus Papa olim rescripserat Gualberto patriarchæ, ut desineret cuiuspiam zelo protelare Lintuardum Cumenis ecclesiæ antistitem, qui fuerat electus à clero, & expertus a populo, minatus si protelaret, & interim electus Romam veniret, ab ipso Papa fore consecrandum: quod se facturum adiicit, quia prærogativa apostolica possit de qualibet ecclesia clericum ordinare, quamvis nolit alicuius ecclesiæ privilegium infringere. qui locus integer refertur ab Ivone decreti parte 5. cap. 13. & decurtatus ab eodem epist. 61. & a Gratiano in ca. nunc verò, cau. 9. q. 3. facilis igitur excusatio, si Richerio malè affecto & tergiversante, ac nolente suo munere fungi, Ivo Romam profectus à Papa consecratus fuerit. Favebat enim Richerius Gaufrido exauctorato & disincto ab eodem Urbano propter sua crimina, infatuatus nimirum consilio Parisiensis episcopi, & duorum parilis vecordix episcoporum, si verum est quod scribit Ivo ad Urbanum epist. 12. quem sanè mentitum non arbitror. negari autem non potest quin auctor, si quis alius eo sæculo, canonicæ litteraturæ fuerit peritissimus, qui nihil tale aggressus vel passus fuisset, si vetusti canones repugnassent. Hæc obiter adnotata sunt, quia nonnulli proximè reprehenderunt factum Ivonis, & scripserunt peccasse in iura Gallicanæ ecclesiæ quæ molitus fuerit transferre in manum Pontificis Romani: quemadmodum (inquiunt) eodem tempore Anselmus Cantuariensis archiepiscopus, Papæ omnimodis addictissimus, toris vitibus conabatur spoliare Regem Angliæ iure regaliū. Sed longè diversa ratio utriusque. Anselmus enim Anglia excedens vel exulans, & Romæ ut plurimum degens, tandem pertinaci studio effecit ut Rex Angliæ (a quo archiepiscopatum habuerat) discederet ab inveterata consuetudine investienti episcopos sui regni. quod Ivonem tentasse nusquam legitur, qui suo Regi plurimum detulit, & investituras ecclesiarum a principibus factas maluit sustinere concordix publicæ gratia, quàm scismaticam causam præbere, & adversus regem insurgere, ut ostendi-

tur epist. 60. Sed & levis suspicio, voluisse privare suum metropolitani Senonensem debitò iure consecrandi: quia passim inculcat, sua iura singulis ecclesiis illibata servari oportere, nec transcendendi debere patrum terminos; quemadmodum liquet ex disputatione adversus archiepiscopum Lugdunensem, Papæ legatum, epist. 60. & epist. 61. qua dicit exempla episcoporum aliqua necessitate cogente a comprovincialibus non consecratorum, minimè tamen debere præiudicium facere legi & consuetudini communi. quin etiam epist. 13. profitetur se nolle interesse nuptiis Philippi Regis cum Bertreda, nisi Remensis archiepiscopus earum sit consecrator & auctor, quoniam id competat iuri ecclesiæ Remensis ex antiqua regni consuetudine, & apostolica auctoritate. Denique epist. 83. ad episcopos Remensis diocesis, scribit canonicæ auctoritatis ariete repellendos esse impetus metropolitani, qui in ecclesiis comprovincialibus absque consensu episcoporum qui eis præsunt, clericos iudicabat, vel ab officio suspendebat, & quicquid voluerat imperabat. Hæc si accuratè observassent Ivonis reprehensores, poterant minùs conqueri. Nulla autem causa est cur quis suspicetur ambitione motum fuisse, ut consecratus ab Urbano liberius episcopatu frueretur. Sæpius enim conqueritur sibi invito & reluctanti nec tale quid cogitanti delatam fuisse dignitatem à Carnotensibus & Papa, epist. 25. & 289. qua quidem dicit parum abesse quin propterea maledictis Urbanum persequatur. Cuius quidem dignitatis oneribus se obrui passim deplorat, & ad pristinam mentis tranquillitatem postliminio redire desiderat epist. 17.

Et inde cum virga pastoralis a Rege mihi intrusa ad ecclesiam Carnotensem adductus. Huius virgæ meminisse epist. 60. ubi dicit variis modis ecclesias concedi solitas, manu, nutu, lingua, virga. Et epist. 236. ait multos reddidisse pastores virgas. & paullo post, laicum non tribuere rem sacramenti in datione atq. acceptione virgæ. Alio loco pastorem baculum appellat, æpe epist. 157. Osbernus in epistola manuscripta ad Anselmum Cantuar. archiepisc. *Quid aut ad affectum dul-*

tius, aut ad innocentiam præstantium, quàm te ante lectum agrotantis violenter pertractum, dextram aliorum dextris impudenter de sinu extractam, sinistram ne sororem iuua- ret fortiter retentam, virgam ceteris digitulis pertinaciter occlusis pollicis atque indicis crudeliter impactam, posthac toto corpore è terra te elevatum episcopalibus brachiis, ad ecclesiam deportatum, ibique adhuc te reclamante & im- portunis minis obsistente, te Deum laudamus esse canta- tum? Otto frisig. de gestis Friderici I. lib. 2. cap. 6. scribit episcopatum conferri ab Imperatore per scep- trum, & cap. 5. regna per gladium, & provincias per vexillum. Hac autem virga significabatur potestas data Pontifici. Quibus affinitate rei adijci potest quod Sugerius abbas in vita Ludovici Crassi & post eum con- tinuator Aimoini hist. lib. 5. cap. 50. ait Ludovico Crasso regi consecrato datum fuisse sceptrum & virgam, & per hæc ecclesiarum defensionem. Honoris etiam signum illa fuit. Inde est quod in palatio regis Got- thorum, Cura palatij (is erat architectus) solebat in- cedere cum aurea virga, quemadmodum indicant ver- ba Cassiodori variar. lib. 7. formula v. Paulus quo- que diaconus de gest. Longobard. lib. 6. cap. 3. re- fert Felicem grammaticum adeò fuisse carum Regi He- riberto, ut ab illo donaretur baculo auro argentoque decorato. His coniungenda sunt quæ notantur ad epist. 1, 7. de baculo pascorali.

Ad epist. XII.

Filio uteri vestri consulite) ita restitui secutus plures & castigatiores membranas. antea cufum, *filio vestro consulite.* infra hac eadem epist. ut iterum in inscrip- tione epist. 19. appellat se filium specialem papæ Vr- bani, ut pariter initio epist. 44. vterinum filium Ro- manæ ecclesiæ. Eo significatu vocat cardinales filios vterinos papæ, epist. 53. Fridericus Imperator primus epist. ad Adrianum pontificem apud Radevicum lib. 2. cap. 16. *decentissimum est sanctam Romanam ecclesiam, tanquam matrem omnium ecclesiarum, filios, qui sunt fru- ctus ventris, aggregare, & aggregatos ad decorem domus*

Dei per domos & familias distribuere; quibus etiam nostrum imperium, tanquam ab utero & gremio matris nostra progredientibus, debeat & velit congruum honorem impendere.

Altaria à me redimere volunt sub nomine persona) in nullo exemplari variat ista lectio. ætate Ivonis, hac de re sæpius actum in synodis Gallicanis. Nam in canone septimo synodi Claromontensis, anno Dom. 1094. mense decembri, apud Baronium tomo x. Ut altaria congregationibus canonicorum vel monachorum per personas data, mortuis personis libera redeant in manus episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta vel privilegia confirmata. Sed & in can. quæsitum. cau. 1. q. 3. referuntur verba concilij Arvernensis sub Urbano papa, in Galliis inolevisse ecclesias vel decimas (quas vulgò altaria nuncupabant) monasteriis datas vendi ab episcopis, & redimi a monachis post mortem vel mutationem clericorum, quos personas vocabant; quod ibi prohibitum salvo episcoporum censu annuo. Urbanus papa in epistola ad Ingelrānum episcopum Laudunensem. Quanto familiaris ab ecclesia Romana diligeris, tanto carius quos ipsa diligit, fovere debueras & amplecti. Idcirco ab infestatione fratrum beati Remigij fraternitas tua cesset, & altare quod in villa qua Corbiniacus dicitur, iidem fratres habuisse noscuntur eis restituat. Et si enim personas removimus, non tamen antiqua possessionis ius monasteriis abstulimus. In illa siquidem personarum mutatione. avaritia renovatio, & ecclesiasticarum rerum distractio contingebat. Porro altaria qua per xl. seu xxx. annos monasteria possederunt, sicut in synodo constitutum est, immota eis permanere volumus. Nulla igitur de cætero eisdem fratribus de supradicto altari molestiam inferas, salva tua episcopali iustitia. Quæ epistola extat in codice manuscripto Ant. Loifelli, & nondum, quod sciam, ab aliis edita fuerat. Ioannes Salesberiensis polycratici lib. 7. cap. 17. Vtique & insignis prudentia, si quis tot quocunque modo conquirat altaria, ut quasi ritu memphitico quotidianas hostias novis possit altaribus immolare. nolunt tamen sacerdoti dominari, aut servire altario qui de altario vivunt, ne, ut populus arguit, dicam luxuriantur, sed per-

sonatus quosdam introduxerunt, quorum iure ad alium onera, ad alium referantur emolumenta.

Ad epist. XIII.

Nuptiis quas facere disponebat de Bertreda dicta coniuge Comitis Andegavensis.) veteres codices Ivonis Bertredam scriptum exhibent. sed in aliis auctoribus Bertreda appellari solet. Hanc Philippo nupsisse auctor indicat epist. 15. Qui etiam variis locis suppresso nomine reginam dictam nuncupat, nempe epist. 66. & 68. de hac etiam agitur ad epist. 28. & 144.

Quoniam id competit iuri ecclesia vestra.) post tempora auctoris, quia res pendebat a Regum arbitrio, hac parte sæpè variatum est. Non enim semper Remis vel à Remensi episcopo vxores Regum benedici & consecrari solebant. Chronologus Autissiodorensis ad annum Dom. 1154. hoc anno Ludovicus Francorum Rex filiam imperatoris Hispania sceminam morum honestate præcipuam accepit in coniugem apud Aurelianis urbem, ibique nuptiis quàm solemniter celebratis ab Hugone Senonensi Archiepiscopo uncta est in Reginam. Quod Sanson Remensis archiepiscopus agrè tulit, dicens sui esse iuris ubicumque fuerint Reges Francorum & Regina, eos a se consecrari debere: cum hoc nec approbet ratio, nec suffragetur exemplum. Quod quidem Ivo Carnotensis, decretorum ac legum peritissimus in epistolis suis tam rationibus astruit quàm exemplis, dicens, nullo unquam scripto vel exemplo probari posse, Remensem archiepiscopum, Regem Francorum extra Belgicam provinciam unxisse aut coronasse. At proinde cum eadem potestas sit cuiusque Metropolitani in metropoli sua, iniuriosum videtur si unus in proprium ius ambiat vendicare, quod multorum constat esse commune. Idem ad annum 1160. Ipsoque anno mortua est Regina Francie, filia Imperatoris Hispania, scemina vita laudabilis, actibus clara, moribus perornata. Rex verò Ludovicus consilio procerum suorum accepit in coniugem filiam bona memoria venerabilis Comitis Theobaldi, quam postmodum prædictus Hugo Senonensis archiepiscopus Parisius in Reginam unxit, ipsamque cum domino suo Ludovico ipsa die presentibus

N n iij

tribus cardinalibus Othone videlicet & Vilelmo Papiensi atque Henrico Pisano in ecclesia B. Maria coronavit, & in eadem ecclesia ipsis cardinalibus & multis aliis presentibus missa officium solemniter celebravit. quod factum valde displicuit & Remensi archiepiscopo, & eius episcopis. Priscus scriptor in vita Ludovici Regis VIII. loquens de Margareta filia Comitis Provincie, ad annum MCCXXIII. Hanc Rex apud Senonensem urbem in uxorem ducens legitimam, ut Francorum dominam & Reginam à Gualtero civitatis Senonensis archiepiscopo inungi & regali diademate fecit solemniter coronari. Guillermus de Nangis in gestis Philippi tertij, quem audacem quidam cognominant, agens de Maria filia Henrici Ducis Brabantie ex filia Hugonis Ducis Burgundie, Anno Domini M. CCLXXV. congregatis apud Parisios fere totius regni Francia baronibus ac praelatis Maria regina Francia fuit ibidem per manum Petri tunc Remensis archiepiscopi solemniter coronata & uncta, sicut mos est Reginas Francia coronari. Et paulo post. Ibidem tunc Gillo Senonensis archiepiscopus coram legato Romana curia domino Symone sancta Cecilia presbytero Cardinali qui presens aderat, quarimoniam detulit, dicens quòd in praiudicium ecclesie sue fuerat Regina in eodem loco à Remensi archiepiscopo coronata. Quia sicut legitur in quadam epistola Ivonis quondam episcopi Carnotensis, ad episcopum sedis Belgice qua est Remis, non pertinet extra provinciam suam inunctio Regum, vel etiam Reginarum Sed ex parte Regis sic allegatum fuit, quod non erat unde posset conqueri Senonensis archiepiscopus, quoniam capella Regis Parisiensis exempta erat, & ideo ratione loci ad ipsum inunctio non spectabat. Epistola autem Ivonis cuius illi scriptores meminerunt, illa est quæ in hac editione extat numero 189.

Ad epist. XY.

Et uxorem vestram legitimam intervenisse divortium.) Bertam appellat continuator Aimoini hist. Franc. lib. 5. cap. 50. Rex Philippus suggestione diabolica Bertam Reginam repudiavit, & ei suam presentiam subtrahens, ad castrum quod dicitur, Monasteriolum supra mare situm,

quo illam dotaverat, eam destinavit. Vetus & anonymus autor in fragmento historię à Roberto ad mortem Philippi. Rex Philippus repudiata Berta matre Ludovici, accepit aliam coniugem Bertradam &c. Itaque videndum ne sit error in editione vulgata Lisiardi episcopi Sueffionensis, qui cœtaneus Ivonis fuit, ubi Bertrada nuncupatur, non verò Berta; cuius verba proferenda sunt quia digna observatione. Ille igitur in vita sancti Arnulphi episcopi Sueffionensis, capite 18. commemorat prædictum illi fuisse ab Arnulpho. ut tandem à Philippo marito extruderetur. eo abbate officii instituto deropente advolet supradictus ille Pontius, vesanus monastici ordinis temerator, ducens secum Reginam Bertradam, qua auctoritate regia Geraldum expelleret, & Pontium contra fas in sancti loci administrationem intruderet. id ubi reseruit Christi servus Arnulfus, è cella egreditur, reginam furibundam blanditer appellat, submisit rogat, ut licet regina sit, memor tamen muliebris conditionis, memor divinorum iudiciorum, contra leges ecclesiasticas venire formidet, ab iniuria tanti viri verecundè sibi temperet. cum autem ea pra regio factu & timore viri sancti monita non admitteret, prophetico spiritu dixit ei: crede si lubet, ô regina fratri Arnulpho. immò potius crede spiritui sancto. Nam si tu fratrem Geraldum hinc ieieceris, Deo vindice, tu quoque ante obitum tuum à regno extruderis, contemptaque & arumnosa morieris. Eam viri Dei prophetiam, luce clarius est completam esse, quando omnes norunt, reginam illam post annos aliquot regis animum adedò offendisse, ut conciliari prorsus nollet, amotamque à regni consortia, & in pagum Pontium translatam, post diuturnam calamitatem illic plebeio more defunctam & sepultam. Idem scriptor cap. 27. iterum Bertradam vocat, & illi prædictum fuisse ab eodem Arnulpho narrat nasciturum ex ipsa Ludovicum qui Philippo Francorum regi succederet,

Ad epist. XVI.

Ut Parisium cum uxore vestra veniam) ita superior editio, quæ lectio etiam extat in quibusdam manuscriptis libris ut Thuani, Loifelli & aliorum eamque

N u iij

alibi retinui. at complures libri vetusti vno consensu hoc loco habent, *Parisius*, quod licet videatur minus convenire regulæ grammaticorum: tamen auctoris sæculo frequens erat eo nomine vti absolute, quod infinitis propè exemplis probari potest, vt Vincentij Bellouacensis, Petri Blesensis, chronicorum &c. vetus scriptor in vita S. Philiberti abbatis Gemmeticensis. cap. 9. *inciderat quandoque discordia quadam cuius causa prope Parisius se contulit.* Sic habet v. c. Nic. Fabri. vbi editor mutavit, *Lutetiam se contulit.*

Opus est huic patrono) rex enim infestus erat Ivoni, quia nōlebat approbare coniugium illius cum Bertreda pellice, vt indicat epist. 17.

*Forum, quae hic forisset sunt
in, à rone gior infideli, & ab
bellus de Form. Regn. Chr. p.
102.*

Vt coniugium eius quod ante factum ratione resistente non laudastis) hinc elici volunt, regem, licet non dissoluto legitimo matrimonio vxoris Bertæ, atramen duxisse Bertredam suam concubinam: postquam scilicet audentior factus est responso Rogerij Cardinalis & legati papæ, qui Sylvanectis consultus responderat posse pellicem licite nubere suo adultero. quod probabilè est, nam Ivo epist. 13. cæteros episcopos admonet vt convocati regalibus nuptiis se subtrahant. Nec futilis coniectura hunc legatum corruptum fuisse muneribus, quales illo tempore passim notantur in historiis. Nam & auctor eundem liberè reprehendit, quia solverat anathematis vinculo Simonem Melphensem, qui viuentem coniuge adulteram superducebat, vt probat epist. 18.

Et iudicium comprovincialium episcoporum) Bertholdus in rebus gestis Urbani Papæ secūdi, anno MXCIII. in Galliarum civitate quam vulgariter Ostionem dicunt, congregatum generale concilium a venerando Hugone Lugdunensi archiepiscopo, & sedis apostolica legato, cum archiepiscopis, episcopis & abbatibus diversarum provinciarum xvii. Cal. Novemb. in quo concilio Rex Galliarum Philippus excommunicatus, eo quod viuentem uxore sua alteram superinduxerit.

Ad epist. XV II.

Caritas cleri) antea cūsum cum aspirationis nota, *cha-*

ritas, sed in antiquis exemplaribus, illa planè abest: quam etiam scripturam toto hoc opere retinui, quamvis aliter vulgò invaluerit.

Quia nuptiis eius dicto & scripto calumniam quam debui feci) in solo cod. Pur. *quia initiis eius*, sed perperam. quod hîc debitam calumniam nuptiis facere dixit, alio loco dicit illicito coniugio contradicere, epist. 19. quaquidem agit de eisdem nuptiis Philippi Regis cum Bertrada. Calumniam igitur accipit in bonam partem: quomodo canonicam calumniam appellat epist. 268. Contrà, peiore significatu, calumniosum coniugium nuncupat epist. 45. sæpè autem id verbi accipit pro iurgio, sive forensi lite vt epist. 76. *veniat ad ecclesiam cui calumniam facit.* & epist. 179. *si qua adversus ecclesiam calumnia est iustitiam habeatis.* item epist. 184. *laicorum adversus Belvacensem ecclesiam ortam esse calumniam.* & epist. 219. *ante metropolitanum calumnia eorum dilata.* rursus epist. 229. *si inde in parochiam nostram aliqua calumnia emerferit.* Arnulfus episcopus Lexoviensis epist. 32. *nunciatur verò nobis te in Anglia nihil nisi lites & calumnias exercere.* In veteribus instrumentis seu chartis ecclesiasticis innumera sunt huiusce sermonis exempla. sic calumniatorem pro actore sive petitore accipit Ivo epist. 212. & 241.

Ad epist. XVIII.

Absens verò exopto) quidam cod. *tanquam præsens verò.* alivus. *præsens verò spiritu exopto.*

Ad epist. XIX.

Rarò etiam canonicum pensum determinatis horisolvere pravaLEMUS.) quod hic pensum vocat, prisce quidam scriptores cursum appellabant. Cuius nominis ignorantia fecit vt nonnulli loci depravati & interpolati fuerint, quod obiter notare non ingratum erit. (Bandomina de vita Radegundis reginæ lib. 2. cap. 18. *fabat quandoque nocte ante cellulam suam, corde & ore*

cursum decantans. Sic habet vetus codex Nic. Fabri; Sed qui edidit illum auctorem, de suo sensu substituit, *corde & ore preces canonicas decantans.* Idem effecit in Vandelberto diacono auctore vitæ S. Goar. Nam quo loco idem vetus codex præfert. *videntes quod quotidie ab ortu lucis cum cursum suum haberet completum, & missas inde celebrans, postea cum peregrinis & pauperibus qui ad se venissent caritatem faceret:* ille met editor obtrusit, *ab ortu lucis psalmodia laudes Christo persolvens & missas inde celebrans.* & mox, pro caritatem faceret, substituit, *pranderet.* Deinde ubi sequitur: *in Dei laudibus permotans, orta prima luce quod diebus agebat, cursu suo completo, Missarum solennia exorsus implevit.* idem longiore verborum circuitu cudit, *quod diebus agebat, psalmodia & orationum vota Deo persolvere cepit: tum demum ubi id peregit, missarum &c.* Sanè cum vitas sanctorum ex antiquis membranis in lucem ederet vir ille de ecclesiastica historia optimè meritis, consultiùs fecisset si nihil mutasset. Sed ut ipsemet fateretur, sæpe verba & locutiones limavit & expolivit, nulla tamen mentione facta veteris scripturæ. Quo factum est ut multæ præsci sæculi dictiones ignorentur, quæ antiquariis non ingrata forent, si nonnulli religiosiores fuissent in suis editionibus. vetus etiam auctor in vita S. Eligij episcopi Noviomensis lib. 1. cap. 10. *die noctuque in eius camera cum omni studio solenniter canonicum adimplere studebant cursum.* In cuius loci editione ad oram rectè scholiastes notat, canonici cursus nomine significari preces horarias sive canonicas. Quare proculdubio glossema est quod iunculcavit contextui lib. 2. cap. 21. ubi legitur. *quadam ex causa interdixit, ne cursus, id est, preces canonice & sacrificium celebrarentur in basilica quadam.* non enim ita scripsit autor. Cæterum quod Ivo conqueritur ob infinitas publicorum negotiorum occupationes sibi vix licere statutis horis canonicum pensum absolvere, idem facit Hildebertus Cenomanensis episcopus in quadam epist. *Occursant inimica spiritui meo negotia quæ me sibi totum vendicant, quæ secretum furantur orationum, quæ suis temporibus ecclesiastica defraudant officia,*

¶ Quo referri potest quod alij recitant ex Petro Cluniacensi in epist. ad Desiderium Casinensem abbatem de beato Severino Coloniensi episcopo celebris famæ, scilicet post mortem apparuisse clerico ardentem & dixisse; nihil in se ultione plectendum præter hoc, quia dum in aula imperialibus consiliis implicaretur, canonica sinaxis officia per distincta horarum spatia non persolverit. manè enim omnia coacervans simul tota die negotiis ingruentibus secura libertate vacabat. Ob hanc itaque negligentiam horarum ardoris ferre supplicium. ea narratione quæ multis fabula videtur, potuit idem metuere Rogerius episcopus Saresberienensis qui fuit à secretis Henrico primo Regi Anglorum cancellarius, & mox episcopus vir prudens & integerrimæ famæ. nam occupatus multis sæcularibus negotiis, inter hæc tamen ecclesiastica officia non negligens quotidie omnia manè honestè persolvere solebat, ut expeditius & tutius cæteris posset accedere, ut scribit Willelmus Malmesburiensis monachus de gestis Reg. Angl. lib. 5. Priscus autor in vita Sancti Huberti episcopi Leodiensis. *Ipse consueto orationum operi constanter insistebat, sacrumque officium, septeno numero dicatum, antequàm lux diurna fieret, Domino, persolvebat.* Innocentius Papa tertius in diplomate de sancto Homobono Cremonensi: *missa quoque officium & alias horas cum summa devotione frequentans, ita assiduis orationibus insistebat, ut in certis horis aut incessanter oraret, aut horas ipsas aliquando præveniret: nisi fortè ipsum iusta causa in aliis operibus misericordia detineret.*

Totiens hoc facere conatus est quotiens:.) ea scriptura v. e. antè toties, & quoties: quod tamen etiam rectum est. in antiquis autem monumentis eadem scriptura frequens. veteres enim sæpe, N. inter E. & S. posuisse ut mollius id proferrent, alij observarunt.

Ad epist. XX.

Guerram se facturos.) Variant hîc codices. Puteani liber habet, *incendium se facturos.* Vnus manuscriptus Nic. Fabri, *Vverram se facturos,* quæ scriptura aliis au-

thorum locis occurrit. Abbas Vrspergensis in lege Frederici Imp. *si liber homo ingenuus ministerialis vel cuiuscunque conditionis fuerit, incendium commiserit pro uerara propria, pro amico, pro pâtrente. Vbi aliud exemplar habet, pro guerra. & in historia Anglica Matthei Paridis in vita Vvillielmi secundi. Vicinos vverru & exactionibus assiduus provocabat.* Idem in vita Henrici primi. *vverra leges contra eum ferro simul & incendio constanter exercuit.* Vox minus latina sed vsitatissima authoris sæculo. infra epist. 168. *adversum se guerram facere.*

Ad epist. XXIIII.

Qua laudabiliter functus es tempore pradecessoris tui beata memoria Papa Gregorij.) huius nominis septimi scilicet, ut constat ex eiusdem Gregorij epist. 30. & 32. lib. 9. sigebertus quoque ad annum Dom. 1080. meminit Hugonis Lugdun. archiep. & legati sub eodem Papa. & ad annū 1098. notat eadem legatione functum sub Urbano secundo, quem etiam intelligit Ivo epist. 30. & 109. licet illis locis nomen non exprimat. Vvillielmus Malmesburiensis lib. 1. de gestis Pontificum Anglorum. *Lugdunensis (inquit) archiepiscopus Hugo legatus apostolicus in Gallia, magni nominis & potentia, nec religionis egenus.* Petrus venerabilis abbas Cluniac. lib. 1. mirac. cap. 22. scribit hunc Hugonem multa morum probitate & religiosa conversatione a Papa Urbano cunctarum ferè Galliarum constitutum legatum. Cum tamen synodo indicta Placentiæ anno 1095. vocatus non venisset, & legatum cum canonica excusatione illuc pro se non direxisset, ab officio archiepiscopi suspensus fuit a dicto Urbano, ut refert Bertoldus in Chronico. Idem ad annum 1083. notat hunc Hugonem episcopum Lugdunensem, Gregorio septimo necessarium fuisse. non mirum igitur si dictus Gregorius morti proximus hortatus fuerat episcopos, ut eligerent illum in Pontificem Romanum, ut scribit Leo Mariscanus chron. Casinensis lib. 3. cap. 64. sed id frustra. Victor autem qui dicto Gregorio successit, hunc valdè reprehendit, quia pro fastu, & ambitione sedis

apostolicæ ad quam inhiabat, dolis atque iniuriis adversus ipsum ageret, a quo tamen postulaverat & acceperat legationem in partibus Galliarum: itaque Victor iussit ab illius communione abstinere, ut habetur dicti chron. lib. 4. cap. 71. Sanè in hoc Hugone fastum apostolicæ legationis reprehendit Ivo epist. 60. cui tamen legationem in Gallias deferendam scribit Paschali epist. 109.

Propter languidum caput.) subintelligit Urbanum ^{Hugonem Philippum intelligit: cum esse contra foretum actum. Blondell. de Form. Rega. l. 35.} qui tunc temporis conflictabatur cum Guiberto seu Vuigberto antipapa. utriusque enim factio potens erat, & vi armata non sine horrenda & publica strage civium Romanorum suas partes tuebatur, modò in hanc partem, modò in alteram fortuna inclinante. quod clarè apparet ex chronico Bertoldi fautoris Urbani, qui eius historiam per singulos annos digessit.

In regno Italico alter Achab.) epist. 43. dicit regnum Italiæ iamdiu rebelle, tandem in conspectu Urbani conticuisse.

In Gallico autem altera Iezabel.) subintelligit Bertredam pellicem infestissimam Ivoni, quia nolebat applaudere eius incesto adulterio seu matrimonio cum Rege. Ideo dicit in curia Philippi sibi non esse plenam securitatem ob sexum infidum epist. 28. & dictæ reginæ inimicitias adversum se nulla ratione sedatas esse, epist. 50.

Ad epist. XXV.

Specialis eius filius) ita restitutum est fide vet. codd. pro quo antea irrepererat, *spiritualis*, nempe errore nato ex compendio scripturæ, qui natus etiam apud Bar. Sed iam suprà epist. 12. correctum pariter, *speciali filio vestro mandate*. hoc sensu appellat se filium utrius Urbani Papæ epist. 12. Ioannes Salesberienſis Policratici lib. 7. cap. 21. agens de hypocritis religiosi sui sæculi. quo sibi plura impune liceant, à iurisdictione omnium ecclesiarum se ipsos eximunt, & efficiuntur Romana ecclesia filij speciales, ita tamen ut pro foro rei rei ubique conveniant, sed tamen conveniri non possint

nisi Roma vel Hierosolymis. Sic enim ibi rectissimè legunt primitivæ editiones in aliis perperam cuditur, *filij spirituales.* Arnulfus Lexoviensis episcopus epist. 12. *audita sancta Romana ecclesia turbatione condolui: quia dolorem matris audire sine compassione non poteram filius specialis. mihi enim dolor ille specialius incumberebat quem ipsa semper hactenus tanta caritate dilexit, tanta familiaritate dignata est, tot beneficiis & honoribus illustravit.* attamen constat complures extare epistolas Iohannis Papæ octavi ad reges emissas, quibus eos nuncupat spirituales filios, vt in tit. epist. 172. 186. 187. 192. 197. 199. sed alio sensu.

Iniuriarum adversus eum agerem) sic castigatum fide v. c. malè antea irrepserat, *iniuriam*, qui error etiam incubat editioni Baronij, qui hanc epistolam refert ad annum septimum pontificatus Urbani.

De sola suspitione proscriptum) plerique libri habent, *suspicionem*. malui tamen sequi quod exhibent optimæ membranæ Servini, *suspentione*, quia minus tritum & obviuin. Eadem vox interpolata multis auctorum locis, vt apud Aquilinum Gaium Vetricum Iuvenicum euangeliorum lib. 1. *nunquid ait Iudam talis suspensio tangit?* Ita enim nonnullæ editiones, pro quo in aliis, *suspensio*. Sed & in Paulini Nolani versu ad Ausonium. *ne qua vel à tacito contractam pectore nubem duceret in sanctum suspensio falsa parentem.* alij mutant, *suspensio*. Terentius in Andria Act. 3. sc. 1. *qui isthec tibi incidit suspensio?* Ennius apud Nonium: *seneriter suspentionem ferre falsam futilium est.*

Ad epist. XXVIII.

Cum manu militum vobis die quam statueratis, occurrerem) etiam tempore belli, episcopi regni Gallicæ idem faciebant. quam in rem insignis locus in historia Rigordi in gestis anni xxii. Philippi augusti. *Cum omnes Barones & episcopi vocati ad hunc exercitum convenissent apud Medontam, & misissent ad mandatum Regis homines suos pro ut debebant in expeditionem illam, Aurelianensis & Alisiodorensis episcopi cum militibus*

fuisset ad propria sunt reversi, dicentes, se non teneri ire vel mittere in exercitum nisi quando Rex ipse personaliter proficiscitur. Et cum nullo ad hoc privilegio se tueri possent, generali consuetudine contra eos faciente, petiit Rex ut hoc emendarent. Ipsius autem emendare nolentibus, Rex eorum Regalia confiscavit, scilicet ea tantum temporalia qua ab eo feodaliter tenebant, decimas & alia spiritualia eis in pace dimittens. Ipse enim Rex Christianissimus semper timebat offendere ecclesiam Dei, & eius ministros. Ipsius ergo terram & homines Regis interdicens, & ad Romanam curiam mittentibus, & in propriis personis accedentibus, domino Papa Innocentio tertio consuetudines & iura regni nolente infringere, aut in aliquo revocare, emenda tandem facta, & Regi soluta, post duos annos recuperaverunt omnia qua à Rege fuerant confiscata.

Domnus Papa Urbanus) vnus v. c. dominus. observari potest in istis manuscriptis ferè semper domnum scribi cum agit de ecclesiasticis, cum de sæcularibus dominum. quod etsi leve, filieri tamen non debuit. Posterioribus enim sæculis vox domini visa est solius Dei propria, quam Tertullianus nolebat tribui Imperatoribus; & ex numero Caesarum Paganorum fuerunt qui talem appellationem averfarentur, ut ab aliis pridem notatum. Itaque non rectè fecerunt nonnulli neoterici, qui domini vocem tanquam barbaram reiecerunt, ut illius nullum vestigium restaret. Exemplum est in editione Vvandelberti diaconi in vita S. Goaris. ut legati domni episcopi nobiscum caritatem faciant: sunt enim in itinere. Sic habent veteres membranæ. Sed dicto tomo 4. alius de suo capite substituit. ut nobiscum legati nostri pontificis epulentur. Et in lib. 2. Bandominæ de vita S. Radegundis, reginæ cap. 5. obtemperat Regi domnus Germanus, venit Pictavium, intrat in monasterium, in oratorio domna Maria. Ille substituit. obtemperat Regi vir apostolicus Germanus. & mox, in oratorio beata Maria. Et cap. 14. ad oratorium domna Maria se contulit. Idem edidit. ad oratorium beatissima Maria virginis se contulit.

Thorum mulieris quam pro uxore habetis) addendus

locus epist. 15. hac autem de re vetustus & anonymus auctor in fragmento historiæ Francorum à Roberto ad mortem Philippi Regis. *Rex Philippus repudiata Bertha matre Ludovici accepit aliam coniugem Bertradam, filiam Simonis de Monteforti, qua Fulconi Andegavensi Comiti nupserat, cui idem Rex eam abstulit, unde multotiens à beata memoria papa Urbano admonitus, nequaquam consensit.* Vincentius Bellovacus speculi lib. 26. cap. 88. *hic Fulco habuit uxorem, qua relicto eo, Philippo nupsit Regi Francorum: qui amore eius ita captus est ut illa sibi in omnibus imperaret, cum ipse omnibus aliis imperare cuperet: denique omnium digitis se notari, & ab omni orbe Christiano se excommunicari propter huius libidinem aliquantis annis passus est.* Sugerius abbas in vita Ludovici Regis. *Deinceps (ait) in diem proficiente filio, pater eius Rex Philippus in diem deficiebat. Neque enim post superductam Andegavensem Comitissam quicquam Regia maiestate dignum agebat; sed rapta coniugis raptus concupiscentia, voluptati sua satisfacere operam dabat. Vnde nec Reipublica providebat, nec proceri & elegantis corporis sanitati plus aquo remissus parcebat. Hoc unum supererat, quod timore & amore successoris filij regni status vigeat.* Sic enim obiter ille locus suæ integritati restituendus est fide ver. cod. quia fœdè depravata est scriptura in libro typis nuper excuso, cum Glabro, Helgaudo & nonnullis aliis. Hanc Bertradam postea reiecit. Adde notas ad epist. 144.

A participatione dominici corporis & sanguinis.) hinc colligi volunt, tempore Ivonis laicos adhuc communicasse sub utraque specie quò etiam spectant verba epist. 63. cum ait corpus & sanguinem Domini fidelibus populis salubriter administrari. Sugerius de Ludovico Crasso. *Cum autem cunctis admirationibus facta primum peccatorum confessione devotissimè corpori & sanguini Iesu Christi communicasset.* Sanè apud Baronium tomo x. Annal. refertur diploma Urbani Papæ secundi ad canonicos beati Martini Turonensis. *Si ecclesiastica qualibet secularisve persona contra temerè venire tentaverit, à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & domini redemptoris nostri alienus fiat.* Idem ad annum

num Christi 1095. refert canonem 28. Concilij Claramontani sub eod. Urbano. *Ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem similiter sumat, nisi per necessitatem & cautelam.* Post quæ verba addit Baronius, id statutum ob recentem damnatam hæresim Berengarianam, quæ per vnam tantum speciem satis esse impleri figuram dicebat.

Præterea casati ecclesiæ.) constans scriptura in melioribus archetypis, solus enim codex Put. depravata prisca dictione obtrudit *præterea & causa ecclesiæ.* quod in alio est, *quassati*, propius ad verum accedit. Casatos ecclesiæ hic accipit pro specie vassallorum. Mentio fit in vetusto lapide Aurelianensi qui adhuc visitur discissus & insertus parieti templi sanctæ crucis EX BENEFICIO S.† PER IOANNEM EPISCOPVM; ET PER ALBERTVM S.† CASATVM FACTVS EST LIBER LEMBERTVS TESTE HAC SANCTA ECCLESIA. In legibus Francicis collectis olim ab Ansegiso abbate, & editis Basileæ anno 1557. (quæ capitularia in secundis editionibus vocantur) lib. 1. cap. 68. *describere faciant quot mansos unusquisque de beneficio habeat, vel quot homines casatos in ipso beneficio, & lib. 4. cap. 75. de vassis dominicis qui adhuc intra casam serviunt, & tamdiu habere beneficia noscuntur, statutum est ut quicumque ex eis cum domino Imperatore domi remanserit, vassallos suos casatos secum non retineat, sed cum Comite, cuius pagensis est, ire permittat.* Nomen habuisse videntur a casis. Paulinus Nol. epist. 2. ad Amandum. *ut in casa ecclesiæ terrulam quam victum suum procuraret, accipiat.* Apud ipsum Ivonem casamenta potentum hominum dici legitur, epist. 173. casales etiam alibi memorantur.

Ad epist. XXX.

Fulconi Dei gratia Belvacensium episcopo, in adversis fortitudinem.) ad eundem scribens epistola proximè consequente, in titulo monet vel optat, ut gravitatis anchora se retineat in sancto proposito. quia verò auctores eius sæculi (quod ipsemet Ivo sæpe facit) sole-

bant suis litteris eiusmodi titulos præfigere rebus aptos & convenientes : hinc duci potest argumentum, Fulconem variis motibus exagitarum fuisse in episcopatu Belvacensi. Cui rei illustrandæ subiiciendi sunt loci ex epistolis Anselmi Beccensis abbatis nondum in lucem editis. Consilium petierat an oblatam dignitatem subiret. respondit Anselmus, tutius esse homini suam infirmitatem semper timenti magnum onus refugere, quàm de viribus confidendo humeros faciliè summittere. Onus igitur recusandum. quod si nisi per peccatum declinare non possit, obedienter subeat & sollicitè porter. Ea quidem epistola non exprimit quod sit onus. Sed ex consequentibus litteris, de episcopali dignitate utrosque loqui eruitur. nam Urbanus secundus epistola ad Anselmum abbatem, dicit se Belvacensi episcopo indulgisse quæ in eius ordinatione iniusta videbantur, & curam episcopatus ei invito renitentique iniunxisse : demum monet ut episcopo tanquam suo filio adiutor, corrector & consultor adsistat. Urbano responder Anselmus se quidem antea suasisse amico ut curam subiret, & satisfaceret desideriis petentium : sed iam ipsum cogi papam adire, ut eius autoritate adversariis possit resistere. Verba hæc sunt. *De dilectissimo nostro episcopo Belvacensi, quem ea diligentia qua scivi & potui exquisito eius introitu, ut onus episcopale susciperet coegi, sic multimodè coactus Regis Francorum & cleri Belvacensis & multorum aliorum religiosa, in quantum cognoscere poteram, instantia, cum assensu Remensis archiepiscopi, nullo resistente, ut nisi hoc facerem Deum timerem offendere, novit sanctitas vestra qua voluntate post susceptum episcopatum olim eam petiit, quid fecit, quomodo rediit. Cur autem nunc quoque vestra se maiestati representet, plenius per eius vocem quam per litteras nostras innotescet. Et paullo post. non minimam idem episcopus persecutionem patitur propter iustitiam, quam per iussionis vestre servare nititur obedientiam. Nam in tantum eius odium canonici & presbyteri eius episcopatus, paucissimis exceptis, & quidam Laici exardescunt, & extraneos quoscunque possunt & quibuscunque modis valent accendunt, ut non solum ipsum, sed & illos immoderate detestentur, & detestabiles monstrare conantur qui ei aliquod solatium impendunt. Et mox. Ca-*

monici quidem & presbyteri hoc illi faciunt, quia eos à pravis consuetudinibus, & maxime à mulierum reprobà conversatione vult prohibere, & filios eorum siue quos sibi secundum placitum heredes eligunt, à prabendarum hereditaria successione, atque à sacrorum ordinum promotione conatur arcere. Laici verò idcirco, quia invasionibus rerum ecclesia inordinatè factis non vult favere. Quapropter ut eum vestris litteris vehementer roboratam remittatis, valdè necessarium existimo, & ut dominum supplex servus postulo. Sicque illum auctoritas vestra Remensi archiepiscopo & aliis vicinis episcopis, & clero ciuibusque Belvacis & eiusdem episcopatus nobilibus commendans, contra malivola machinamenta muniat, ut in executione mandatorum vestrorum, non tam eos adversarios quàm adiutores inueniat. hæc ille. Sed postea transactis aliquot mensium curriculis cum idem episcopus multis insidiis appetitus videret se nihil proficere, & in vitæ periculo versari, valdè conatus est episcopatu abdicari, Romamque ea causa profectus fuit, ut testatur epistola dicti Anselmi ad Urbanum quæ sic concepta in vet. cod. Sancto reverendo domino Christianorum universali pontifici Urbano frater Anselmus quod suus. De Belvacensi episcopo quod sentio breviter, sed magno affectu dico, & ut multum sit vestra pietatis desiderio. Nihil proficit in episcopatu: sed & ipse a sui custodia impeditur, nec rebus ecclesia prodest, nec in futuro ego aut aliquis eorum qui rem noverunt, & secundum Deum eam considerare volunt, aliquid melius, sed deterius expectant. Non quia in eius innocenti vita aliqua culpa mala voluntatis sit, sed quia non est talis qui tantum onus possit sustinere, tantam militiam irruentem repellere, tantas insidias circumstantes cavere. Unde valdè timeo ne abundantiori tristitia absorbeat, in qua cum nimio dolore cor eius versatur, & in qua nullo alio vinculo quàm solâ vestra iussione ligatur. quapropter ego & alij secundum Deum amici eius, corde cum ipso prasternamur ad vestigia vestra misericordia, ut ei viscera sua aperiat, & de tanto malo & periculo in quibus sine utilitate esse se sentit, clementer eripiat; ne prohibeat agnum mitem de medio circumvenientium luporum & leonum fugere, nec puerum innocentem de Chaldeorum fornace exire. quod qualiter mea

parvitati fieri posse congruentius videtur, per eundem ipsum excellentia vestra poterit audire si dignatur. Eo enim modo, nisi aliter prudentia vestra videbitur, nequaquam gloriabitur se malitia per falsitatem pravaluisse, sed innocentia gratulabitur per libertatem mentis evasisse. Mirari potest forsitan vestra sapientia cur sic mihi met contrarius videar existere, ut quem episcopum fieri coegi, episcopatum velim deserere. Sed fateor illi cui conscientiam meam celare non debeo, quia mala qua patitur prius sensi & praxi cum ad episcopatum peteretur; sed illi in me sententiam meam obruerunt qui illum petendo cum magna importunitate concorditer in me irruerunt. Timebam enim in corde meo asserere, Deum magis esse in meo solo sensu & voluntate, quam in multorum se simpliciter eum propter Deum petere clamantium unanimitate. Ingerebat se etiam hoc menti meae, quia saepe Deus magis operatur per vitam illiteratorum quarentium qua Dei sunt, quam per astutiam litteratorum quareritum qua sua sunt. ecce in conspectu vestro est cur eum episcopum fieri concessi, & cur nunc mutare desiderem quod coactus concessi: & iudicio vestro subiacet si puniendum aut corrigendum, aut suscipiendum sit quod facio & quod feci. Paternam vestram sanctitatem omnipotens Deus diu nobis in integra prosperitate conservet. Amen. Soli vestro conspectui hanc epistolam notam esse, si vobis placet, quicquid de illa vobis videatur, desidero & flagito. Haftenus ille, cuius epistolas longè ampliores quam vulgò circumferantur, brevi evulgabit Io. Picardus studiosus cœnobita S. Victoris Parisiensis. Sed Romanus pontifex non adquevit petitioni Fulconis, quem ut sibi utilem noluit abire episcopatu. cuius rei indicium est quia in corpore manuscriptarum epistolarum Anselmi, repertiuntur aliquot litteræ ipsius Anselmi ad Fulconem Belvacensem episcopum, quibus refert se à Beccensi monasterio invitum & nolentem tractum fuisse ad episcopatum Cantuariensem. Ex superiorum autem locorum collatione colligi potest de eodem Fulcone accipi debere quod scribitur in vetusto chronico Beccensi, & notatu dignum videtur. quidam monachus Becci petebatur ad episcopatum ecclesie Belvacensis. Cumque sanctus Anselmus abbas huic electioni assensum prabere nollet, &

*monachum suum petentibus non concederet, dixerunt petito-
tores: domne nqs eligimus eum: non se ingerit: quare non
vultis concedere quem petimus? at ille. si, inquit, ipse Deus
me eligeret, adhuc timerem: quia ipse per prophetam elegit
Saullem, & per semetipsum Iudam traditorem, qui ambo
reprobati sunt. Cæterum superiora valere possunt ad in-
terpretationem epistolæ novæ Ivonis. (quam invenies
in fine harum epistolarum num. 289.) ad Urbanum
Papam: qua quidem dicit episcopum Belvacensem
simplicitatis rectæ & laudabilis virum, accusatum fuisse
ab invidis, absolutum tamen ab Urbano.*

Ad epist. XXXIII.

*Nobis convicinitas locorum) in aliis libris, nobis vi-
cinitas. Sed cum in v. c. Put. offendifsem (scriptum li-
cet mendosè, nobiscum vicinitas, non difficile fuit ex-
sculpere veram lectionem.*

Ad epist. XXXV.

*Videte si fidelitatem quam debetis, pleniter exhibetis,
si officij vestri munus expletis.)* Infra epist. 190. pari-
ter meminit fidelitatis quam omnes episcopi Gallia-
rum Regi promittebant per manum & sacramentum.
Idem epist. 15. profitetur se ex summa fidelitate scri-
bere, non posse nec debere interesse illicitis Regis nu-
ptiis. Et epist. 253. ait se ex iure fidelitatis Ludovicum
Regem rogare, ut Ambianensis episcopi angustiis opi-
tuletur adversus pacis violatores. Item in epist. 209.
dicit in fidelitate Regi facta, præcipuè observandum
esse vtile & honestum, neque præsumendum esse Re-
gi dare consilium, quod sit contra fidelitatem, & re-
gni maiestatem minuat. Iam autem monuerat episco-
pos Franciæ, ut in hac causa Philippi Regis super ince-
sto coniugio, haberent spiritum fortitudinis cum
spiritu consilij epist. 14. Sed cum tepidi & trepidi es-
sent, obiecit illis silentium, & reprehendit quia tan-
quam canes muti non valebant latrare; in calce epist.
25. Parilem culpam paulo ante eisdem imputarat Gre-
gorius Papa septimus regesti lib. 2. epist. 5. ad Ma-

nassem Rhemensem, Richerium Senonensem, Richardum Bituricensem archiepiscopos, & Adraldum episcopum Carnotensem, cæterosque episcopos Franciæ, quaquidem narrat eiusdem Philippi Regis varia & nefanda scelera. Cuius verba exscribere operæpretium videtur licet versentur in diversa facti specie, quia de hac episcoporum erga regem fidelitate egregiè disputat. *Vos fratres etiam in culpa estis, qui dum perditissimis factis eius sacerdotali vigore non resistitis, proculdubio nequitiam illius consentiendo fovetis. Proinde (quod inviti ac gementes dicimus) multum timemus, ut non pastorum, sed mercenariorum sententiam accipiat, qui videntes lupum sub oculis vestris gregem dominicum lacerantem fugitis, dum quasi canes non valentes latrare, sub silentio vos absconditis. atque equidem eo magis de vestro periculo metuemus, quanto nullas vobis in futuro examine excusandi rationes suppetere cognoscimus: dum modo non alias vestras taciturnitatis causas, nisi aut conscientiam, si vestro (quod non credimus) instinctu tot mala perpetrat, aut negligentiam, si de eius perditione parùm curatis, deprehendere possumus. Qua utraque quàm sint fugienda maxime in officio vobis commissa dispensationis, vos ipsi perpenditis, qui debitam pastoralis cura sollicitudinem non ignoratis. Nam si prohibere eum à delictis, contra ius & reverentiam promissa sibi fidelitatis esse putatis, longè vos fallit opinio: quoniam hoc omni ratione confirmare possumus, multò fidiorem esse, qui alium de naufragio anima sua vel invitum retrahit, quàm quò in peccatorum gurgite, nostro consensu eum deperire permittit. De timorè verò vanum est dicere: quoniam vobis ad defendendam iustitiam coniunctis & constanter accinctis tanta virtus foret, ut & illam fideli correctione, sine omni vestro periculo, à consueta malefaciendi libidine possetis avertere, & vestras pariter animas liberare. quanquam & si timor, ac periculum mortis immineret, vos tamen à libertate vestri sacerdotalis officij desistere non oporteret. Vnde rogamus vos, & apostolica auctoritate monemus, ut in unum congregati, patria, fama vestra, atque saluti consulatis, & communi consilio, ac consunctissimis animis regem alloquentes, de sua eum & regni confusione atque*

periculo commoneatis : & quàm criminosa sint eius facta atque consilia , in faciem ei ostendentes , omni exhortatione eum flectere studeatis , quatenus rapinam suprascriptis negociatoribus factam emendet : qua nisi reddita fuerit , (sicut vos ipsi scitis) infinitam discordiam , & inimicitias inter multos pariet . de cetero delicta sua corrigit , & relictis iuventutis sua moribus , attritam regni sui dignitatem & gloriam , tenendo iustitiam reparare incipiat , & ut ceteros ad ea qua recta sunt , coercere valeat , ipse primum qua sunt iniqua relinquat . Et paullo post addit . Sanè si in hoc tanto , tamque necessario negocio tepidos vos cognoverimus , non iam amplius dubitantes , quin vestra fiducia fultus incorrigibilis perduret , vos ipsos sicut socios & complices scelerum eius , episcopali privatos officio pari vindicta iaculo feriemus . Testis enim nobis Deus est & propria conscientia , quod hac neque precibus , neque precio alicuius ducti dicimus , nec in animum induximus : sed solo dolore tacti intrinsecus , quòd tam nobile regnum , & tam infinitus populorum numerus vixius perditissimi hominis culpa depereat , tacendo dissimulare nec possumus , nec debemus . memores igitur illius diuina dicti sapientia : qui timet hominem , eisdem corruet , & qui sperat in domino , sublevabitur : ita agite , ita vos habetote , ut quàm sit vobis libera mens & lingua ostendatis , &c .

Adepist. XXXVI.

Littera domni Papa quibus dictandis à latere interfuimus) hic locus depravatus fuerat in plerisque libris . Superior enim editio habuit , *alacri interfuimus* . In membranis Puteani , *alacres interfuimus* ; & desuper addita varietas , *vel alacri mente interf* . In v. c. S. Ger. & altero Thuani , *alatri interf* . In libro Regio , *alati* . Sed ex codicibus Fabri & Servini restitui , à latere , qua scriptura nil melius ac verius . Ivo enim Romæ non semel moratus fuerat , ut etiam subindicat epist. 27. & 65 . fueratque familiaris Urbano Papæ , quem hîc voluit subintelligi , & in eius curia versatus , ut ait epist. 211 . Simili autem locutione dixit , à latere Papæ mitti Cardinales , epist. 109 . in qua etiam laterales sedis apostolicæ appellat .

Hilarios) ita plærique v. c. antea, *Hilariones*. sed illud prius magis responderet & quadrat cæteris nominibus.

Ad epist. XXXVIII.

Guacelino) variant manuscripti. *Guatcelino*. *Gualcelcino*. *Lancelino*. *Gualcherino*. Prior editio. *Guacelmo*. *Willelmus Malmesb. lib. 2. de gest. Pontif. Anglor. cap. de episcopis Wintoniensib. Stigando deposito successit Walkelmus à Wilhelmo Rege datus, cuius bona opera famam vincentia senium à se vetustatis repellent, quamdiu inibi sedes episcopalis durabit, &c.* quæ verba etiam habentur dicti historici lib. 3. de gest. Reg. Angl. ubi tamen legitur *Walkelinus*. In annalibus Rogeri Hovedini parte prima dicitur *Walcelmus*. Anno (ait) 1098. *Walcelmus Wintoniensis 3. Non. Januarij die Dominica obiit*. Sed ibi cudi debuit, *Walcellinus*. Nam Martheus Paris sub anno 1093. Cum antè ordinandi Pontificis examinationem *Walkelinus Wintonensis episcopus ecclesiastico more electionem scriptam legeret, Thomas archiepiscopus Eboracensis quæstus est scriptum ritè non esse factum*. Idem sub anno Dominicæ natiuitatis 1098. eodem tempore obiit *Walkelinus episcopus Wintoniensis*.

Wintonensium episcopo.) quidam, *Wintoriensum*, aliàs, *Guittoriensum*.

Vt orationum manus desideranti mihi porrigas.) Sic planè vet. codd. antea cūsum, *munus*, quod etiam defendi potest: quomodo dixit epist. 168. manus auxilij, vel munus consilij porrigere. Sed placuit alteram lectionem retinere tot codicibus confirmatam. Ita enim epist. 19. dicit orationis manus extendere, & epist. 207. & 215. mutuas orationum manus porrigere. Item epist. 70 mutuas exhortationum manus invicem porrigere. Paschalis papa secundus in epist. ad Anselmum Cantuariensem archiep. ut quanto propius ad Deum passibus virtutum accedis, nobis orationum tuarum manus extendas. Paulinus Nolan. epist. ad Sebastianum, orate pro nobis, conferite validas orationum manus, ut superetis multitudinem peccatorum nostrorum. ea figura dixit S. Augustinus initio lib. 5. confession. Accipe sacrificium

confessionum mearum de manu linguae meae quam formasti & excitasti; quod a vetusto interprete sumptum Proverbior. cap. 18. mors & vita in manibus linguae. Vbi S. Salonius episcopus ait metaphoricè dictum linguae manum, ut pennas venti. manus enim linguae, ipsa verba esse.

Ad epist. XXXIX.

Pro multa in te benevolentia monachis Beccensibus.) de abbazia Becci, & primo abbate Herluino, & successore eius Anselmo videndus Wilhelmus Gemiticensis lib. 5. de ducibus Normannis; cap. 9. Anselmus enim monastichum amplexus fuerat institutum in Beccensi cœnobio Normanniae anno ætatis suae 27. in quo Lanfrancus prioris munere fungebatur, cui in praefectura eadem Anselmus successerat, ut refert Edinerus Anglus in eius vita.

Manegaldo) in priscis schedis Ant. Loifelli hæc epistola inscribitur Manegaldo magistro. Ivo indicat philosophandi studio inhæsisse antequam clericali ordini nomen dedisset. Puto eundem esse qui Manigaudus Teutonicus alibi appellatur. vetus & anonymus auctor in fragmento historiae Francorum a Roberto ad mortem usque Philippi: hoc tempore tam in divina quàm in humana philosophia floruerunt Lanfrandus Cantuariorum episcopus, Guido Langobardus, Manigaudus Teutonicus, Bruno Rhemensis qui postea vitam duxit heremiticam. nonnullis videtur idem esse cuius mentio fit à Bertoldo coævo Ivonis scriptore in chronico ad annum Dom. M. xc v. ubi dicitur in Alsatia magistrum Manegoldum de Lutembach mirabiliter reaccendisse religionem ecclesiasticam, iamdudum in illis partibus extinctam. & ad annum M. xcvi. Manegoldus venerabilis prepositus canonicorum apud Marbach degentium ab Henrico Rege diu in captione detentus est, quod Urbano faveret, nec scismaticis obediret. Denique ad annum M. c. in Alemania venerabilis abbas Manegoldus de monasterio S. Georgij à monacho suo occisus refertur.

Ad epist. XL.

Et iterum & iterum vacare.) In duobus vet. codd. hæc verba non geminantur, contra consensum aliorum codicum. Et sanè alij loci id firman, vt epist. 132. *iterum & iterum rogamus.* & epist. 273. *Vnde iterum & iterum supplicamus*, Pædo elegia de morte Drusi Neronis, *Te clamore vocant iterumque iterumque supremo.* Paulinus, Nolanus in carmine ad Licentium, *hoc tamen & repetens iterumque iterumque monebo, vt fugias dura lubrica militia.* Virgil. *Æneid.* 3. *& repetens iterumque iterumque monebo.* Idem in 8. *iterum atque iterum fragor intonat ingens.*

Ad epist. XLII.

Discrepant plurima in aure tuta) in v. c. Ser. in aure tua quam lectionem pariter exhibet codex Put. in quo restat restigium litteræ extritæ, vt indicio sit primitus ibi scriptum, *tuta*; quæ lectio melior est & confirmatur consensu cæterorum. Horatius lib. 1. od. 28. *quicquid habes age, deponet tuis auribus.*

Ad epist. XLIII.

Vt novus Rex) de Conrado filio Henrici tertij Imperat. qui ad Papam Urbanum venit, a quo solutus excommunicatione fuit, hæc verba accipit Baronius tomo xi. Annal. & refert ad annum sextum Pontificatus Urbani, Gull. Malmesburiensis. *sed aequiori (vt videbatur) causa affuit malitia Mathildis, quæ oblita sexus, nec dispar antiquis Amazonibus, ferrata virorum agmina in bellum agebat fœmina. eius suffragio Urbanus thronum indeptus apostolicum, securum per undecim annos actavit ocium.*

Conterat dominus sathanam, oro, sub pedibus vestris.) solus codex S. Ger. legit. *Convertat dominus*; sed prior lectio aptior, firmaturque loco S. Pauli in epist. ad Rom. cap. vlt. Itemque verbis Iyonis epist. 236. *salva*

(ait) reverentia Romana ecclesia celebrare: qua si ad praesens non potest sathanam sternere sub pedibus suis. Arnulphus Lexoviensis in epist. 19. ad Alexandrum Papam. Porro scismata hac in ecclesia Romana frequentius accidisse etiam Lateranensis Palatii pictura demonstrant: ubi catholicorum patrum pedibus, pro scabello scismatici praesumptores adscripti sunt; ubi superborum & sublimium colla sapientia propria virtute conterit & conculcat. quod sane ea ratione factum, ut sanctis patribus cedat ad gloriam victoriae testis ascriptio, in qua praesumptores illi vel compressionis poenam sustinent, vel praesumptionis veniam deprecantur. Vnde & sancti apostolatus vestri cathedra sine scabello esse non debuit; sed nobiliore scabello debuit illustrari. Sugerius abbas lib. de vita Ludovici Crassi Regis, agens de Burdino antipapa scismatico, qui Romae iussu Calixti Papae transversus impositus fuit camelo, & caprinis pellibus amictus per forum traductus; ad tanta ultionis (ait) memoria conservationem, in camera palatii sub pedibus domini Papae conculcatum depinxerunt.

Ad epist. XLIIII.

Cum laesus foris, ladens intus pereat) praeclara castigatio ope vet. Codd. cuius loco irrepserat antea, *cum Iesus foris, Iesus intus pereat*.

Sit anathema maranatha) posterior haec vox decrar in quibusdam libris, quod fortasse factum errore librarii, cui nova & insolens videbatur. Adiecta est fide aliorum codicum. Extat in epist. Pauli 1. ad Corinth. cap. 16. & in ca. Gulisarius. cau. 23. q. 4. In prisco carmine Theodoric Abbatis S. Trudonis. *dic sint maranatha Deus, hi dic sint anathema*. In Concilio Tolitano relato in prisca synodo Remensi habita Durocortori. qui contra hanc vestram definitionem praesumpserint, *anathema maranatha*, hoc est perditio in aduentu domini sint, & cum Iuda Iscarioth partem habeant. hac de voce S. Hieronymus epist. 137. ad Marcellam. Baronius etiam Annal. Tom. I. sub anno Christi 57. rationem reddit cur anathemati adiiceretur.

Ad epist. XLVI.

Baronius tomo II. Annal. hanc refert ad synodum indictam Claromonti apud Arvernus sub anno septimo Pontificatus Urbani secundi.

Confidentes) addita vox ex codice manuscripto. *calliditate ingenioli sui*) solus cod. S. Ger. *ingenij*.

Et venustate lingua sua) cod. Put. & *volubilitate*. sed preferenda est altera lectio quæ extat in cæteris exemplaribus. Nempe auctoris sæculo quamvis minus polito, adhuc supererant plærique in Galliis disertæ linguæ viri, qua laude Gallia nunquam caruit etiam testimonio exterarum gentium. Cato apud Sospitrum Charisium dicit Galliam duas res semper studiosissimè persequutam, rem militarem & argutè loqui. Et s. Hieronymus lib. adu. Vigil. ait Galliam semper abundasse fortissimis & eloquentissimis viris. Fortunatianus quoque in libris artis scholicæ adnotavit gentili Gallorum vocabulo facetos dici solitos pro facundis. quo etiam sensu apud Sugerium abbatem in vita Ludovici Regis Crassi. *Singulariter*, inquit, & *solus Treverensis archiepiscopus*, *vir elegans & iucundus*, *eloquentia & sapientia copiosus*, *Gallicano coturno exercitatus faceret peroravit*.

Regem cum regno ab obedientia vestra discessurum) hinc in aperto est Francos fuisse Papæ Urbano, non autem Guiberto antipapæ. quo spectant verba Bertholdi in chronico ad annum Dom. 1089. Papam litteras Philippi Regis Francorum debitam ei subiectionem promittentis suscepisse. Et rursus ad annum 1091. papam in partibus Campaniæ demorantem ab omnibus catholicis debita reverentia cultum fuisse, & à Philippo Francorum Rege. Denique ad annum 1094. refert in Galliarum civitate Oltione, generali concilio ab Hugone Lugdunensi archiepiscopo & sedis apostolicæ legato, renovatam esse excommunicationem in Regem Henricum quartum, & in Guibertum sedis apostolicæ invasorem, inque omnes eorum complices.

Nisi coronam restitueris, nisi Regem ab anathemate

absolutis) hic locus eorum adiuuat sententiam, qui asserunt Philippo excommunicato à Papa Urbano secundo, interdictum simul regnum Franciæ: quod alij loci firmare possunt, ut epist. 66. ad Hugonem Romanæ ecclesiæ legatum, qua dicit Archiepiscopum Turonensem contra interdictum illius imposuisse coronam Regi, & hac arte obrinuisse à Rege, ut quidam malæ famæ fieret episcopus Aurelianensis. Quod iterum repetit in calce epist. 67. ad Urbanum. Sed & epist. 84. laudat Ioannem Cardinalem legatum, qui à communione Regis abstinuerat, licet quidam Belgicæ provinciæ episcopi contra interdictum Papæ Urbani coronam Regi imposuissent, tanquam mortuo præcone iustitiam mortuam esse credidissent. Item epist. 144. ad Paschalem Papam scribens, ubi agit de reconciliando ecclesiæ Philippo, dicit terram quæ periclitabatur eius anathemate, à periculo eruendam. Certè iam antea scribens ad ipsum Philippum epist. 15. aperte profitetur, summum periculum fore coronæ regni illius; si duxerit pellicem priusquàm generali concilio causa ventiletur. Et paulopost addit, caveat ne cum diminutione regni terreni æternum amittat. Præterea ad dapiferû Regis emissa epist. 23. dicit se litteras Urbani retinuisse, quia nolebat regnum adversus ipsum aliqua ratione commoveri. Adstipulantur verba continuatoris Aimoini monachi hist. lib. 5. cap. 1. scribentis Regē & totam ipsius terram anathematis vinculo obligatam fuisse à Domino Papa. cum rex nefandissimo more vitam suam duceret, & nullius admonitione ab eo desistere veller. Willelmus Malmesburienfis lib. 4. de gest. Reg. Anglor. cap. 2. agens de Concilio Claromontensi sub Urbano secundo. *In eo concilio (ait) excommunicavit dominus Papa Philippum Regem Francorum, & omnes qui eum vel Regem, vel dominum suum vocaverint, & ei obedierint, & ei locuti fuerint, nisi quod pertinet ad eum corrigendum. Similiter & illam maledictam coniugem eius, & omnes qui eam Reginam vel dominam vocaverint, quousque ad emendationem venerint, ita ut alter ab altero discedat.* Idem lib. 5. in vita Henrici primi, dicit eundem Philippum accedente senio libidine gravē,

Comitissaque Andegavensis specie lusum, illicitis ardoribus defaneratam. quocirca fuisse ab apostolico excommunicatam, cum in ulla qua mansitabat, nihil divini servitij fieret; sed discedente eo tinnitus signorum undique concrepant, insulam fatuitatem cachinnis exprimebat: audis, inquit, bella, quomodo. nos effugant? aded erat omnibus episcopis provincia sua derisui, ut nullus eos desponsaret prater Vvilelmum archiepiscopum Rothomagensem: cuius facti temeritatem luit multis annis interdictus, & vix tandem per Anselmum archiepiscopum apostolica communioni redditus. Verus quoque auctor fragmenti historię Francorum a Roberto ad mortem Philippi, postquam dixit Philippum multoties a Papa Urbano admonitum nequaquam consensisse: addit a successore Paschali in Gallias missos duos Cardinales, qui Regem convenientes & obstinatum reperientes, Pictavis adunato Concilio totam Franciam pro hac re anathemati subdiderunt. Citatur etiam auctor prisce chronici cœnobij sancti Dionysij, adnotantis toto tempore illius excommunicationis in ecclesiasticis actis publicis solitum subscribi, *regnante Christo*, non autem, *regnante Philippo*. Quod tamen hodie nonnullis commentum monachale videtur: suamque opinionem inde stabiliunt, quia subditi libenter suo parebant Regi, & ipsemet Ivo litteris ad eundem emissis, licet excommunicatum, nuncupat magnificentem Francorum Regem, suumque dominum. Ad hoc ita tit. epist. 22. optat sic gubernet temporale regnum, ut non amittat æternum. A quibus titulis (ut inquit) prorsus abstinuisset, si Pontifex Romanus vetuisset obediri Philippo, & desisset gubernare regnum.

Sed minimè novum aut inauditum videri debet si Urbanus & deinde Paschalis excommunicato à se Philippo, regnum interdixisse ferantur. Nam paullo antea Gregorius Papa septimus (cui Urbanus successit) iam palam sæpè minatus fuerat se abdicaturum regno eundem Regem propter alia varia flagitia. Verba subiicere visum est è lib. 1. regesti epist. 35. ad Roderium Cabilonensem episcopum, qua invehitur in ipsum Philippum ecclesiarum venditorem & destructorem. *No-
veris* (ait) *nos duram inobedientiam contumaciam canonica*

*auferitate coercituros. Nam aut rex ipse repudiato turpi
 symoniaca hæresis mercimonio idoneas ad sacrum regimen
 personâs promoveri permittet: aut Franci pro certo, nisi fi-
 dem Christianam abiicere maluerint, generalis anathema-
 sis mucrone percussî, illi ulterius obtemperare recusabunt.*
 Idem lib. 2. epist. 5. ad Manassæ Remensem archiepiscopum,
 Richerium Senonensem, Richardum Bituricensẽm, cæterosque episcopos Franciæ scribens, de sce-
 leribus dicti Philippi: apostolica auctoritate commoniti
*atque constricti, matrem vestram sanctam Romanam &
 apostolicam ecclesiam debita fide & obedientia imitami-
 ni, & ab eius vos obsequio atque communione penitus separan-
 tes, per uniuersam Franciam omne diuinum officium publi-
 cè celebrari interdicit. Quod si nec huiusmodi districtione
 volueris respicere, nulli clam aut dubium esse volumus,
 quin modis omnibus regnum Francia de eius occupatione
 adiuuante Deo tentemus eripere.* Idem epist. 18. ad Guil-
 lelmu Comitem Pictauiensem. Si in peruersitate studio-
 rum suorum perdurauerit, & secundum duriciam impæni-
 tentis cor iram Dei & sancti Petri sibi thesaurisauerit, nos
 Deo auxiliante & nequitia sua promerente, in Romana sy-
 nodo à corpore & communione sanctæ ecclesiæ ipsum & qui-
 cumque sibi regalem honorem vel obedientiam exhibuerit,
 sine dubio sequestrabimus, & eius quotidie supra altare san-
 cti Petri excommunicatio confirmabitur. Hæc Gregorius.
 Ex quibus constare videtur, Philippo excommunicato
 ab Urbano & Paschali, interdictum simul fuisse re-
 gnum. Quid enim aliud sonant superiora verba Ivonis
 epist. 66. & 67. de imposita corona Regi contra inter-
 dictum, & hac epist. 46. de restituenda corona, item-
 que epist. 144. terram periclitari anathemate? Proba-
 bile est etiam excommunicato Principe, nonnullos è
 subditis recusasse honorem ac obedientiam, alios co-
 luisse & obtemperasse: quemadmodum recente bello
 civili discissis Gallorum studiis factum vidimus in Hen-
 ricis tertio & quarto. Sic componi potest opinionum
 diuersitas. Certè iam ante excommunicatũ philippum,
 alij reges Francorum cum toto regno censura papali
 affecti fuerant, vt Robertus filius Hugonis, de quo su-
 pradictus auctor in fragmento historiæ Francorum à

Roberto ad mortem philippi. Idem verò Rex (ait) in uxorem sibi assumpsit matrem Odonis Comitis, Bertam nomine, qui eodem tempore puerulus fuerat: Illa autem com-mater eiusdem fuerat Regis. Idem namque Rex ipsius filium de sacro susceperat lavacro. Quod agnoscens Papa Gregorius, totam Franciam anathemate percussit. Porro Rex amore eiusdem mulieris plus iusto detentus, nequamquam eam dimittere voluit, donec omnipotens per se corrigere eundem regem studuit. Dum enim de eodem Rege eadem mulier concepisset, credens se parituram filium, peperit monstrum. Quæ res Regem perterruit, & librum repudiij eidem mulieri dare compulit. Quo facto absolvi cum toto suo meruit regno. Sed & Aymoinus lib. de vita S. Abbonis abbatis Floriacensis cap. xi. refert Abbonem rogatu Regis Roberti Romam profectum, quia Gregorius comminatus fuerat se toti regno Francorum anathema inveciturum, quòd Arnulfus Remorum archiepiscopus, absque iusta audientia, sede sua privatus, custodiæque mancipatus fuisset, An verò Romanus pontifex debuerit aut potuerit excommunicare reges Francorum, & simul Regnum interdicere, à doctioribus disputatum est. Illud tantum addatur quod Rigordus narrat in gestis philippi Augusti. cum anno Dom. M. C. XCIX. petrus Cardinalis convocato concilio apud Divionem, regnum Regis Franciæ sub interdicto posuisset, neque detulisset appellationi nuntiorum Regis ad sedem Romanam: Regem vehementer iratum fuisse, quia episcopi sui regni qui huic concilio interfuerant, interdicto consenserant. Itaque ipsos episcopos à propriis sedibus expulit rebusque suis expoliavit.

relinquatur, non est meum) quidam codex distinguit hoc modo. *relinquetur? Non est meum.*

Ab unitate matris suæ) additur in nonnullis, ecclesiæ, sed ex glosa ut apparet. Similis locus epist. 98. & 124.

Ad epist. XLVII.

Vvidonis Regis dapifero) vox, Regis nunc primum addita est fide vet. codd. quorum etiam nonnulli habent,

bent, Regio. male in prima editione deerrat. Videtur autem intelligi de dapifero Regis Franciæ, quia hac epistola agitur de causa philippi & pellicis. Alius autem fuit dapifer Normanniæ vt indicat titulus epist. 27. In eo dignitatis nomine allusit Hildebertus episcopus cum dicit in quadam epist. ex dapifero Regis factum esse dapem diaboli. Elegans autem est reprehensio S. Bernardi Clar. in epist. 78. ad Sugerium abbatem S. Dionysij, de quodam clerico diacono, sic sublimato honoribus ecclesiasticis vt nec episcopis inferior videretur: sic implicato militaribus officiis, vt præferretur duceibus. Ex cuius verbis quia notio illius dignitatis aulicæ colligi potest, nonnulla deflorare iuvat. *Par satis utrobique abusus, siue quod diaconus mensa regia deputetur ministerio, siue quod regis dapifer mysteriis altaris inserviat. Quis sanè non miretur, immò & detestetur, vnius esse persona & armatam ducere militiam, & alba stolaque indutum in medio ecclesia pronuntiare evangelium? tuba indicare bellum militibus, & iussa episcopi populis intimare?* Et paullo post. *Cum sit archidiaconus, decanus, præpositusque in diversis ecclesiis, nihil horum tamen tam eum, quam regis delectat vocitari dapiferum. Et deinde subiicit. Ipsum certè quod gestat in capite signum, plus regius decet fastus quam famulatus, itemque regale fastigium magis armis quam Psalmis innititur, &c.*

Ad epist. XLVII.

Quiesce) ab abest vno v. c.

Legatur ex quo) variat lectio apud Gratianum in ca. legatur. cau. 23. q. 2. In nonnullis membranis habetur, nec legitur ex quo est religio Christiana, vel certum datur exemplum. in aliis, nusquam legitur ex quo est rel. chr. &c.

Ad epist. XLVIII.

Perturbatione cassare) ita quatuor antiqui codices, cui lectioni accedit mendosa scriptura cod. S. Germ. *cessare*. vulgata editio, *quassare*, vt etiam quidam calamo exarati libri. Sed *cassare* rectius est, & id verbi fre-

Pp

quens authori, vt epist. 59. 62. 87. 155. & 209. differentiam notat Nonius Marc.

Ad epist. XLIX.

Gaufridi exepiscopi) antea cusum, *episcopi*, quomodo legitur in nonnullis membranis. In aliis compendiosè *epi.* Codex Reginus perperam obtrudit, *exempli.* sed in manuscripto Nicolai Fabri, & altero S. Victoris *exepiscopi.* hunc enim dicit *exepiscopum*, quia depositus fuerat ab Urbano Papa, vt indicant epist. 1. & 2. suprâ. ea forma olim dictos *exconsules*, *expræfectos*, & *exquæstores*, & alia complura notius est quàm vt exemplis probari debeat.

Mellus facerem) ita tres manuscripti. in duobus aliis, *Meldis.* malè solus codex Put. *melius facerem.*

Ad epist. L.

A plicueris) variant lectiones. antea cusum à *Picueris*, vt habent nonnulli scripti codices. In aliis à *Pitueris.* in ora alterius à *Iemeris.* in quibusdam à *Plicueris:* & simul adiecta glosa sequens: *villa in Beotia qua Gallicè dicitur Puviers, vel Pluviers.*

De veteri querela quam habet adversus Senonensem ecclesiam Lugdunensis ecclesia) infrâ epist. 54. dicit primum ecclesiæ Lugdunensis irrationabiliter refutari à sede Senonensi. Sunt testimonia quibus constet Senonensem archiepiscopum fuisse olim primum Galliarum. Chronologia Autissiodorensis ad annum 1002. *hic diebus dominus Servinus Senonensis archiepiscopus obit. hic Roma per manum Ioannis Papa archiepiscopale pallium quo antecessores eius insulati sunt, & primum Gallias suscepit.* Gregorius autem Papa septimus confirmavit primum ecclesiæ Lugdunensis epist. 34. lib. 6. cuius hæc verba sunt. *Gregorius episcopus servus servorum Dei, Gebuino Lugdunensi archiepiscopo. Antiqua sanctorum Patrum, quibus licet indigni & longè meritis impares in administratione huius sedis succedimus, vestigia in quantum divina dignatio permittit, imitari desiderantes, ius quod*

unicuique ecclesiarum pro merito & dignitate sui ipsi contulerunt, nos ex eorum successionis consideratione decet illis & immutabile conservare, & munimine decretorum nostrorum ad perpetuam stabilitatem corroborare. Quapropter, quia dilectissime in Christo frater Gebuine postulasti à nobis, quatenus dignitatem ab antecessoribus nostris cōcessam ecclesia, cui Deo auctore, praesse dignosceris confirmaremus, & quaq; sua ab infestatione hostili apostolica sedis defensione tueremur: inclinati precibus tuis confirmamus primatū super quatuor provincias Lugdunensi ecclesia tua, & per eam tibi tuisque successoribus: His tantum, qui nullo interveniente munere electi, vel promoti fuerint, videlicet à manu, ab obsequio, & à lingua. A manu, ut nullum precium prorsus a se, vel ab aliquo tribuatur. ab obsequio, ut nihil inde servitij faciat, sicut quidam intentione ecclesia pralationis petentibus personis solent deferre. a lingua, ut nequo per se, neque per submissam personam preces effundat. Sed neque his, qui per secularem potestatem ad hanc dignitatem pervenerint, videlicet dono vel confirmatione alicuius persona quā sancta religioni videatur obviare, & contra puram & authenticam sanctorum patrum auctoritatem venire. Sed his nimirum hanc dignitatem concedendam esse sancimus, qui pura & sincera electione tibi successerint, & ita per ostium intraverint, videlicet qui iuxta dominicam sententiam, non per ostium, sed aliunde ut fures & latrones ascenderint, non solum primatum huius dignitatis non concedimus: verum etiam omni honore ecclesiastici regiminis indignos & alienos fore adiudicamus. Provincias autem illas, quas vobis confirmamus, dicimus Lugdunensem, Rothomagensensem, Turonensem & Senonensem, ut haec videlicet provincia condignam obedientiam Lugdunensi ecclesia exhibeant: & honorem quem Romani Pontifices reddendum esse scriptis propriis praefixerunt, humiliter & devotè persolvant, salva in omnibus apostolica sedis reverentia & auctoritate. Præterea iuxta tenorem postulationis tuae ecclesia tua huiusmodi privilegia praesentis auctoritatis nostra decreto indulgemus, concedimus, atque firmamus: statuentes nullum Regum, & reliqua usque in finem, sicut in privilegio constat, quod est in capite huius libelli. Data Roma x.ij. Kal. Maias indictione secunda.

Huic epistolæ subiicitur alia eiusdem Gregorij directæ coepiscopis Rothomagensi, Turonensi, & Senonensi, in eandem sententiam ut archiepiscopo Lugdunensi ex antiqua patrum auctoritate primati à se confirmato obedientiam præstent: ubi etiam rationem & originem diversorum in ecclesia graduum declarat. Sed hanc ex scribere nil attinet. Repetatur è tomo tertio epistolarum summorum Pontificum, libro sexto registri Gregorij Papæ septimi, epist. 35. Guillelmus Brito Armoricus Philippidos lib. XII. de hoc primatu agit his versibus. *Et Lugdunensis, quo Gallia tota solebat, ut fama est, Primate regi, causasque referre difficiles, ut ibi lis ultima litibus esset. Nec mittebatur Romam lis ulla, nisi quam Lugdunense forum per se finire nequisset. Cuius honoris adhuc memor est epigramma sigilli, quique monetatus datur ad commercia census, Sacratique patres quos suffraganeus illi ordo lege dedit subici metropolitana.* Iraque non immerito dicit S. Bernardus Clarævall. epist. 174. ad canonicos Lugdunenses, inter ecclesias Galliæ constare Lugdunensem hæcenus præminuisse sicut dignitate sedis, sic honestis studiis & laudabilibus institutis.

Ad epist. I.

Locis quibus morantur divinum officium interdicat) hic observandus est mos illius sæculi, quo divinum officium solebat interdici locis illorum qui pacem publicam violabant; cuius etiam rei testimonium habetur epist. 263. ubi Belvaci suborto clericorum tumultu adversus regis Ludovici ministros, cessatum à divinis. Et epist. 264. dicit hunc rigorem minimè servari debere, nisi ubi culpa sacrilegij & violatæ pacis, aliter vindicari nequit. idem epist. 94. postulat à Paschali Papa, ut iubeat ecclesias tam civiles quàm suburbanas claudere, si quis privilegium & libertatem concessam Carnotensi ecclesiæ infregerit. item epist. 121. dicit à clericis Carnotensibus instanter peti, ut in civitate Carnotensi, & per totum episcopatum interdicat divinum officium donec illis res ablata restituantur. Sed pleris-

que visa est stupenda magis facti atrocitas, cum toto passim regno vnus ob noxam publicæ religionis munera prohibebantur à summis pontificibus. Gregorius septimus lib. 3. epist. 5. ad episcopos Franciæ, vbi agit de sceleribus Philippi primi Regis. & ab eius vos communione penitus separantes, per vniuersam Franciam omne diuinum officium publicè celebrari interdicite. Willelmus quidem Malmesburienſis de gestis Regum Anglorum lib. 4. testatur excommunicato eodem Philippo, cessasse diuinum seruitium in villa qua mansitabat cum sua pellice Bertreda, cuius verba latius relata sunt ad epist. 46. Aymoinus lib. de vita sancti Abbonis Floriacensis abbatis cap. 12. in eo sanè privilegio & inter alia continetur, ut episcopus Aurelianensis nisi inuitatus, Floriacum nequaquam adeat cœnobium, neve unquam quilibet Pontificum eidem monasterio diuinum interdicat officium, etiamsi tota Gallia ob populi peccata anathematiz feriatz vindicta. Auctor chronologiæ Altissiodorensis. Anno Domini 1200. erat in toto regno lugubris ecclesiæ facies, quia nulla celebrabantur in ecclesiis sacramenta vel diuina officia præter viaticum & baptisma. Nec modo in ecclesiis, sed & monasteriis cessatum est à diuinis. Negabatur mortuis sepultura. Erat igitur ubique per regnum mœstitia circumfusa, cum hic ecclesiæ silerent organa & ora canentium Dominum clauderentur. Oſtavianus Oſtiensis episcopus à Domino papa legatus in Franciam, regnum absoluit, Regem ad hoc inducit, ut Reginam quam expulerat, in regnum reducat; non tamen cum debito honore susceptam, nec thoro redditam maritali. Intelligit autem de Philippo Augusto qui reginam Ingeburgen uxorem abdicauerat, & Mariam pellicem superduxerat. Idem paullopost. Tota Anglia gravissimo subiicitur interdicto, & tam in monasteriis quàm in ecclesiis cessantibus quibuslibet privilegiis, organa latitiae diuino sunt suspensa silentio.

Ad epist. LIII.

Quod clericum illum, quem in die vestri introitus secundum morem vestra ciuitatis nostra exhortatione de

Pp iij

carcere liberastis) pro vestra, quod habent vet. codd. malè antea irrepleverat, nostra. Hic autem locus observatione dignus. Nam etiam hodiè episcopi Aurelianensis civitatis illum morem retinent, quem ferunt fuisse confirmatum placito Burdigalensis curiæ anno 1522. Sed unde manarit origo subobscurum est. Videtur fluxisse ab antiquissima illa consuetudine qua episcopi frequenter apud seculares iudices intercedebant pro reis & carcere detentis, ut vel mitiùs punirentur, vel liberarentur. qua de re alibi fusè dictum est. Priscus auctor in vita S. Aniani episcopi Aurelianensis ita scribit apud Surium tomo sexto sub die 17. Novemb. Cum iam communibus omnium suffragiis episcopus electus esset, ab Agripino viro illustri & militum magistro petiit, ut eos omnes quos carceres victos detinerent, liberos abire pateretur. Recusabat ille, nescio quid causa preterens, sed cum vellet in templum precandi causa ingredi, ab alto decidit lapis in caput eius, diramque ei plagam imponens, multum ex eo sanguinem expressit. Sensit illicò ea causa id accidisse, quòd sancti episcopi preces reiecisset. misit ergo, iam à famulis reportatus in domum suam, qui episcopum vocent: mors enim propter nimiam sanguinis fluxionem impendere videbatur. venit episcopus manu sua vulnere crucis signum imprimit, sanguis sistitur, redeunt vires propè iam deplorato; aperiuntur carceres, & exeunt miseri, beati episcopi Aniani intercessione in libertatem vindicandi. Legitur etiam Regem Angliæ voluisse vinculis nexos liberari in favorem Anselmi, postquam electus fuit in archiepiscopum Cantuariensem. qua de re Osbernus in quadam epist. ad eundem Anselmum, cuius particulam profero ex antiquo exemplari, quia non hactenus evulgata. Quid namque insignius ad te eligendum ostenderet Deus, quam ut tu promovereris, Regem triumphis nobilem, severitate cunctis formidabilem lecto decubuisse, ad mortem usque agrotavisse: te autem promotò statim eundem respiravisse, convalescisse, atque ex fero & mitissimum pariter ac mansuetissimum redditum fuisse? Quid inquam, aut ad divinas laudes magnificentius, vel ad humana spectacula gaudentiùs, quàm quòd in tua electione exclusis omnibus transacta tempestatis af-

fictionibus, omnia ad proprii iuris possessionem, veluti iudicibus termino cucurrerunt, dum vincti ad expeditionem, carcerati ad lucem, captivi ad libertatem, oppressi dirissimis exactorum furoribus redierunt ad erectionem? omnia hac te loquuntur, tibi famulatur, tuis meritis adscribuntur. Priscus autor in vita sancti Eligij Noviomensis episcopi lib. 2. cap. 15. narrat Eligium venisse in civitatem Biturigum, vbi complures ob fiscalem iudicem interfectum vincti tenebantur. appropinquante autem sancto viro ianuas carceris divino nutu contractas fuisse, seras dissipatas, omniaque compeditorum soluta vincula. Tum illum dedisse consilium reis vt ad basilicam sancti Sulpitij confugerent. vbi cum omnia ostia sibi obserata viderent, repentinè ostium patefactum fuisse. cumque milites persequerentur fugitivos, & manu iniecta ferro iterum alligarent coram altari, orationibus Eligij contractas catenas in terram cecidisse, militibus magno metu perculsis, & veniam facti deprecantibus. Similia exempla repeti possunt ex historiis sanctorum. Ac probabile est religiosos & faciles Principes honori atque sanctitati veterum antistitum aliquoties indulsisse privilegia solvendorum reorum, levioris tamen culpæ. Verùm vt longissima ætate omnia depravari solent, verendum est ne nonnulli postea plausible indoctores & nimium credulæ plebeculæ narrationes commenti fuerint, quibus innixi personale beneficium latius extenderent, & gratia licentiùs abuterentur, impunitate trifurciferis præstita. Cuius generis multi hodiè censerì volunt privilegium seu pravilegium quod vulgò appellant S. Romani Rot. super quo grauissima suborta contentio, & agitata in concilio Regis. Nullum enim popularis fabulæ de dracone & reo indicium subest in vita sancti illius episcopi, ab antiquo & fideli auctore scripta, & novissimè divulgata à doctissimo politissimoque iuriconsulto Rigaltio, quem veri & iusti amor ad id impulit.

Curia traditum) infra epist. 66. obiicit archiepiscopo Turonensi, quòd clericos sibi adversantes tradi curiæ faceret clandestinis de lationibus. Quibus locis videtur accipere curiam pro foro sæculari; vt clerici ibi pœ-

nam subirent iudicio laicorum. Sic enim curiam distinguit ab ecclesia epist. 23. vbi dicit se responsurum in ecclesia pro negociis ecclesiasticis, & in curia pro curialibus. Item in epist. 137. curiam vitandam esse in causis clericorum, quemadmodum etiam Hildebertus episcopus Cenom. ait in epistola quadam, reos tormentis afficere, censuram esse curiæ non ecclesiæ. Et in eundem sensum posteriore sæculo canonistæ id verbi detorserunt in cap. novimus. extra de verbor. signif. quod brachio sæculari tradi vulgò dicitur. Cum autem ætate Ivonis mutata reipublicæ forma iampridem in Galliis desiissent esse antiqui Decurionum ordines: non potuit dicere clericos tradi curiæ illo significato & sensu quo vetustiores Pontifices Romani, quorum tempore curialium ordines adhuc in vsu erant. Etenim Fabianus Papa in ca. 28. cau. xi. q. 1. *submotus à clero Curia tradatur, cui vita sua omnibus diebus serviat.* Et Stephanus Papa in ca. 8. cau. 3. q. 4. *clericus quia infamis effectus est, à gradu debet recedere, ac Curia tradi serviturus.* Nempe olim clerici indigni suo officio, & ab ecclesiæ ministerio segregati, solebant adscribi Curiis, vt indicant verba Impp. Arcadij, Honorij, & Theodosij in l. 39. de episcop. eccl. & cler. Cod. Theod. Narrat etiam Epiphanius hist. trip. lib. 1. cap. 9. à persecutoribus Christianos complures datos Curiis, cum tamen curiales origine non fuissent: quod tandem ab Imperatore Constantino magno vetitum fuit. Postea Iulianus odio religionis orthodoxæ subtraxit privilegia clericorum, & iterum eos Curia tradidit, vt refert idem Epiphanius hist. trip. lib. 6. cap. 7. à quo pariter proditum est multos episcopos sub Valente traditos curiæ. Nam loco supplicij, deputabantur Curiis; quodquidem prohibitum sanctione Gratiani, Valentiniani, & Theodosij in l. 108. de Decurionib. C. Theodof. vbi dicunt dignitatem non debere comitari criminosos, sed pœnam. Eiusmodi autem Curiales multis gravibus reipublicæ muneribus erant obnoxij, quorum pondere obruebantur: vnde plerique talia onera detrectabant. Quo factum est vt quibusdam privilegiis oportuerit munire decuriones ne Curia vacuæ relin-

querentur magno civitatum damno, quemadmodum liquet ex variis cōstitutionibus sub tit. de Decurionib. in Codice Theodosiano & Iustiniano.

Ad epist. LIIII.

Cognomine peior lupo) ita omnes nostri manuscripti. In ora libri sui Cuiacius addiderat, *lupus peior lupo*, fortasse fide alicuius veteris codicis. Simile cognomen in notis ad tit. epist. 151.

Distincta sacramenta usque ad septem) antea cūsum, *distincta*, sed minus recte ut meliores codices evincunt, & similes loci auctoris epist. 170. *nisi prius distincta examinatione probarentur.* & epist. 225. *distinctis sacramentis, & per probatas sex personas.* & epist. 232. *consuluit tamen diligentissimis & distinctissimis examinationibus esse perquirendum.* Constantius de vita S. Germani episcopi Autissiod. lib. 1. cap. 13. *quem cum distincta examinatione discuteret.* S. Gregorius Papa in ca. habet. cau. 2. q. 5. *ad beati Petri sacratissimum corpus distincta eorum ex abundanti fecimus sacramenta prabere.* Purgatoria autem sacramenta exigi à presbyteris infamatis, cum tribus, aut quinque, aut septem collegis dicit Ivo epist. 206. Erant illi qui *sacramentales* vocabantur, ut in prisca lege Alemannorum tit. 6. 7. 37. 90. 91. & in lege Baioriorum tit. 1. & 5. qui etiam *coniuratores* in dicta lege Alemannorum tit. 6. & *compurgatores* in ca. quotiens. & ca. accepimus. tit. de purgatione canonica. male igitur in vno vetere exemplari hac epist. 54. verba illa, *usque ad septem*, prorsus aberant, quæquidem in reliquis extant. Tale enim istud est eiusdem Ivonis epist. 229. *quinta manu mulieris vel septima purgationem eius accipiat.* Hildebertus Cenomanensis episcopus epist. 69. ad Honorium. *Iudicatum est decanum si non pro Nicolao, quibusdam moratoriis causis quarente iudicium differri: pro ecclesia tamen qua eum habebat suspectum debere purgari, atque in septima manu ordinis sui suam iureiurando declarare innocentiam.* Arnulfus Lexoviensis episcopus epist. 9. ad papam Hadrianum 4. *Abbati est a nobis adiudicata purgatio, septima quidem manu, trium scilicet*

abbatum, & trium monachorum sacerdosum nota opinio-
 nis & nominis, quorum iuramentis vulnerata fama neces-
 sarium posset remedium comparare. In Alemannorum le-
 ge tit. 6. legitur sexta manu iurare. Et in lege Ripua-
 ria tit. 35. septima manu fidem facere. In Frisionum le-
 ge tit. 14. sua duodecima manu obiectu criminis se
 purificare sacramento. & paullo post, duodecima manu
 perfectorio sacramento se excusare. Etiam in iure ca-
 nonico huiusce sermonis plura exempla, vt in tit. de
 purgatione canonica, cap. 5. dicitur purgari quarta &
 quinta manu. Item in ca. quoties. cau. 2. q. 5. tertia
 manu sui ordinis, & quarta manu abbatum & religio-
 sorum sacerdotum se expurgare. Ita enim ibi legunt
 aliquot exemplaria, pro quo in aliis est, & quatuor ab-
 batum. Et in ca. requisisti. cau. 23. q. 1. septima manu
 propinquorum tactis sacrosanctis reliquiis iureiurando
 dicere, vt etiam in cap. laudabilem. & cap. litteræ. de
 frigid. & malefic. alibi legitur clericum in mala fama pul-
 satum, sola se manu purgare posse, apud Ivonem epist.
 206. Hoc de more iurandi locus est singularis in pris-
 ca lege Alemannorum tit. 6. de iuratoribus, vbi forma
 rei præscribitur. Ita vero sacramenta (inquit) sic fieri de-
 bent, vt illi iuratores manus suas supra capsam ponant, &
 ille solus cui causa requiritur, verba tantum dicat, & super
 omnium manus manum suam ponat, vt sic eum Deus ad-
 iuuet vel illa reliqua, & illas manus quas comprehensas
 habet, vt de illa causa vnde interpellatus est, culpabilis non
 sit. Manum autem symbolum fidei fuisse veteribus con-
 stat. Ideo in concilio Triburiensi, cuius verba relata
 ca. si quis. cau. 2. q. 5. vbi agitur de presbyterorum iu-
 ramento, dicitur: manus enim per quam corpus & san-
 guis Christi conficitur, iuramento polluetur? absit. Itaque
 in capitularibus Caroli magni lib. 3. cap. 4. & 10. item-
 que lib. 5. cap. 125. periurus iubetur manum perdere.
 Verus & anonymus auctor in vita Henrici quarti im-
 peratoris loquens de Rudolfo regni inuatore. Magnum
 mundo documentum datum est, vt nemo contra dominum
 suum consurgat. Nam abscissa Rudolfi dextera dignissimam
 periurij vindictam demonstravit, qui fidem domino suo regi
 iuratas violare non timuit: & tanquam alia vulnera non

suſſicerent ad mortem, acceſſit etiam huius membri poena ut per poenam agnoſceretur & culpa.

Ad epiſt. LV.

Hugoni) Bar. tom. xi. Annal. reprehendit hunc Hugonem, quia imperium nimis importunè exerceret adverſus Bellovacenſem electum. & in hanc rem trahit epiſt. 30. ad Fulconem.

Diſtrictius iudicaſſe) quidam cod. *vindicaſſe*. & epiſt. 60. in quibuſdam diſtrictè iudicarent.

Ad epiſt. LXI.

Philippe) Baronius tomo xi. Annal. refert hanc epiſtolam ad annum octavum pontificatus Urbani ſecundi. demum transcripta epiſtola ſubiicit multum obelle eccleſiæ indiſcretos miniſtros, cum præcipiunt interdum abſque conſilio dura quæ præſtari vix poſſunt.

Ad epiſt. LX.

Hugoni Lugdunenſi archiepiſcopo) Baronius tomo xi. Annal. ſub anno Chriſti. 1099. Pontificatus autem Urbani duodecimo, adnotat hunc legatum apoſtolicum in culpa fuiſſe, qui rem exigeret nimis audacter & importunè magno cum imperio; & addit, miniſtrum improvidum conieciffe ſtatum Gallicanæ eccleſiæ in magna diſcrimina. Demum liberè fatetur Urbanum papam huius ſui legati verbis ſtimulatum, vehementer in ipſum Ivonem fuiſſe commotum, quia ſcilicet prudentia carnis & non ſpiritus quæ perperam facta ſunt à miniſtris, defendi ſolent.

Sed ſi hiſ exactionibus cederet) ita correctum ex v. e. antea mendosè cuſum, *actionibus*. Cæterum idem Bar. offenſus quod hîc dicitur, inveſtituram epiſcopatus a Rege Galliæ factam nihil offere religioni: ſcribit reliqua huius epiſtolæ verba ſcabroſiora planè eſſe, cum de inveſtituris veritis Ivo nimium abiectè loquatur, immò deſpectè multa ingerat, quæ niſi corrigerentur.

ab aliis eiusdem auctoris epistolis, in maximum discrimen adduxisset famam suam & gloriosum nomē, quod ex defensione apostolicæ veritatis sibi dignissimè comparaverat.

Investituram de manu Regis accepisse.) Reperitur capitulum Sylvestri Romanæ ecclesiæ pontificis ex illius epistola ad Nicolaum ecclesiæ sanctæ Rufinæ episcopum. Nulli clericorum prabendæ vel ecclesiastica officia nisi manu episcopali, vel manu abbatis, vel Regia manu in sancta accipiant ecclesiæ: quod si aliter fecerint, sciant stare non posse acceptionem huiusmodi. Sed posteriores pontifices ne quidem ipsis Regibus id licere voluerunt, ut notatum ad epist. 233. Quo etiam spectant verba Paschalis papæ in epist. ad Anselmum, de legatis Regis Anglorum loquentis. *Audi vimus eos dixisse, quia si Rex in aliis bene ageret, nos investituras ecclesiarum non prohibere, nec factas excommunicare: & quod ideo nolebamus carta committere, ne sub hac occasione & ceteri Principes in nos inclamarent. Unde lesum qui renes & corda scrutatur, in animam nostram testem inducimus, si ex quo huius sanctæ sedis curam cepimus gerere, hoc immane scelus vel descendit in mentem. Et paullopost. Si verò nostro silentio pateremur ecclesiam felle amaritudinis & impietatis radice pollui, quam ratione possemus apud internum iudicem excusari? non est laicorum ecclesiam tradere, nec filiorum matrem adulterio maculare. Iure igitur privandus est patrimonio qui matrem polluit adulterio. nec meretur ecclesiastica benedictionis consortium qui eam impia infestatione insequitur. Laicorum est ecclesiam tueri non tradere. Et paullopost. A sacris canonibus inhibetur, ne principes & seculares viri investituras non solum non dare, sed nec electioni episcoporum se audeant violenter inferere. His coniunge quæ notantur ad epist. 190.*

Quæ de munificentia Regum obtinent ecclesiæ.) Hinc multorum querelæ subortæ, qui ingrati animi notam clero invisserunt. Walthramus episcopus Nuverbargensis in tractatu de investituris episcop. *Romani Pontifices, aliique principes de rebus & fundis per devotos laicos & laicas acquisitis, & a seculari potestate confirmatis, stru-*

verunt & ornaverunt ecclesias: & a quibus acceperunt gratiam, non debent eis inferre contumeliam: & si de investituris peccaverunt, exemplo primi Gregorij exhibeantur: quod Paulus dicit, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Otto Frisingensis episcopus in præfatione lib. 7. chronici. Non desunt tamen qui dicant Deum ad hoc regnum imminui voluisse, ut ecclesiam exaltaret. Regni quippe viribus ac beneficentia Regum exaltatam & ditatam nemo ambigit ecclesiam: constatque eam non prius in tantum regnum humiliare potuisse, quam ipso ob amorem sacerdotij eviscerato ac viribus exhausto, non eius tantum, id est spirituali, sed suo proprio materiali scilicet gladio percussum destruetur, quod indicare vel discutere, supra nostras vires est. Videntur tamen culpandi sacerdotes per omnia, qui regnum suo gladio, quem ipsi ex Regum habent gratia, ferire conantur.

In manu præsidentium, ut ea in quibusdam districtè indicarent) solus cod. Pat. in manu possidentium; sed depravato sensu. Nam statim appellat præsidentes, quemadmodum epist. 190. & 191. & 233. quo nomine subintelligit pontifices Romanos. eodem spectat quod dicitur epist. 236. in partibus Germaniarum & Galliarum multos pastores virgas reddidisse, & per manum apostolicam refutatas investituras recepisse: quod summi Pontifices minimè fecissent, si in tali investitura hæresim & peccatum in spiritum sanctum latere cognovissent. Ad hunc autem locum illustrandum, iuvabit aliquot exempla colligere ex scriptoribus illius sæculi. Vetus auctor in vita sancti Ottonis, narrat anno millesimo centesimo secundo, post obitum Ruperti, allatis episcopatus insignibus ad aulam Imperatoris Henrici quarti, collatum fuisse episcopatum Baberburgensem Ottoni: qui licet investitus fuisset ab Imperatore, tamen actus scrupulo, vovit Romam proficisci, ut à Papa denuò investiretur, & consecraretur. Verba auctoris digna sunt quæ transcribantur. *Hac ratione atque hoc ordine pontificatus cathedram scandere coactus, agrè quidem & cum multa hesitatione consensit, propter contentionem illam quæ erat inter regnum & sacerdotium causa investitura & electionum ecclesiarum, quas evacuare sibi que*

vendicare plus a quo nitebatur Imperialis auctoritas. Rursus
 autem verebatur, non sine divinitatis nutu iam tertio sibi
 offerri episcopatum, eumque si tertio repudiaret, posse in ip-
 sum competere illam sententiam: noluit benedictionem, &
 elongabitur ab eo. Inter has ergo angustias positus, quod u-
 num salutare existimabat, ad sancta & apostolica sedis &
 catholica matris auxilium confugere decrevit. In ipso igitur
 articulo, cum adhuc in aula Imperatoris esset, votum
 nuncupavit domino, nunquam se in episcopatu perman-
 surum, nisi consentiente & postulante ecclesia sua, ipsius pon-
 tificis maximi manu & consecrari & investituram conse-
 qui mereretur. Et paullo post sequitur. Memor autem
 voti sui, post paucos dies ab ingressu suo in oppidum, prius-
 quam de rebus ceteris quicquam constituerent, nuncios Ro-
 mam mittit cum litteris ad dominum Paschalem Pontifi-
 cem eius nominis secundum: a quo per litteras evocatus,
 Romam profectus est: quod cum in ipsis Ascensionis Christi
 feriis pervenisset, nec ibi pontificem invenisset, in Campa-
 niam abiit, & Anagnia eum reperit, qui autem cum illo
 venerant viri honorati data & accepta salute, Pontificem
 etiam ecclesia Babembergensis nomine salutant, suasque pre-
 ces & vota pro electo antistite suo subiungunt. Otto vero ni-
 hil cunctatus ordinem & modum suum ad episcopatum eve-
 ctionis exponit, nihil tegit silentio, pedum & annulum ad
 Pontificis pedes deponit, temeritatis & errati veniam petit,
 addens tamen non sua voluntate, sed aliena potestate ita fa-
 ctum: postulat adversus seipsum canonica censura ultionem.
 Tum Pontifex Paschalis admiratus viri summam pruden-
 tiam & constantiam, levare cum iubet insignia. ille vero
 negat, indignumque se protestatur. & deinde moxque vale
 dicens Pontifici & eius curia, domum abire coepit. Et quid
 vero faceret? obedientia precepto retrahitur, à Comitibus
 impellitur, atque ita cum tremore & reverentia reversus ad
 Pontificem, in ipsa sacratissima Pentecoste petentibus Baben-
 bergensis ecclesia legatis, ab ipso Pontifice Romano accipit
 investituram, & cum multo decore & exultatione totius
 curia, invocato Spiritu sancto, inter missarum solennia
 episcopus consecratur. Hæc ille ut sunt verba concepta in
 editione Surij. Mattæus Paris. Anselmus Cantuariensis
 (ait) Regi qua Roma decreta in concilio generali acceperat

de investituris ecclesiarum plano sermone descripsit: quod videlicet nullus ecclesiarum prelatus, episcopus, vel abbas, vel clericus investituris alicuius ecclesiastica dignitatis de manu suscipiat laicorum. unde idem archiepiscopus degradavit abbates quosdam, qui de manu laicorum & data pecunia abbatias obtinuerant. Et quoniam ad iussionem Regis quosdam episcopos qui institutiones à Rege susceperant consecrare noluit, vel eis communicare: Rex vehementer iratus precepit Girardo Eboracensi archiepiscopo, ut eos consecraret. Sed Willelmus Giffardus Vinconiensis electus qui consecrari debuit, Girardi spreuit consecrationem. quare Regis iudicio eliminatur à regno. Reinelmus verò Herefordensis antistes, eo quod a Rege institutionem acceperat, ei suum reddidit presulatum. Sed in consequente narratione non dissimulat veniam degradatis antistibus factam, media pecuniarum oblatione.

Anno Domini M. C. III. Anselmus Cantuariensis archiepiscopus post multas tribulationes & iniurias quas à Rege perpeßus fuerat, Romam perrexit sicut inter ipsum & Regem convenerat, ducens secum degradatos abbates, & Willielmum Wintoniensem electum, qui Romam veniens à Papa Paschali susceptus est reverentur. dehinc die pro Regis constituto negotiis, Willelmus de Warenaß clericus & procurator Regis Anglorum, causam ipsius in medium tulit; ac inter alia constanter allegavit, quod nec ipse pro Regni amissione investituras ecclesia amittere velit, & hoc verbis minacibus affirmavit. ad hac Papa, si quemadmodum dicis Rex tuus, nec pro Regni amissione donationes ecclesiarum amittere pateretur; scias præcise, coram Deo dico, quia nec pro mei capitis redemptione eas illi impune permetterem obtinere. In his ergo Regis negotio terminato, Anselmus archiepiscopus pro episcopis & abbatibus degradatis multa precum instantia dominum Papam rogare cæpit ut cum illis misericorditer dispensaret, ut possent amissas recipere dignitates. tunc sedes clementissima qua nulli deesse consuevit (dummodo aliquid albi vel rubei intercedat) præscriptos Pontifices & abbates ad pristinas dignitates revocavit, & cum gaudio ad proprias sedes remisit. Hæc ille monachus Albanensis. Willielmus quoque Malmesburiensis in vita Willielmi secundi loquens de Herber-

to, qui magnus symoniæ in Anglia fomes abbatiam episcopatumque nummis fuerat aucupatus à Rege: veruntamen (ait) erroneum impetum iuventutis abolevit pœnitentia, Romam profectus severioribus annis: ubi loci symoniacum & baculum & annulum deponens, indulgentia clementissima sedis iterum recipere meruit: quod Romani sanctius & ordinatius censeant ut ecclesiarum omnium sumptus suis potius marsupiiis serviant, quàm quorumlibet Regum visibus militent. Sed & ex epistolis Anselmi & Paschalis Papæ secundi liquet multos episcopos ob investituras & hominia facta Regi Anglorum fuisse solutos vinculis censuræ Papalis. Anselmus enim in epist. ad Paschalem. *Audivi in Romano concilio à venerabilis memoria domno Papa Urbano excommunicari Reges, & omnes laicos investituras & res ecclesiarum dantes, & ab illis accipientes, & qui propter hoc eorum homines sunt, & eos qui accipientes consecrant. aut ergò, si sanctitati vestra placet, hanc excommunicationem in Anglia absoluite, ut in ea manere possim sine anima mea periculo, aut eam vos servare velle (quicquid mihi inde contingat) vestris litteris significate; aut si quid discretionis vestra placet excipere, eadem certitudine nominatim quid illud sit, intimare. De illis quoque qui intra prædictas inducias investituras prohibitas accipiunt, & qui eos consecrant, quid mihi faciendum sit vestra instrui iussione desidero.*

Cuius petitioni respondit papa his verbis. *Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Anselmo Cantuariensi archiepiscopo salutem & benedictionem. Quia Anglici regis cor ad apostolica sedis obedientiam omnipotentis Dei dignatio inclinavit, eidem miserationum domino gratias agimus, in cuius manu regum corda versantur. hoc nimirum tua caritatis gratia, tuarumque orationum instantia factum credimus, ut in hac parte populum illum cui tua sollicitudo præsudet, misratio superna respiceret. Quia autem & regi & his qui obnoxij videntur ad eò condescendimus, eo affectu & compassione factum noveris, ut eos qui iacebant erigere valeamus. Qui enim stans iacenti ad sublevandum manum non porrigit, nunquam iacentem eriget, nisi & ipse curvetur. ceterum quamvis casui propinquare inclinatio videatur: statim tamen reformationis*

nis non amittit. Te autem frater in Christo venerabilis & Karissime, ab illa prohibitione, siue, ut tu credis, excommunicatione absolvimus, quam ab antecessore nostro sancta memoria Urbano papa adversus investituras aut homines factam intelligis. Tu verò eos qui investituras acceperunt, aut investitos benedixerunt, aut hominia fecerunt, cum ea satisfactione quam tibi per communes legatos Wilhelmum & Baldeuvinum viros fideles & veridicos significamus domino cooperante suscipito, & eos vi nostra auctoritatis absoluito, quos vel ipse benedicas, vel à quibus volueris benedici precipias: nisi aliud in eis forte reppereris propter quod à sacris sint honoribus repellendi. Caterum Eliensi abbati tua cōmunionis consortium subtrahes, quādiu abbatiam retinere presumpserit, quam contempto nostri oris quod presens audierat interdicto, per repetitam investituram presumpsit invadere. Si qui verò deinceps præter investituras ecclesiarum pralationes assumpserint, etiamsi Regi hominia fecerint, nequaquam ab hoc à benedictionis munere arceantur, donec per omnipotentis Dei gratiam ad hoc omittendum, cor regium tue prædicationis imbris molliatur &c. Hæc Paschalis: cuius verba transcripsi è vetusto codice manu exarato. nam Wilhelmus Malmesburienſis qui eandem epistolam inseruit suæ historiæ lib. 5. in Henrico primo, aliquot lineas vel sciens omisit vel in suo exemplari non habuit. Idem historicus de gestis Pontif. Angl. lib. 2. Venit igitur rex sublimi trophæo splendidus, & triumphali gloria Angliam in vectus, investituraeque ecclesiarum Anselmo in perpetuum in manum remisit: eodem concedente, ut propter hominum Regi factum nullus arceretur à benedictione. consecrati sunt ergo Cantuaria quinque episcopi ab Anselmo. Sed & ipsimet Anselmo cum fuisset antea consecratus archiepiscopus Cantuariæ, & hominum fecisset Angliæ regi, Papa Urbanus aut culpam remiserat, aut dissimulaverat, quemadmodum constat ex eiusdem Anselmi epistola ad Walterum episcopum Albanensem & Cardinalem, cuius super eo facto calumnias diluit. sic autem locus conceptus est in præcis membranis. Dicitis quosdam illorum (de episcopis Angliæ loquitur) vobis dixisse, idè non offendisse in me, quia permisi me à ca-

tholica ecclesia transferri ad scismaticos, & ab illis consecrari, si fieri, sicut additis, potest, & à scismatico roge investituram accepisse, & illi fidelitatem & hominum fecisse: quos omnes sciebam esse scismaticos & divisos ab ecclesia Christi, & à capite meo Urbano pontifice, quem ipsi me audiente abnegabant. Certè nec sciebam nec scio eos scismaticos, aut sic divisos ab ecclesia fuisse ut dicunt, & si aliquis eorum qui hos vobis dicunt, me presente hoc diceret, ostenderem rationabiliter non ita esse. Illi enim non abnegabant canonicum Romanum pontificem quicumque esset: nec Urbanum negabant esse pontificem, sed dubitabant propter illam quæ modo nata est, dissensionem, & propter dubitationem illum suscipere quasi certum differebant, nec ullum iudicium eos ab ecclesia segregaverat, & omnino obedientiam Romana sedis tenere se fatebantur, & sub professione obedientia Romani Pontificis me consecraverunt. Denique dominus papa sciebat me esse consecratum & à quibus, & cui regi feceram quod feci: & tamen pallium quod archiepiscopus Cantuaria solet habere, mihi per vestram caritatem non ut scismatico sed ut accepto, non ut reprobandis sed ut approbans misit, & sic quod de me facturus erat confirmavit. Ipse huius confirmationis auctor, & dominus Walterus episcopus Albanensis & Cardinalis hac eadem sciens minister eius & executor. Si vobis hac calumnia attendenda videtur, cur eam ante pallij concessionem mihi tacuistis; Si negligenda putatur, vos induite quàm diligenter sit à vobis inculcanda. Hactenus Anselmi verba non antea typis vulgata.

Nec ista dico tanquam velim adversus apostolicam sedem caput erigere. Bar. hic adnotat, antidotum sequens ab auctore appositum fuisse, quia in deteriorem partem superiora de investituris accepta videri poterant virus habere. Sed æquis rerum æstimatoribus auctoris sententia reprehendi vix potest. Nam & aliis locis ita se adhærere Romani Pontificis decreto profiteretur, si modò salva Reipublicæ Christianæ concordia, investituræ à laicis fieri solitæ tolli possunt. nimirum illud vetus oraculum semper fixum esse oportet, S A L V S POPVLI SUPREMA LEX ESTO.

Me nesciente communioni reddidistis) hac de re pari-

ter reprehendit Fulconem diaconum Paris. epist. 112. Ex concilij enim Antiocheni canone sexto, à proprio episcopo excommunicatus, non prius suscipi ab aliis debuit, nisi à suo receptus episcopo. quod refertur ca. 2. si quis. cau. xi. q. 3. Immo ab vno excommunicatus, à vicinis quoque excommunicandus erat, vt scribit auctor epist. 76. & 194.

Ad hac saltem duo) ita v. c. Put. alij *saltem*. In v. c. S. Ger. tantum legitur, *ad hac duo*. Semel monitum velim, vbi offendi *saltem* in priscis membranis, me retinuisse, alibi non muisse. Ea de vocula quæ olim notata nil opus est repeti.

Ad epist. LXI.

Hugoni) Baronius tomo 12. Annal. dicit hanc epistolam esse planè egregiam, de comprimendo saltu apostolicæ legationis.

Augustiduni) quidam libri, *Augustiduni*. sed in quinque manuscriptis clarè, *Augustiduni*, quæ scriptura etiam habetur in plerisque aliorum auctorum membranis. Hericus Benedictinus lib. I. vitæ S. Germani Auriss. in descriptione Heduz vrbs. *Vrbs quoque pro- vectum meritisque & nomine sumpsit. Augustidunum dum cum cepta vocari, Augusti nomen transfert quod Celtica lingua*, Guillermus Brito Philippidos lib. I. notat hanc ab Arturo Romanis subductam, & postea à Rollone Norvuego everlam, redactam in nihilum prorsus vix vt vestigia restent.

Rei fieri sponsonis quam metropolitano) vide notata ad epist. 237.

Ad epist. LXII.

Secundum rigorem canonicum) sic plerique veteres codd. antea *canonum*. Ita dixit canonicas sententias epist. 15. canonicam seueritatem epist. 51. & canonicam iudicium epist. 101. vt canonicum celsuram epist. 162. & canonicam calumniam, atque clamorem canonicum epist. 168.

Legis in qua legitur. Si quos culpatorum Regia potestas

iisdem verbis hanc eandem refert infra epist. 171. ad Daimbertum. Sed & in suo decreto, parte sexta decima cap. 344. profert ex lib. septimo capitularium cap. 383. cum tamen in excusis exemplaribus non putem hodie reperiri, ut indicio sit Ivonem usum fuisse codicibus amplioribus. habetur autem in Concilio Toletano duodecimo cap. 3. quod quidem celebratum fuit sub Ervigio Rege. verba subiicere operæ precium est. *Vidimus quosdam, & flevimus ex numero culpatorum receptos in gratiam Principum, extorres extitisse à collegio sacerdotum. Quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principalis in quo se solvi licentiis curat, ibi alios alligat, & quos in suam communionem videtur suscipere, à communionem & pace ecclesia eligit separare; ut qui cum illo convescunt sola sacerdotum communionem priventur. Et ideo quia remissio talium qui contra Regem, gentem vel patriam agunt, per definitiones canonum antiquorum in potestate solum Regia ponitur, cui & peccasse noscuntur; adeo nulla se deinceps à talibus abstinebit sacerdotum communio: sed quos Regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit aut participes mensa sua effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conventus suscipere in ecclesiasticam communionem debebit, ut quod iam Principalis pietas habet acceptum, neque à sacerdotibus Dei habeatur extraneum. Hic autem culpatorum nomine verum est intelligi excommunicatos, ubi observandum, maioribus visum fuisse nihil officere securitati conscientie, si quis communicaret excommunicato cui Rex communicaret. quam in sententiam pariter notanda verba Anselmi Cantuariensis archiepiscopi: qui cum pertinaciter repugnaret Henrico Anglorum Regi ob iura investiturae, & vetaretur à Paschali Papa ne communicaret cum illis qui de manu Regis acceperant ecclesiarum investituras: attamen fatebatur ceteros posse impunè communicare illis quibus Rex communicabat. locus est in epist. ad Ernulphum Priorem. *Audistis quibus ex precepto apostolici communicare non possum sine anima mea periculo, quorum communionem Regi communicans, dum ipse eis communicat, vitare non valeo. hic consideret aliquis quid facere possim cum veniam ad Regem ceronam-**

^a al. volvi

dum, & missam celebrabo, & ipsi circa me erunt. Certè illos expellere nequeo: cum illis orare non audeo. Regi subtrahere solitum officium non debeo, quoniam dominus Papa & illi concedit. & mihi, ut faciam si presens sum, precipit. Si mihi dicitur ut domi maneam, ad curiam non eam, & sic me alia bona officij mei faciens à communione maiorum abstineam, conqueretur Rex cum omnibus episcopis & Principibus suis, quia cum illum coronare nolo, aufero ei corona sua honorem, quem ei primas regni sui debet per consuetudinem: unde iustum illis videbitur, & opere complebunt ut dignitas ecclesie nostra ad aliam ecclesiam transferatur. Et in fine epistolæ consilium nostrum petitis quid agere debeatis inter eos & cum eis quorum communionem mihi dominus Papa interdixit. Qua res ita dubia est, ut nimis difficile sit non communicare eis quibus Rex communicat, præsertim cum mihi soli Roma à Papa ista interdicta sit communio: nec audeo precipere ut illis communicetis quibus ego non communico. Sed si ita permanseritis sicut vos dimisi, nequaquam vos reprehendo. Non enim potestis à toto regno discordare, nec participes estis eorum malitia. locum exscripsi è vetusto codice, quia nondum illa epistola typis edita fuerat.

Ad epist. LXIII.

Lugdunensis archiepiscopi institutum.) huius etiam tacito nomine meminit epist. 30. fortasse Hugo est, cuius crebra mentio his epistolis, de cuius legatione sæpius repetita in Galliis sub Gregorio septimo, Urbano secundo & Paschali secundo dictum est ad epist. 24.

Ad epist. LXV.

Et alia iuvenilia desideria) solus cod. S. Victoris, *iuvenialia*, fortasse pro *iuvenalia*, quæ postrema scriptura frequens in membranis veterum auctorum.

Subiectionem Parisiensi ecclesie debitam.) Illo sæculo monachi omnem lapidem moverunt ut liberi planè essent à iurisdictione & censura episcoporum: quam in rem propensi & faciles fuere pontifices Romani. Id

Ivoni minimè gratum, aut legitimum visum, ut hic locus ostendit, & alter epist. 195. ubi refellit exceptiones abbatis Vindocinensis, qui sub prætextu obedientiæ Romanæ, nolebat edere professionem debitam episcopo Carnotensi. S. Bernardus Clar. abbas ad Innocentium Papam scribens de Treverensi archiepiscopo, qui monasterium sancti Maximini recuperare volebat sedi episcopali, repugnantibus licet monachis, dicit illos non tam (ut simulabant) appetiisse libertatem quam fugitasse disciplinam, epist. 179. & 180. Idem in epist. 42. ad Henricum Senouensem archiepiscop. miratur quosdam abbates sub humili habitu & tonsura tam superbè sapuisse, ut cum ne vnum quidem verbulum de suis imperiis subditos prætergredi paterentur, ipsi propriis epistolis obedire contemnerent, & spoliarent ecclesias ut emanciparètur, & redimerent se ne obedirent. Et paullo post adiicit, libertatem ecclesiæ quam se quærere dictitabant, libertatem esse omni servitute serviliorem, quæ addicebat illos pessimæ superbix servituti. Extat insignis & memoratu digna historia super contentione monachorum beati Walerici, qui commentitia finxerunt privilegia cuiusdam Romani Pontificis, quæ non puduit illos palam exhibere, & iactare in celebri conventu Remensi, ut scilicet comprobarent nulli se subiectos nisi Romano Pontifici. Quorum fraudem detexit Godefridus episcopus Ambianensis, cum veste abterfisset atramentum scripturæ recentis. monachi tamen Romam profecti, largitione munerum quod volebant impetrarunt à Paschali secundo, ut narrat Nicolaus monachus Sueffion. in vita dicti Godefridi lib. 2. cap. 11. & 14. & 15. qui tamen testatur Paschalem suum postea retractasse iudicium, cap. 21. à quo tempore abbatia sancti Walerici parvit episcopo Ambianensi, ut inquit cap. 24. Iunge notata ad epist. 108.

De pace sanctæ Romanæ ecclesiæ & vestra prosperitate hæc dicit propter factionem antipapæ quæ tunc Romæ adhuc vigeat, ut notatum supra ad epist. 24.

Adepist. LXVI.

Vanizando dicunt) S. Bernardus Claræv. in epist. 42. ad Henricum Senonensem archiepiscopum. nostris necessitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus vestris. duo denique mala de una procedunt radice cupiditatis, dum & vos vanizando peritis, & nos spoliando perimitis. Sic enim puto castigari debere quod vulgò cuditur vanitando.

Abbas Burgulienfis) quidam, *Burgoilensis*, vel *Burgoliensis* ad curiam in Natale venisset) quidam lib. in Natali. curiam hoc loco accipit de Regia, quemadmodum epist. 28. & epist. 158. ad curiam qua habenda est in natale Domini. Sueffionis. & epist. 190. ad curiam suā, qua Aurelianis in natale Domini congreganda erat. alibi meminit curiæ habitæ Paschali festo epist. 62 nempe solemnnes erant conventus à Francorum Regibus indici consueti. Turpinus archiepiscopus Rem. lib. de vita Caroli magni cap. 20 in quatuor solemnitatibus per circulum anni, præcipuè in Hispania, curiam suam tenens, coronam Regiam & sceptrum gestabat; die scilicet natalis Domini, & die Pasche, & die Pentecostes, & die sancti Iacobi. De eiusmodi Gallorum veterum Regiis conventibus seu curiis multi historicorum loci collecti sunt ab Horomano lib. 1. de antiquo iure Regni Gallici. cap. 13. & 14. id etiā in usu fuit aliis Regibus. vetus auctor lib. de vita Henrici quarti Cxf. Rex curiam Mogontinam ad natalem Domini indixit, invitavit proceres, accessit multos. Et paulopost. ut causa patris tui Paschalem curiam alibi disponas. Et mox. ubi nobis curia Paschalis habenda fuerat. Matthæus Paris in vita Willielmi Regis Anglor.

Plures & pleniores sacculi nummorum) Glaber Rodolphus histor. Francor. lib. 2. cap. 6. de prælationibus turpi lucro arreptis, graviter illius sæculi symoniacam labem deplorat. iamdudum (inquit) muneribus excacatis ineptis penè universis Principibus, desavit hæc pestis, longè lateque, in ecclesiarum quibuscunque prælatis toto terrarum orbe diffusis. denique omnipotentis Christi domi-

ni gratuitum ac venerabile donum, ad propria damnationis cumulum converterunt in avaritia lucrum. idcirco huiusmodi videlicet pralati tanto minùs ad divinum peragendum opus idonei, quando constat quia non ad illud accesserunt per aditum principalis hostij. Et licet adversus talium personarum procacitatē multipliciter clamet sacrarum Scripturarum canon, nunc tamen solito multipliciùs comperitur fieri in diversis ecclesiarum ordinibus. Nam ipsi reges qui sacra religionis idonearum decretores personarum esse debuerunt, munus largitione corrupti, potiorē quēpiam ad regimen ecclesiarum vel animarum diiudicant illum à quo ampliora munera suscipere sperant, atque idcirco per maxime quique procaces ac turgore superbia inflati, sese ultro cuique pralationi ingerunt, minùs formidantes incurere lapsum neglecta pastoralis cura, quoniam tota solummodo pendet fiducia ex loculis collecta pecunia, non ex percepta donis sapientia: tantoque ampliùs adepto regimine student avaritia, quando constat propriam ex illa ambitionem implese: ac velut idolo sibi pro Deo constituto illi serviunt, per quam scilicet informati ad tale nomen absque merito vet opere proruperunt; sitque minùs cautis deceptoriam imitandi forma; ac perinde vicissim contumax invidentia. Et paullo post. hinc etiam procedunt litigiorum tumultus asfidiui, oriunturque frequentia scandala ac diversorum transgrediendo convellitur (sic legendum est) tenor ordinum. Idem historicus lib. v. cap. vlt. laudat Henricum Regem, qui proposito edicto vetuerat ministerium ecclesiasticum aliquo precio conquiri, datori atque acceptori cum iactura honoris minatus anathema. Tum refert illum dixisse Gallicanis episcopis symoniacæ philargiæ nequitia corruptis: Sicut mihi dominus coronam imperij sola miseratione sua gratis dedit: ita & ego quod ad religionem ipsius pertinet, gratis impendam. Volo, si placet, ut & vos similiter faciatis.

Sustinete interim donec de isto faciam proficuum meum) sic habent omnia exemplaria, ne quis de mendo suspicetur. Eadem voce illius ævi scriptores vsi, ut Gregorius septimus lib. 6. epist. 2. Manassæ. ne debeat graviter ferre si studeamus ad tempus pro communi honestate atque proficuo, petita contra utilitatem denegare. Ansel-

mus Cantuariensis archiepiscopus epist. ad monachos Beccenses. *Regis gratiam qua vobis necessaria est, sine omni proficuo, immo cum damno maximo non perdatis.* Hinc autem deprehendi potest Philippi Regis in explebilis auri fames, qui solebat venundare ecclesias, nec sinebat liberas esse electiones, aut electos suffragiis cleri & populi adipisci episcopatum & abbatiam, nisi pecunias conferrent. Lisiardus episcopus Sueslionensis in vita sancti Arnulphi cap. 9. *instigante ambitionis spiritu, Pontius quidam pseudomonachus gradu comparativo non secundum grammaticam sed iuxta simoniam, à Rege Francorum Philippo nomen & sedem abbatis adipiscitur. ut non immeritò Mattheus Paris in Wilhelmo secundo, dixerit hunc Philippum pecuniæ tenebris excæcatum fuisse.* Hanc sordidam avaritiam variis locis graviter reprehendit idem Gregorius. verba sunt lib. 1. epist. 35. ad Roderium Cabilonensem episcopum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Roderio Cabilonensi episcopo salutem & apostolicam benedictionem.

Inter ceteros nostri huius temporis principes, qui ecclesiam Dei perversa cupiditate venundando dissipaverunt, & matrem suam, cui ex Dominico præcepto honorem & reverentiam debuerant, ancillari subiectione penitus conculsarunt, Philippum Regem Francorum Gallicanas ecclesias in tantum oppressisse certa relatione didicimus, ut ad summum tam detestandi huius facinoris cumulum pervenisse videatur. Quam rem de regno illo tanto profectò tulimus molestius, quanto & prudentia & religione, & viribus noscitur fuisse potentius, & erga Romanam ecclesiam multo devotius. Et nos quidem tam generalis nostra cura sollicitudinis, quàm ipsarum destructio ecclesiarum vehementer accenderat, ut in tam audaces sanctæ religionis excessus severius animadvertere deberemus. Sed quoniam antea actis diebus, per familiarem suum cubicularium videlicet Albricum, ad nostri censuram iudicii, & vitam corrigere, & ecclesias ordinare firmiter nobis respondit, rigorem canonicum interim exercere distulimus. Huius ergo promissionis fidem

in Matisconēsi ecclesia pastoris regimine diu desolata, & ad nihilum penē redacta in primis volumus experiri, ut scilicet Augustodunensem archidiaconum unanimi cleri & populi consensu, ipsius etiam, ut audi vimus, Regis assensu electum, episcopatus dono gr. dis, ut decet, concesso, ecclesia prafici patiat. Quod si facere noluerit, indubitanter noverit, nos hanc ecclesia ruinam, nequaquam diutius toleraturos, & ex auctoritate beatorum apostolorum Petri & Pauli duram inobedientia contumaciam canonica austeritate correcturos. Nam aut Rex ipse repudiato turpi simoniacā haresis mercimonio, idoneas ad sacrum regimen personas promoveri permittet, aut Franci pro certo, nisi fidem Christianam abiicere maluerint, generalis anathematis mucrone percussi, illi ulterius obtemperare recusabunt. Hac ideo frater carissime, vigilantia tua intimare curavimus, quatenus ea predicto Regi insinuare, & exhortando & rogando, modisque omnibus inculcare studeat, ut & prafatam Matisconensem, aliasque ecclesias canonicē concedat ordinari. Tibi ergo maxime hac idcirco iniungimus, quia prudentiam tuam magnam esse, & regia familiaritate uti cognovimus. Si qua autem qua dicenda erant, a nobis pratermissa sunt, hac ingenij tui acumen iniungat. Itaque in hac persecutione labora, ut & Dei gratiam, & nostram benevolentiam promerearis. Dat. Piperni, I I. nonas Decembris, Indictione duodecima.

Idem lib. 2. epist. 5. ad Manassem Rhemensem, Richerium Senonensem, Richardum Bituricensem archiepiscopum, Adraldum episcopum Carnotensem, ceterosque episcopos Franciæ scribit in hunc modum.

Longa iam temporum curricula transacta sunt ex quo regnum Francia olim famosum, ac potentissimum, à statu gloria sua cœpit inflecti, & succrescentibus malis moribus, plerisque virtutum insignibus denudari. Verum his temporibus & culmen honoris, & tota facies decoris eius collapsa videtur, cum neglectis legibus, omnique conculcata iustitia, quicquid fœdum, crudele, miserandum, intolerandum que est, ibi & impunē agitur, & adepta licentia iam in consuetudine habetur. Et paullo post subiicit. Quorum rerum Rex vester, qui non Rex, sed tyrannus dicendus est, suadente diabolo, caput & causa est, qui omnem aetatem suam flagitiis & facinoribus polluit, & suscepta regni gubernacula

miser & infelix inutiliter gerens, subiectum sibi populum non solum nimis soluto ad scelera imperio relaxavit, sed ad omnia, qua dici & agi nefas est, operum & studiorum suorum exemplis incitavit. Nec satis visum est ei in dispersione ecclesiarum, in adulteriis, in rapinis nefandissimis, in periuriis, & in multimoda fraude, unde sæpe eum redarguimus, iram Dei meruisse: quinetiam mercatoribus, qui de multis terrarum partibus ad forum quoddam in Francia nuper convenerant (quod ante hac à Rege factum fuisse nec in fabulis refertur,) more pradonis infinitam pecuniam abstulit: & qui legum & iustitia defensor esse debuit, is potissimum depredator extitit: nimirum id agens, ut mala sua non iam infra terminos regni quod occupat, concludantur, sed per orbem terrarum ad discordiam multarum gentium & suam, credo, confusionem, extendantur, &c. quæ postrema verba supplēvi ex v. c. Nic. Fabri, quia desunt in vulgata editione.

Idem dicto lib. epist. 32. ad Manassē Remensem archiepisc. Nunc igitur cautē & diligenter, ut debes, accipias malum inauditum, scelus detestabile, quod Philippus Rex Francia, imò lupus rapax, tyrannus iniquus, Dei & religionis sancta ecclesia inimicus, Italis & aliarum provinciarum mercatoribus contra Deum & regni sui honorem fecit, & alia quorum ad aures nostras clamores frequentissimē venerunt, &c. Denique lib. 8. epist. 20. ad eundem Philippum scribens, illum adhortatur ut iustitiæ sit amator, & ecclesias defendat, pravorum consilia spernat, & electionem quam ecclesiæ Remensis clerus & populus tunc facturierant deposito Manassē archiepiscopo, non impediat, quominus canonicē fiat; & concludit his verbis. age igitur, & iam atate vir factus, in hac re procura, ut non frustra tua iuventutis culpis pepercisse, nec in vanum te ad emendationem expectasse videamur.

Ad epist. LXVII.

Quadam ibi verba ad versa secus quàm vellet, sonuerunt; veteres libri habent etiam, quadam sibi verba durius quàm: omissa voce ad versa. Vbi dictio, secus, videtur degenerasse, & altera, durius, è scholio irreplisse, ut

fortasse scripserit author, *sequitur quàm vellet*. Sic enim id verbi non semel depravatum fuisse in aliis auctoribus suo loco notatum est exemplis. Huc autem referenda quæ Goffridus scribit Ivoni super causa eiusdem Senonensis electi Daimberti ad Hugonem archiepiscopum Lugdunensem; ex quibus colligi potest Daimbertum non retulisse parem gratiam Ivoni, simulque offensum fuisse Urbanum papam, quod Ivo liberè locutus fuisset. Sic autem habet vetus codex. *Honorabili Domino & prae cordiali amico. Domino Ivoni Carnotensi episcopo, frater Goffridus Vindocinensis monasterij servus quicquid potest haberi salubrius. De statu domini Papa & Romana ecclesia vobis veraciter annuncio, quod dominus Papa & Romam ecclesiam cum magna pace possidet & tranquillitate. Roma dominum Papam inveni, cum quo inter alia de vobis locutus, bona quæ potui & debui de persona vestra dicere, quicquid alij missitassent, illi non tacui. Inde cum redissem, & Lugduni à domino primatè Lugdunensi, & à tota ecclesia eius multum honorificè susceptus, & per quinque dies cum omni comitatu nostro diligenter procuratus fuissem, audiui ab ipso archiepiscopo quæ vestra dilectioni occultare nec possum, nec debeo. Audiui itaque dominum Senonensem cum illo fecisse pacem, & omnem obedientiam illi tanquam suo primati promississe, nec vos illius pacis aliqua ex parte fuisse participem. Litteras etiam quas in persona sua fecistis, sua voluntate dixit non fuisse factas, nec domino Papa transmissas. Vnde sub celeritate domina Papa nunciaret quod litteras illas suas fuisse nullatenus crederet. Hac autem cum audissem de vobis, sicut de Karissimo domino & amico sollicitus, cum domino primatè & clericis suis, qui vobis modis omnibus quibus poterant adversabantur, locutus fui, & vita & persona vestra honestatem & magnitudinem ostendens, inter vos & ipsos pacem studiosissime quaesivi. Vnde vobiscum quo & quando placuerit volo habere colloquium: quia ista & quadam alia ad honorem vestrum & utilitatem ut astito, soli persona vestra manifestare desidero. Conductum tamen si vultis ut ego veniam, mihi quaratis securum, quia sacrilegos qui me in adventum domini à curia vestra revertentem ceperunt, adhuc & merito habeo suspectos. Valete, & voluntatem vo-*

intelligit
epist. 60. ad
Hugonem.

stram super his mihi rescribite.

Non aurem ei prabeatur) fortasse Ivo metuebat ne Urbanus cum suis palatinis oblatione munerum corruptus, à recto desisteret. Plerique enim qui in Galliis ambitu vel pecunia intrudebantur ecclesiis, solebant Romam proficisci ut iisdem artibus favorem sibi conciliarent. Quemadmodum indicant verba ipsius Ivonis epist. 87. scripta ad Cardinales. Urbanum autem avaritiæ nota minimè caruisse, immo venalem fuisse potest confirmari verbis Willelmi Malmesburiensis de gestis Pontif. Anglor. lib. 1. quo loco agit de legato Regis Anglorum Romam misso adversus Anselmum Cantuariensem archiep. *Ardebat* (inquit) *aliquid efficere, ut ampliore locaret apud Regem amicitiam. itaque arte, qua peritus erat, negotium consiciens, singulos ambiendo muneribus & pollicitationibus, Regi terminum ad festum sancti Michaelis obtinuit. Cunctatus est multum ad id concedendum Urbanus, quod luctarentur in eius animo Anselmi religio, & munerum oblatio. sed prævaluit tandem pecunia. Ita ne omnia superat, omnia deprimit nummus? indignum factum ut pectori tanti viri, Urbani dico, vilesceret fama cura, Dei respectus cederet, & pecunia iustitiam praverteret: visum ergo est Anselmo, circa tam vanalem hominem expectationem non perdere, sed Lugdunum remeare. sed enim licentiam impetrare non potuit, retinente Papa, ut invidiam facti aliquo levaret solatio. Fecit igitur eum manere secum, usque ad concilium in Patriarchio, deditque ei domum iure hospitij perpetuo.*

Et de inhonesta familiaritate Turonensis archiepiscopi) hunc solet reprehendere & infamare, ut epist. 66. Sed nomen non exprimit. Suspiciari licet fuisse Radulsum, cuius etiam meminit Goffridus Vindocinensis abbas, à quo multa inhonesta & perversa parrari conqueritur in epistola scripta ad Richardum. *Richardo beata vita episcopo apostolica sedis venerabili legato Goffridus eiusdem sedis servorum minimus dilectionem, & dilectionis servitutem, fratre quem ad vos cum litteris domini Papa misimus, referente didicimus, Radulsum Turonensem dictum archiepiscopum in presentia vestri de nobis verbis inhonestis fuisse conquestum. Quod si ita est, vehementer miramur quia un-*

de de nobis iuste conqueri debeat, ignoramus. Mirari autem nec possumus nec debemus si inhonestè loquitur, qui penè universo mundo clamante, sed nullo adhuc vindicante, multa inhonesta & perversa operatur. Veniat tamen, si placeat vestra sanctitati, vobiscum Vindocinum, in alodium beati Petri, & Burgeses quos mercede conducitur, secum adducat, & quantum iustitia dictaverit, exequatur & accipiat. Vbi verba illa, Turonensem dictum archiepiscopum, aptè conveniunt verbis Ivonis, qui epist. 66. dicit illum irrepsisse in ecclesiam contra canonicas & apostolicas sanctiones, & in eadem tolerari.

Vt sciatis puerilem fuisse electionem) hunc paullo antè vocat puerum, & epist. 66. iuvenem. Eiusdem generis est quod epist. 157. reprehendit Dunelmensem episcopum qui duos filios suos vix duodennes. episcopatu Luxoviensi intrudi fecerat. S. Bernardus Clar. epist. 42. ad Henricum Senonensem. *Scholares pueri & impuberes adolescentuli ob sanguinis dignitatem promoventur ad ecclesiasticas dignitates, & de sub ferula transferuntur ad principandum pueris, &c.* Similes abusus deplorat Glaber hist. lib. 4. cap. 5. Tunc in seculari potestate, tum etiam in ecclesiastica religione totius regiminis persona consistebant in puerili atate. Propter peccata enim populi contigit tunc illud Salomonicum, quod ait, *va tibi terra cuius Rex est puer.* Nam & ipse universalis papa Romanus nepos scilicet duorum Benedicti atque Ioannis qui ei praecesserunt, puer ferme decennis, intercedente thesaurorum pecunia, electus extitit à Romanis, à quibus exinde frequenter eiectus ac inhonestè receptus nulla potestate viguit. Et ut iam superius taxavimus ceteros tunc temporis ecclesiarum praelatos, aurum potius vel argentum exaltabat quàm meritum. Proh pudor. Eadem repetit in fine cap. 5. lib. 5.

Ad epist. LXIX.

Interdixit omnibus secularibus clericis) Bertholdus in Chro. ad annum Domini mxcv. ait concilium generale congregatum in Galliarum civitate Ostione, ab Hugone archiepiscopo Lugdunensi, & sedis apostolicæ legato, in quo monachis interdictum ne paro-

chialium sacerdotum officia in parochiis usurpent. sed & in antiquo exemplari Aug. Thuanii Præsidis, quod sequitur, scriptum repperi. Ex synodo Septimana habita apud Arvernâ. ita. *In ecclesiis ubi monachi habitant, populus per monachum non regatur, sed capellanus qui populum regat, ab episcopo constituatur, ita ut ex solius episcopi arbitrio tam eius ordinatio quàm & dispositio, & totius vite sue conversatio pendeat.*

Ad epist. LXX.

Mulierum damonialium) hæc duo verba addita sunt fide veterum codicum, quæ decrant in prima editione.

Religiosis monachis locum illum cum suis possessionibus committere studeatis) ætate Ivonis plura eiusdem generis exempla in Galliis, ob similem enim morum turpitudinem anno Domini 1107. Philippus primus Francorum Rex eiecit sanctimoniales monasterij sancti Eligij Parisiorum, monachosque Fossatenses introduxit. litteræ his verbis conceptæ feruntur. *In nomine sanctæ & individua trinitatis Philippus Dei gratia Francorum Rex. Notum fieri volumus universis sanctæ Dei ecclesiæ cultoribus tam futuris quàm presentibus, quia divina providentia clementia & assensu domni Papa Paschalis, monitione quoque & consilio canonicorum sanctæ Parisiensis ecclesiæ, necnon & consensu nostro, & Ludovici filij nostri, Gualo Parisiensis episcopus ab ecclesiâ beati Eligij, membro videlicet episcopatus sui, propter imtemperantem quam imprudenter agebant fornicationem, moniales (quamvis canonicè sapissimè correptas) templum Domini apertè pravo usu violantes, ac correptionis pasteris penitus negligentes, spe melius agendi à præfata domo deiecit. Acceptis itaque domni Papa litteris tunc temporis Parisius venientis, dataque licentia ordinem religionis inibi ponendi, nostra licentia & ordinatione cum filij nostri Ludovici obsecratione, beato Petro Fossatensi, eiusdemque loci Theobaldo abbati præfatam ecclesiâ beati Eligij in cellam duodecim monachorum cum Priore suo perpetualiter possidendam concessi & habendam, salvo quidem iure sua potestatis, &*

ecclesia Parisiensis quemadmodum & in ipsius charta determinatum est. Et ut hac charta firma & inconvulsa permaneat, memoriale istud inde fieri, nostri nominis characteri, & signo Philippi signari & corroborari precipimus, adstantibus de palatio nostro quorum nomina intitulata sunt, & signa.

Signum Hugonis de Creccio tunc temporis dapi-feri nostri.

S. Waltonis de Pissiac, tunc temporis Constabularij nostri.

S. Pagani Aurel. tunc temporis buticularii nostri.

S. Widonis tunc temporis camerarii nostri.

Actum Parisius. in capitulo sancta Maria, anno ab incarnatione Domini millesimo, centesimo septimo. Anno Regni nostri quadragesimo septimo. Stephanus Cancellarius relegendo subscripsit.

De monialibus Argentolii pariter scribit Gulielmus de Nangiaco in cronologia, circa annum domini millesimum centesimum vigesimum nonum. *Moniales* (inquit) *quadam infames, qua ecclesiam beata Maria de Argentolio diu potentia cuiusdam sororis Caroli Magni Regis Francorum occupaverant, industria Sugerij abbatis sancti Dionysij in Francia inde expelluntur, & monachis eiusdem loci quorum prius fuerat, restituitur. qua de re latius idem Sugerius in vita Ludovici Regis: qui iudicio Papae Honorij restitutum fuisse refert.*

Idem factum eodem anno de monialibus sancti Iohannis Laudunensis prodit continuator Sigeberti Robertus de monte. *Lauduni (ait) in ecclesia sancti Iohannis consilio regis & Principum, monialibus qua male infames erant eiectis, & monachis in eorum locum substitutis, Drogo religione & facundia venerabilis à Bartholomeo episcopo primus abbas ordinatur. Eius rei historia latior extat in prisco exemplari, cuius copiam benignè fecit Marc. Scarbotus advocatus, ex cuius narratione constat fuisse tunc temporis nonnullos insulsi iudicii qui Bartholomeum arguerent quòd moniales impudicissimas expelleret. Locum adscribere nō inutile fuerit.*

Posthac monasteria, etiam sancti Iohannis Baptista corrigere studuit praefatus episcopus Bartholomeus. abbatiam,

qua

qua cunctis aliis supra memoratis Laudunensis dioecesis cenobiis fertur antiquior & ditior, atque nobilior fuisse. hanc siquidem beata Sallaberga sicut legitur in eius vita construxit, & sanctimoniales ibi ponens, earum ipsa prima fuit abbatisa. Et paullo post. Tanta verò dignitatis erat eadem abbatia, ut quandocumque Rex Francorum in diebus solemnibus Lauduni coronandus esset, in ipsa præcipuè coronam auream portaret. nullum etiam quadrupes animal intra murum seu portam abbatia intrare poterat, quod non statim in rabiem & insaniam verteretur. Vnde etiam si quando Rex vel episcopus aut alij Principes ad ipsam abbatiam veniebant, omnes equos eorum extra portam oportebat dimitti, & ipsi pedites ad ecclesiam procedebant. Beata Sallaberga morienti successit abbatisa filia eius, sancta videlicet Anstrudis, & ita per trecentos fere & eo amplius annos sanctimoniales ibi fuerunt, plurimasque possessiones de donariis regum & principum longo tempore possederunt.

In diebus verò præfati domni Bartholomei episcopi antiqua religio non parùm in eodem monasterio refriguerat: exteriores quoque possessiones paulatim diminuta erant: sed & nonnulla sinistra fama de eisdem virginibus dicebatur. Vnde multum contristatus idem pontifex (videbat enim eas frequenter à se commonitas emendationem quidem verbo promittere, sed factò non implere) consilio & auctoritate domni Papa Innocentij, domnique Rainaldi Remorum archiepiscopi, Ludovici quoque Regis Francorum ad quem eadem ecclesia propriè pertinere dicebatur, omnes pariter illas sanctimoniales ex illa eiecit.

Assumens quoque virum religiosum domnum Drogonem cenobij sancti Nichasij Remensis Priorem, eum ibidem primum abbatem ordinavit, & monachos illic sufficienter ex diversis monasteriis posuit. Et aliquanto post adiecit. Sed quia quosdam minus peritos, & super hac detrahentes audiri, & dicentes non debuisse tantam mutationem fieri, nec propter peccata quorundam sanctimonialium etiam inculpabiles expelli, totamque ecclesiam monachis tradi: maxime cum prædicta nobilis matrona sancta Sallaberga cum filia sua sancta Anstrude de patrimonij sui possessionibus eam construxerint, & sanctimoniales in ea posue-

rint, plurimorumque signorum ostensionibus eam splendefecerint: ad compescendam & reprimendam insipientiam vel simplicitatem eorum, libet pauca divina pagina super simili vel etiam maiori mutatione exempla recollere. Nonne plantatio Dei maior est plantatione hominis? Et certe de Iudeis per David Regem & prophetam dicitur: Vineam de Egypto transtulisti, eiecisti gentes & plantasti eam, dux itineris fuisti in conspectu eius, & plantasti radices eius, & implevit terram, & cetera qua de eius confirmatione subiunguntur. Cum ergo lex per Moysen eis data sit, terram promissionis acceperint, reges & prophetas genuerint qui multa miracula fecerunt, perpetuamque eis mansionem eiusdem terra dominus promiserit: tamen quia venientem patrisfamilias filium extra vineam eiecerunt & occiderunt dicentes, hic est heres, venite occidamus eum, & nostra erit hereditas: ilico domino proponenti contra se iudicium pertulerunt, quod veniens malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis, statimque ipsum subiurgentem audierunt, quia auferetur a vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Alio etiam loco dominus parabolam proponit de arbore fici, ad quam tribus annis continuus veniens & fructum non inveniens iussit eam succidi. Sed intercedente cultore vinea quartis etiam anni dilationem concessit. Simili modo dominus Bartholomaeus episcopus sanctimonialibus illas & per semetipsum & per religiosos viros primo & secundo, tertio quoque & quarto, necnon quinto & sexto anno de correctione admonens, & nil se proficere videns, secundum preceptum dominicum utique debuit infructuosam arborem succidere, & vineam dominicam aliis agricolis committere, qui reddant ei fructum temporibus suis. Quod ipsum dum non solo sensu suo, sed consilio Papa & religiosorum virorum fecit, utique non reprehensione sed laude dignum fuit.

Nec timendum est eum propter hoc sanctarum feminarum Sallaberga & Anstrudis qua eandem ecclesiam confluantes sanctimonialium ordini deputaverunt, iram incurrisse: immo potius credendum est earum precibus talem voluntatem ei divinitus advenisse: talesque abbates a Deo fore destinatos, qui & eius servitio, & ipsius ecclesia relevationi iugiter insistere studeant. In nullo siquidem

regni Francorum cenobio quod eius duntaxat sit institutionis, maiorem religionem vel caritativam hospitalitatem quàm in ipso videmus hodie fervere. nisi quòd ipse abbas Balduinus in requirendis & retrahendis ecclesia possessionibus, quas sanctimonialiales negligenter distrahi permiserant, valde occupatus & cotidiano labore fatigatus nihil magis conqueritur quàm se non posse iugiter conventui fratrum interesse, vel ipsis hospitibus humanitatis officium prout vellet impendere.

Dum ergo ipsa sancta quarum corpora servantur in eadem ecclesia, iugiter die ac nocte vident ibi tam devotè divinum officium fieri, silentium & religionem ferventer servari, sacrificium corporis & sanguinis domini non sicut priùs, sed centuplo devotius ac frequentius celebrari, religiosos hospites cotidie supervenientes cum caritatis dulcedine suscipi: nonne credendum est eas tam dulci Dei servitio delectari: & dum monachos coram altari transeuntes, & feretris suis summisso capite suppliciter cernunt inclinantes, frequenter eis dicere, benedictio domini super vos; & benedicti vos à domino qui fecit cælum & terram? Quid alij sentiant ignoro. ego credo & credens ore fidenter pronuntio, sanctas easdem magis talium monachorum quàm sanctimonialium qua ibi tempore domni Bartholomei manebant, divinis officiis delectari: & tam pro illorum quàm pro eiusdem episcopi salute domini misericordiam deprecari, & sicut David rex psalmos componens dicebat, scribantur hac in generatione, altera, & populus qui creabitur laudabit dominum: ubi patenter ostendit se non pro Iudeis sed pro Christianis eas composuisse: Sic & ipsas sanctas credo gaudere, quòd ad huiusmodi monachos ecclesia quam construxerunt pervenerit, & ad sustentationem eorum possessiones earum dominus pervenire concesserit.

Cum verò superius dictum sit novem abbatias à domno Bartholomeo episcopo constructas esse, quarum nullam invenit: si quis diligenter consideret, hanc verè decimam fore pronuntiabit, qua ante tempus suum plusquam trecentis annis constructa, sed tempore suo à religionis calore tepefacta, rursus per se divina prestante gratia intromissis monachis noscitur esse restructa & renovata. Qua

renovatio facta est anno dominica incarnationis millesimo centesimo vicesimo septimo. Hactenus illud vetus exemplar. Cæterum Nic. Cusanus de concord. cath. lib. 3. cap. 8. de monialibus & earum custodia cura adhiberi deberet. Nam ille sanctus Bonifacius scribit Ethebaldo Anglorum Regi, quod apud Gracos & Romanos quasi blasphemiam Deo irrogasset, qui de hoc reus foret, ut cum moniali concubisset. Qui locus, ut id obiter addatur, sumptus est ex Ivone decreti parte 7. cap. 129. qui profert verba Bonifacii martyris Hyleribaldo, sive Hiltribaldo Regi Anglorum. Apud Gracos (ait) & Romanos quasi blasphemiam Deo irrogasset, qui in hoc reus sit, ut proprie de hoc peccato ante ordinationem interrogatus; si reus inventus fuerit, utrum velata & consecrata nonna concubisset, ab omni gradu sacerdotum Dei prohiberetur.

Ad epist. LXXI.

Naturalibus & legitimis dominis suis de quorum manibus susceperat hereditaria sua beneficia: locus observatione dignus, & ad quaestionem feudalem pertinet, ut & alter epist. 248. qua consulit militi, semper superiori suo domino deferre honorem iure fidelitatis promissæ, quamvis inter illos suborta sit gravis controversia. Nec enim vinculum fidei & honoris dissolvi posse. Quam in sententiam pulchrè Anselmus in epistola ad episcopum Wentonia: quæ cum nunquam antea edita dicatur, non ociosum erit si in gratiam iurisperitorum iam præferatur è vetusto exemplari bibliothecæ S. Victoris Parisiensis. Anselmus archiepiscopus Cantuariæ Willelmo dilecto dilectori suo electo episcopo Vuentonia salutem & benedictionem Dei, & suam quantum valet, atque divino semper regi consilio & protegi auxilio. Nuntius vester causam vestram pro qua ad nos missus est, reverendo domino & patri nostro Hugoni Lugdunensi archiepiscopo & mihi simul, sicut præcepistis retulit, & ego eidem patri nostro litteras quas mihi misistis ostendi. Ipso itaque iubente pro illo & pro me in istis litteris respondeo. Utique gaudeamus, & gratias agimus Deo pro vestra in veritate constan-

*ria, & quia non quaritis consilium nisi quod Deo placeat, & honestatem vestram & ordinem ad quem electi estis, de-
ceat. Rem totam sicut idem nuntius nobis narravit, quanto
diligentius potuimus, adhibitis aliis prudentibus & religiosis
viris pertractavimus, & consilium quod petitis, Deum in-
vocantes ut nos dirigeret, concordi sensu consideravimus.
Cuius consilij in quantum intelleximus hac est summa, vi-
delicet utrum de castello quod de Comite Roberto tenetis, pos-
sitis fratri eius Regi Henrico, contra eundem Comitem deser-
vire propter iniusticias quas idem Comes vobis facit sicut
mandastis. Quod nequaquam coram Deo & coram iustis
hominibus licite fieri posse intelligimus. Nam etiamsi vos
de hoc absolvit quod illi debeatis hominum, aut per fidem
promissam, sive per aliquam communem conventionem: non
vos potuit absolvere de hoc quod Deo & proximo propter
Deum debetis, per Christianam religionem. Quapropter in-
telligimus quia non debetis prefatum Comitem de hoc quod
de illo habetis exheredare, & hereditatem eius inimico suo
tradere. In hoc quoque vos multum oportet intendere, quod
nondum vestra dilectio suscepit episcopi consecrationem, &
si hoc faceretis quod a vobis Rex exigit, nullus posset extin-
guere execrabilem famam, quia hoc factum esset propter epi-
scopatus quem perdere timetis, redemptionem. Quamobrem
quoniam providemus bona non tantum coram Deo, sed
etiam coram hominibus, avertat Deus hoc à vobis, neque
unquam permittat tam pravam exemplum vlla opinione
exire de vobis. Quod autem à rege pradiatum castellum
sicut eius homo eratis, accepistis, nullomodo cognoscimus
vos ad hoc adstringere, ut cum eodem castello contra Co-
mitem uti permittatis, si ei hominum non nisi salvo ordine
fecistis. Denique sicut nullus homo aliquid contra Deum
debet promittere, ita promissum nullatenus debet perficere.
nec aliquis hoc recte potest exigere. Hæc ille.*

*Ex his unum temperare compulerit) ita quidem omnes
hic vet. codd. sed in Decreto Ivonis parte 12. cap. 15.
vbi idem locus citatur, notatur ab aliis variare exem-
plaria, habentia etiam, unum temerare, vel unum tenta-
re. fortasse legendum, unum temnere. Nam ibi sequitur
de contemptu. Cum verò, inquit, noxia promissa com-
plemus, & Dei iussa superbe contemnimus, & proximis im-*

pia crudelitate nocemus, & nos ipsos crudeliori mortis gladio trucidamus. Cæterum in omnibus Ivonis codicibus citatur hic locus ex concilio Toletano nono, capitulo quarto. Sed in ora editi Decreti noratur aliter, nempe ex Concilio octavo, cap. 2.

Tharastus patriarcha) citat ibidem Ivo ex actione quarta septimæ synodi.

Ariobaldo) apud Ivonem dicta parte 12. cap. 25. creditur aliter, nempe *Ariopalto*. Sed præstat integrum locum exscribere, quia minimè obviis, & rem magis illustrat. *Honorius Papa Hysiaci patricio exarcho Italia. Quorundam scriptis didicimus, quosdam episcopos in transpadanis partibus quadam verba episcopali actui inimica, Petro Pauli filio edixisse, atque monitu impia suasionis innuere, asserentes in se periurij reatum suscipere, non ut Adulubaldo Regi, sed potius Ariopalto tyranne consentiret: & quoniam præfatus gloriosus Petrus pravis eorum (si fas est dicere) sacerdotum respuit suasionibus inclinari, sed magis sacramenta quæ Acono Regi, patri prædicti Adalubaldi præstiterat, firmiter custodire. Et quia tantum facinus Deo & piis mentibus est inimicum, ut hi qui hoc ab aliis prohibere debuerant ne fuisset commissum, ipsi potius ut fieret hortati sunt: cum nutu superna virtutis vobis laborantibus præfatus Adulubaldus in suum regnum fuerit restitutus, præfatos episcopos in has Romanas partes adiuvante vos Deo destinare dignamini: quia huiusmodi scelus nulla patiemur ratione inultum. Quæ verba apud unum Ivonem servata Carolus Sigonius inseruit etiam lib. 2. historiæ suæ de regno Italiæ, sed non exprimit quo loco vel libro Ivo retulerit. Vbi quoque variat in nomenclatura. Veiùm nolui recedere ab illa scriptura quam offendi in exemplaribus antiquis. Præstat autem apponere verba ipsius Sigonij, ut historia clarior fiat. Sic ergo ad annum Dom. 623. Eusebius ad Regem Adavaldum magnis de rebus ab Heraclio venit legatus, is cum apud Regem familiariter ageret, sive iussu imperatoris, sive consilium suum sequutus, Adavaldo e balneo exeunti poculum specie salutiferum dedit, quo epoto Rex desipere ac planè mentis inops esse instituit. alij unguentis delibutum scripserunt. Quod ubi sensit Eusebius, ipsum & inveniens*

& amentem impudit, ut propria securitatis causa Principes Longobardorum è medio tolleret. Cœpta inde cade, ac iam duodecim è primoribus interemptis, ne malum longius serperet, & quasi lenta tabis contagione sensim ad singulos perveniret veriti Longobardi, ipsum tyrannum non Regem agere criminati sunt, ac postero anno tumultu excito regno cum Regina matre Theodelinda exegerunt, atque in eius Locum Arioaldum ducem Taurinatum suffecerunt, cui Gundeberga Adavaldi Regis soror erat matrimonio copulata. Quo facto ingens subito in regno est còorta seditio, universis sive sacris sive profanis proceribus in duas partes distractis, atque aut huic aut illi adiunctis. Quippe Arioaldum episcopi transpadani complexi, alios etiam in suas partes traducere contenderunt. Honorius autem Pontifex atque eius hortatu Isaacius Exarchus sive Theodelinda studio incitati, sive Arioaldum, ut Arriana labe infectum aversati Adavaldum sibi susceperunt defendendum, Isaacius autem ipsum exercitum in regnum reducere est conatus. Honorius autem cum episcopos transpadanos audisset nobilibus magnopere suadere, ut deserto contra insurandum Adavaldo se ad Arioaldum conferrent, postero anno ad Isaacium scripsit, ut Adavaldo restituto adversa factionis episcopos Romam ad dicendam causam mitteret. Ea littera servantur adhuc apud Ivonem. Hactenus Sigonius.

Ad epist. LXXIII.

Scrutiniis suis & vanis susurriis) detracta littera typographus in prima editione exhibuerat, susurris. Sed omnes veteres membranæ habent susurriis, qua dictione cœvi scriptores vsi sunt. Petrus Blesensis epist. 5. ad Richardum Cantuariensem archiepiscopum. Studiumque omnium ferè commune est linguas procaces laxare contra vos in detestandum susurrium. Idem epist. 40 ad prælatum detractorem Regis, labia incircuncisa in susurrium & detractionem illicitè relaxatis. S. Bernardus abbas Clar. in cantica sermone 24. videas ambulare seorsum, moxque laxare procaces linguas in detestandum susurrium. Idem epist. 78. ad Sugerium. Solamque in personam tuam, non etiam in abbatiam, fraternum susurrium
Rr iiij

immurmurabunt. Sic enim veteres editiones; in recentioribus mutarunt, susurrum. Nempe falso putarunt vocem esse mendosam. Denique apud ipsum Ivonem Decret. 10. parte II. cap. 26. nonnulli libri habent. Venefici capite dammentur, qui artibus odiosis venenis, vel susurris magicis homines occiderint.

Ad epist. LXXIII.

Ad suggestionem amulorum tuorum de proditione Cenomannica urbis nuper facta) Ipsemet Hildebertus in quadam epistola qua conqueritur de tyrannide confulum Cenomannensium, deque incendio & expilatione urbis, refert se citatum fuisse ad subeundum in Anglia iudicium, quia turres ecclesie iubente Rege deiicere noluisse. Longum est (ait) enarrare, quam constanti tyrannide Rex Anglicus in nos saevierit: qui (temperantia Regis abiecta) decreverit non prius pontifici parendum, quam pontificem compelleret in sacrilegium. Quia etenim turres ecclesie nostra deiicere nolumus, transmarinis subiiciendi iudicii, coacti sumus iniurias pelagi sustinere: singularem scilicet molestiam itineris, atque unicam totius humane compaginis dissolutionem. Tantis igitur hic agitati turbinibus, ad apostolorum limina decrevimus proficisci, magnum nova tribulationis arbitrati remedium, si Romanus pontifex nobis & consilio subvenerit & auxilio. Verum ut tota res apertius explicetur, opus est subscribere narrationem facti à vetere scheda quam studiosus vir communicavit, pertinet enim ad illustrationem huiusce epistolae. Agens igitur de episcopo Hildeberto: bellum gravissimum exortum est inter Henricum primum Anglorum Regem, & Heliam Comitem Cenomanensem, eo quod idem Rex episcopatum calumniabatur: ideoque ordinationi episcopi moliebatur obistere. Cum autem audisset ordinatum esse, manifestis bellorum incursibus patescit: cuius inceptis Comes Helias cepit resistere. Quo comperto Fulco Comes Andegavensis in civitatem advenit, & consensu civium in munitionibus civitatis custodiam posuit: ibique relicto filio suo ad alia properavit. Interea Rex Anglorum videns civitatem sui principis praesidio destitutam,

huc accessit: ad colonias accedit, consedit urbem exercitu magno: postea cremavit coloniam. Rex autem videns se esse illusum, cum exercitu suo discessit. Cum autem ad pugnam se praparasent, comperta Regis fuga ad urbem sunt reversi. Quo audito Comes Helias timens ne Fulco Comes Andegavensis proscriptioni eius intenderet, mandavit ad se episcopum Hildebertum & quosdam ex primoribus civitatis, & cum eis coepit excogitare quibus modis civitatem Regis traderent, ipsi quoque a vinculis liberarent. Erat enim ipse Comes Helias in vinculis Regis Anglorum. Timebat enim ne Comes Fulco regiis muneribus deceptus cum eo pacem faceret, & tradita civitate ipse perpetuo damnaretur exilio. episcopus autem eius angustiis miseratus, cum eo de eius liberatione est collocutus. ipse vero Rex paulopost liberum & quietum abire permisit. Rex autem capta civitate & munitionibus impositis in Angliam transfretavit. Quidam autem ex clericis invidentes promotioni episcopi, & dolos insidiantes accusaverunt eum apud Regem Anglia, dicentes eum fuisse conscium proditoris, quando Comes Helias occupavit civitatem consentientibus omnibus. Vnde Rex suspectum habens Hildebertum instanter ab eo exigebat ut turres ecclesie dirui praeceperet (quibus dicebat sibi damnum illatum fuisse) antequam in Angliam transfretaret. Et ut turres dirueret obtulit Pontifici maximum pondus auri & argenti ad edificationem sepulcri beati Iuliani, ut dicebat. Quod ad ignominiam fieri videns episcopus, consilio accepto ad suam reversus est ecclesiam. primum detulit plane duo cimbala pretiosa & optimam cappam de pallio, & duas pelles argenteas cum aliis multis ornamentis. Interea Praesul de praecepto Regis valde anxius, de urbis incendio, de domorum suarum destructione, de civium expulsionem, de clericorum dispersione moestissimus, Dei omnipotentis clementiam iugiter precabatur, ut ab ecclesia & populo iram indignationis dignaretur avertere. Misertus autem Dominus afflictionis illius, indignationem suam ultra quam sperari poterat, mitigavit, & facies inimicorum eius confusione & ignominia replevit, ut canticum eorum verteretur in luctum, & organum eorum in vocem flentium. Nam cum quadam die in sylvam Rex venandi gratia perrexisset, ab uno ex suis militibus (qui secum erant) sagitta percussus in-

loquitur de
Guillelmo
Angl. rege,
qui mortuus
4. no-
nas Aug.
1100.

cevit. Pacata civitate & hostibus fugatis Hildebertus Romanam proficiscitur, quem Paschalis secundus Papa recepit attentius. deinde illi in Apuliam Siciliamque progresso universi quasi angelo Dei honorem exhibebāt & reverentiam. Rogerius autem Dux Sicilia audita fama & scientia praevalis illum in maximo honore & reverentia suscepit, & dedit ei idem Rogerius centum uncias auri ad faciendum opus beati Iuliani & ad victum canonicorum decem libras moneta dedit. Postea vero idem episcopus ad Cenomanicam rediit provinciam.

Et cum paratus sis ad perficiendam purgationem legitimā, non aliter vult.) de qua ad epist. 54. & 229.

Ut non recedas ab ordine) hoc sæpè consulit viris ecclesiasticis, vt Daimberto Senonensi archiepiscopo, epist. 241. & Ioanni episcopo Aurelianensi epist. 247. Ipsemet etiam dicit se nolle cæteris exemplum esse recedendi ab ordine epist. 35.

Consulens vt non transgrediaris) hanc etiam ferri igniti examinationem spontaneam reprehendit in causa vxoris suspectæ pudicitia epist. 205. & 252. & 280. Attamen videtur adprobasse si fieret non incaute, sed præcedente legitima accusatione, & iudiciali sententia, dicta epist. 205. & 252. Scilicet propter incredulitatem humanam, si omnino desint alia testimonia, eadem epist. 252. Ideo appellat divinum testimonium epist. 232. Quomodo Arnulfus accusatus in synodo Remensi, cap. 30. meumque vernaculum episcopis tradam, qui per ignitos vomeres incedens, Deum de te iudicare manifestis declaret indiciis. Sæpè autem definiebatur numerus examinationis. Nam mentio fit novem vomerum ignitorum in prisca lege Angliorum & Werinorum seu Thuringorum tit. 15. de beneficiis, & in Capitularibus Caroli Imp. apud Ansegisum legis Francicæ lib. 4. tit. 3. Cæterum Franc. Hotomanus in disput. de feudis, cap. 41. multa collegit exempla auctorum qui meminerunt huiusce examinationis seu probationis ferri candentis, quæ studiosus inde repetat. Cuius consecrandi formula longè cæteris auctior novissimè edita est a Fr. Pithoeo veteris doctrinæ callentissimo in suo glossario ad capitularia Caroli magni, secundæ editio-

nis, ex ordine manuscripto Dunstani archiepiscopi Dorobetnensi.

Ferventis scilicet seu frigida aqua) huius examinis mentio fit in legibus Wisigothorum lib. 6. tit. 1. capitulo 3. quomodo iudex per examen caldariae ferventis causam perquirat. & in legibus frisonum tit. 3. de Thiubda. §. 6. & 8. & rursus tit. 14. de homine in turba occiso. §. 3. quibus locis appellatur iudicium Dei, ut etiam in legibus francicis lib. 4. cap. de honore ecclesiae, quem locum citat Ivo decreti parte sextadecima cap. 238. ex capitularium lib. 4. cap. 13. Eodem francicarum legum lib. 4. inter capitula mundana eiusdem Caroli refertur aliud capitulum 33. quo servus ad aquam ferventem se idonei dicitur. Adalgerus in synodo Remensi cap. xi. *hac si quisquam vestrum aliter esse putat, meque indignum cui credatur. credat igni, ferventi aqua, candenti ferro: faciant fidem tormenta quibus non sufficiunt mea verba.* Hincmarus Remorum archiepiscopus in libro quam scripsit contra Hincmarum Laudunensem episcopum nepotem suum, cap. xliij. quo loco agit de Nivino qui in sua parrochia sanctimoniam corruperat, & de monasterio noctu eduxerat. *De eo vero (inquit) quod dicis me ab illo quasiisse, qualiter famam suam purgaret, non ideo ab eo quasi vi, ut non scirem quia hoc agere non poterat, sed ut vel ita eum ad confessionem & poenitentiam atque post ad indulgentiam possem compellere, quem voluntarium ad ea non poteram provocare: & consue illum perduxi, ut si praefati sui homines, quia non libera conditionis sunt, aut cum aqua calida, aut cum aqua frigida inde ad iudicium Dei exirent; quod inde Deus ostenderet mihi sufficeret. & cum se a ratione convictum atque constrictum vidit, in contumaciam & contumelias prosiluit.* Sic ille, qui vixit sub Rege Francorum Carolo Calvo, cuius verba prolata sunt ex prisco exemplari calamo exarato. ex quibus illud etiam exculpi potest, non alios ferè quàm servilis conditionis homines eiusmodi examini offerri solitos: & firmatur verbis cuiusdam concilij Triburiensis relatis à Gregoriano in ca. nobilis. cau. 2. q. 5. Sed & extat liber ma-

nuscriptus eiusdem Hincmari Remensis in causa Lotharii Regis, (nempe Lotharii primi Imperatoris filij, circa annum christi 855.) & Thetbertæ Reginae uxoris, quæ cum vicarium suum ad iudicium aquæ ferventis exhibuisset, & incoctus exiisset, restituta fuit rhoræ Regio eodem decreto quo suspensa fuerat. vbi latissimè de hoc purgationis genere tractat. Sed quia longo verborum circuitu tota ea disputatio involuitur, nil potuit facillè & commodè excerpti. Si quis autem curiosior fuerit, legat librum de antiquitate Britannicæ ecclesiæ non ita pridem editum, in Roberto 31. Dorobernensi seu Cantuariensi archiep. vbi author scribit probationem illam per aquam ferventem vel gelidam, aut per candens & ignitum ferrum à veteribus Anglis & Saxonibus appellatam fuisse ORDALEVM; cuius varias species commemorat, & multa in hanc rem colligit quæ transcribere non est propositi. Eiusdem commemorat prisca lex Salica tit. 56. de manu ab æneo redimenda. & tit. 76. de antrussione §. 1. vbi mentio fit ænei calefacti, & manus in æneum missæ. in pacto pacis Childeberti & Clotarii Regum: *si homo ingenuus in furto inculpatus ad aneum provocatus manum incenderit, quantum inculpatur furtum componat.* Quævis autem in usu forent eiusmodi examina, tamen canones ecclesiastici reclamarunt, ut arguit Stephanus Papa quintus in ca. consuluiti cau. 2. q. 5. & concilio Lateranensi cap. 18. sub Innocentio tertio, differtè prohibitum ne quis clericus ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impenderet purgationi aquæ ferventis vel frigidæ, seu ferri candentis. cuius etiam verba relata sunt in cap. sententiam. tit. ne cler. vel mon. sec. neg. se immisc. In quarta etiam additione priscarum legum Caroli cap. 81. interdicatur ne ulterius examen aquæ frigidæ fiat.

In antiquo exemplari Laudunensi refertur exemplum cuiusdam Anselmi religiosi, qui thesaurum ecclesiæ Laudunensis furatus, attamen iudicium aquæ subire voluit, ut se innoxium esse probaret. quæ historia quia nondum (quod sciam) in lucem prodit, atque conscripta est a canonico Laudunensi coætaneo hu-

iussu Ivonis, videtur non ociosum esse si subiiciantur verba quæ ad rem faciunt. Generalis (ait) conventus canonicorum & civium convocatur, quid opus sit facto discutitur, & præ omnibus magister Anselmus tunc temporis totius urbis lucerna consulitur. ille ut divina legis peritissimus, continuò Iosua replicat historiam, quomodo scilicet furtum in Ierico nullo sciente factum dominus iussit sorte perquiri, primò per tribus, deinde per familias ac domos, ad ultimum sigillatim per viros.

Instar huius tam subtilis perquisitionis consulit magister Anselmus, ut tanti facinoris auctor iudicio aqua perquireretur, ac de singulis urbis parrochiis unus infans innocens in vase aqua benedicta repleto poneretur, & quacumque parochia fortè culpabilis inveniretur, de singulis domibus eiusdem parochia unus infans in aqua poneretur, & quacumque domus deprehensa fuisset, omnes viri vel femina ad eam pertinentes, iudicio aqua se purgare cogerentur. Hoc consilio magistri Anselmi, germanique eius magistri Radulphi comperto, perterriti ciues licet innocentia sua conscij, ad episcopum confluunt, & non longè remotos, sed potius ecclesia custodes, & propè templum manentes ad iudicium primò debere vocari conclamant. annuit episcopus, & sex viros de quibus maior erat suspicio ad faciendum examen vocat, inter quos etiam ipse solus præfatum Anselmum nominatim compellat, dicens se contra eum exinde moveri suspicione. Et post pauca subiicit. Vbi dum servaretur, quadam nocte vas maximum aqua impleri, seque in eo ligatum fecit deponi; tentare scilicet volens utrum in aqua totus mergeretur, an supernataret. Cum verò se sine ulla dilatione vidisset ab aqua receptum fuisse, & ad vasis fundum pervenisse, exhilaratus dixit se nihil ultra timere, sed sponte in aquam ingressurum fore. Quid longius morer? venit dies constituta, confluit ad ecclesiam innumera multitudo clericorum, militum & rusticorum diversi sexus & ætatis, iuvenes & virgines, senes cum iunioribus invocant nomen Domini, eiusque gloriosissima genitricis. qui ergo primus in aqua positus est, salvus & gaudens existit; secundus autè corruit, tertius salvus, quartus inventus est reus, quintus liberatur, sextus idem Anselmus culpabilis invenitur, sicque probavit nihil profuisse quod prius Deum ten-

taverat; sed plurimum hanc aquam distare ab ea in qua prius dum in custodia esset, se deponi fecerat. mox ergo vinculis religatus, utque thesaurum furatum redderet ab episcopo commonitus, statim publice imprecatus est, ut sic suspendi mereretur sicut Iudas qui Deum tradidit, si aliquid ex eo haberet vel furatus fuisset. videns Pontifex quod nihil exhortando posset proficere, Nicolao Castellano eum tradidit, precipiens ei ut torquendo thesaurum reddi cogeret. Ille nudatum terraque prostratum atque ligatum lardo calido fecit perfundi, sed nihil extorquere potuit. &c. Videtur autem aquæ frigidæ examen fuisse cuius mentio hac historia. ex fragmento verò epistolæ prisci cuiusdam præsulis (nam nomen ibi desideratur) colligi potest examen istud levioris ponderis extitisse, quia loquens de causis simoniacorum: iudicium (inquit) aqua frigida non recipimus, nec eorum testimonium qui eidem morbo consentiunt, sed religiosorum fratrum, qui eidem sceleri studio & voluntate resistunt. Qui tamen testes non per aquam frigidam. i. sed per ignitum ferrum, vel ferventem aquam sunt ^a acquirendi. Simoniaci non admittuntur ad iudiciū, si probabiles persona etiam laicorum, vel fœminarum, precium se ab eis recepisse testantur. nec aliud est pro manifestis venire ad iudicium, nisi tentare dominum. Vnde & fallimur multotiens in talibus: quia Deus longè est ab his qui tentant illum.

^a fortè acquirendi

Cæterum formulam consecrandæ aquæ calidæ seu frigidæ à me dudum repertam in vetere codice S. Ben. Divion. & typis evulgatam, hîc iterum subiicere placuit, ut eorum desiderio satisfiat qui eiusmodi rerum curiositate delectantur. Nam ea facta pro diversitate temporum nunc pietati, nunc errori adscripta sunt.

Sap. I.

BENEDICTIO VEL EXORCISMVS AQUÆ CALIDÆ IN QVA MANVS ad iudicium mittitur.

Exorcizo te creatura aqua in nomine Dei patris omnipotentis, & in nomine Iesu Christi filij eius Domini nostri, ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici, & omne fantasma diaboli, ut si hic ho-

no manum suam in te missurus est innocens unde reputatur, pietas Dei omnipotentis liberet eum: & si, quod ab sit, culpabilis est, & presumptuose in te manum mittere ausus fuerit, eiusdem omnipotentis virtus super eum hoc declarare dignetur: ut omnis homo timeat & contremiscat nomen sanctum gloria Domini nostri, qui vivit & regnat Deus per. &c.

Domine Iesu Christe qui es iudex iustus, fortis & patiens, & multum misericors, per quem facta sunt omnia, Deus Deorum & Dominus dominantium, qui propter nos homines, & propter nostram salutem de sinu patris descendisti, & ex virgine Maria carnem assumere dignatus es, & per passionem tuam mundum in cruce redemisti, & ad inferos descendisti, & diabolum in tenebris exterioribus conligasti, & omnes iustos, qui originali peccato ibidem detinebantur, magna potentia exinde liberasti. Tu Domine quasumus mittere digneris spiritum tuum sanctum ex summa cœli arce super hanc creaturam aqua, qua ab igne fervescere atque calefcere videtur, qua rectum per eam iudicium super hunc hominem nomine illo comprobet ac manifestet. Te Domine Deus supplices deprecamur quod in Cana Galilæa signo admirabili tua virtute ex aqua vinum fecisti, & tres pueros Sydrac, Misac, & Abdenago de camino ignis ardentis illasos eduxisti, & Susannam de falso crimine liberasti, ceco nato oculos aperuisti, Lazarum quadrivianum à monumento suscitasti, & Petro mergenti manum porrexisti. Ne respicias peccata nostra in hac oratione, sed tuum verum & sanctum iudicium coram hominibus in hoc manifestare digneris, ut si hic homo pro hac reputationis causa, furto videlicet, vel homicidio, aut adulterio, vel luxuria, aut pro qualibet causa culpa modo ad presens manum suam in hanc aquam igne ferventem miserit, & culpabilis ex hac causa non est, hoc ei prestare digueris, ut nulla lasso vel macula in eadem manu appareat, per quam sine culpa calumniam incurrat.

Iterum te Deus omnipotens nos indigni & peccatores famuli tui suppliciter exoramus, ut sanctum, verum & rectum iudicium nobis in hoc etiam manifestare digneris, quatinus hic homo ex hac reputatus causa, si per aliquod maleficium diabolo instigante aut cupiditate, vel superbia

*culpabilis est, in factu vel consensu, & hoc comprobatio-
nis iudicium subvertere aut violare volens malo confisus
ingenio, manum suam in hanc aquam presumptuose mit-
tere ausus fuerit, tua pietas taliter hoc declarare digne-
tur, ut in eius manu dignosci queat quod iniuste egit, ut
& ipse deinceps per veram confessionem pœnitentiam agēs
ad emendationem perveniat, & iudicium tuum sanctum
& verum in omnibus declaretur gentibus, per te redemptor
mundi qui venturus es.*

IVDICIVM AQVÆ FRIGIDÆ.

Cùm homines vis mittere ad iudicium aquæ frigi-
dæ ob probationem, ita facere debes. Acci-
pe illos homines quos vis mittere in aquam, & deduc
eos in ecclesiam, & coram omnibus illis cantet pres-
byter missam, & fac eos ad ipsam missam offerre. Cùm
autem ad communionem venerint, antequam com-
municent, interroget eos sacerdos cum adiuratione
& dicat: adiuro vos homines per patrem & filium &
spiritum sanctum, & per vestram Christianitatem quā
suscepistis, & per vnigenitum Dei filium & per san-
ctam trinitatem, & per sanctum evangelium, & per
istas sanctas reliquias, quæ in ista ecclesia sunt, ut non
præsumatis vlllo modo communicare, neque accede-
re ad altare, si hoc fecistis, aut consensistis aut ^a scitis
qui hoc egerit. Si autem omnes tacerint, ^b & nullus
confessus fuerit, accedat sacerdos ad altare, & commu-
nicet, separatis illis qui examinandi sunt. Postea verò
communicez illos quos vult in aquam mittere. Cum
autem communicant dicat sacerdos per singulos ante
altare. Corpus hoc & sanguis domini nostri Iesu Chri-
sti sit tibi ad probationem hodie, ad laudem & glo-
riam nominis sui, & ad ecclesiæ suæ utilitatem. Ex-
pleta missa faciat sacerdos aquam benedictam, ^c & de-
ferat eam ad locum examinis: cum autem venerit ad
ipsum locum, letaniam faciens, omnibus pro eadem
causa Dominum deprecantibus, de examinandis bibe-
re de aqua illa benedicta. Cum autem dederit vnicui-
que, dicat, hæc aqua Domini fiat tibi ad probationem
hodie

^a al. scistis
^b al. & nul-
lus hoc dixit.
vit.

^c al. & va-
dat ad illum
locū ubi om-
nes probantur
al. & pergat
ad locū. hac
autē ex aliis
schedis resti-
tuta sunt.

hodie per dominum nostrum Iesum Christum qui est verus iudex & iustus. Deinde coniuret aquam ubi mittendi sunt. Post coniurationem autem aquæ exuat illos vestimentis suis, & faciat illos per singulos osculari sanctum evangelium, & crucem Christi. Et post hæc de ipsa aqua benedicta aspergat super unumquemque hominem, & proiciat eos statim per singulos in aqua. hæc autem omnia facere debet ieiunus: neque illi antea comedant qui ipsos mittant in aqua.

CONIURATIO AQUÆ.

Adiuro te aqua in nomine Dei patris omnipotentis qui te in principio creavit, qui te segregavit ab aquis superioribus, & iussit deservire humanis necessitatibus. Adiuro te etiam per invisibile & ineffabile nomen Christi Iesu filij Dei viri omnipotentis sub cuius pedibus te calcabilem præbuit, qui etiam in te baptizari dignatus est, & suo baptismate consecravit. Adiuro etiam te per Spiritum sanctum, qui super Dominum in te baptizatum descendit, qui te invisibili sanctificatione sacramentum ad animarum purgationem inenarrabile constituit sacramentum: per quam olim & populus Israeliticus siccis pedibus transivit, & ex aqua ferrum quod casu ceciderat, Heliseus divina virtute contra naturam natans, in suo manubrio redire fecit, ut nullomodo suscipias hunc hominem si in aliquo culpabilis est ex hoc quod illi obicitur, scilicet aut opere, aut consensu, seu conscientia, vel quolibet ingenio, sed per virtutem Domini nostri Iesu Christi reiice ex te, & fac illum natare super te, quatinus cognoscant fideles Christi nullum maleficium, nullum præstigium divina virtuti posse resistere quod non detectum fiat, & omnibus manifestum. Adiuro etiam te per virtutem eiusdem Domini nostri Iesu Christi, ut ad laudem illius cui omnis creatura servit, & cui cælestis exercitus famulatur clamans, sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, ut nobis adiurantibus & eius misericordiam obsecrantibus obedias qui regnat & dominatur per infinita secula seculorum. Amen.

HOMINIS CONIVRATIO.

Adiuro te homo & contestor per patrem & filium & Spiritum sanctum, & per sanctam & individuum trinitatem, & per omnes angelos & archangelos, & per omnes principatus & potestates, dominationes quoque & virtutes, & per Dei sedilia, Cherubin & Seraphin, & per diem tremendum iudicii Dei, necnon & XXXIII. seniores qui cotidie laudant Deum, & per quatuor evangelistas & per sanctos quoque apostolos, martyres & confessores, necnon & per sanctam genitricem Dei Mariam, omnesque virgines, & per cunctum populum sanctum Dei, vel per sanctum baptismum in quo renatus es, si tu hoc malum fecisti, ex quo culparis, vel assensum præbuisi, aut baiulasti, aut in domum tuam recepisti, aut inde conscius, aut consentaneus exististi, coram omnibus dicito. Quod si diabolo suadente celare disposueris & culpabilis exinde es, evanescat cor tuum incrassatum & induratum, & non suscipiat te aqua incredulum & seductum, ut dicat populus, quia Deus noster iudex est, cuius potestas in secula seculorum. Amen.

Post coniurationem aquæ, exuat illos vestimentis illorum, & osculari sanctum evangelium & sanctam crucem faciat, & sanctificatis omnibus aqua benedicta cum timore & reverentia Dei filius de eius clementia proiciat in aquam.

Hoc iudicium autem petente Domino Ludovico imperatore constituit beatus Eugenius, præcipiens ut omnes episcopi, Comites, abbates, omnisque populus Christianus, qui infra eius imperium est, hoc iudicium defendat innocentes, & examinentur nocentes, neque periuri super reliquias sanctorum perdant suas animas malum consentientes.

Hactenus vetus exemplar.

Verùm quia v. c. Pet. variat in nonnullis à superiore textu, visum est illius scripturam subiungere, ut conferri possit.

CONIVRATIO AQVÆ.

Adiuro te aqua in nomine Dei patris omnipotentis, qui te in principio creavit, & te iussit ministrare humanis necessitatibus, qui etiam te iussit segregari ab aquis superioribus. adiuro te etiam per ineffabile nomen Christi Iesu filij Dei vivi omnipotentis, sub cuius pedibus mare elementum aquarum se calcabile prauit: qui etiam baptizari in aquarum elemento voluit. adiuro etiam te per spiritum sanctum qui super Domino baptisato descendit, adiuro te etiam per nomen & sanctum individua Trinitatis, per cuius voluntatem aquarum elementum diuisum est, & populus Israël super illum siccis pedibus transiit. ad cuius etiam vestigij invocationem Elias ferrum quod de manubrio exierat super aquam natare fecit, ut nullo modo suscipias hunc hominem. N. ille, si in aliquo culpabilis est ex hoc quod illi obiicitur scilicet, aut opera, aut consensu, seu scientia, vel quolibet ingenio: sed fac illum natare super te, & nulla possit esse contra te causa aliqua facta, aut nulla prastigiatio qua illud non possit manifestare. Adiurata autem per nomen Christi precipimus tibi, ut nobis per nomen eius obedias, cui omnis creatura seruit, quem Cherubin & Seraphin conlaudant dicentes: sanctus, sanctus, sanctus dominus Deus exercituum, qui etiam regnat & dominatur per infinita secula seculorum. Amen.

HOMINIS CONIVRATIO.

Adiuro te homo ille per euocationem domini nostri Iesu Christi, & per iudicium aqua frigida, adiuro te per patrem & filium & spiritum sanctum, & per Iesum Christum & per omnes angelos & archangelos, & per omnes sanctos Dei, & per diem tremendum iudicij, necnon, & per viginti quatuor seniores qui cotidie laudant Deum, & per quatuor euangelistas Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem, & per duodecim apostolos, & per duodecim prophetas, & per omnes sanctos Dei & per martyres & confessores atque virgines, per principatus & potestates, per thronos & dominationes & virtutes Cherubim & Seraphim

Sf ij

& per omnia secreta cœlestia te adiuro, & per tres pueros qui Deum cotidie laudant, Sydrac, Mysac, & Abdenago, & per cxliij. millia qui pro Christi nomine passi sunt, & per Mariam matrem Domini nostri Iesu Christi, & per cunctum populum sanctum Dei, & per illud baptismum quod sacerdos super te regeneravit te adiuro, ut si tu de hac re scisti aut vidisti aut baiulasti, aut in domum tuam recepisti, aut consentiens aut consentaneus exinde fuisti aut si habes cor incrassatum & cor induratum, aut si culpabilis inde es, evanescat cor tuum, & non suscipiat te aqua, neque ullum maleficium contra hoc prævaleat. propterea obnixè te deprecamur Domine fac signum tale ut si culpabilis est hic homo nullatenus recipiatur ab aqua. hoc autem Domine Iesu Christe fac ad laudem & gloriam, & invocationem nominis tui, ut omnes cognoscant: quia tu es Deus noster benedictus qui vivis, &c.

Hoc iudicium creavit omnipotens Deus quia verum est. & beatus Papa Eugenius & dominus. HLudovicus Imperator constituerunt, ut istud faciant omnes homines, episcopi, abbates, comites in omnem regionem & probatum est apud nos, & certum & verum est utique. in hoc autem inventum est ut non liceat homines periurare in sancta sanctorum. Amen.

Huc usque priscus ille codex. aliam consecrationis aquæ calidæ formulam pridem protulit Aventinus lib. 4. Annal. Boioariorum. Fr. quoque Pithœus vir clariss. in suo glossario ad capitularia Caroli magni secundæ editionis anni 1603. edidit aliam diversam eiusdem generis, cæterisque longè ampliorem ex ordine Dunstani Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopi. ex quorum omnium collatione facile colligi potest nullam certam illius rei formulam olim præscriptam fuisse, sed præfules singularum ecclesiarum pro libitu composuisse.

Ignitique ferri contactum) solæ membranæ Loifelli, contractum, sed perperam. Hildebertus Cenom. episc. in epist. 17. ex abundanti itaque fuit ad contactum calidi ferri præfatam deducere puellam, tanquam tali probaturam examine cum proprio viro nulla se coeundi miscuisse consortia. Etenim frustra lex adducitur, qua ad urgentis

causa decisionem minimè suffragatur. Ivo autem epist. 205. dicit cauterio igniti ferri nullum certum præberi argumentum, quia occulto Dei iudicio multi nocentes videbantur liberari, & innocentes damnari. Meritò igitur eiusmodi probatio tandem prohibita fuit, vt à Stephano papa quinto, in ca. consuluiti, cau. 2. q. 2. & ab Innocentio tertio cap. ex litteris. de excessib. prælator. & Honorio tertio in cap. dilecti. de purgat. vulg. Quidni autem præstigiis locus hîc esse potuit, cum Strabo referat geogr. lib. v. in mōtes Oracte fuisse olim paganis cultam Deam Feroniam mirifico sacri genere, cum scilicet afflati eius numine, nudis pedibus prunas inambulabant nulla tamen læsione?

Aut cuiuslibet popularis inventionis) paullopost appellat superstitionas inventiones. Quarum appellatione possunt comprehendi probationes eo tempore vñtatz in rebus occultis & incertis. nempe iudicium per crucem, de quo in legibus Frisionum, capitularibus Caroli magni, & formulis Marculfi. Item iudicium per corpus ac sanguinem Christi, cuius rei exemplis ab aliis pridem collectis addi potest locus Glabri hist. v. cap. i. & Helgaudi, referentis Leotericum archiepiscopum Senonensem hac causa severè fuisse reprehensum à Rege Roberto, cum iam tale perversum dogma cresceret. Sanè Theod. Balsamo ad can. 61. synodi sextæ in Trullo, testatur sacerdotem quendam suo tempore accusatum & depositum, quodd magna quinta feria panem dedisset multis vt hoc examine rei furti convincerentur. Quemadmodū Acron in istud Horatii lib. i. epist. x. *utque sacerdotis fugitivus liba recuso*, scribit in furti suspitione reos ductos ad sacerdotes paganorum, qui crustum panis carmine infectum darent singulis. Eiusdè delirij sunt formulæ in codicibus monasteriorum, quibus ad detegenda furta iubebatur oratio dominica scribi in pane & caseo, postea fieri crucēs de tremulo, quarum vna sub dextro pede, alia super caput suspecti viri poneretur: deinde post varias numinis invocationes imprecari, vt lingua & guttur rei alligaretur, ne transglutire posset, sed coram omnibus tremeret, nec haberet quo requiesceret. Cui rei

affinis formula Dunstani archiepiscopi Cantuar. edita recenter à Pitheo in glossario capitulariorum.

Quia fabricante hac sunt omninò ficta invidia) sic habent omnes membranæ, vt etiam Grat. in ca. super cau. 2. q. 4. malè in prima editione eusum, *facta*.

Stephanus v. papa) superior editio habuit, *Syluester II. papa*, quomodo nonnulli veteres libri. sed Ivo adscribit Stephano epist. 205. & 252. vixit autem hic Stephanus quintus ante Sylvestrum secundum. adhuc in castigato Gratiani decreto eadem verba tribuuntur Stephano quinto. Error natus è singularibus litteris, §. v.

Lamberto) variant codices, *Luitberto, Liberto, Lintberto, Vimparto*.

Ad epist. LXXVI.

Propter tyrannidem quam in nos exercent) in nos, additum est fide vet. cod. decrant enim in prima editione, imperfecto sensu. Iam autem epist. 75. dicit se licentiam a Papa postulasse excommunicandi Puteacensem dominam, & eius milites pro interminatis iniuriis Carnotensi ecclesiæ illatis. Quod verò hac epist. meminit Hugonis filii, cuius tyrannidem perstringit, coniungi debet cum loco epist. 111. vbi dicit, illum more suorum semper rependere mala pro bonis, nec pudore nec fide detineri à rapinis. Sed & appellatur, *cerastes in semita, & coluber in via*, epist. 211. Aymoinus lib. 4. de mirac. S. Benedicti, cap. 24. meminit huius Hugonis loquens de Ludovico rege filio Philippi. *Rebellaverunt autem contra eum, quidam Francorum proceres opibus & viribus Guillelmi regis Anglorum fidentes. Ex quibus Hugo de Puteolo, adversus eum arma corripuit; plures sibi adfiscens auxiliores. Rex verò eius audaciam compescere cupiens, undeque militum contrahit manum.* Sugerius abbas abbas S. Dionysij in lib. de vita Ludovici crassi Regis, eiusdem facta scelerata describit, graviterque afflixisse Carnotenses testatur. Verba proponam, sed correctæ variis locis ope duorum manuscriptorum codicum, quos benigne communicarunt viri clari Paulus

Petavius & Antonius Loifellus: quia valdè illustrant hanc epistolam, & simul meminerunt Ivonis quem Hugo carcere detinuerat.

Sicut benè fructificantis arboris gratissimus fructus, aut tipitis transplantatione, aut ramorum insertione odoriferum saporem restaurat: sic & iniquitatis & nequitia extirpanda propagatio de traduce multorum nequam in uno conglutinata tanquam anguis angui inter anguillas stimulans, nativa amaritudine tanquam absintio potat. Cuius instar Hugo Puteolensis vir nequam, & propria & antecessorum tyrannide sola opulentus, cum successisset in honore Puteoli avunculo Guidoni (pater enim eius mira superbia in primordio Iherosolimitana via armis assumpserat) omni malitia patriissare semen nequam non desistebat: sed quos pater flagellis, patre nequior scorpionibus cedebat. Intumescens quippe quòd impune pauperes ecclesias, monasteria crudelissime oppresserat, eo usque pedem movit unde ceciderunt qui operantur iniquitatem, expulsi sunt nec potuerunt stare. Cum igitur nec Regem omnium, nec Regem Francorum magni duceret, nobilissimam Carnotensem Comitissam cum filio Theobaldo pulcherrimo iuvene & armis strenuo aggressus, terram eorum usque Carnotum depopulans, rapinis & incendiis exponebat. Nobilis verò Comitissa cum filio aliquando, licet tardè & insufficienter, prout poterat, ulcisci nitebatur. Nunquam tamen aut vix Puteolo a milliaribus octo seu decem appropinquabant: tanta erat Hugonis audacia, tanta potestativa superbia suppetebat facultas, ut eum pauci diligerent, multi servirent, cum multi ad defensionem, quàm plures ipsi etiam ad destructionem, anhelarent. Magis enim timebatur quàm amabatur. Cum autem Comes prefatus Theobaldus per se parùm, per Regem multum proficere in Hugonem perpenderet: cum nobilissima matre qua semper nobiliter Regi servire consueverat, ad eum accelerat, ut opituletur multis precibus pulsat, multo servitio eius opem meruisse representat: Hugonis quadam patris, avi & avorum opprobria reportat. Memorare, inquit, domine Rex sicut decet Regiã maiestatem, opprobrii & dedecoris quod avus Hugonis patri tuo Philippo fœdus perinurio intulit, cum eum multas illatas iniurias ulcisci innitentem a Puteolo turpiter reppulit, fastu nequissima consanguinita-

huius me-
mini, Ivo
epist. 172.

dis factiosa conspirationis exercitum eius usque Aurelianum fugavit, captum Comitem Nivernensem, Lancelinum Baugenciensem, milites pene centum, & quod hactenus inauditum erat, episcopos quosdam carcere suo dehonestavit. Addebat etiam improperando, qua causa, qua origine in medio terra sanctorum constructum ad tuitionem eius a venerabili Regina Constantia castrum non ab antiquo fuerat: quo modo etiam post totum sibi, nihil Regi reliquum prater iniurias fecerat. Modo si placeret, quia Carnotensis, Blesensis & Dunensis exercitus copia, qua fretus resistere consueverat, non solū deficeret sed & ei officeret, castrum subversione, & Hugonis exheredatione, & paternas & suas ulcisci facile posset iniurias. Quod si nec suas nec benemeritorum punire vellet iniurias: ecclesiarum oppressiones, pauperum depredationes, viduarum & pupillorum impiissimas vexationes quibus & terram sanctorum & terra accolae dilapidabat, aut suas faceret, aut removeret. Cum igitur talibus & pluribus pulsatus Rex, his consulendis diem dedisset, Milidunum convenimus: ubi multi archiepiscopi, episcopi, clerici & monachi confluentes, quia eorum terras lupo rapacior devorabat, clamabant: pedibus eius etiam nolentis accubabant, ut rapacissimum pradonem Hugonem compesceret: prabendae suas munificentia Regum in Belsa qua ferax est frumenti, servitoribus Dei constitutas, de fauce draconis eripiat: terras sacerdotum, non minús sub saevitia Pharaonis solas emancipatas, emancipare satagat: partem Dei cuius ad vivificandum portat Rex imaginem, vicarius eius liberam restituat, suppliciter implorant. Quorum prece bono animo suscepta, nihil inconvenienter suscipiens, recedentibus praelatis ecclesia, archiepiscopo Senonensi, episcopo Aurelianensi, Carnotensi venerabili Ivone qui tentus fuerat carcere, quem coactus fecerat * pingi in eodem castello, multis diebus, consensu bona memoria abbatis Ada antecessoris nostri remisit me Tauriacum cui praeram in Belsa, villam beati Dionysij utilem & annona fertilem, sed nullo modo munitam, praecipiens ut dum ipse eum adhuc ad causam super his vocaret, villa providerem, hominum suorum & nostrorum manu militari pro posse fulcitam, ne eam incendio dissolveret, operam darem. Eam enim muniret, & sicut pater fecerat, castrum inde impugnaret. Sequitur ibi longa narratio

obsessi castrum, in cuius fine addit. *Rex verò non tantum Hugonem Puteolensem exheredavit, quàm etiam castrum Puteoli dirutis moeniis, & effossis puteis tanquam locum divina maledictioni patulum subvertens deplanavit. Sed & alia vice longo post tempore cum in gratiam Regis, multis obsidibus, multis sacramentis reductus esset: iterata fraude recalcitrans, & docilis Sillam scelerum vicisse magistrum, iteratò a Rege obsessus, iteratò exheredatus: cum dapiferum eius Ansellum Garlandensem, baronem strenuum propria lancea perforasset, nativam & assuetam dediscere prodigionem non valuit: donec via Iherosolimitana, sicut & multorum nequam aliorum, eius omni veneno inflammata nequitiam vita ereptione extinxit.* Hæc Sugerius. Cæterum continuatur Aymoini lib. 5. cap. 52. etiam refert a Ludovico Hugonem de Puteolo qui contra eum insurrexerat, debellatum fuisse, & Puteolum subversum ne successione temporum sibi vel hæredibus suis dominus de Puteolo posset resistere.

Ad epist. LXXVII.

Ioanni Messalia) sic etiam cuditur in editione Gratiani recognita in inscriptione can. decessorum, cau. 25. q. 2. Sed variat nomen in aliis codicibus habentibus, *Massalia, Massilia, Massala.*

Sive à diva recordationis Imperatoribus) in vno v. c. truncatis verbis tantum legitur, *sive ab Imperatoribus.* Sed in aliis exemplaribus altera lectio sibi constat, quæ etiam confirmatur castigata editione Gratiani in can. placuit. cau. 24. q. 4. Quare iam hoc loco mutatum est quod exhibuit superior editio, *sive à divina record.* non quòd vitium alat ea scriptura; sed quia illud, *diva*, plures habeat libros adstipulatores, & magis redoleat sermonem antiquorum temporum; quemadmodum in titulo epist. 87. *Ioannis Papæ octavi, Ludovico glorioso Regi filio diva memoria Caroli II. Imperatoris Augusti.* idem tit. epist. 91. *dilecta filia Angelberga Imperatrici, diva memoria quondam Domni Ludovici piissimi Imperatoris coniugi.* Cuius generis multa exempla in libris constitutionum Impp. vt, *sub diva memoria Constantio.* in

l. 1. de conlat. donat. vel relevat. possess. Cod. Theod. & ab exordio imperij diva memoria patris mei. in l. ult. eodem tit. item, secundum legem diva memoria Gratiani, in l. 35. de episc. eccles. & cler. cod. C. Theod. Alexander Papa tertius in rescripto ad Arnulphū Lexov. episcopum, *diva ac reverenda memoria Innocentij Papa*. Neque verò solum de Principibus Christianis loquentes, eorum memoriam divam appellabant, sed etiam de desertoribus, & hostibus orthodoxæ fidei. hinc enim est quod a Valentinianō & Valente Iulianus Imperator dicitur divæ memoriæ, in l. 11. de numerar. actuar. C. Theod. pariter ab Arcadio & Honorio in l. 7. de prox. Comit. dispos. cod. Cod. ut etiam à Leone in l. 61. de decurionib. Cod. Iustin. quod postremum non esse ferendum dicit Brissonus in formulis. Sed si verum est quod scripsit Minutius Felix in Octavio, Reges consecratos fuisse à paganis, non ad fidem numinis, sed ad honorem emeritæ potestatis: huiusmodi sermo non ad eò videri debet insolens. Ioannes Salesberienſis in pollicr. lib. 3. cap. 10. reprehendit principes fidei luce præsignes, quod audeant & gaudeant se divos appellari, *veteri consuetudine*, inquit, *in vitio & adversus catholicam obtinente*. Ad hoc Georg. Cassander in præfatione hymnorum ecclesiasticorum, improbat recentem vsum appellandi divos, quos antiqui sanctos vel beatos nuncupabant, quia nihil interfit inter Divos & Deos.

Sancimus, prius consulto Principe ad refecandam tam præsumptivam factionem, cognoscendum) antea. eusum; sancimus ut prius, &c. Apud Gratianum in ca. de reb. cau. 12. q. 2. *sancimus ut prius consularis Principem ad refecandam tam præsumptivam factionem, & cognoscendum utrum.*

Ad epist. LXXVIII.

Ad Cluniacense monasterium) Glaber Rodolphus hist. lib. 3. cap. 5. de regula S. Benedicti agens, dicit illam institutionem iam penè defessam elegisse sibi sapientia sedem, & fructificaturam germine multiplici in monasterio Cluniaco, sic nominato ex situ loci ad-

olivo atque humili, vel potius à cluendo, quoniam cluere crescere dicimus. insigne quippe incrementum diversorum donorum à sui principio obtinuit. Goffridus abbas Vindoc. in epist. ad Hugonem appellat secundum paradisum.

Sine omni repulsione ascenderunt) antea irrepserat, *sine ulla*. Sed iam collatione facta complurium veterum codicum sibi bene consentientium restituitur, *sine omni*. Nam & multis aliis locis ipsius Ivonis eadem locutio occurrit, nempe epist. 74. & 196. & 281. exempla etiam in aliis auctoribus; ut in Urbani Papæ secundi epist. 1. ad clerum & populum Carnotensem supra initio harum epistolarum. idem in privilegio cœnobij Cavenfis. *bona ipsa ad ipsum taliter devoluta sine omni sua heredumque & successorum suorum contradictione liceat percipere*. Et alio loco, *ut ipsa omnes concessionibus & exceptiones per eorum vobis privilegia debeant confirmare sine omni pretio & tadio tarditatis*. Tale istud est Gregorij septimi lib. 2. epist. 5. *sine omni vestro periculo*. & lib. 7. epist. 12. *sine omni formidine*. Petrus Bles. epist. 6 *sine omni invidia & depravatione*. Henricus Imp. ad Regem Celtar. *sine omni Christiana communione*. Alia exempla in Arnulphi Lexov. episc. epist. 21. 23. 62. 63. *Guimundus*) al. *Guilmundus*.

Ad episcopatum Aversensem) ita plures manuscripti. in aliis est *Avernensem*. quomodo etiam exhibuit prior editio. Sed altera lectio sanior est. hic enim Guilmundus intelligitur episcopus Aversanus qui scripsit tres libros adversus Berengarium & floruit sub Urbano 2. Willielmus Malmesburiensis lib. 3. de gestis reg. Angl. in vita Willielmi primi de Berēgario loquens *responderunt ei libris Lanfrancus archiepiscopus, sed precipue & fortiter Guimundus prius monachus de sancto Leofredo Normania, postea episcopus Aversanus Apulia, nostri temporis eloquentissimus*.

Sancti Laurentij Aversensis) sic habent multi codices. quibus accedit liber Put. *Adversensis*. in aliis *Avernensis*. quomodo exhibuit prior editio.

Ad epist. LXXIX.

Humbaldus Autissiodorensis) eo modo scriptum nomen urbis in plerisque melioribus membranis, sunt etiam quæ habent *Altiſiodorensis*. aliæ *Antissiodorensis*. quod vulgò prævaluit. Iam olim variis modis nomen efferebatur. cuius rei fidem faciunt versus Herici de vita S. Germani lib. I. *Celtica qua medios exporgis Gallia tractus, quaque est vel terris vel mitior illa colonis Urbem haud incelebrem Galli posuere priores, uberibus glebis, & opimi munere Bacchi ac pralabentis iucundis vſibus annis magnarum qua se multis componere possit. Austricus à priscis olim vocitata refertur. atas posterior pinnae & culmina avitis mœnibus imposuit duri munimina belli. ex augmentatis verso cognomine muris, siue sequax vſus dicas Antissiodorum, seu multilare velis & dixeris Altiſiodorum, nomine diverso res est cumulatior una.* Hæc ille poëta ante annos septingentos. in itinerario etiam Antonini Aug. scribitur *Autessiodorum*. in editione verò Glabri Rodulphi lib. 2. cap. 8. *Antissioderum*. ubi de Roberto Rege loquens rem singularem notat. *eam obsidione circumdedit, qui diu ibi crebris assultibus fatigatus residens, non adversus eam prævaluit, qua fertur nunquam fraude vel hoste fuisse decepta.*

Ad epist. LXXX.

Papa Urbani successisse) Bertoldus in chronico ad annum 1099. *Roma venerabilis papa Urbanus huius nominis secundus postquam sedem Romanam XI. annos & V. menses gubernavit, post multas tribulationes, tandem III. Kal. Augusti de hac luce migravit; post cuius obitum dominus Paschalis, qui & Regengerus, in ordine clxxii. papa ordinatur, & hoc ex divina revelatione factum ubique divulgatur. ordinatus autem est à clero & populo, post discessum sui prædecessoris, die decimasexta.* Vbi quod addit de divina revelatione, debet illustrari verbis Dodechini abbatis referentis fabulam de schedula partim pilosa, partim pura, qua significabatur papatus illius

tempus placidum & turbulentum.

Quod in eundo facile incurreremus) Bar. tom. 12. annual. sic interpretatur hunc locum. Nimirum si diceret. *ut erat, se Romam pergere ad Paschalem, ab illis retineretur qui fauerent eius inimico Imperatori & antipapa. Si verò negaret se, ut erat, inharere Paschali, peccatum incurreret haud leve.* Et paullo post addit. *Certè quidem quæ ad pericula spectant, ita ab hostibus vias obsessas hoc tempore Dominico scribit de Henrico Imperatore perduelle Romana ecclesia; atque viam domini Petri faciebat hic hostis custodire, viros spoliare iubens peregrinos.* Hæc Bar. Scribit autē abbas Vrspergensis in chro. anno 1102. Henricum Imperatorem publicasse Romam se profecturum, quatenus tam sua quàm apostolici causa canonicè ventilata, catholica inter regnum & sacerdotium confirmaretur vnitas, quæ tot annis scissa permanserat. Non tamen venisse, nec nuntia dignitati apostolicæ subiectionem profitentia misisse. nec hoc latere alterum papam Paschali superponere, si fieri posset, conatum fuisse, nec profecisse. paulo post scribit. *Inter hac Wernherus quidam ex ordine ministerialium Regis, qui Marcha, quæ in partibus Aquina præerat, quasi eandem hæresim resuscitaturus, collectis undicumque per Italiam copiis, corruptis quoque multa pecunia Romanis nonnullis, dum dominus apostolicus Beneventanis immoratur finibus, quendam pseudoabbatem de Fasara, proh nefas, cathedra S. Petri imposuit, & ipsum papam Caesaris sub vocabulo Sylvestri appellari voluit. qui tamen post paululum turpiter, ut merebatur, à catholicis eliminatus, vasa sua præmium male conquistati peiùsque dispersi aris retulit damnum, præter fidei quod amiserat, caco non doluit corde dispendium.* eodem spectant verba Dodechini. *interem Wigbertus Romana & apostolica sedis inuasor moritur, & quia non habuit successorem sua secta, ruit omnis populus ad Paschalem papam, & sic annihilata est hæresis eius quæ hætenus vigebat.* Hæc ille ad annum Dom. 2098.

Anselmus Cantuariorum archiepiscopus in epist. ad Henricum Regem Anglorum in schedis manuscriptis. *Hoc tantum dico, quia apostolicus Paschalis secundum Deum ecclesiasticè est electus, & per totam ecclesiam*

catholicam iam susceptus & confirmatus. ille verò invasor de quo fama est, nullam habet electionem, aut suspensionem nisi à filiis diaboli inimicis ecclesie Dei. quapropter expectamus ut super illum cadat, si non ceciderit, quod dixit dominus, omnis plantatio quam non plantavit pater meus celestis eradicabitur.

Ad epist. LXX XIII.

Habetis enim in heptatico) plærique veteres codices non præfigunt aspirationis notam huic dictioni, sed & in aliorum auctorum libris scriptum offenditur heptateuchus, & heptaticus. Hic autem intelligit locum Deuteronomij cap. 25. cuius verba in hunc modum concepta circumferuntur. si habuerint inter se iurgium viri duo, & unus contra alterum rixari cœperit, volensque uxor alterius eructe virum suum de manu fortioris, miseritque manum & apprehenderit verenda eius, abscides manum illius, nec flecteris super eum vlla misericordia. Peccatum igitur est memoriæ quod hic Ivo dicit, lapidibus obrui qui manum miserit ad genitale membrum (quod Lactantius Firm. appellat diuinum & admirabile Dei opus, lib. de opificio Dei cap. 13. & decorum atque pretiosum Cassiodorus lib. de anima cap. 16.) nam de sola vxore verba debet accipi; nec lapide cædi, sed truncari manu iubetur. huius verò appellationis ratio est, quia solebant veteres ecclesiastici in vnũ coniungere & colligare quinque libros Moïsis & insimul duos alios sequentes, Iosue & Iudicum. itaque, heptaticus complectebatur Pentateuchum. quod si quem locum proferebant ex illis libris, citabant sub nomine heptatici vel heptateuchi. Cuius rei inscientia fecit vt nonnulli auctorum loci depravati & mutati fuerint: quod ex scriptura vet. cod. pridem observavit Marianus episcopus Reatinus in epist. 7. S. Hieronymi ad Lætiam, vbi pro heptateuchum, alij substituerant pentateuchum: & epist. 28. ad Lucinium, octateucho, pro heptateucho. quemadmodum etiam apud Gratianum in can. sancta. distinct. 15, pro pentateuchum, correctum est, in editione Romana, heptateuchum, ex decreto Ivonis. ob-

servavi etiam eodem vitio laborare versum Aratoris apost. hist. lib. 1. cap. 17. qui sic vulgò cuditur. *comprobat omnipotens tadarum fœdere Mosen Ætiopam sociasse sibi:* qui error incubat multis manuscriptis codicibus, ne quis putet nostro sæculo natum. Sed in antiquo optimæ fidei exemplari perspicuè legitur, *Comprobat heptaticus.* quam vocem solus Aldus retinuit. heptateuchi mentio fit ab Eusebio Emiseno hom. in dominicam septimam post Pentec. & homelia in Lucam, cap. 15. vt etiam à Sidonio Apollinari lib. 5. epist. 15. & Gregorio papæ primo lib. 7. epist. 49. & lib. 12. epist. 30. & in ca. qualiter. cau. 7. q. 1. Hincmarus Remensis. *qua vtraque per se perpetrata in heptatico morte Domino præcipiente mutantur.* Idem alio loco. *quod autem in heptatico de zelotipia scribitur.* Henricus de Gandavo lib. de illustrib. ecclef. script. cap. 8. dicit Petrum de Rigam Remensis ecclesiæ clericum scripsisse metricè heptateuchum,

Ad epist. LXXXIV.

Contra interdictum bona memoria Papa Urbani coronam ipsi regi imposuerint) Philippus iam antea excommunicatus fuerat à Papa Urbano in Claromontensi concilio, vt ait Ivo epist. 211. Pœnitens postea absolutus. at vbi audivit Urbanum obiisse, rediit ad consortium pellicis Bertredæ. qua causa Paschalis successor Urbani misit in Galliam duos Cardinales, qui coacto Concilio Pictavis regem denuò excommunicarunt, quemadmodum indicat auctor dictæ epist. 211.

Ad epist. LXXXV.

Et cum hoc correctum fuerit) ita castigatum ex v. c. malè antea. & *hoc quod rectum fuerit.*

Quicquid dixerint vobis legati vestri) ita restitui ex plerisque v. c. antea. *quàm quod dixerint vobis legati vestri*, vt habet vna manuscriptorum.

Ad epist. LXXXVII.

Et veterno ipsius ecclesie morbo) hæc lectio prioris editionis firmatur consensu variorum manuscriptorum. Sed in aliis exemplaribus, mutata dictione, pro, *veterno*, habetur, & *veteri*, vt in v. c. Servini. Est etiam liber Put. qui refert, & *ne tertio*.

Omni canonica obedientia) in vno cod. *omni canonica electione*.

Illiteratum, aleatorem & cateris huiusmodi lenociniis vacantem) ita ex melioribus v. c. Prior editio habebat. *alearum ludo tantum & cateris huius mundi lenoc. vac.*

Pro voluntate Regis) Philippi, à quo iam antea varias illatas iniurias fuisse Belvacensi ecclesie, testatur Papa Gregorius septimus lib. I. epist. 75. ad eundem scribens. quæ plane digna est vt subiiciatur, cum spectet ad propositum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei Philippo Regi Francorum, salutem & apostolicam benedictionem.

Significasti nobis per litteras & legatos tuos, B. Petro apostolorum principi devotè ac decenter velle obedire, & nostra in his qua ad ecclesiasticam religionem pertinent, monita desideranter audire atque persicere. Quod si ita cordi tuo divino instinctu affixum est, multum gaudere nos convenit quòd eminentia tua ad divinam prona reverentiam, qua regia administrationis sunt, cogitat atque cognoscit. Vnde nobilitatem tuam ex parte B. Petri admonemus, & omni caritatis affectu rogamus, quatenus Deum tibi placere studeatis, & inter cetera, qua tuum est corrigere, per te illata Belvacensi ecclesie detrimenta pro magnitudine tui nominis & honoris aliquatenus emendare non pratermittas. attendere enim te nobiscum & diligenter considerare volumus, in quanta dilectione sedis apostolica, quantaque gloria & laudibus fere per orbem terrarum antecessores tui Reges clarissimi & famosissimi habiti sunt, dum illorum regia maiestas in amplificandis & defendendis ecclesiis pia
ac de-

ac devota constitit, in tenendo iustitiam libera ac distracta permanfit. Postquam verò divina & humana iura subvertendo tanta virtus in posterioribus cœpit hebescere, totius regni gloria, decus, honor & potentia cum per versis moribus immutata sunt, & nobilissima fama, & status regni à culmine sua claritatis inclinata sunt. Hac quidem & alia talia frequenter, & si oportet, aspero etiam sermone tibi inculcare, suscepti nos officij cura compellit: quoniam licet verbum predicationis abscondere, & uspiam tacere non sit nobis tutum aut liberum: tamen quando dignitas est amplior, & persona sublimior, tanto propensiores curam & clamorem pro eius rectitudine nos habere convenit, admonente nos domino per Prophetam dicentem: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam: precipue cum virtus Christianorum principum in eiusdem Regis castris ad custodiam Christiana militia nobiscum convenire debeat. Ut igitur eorum quorum es successor in regno, nobilitatis & gloria apud Deum & homines singularis & individuus habes existas, virtutem illorum summopere te imitari, & iustitiam Dei totis viribus exequendo, ecclesias quantum potes, restaurare & defendere exhortamur: quatenus omnipotens Deus dextera virtutis sue, hic regni tui gubernacula protegat & exaltet, & coronam sempiterna gloria in futura remuneratione donet. Dat. Roma Idibus Aprilis, indictione duodecima.

Stephanus vocatur de Guarlanda) lectionem plurimum & meliorum codicum prætulit, tum quod eius ætatis scriptores meminere parilis cognominis. Nam apud Sugerium lib. de vita Ludovici grossi, memoratur alius Ansellus de Guarlanda dapifer & miles strenuus, & paullo post Ansellus Guarladensis Baro strenuus, & alio loco Gulielmus Guarladensis. apud Wilelmum Tyrium de bello sacro lib. I. cap. 17. Guido de Garlaanda Francorum regis dapifer.

Ad epist. XC.

Quia trevia Dei non est communi lege sancita) geminata littera in quibusdam libris, treuvia. Alibi tregua vel treva. Wilelmus Tyrius de bel. sac. lib. I. cap. 15.

Tt

ut pax qua verbo vulgari treuga dicitur, ab omnibus observaretur illibata. Glaber Rodolphus hist. lib. 5. cap. 1. hoc insuper placuit universis, veluti vulgò dicitur, ut treuga domini vocaretur: qua videlicet non solum humanis fulta praconiis, verumetiam multorum divinis suffragata terroribus.

Ad epist. XCI.

Et precipuè reculas) sic castigavi fide meliorum codicum. male enim primitus culum, regulas, quæ labelcula etiam incubat multis antiquis membranis. in manuscripto Servini offendi scriptum, regulares. Auctor autem dixit reculas ut epist. 101. cuius reculas saisisvit. quo loco vnus vetus codex obtrudit, regulas. Donatus in vita Virgilij. coemundus sylvis & apibus curandis reculam auxit. Salvianus de vero Dei iud. lib. 5. quia transferre illuc reculas atque habitatiunculas suas familiasque non possunt. Et paullo post, spolianti reculis suis. Ita enim refert editio Paris. anni 1575. Sed Pithœana habet resculas, & resculis. quod non sine prisco exemplari factum. Idem Salvianus lib. 1. ad eccles. cathol. cur non bona fide datis à Deo resculis utimur? alij auctores reiculas dixerunt. Agobardus in epist. ad Imperatorem. eum quem occidere aut superare cupit, iussus est ut diligat sicut seipsum: reiculas illas pro quibus contendit, arbitrari ut stercora. Sic enim observavi scriptum esse in codice antiquo Pap. Massoni. nam vulgata editio corruptè obtrudit, recusias illas. In Capitularibus Caroli & Ludovici lib. 7. cap. 192. qui reiculam ecclesia petunt à regibus.

Ad epist. XCIII.

Daimberto Dei gratia Hierosol.) In vno exemplari, Lamberto, quod nomen variè scribitur in aliis auctoribus. Nam apud Wilelmum Tyrium de bel. sac. passim appellatur Dabertus, vñ lib. 9. cap. 14. & 15. & lib. 10. cap. 7. 25. & 26. item lib. 11. cap. 14. Item Dagobertus apud priscum & anonymum auctorem fragmenti hi-

storia Francorum à Roberto ad mortem Philippi Regis, ubi dicitur Papam Urbanum direxisse Hierosolimitanis Dagobertum episcopum Pisanum, virum omni probitate decoratum. Matthæus Paris in historia Anglica ad annum dom. m. c. refert favore Ducis Normannorum Roberti, & episcopi cuiusdam Maturanensis de Calabria in sedem Patriarchalem fuisse intrusum Arnulphum quendam sacerdotis filium, & inter peregrinos incontinentia & nimia levitate notatum. Sed addit eundem Arnulphum cita morte interveniente coactum fuisse deponere dignitatem temerè suspectam. Post illum autem vacante sede per menses quinque, à Principibus præsentibus venerabilem Daibertum in throno Patriarchali collocatum. fuit autem inquit, antea episcopus Pisanæ ecclesiæ, vir ad plenum eruditus, & in agendis ecclesiasticis à puero enutritus. Wilielmus Malmesb. de gest. Reg. Anglor. lib. 4. cap. 2. ait se non ambigere Papæ Urbani consensum fuisse obligatum in illo constituendo, quia reverendus esset senio, potens eloquio, & pollens marsupio. Folcerus Carnotensis vocat illum pium pastorem, & doctorem egregium, qui malevolorum odiis vexatus fuit, & ab ecclesia sua eiectus invidia Roberti Cardinalis, & Arnulfi sepulchri sancti archidiaconi: in cuius locum Evermarus quidam idiota suffectus. Sed cum ille Romam profectus fuisset, deque Roberto, Arnulfo & clero suo conquestus; Paschalis Papa eundem loco & honori pristino restituit. A Gul. Tyrio appellatur vir literatus & prudens, religiosus valdè, & honestatis amicus, lib. 9. cap. 14. Eius tamen ambitio notata fuit. Nam multo labore Principum capta Hierosolyma, cum sibi resignari fecit cum universis pertinentiis, specioso scilicet religionis colore, Gothefrido Duce spoliato, cui nunquam ea conditione regnum autoribus Principibus traditum fuerat, ut alicui personæ vilius præstationis vinculo se obligaret, quemadmodum loquitur idem Tyrius lib. 9. cap. 16. Quare non immerito à Fr. Belleforestio reprehenditur in sua Cosmographia.

Matris nostræ orientalis ecclesiæ Urbanus Papa sec. in sermone habito in concilio Claromontensi. *ad defen-*

T. ij

dendam Orientalem ecclesiam velocius concurrere, hac est enim de qua totius vestra salutis emanaverunt gaudia, qua distillavit in os vestrum divini lactis ubera, qua nobis propinavit evangeliorum sacrosancta dogmata. a Daimberto patriarcha, Ierosolyma dicitur, omnium ecclesiarum singularis mater, & gentium domina, apud Willelmum Tyrium de bel. sac. lib. 10. cap. 4.

Ad epist. XCIII.

Et episcopatus exutor adiudicetur.) locus restitutus est ope veteris codicis Put. qui solus retinuit veram & sinceram scripturam. antea enim cufum fuerat, & episcopatus emptor; quæ depravata lectio etiam habetur in aliis manuscriptis. in libro S. Ger. utraque planè desunt. Hic autem illud observandum, ætate auctoris deposito episcopo, seu mortuo, aut in supremis agente, tam laicos quàm clericos solitos fuisse bona illius diripere; cuius prævæ consuetudinis vestigia restant in can. illud. cau. 12. q. 2. quod postea vetitum fuit concilio Ilerdensi relato in can. hæc huius, & concilio Arvernenfi in can. de laicis. dicta cau. 12. q. 2. Willielmus Malmesburienfis de gest. Reg. Angl. lib. 4. refert in Anglia tempore regis Willielmi primi, post decessum episcopi vel abbatis omnes redditus integrè custodiri solitos, qui postea resignandi essent pastori substituendo. at mortuo illo rege statim omnia mutata fuisse, & redditus fisco regio illatos rapacitate Rannulfi procuratoris, de quo infra in notis ad epist. 153.

Ad epist. XCV.

In me propter eum) sic v. c. antea perpetim.
Ex prædecessorum, in duobus v. c. de præcessorum.
 Est quædam differentia utrorumque verborum. Nam prædecessorum nomen latius extenditur. Casiodorus var. lib. 4. epist. 44. *conquestus est casam sui iuris ante decessorem prædecessoremque nostrum lingua asata possessam. idem lib. 8. epist. 16. Nam quod vobis per decessores prædecessoresq; nostros temporibus domni avi nostri con-*

ſuetudo longa va dedit. Hincmarus Rem. archie. in epist. ad Nicolaum papam. *nil petij niſi ſicut deceſſores ac prædeceſſores mei eo uti in epiſcopi ordinatione ſolebant.* Viderit igitur Ant. Contius qui in præfatione ſua ad codicem Iuſtiniani, inter dictiones quas barbarum ſæculum prævè inflexiſſe dicit, numerat prædeceſſoris vocem, & addit ſe nulla addita ſuæ emendationis ratione vbiq; reſcripiſſe deceſſorem, pro, prædeceſſorem.

Ad epist. C.

Nec caret novo conſenſionis) ita in omnibus manuſcriptis. Sed pro, *novo*, ſubſtitutum eſt, *ſcrupulo*, in can. 3. diſtinct. 86. (Vbi hæc verba tribuuntur Ioanni papæ octavo) ut etiam in can. 8. cau. 23 q. 3. vbi adſcribuntur non Ioanni, ſed Anaſtaſio & Damalo. •

Ad epist. CI.

Cuius reulas ſaiſiuit) ſolus cod. Put. *regulas*; ſimili errore qui ſuprà notatur ad epist. 91. Plures autem membranz habent, *ſaiſiuit*, pro quo quidam codices, *ſaiſvit*, vel *ſaiuit*. eodem verbo uſus epist. 121. *in vicoriarorum ſaiſierunt.* Wilelmus Malmesbur. de geſt. Pontif. Angl. lib. 1. *Rex ergo archiepiſcopatum ſaiſiuit.* Anſelmus Cantuar. archiepiſcopus in epist. ad Henricum Anglor. Reg. *me in Normannia in pacem veſtram ſuſcepisti, & de archiepiſcopatu meo me reſaiſiſti.* Idem in epist. ad Ernulfum. *Rex me reſaiſiuit de toto archiepiſcopatu.* Wilhelmus Malmesburienſis de geſt. pontif. Angl. lib. 1. *ut Anſelmum inberes reſaiſiri.*

Ad epist. CII.

In ſuis capitularibus) Baſilienſis editio anni 1557. libro titulum dederat legum Francicarum. Vbi ea ita extant lib. 1. cap. 78. Sed noviffima editio Pitocana anni 1603. rectius inſcripſit capitularia, ut nuncupari ſolent a priſcis auctoribus. Eadem appellantur capitula regalia ab Ivone epist. 171. & capitula auguſtorum

Tt iij

ab Hincmaro Remensi archiepiscopo. Locus autem quem hic intelligit Ivo, extat in iisdem capitularibus dictæ editionis sub cap. 84. in quam sententiam consule Gratianum in ca. sacrorum. distinct. 63.

De obnoxietate parentum) qui enim servili conditioni obnoxij erant, vetabantur fieri episcopi, ca. 1. dist. 54. ut nec originarij, ca. 9. & ca. 15. eadem dist. atque quilibet obnoxij, ca. 7. dist. 34. & ca. 15. dist. 54.

Ad epist. CIIII.

Domnum Gualonem virum vita honestum) extat epistola Anselmi Cantuariensis archiepiscopi, qua mentio fit huiusce electionis, quæ integra subiicienda est è priscis membranis. Reverendo domino & patri Paschali summo Pontifici, Anselmus servus ecclesie Cantuariensis debitam subiectionem & fideles orationes. Ecclesia Belvacensis vestro consilio directæ & auctoritate roborata, domnum Gualonem abbatem ecclesie sancti Quintini elegit, & electum desiderat sibi constitui episcopum. Est enim, in quantum humana potest iudicare cognitio, sit aptus & utilis ad hoc in omnibus qua in eligendo episcopo consideranda sunt, ut melior, vel aptior in eadem ecclesia inveniri nequeat. Sed quoniam desideranti nihil sufficit, donec quod desiderat assequatur, non est contenta eadem ecclesia suis precibus, sed & aliorum, quos suum desiderium apud vestram celsitudinem adjuvare posse existimat, auxilium studiose postulat. Est enim experta in præteritis temporibus, & in simili negotio, multos esse quorum consuetudo est malum dicere bonum, & bonum malum, & querere plus qua sua sunt quam qua Iesu Christi, & qui acuunt linguas suas sicut serpente: quos timet ne simulata columbina simplicitate suo veneno bonum inceptum inficere & annihilare contendant. Quamvis igitur longe nunc sim ab illa, tamen propter familiarem dilectionem quam invicem habemus, & propter notitiam instant mihi, quatinus quid de eiusdem viri testimonio sentiam sanctitati vestra fideliter suggeram, & quantum in me est, apud eam, ut quod desiderant, nulla occasione annihiletur, precibus quibus possum efficiam. De persona itaque quam eligunt, secundum conscientiam meam loquor, quia

in prædicta ecclesia ad episcopatum nec meliorem, nec æqualen inveni posse intelligo: nec aliquid de illo aut fama, aut experimento quod eius obstat electioni, aliquando sensi: sed multa quæ eius electionem approbant, experimento & fama cognovi. Quapropter licet de vestra auctoritate quod ex vobis est non dubitemus: tamen quibus possumus, mente ad vestigia vestra prostrati, precibus flagitare præsumimus, quatinus eidem ecclesia, post multas, quas nostis, tribulationes quas passa est, misericordia vestra subveniat, & quod bonè inceptum est sine dilatione perficiat. Omnipotens Deus diu nobis vestram paternitatem in prosperitate conservet. Amen. Hoc de Galone etiam alia notantur ad epist. 110.

Litteralibusque studiis) ita plures v. c. antea, liberallibusque. Hincmarus Remorum episcopus lib. adversus Hincmarum Laudunensem episcopum. *permisi te interim tantum ut studio litterali incumberes, de scientia inactitare, donec in maturiori ætate ab illo etiam vitio possem compefcere.* Hildebertus Ceno. episc. epist. 36. ex canonicari postulas, tuumque tibi nepotem substitui, moribus insignem, & ad litteralem scientiam coarvis excultum disciplinis.

In cor eius eliquaverunt) malè solus cod. Put. eloquerentur. fortè pro eliquarentur.

Quod prædictus electus discipulus meus fuerit) Ideò æmulis Ivonis suspectus, quia cum hæc scriberet, nondum reconciliatus erat suo Regi Philippo, quemadmodum apertè indicant verba quæ habentur in fine huiusce epistolæ.

Si in regno eius aliquando fieret episcopus) eiusdem generis est quòd Nicolaus Papa reprehendit Lotharium Regem, quia non permittebat in suo regno Lothariensi vllum eligi vel provehi ad episcopatum nisi sibi faventem, ca. porro. *Distinct.* 63.

Non vult electioni assensum præbere) vetusto iure requirebatur consensus Regis Gallorum, in electionibus episcoporum & abbatum sui regni, veluti colligitur ex variis locis ipsius Ivonis epist. 54 & 89. Quinetiam licet aliquando libera esset cleri & populi electio, tamen consulendus erat Rex, quod paucis exemplis satis erit

indicari. Nicolaus monachus cœtaneus Ivonis in vita S. Godefridi episcopi Ambianensis lib. 1. cap. 18. scribit Henricum abbatem Novigenti liberam permisisse facultatem eligendi pastorem in sui locum. Tum episcoporum consilio, & Ingelramni Comitis Castelli Cociaci, decretum fuisse monacho Godefrido hoc onus imponendum, idque relatum ad Philippum Regem Francorum, qui tanti viri electione gratulatus, rem iussit accelerari. Et cap. 29. refert eundem Godefridum postea electum fuisse in episcopum Ambianensem, & missam fuisse legationem ad eundem Philippum cui erat charissimus & familiaris. Et addit. *Iussit igitur more regio eius promotionem accelerari.* Sugerius abbas sancti Dionysij lib. de vita Ludovici Crassi, testatur monachos illius cœnobij affectos fuisse conviciis, & carcere inclusos, quia ausi fuerant sibi eligere abbatem eundem Sugerium, non prius petita licentia dicti Regis, cuius tamen gratiam postea meruit. *Abbas Ada decessum denunciat (inquit) communem de persona nostra pleno conventu factam electionem: sed quia inconsulto Rege factum fuerat, meliores & religiosiores fratrum, milites etiam nobiliores, cum obtulissent domino Regi electionem, ut assensum praberet, multis affectos convitiis, Aurelianis castello inclusos reportat.* Et paullo post. triplici angebar dispendio: *utrum contra domini Regis voluntatem electionem suscipiens ecclesia Romana rigore, & domini papa Calixti qui me diligebat, auctoritate, matrem ecclesiam, qua à mamilla gratissimo liberalitatis sua gremio dulcissime fovere non desiterat, dilapidare & emungere utroque dissipatore occasione mei cum nunquam tale quid affectassent, sustinerem, utrum fratres & amicos pro amore nostro deturpari & dehonestari regio carcere permetterem, utrum etiam pro his & huiusmodi eam postponens tanta improperium repulse incurrerem.* Robertus de monte in appendice ad chronicum Sigeberti anni 1141. adnotat orta dissentione inter Papam Romanum & Francorum Regem Ludovicum, Gallicanam ecclesiam fuisse conturbatam. Defuncto enim Alberico Bituricensi archiepiscopo, missum à papa Innocentio eiusdem ecclesiæ pastorem consecratum, sed a Rege Ludovico repudiatum, eo

quodd sine eius assensu ordinatus fuerat, atque ideo in civitate minimè receptum. de quo etiam infra ad epist. 105. Cæterum extat epist. 182. S. Bernardi Clar. ad Ludovicum Regem Francorum, qua dicit nec rationis nec consuetudinis fuisse toties requirere favorem Regis, quoties clerici dissentiebant in eligendo pontifice. Satis enim fuisse semel illos promeritos assensum Principis.

Nec electo bona episcopalia dimittere) In hanc rem locus egregius in testamento Philippi Augusti Regis, quo profecturus Ierosolymam, Adelæ matri & Gulielmo archiepiscopo Remensi avunculo suo tutelam regni commendavit. *Si forte contigerit sedem episcopalem vel aliquam abbatiam regalem vacare, volumus ut canonici ecclesia vel monasterij vacantis monachi veniant ad Reginam & archiepiscopum sicut ante nos venirent, & liberam electionem ab eis petant. Et nos volumus quod sine contradictione eis concedant. Nos vero tam canonicos quam monachos monemus, ut talem pastorem eligant qui Deo placeat, utilis sit regno. Regina autem & archiepiscopus tamdiu regalia in manu sua teneant, donec electus consecratus sit, vel benedictus: & tunc regalia sine contradictione eis reddantur.* Qui locus extat apud Rigordum lib. 1. de gestis eiusdem Philippi Augusti.

Francorum Rex Romam in proximum se venturum dicit) Tunc enim flagrante adhuc scismate inter Paschalem secundum & Guibertum antipapam, Philippus cum toto regno adhærebat parti Paschalis, quemadmodum etiam favit Urbano, ut notatum ad epist. 46.

Et ad vomitum, sicut iam contigit, reversus fuerit) vide epist. 84.

Ad epist. C V.

Præter quod sacramentum) sic rectius ex v.c. quàm ut antea, *propter quodd.* Auctor autem epist. 144. dicit eundem Galonem licet electum, tamen non posse habere pacificè Belvacensem episcopatum, propter sacramentum Ludovici. fuerat igitur duplex iusiurandum in hanc rem, nempe Philippi Regis patris, & filij Lu-

Ludovici crassi. Vterque princeps mordicus adhærebat suo sacramento. Huc referri potest non dissimile factum Ludovici regis, qui cum Papa in scio principe Petrum ordinasset in archiepiscopum Bituricensem mortuo Alberico: id Rex (vt ait Mattheus Paris) in iniuriam suæ dignitatis factum vehementer indignans, propositis publicè sacrosanctis reliquiis in præsentia multorum iuravit quòd archiepiscopus præfatus, quandiu ipse viveret, ciuitatem Biturigam non intraret. S. Bernardus epist. 221. ad eundem Ludovicum appellat illicitum maledictumque iuramentum, inconsultissimè vsurpatum contra ecclesiam Bituricensem; & epist. 223. ad Stephanum Prænestinum episcopum, vocat Herodianum iuramentum. Qui pariter in epist. 219. ad quatuor episcopos curiæ, dicit se non excusare regem, quia iurauerat illicitè, & perseverabat iniuste, verùm id non voluntate sed verecundia: nam probro ducebatur apud Francigenas iuramentum solvere, quàmlibet malè publicè iuratum: quamvis nemo sapiens dubitet illicita iuramenta non esse tenenda, &c.

Per quendam seruientem suum) ita v. c. vt epist. 65. 116. 121. & 135.

Ad epist. CVII.

In finibus terra) vt epist. 278. in extremis maris. quia penitus toto orbe diuisi Britannii Virgilio eclog. 1. Hæricus lib. 3. de vita S. Germani Autissi, Britanniam describens. Extrema telluris limbo cinxisse perenni oceanum perhibent patrum instrumenta priorum. Is certè finem quadrato fecerat orbi Gallica qua rapidi perstringit littora fluctus. Insula ni vasto terrarum plurima ductu alterius fermè nomen conduceret orbi, edicto veterum vocitata Britannia.

Regina angelorum Maria) hæc verba adiecta sunt ex v. c. quæ antea decrant.

Ad epist. CVIII.

Et omne noxium) hæc verba cum septem cohæren-

tibus, addita sunt fide veterum membranarum, quæ antea desiderabantur.

In maiori monasterio publicas missas celebrare, erga monachos imperiosè agere, bona monasterij prout libuerit usurpare) in similem sententiam Anselmus abbas Beccensis scribens ad Urbanum, ut monasterium Beccense aliquo privilegio honoraret: non enim (ait) ignotum esse puto vestra excellentia, quia plures episcopi non tam gaudent monasteria paterna pietate nutrire, & episcopali cura erudire quàm austera quidam dominatione, & propria voluntate gravare. Ivo quoque epist. 193. reprehendit Gaufridum Belovacensem episcopum, quòd privilegia monachorum sancti Quintini temeraret, & exactiōne fatigaret. Gregorius septimus lib. 2. epist. 69. ad Cunibertum Taurinensem episcopum (qua quidem illum arguit quòd monachos sancti Michaelis molestiis afficiat) Nunquidne existimas episcopos hanc in pastoralis regimine potestatem atque licentiam suscepisse, ut monasteria qua in suis parrochiis consistunt, quātum velint opprimant, & studium religionis sua pralationis occasione hac & illa potenter exigendo, & potestatem suam exercendo, comminuant? an ignoras quòd sancti patres plerumque & religiosa monasteria de subiectione episcoporum & episcopatus de parochia metropolitana sedis propter infestationem praesidentium diuiserunt, & perpetua libertate donantes apostolica sedi veluti principalia capiti suo membra adharere sanxerunt? Percurre sanctorum patrum privilegia, & inuenies ipsis etiam archiepiscopis officium nisi forte ab abbate vocatis, in plerisque cœnobiis facere prohibitum esse, ne forte monastica quies tumultuosa secularium personarum frequentia & conversatione turbaretur. hoc itaque ne & nos illorum auctoritate & exemplo de praefato sancti Michaelis monasterio facere cogamur, neve tu, dum immoderata quaris, ea qua ex aquo tibi attinere videbantur, infestè amittas, apostolica te auctoritate monemus, &c. attamen ob varios abusus adversus istas exemptiones abbatum ab episcopali iurisdictione indultas sive apostolica auctoritate, sive bullis adulterinis, latè disputat Petrus Blefensis archidiaconus epist. 68. ad Alexandrum tertium Papam, & S. Bernardus Clareval. abbas de

consideratione ad Eugenium Papam lib. 3. cap. 4. con-
queritur nullas vel paucas fuisse ecclesias quæ plagam
istam non dolerent aut timerent. & addit summum
pontificem, subtrahendo abbates episcopis, archiepif-
copos episcopis, &c. probare se habere plenitudinem
potestatis, sed iustitiæ forte non item: facere hoc quia
potest, sed utrum debeat, quæstionis esse. his addendi
loci Ioannis Salesberienſis polieratici lib. 7. cap. 21.

Ad epist. CX.

Galonem confratrem & coepiscopum nostrum) Edine-
rus lib. 2. de vita Anselmi Cantuariensis archiepiscopi,
testis est se vidisse Romæ hunc Galonem quem Wal-
lonem appellat. *inter hac* (ait) *venit ad nos Wallo epis-*
copus Parisiensis, vir bene religiosus, & ecclesiasticarum
consuetudinum institutionibus ab ineunte ætate imbutus.
hic Roma notus & apostolica legationis ministerio functus
familiaritate patris Anselmi potiebatur. Quamvis au-
tem Ivo hac epistola sedem episcopatus non designet,
tamen ex collatione aliorum locorum perspicuum est,
intelligi debere Bellovacensem, de quo vide notas ad
epist. 104. Rectè igitur monet Bar. tomo XII. Annal.
ad annum Christi 1104. quod hunc Galonem modò
Belvacensem modò Parisiensem episcopum appellari
vides, nequaquam tamen esse diversum ob diversos
episcopatus. hunc enim primò Bellovacensem conse-
cratum episcopum: inde persecutione Regis transla-
tum in Parisiensem. Electum enim à Belvacensibus
testatur Ivo epist. 104. & 105. Sed tamen consensu
Regis fuisse translatum ab episcopatu Belvacensi ad
Parisiensem indicat in fine epist. 144. Idèò inscribit
varias epistolas Galoni Parisiensi episcopo, nempe epist.
169 218. & 243. quo etiam spectat locus epistolæ 193.
De hoc Galone intelligitur locus epist. 144. ubi dicit
Paschalem Pontificem verba quædam iniunxisse Ga-
loni episcopo super absolutione regis Philippi. Idem
postea interfuit coronationi Regis Ludovici Crassi
Regis Francorum, ut refert continuator Aimoini mo-
nachii hist. lib. 5. cap. 50. Sugerius Abbas in vita dicti

Ludovici scribit se coram Papa Urbano secundo cum esset in Galliis, contra hunc Galonem multis querimoniis ecclesiam beati Dyonisij agitantem, viriliter stando aperta ratione & canonico iudicio satisfecisse.

Ad epist. CXIII.

Pia tripudiatione gaudemus) ea sanior lectio quàm *ut in vno prisco cod. trepidatione*. Similis error latet initio lib. v. Roberti monachi hist. Ieros. *Babylonienses nuncij cum appropinquarent, tantosque tanto gaudio trepidantes conspicerentur, mirati sunt*. Castigari debet, *tanto gaudio tripudiantes*. Sic enim idem dixit lib. 4. *quantum gaudium & tripudij exultatio fuit in illa die in castris*. Abbas Vrspergensis in chro. *incredibili totius civitatis ac multorum populorum tripudio susceptus, nimis honorifice inthronisatur*. Sigebertus in chro. *cum magnotripudio tam cleri quàm populi itum est Regi Francorum obviam*. Bertoldus in chro. *Papa tandem ad apostolicam sedem cum magna gloria & tripudio reversus*. Infinita sunt exempla huiusce sermonis.

Ad epist. CXVII.

Ita gratanter susceperunt) sic meliores codices. *ut epist. 110. 141. 144. in vno v. c. graviter*. In antea vulgato, *graviter*.

Ad epist. CXX.

Etiamsi penssem utrum iuste an iniuste) prior editio habuit, *etiamsi praessem*, quomodo nonnulli manuscripti. in aliis est, *etiamsi possem*. Sed verior visa est lectio codicis S. Germani, *etiamsi penssem*. Pensare pro cogitare frequens, ut epist. 25. 33. 180. 250. & S. Gregorio Papæ primo.

Ad epist. CXXV.

Daimberto) mendosè quidam codices, *Vmberto*. Ad hunc extant multæ auctoris epistolæ. chronologia

Altrissiodorensis ad annum 1096. *Senonensi ecclesia post Richerium præsuit Daimbertus ipsius ecclesia vicedominus. Idem ad annum 1120. Senonensi ecclesia post Daimbertum præsuit Henricus cognomento Aper.*

Ad epist. CXXVII.

Respectus est inter me & Comitissam usque ad adventum Albanensis episcopi) sic habent omnia exemplaria quemadmodum paullo post. Infra ergo hunc respectum non est legitimum vel honestum ut ei quaram aliquod malum. idem epist. 134. Cum etiam respectus esset inter me & Comitissam mediante apostolico. vox illius seculi qua etiam usus est Rigordus lib. de gest. Philippi Augusti Regis Francorum, cap. de institutione decimarum. Respectum habebunt à proximo festo omnium sanctorum post diem motionis domini Regis, in duos annos, & paullo post. respectum de debito suo habebit iuxta factam ordinationem. Et mox. respectum habebit de debito illo usque ad proximum festum omnium sanctorum, praestita quidem bona securitate de pace inde tunc facienda. item. de omnibus debitis unde datur respectus, oportebit ut debitor det aequè bonam fideiussionem, vel meliorem quàm antea dedisset. Fulbertus Carnot. episc. epist. 57. ad Gauisium abbatem. at ego correctionis vestra non expers 111. Cal. octob. ei respectum dedi. Goffridus Vind. abbas epist. Goffrido episcopo Carnotensi. Mihi vestra bonitate mandastis quòd inter me & illam aut placitandi, aut concordiam faciendi respectum usque ad festivitatem sancti beati accepistis.

Ad epist. CXXIX.

Et ecclesia nostra cataneus) ita quidem prima editio, quæ lectio extat in multis manuscriptis, vno excepto, in quo capitaneus. & nonnullis videtur decurtata dictio, ut ex capitaneus, veteres librarij effecerint, captaneus unde postea, cataneus. Capitaneorum autem nomine qui censerentur, habetur in libris feudorum. Ivonis verò tempore iam ecclesiæ dotatæ regum munificen-

tia, habebant complures vassallos militares, vt indicant verba auctoris epist. 28. ad Philippum Regem, qui iusserat Ivonem occurrere stipatum manu militari. Sed & epist. 153. obiicit Comiti Mellentino quia parvipenderet beneficium Carnotensis ecclesiæ, quod aliis magnis viris magnum esse videbatur. Vbi beneficium pro feudo militari accipi debet. hæc coniectura est. Alii acutiores rem melius interpretari poterunt.

Ad epist. CXXXI.

Qui ei legitimè incardinatus est, adulterare) Palmaria emendatio ducta è tribus manuscriptis, vno bibliothecæ Regiæ, altero S. Victoris, tertio S. Germani. In aliis est, *incarnatus*, quomodo etiam habet prima editio. Cardinales presbyteri erant non tantum in vrbe Roma, sed etiam in cæteris, quibus tituli, hoc est parochiæ solebant commendari. In concilio Neocæsariensi cap. 15. *vt in eodem loco, nec futuris temporibus baptisteria construantur, nec presbyter constituatur cardinalis.* huiusce nominis frequens mentio in epistolis sancti Gregorij primi Papæ; apud quem Cardinalis sacerdos vel Pontifex fit, lib. 1. epist. 78. & 79. Item Cardinalis presbyter constitutus ab episcopo, lib. 2. cap. 9. & lib. 7. epist. 71. & lib. 8. epist. 3. & lib. x. epist. 34. Presbyter quoque dicitur incardinatus, quum est ordinatus lib. 2. epist. 25. apud eundem incardinationis mentio fit, lib. 1. epist. 81. *si à decessore tuo non est factus presbyter Cardinalis, abstinendum ab eius incardinatione.* vulgatæ editiones Gratiani corruperant id verbi in ca. fraternitatem dist. 71. vbi referuntur verba dicti Gregorij ad Fortunatum episcopum Neapolitanum, lib. 5. epist. 111. *à nobis petisse recolimus, vt Gratianum ecclesia Venefrana diaconum tua concederemus ecclesia cardinandum.* alii substituerant, *ecclesia ordinandum.* Idem in can. pastoralis. cau. 7. q. 1. *vt si prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premitur, in hac, in qua à nobis incardinatus es, debeas ecclesia permanere.* Agit ibi de Ioanne episcopo quem è captiuitate Lissitana ciuitate, Cardinalem constituerat sacerdotem.

Cardinales autē presbyteri & diacones appellati olim, quia primi & præcipuæ authoritatis erant. Quod enim principale erat, cardinalis nomine censebatur. Inde est quod Servius Honoratus duobus locis in lib. 1. *Æn.* quatuor ventos nuncupat Cardinales: ut sanctus Augustinus præcipuos partis Donati Cardinales, lib. 1. de bapt. contra Donat. ut Aurelius Cassiodorus variat. lib. 7. cap. 31. in formula Principatus urbis Romæ, memorat principem Cardinalem in obsequio Regis Gothorum; itemque Mar. Scorus in chron. Præfectum Prætorio Orientis vocat virum superillustrem & Cardinalem. Sed & in antiqua notitia vtriusque imperii dicitur officium magisteriæ in præsentī potestatis cardinale haberi; & alio loco, officium magisteriæ per orientem potestatis cardinale haberi. Cæterum horum cardinalium distincta erant munera, nec ob honorem loci licebat illis in alienā messem falcem mittere; quod indicant hæc verba Paschalis Papæ secundi in epist. ad Didacum Compostellanum episcopum apud Bar. tomo 12. *Annal. ecclesia quam regendam disponente Domino suscepisti, iam diu etiam cum pastorem habere videtur pastoris solatiis caret. Et paullo post. Cardinales in ecclesia tua presbyteros, seu diaconos tales constitue, qui digne valeant commissis sibi ecclesiastici regiminis onera sustinere. porro qua presbyterorum intersunt, presbyteris, qua diaconorum diaconibus committantur, ut in aliena dispendia nullus obrepat.* De Cardinalibus lege tractatū Onuphrij.

Anathematis gladium exerere) ita meliores libri, pro quo alij, *exercere*. Quod etsi defendi potest, tamen altera lectio antistat. In aliis auctoribus sæpe illa duo commutantur. Ut in l. 4. de collat. fund. patr. in quo *exercenda est vindicta*, pro, *exerenda*. In l. 22. de curs. publ. C. Th. *Ultio competens exerenda est*. & in l. 12. de pistor. eodem. *pœna competens exeratur*. Victor Carrennensis lib. de pœnit. cap. 7. *iure in illum exertum septiforme supplicium*.

Ad epist. CXXXIII.

Causfica verba vestra) hæc est lectio primæ editionis,

nis, quam postea confirmatam reperi autoritate & consensu multorum veterum codicum. Sed variat in aliis exemplaribus priscis: habent enim, *austera verba*, ut videre est in manuscripto S. Germ. & Nic. Fabri. Ad hoc in ora libri Cuiacij adnotata est diversa lectio: *castigantia verba*. quæ postremæ scripturæ videntur fluxile à glossis. Quia enim rariù aut obscurù erat dici caustica verba, sciolij libratij iam olim locum interpollarunt. Similis autem locutio autoris epist. 277. ad Aldebertum. *ut verba mea non graviter accipias, licet aliquantulum caustica & mordacia.*

Graviter animadverti) duo v. c. *gravati*. fortè pro *gravatè*.

Cum luce veritatis reverberabitur) sic meliores libri. in aliis est, *cum luce veritatis citò reverberata*.

In omni penè ecclesia Gallicana dominetur.) vetus auctor in vita S. Eligij Noviomensis episcopi lib. 2. cap. I. *immaniter* (ait) *symoniaca hæresis pullulabat in urbibus & cunctis finibus regni Francorum, maximèque à temporibus Brunehildis Regina.* Idèd S. Gregorius Papa epistola ad Reges Francorum scripta, admonueat ut detestabile malum symoniacæ hæresis ac Neophitorum de regni finibus studerent prohiberi. auctor fragmenti historię à Roberto ad mortem Philippi circa annum Domini 1037. Leo Papa in Franciam venit qui Remis multorum adunavit concilium episcoporum & abbatum, in quo symoniacam hæresim quæ ferrè totam respererat Galliam, anathematis sugillavit gladio, multos humilians quos ea potius extulerat, & sanctorum patrum statuta qua propemodum apud Gallos abolita fuerant reformans. Glaber hist. lib. 5. cap. 5. de extirpatione symoniaca, dignoscens igitur idem Henricus per universam Galliam atque Germaniam symoniaca Phylargiria grassari cupiditatem, coadunari fecit ex omni imperio suo tam archipraesules quàm ceteros pontifices, & tale eis intulit colloquium, &c. ubi dicitur, graviter reprehensis pontificibus à Rege ob hoc spiritale latrocinium, quid responderent non habuisse, quia pertimescebant ob hanc culpam carere propriis sedibus. mox addit. *Cernentes quoque episcopi gravi sese invectione irretitos, misericordia*

operam implorabant. At ipse Princeps misericordia motus, tale consolationis pertulit verbum. Ite, inquit, & quod illicitè accepistis, benè disponere satagite, ac pro anima patris mei qui hac noxa reus vobiscum tenetur, attentius intercedere memento, quatenus ei indulgentiam huius facinoris à Deo passatis acquirere, &c.

Romana ecclesia laboravit, nec à gremio) non solus Ivo, sed plures alij coevi scriptores idem testati sunt. Glaber Rodulfus hist. lib. 5. cap. vlt. in colloquio Regis Henrici de symonia agentis. Patet ergo manifestissime quoniam propter hanc offensam venerunt super filios hominum diversa clades, fames videlicet atque mortalitas, nec non & gladius. Omnes quippe gradus ecclesiastici à maximo Pontifice usque ad hostiarium opprimuntur per suam damnationis precium, ac iuxta vocem Dominicam, in cunctis grassatur spiritale latrocinium. Et paullopost. Et quoniam non solum in Gallicanis episcopis hac pessima pullulaverat nequitia, verum etiam multo amplius totam occupaverat Italiam: omnia quippe ministeria ecclesiastica eo tempore habebantur venalia, quasi in foro secularia mercimonium. Et in fine capitis addit. Ipso quoque in tempore Romana sedes, qua universalis iure habetur in orbe terrarum, prefato morbo pestifero per viginti quinque annorum spatia miserrime laboraverat. fuerat enim eidem sedi ordinatus quidam puer circiter annorum duodecim contra ius fasque, quem scilicet sola pecunia auri & argenti plus commendavit quam atas aut sanctitas. & quoniam infelicem habuit introitum, infeliciorem persensit exitum.

Patitur membris Iudam proditorem, ecclesia Nicolaum fornicatoris laudatorem) sic habent omnia vetera exemplaria quibus usus sum. attamen Annal. eccles. scriptor hunc locum proferens addit asteriscum cum lacuna, hac forma. Patitur in membris suis Iudam proditorem, * ecclesia Nicolaum for. laud. & ad oram additur, Antiochena. Sed generaliter dictum illud est ab auctore, nec ad solam Antiochenam pertinere Ivonis contemporanei scriptores subinducant, qui plures alias ecclesias Nicolaitana labe pollutas testantur. In synodo Romana sub Gregorio septimo anno M. LXXVII. Sententia anathematis data est in omnes symoniacos &

Nicolaitas hareticos, qui in erroris sui secta indurati. Petrus Damiani in epist. ad Rodulfum, vitalem, &c. Nicolaitarum heresis qua vobis nobiscum laborantibus videbatur evulsa, repullulat. Deus vult probare constantiam suorum. Ecce qui prius Nicolaitarum & symoniaca heresis laqueis tenebantur, nunc ad perditionis suae cumulum sunt etiam violato sacramento periuri. quod tamen in Mediolanensi ecclesia non est novum, quae semper diversi dogmatis homines habuit, initio ab Auxentio atque Ambrosio inchoato. Bertoldus ad annum Dom. M. xc. loquens de Placentina synodo sub Vibano secundo. In hac quoque heresis Nicolaitarum, id est, incontinentium subdiaconorum, diaconorum, & praecipue sacerdotum irretractabiliter damnata est, ut deinceps de officio se non intromittant qui in illa heresi manere non formidant, nec populus eorum officia ullo modo recipiat, si ipsi Nicolaitae contra hac interdicta ministrare praesumant. Abbas Urspergensis in chro. sub An. Dom. M. cv. agens de Concilio generali celebrato in villa Regia quae Northusium dicitur. Nicolaitarum quoque fornicaria commixtio ibidem est ab omnibus abdicata.

Ad epist. CXXXV.

Coactio rigore ecclesiastico) ita in omnibus v. c. quomodo etiam habet prima editio, nec opus est ut quis mutet legatque coacti.

Arma ei abstulimus) Iure enim Pontificio miles poenitens armis cingi vetabatur, ca. admonere. cau 33 q. 2. nec ulterius illa ferre licebat, nisi consilio episcoporum pro defendenda iustitia, ca. falsas poenitentias. de poenit. dist. 5. In Synodo apud Wormaciam tempore Ludovici Imper. vi refert Hincmarus Remorum episcopus. Quicumque propria uxore derelicta, vel sine culpa interfecta aliam duxerit uxorem, armis depositis publicanus agat poenitentiam, & si contumax fuerit comprehendatur a Comite, & ferro vinciatur. Sigebertus in chro. Ludovicus imperator a suis desertus ac proditus, & in potestatem filiorum reductus, episcoporum iudicio arma deposuit, & ad agendam poenitentiam inclusus est.

V u ij

Ad epist. CXXXVI.

In omnibus adiutores) in vno v. c. post hæc verba relictum est interstitium aliquot linearum.

Ad epist. CXXXVIII.

Cum conniventia suffraganeorum) ita plures codices, in lib. S. Ger. *convenientia*, quæ varietas frequens aliis locis. Vide notas ad epist. 220.

Ad epist. CXLI.

Cuius odium iam per decennium tolero) Hinc notat Bar. tomo xii. Annal. hanc epistolam scriptam ab Ivone anno Christi 1104. Paschalis autem Papæ Pontificatu quinto.

Vel circuitu Trecae venire.) huius concilij celebrati à Richardo Albanensi commemorat auctor epist. 258.

Ad epist. CXLIIII.

Absolutionem Regis) de qua supra epist. 141. continuator Aymoini hist. Franc. lib. 5. cap. 50. refert Philippum postquam à Papa anathematis vinculo obligatus fuit, tandem post plures annos sententiam tenuisse, & ad terminum vitæ suæ propinquantem resipuisse; veniamque postulata dimisisse pellicem Bartradam ex qua genuerat Philippum & Florum, & Comitissam Tripolitana. Hæc autem absolutio solemniter facta fuit Parisiis, ut habetur in fragmento prisce auctoris historię Francorum à Roberto ad mortem Philippi Regis. Nam postquam dixit fuisse illum excommunicatum a Cardinalibus Ioanne & Benedicto, quos Paschalis Papa in Gallias miserat, subiicit: *non post multum temporis idem Rex corde compunctus direxit quosdam suorum Romam, spondens Papa pariturum sibi in quibuscunque iuberet, tantum ut absolvi mereretur: qui direxit illi duos honesta vita viros à latere suo, qui eum à*

*Vinculo anathematis solverent. illi Parisiis Regem adven-
tes, multa optimatum presente frequentia fecerunt ut sibi
iniunctum fuerat, in communione videlicet fidelium reci-
pientes, eo tamen tenore, ne Bertrada ulterius commiscere-
tur, seu cum ea absque duobus boni testimonij viris colloque-
retur. Susceperat autem iam ex ea Philippum, & quam
Tancredus postmodum in coniugium sumpsit.*

Cæterum postquam anathemate solutus fuit Philip-
pus, sub finem curriculi vitæ monachalem habitum
sumpsisse à nonnullis dicitur, tanquam præterita æta-
tis noxas ea specie aboliturus: quod etiam pellex Ber-
trada præstitit. Id enim aperte sonant verba Williel-
mi Malmesburiensis de gest. Reg. Angl. lib. 5. Philip-
po interea nulla mora insana temulentia satietatem fecit,
nisi quòd extremo vita tactus morbo, monachicum apud
Floriacum accepit habitum. Pulchrius & fortunatius illa
(Comitissam Andegavensem paullo ante vocat) quòd
ætatè & sanitate integra, nec specie rugata apud fontem
Euraldi sanctimonialium appetiit velum. Nec multo post
præsenti vitæ vale fecit; Deo forsitan providente, non posse
delicata mulieris corpus religionis laboribus inservire.

Rex clamitans inculcabat) ita suppletum est fide vet-
t. codd. huc autem referri potest factum Regis Philip-
pi Augusti in parili causa. Cum anno M. c. c. i. ille In-
geburgen uxorem suam in qualemcunque gratiam
recepisset, & superductam Mariam ad tempus a se se-
parasset: convocatum est concilium Sueffionis ob Octa-
viano & Ioanne de sancto Paulo presbytero Cardinali apo-
stolica sedis legatis, cui interfuit Rex cum archiepiscopis, epi-
scopis, & totius regni principibus: tractatumque fuit per xv.
dies de matrimonio Ingeburgensis Regina confirmando vel se-
parando. Post varias autem & multas disputationes iurispe-
ritorum Rex longa mora tadio affectus, relictis ibi Cardina-
libus & episcopis, cum Ingeburge uxore summo mande ipsis
insalutatis recessit: mandans illis per nuncios suos, quod
uxorem suam secum ducebat sicut suam, nec separari tunc
ab ea volebat. Quo audito solutum est Concilium, stupefa-
ctis Cardinalibus & episcopis qui ad divortium faciendum
convenerant. Et tunc Iohannes de S. Paulo cum nimia eru-
bescentia penitus recessit. Octavianus autem in Francia re-

*mansit. & sic Philippus Rex hac vice manus Romanorum
evansit. Hæc Rigordus in gestis xix. anni Philippi.*

Ad epist. CXLVI.

Sed quia translationes episcoporum necessitate urgente),
Suprà sine epist. 144. rogat Paschalem Papam, ut Galonem episcopum de Belvacensi episcopatu transferri iubeat in Parisiensem. Canonum autem iure translationes episcoporum improbantur, nisi ex necessitate & manifesta communi vilitate, ut sedes non mens mutetur; qua de re agitur in can. mutationes. ca. temporis qualitas. cau. 7. q. 1. & in decretalibus Gregorij lib. 1. tit. 7. de translatione episc. Innocentius tertius graviter reprehendit Cardinalem apostolicæ sedis legatum, quia motu proprio præsumperat transferre Troianum episcopum de Troiana ecclesia ad Panormitanam, ut est in cap. 3. nisi, de officio legati. Zonaras tomo tertio refert Agapetum Romanum Pontificem improbasse translationem episcopi factam sine causa a Iustiniano. Sic Eugenius tertius noluit confirmare translationem episcopi Guicmari Sicensis, qui electus fuerat a Friderico ut præset ecclesiæ Magdeburgensi, uti retulit Otto Frising. lib. 2. cap. 8. ubi dicitur eas translationes debere præveniri multo ampliore concordia cleri & populi quàm alias electiones: & reprehenduntur nonnulli episcopi Germaniæ qui attendebant quod terreno Principi placuerat. Sed mortuo Eugenio Imperator ab Anastasio successore obtinuit facti sui ratificationem cum pallio, non sine quorundam scandalo, qui ne vnquam id fieret, immobiliter fixum Romanos tenere à proprio ipsorum ore audierant. unde non solum in secularibus sed & in ecclesiasticis negotiis disponendis auctoritas principis plurimum crevit, ut scribit idem Otto dicti lib. 2. cap. 10. Paschalis quoque secundus Iordanem Mediolanensibus concessit, & Grosolanum unde fuerat translatus, restituit, quia translatio videbatur in animarum & corporum damna conversa. author Abbas Urspergensis in chron. ad ann. Dom. M. CXVI. exempla tamen episcoporum iam olim transf-

latorum habentur apud Socratem hist. eccles. lib. 7. cap. 36. Theodorum Balsamonem in interpretatione cap. 15. synodi Nicenæ, & Burchardum decretorum lib. 1. cap. ult. ipsumque Ivonem in præfatione sui decreti, sive epist. 188. infra. Huc referenda verba Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. *Henrico suo Karissimo domino, gratia Dei Regi Anglorum & Duci Normannorum, Anselmus archiepiscopus fidele servitium cum orationibus. Mandavit mihi dignatio vestra per electum episcopum Wintoniensem, ut sibi scriberem, utrum dominus Herveyus episcopus Bancornensis posset constitui episcopus in ecclesia Luxoviensi. Hoc utique facile fieri non intelligo. Sicut enim nullus episcopus sacrari debet alicui ecclesia sine assensu & consilio archiepiscopi & aliorum episcoporum totius provincie: ita qui sacratus est episcopus, non potest constitui in alia provincia episcopus canonicè sine consilio & assensu archiepiscopi & episcoporum eiusdem provincie cum auctoritate apostolica: nec sine absolutione archiepiscopi & episcoporum provincie in qua sacratus est. Qua absolutio fieri nequit sine magna & communi consideratione, & consilio eorum, sine quibus consecrari sicut dixi, non possit. Omnipotens Deus dirigat vos in hac & in aliis actionibus vestris. Amen.* Integram exscripsi è priscis membranis, quia nondum typis evulgata fuerat.

Ad epist. CXLVI.

In ecclesia Luxoviensi) ea scriptura sibi constat in priscis membranis Ivonis, ut etiam epist. 153. 154. 157. ne quis fortasse putet fuisse culpam typographi, quòd iam in prima editione ubique legatur, *Luxoviensi*, pro quo hodie passim scribitur, *Lexoviensi*, ad differentiam monasterij *Luxovij*: quod quidem nonnulli putant olim appellatum fuisse *Lussedium*, ex duobus locis vetusti auctoris lib. 1. de vita S. Eligij Noviom. episcopi, cap. 21. apud Surium, qui (ut hoc obiter) tribuit illam Audeno Rothomageni præfati, cognomine Dadoni: cum tamen ex cap. 8. & 12. colligi possit diversum auctorem extitisse. In aliis scriptoribus etiam illa vetus scriptura manet, ut apud Anselmum Cantuar. in epi-

Vu iij

stola ad Henricum. *utrum posset constitui episcopus in ecclesia Luxoviensi* Petrus venerabilis Luxoviensem quoque episcopum vocat.

Ad epist. CLI.

Odonem olim fratrem, nunc verò hostem) hæc con-
questio super Odone confirmato à Gaufrido Belva-
censi episcopo, locum dat coniecturæ ut ille sit quem
Anselmus Cantuariensis in epist. nondum evulgata ad
Gonheriū scribit canonicos dicti beati Quintini Belv.
voluisse remove a sua prælatione, non quidem te-
merè, sed ob multas rationes, & illi substituere hunc
Gonherium quamvis invitum; quem propterea adhor-
tatur ne contemplationi deditus velit refugere hono-
rem. Gonherij alibi meminit Ivo, ut pariter Gaufridi
Belvac. de quo conqueritur epist. 193. quia infringebat
privilegia dicti monasterij sancti Quintini.

Ad epist. CLIII.

Ranulfus Dunelmensis episcopus) quidam libri *Ra-*
nulphus. huiusce perditissimi latronis mores improbos
anglici historici vno consensu damnant, ut iustissima
causa Ivo qui illum noverat, scribat epist. 154. qui de
Rannulfo bona prædixerant, mutare debere laudem
in vituperium. Willielmus Malmesburiensis paullo-
post. initium lib. 4. de gestis Regum Anglorum, lo-
quens de Willielmo secundo. *Quum defecisset (ait)*
quod daret, inops & exhaustus ad rapinas convertit ani-
um. Accessit avida menti fomes cupiditatum Ranulfus
clericus, ex infimo genere hominum lingua & calliditate
profectus ad summum. Is si quando edictum regium pro-
cessisset, ut nominatum tributum Anglia penderet, duplum
adiciabat, expilator divitum, exterminator pauperum,
confiscator alienarum hereditatum. Inviectus causidicus,
& cum verbis tum rebus immodicus, iuxta in simplices

* aliter le ut in rebelles furens, & subinde cachinnantibus quibus-
gignit apud dam ac dicentibus, solam esse hominem, qui sciret sic a-
cūdem lib. gitare ingenium, nec aliorum curaret odium, dummodo

complacaret dominum . hoc autore sacri ecclesiarum ho- 3. de gestis
 nores moriuis pastoribus vanum locati. Audita nam- Pontif. Angl.
 que morte cuiuslibet episcopi vel abbatis, confestim cle- subinde ri-
 ricus regis admittebatur, qui omnia inventa scripto exci- dente rege
 peret, omnesque in posterum redditus fisco regio inferret. In ac dicente
 terea quarebatur quis idoneus in loco defuncti substituere- solum esse.
 tur, non promorum ed pro nummorum experimento : da-
 baturque tandem honor, ut ita dicam, nudus, magno ta-
 men emptus . hac ed indigniora videbantur, quia tem-
 pore patris, post decessum episcopi vel abbatis omnes redditus
 integrè custodiebantur, substituendo pastori resignandi: eli-
 gebanturque persona religionis merito laudabiles . at verò
 pauculis annis intercedentibus omnia immutata . nullus
 dives nisi nummularius, nullus clericus, nisi causidicus,
 nullus presbyter nisi (ut verbo pa um latino utar) firma-
 rius. Cuiuscumque conditionis homunculus, cuiuscum-
 que criminis reus statim ut de lucro regis appellasset, au-
 diebatur, ab ipsis latronis faucibus resolvebatur laqueus,
 si regale commodum promississet, &c Idem initio lib. 5.
 scribit occiso Willielmo, Henricum electum regem sta-
 tim per Angliam edictum misisse, iniustitias à fratre &
 Ranulpho institutas prohibuisse, & ne quid gaudio abes-
 set, Ranulphum nequitiarum facem tenebris ergastulari-
 bus inclusum fuisse. Idem lib. 3. de gestis Pontif. Angl.
 inter cætera sic scribit. Is est Ranulphus quondam regis
 Willielmi capellanus, ex quo ambiguum genere, lingua
 & calliditate proventus ad summum, & totius regni pro-
 curator effectus. Et mox. Quibus artibus fretus episcopa-
 tum Dunelmensem meruit. venit ergo Dunelmum, & pri-
 mum quidem timidus se agebat, Sanctum verens offende-
 re, qui fertur peccantium severus in primis correptor esse.
 Sed uno & altero delicto commisso nec vindicato, ed pro-
 cessit, ut reum si quando ad ecclesiam sancti confugeret,
 abstrahere non dubitaret, ausus si elus omnibus retrò annis
 inauditum. Rogerus Hovedenus Annal. parte priorè
 in Willielmo iuniore. Rex Anglorum Willielmus iunior
 de Normannia rediit Angliam, & in Pentecosten Londo-
 nia curiam suam tenuit; ac Rannulfo, quem negotiorum
 totius regni exactorem constituerat, Dunelmensem episco-
 patum dedit, quem Thomas Eboracensis archiepiscopus ibi

mox consecravit. Et paullopost addit. multis Norman-
 nis diabolus in horribili specie se frequenter in sylvis osten-
 dens, plura cum eis de rege & Ranulfo & quibusdam alijs
 locutus est. nec mirum. nam illorum tempore ferè omnis
 legum siluit iustitia, causisque iustitia subpositis, sola in
 principibus imperabat pecunia. Denique eadem tempestate
 nonnullis regia voluntati magis quàm iustitia obedienti-
 bus, Ranulfus contra ius ecclesiasticum, & sui gradus or-
 dinem (presbyter enim erat) ad censum primitus abbatias,
 dehinc episcopatus, quorum patres à vita discesserant, no-
 viter accepit à rege, & in singulis annis persolvit ei non
 modicam summam pecunia. Cuius potentia tam vehe-
 mens extitit, & parvo tempore aded crevit, ut placitato-
 rem ac totius regni exactorem rex illum constitueret. Qui
 tanta potestate adepta, ubique locorum per Angliam ditio-
 res ac locupletiores quosdam rerum terrarumque ablatione
 multavit: pauperiores autem gravi iniustoque tributo
 incessanter oppressit, multisque modis & ante episcopatum,
 & in episcopatu maiores & minores communiter afflixit.
 Et hoc usque ad regis eiusdem obitum. nam eo die quo
 occisus perit, Cantuariensem archiprasulatum, Wintonien-
 sem & Saresheriensem prasulatum in sua manu tenuit.
 Idem historicus paullopost in vita Henrici primi. An-
 no milleno centeno primo Dunelmensis episcopus Ranulfus
 Kal. febr. de custodia calliditate maxima evasit, mare
 transiit, Robertum comitem Normannorum adiit, eiique
 suavit ut Angliam hostiliter adiret, &c. Mattheus Paris
 in historia Henrici primi. Tenuit autem eo tempore Rex
 in custodia Ranulphum Dunelmensem episcopum, homi-
 nem perversum, & ad omne scelus paratum, quem frater
 eius Rex Willielmus episcopum fecerat Dunelmensem, &
 regni Anglorum subversorem. Qui cum Regi iam dicto ni-
 mium esset familiaris, constituerat eum Rex procuratorem
 suum in regno, ut euelleret & destrueret, raperet & disper-
 deret, & omnia omnium bona ad fisci commodum compor-
 taret. Sed mortuo rege iniquo, & Henrico coronato, de
 communi consilio gentis Anglorum, posuit eum Rex in vin-
 culis, à quibus cum custodibus suis pecunia corruptis eva-
 sisset, transfreta vit clam in Normanniam, & sua exhorta-
 tione Ducem Robertum commovit in Regem fratrem suum.

Idē historicus dicit obiisse anno Domini M. C. XXXIII. Cæterum in manuscriptis epistolis Anselmi Cantuariensis archiepiscopi mentio fit Ranulfi episcopi à Rege Angliæ in episcopatum restituti, & postea variis facinoribus accusati apud Papam Paschalem secundum. quod putant referendum esse ad hunc Ranulfum. Verba hæc sunt ex interrogatis Anselmi. *Anselmus. Ranulfus de quo vestrum olim perij consilium, à rege restitutus est in episcopatum. Si ergo vobis placuerit, inquirete vitam eius ab episcopis nostris qui nunc ad vos venerunt, ac de eo archiepiscopo eius & mihi primati eius consulite. Paschalis. Ranulfi episcopi causam, quandoquidem iuxta præceptum nostrum in cathedram propriam restitutus est, indiscussam præterire non patimur. Eius enim facinora gravissima ad sedem apostolicam multorum sunt relatione perlata. Volumus igitur ut apud præsentiam vestram in episcoporum conventu, qua de eo ad nos scripta sunt, pleniter pertractentur. Discussionē habita, nisi se septima sui ordinis manu expurgare potuerit, mox cum litterarum nostrarum testimonio transmittatur ad nos. Si autem de conscientia sua trepidans ad examen nostrum pervenire noluerit, per experientiam vestram ab ecclesia quam occupat, expellatur; & in ea iuxta canonicas sanctiones episcopus subrogetur.*

Ad epist. CLIII.

Ut prædictum Regem sanis consiliis informes, & leges ecclesiasticas) huius Comitis Mellentini, qui multum valebat gratia apud Regem Anglorum, Henricum primum, mentio fit à Wilhelmo Malmesburienſi lib. 5. de gestis Reg. Angl. cuius verba hæc sunt. Rex Angliæ, Romanos prudentiam Normanorum mirari & prædicare coegit. Et ut nihil cumulata pompa deesset, adolescentulos clarissimi generis, filios Comitis de Mellento, ut contra Cardinales de dialectica disputarent, subornavit; quorum tortilibus sophis matibus cum pro vivacitate rationum obſisti nequirent; non puduit Cardinales confiteri, maiori occiduas plagas florere litterarum peritia, quàm ipsi audissent, vel putassent in patria. Itaque hac colloquutio hunc finem meruit, ut pronunciaret apostolicus, nihil Anglorum Re-

gis causa iustus, prudentia eminentius, facundia uberius. horum puerorum pater erat Comes de Mellenro Robertus (ut dixi) filius Rogerij de bellomonte, qui Pratellum coenobium Normannia construxit, homo antiqua simplicitatis & fidei, qui crebro à Villielmo primo invitatus, ut Angliam veniret largis ad voluntatem possessionibus munerandus, supersedit, pronuncians patrum suorum hereditatem se velle fovere, non transmarinas & indebitas possessiones vel appetere, vel invadere. hic duos filios habuit, Robertum istum, & Henricum. Henricus Comes Warwicensis dulcis, & quieti animi vir, congruo suis moribus studio vitam egit & clausit. alter astutior & pro moribus ad versutiam cordis, prater paternitatem hereditatem in Normannia, & ingentia pradia in Anglia, castellum quod matris sua frater Hugo filius Gualterauni tenuerat, Mellentum nomine, à rege Francia nundinatus est pecunia. Quicum superiorum regum tempore spe sensim pullulante in gloriam procederet, huius aetate summo propectu effloruit, habebatque eius consilium, quasi quis divinum consulisset sacrarium. Iamque non immerito affectus aestimabatur, quod esset avi maturus ad consulendum, suavis concordia, dissuasor discordia, & prorsus ad quod intenderet, pro viribus eloquentia citissimus persuasor. Et paullo post addit. in placitis propugnator iustitia, in guerris provisor victoria; dominum Regem ad severitatem legum custodiendam exacuens, ipse non eas sequens, sed proponens, expers in Regis perfidia, in ceteros eius persecutor. & longè post eodem lib. refert, Comitem de Mellenro in causa fuisse, ut Henricus primus Anglorum Rex diu altercatus fuerit cum Paschali Papa super usu investiturarum, quia allegabat multum regia maiestati diminui, si omittens morem antecessorum non investiret electum per baculum & anulum. extat in vetusto codice bibliothecæ S. Victoris Paris. Anselmi Cantuariensis episcopi epistola ad Ernulfum in eandem rem. dominus Papa (de Paschali secundo loquitur) nuper mandavit Comiti de Mellenro salutem & benedictionem suam, hac videlicet conditione, si libertati ecclesiæ voluerit favere, cui hætenus visus est resistere: sin autem, ab introitu ecclesiæ tantum illum arcebas, sicut fecerat prius de illo, & de aliis complicitibus eius conso-

liariis Regis; in litteris illis quarum exemplar misi vobis. sed quoniam idem Comes promisit mihi se conaturum ut Rex Papa praeceptis obediat, permisi ei introitum ecclesiae ad quo detinebatur. Idem Villielmus Malmesb. lib. 2. de gest. Pont. Angl. de eodem Henrico Rege loquens. Ille qui sua prudentia consilio Mellentini Comitum Roberti iam in omnibus defacatus maturauerat, consilia salutaria dignanter accepit. Ivo meminit Roberti Mellentini Comitum epist. 45. & Mellerensis epist. 285.

Ad aliam ecclesiam transeat, & velut quadam mœchatione; sic rectissime in melioribus codicibus, pro quo in aliis, quadam machinatione, minus aptè. mœchationis enim nomine voluit intelligi bigamiam in hoc episcopo Ranulfo, qui duarum ecclesiarum episcopus fieri malis artibus nitebatur. A canonum veterum conditoribus ecclesia vel parochia appellatur vxor episcopi vel presbyteri, ut a Callixto Papa in ca. sicut. cau. 7. q. 1. & sponsa presbyteri in Remensi concilio relato ca. sicut vnaquæque. cau. 21. q. 3. vbi scribitur ecclesiam non posse dividi inter duos, quia est vxor & sponsa Christi, non scortum. Ivo etiam epist. 131. dicit adulterari sponsam & cubile sponsæ ascendi, de presbytero loquens qui suam repudiarat ecclesiam, & illam recuperare volebat vivente altero qui legitime illi incardinatus erat, vel (ut habent quidam codices) incardinatus erat. Idem Callixtus concubitu ecclesiae frui dicit, dicto ca. sicut. cau. 7. q. 1. Ivo de eodem Ranulfo agens epist. 153. *eliminetur (inquit) de luxoviensi ecclesia, ut digamia non admittatur.* Sed & affirmat neminem fieri episcopum duarum ecclesiarum epist. 66. Sicut plures ecclesiae vni episcopo committi non posse scribunt Sozomenus hist. eccles. lib. 4. cap. 15. Rufinus hist. lib. 1. cap. 6. & Epiphanius hæresi 68. Apud Luithprandum Ticin. lib. 4. cap. 3. extat insignis locus de Manasse episcopo Arelateni, qui abusus auctoritate & exemplo Petri apostoli & Marci evangelistæ, ab Hugone tunc temporis rege Italiae suscepit episcopatum ecclesiae Tridentinae, Veronensis & Mantuanæ. Ex iusta autem causa vnus idemque episcopus potest habere duos episcopatus, ut ex Gregorio relaturn in ca. relatio. &

ca. illud. cau. 21. q. 1.

Bona severunt) placet magis illa lectio aliquot manuscriptorum, quam altera, *bona senserunt*: et si defendi potest. Bona enim scribere dixit eo modo quo alij sermonem disseminare.

Vt leges frangant, sed distortores legum) prima editio obtruserat, *sed doctores legum*, quam lectionem cum mendosam videret esse Baronius, pro, distortores, substituit, *fractores*, ut videre est, tomo XII. Annal. ubi profert hunc locum. Restitui, *distortores*, secutus fidem & consensum priscaarum membranarum. quod fincerum esse liquet.

Ad epist. CLVII.

Accepto pastoralis baculo) de episcopali agi tota epistolæ series ostendit. Baculus autem inter symbola pontificiæ dignitatis recessitetur. S. Bernardus Clar. in sermone de baptismo. *Sicut in exterioribus diversa sunt signa, varia sunt investitura secundum ea de quibus investimur. Verbi gratia, investitur canonicus per librum, abbas per baculum, episcopus per baculum & anulum simul. Sicut, inquam, in huiusmodi rebus est, sic & divisiones gratiarum diversis sunt tradita sacramenta. Qui in libro sententiarum cap. v. dicit episcopum habere virgam in manu ut mites lenius corripiat, baculum ut duros & improbos acrius arguat, cumque necesse fuerit, anathematis sententia feriat. Priscus & innominatus autor vitæ S. Romani episcopi Rotomagensis. fit itaque inter palatinos proceres de viro sancto communis assensio, qui omnes unanimiter regi consulunt, ne rex Christi suo fraudetur desiderio, sed divina protinus ad effectum ducatur electio. quo Rex gratulatus consilio, convocatis tam episcopis quam abbatibus baculum illi contulit pastorem. Inthronizatur ergo pontificali apice &c. Qui locus palam arguit antiquissimi iuris usum quo Galliarum reges investiebant antistites sui regni. Nam ille Romanus claruit sub Ludovico & Clotilde circa annum DCXXIII. Extat memorabilis historia apud Glabrum Rodolphum lib. v. cap. 1. de Roberto Rege Francorum, cui abbas cu-*

iisdem monasterij equum optimum dederat, ut sibi il-
 lius amicitiam conciliaret. Dumque præfatus abbas ac-
 ceritus fuisset, ait ei. *depone baculum regiminis pasto-
 ralis, quem credis largitione mortalis hominis debere gesta-
 ri. Quem cum à se proiecisset, suscipiens illum Rex, im-
 posuit dextera imaginis Salvatoris, vade inquit abbat,*
*& suscipe illum de manu omnipotentis Regis, nec sis ultra
 pro eo debitor alicuius mortalis, sed liberè utere eo, ut decet
 culmen tanti nominis. at ipse gaudenter illum suscipiens,
 plurimis de tali facto alacritatem contulit, ac dehinc cum
 omni libertate vixit.* Vetus fragmentum historię à
 Roberto ad mortē Philippi, de Hildebrando & Hen-
 rico Imp. Exigebat quoque idem papa ab eo dimitti do-
 minationem omnium sui imperij ecclesiarum, ne cui bacu-
 lum pastorem donaret iuxta quod in antiquorum statu-
 tis continetur patrum. Quod ille facere renuit. hac fuit ius-
 tior causa excommunicationis. Vualtramus episcopus in
 tractatu de investituris. Purè & integrè servanda est an-
 tiqua constitutio, ne pusilli Christi scandalizentur. nihil
 enim refert siue verbo, siue præcepto, siue baculo, siue alia
 re quam in manu tenuerit, investiat aut inthronizet Rex
 & imperator episcopum: quo die consecrationis veniens an-
 nulum & baculum ponit super altare, & in curam pasto-
 ralem singula accipit à stola & auctoritate S. Petri. Sed
 congruum magis est, quod per baculum, qui est temporalis
 & spiritalis, præcedens investitura per regem, in fundis
 & rebus ecclesia contra tyrannos & raptores quæta & pa-
 cifica reddit omnia. Extat miranda historia apud Mat-
 theum Paridem in vita Willicmi secundi, de Vlstano
 episcopo Wigornensi, qui ab adversariis impetrus,
 baculum seu virgam episcopalem noluit reddere, nisi
 tumultu regis Eodvardi, à quo vivente acceperat: quæ-
 quidem ibi affixa, nullius postea manu avelli potuit
 nisi ipsius Vlstani, tali miraculo Deo comprobante,
 iustissimè baculum episcopalem antea illi concessum
 à rege fuisse. Innocentius papa tertius concedit pa-
 triarchæ Constantinopolitano uti baculo ad similitu-
 dinem aliorum pontificum in cap. cum venisset, de sac.
 vñct. quo quidem loco addit papam Romanum non uti
 baculo, tum propter historiam, tum propter mysticam

rationem. Ea autē ratio petenda est ex Othone Frisig.
 chron. lib. 3. cap. 15. Durando in rationali, & Iordano
 lib. de imperio & electione. Quamvis, ut obiter id
 noceat, dubitari possit an utiquequaque verum sit
 quod ait ille Innocentius Pontificem Romanum non
 uti baculo, Etenim Luithprandus Ticinensis in fine lib.
 6. de reb. per Europam gestis, refert quen iam Bene-
 dictum papam, exauctoratum fuisse, sibi que abstulisse
 pallium & ferulam pontificalem, & eam Leoni reddi-
 disse; quam idem Leo fregit. Quod etiā confirmat Rhe-
 gino chron. lib. 2. his omnino verbis. *Leo apostolicus co-
 adunata multorum episcoporum synodo, eundem Benedi-
 ctum Romana sedis invasorem, iudicio omnium ab invaso
 gradu deposuit: & pontificale pallium quod sibi imposue-
 rat, abscidit, ferulamque pastorem manu eius arreptam,
 coram omnibus in frustra confregit, & ad preces Impera-
 toris, diaconatus ei tantum gradu uti concessit. Quibus
 locis ferulam idem significare quod baculum seu vir-
 gam, indubium est. Alibi pedum appellari videas, ut à
 prisco & anonymo auctore vitæ S. Ottonis episcopi
 Babebergenfis & apostoli Pomeranorum, cap. 3 per id
 tempus (ait) Imperatores ecclesiarum investituras confere-
 bant, & quoties episcopus aliquis decessisset à vita, ecclesia
 cui præsuerat, pedum & annulum ad Imperatorem trans-
 mittebat, ab eius aula petens sibi dari episcopum. Itaque
 multi nobiles & præstantes viri, cognati & filij Principum,
 Imperatoris aulam sequebantur, capellanorum ei ministe-
 rium exhibentes, spe alicuius episcopatus obtinendi. Et
 paullo post, loquens de Octone Imperatore: annulum
 episcopi, eius digito apposuit, pedem tradidit, & ita inve-
 stitum legatis attribuit. His coniungenda sunt quæ de
 virga pastorali notata ad epist. 8.*

A Comite Normanorum) hunc locum interpretan-
 tur de Roberto qui devictus & in vincula coniectus
 fuit à fratre Henrico Anglorum rege, totaque Nor-
 mannia simul subiugata, de quo Elinerus in vita An-
 selmi Cantuar. & Wilhelmus Malmesbur. lib. 2 de
 gest. pontific. Anglor. ubi scribit illum fratris regnum
 sollicitavisse, & mentitum minùs habilem ad guber-
 nandam rempublicam pro lenitate ingenij.

Ad epist.

Ad epist. CLVIII.

Quod est inter Constantiam filiam predicti Regis & Comitem Treassinum) Soluta hoc matrimonio, Hugo Tricassinus Comes aliam sibi uxorem sumpserat, quemadmodum colligi potest ex verbis Ivonis epist. 245 & hac de re ita scribit Andreas vetus auctor & ineditus in historia Francorum lib. 3. Philippus defuncto tutore suo Balduino Comite suo, consilio Roberti Frisonis filiam Florentis Ducis Frisonum Bertam in uxorem, ex qua Ludovicum & filiam Constantiam genuit: quæ cum adulta esset, usque ad nobiles annos nupsit Hugoni Treassinio Comiti, à quo postea disuncta propter consanguinitatem nupsit Boadmundo principi Barriensi viro magnanimo & strenuo, &c. Eiusdem meminit Sugerius in vita Ludovici grossi, cuius verba quia depravata sunt in vulgata editione obiter hîc ex v. c. castigabuntur. Boadmundi ad partes istas adventus causa fuit, ut nobilissimam domini Ludovici designati sororem Constantiam moribus facietam, persona elegantem, facie pulcherrimam matrimonio sibi copulari quibuscunque modis queritaret. Tanta etenim & regni Francorum & domini Ludovici praconabatur strenuitas, ut ipsi etiam Sarraceni huius terrore copula terrerentur. Vacabat domina, Comitem Trecentem Hugonem prociis aspernata, nec decentem sponsum iterata copula appetebat. Callebat princeps Antiochenus, & tum donis quàm promissis copiosus, dominam illam celeberrimè sibi copulari Carnoti, prasente rege & domino Ludovico, multis adstantibus archiepiscopis, episcopis & regni proceribus deuote promeruit.

Eorum instinctu moneo) ita melius ex v. c. quàm ut antea. Dum ergo hac voluntas ita fervens est eorum, moneo.

Ad epist. CLIX.

In concilio Turonensi) Bertoldus in chro. adnotat ab Urbano secundo hanc synodum celebratam anno M. xcvi.

Subreptum domino Papa Urbano) scitè S. Bernardus

xx

Clar. in epist. 247. ad Eugenium Papam. *Interest quia, & in quo fallatur. Quando vestra potestas & dignitas maior, tanto ea qua vobis forte subreptio fit, non modò periculiosior, sed & turpior est, praesertim in ecclesiasticis causis.* Idem epist. 178. ad Innocentium papam. *hoc solet habere praeipuum apostolica sedes, ut non pigeat revocare quod à se forte deprehenderit fraude elicitum, non veritate promeritum. res plena aequitate & laude digna, ut de mendatio nemo lucretur, praesertim apud sanctam & summam sedem.*

^a Est in diocesi Andegavensi.

Vrbano ut monasterium sancti Mauri) Petrus Diaconus in chronico Casin. lib. 4. cap. 18. hac de re agens. Idem praeterea pontifex pro negotiis ecclesiasticis Gallias, ut supradiximus, ingressus in Turonensi Concilio ubi ipse praesidebat, monasterium sancti Mauri in Glannasfolio à Fossatensium monachorum abstractum tyrannide, pristina dignitati libertatique restituit, sub magistro tantum Casinensis cœnobij perpetuo mansurum. Hæc ille monachus Casinensis. vetus autem scriptor miraculorum beati Mauri levitæ & abbatis, cap. 3. commemorat edictum Ludouici Imper. quo statutum fuerat, ut rectores Fossatensis cœnobij semper curam agerent monasterij Glannasfolij. Verba hæc sunt. *Rerigo denique venerabilis Comes, ne per succedentia tempora locus ipse habitatorum fortasse negligentia à rectitudine regularis tramitis exorbitaret: praeceptum Imperialis edicti à serenissimo Imperatore Ludovico ex sacro promeruit scripto, quatinus rectores Fossatensis monasterij semper providentiam de eodem loco habentes, instantiam sollicitudinis sua tam loco quam congregationi vigilanti cura in omnibus adhiberent, tales videlicet sua congregationis eis magistros & prepositos ordinando fratres, quorum nutu & regimine cuncta illis perficienda & interius & exterius studiose disponerentur Quod qualiter tempore Ingelberti ablatum, ignique crematum fuerit, melius reticendum quam proferendum putamus.*

Ad epist. C L X.

Gemeticensis monasterij) variant alij codices, in quibus est, *Gemetensis*. quod minùs aptè scribi vide-

tur, Vetustus auctor in vita S. Philiberti abbatis, Gemmeticum appellat, situm in pago Rothomagensi, & constructum ait sub Francorum Rege Clodoveo: sicque nuncupatum, quia instar gemmarum, multivario decore florum & arborum sit cōspicuum: vt etiam Thomas Walsingham in ypodigmate Neultrix, quia velut gemmæ in annulo, sic rutilat situ loci & fructuum vberitate. Wilhelmus Gemeticensis cœnobira de du-cibus Normannis lib.1. cap.6. aliam nōminis rationem profert, quia pro suis offensis illuc gemūt qui in flammis vltimis gemituri non erunt. Celeberrimum fuisse monasterium indicat quod scribit idem Thomas, nongentorum monachorum numero excreuisse. Et Wilhelmus plurimos episcopos, & nobiles laicos spretis sæcularibus pompis colla iugo ibi subegisse. Sed addit paganorum incurſu postea per triginta annos, subuersis domibus cubile ferarum fuisse.

Ad epist. CLXIII.

Illam administraret obedientiam) Anselmus Cantuar. in epist. ad Ernulphum. propter tenendam aliquam potestatem quam dicimus obedientiam.

Ad epist. CLXIIII.

In manu Romana ecclesia legati nullo cogente) Intel- ligit Brunonem Signinum episcopum de quo ad epist. 166. huius autem rei mentio fit à Goffrido vindoci- nensi abbate, teste oculato, cuius hæc est epistola ad Ivonem Carnot. episcopum, & S. Mariæ capitulum. Hanc esse virtutem cognovimus vira iustitia, amicitia non debere invare mendacio, nec inimico in veritate de- esse. de depositione domni Goffridi abbatis, & de promo- tione domni Mauricij qui contra nos dum iniustas exer- cuit inimicitias, & parum fructuosas sibi egit querelas, si- cut vidimus & audivimus, veritatis testimonium perhi- bemus. vidimus itaque domnum Goffridum in presentia domni Brunonis Romana ecclesia tunc legati abbatiam suam relinquere, & domnum Mauricium in abbatem

Xx ij

propria voce eligere, eumque electum & suis manibus deductum in locum, quem ante ipse tenuerat, collocare. hoc vidimus, coram Deo & hominibus testificamur palam ita factum fuisse. Sed si quid aliter actum est in occulto, confitemur nos prorsus ignorare. fieri enim potuit ut aliud lingua domnus Goffridus pronuntiaret, & aliud occultaret in pectore. Sed quicquid Blesis nobis presentibus super hac causa factum extitit, in quantum cognoscere potuimus, domino Mauricio ut credimus, non obesset, si nihil aliud impediret.

Talibus motionibus imponere) ita meliores vet. codd. antea monitionibus, qui error insidet plerisque membrauis. Sunt etiam quæ habent, nostris admonitionibus. Motiones accipit, ut epist. 197. mortifera commotio prodit. & epist. 236. de qua tantus est motus.

Ad epist. CLXV.

Samseni Wigornensis ecclesia episcopo.) Willielmus Malinesbur. lib. 4 de gestis Pontif. Anglor. cap. de episcopis Wigornensibus. Wlstanus successit Samson, canonicus Baiocensis, non parua litteratura vir, nec contemnenda facundia, antiquorum homo morum. Ipse liberaliter vesci, & aliis dapsiliter largiri. Innoxius ad monachos, nisi quod eis Westberiam abstulit, ubi Wlstanus monachos posuerat, & privilegio sanctitatis sua muniverat. Illud Sampson; diripuit nec multis post annis in eadem villa qua culpam commiserat, excessit. Mattheus Paris in historia Anglorum in Willielmo secundo, circa annum Chr. 1097. eodem anno (ait) Anselmus Cantuariensis archiepiscopus consecravit Sampsonem in episcopum Wigorniensensem Londoniis, in ecclesia sancti Pauli die dominica, decimo septimo Kalendas Iulij.

Ad epist. CLXVI.

Humbaldo eadem gratia Antissiodorensis) ad eundem scribit epist. 241. quo tamen loco quidam codex variat, & Gumbaldum appellat. verus chronologia monachi Altissiodorensis ad annum Dom. 1096. Antissiodorensensem ecclesiam post Robertum rexit Humbaldus, qui ean-

dem ecclesiam multis beneficiis, & ornamentis intus & exterius decoravit, multiplicavit adificiis, honoribus insigniavit. Ecclesiam sanè beati Petri, sanctique Eusebij canonico-rum regularium esse constituit. vita verò tam honesta fuit ac sobria ut ex quo episcopus factus est, sese à carnibus abstineret, leguminis ei comestio sufficeret, nec vinum nisi parum biberet. Qui tandem Ierosolymam profectus, inter redeundum navi periclitante submersus expiravit in fluctibus. Et ad annum III4. notat cœnobium Pontiniacense fundatum esse sub Vmbaldo venerabili episcopo tunc Antissiodoro prædidente.

Bruno Signinus episcopus apostolica legatione) hunc pariter papæ legatum in Galliis fuisse confirmat epistola mox sequente. Eiusdem meminit Sugerius lib. de vita Ludovici crassi Regis, vbi depravatum est nomen, cum *Brusoniganus* mendosè cūsum fuit. Sed fide veterum codicum restituendus est locus hoc modo. *Astitit etiam ibidem Romana sedis apostolica legatus dominus Bruno Signinus episcopus à domino Paschali Papa ad invitandam & confortandam sancti sepulchri viam dominum Boamundum comitatus, unde plenum & celebre Pictavis tenuit concilium, cui & nos interfuimus.* Abbas Vrspergenſis in Chro. ad annum Dom. M. C. xvi. Bruno autem Signinus episcopus altius exorsus est. Goffridus Vindocinensis abbas in epist. ad Ivonem Carnot. episc. relata supra ad epist. 164. eiusdem meminit.

Simplicitate vel duplicitate sua subterfugeret) antea cūsum fuerat, vel *calliditate sua*: quæ scriptura etiam extat in plerisque membranis, nec mutassem nisi priscus codex Nic. Fabri monuisset. habet enim scriptum, *duplicitate*; quo verbo pati significatu solet uti variis locis, ut dubium non sit, illud, *calliditate*, è quadam glosa in cæteros libros irrepsisse. Sunt tamen alij vetusti libri à quibus absunt utraque verba, *calliditate*, &, *duplicitate*, sed imperfecto sensu. Exempla autem quibus castigatio confirmari & illustrari debet, hæc sunt. nempe epist. 63 duplicium ineptias vocat; & epist. 133. duplicitem falsorum fratrum. ut epist. 164. perturbatorum duplicitem. Item epist. 199. opponit palliatam duplicitem veritati simplici. Item epist. 200. de-

siderat rugam duplicitatis ecclesiæ reduci ad simplicitatem. Denique epist. 245. duplicitatem & molliorem vitiorum dicit. Fulberrus Carnotensis episcopus epist. 7. ad Leotërium Senonensem archiepiscop. *Tendendum ad portum cælestis patriæ. Noli ergo tute ipsi tibi bisbalassum dubietatis ac duplicitatis in corde tuo miscere. Simplex est enim via domini: & qui ambulat simpliciter, ambulat confidenter.* Urbanus Papa sec. in ca. 46. excommunicatorum. cau. 23. q. 5. *pœnitentiam eis indico congruentem, qua divina simplicitatis oculos adversus se complacere valeant, si forte quid duplicitatis pro humana fragilitate in eodem flagitio incurrerint.* S. Bernardus serm. 82. in Cantica. *Sed perseverat nihilominus in omni animatum originali duplicitate generalis simplicitas, ut de collatione confusio augeatur.* Ioannes Salesberienensis Polycratici, seu de nugis Curial. lib. 6. cap. 24. *asserit enim in Romana ecclesia quandam duplicitatis esse radicem, & fomentum avaritiæ, qua caput est omnium malorum.* Vetus autor in libro de unitate ecclesiæ conservanda. *Christus exhibuit sibi gloriosam ecclesiam non habentem maculam, nec per duplicitatem rugam: quia & per iustitiam est munda, & per simplicem intentionem tersa.*

Ad epist. CLXVIII.

Militi in beneficium) eodem sensu id verbi accipit epist. 71. 143 168. & 208.

Quia alodium erat) vox feudalitatis, qua inter ceteros sæpè vititur Goffridus abbas Vind. ut in epist. ad Paschalem Papam. Antecessores monasterium fundaverunt, & beato Petro in patrimonium & alodium proprium cum rebus ad ipsum pertinentibus obtulerunt. Itaque se appellat alodiarium ecclesiæ Romanæ, in epist. ad Girardum. Domno Girardo laudabilis vita episcopo, sanctæ Romanæ sedis legato, frater Goffridus eiusdem sedis alodiarus & servus. Item in epist. ad Cononem. Cononi vita laudabilis episcopo sanctæ apostolicæ sedis legato, frater Goffridus eiusdem sedis alodiarus & servus dilectionem, & totius dilectionis servitium. Vindocinense monasterium, alodium beati Petri & patrimonium quid libertatis vel

immunitatis seu dignitatis nunc usque habuerit, & usque in finem seculi Deo patrocinate habebit.

Iudicatumque est, quia hac causa sine monomachia terminari non poterat) observa iudicio episcoporum visum fuisse, litem militum debere terminari singulari certamine. Attamē legibus ecclesiasticis iam tunc temporis illud potius prohiberi quā iuberi dicit epist. 280. Idē epist. 247. reprehendit ecclesiam Aurelianensem quæ suo iudicio constituerat diem peragendæ monomachiae inter duos milites altercātes. Hæc olim vocabatur Dei iudicium, ut in Bojariorum lege, tit. 2. de Ducibus: & Longobardorum tit. 2. de scandalo. Luithprandus Rex in suo edicto tit. de monomachia, dicebat se non posse vetare istam impiam legem propter consuetudinem suæ gentis. De qua nihil amplius dici licet, cum alij plures in hoc argumento laboraverint. Tantūm adiiciantur duo testimonia auctorum sæculi Ivoniani nondum in lucem editorum, ex quibus colligi potest, etiam inter clericos & monachos, eiusmodi singularem pugnam in usu fuisse. Goffridus Vindoc. abbas in epist. ad Petrum Sanctonensium episcopum. *Audivimus dilectissime pater, Rainaldum Chesnelum clericum vestrum cum domino Guillelmo monacho nostro duellum cœpisse, nullum tamen ex sua parte vel ex parte monachi testem habuisse. Quod quia sæculi leges nullaratione fieri permittunt, & sacri canones omnino ne fiat interdiciunt, humiliter vos rogamus ut quod in episcopatu vestro ab ecclesiasticis viris contra ecclesiasticas regulas praesumptum dinoscitur, vestra auctoritate irritum fiat & corrigatur, ne forte perversa consuetudine praevaleat hominum iniquitas canonica aequitati, & sic, quod absit, subdatur veritas falsitati. Si verò Rainaldus vester claves sanctæ ecclesiæ agitare, & Romanorum decreta pontificum, quæ inter ecclesiasticos viros monomachiam penitus inibent, adnullare conatur, contra eius inflatos conatus humilitatem Romana ecclesiæ qua inflata crepare, & superba premere novit, appellamus. Vetus historia canonici Laudunensis de quodam Anselmo Beesso religioso cui thesaurus ecclesiæ Laudunensis servandus tradebatur. Non exiguam partem (inquit) furtim discerpens, aurifici cuidam ven-*

dendi causa tradidit, prius ab eo accepta fidei sponsione quod nulli se huius rei fuisse auctorem propalaret. Sed cum idem artifex aurum illud sive lapides Sueffionis venderet: nutu Dei canonici Laudunenses supervenientes, auri sculpturas recognoverunt: & statim quarimonia facta prefatum aurificem à iudice comprehendi fecerunt. Ille comprehensus atque perterritus, ab Anselmo sibi ea tradita fuisse confessus est. Vnde Laudunum reductus, & contra Anselmum hac negantem duelli certamine congressus, protinus superatus & victus est, forsitan, ut multi putarunt, pro fidei violata reatu, quia promiserat eidem Anselmo, quod eum non detegeret. Pro hac ergo victoria Anselmus nimis elatus, quia sibi conscius erat & se furtum secisse, & tamen adversarium superasse, multamque laudem ab hominibus qui se innocentem esse clamabant, adquisisse: ad maiora securus perpetranda provocatur, plurimi que terris ac vineis ditatur.

Vide tractatum Agobardi antiqui Lugdunensis Archiepiscopi ad Ludovicum Imp. quo invehitur in monomachiam, dicitque inde contraxisse multos iudiciorum perversos eventus.

Ad epist. CLXXI.

Et basilei id est, fundamentum populi) sumpsit ex Isidoro Origin. lib. 9. cap. 3. Nicolaus Papa I Carolo Regi. Nisi enim vos qui in regali sublimitate positi estis, tamquam ingentis fabrica bases vestro sudore mundum quodammodo portassetis, nequaquam Græco sermone βασιλει vocabula sortiremini. Hanc etiam vulgarem opinionem sequitur Nic. Cusanus de conc. cath. lib. 3. cap. 4.

Non sunt à nobis graviter exasperandi: sed ubi sacerdotum admonitionibus non acquieverint) locus observatione dignissimus: quam in sententiam pulchrè Leodienses in epistola scripta circa annum Dom. M. CVII. adversus Paschalem secundum Papam. Igitur ex verbis istorum & sanctorum patrum, consulant sibi episcopi regibus & imperatoribus obnoxij ex eorum regalibus acceptis, ne proprio gladio, id est eorum beneficiis eos interficiant. Si quis denique respectu sancti spiritus veteris & novum testamentum, gesta que revolueris, patenter inveniet, quod aut imminere aut difficile possunt reges & imperatores excommu-

picari, secundum etymologiam nominum illorum, & iuxta determinationem excommunicationis & adhuc sub iudice lis est. Admoneri quidem possunt, increpari, argui a timoratis & discretis viris: quia quos Christus in terris Rex regum vice sua constituit, damnandos & salvandos suo iudicio reliquit. Hildebertus Cenom. episc. in epist. V. r. apud serenissimum Regem opus est exhortatione potius quam increpatione, consilio quam praecepto, doctrina quam virga. his ille conveniendus fuit, his reverenter instruendus, ne sagittas suas in sene compleveret sacerdos: ne sanctiones canonicas evacuaret, ne persequeretur cineres ecclesia iam sepulta: cineres in quibus ego panem doloris manduco, in quibus bibo calicem luctus. De quibus eripi & evadere, de morte ad vitam transire est. Inter has tamen angustias, nunquam de me sic ira triumphat, ut alicui super Christo Domini clamorem deponere vellem: seu pacem ipsius in manu forti & brachio ecclesia adipisci. suspecta est pax ad quam non amore, sed vi sublimes veniunt potestates. ea facile rescinditur, & fiunt aliquando novissima illius peiora prioribus. alia est via qua compendiosius ad eam Christo ducente pertingam: iactabo cogitatum meum in domino, & ipse dabit petitiones cordis mei. Ipse est in cuius manu corda Regum carea sunt. Quocunque sibi placet, eò solus inclinat, alterat in quam vult formam. Si invenero gratiam in oculis eius, gratiam Regis vel facile consequar, vel utiliter amittam.

Ad epist. CLXXII.

Dicebat se prius esse revestendum) probabile est Vindocinensis abbatis appellatione subintelligi Goffridum, qui tales querelas, licet in diversa facti specie, solet ingravare in manuscripto exemplari. Nam epist. ad hunc ipsum Ivonem, conquestus de clericis Carnotensibus, addit. Cum de re nostra à nobis diu & iuste possessa & iniuste ablata, secundum sacros canones investiti fuerimus, si postea de nobis conqueruntur, quod iustus iudex, quod divina lex faciendum iudicaverit, non recusamus. Idem in epist. ad Rannulfum Sanctonensem episcopum, ait se terminum iudicio prae fixum nolle suscipere, nisi prius ex integro investitus fuerit. Quae am-

plioribus verbis repetit in epist. ad G. episcopum. *Sed quia dicit non ad iudicium causa, sed ad iudicium investitura expoliatus posse vel debere vocari, claves sancta ecclesia agitare, & leges catholica & apostolica sedis violare conatur, quibus prohibitum est, ne quilibet expoliatus vocetur ad iudicium, sive in aliquo iudicetur, quoniam inane esset & vacuum eum ad iudicium vocari qui in nullo iudicari conceditur.* Et paullo post testatur papam Urbanum in Arvernensi concilio super hoc definitam & ab omnibus qui aderant episcopis & abbatibus laudatam dedisse sententiam: ut cuicumque sine vocatione & iudicio expoliaretur, etiam sine vocatione & iudicio investirentur. Et alia consequente epistola refutat eundem episcopum qui sua expositione magis præbebat occasionem expoliandi vestitos, quam investiendi expoliatos. S. Bernardus epist. 45. Ad Ludovicum Regem de Parisiensi episcopo loquens. *Idem episcopus per manum omnium religiosorum se ad iustitiam offert: si tamen prius (quod quidem eadem ipsa iustitia videtur exigere) res ei sua ablata restituantur.* Apud Ivonem decreti parte quarta, referuntur decreta Zepherini, Felicis, Eusebij in eandem sententiam. Quibus adiungendi canones collecti à Gratiano sub cau. 3. q. 1. & capitula in decretalibus Gregorij sub tit. de restit. spoliator. Quae parte memorabile est quod scribit vetustus auctor in lib. de confer. vnit. eccles. ubi agit de causa Henrici quarti Imperatoris, quem episcopi Saxoniae & defensores Hildebrandi papae, de regno Saxonico expulerant: deque celebrato postea conventu, ut ea concertatio libris non gladiis conficeretur. Refert enim postulatam fuisse ut imperatori saltem concederetur uti coire, quo concessum erat uti vel infimae in ecclesia personae. tum palam lectum fuisse capitulum ex decretis Romanorum Pontificum, quod nemo expoliatus possit accusari, & iudicari & excommunicari, antequam omnia sibi ablata ex integro restituantur. Addit omnes adversae partis episcopos ita fuisse confusos, ut non haberent quid ad hæc responderent, manente apud ecclesiam Dei victoria.

Ad epist. CLXXIII.

Postquam crucem acceperat) Vox, crucem, addita est fide veterum codicum, quæ antea deerat, truncata verborum sententia. Nempe in Hierosolimitana expeditione illius sæculi iniunctum fuerat, ut vivificæ crucis salutare signum vestibus imprimerent, & in humeris illius sibi portarent memoriam, cui ad nostram redemptionem properanti factus est principatus eius super humerum eius. De quo etiam illud Isaïæ. Levabit dominus signum in nationibus, &c. ut dicit Gulielmus Tyrius de bello sacro lib. 1. cap. 16. Petrus Diaconus chro. Casin. lib. 4. cap. 11. ait signum sanctæ crucis super scapulam dextram impressisse vestibus. Carni etiam id est fronti impresserunt. Bertoldus in chro. ad annum m. xcvi. de Urbano secundo loquens. Omnes quoque qui se ad hoc iter devo verunt, signo crucis seipso in vestibus notare fecit; quod etiam signum in ipsa carne notatum apparuit: unde & à quàm pluribus Dei ordinatione & inspiratione ipsum iter inceptum fuisse credebatur. Robertus monachus lib. 2. Cumque requireret quod signum gestarent peregrinationis, didicit quod aut in fronte, aut in scapulis dextris signum ferebant sanctæ crucis. Neubrigensis hist. Anglor. lib. 3. cap. 22. Characterem dominicum accipere dicit, & signum Domini, & signum Regis Regum. Idem crucifer exercitus dicitur Abbati Vrspergensis in chron.

Recredita redemptio) sic omnes codices, ut epist. 275. quod libenter reddet aut recedet Comitem Avernensem. Goffridus Vindoc. in epist. si caperentur, reddi aut recedi faciebat.

Dominum suum diffiduciasset) ita planè vetustâ exemplaria, pro quo antea typographus ediderat *diffiduasset*. Alij auctores *diffidare* dicunt. Sed etiam altera dictio recta est, qua iam vsus ipsemet Ivo epist. 22. ad Philippum regem, *me diffiduciasstis*. Mattheus Paris in prologo hist. Anglor. ipsum a regni solio depulsi *diffiduciatum*. Abbas Vrspergensis in constitutione Frederici I. *sancimus etiam ut quicumque alij damnum facere aut*

ladere ipsum intendat, tribus ad minus antè diebus per certum nuncium suum diffiducient eum. Quòd si laesus diffiduciatum se fuisse negare voluerit. Alibi Ivo dicit fiduciàs præbere Regi, & absolvere à fiduciis & sacramento Regi factis epist. 71. Robertus monachus de bello Hierosolym. lib. 2. Hanc illi fiduciam iuravit, & Imperator adquisivit. Est autem qui scribit, diffiduciare, barbaram esse dictionem præ altera, diffidare. Sed si à fide deduci potuit, diffidare, eadem ratione licere debuit à fiducia dici diffiduciare.

Diffiduciasset, & pradam eius prior cœpisset) huc spectat querela Cusani lib. de concordia cath. cap. 31. hodie videmus (ait) aut confusionem maximam in ordine iudiciario, aut penitus nullam iustitiam: honor honore distinguitur à iure. Et occupare etiam maxima dominia nobiles licitè se posse dicunt, ubi possessorem nihil iuris habuisse neque habere concedunt. per vilissimum diffidationum modum honorem salvare putant, & vi post ipsam intimatam diffidationem, ex quacumque conficta aut nulla causa qualitercumque raptà palam aut occultè, licitè credunt possideri, etiamsi bona ecclesia aut clericorum forent, O presumpta audacia, contra omnes leges & iura, o iniquissimum iudicium distinguens honestum à iusto, affirmans iniustum honore possideri. Et cap. 34. consulit statui legem ne ulli liceat ex quacumque causa alterius bona occupare, aut damna inferre per diffidationes: sed omnia fieri iudicum auctoritate, qui etiam represaglias concedere possint contra contumacem.

Et ad forisfaciendum) ea constans scriptura in manuscriptis. Urbanus Papa sec. in diplomate privilegij concessi Petro abbati cœnobij Cavenfis: ut & de ipsis hominibus liberam curiam & forisfacturas omnes sine ullo baiulo vel ministro habeatis. Idem. Si aliquis forisfactum fecerit per quod ipsa ad munus reipublica de iure possent applicari. Mattheus Paris in Henrico primo. Si quis Baronum vel hominum meorum forisfecerit, non dabit vadum in miseria pecunia sua, sicut faciebat tempore patris vel fratris mei, sed secundum forisfactura modum. Anselmus Cantuar. in epist. ad Henricum Reg. audio quòd vestra excellentia vindictam exercet super presbyteros Anglia, &

forisfacturam exigit ab eis quia non servauerunt *praeceptum concilij*. aliis locis *forisfacere* scribitur, ut apud Dodechinum abbatem in appendice ad chron. Maria. Sc. *pradia iudicio proscriptorum à Rege, si iuste forisfactoribus abiudicata fuerint.* alibi etiam *forefacere* & *refactor* rem dici videas. Rigordus lib. 3. de gestis Philippi Aug. & *forefacta* qua proprie nostra sunt, ibi scribentur. Idem paullo post. ut audiant *forefacta basilicorum nostrorum.* Guilielmus Nangiacus lib. de gest. Philippi. & ab ipsis *Burgensibus* quicquid antea clericis *forefecerant*, fecit ipsis celeriter emendari.

Veridicis assertionibus) ita v. c. malè antea *assensio-*
nibus.

Falsificare) sic omnes v. c. pro falsas ostendere.

Dicentes novam esse institutionem de tuitione ecclesiastica impendenda rebus militum Hierosolymam proficiscentium.) Novam appellat, quia eo saeculo coeperat in usu esse auctore Papa Urbano secundo, cuius haec sunt verba in concione habita in concilio Claromontensi apud Willelmum Tyrium de bel. sac. lib. 1. cap. 15. Interim verò eos qui ardore fidei ad expugnandos eos laborem istum assumpserint sub ecclesia defensione, & beatorum Petri & Pauli protectione, tanquam vera obedientia filios recipimus, & ab universis inquietationibus tam in rebus alienis quam in propriis statuimus manere securos, Si verò quispiam molestare eos ausu temerario praesumpserit, per episcopum loci excommunicatione feriat, & tamdiu sententia ab omnibus observetur, donec & ablata reddantur, & de illatis damnis congruè satisfiat. Episcopi verò & presbyteri qui talibus forsitan non resisterint, officij suspensione mulcentur, donec misericordiam sedis apostolica obtineant. Est etiam hic canon eiusdem Urbani in eodem concilio. Placuit omnia bona eorum qui Hierosolymas pergunt, semper & ubique salva esse in pace & tregua, quosque redierint. Idem postea factum a Gregorio Papa apud Gul. Neubrigensem hist. Angl. lib. 3. cap. 20. Bona quoque ex quo crucem acceperint, cum suis famulis sub sancta Romana ecclesia, necnon archiepiscoporum & episcoporum atque aliorum pralatorum ecclesia protectione consistant, & nullam de his qua in susceptione crucis quietè possederunt, donec de ipsa

rum veditu vel obitu certissimè cognoscatur, sustineant quaestionem: sed bona eorum integra interim maneant & quietas. Idem verò Tyrius testatur dicti libri 1. cap. 16. plerosque Hierosolymam tunc temporis petiisse, ut suos creditores, quibus multorum debitorum pondere tenebantur obligati, declinantes eluderent.

Ad casamenta eorum) hæc vox etiam extat infra epist. 284. S. Bernardus epist. 39. ad principem Theobaldum. *Nostrum quoque ac vestrum pariter episcopum id est Lingonensem abundantiori ut decet honore suscipiatis, & de casamento quod tenetis, homagium quod debetis révérenter ei & humiliter offeratis.*) Pro beneficio seu feudo sumi indicat locus Fulberti episcopi in epistola de forma fidelitatis apud Ivonem decretorum parte 12. cap. 76. ubi postquam exposuit ea sex quorum semper meminisse debet qui domino suo fidelitatem iurat, addit. *ut fidelis hac noxamenta caveat iustum est. sed non ideo casamentum meretur.* Non enim sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est. Restat ergo ut in eisdem sex supradictis consilium & auxilium domino suo fideliter præstet, si beneficio dignus videri vult, & salvus esse de fidelitate quam iurat. Dominus quoque fidei suo in his omnibus vicem reddere debet, Vbi scripsi, *casamentum*, pro quo vulgata editio habet, *cassamentum*, & in ora, additum est, *causamentum*, sed utraque vox corrupta. De casatis quædam notantur ad epist. 28.

Ad epist. CLXXVI.

A Concilio Trecensi) Bar. An. to. 12. ad ann. Ch. 1107. pontificatus Paschalis secundi octavum, diversum tacit hoc Concilium ab illo cuius mentio fit ab Ivone epist. 258. quodoquidem antea fuerat celebratum per Richardum Cardinalem in Gallia legatum. Vult enim coacilium cuius mentio fit hac epist. 176. tertio à superiore anno celebratum per ipsum Paschalem. Suggestius in vita Ludovici Crassi, testatur Paschalem venisse Trecas, & celebrasse concilium univèrsale. Chronologia monachi Altisiod. anno 1107. *Paschalis papa concilium celebravit apud Trecas.* Abbas Vrspergensis in

chro. ad ann. Dom. M. C. VII. huius meminit, dicitque Paschalem circa ascensionem non modicum apud Treas habuisse concilium: ubi inter multa quæ pro tempore & necessitate corrigenda correxit, sententiâ promulgavit iuxta prædecessorum suorum decreta, de libera pastorum electione, & de coercenda laicorum præsumptione in ecclesiasticas dignitates. addit Imperatorem Henricum misisse legatos ad papam pro causa investiturarum.

Quam onus episcopi hoc tempore subiturum) scilicet propter gravissimam rerum publicarum perturbacionem. Quare ipsemer Ivo expertus quantum tunc temporis esset periculum prælatorum (vt ait epist. 13. & 33.) sæpe optavit exonerari sarcina pastoralis plena amaritudinis fastidiosæ, quemadmodum indicant verba epist. 17. & 25. hac causa Hilgotus episcopus Sueffionensis episcopatu renunciasse dicitur epist. 88. Eodem tempore Fulco Belvacensis episcopus Romam profectus fuit vt episcopalibus infulis exueretur, de quo ad epist. 30.

Ad epist. CLXXX.

Vos ita esse obligatum) ita omnes v. c. antea obligatos. Sed illius locutionis multa exempla in hoc scriptore, vt epist. 8. 30. 75. 86. 95. 134. 124. 209.

Ad epist. CLXXXVI.

Prout possumus temperamus) cudi debuit, ad tempus prout possumus temperamus, vt habent v. c. Th. & Loif. itemque editio Ivonis in decreto.

Communicant excommunicatis, siue illos qui communiant cum eis qui) hæ novem dictiones nunc primû insertæ sunt fide & consensu plurium membranarum, & confirmantur lectione Ivonis superiore loco. Bertoldus autem in chronico ad annum 1089. adnotat Papam Urbanum hanc sententiam à prædecessore suo Gregorio promulgatam confirmasse adversus Guibertum antipapam Henricum Imperatorem & ceteros illius partis. Idem ad annum 1094. adnotat magnam

fuisse difficultatem in devitatione excommunicatorum, si non (inquit) Papa Urbanus sententiam quodammo-
do temperasset, & multos more sui prædecessoris Grego-
rij de excommunicatione secluseret. Denique ad
annum M. C. iam multum pendè ubique sententia excom-
municationis coepit tepescere, ut etiam quidam religiosi qui
usque ad hoc tempus in illa causa erant ferventissimi, à ca-
tholicis discederent, & inter excommunicatos promoveri
non timerent. Itaque hac ratione morus Sigebertus Gē-
blacensis monachus de abusu mutuarum excommu-
nicationum qui illo sæculo invaluerat inter dictū Gre-
gorium, Urbanum, & Guibertum, & utrorumque fau-
tores, sic scripsit ad annum 1088. *hinc in ecclesia scan-
dala & in regno augeantur dissidia, dum alter ab altero dis-
sidet, dum regnum & sacerdotium dissentit, dum alter al-
terum excommunicat, alter alterius excommunicationem
aut ex causa aut ex persona praeiudicio contemnit: dumque
alter in alterum excommunicandi auctoritate magis ex suo
libitu, quam ex iustitia respectu abutitur, auctoritas illius
qui dedit potestatem ligandi ac solvendi, omnino despici-
tur. Quod igitur hac epistola Laurentius monachus
monasterij Caritatis requirit consilium Ivonis de ra-
tione vitandæ excommunicationis, probabile est re-
ferri debere ad causam Philippi Francorum Regis, qui
adhuc innodatus erat vinculo censuræ pontificis Ro-
mani, de qua superius dictum est. Nam multi Galli
utriusque ordinis à communione illius se suspenderāt,
eorumque qui illi communicabant. Quod facile colli-
gi potest ex verbis vetusti auctoris librorum de vnita-
te ecclesiæ conservanda adversus dictum Gregorium
septimum. Qui licet Regis nomen non exprimat, non
alius tamen intelligi potest quam Philippus. Notum
est enim his qui experti sunt, præcipue autem his qui divi-
sionem ecclesiæ doluerunt, qualiter multi non solum lai-
corum, sed episcoporum atque clericorum sive monacho-
rum, habentes quidem zelum Dei, sed non secundum
scientiam (sicut ait apostolus) suspenderunt se ac segre-
gaverunt à communione totius orbis ecclesiarum, quotquot
communicant nostri temporis Regi Francorum, & Impera-
tori Romanorum, ipsique exigentes à nobis, non nos ab ipsis,
verentur*

verentur nobis communicare, vel in colloquio, vel in pacis osculo, vel in orationis studio. Ut verò existimentur inquisita ab illo monacho pertinere ad excommunicationem Regis, suadent etiam verba Ivonis, qui dicit tales disputationes non esse scripto commendandas, ne si divulgare in multorum manus incidunt, plus obliant indiscretis quam prosint discretis.

Ad epist. CX C.

Domnum Radulfum) sic in omnibus Ivonis manuscriptis. Apud Sugerium lib. de vita Ludovici crassi, & continuatorem Aimoini hist. lib. 5. cap. 50. *Rodulphus* scribitur, & additur cum Ludovico Rege gravissimas incurrisse inimicitias, quòd absque huius assensu electus & inthronifatus fuerat sedi Remensi. Robertus de monte in chro. ad annum Dom. 1114. *In Remensi metropoli post Manassem illustrem virum, exturbato Gervasio Radulphus successit, qui viridis cognomen habuit.* Liliarius in vita S. Arnulphi Sueffionensis, cap. 36. meminit huiusce Rudolphi viridis Remorum archiepiscopi, ut etiam Nicolaus monachus in vita Godefridi Sueffionensis episcopi, lib. 3. cap. 24. Petrus quoque venerabilis ait cum fuisse thesaurarium ecclesiæ Remensis antequam episcopus fieret.

Per manum & sacramentum eam fidelitatem Regi faceret) utrumque pariter coniunxit epist. 182. *ipsi igitur quamvis mei homines essent & per manum & per sacramentum.* Adalgerus presbiter in cap. xi. synodi ecclesiæ Gallicanæ habitæ Durocortori Remorum sub Hugone & Roberto Francorū Regibus. *Ut hoc factum sub specie honesti tegetetur, manus & sacramenta simul Carolo prabui.* In diplomate Ludovici crassi anni 1137. concessio Gaufrido Burdegalensi archiepiscopo & suffraganeis. *in episcoporum & abbatum suorum electionibus canonicam omnino concedimus libertatem, absque hominij, iuramenti seu fidei per manum date obligatione.* Nimirum manus erat symbolum ac testimonium maioris arctiorisque fidei. qua causa metropolitanus Turonensis archiepiscopus cum exigeret à maioris monasterij

abbate. ut data dextera confirmaret plenam obedientiam quam ore promiserat, abbasque repugnaret, Ivo rescripsit non esse maiorem obligationem manus quam oris, epist. 234. Sed hac parte studiosi observent, auctoris sæculo gravissimam contentionem subortam fuisse inter imperatores, Reges, aliosque laicos super fidelitate præstanda à ministris ecclesiæ per manum, ipsoque hominio, cum tamen id longissimo usu receptum esset. Nam ut verera Principum iura ipsi desuetudinem abirent, nonnulli subtiliores coeperunt inclamare, piaculare scelus esse, si sacerdotes in manibus laicorum fidelitatem promitterent; & rationes commenti fuerunt, quæ si validæ sint ac irrefragabiles, an verò coloratæ & fucatæ alij iudicabunt. In synodo Claromontensi sub Urbano secundo can. 17. *ne episcopus vel sacerdos Regi vel alicui laico in manibus ligiam fidelitatem faciat.* Sic enim referet Bar. ex v. c. tomo xi. *Annal. sub anno Christi 1095. Rogerius Hovedenus Annaliū parte I. anno 1099 Urbanus papa tertia hebdomada Pascha magnum concilium tenuit Roma, in quo excommunicavit omnes laicos investituras ecclesiarum dantes, & omnes easdem investituras de manibus laicorum accipientes, nec non omnes in officium sic dati honoris consecrantes. Excommunicavit etiam eos qui pro ecclesiasticis honoribus laicorum homines fiunt, dicens nimis execrabile videri, ut manus quæ in tantam eminentiam excreverunt, ut quod nulli angelorum concessum est, Deum cuncta creantem suo signaculo creent, & eundem pro salute totius mundi Dei patris obtutibus offerant, in hanc ignaviam vel stultitiam detrudantur, ut ancilla fiat earum manuum quæ diebus ac noctibus obscenis contactibus inquinantur, siue rapinis ac iniusta sanguinis effusioni addicta maculantur. Et ab omnibus est acclamatum, fiat, fiat, & in his consummatum est concilium.* Sugerius lib. de vita Ludovici Regis agens de controversia investiturarum inter Paschalem papam & imperatorem, postquam dixit Treverensem archiepiscopum nomine Henrici Imp. allegasse Papæ, inveterato iure præfules ecclesiarum post electionem annulo & virga investiri ab Imperatore, & illi fidelitatem & hominium facere, subiicit. *Super his ergo dominus Papa*

consulit oratoris episcopi Placentini voce respondit, ecclesiam precioso sanguine Iesu Christi redemptam & liberam constitutam, nullomodo ancillari oportere. Si ecclesia eo inconsulto prælatus eligere non possit, cassata Christi morte ei serviliter subiacere: Si virga et annulo investiat, cum ad altaria eiusmodi pertineant, contra Deum ipsum usurpare: Si sacras dominico corpore & sanguini manus laici manibus gladio sanguinolentis obligando supponat, ordinis sui & sacra unctioni derogare. quæquidem verba obiter castigata sunt fide "eterum membranarum, quia in vulgata editione mendosa circumferuntur.

Volebant igitur nullum fieri Principi sæculari seu laico hominum ac iurandum fidelitatis in investitura beneficii. Cuius rei primus auctor dicitur Gregorius, & videtur illi tribuendum esse quod reperitur in antiquo manuscripto codice qui penes Ang. Thuanum. *Ut clericus à laico nunquam iustificetur, nec pro terra nec pro aliis rebus quas ab illo teneat, nec sibi hominatum faciat: sed omnino qua ab eo tenet, sibi antequam ullam patiat in iuriam, dimittat. Sin autem, gradum suum perdat. Cui quidem capitulo nudum nomen Gregorij præfixum est. Sed probabile de septimo accipi debere, cum ille palam extulerit quod alij inuiderant (ut ait Gul. Malesburienfis) excommunicans electos qui investituras ecclesiarum acciperent de manu laici. Successor Urbanus idem statuit, & postea Paschalis secundus, cuius hæc sunt verba. Paschalis episcopus S. S. Dei venerabili fratri & coepiscopo Anselmo Cantuariorum. Nuper in synodo apud Lateranense consistorium celebrata, patrum nostrorum decreta renovavimus, sancientes & interdicentes ne quisquam omnino clericus hominum laico faciat, aut de manu laici ecclesias vel ecclesiastica dona suscipiat. hac enim symoniaca pravitate radix, dum ad percipiendos honores ecclesia secularibus personis insipientes homines placere desiderant, &c. Ea ratione gravis contentio inter Paschalem & Regem Angliæ suborta fuit. Wilielmus Malmesburienfis de gestis pontificum Anglor. lib. I. loquens de Henrico Rege & eodem Anselmo. Verumtamen cum Rex more antecessorum suorum ab archiepiscopo hominum interrogaret, & ille pro excommunicatione*

Roma facta differret, missi Romam ab utraque parte nuntius. Iubetur interim Regi hominium facere, vel absolutis morarum nexibus regno excedere. Quin potius respondit ille, inspiciantur apostolica littera, & quod tenor earum continet, fiat. Redierant enim iam Roma nuntij, & casso labore semitam triverant, quod Paschalis papa sententiam antecessoris sui invicto robore tuebatur. Quid ad me de litteris apostolicis, ait Rex? Iura regni mei nolo amittere. Cui similitum est quod refert Radevicus hist. lib. 2. cap. 30. de Friderico primo Imperatore, cui cum Cardinales legati Papæ Hadriani dictitarent (quod inter durissima capitula numerat idem historicus) episcopos Italiae solum sacramentum fidelitatis sine hominio facere debere domino Imperatori, respondisse Fridericum. Episcoporum Italia ego quidem non affecto hominium, si tamen & eos de nostris regalibus nihil delectat habere. Qui se gratanter audierint à Romano præsule, quid tibi & Regis consequenter quoque eos ab Imperatore non pigeat audire, quid tibi & possessioni? Quæ postrema verba sunt sancti Augustini, & prolata ab Ivone epist. 60. ut probet licitè posse episcopos investiri à Principe bonis temporalibus.

Huius hominij frequens mentio in epistolis dicti Anselmi, manuscriptis scilicet, quarum testimonia proferenda, ut tota hæc disputatio meliùs intelligatur. Cum igitur Paschalis præcepisset Anselmo ut nullam haberet communionem cum illis qui æ manu Regis Henrici investituras ecclesiarum acceperant, rescripsit Anselmus Regi. *Ut autem ita vobiscum sim sicut antecessor meus fuit cum patre vestro, facere non possum, quia nec vobis homagium facere, nec accipientibus de manu vestra investituras ecclesiarum, propter prædictam prohibitionem me audiente factam, audeo communicare.* Idem in epist. ad Ernulfum Priorem. *Hoc autem scitote, quia voluntas mea est, ut adiuvante Deo nullius mortalis homo fiam, nec per sacramentum fidem alicui promittam. Et paullo post addit. Si quis exegerit ab aliquo monacho ecclesia nostra sacramentum aut fidei alligationem, aut pactum aliquod quod contra ordinem sit, propter tenendam aliquam potestatem, quam decimus obedienciam, confide-*

rate & in quantum possibile est, & in quantum scitis
 auertite malitiam. In alia eiusdem Anselmi episto-
 la ad Paschalem, sunt quædam interrogata ad hanc
 rem pertinentia. ANSELMVS. Si nullus clericus
 debet fieri homo laici, & aliqua beneficia aut posses-
 siones non ecclesiasticas debet tenere de laico, nec laicus
 vult dare nisi fiat suus homo, quid fiet? PASCHA-
 LIS. liberam esse ecclesiam Paulus dicit. Indignum est igitur
 ut clericus qui iam in Dei sortem assumptus est, &
 etiam laicorum dignitatem excessit, pro terrenis lucris ho-
 minium laico faciat: ne forte dum repetitur seruitij sacu-
 laris obnoxius, vacet, aut grauetur ecclesia. Scriptum est
 enim. Nemo militans Deo, implicat se negociis seculari-
 bus. Quod apostoli verbum (vt hoc obiter inferatur)
 David Scotus Bancornensis episcopus fantor Henrici
 quarti, olim dicebat non aduersari cupiditatibus pon-
 tificum per laicos investorum, quia non sit sæcu-
 lare negocium si clericus hominum laico fecerit. quod
 frivolum appellat Wilelmus Malmesb. de gest. Reg.
 Angl. lib. v. Illemet Anselmus in epist. ad episcopum
 Gundulfum. Consilium quod petitis quid vobis faciendum
 sit, si dominus meus Rex & ego non concordamus, in lis-
 teris Prioris breuiter mandavi. Hoc tantum ad presens di-
 co: nulla mina, nulla promissio, nulla astutia à religione
 vestra extorqueat aut homagium, aut insiurandum aut
 fidei alligationem. Si quid horum aliquis exegerit, hac sit
 responsio. Christianus sum, monachus sum, episcopus sum,
 & ideo omnibus volo fidem servare secundum quod uni-
 cuique debeo. Quicquid aliud vobis dicatur, his verbis nec
 addatis quicquam, nec minuatis quod ab hac sententia di-
 scedat. hoc ipsum de me dico, nec super hoc aliquid addere,
 vel de his minuere adiuvante Deo, volo. Denique scri-
 bens ad Hugonem Lugdunensem archiepiscopum.
 Tota difficultas (ait) causa inter Regem & me iam in hoc
 maxime videtur consistere: quia Rex quamvis de investi-
 turis ecclesiarum apostolicis decretis se vinci, vt spero, per-
 mittit: hominia tamen prelatorum nondum vult, ait, di-
 mittere. Qua de re sua legatione sedem requirit apostoli-
 cam, quatinus in hoc sua voluntatis impetret ab ea licen-
 tiam, Quam si adeptus fuerit, dubito quid me facere oport-

teat, si aliquis religiosus electus homo regis pro episcopatu vel abbacia fieri respuat. Durum enim mihi videtur ut hoc illi precipiam per obedientiam: & si non fecero, videbor irreligiosis hos facere volentibus, laxare accedendi indignè ad dignitates audaciam. De illis quoque qui iam investituras prohibitas acceperunt, & de his qui eos sacraverunt, puto quia Rex postulabit ut in hoc permaneant quod illicitè præsumperunt. Hactenus ille. Post longas autè contentiones acquievit Paschalis ut princeps hominìa retineret. Sic enim Wilielmus Malmesb. de gestis pontif. Angl. lib. 2. *directi Romam legati controversiam tot annis agitatam singulari probitate sedarunt. Concessit siquidem Papa ut Rex homagia de electis acciperet, sed nullum per baculum & anulum investiret.* Alio loco idem historicus scribit, plurimo Anselmi ad urbem ita & reditu effectum fuisse, ut Rex indulgeret pontifici investituram annuli & baculi, retento tamen electionis & regalium privilegio.

Sunt autem ex superioris sæculi scriptoribus qui probaverint iure investituras fieri à principibus, & ab illis exigi hominìa antistitum, inter quos Theodericus à Nyem. Walthamus quoque episcopus Naumbergensis circa annum Dom. 1109. adstruxit, postquam à Regibus & imperatoribus ecclesiæ dotatæ fuerunt feudis, & iura illorum translata in episcoporum dominium; congruum ac necesse fuisse ab eis exigere homagia, sacramenta, obsides, ut in hostium irruptione Reges scirent cui suas civitates credidissent. Tandem concludit, in omnibus regnis servanda esse iura & consuetudines in episcopis investiendis, qualia sunt antiqua. Nicolaus quoque Cusanus de concordia catholica lib. 3. cap. 29. audacter adserit, non solum puras investituras fuisse attractas ab imperatore per Romanum Pontificem: sed etiam tantum pecuniæ corrogatum, ut per Alemanniam omnes se gravatos & destructos conquererentur. adiicit, rabidum appetitum ambitiosis episcopis ita inesse ut de temporalibus omnis cura sit, de spiritualibus nulla. *Non fuit (inquit) ista Imperatorum intentio, non volebant spiritualia à temporalibus absorberi.*

Fidelitatem Regi faceret quam prædecessoribus suis.)
 De forma fidelitatis quam quis suo domino iurabat, scripsit olim epistolam Fulbertus Carnotensis episcopus, cuius pars relata ab Ivone Decreti parte 12. cap. 76. & a Gratiano in ca. de forma. cau. 22. q. 5. In synodo ecclesiæ Gallicanæ habita Durocortori Remorum extat libellus Arnulfi episcopi his verbis conceptus. Ego Arnulfus gratia Dei præveniente Remorum archiepiscopus, promitto Regibus Francorum Hugoni & Roberto, me fidempurissimam servaturum, consilium & auxilium secundum meum scire & posse in omnibus negotiis præbiturum, inimicos eorum nec consilio nec auxilio ad eorum infidelitatem scienter adiuturum. Hac in conspectu divina maiestatis, & beatorum spirituum & totius ecclesiæ assistens promitto, pro benè servatis laturus premia aterna, benedictionis. Si verò, quod nolo, & quod absit, ab his devia vero, omnis benedictio mea convertatur in maledictionem, & fiant dies mei pauci, & episcopatum meum accipiat alter. Recedant à me amici mei, sintque perpetuò inimici, &c. Hæc fuit illius professio libellaris cum Metropoli Remorum donatus est, ut scribit Girbertus archiepiscopus Remensis in apologia ad Wilderodum episcop. A continuatore Aymoini monachi hist. lib. 5. cap. 24. referrur aliud iuramentum episcopi Lauduni clavati, sed minùs absolutum. Hincmarus Laudunensis episcopus amodo & deinceps domino seniori meo Carolo Regi sit fidelis & obediens secundum ministerium meum ero, sicut homo suo seniori, & episcopus per rectum suo Regi esse debet. Quod iuramentum etiam habetur in libro Hincmari Remensis archiepiscopi adversus eundem Hincmarum Laudunensem. Philippus Augustus in diplomate Arrebat. anno 2203. Canonici prædictæ ecclesiæ liberè poterunt eligere, non requisita a nobis, vel a successoribus nostris licentia eligendi: sed electum suum confirmatum nobis præsentabunt, ut nobis fidelitatem faciat, sicut alij episcopi nobis facere consueverunt. Cæterum dubitari nequit factitatum a Regibus Gallorum quod ab Imperatoribus scribit Cusanus de concordia cath. lib. 3. cap. 28. erat (ait) Imperatorum consuetudo, facile a consationes fidei & periurij admittere, ut fide-

tas per quam solam persistit imperium, nunquam negligentia parvipenderetur. Poena uero erat privationis, fides non servanti.

Affinitate huiusce argumenti liceat adiacere, à multis iam olim reprehensum fuisse factum Hildebrandi, qui excommunicato Imperatore Henrico eadem manu populum solvit a vinculo debite fidelitatis. Verustus enim & nobilis scriptor qui vitam illius Henrici elegante stylo composuit ea de re loquens. *quinetiam & hoc addidit, absolvit omnes à iuramento qui fidem Regi iuraverant, ut contra eum impelleret absolutio, quos fidei tenebat obligatio. Quod factum multis displicuit, si tamen cui displicere licet quod apostolicus fecit. Sigebertus cœnobita Gemblacensis in chronico apertius id arguit. Nimirum (inquit) ut pace omnium bonorum dixerim, hac sola novitas, non dicam hæresis, necdum in mundo emergerat, ut sacerdotes illius qui dixit Regi apostata,^a & qui regnare facit hypocritam propter peccata populi, doceant populum quod malis Regibus nullam debeant subiectionem: & licet eis sacramentum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem: nec periuri dicantur qui contra Regem senserint: immò qui Regi paruerit pro excommunicato habeatur: qui contra Regem fecerit, à noxa iniustitia & periurij absolvatur. In eandem sententiam pluribus disputat priscus auctor librorum de unitate ecclesiæ, cuius verba sunt. Manifestum est supra dictum Papam Hildebrandum iniuste pariter & indignè posuisse hanc notam vel Zacharia vel Stephano, religiosis utique pontificibus Romana ecclesia, ut alicuius horum exemplo, vel illius sacra scriptura testimonio posset absolvere à iuramento, quo fidem iuraverant Regi suo vel principes, vel milites reipublicæ. Quis enim solvit pactum, nunquid effugiet? Et longè post, hunc in modum scribit falsi arguens pontificem in narratione historiarum. Quorum noster, ut certo scimus, Francigenas à iuramento fidelitatis sua quam alicui promississent Regi absolvit, sicut Hildebrandus Papa scripsit & prædicavit, ut tali exemplo deciperentur Principes regni: quasi ipse posset absolvere eos à sacramento fidei quam iuraverant Regi suo in nomine Domini, intendens eum perinde privari à regno atque deponi, Quod cum per hos xi. xi. aut eo am-*

^a alludit ad
locum 106.
cap. 24.

pluris annos frequenter tentatum sit, ad effectum tamen pervenire non potuit, &c. Locus autem ubi id scripsit Gregorius, extat apud Ivonem decreti parte quinta, ex epistola ad Herimannum Metensem episcopum. Apud quem etiam refertur capitulum Gregorij sexti absolventis à sacramento fidelitatis illos qui excommunicatis adhærent. Item Urbani secundi, qui milites iuratos Wigoni Comiti excommunicato, absolvit sacramentis. Sed & Guibertus antipapa Henricum Imperatorem absolvisse ab observatione iuramenti quod olim Gregorio papæ præstiterat, legitur in chronico Casinensi lib. 3. cap. 69.

Sed sola intentione adquirenda libertatis) Dubium videri potest an intelligat de generali libertate ecclesiarum, an de solius pontificis Romani. Sanè in illa tunc temporis vexatissima controversia investiturarum inter Papas & Reges, illi persuasum esse volebant se moveri solo amore libertatis ecclesiæ, non autem inhiare privatis commodis. Paschalis enim secundus in epist. ad Henricum primum Angliæ Regem. *Grave nobis est, quia id à nobis videris expetere quod omnino præstare non possumus. Si enim consentiamus aut patiamur investituras à tua excellentia fieri, & nostrum proculdubio & tuum erit immane periculum. Qua in re contemplari te volumus, quid aut non faciendo perdas, aut faciendo conquiras. Nos enim in prohibitione hac nihil amplius obediæta nihil libertatis (editio habet liberalitatis) per ecclesias nanciscimur, nec tibi debita potestatis aut iuris subtrahere quicquam nitimur, nisi ut erga te Dei ira minuat, & sic tibi prospera cuncta contingant.* Quæ epistola extat apud Willielmum Malmesbur. de gest. Reg. Angl. lib. 5. Sed & illemer Paschalis obiiciebat Imperatori Henrico ecclesiam sanguine Christi redemptam liberamque constitutam, iam denuò ancillari, si Princeps investituras sibi retineat, ut ex Sugerio paullo ante relatum fuit. Goffridus Vindocinensis in epistola ad Paschalem. *Fide, castitate ac libertate vivit ac viget ecclesia: qua si non habet, languet & separatur à vita. Nam fide fundatur, ornatur castitate, libertate tegitur. Sed cum laicam investituram quæ secundum traditiones sanctorum patrum hæresis*

comprobatur, non contradicit sed precipit, cum corrumpitur ipsa muneribus, cum seculari potestati subiicitur, fides castitas & libertas ei simul aufertur, & qua vitam non habet, nec immerito mortua creditur. Idem epist. ad Leonem cardinalem de eadem investitura loquens. Nam Rex & Romanus pontifex cum unus contra alium, alter pro regni consuetudine, alter pro ecclesia libertate erigitur, regnum illam consuetudinem obtinere nec potest nec poterit, & ecclesia sua libertatis amittit plurimum. Ivo quoque sine epist. 236. dicit illam abscidendam pro libertate ecclesiæ & honestate: sed adiicit salvo pacis vinculo & sine periculo scismatis, & fieri potest. Ille met quoque Goffridus illa superiore epistola. Habeat ecclesia suam libertatem. sed summo perè caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur. Hoc est precipuum discretionis membrum ne quis qualibet actione ecclesia à satana circumveniat. Tunc enim à satana quis circumvenitur, quando sub specie iustitia illum per nimiam tristitiam perire contingit, qui potuit liberari per indulgentiam.

Petimus ergo flexis genibus cordis) Similis planè locus extat apud Arnulfum Lexoviensem episcopum in epistola quam scripsit ad papam Alexandrum: ubi agit de causa Cantuariensis archiepiscopi, cui post varias contentiones Rex Anglorum bona restituerat ad honorem Dei & ecclesiæ, salva nimirum regni sui dignitate. Addit nuncios Alexandri hac clausula offensos: & tandem prudenter consulit, ne hoc pretexto Papa sinat à suis conturbari statum publicum. Postmodum (inquit) revocato consensu, verbum conservanda in futurum regia dignitatis, admittere noluerunt, ea qua disposita fuerant exequi recusantes: cum archiepiscopi, episcopi, abbates, religiosa persona, optimates regni qui aderant, pro bono tanta pacis multis precibus institissent: quoniam in observatione Regia dignitatis nullatenus videbatur nobis libertas aut dignitas ecclesiastica praevari. Siquidem dignitas ecclesiastica regiam provehit potius quàm adimit (malè vulgò ibi casum, quàm adiuvat) & regalis dignitas ecclesiasticam conservare potius consuevit, quàm tollere libertatem. Etenim quasi quibusdam sibi invicem complexibus dignitas ec-

eclesiastica & regalis occurrunt : cum nec Reges salutem sine ecclesia, nec ecclesia pacem sine protectione regia conservatur. genibus itaque pietatis vestra quanta devotione possumus advoluti suppliciter obnixque deposcimus, ne sapientia vestra quasi literarum apices, & conceptiones verborum potius quam rem ipsam duxerit amplectendam: sed secundum datum à Deo vobis spiritum discretionis. id agite, ne causa vnius in multorum & fere innumerabilium perniciem convertatur, quia ad bonum pacis quandoque magis proficit mansuetudo gratia quam severitas disciplina. Hæc Arnulfus. Cæterum Baronius Annalium tomo XII. Postquam superiorem Ivonis epistolam exscripsit, addit Paschalem Papam annuisse post factum petitis, quod faciendum penitus contradixisset; & in suam sententiam citat rationem epist. 260.

Sufficiat patri verbum pro verbere) Priscus & anonymus auctor in vita Henrici quarti Cæsaris. Quid multa? condonavit filio tam poenam quam culpam. Et hoc fuit illi iniuriam filij vindicasse, paterna lenitate filium corripuisse, iuxta illud Cornici: pro magno peccato filij, paululum supplicij satis est.

Ad epist. CXCII.

An fieri Sarabaitas) ita etiam paullopost appellat, neque veteres codices hîc variant in ea scriptura. Sic quoque nuncupantur a Ioanne Salesberienſi polierati- ci lib. 7. cap. 23. in regula sancti Benedicti cap. 1. Alibi Sarabatta yel Sarabata, scribitur ut duobus locis apud priscum auctorem librorum de unitate ecclesiæ conservanda adversus Hildebrandum.

Ad epist. CXC V.

Accepi litteras tuas palpantes & pungentes) In vetusto codice manuscripto extant complures epistolæ istius Goffridi Vindocinensis abbatis, quibus conqueritur de Ivone, quarum nonnullas exscribere non erit inutile ut verbis auctoris clarior lux affulgeat. Quod referam acceptum humanitati & beneficio Iac. Sirmundi

virī eruditione præstantis, qui copiam sui exemplaris fecit, & ut ista, & alia quædam exscriberem, non inuitus concessit.

Iuoni laudabilis vita pontifici Domino suo adhuc & amico, Goffridus Vindocinensis monasterij servus dilectionem & dilectionis servitutem. litteras clericis & laicis Vindocinensibus à vobis directas audiui: quas vestras minimè credidissem nisi ibi sigillum vestrum appositum vidissem. Dicebant enim littera vobis à fidelibus vestris relatu fuisse, me contra vos & contra clericos vestros turpia & contumeliosa verba publicè protulisse. Ad hac salva veritate prorsus respondeo, quòd de persona vestra nihil unquam inhonestatis vel contumelia dixi, sed qua potui bona ubique de vobis usque in hodiernum prædicavi. Clericis verò vestris quoniam ipsi mihi malè cantaverunt, benè saltare nec possum, nec potui. Illud equidem planè confiteor quòd nulla iniuriosa verba illis irrogavi, nisi quia illorum iudicio prægavatam me sentiens, Romanam ecclesiam appellavi: cuius veneranda privilegia videbam ab ipsis despiciabiliter refutari, licet sancta Romana ecclesia talia recipere ab eorum magnitudine non promeruerit, quia quòd illi malè ligaverant, illa sua pietatis intuitu relaxarit. Et si ei mala pro bonis reddiderunt, hanc certè eos retributionem Deus non docuit. Qui cum me hominem amari sermonis appellassent, credidissem forsitan illis si dulcedinem apostolica caritatis plenius agnovissent. Cuius beneficiis quandiu ingratos videbo, etià in veritate suspectos habebò. Ad subditum ecclesia vestra asseruistis: unde ego nullatenus scandalizor. quia quamvis inter Romanum pontificem & me peccatorem nulla, cuiuscumque dignitatis vel ordinis sit persona, media habeatur, si auctoritas Romanorum privilegiorum inviolata servatur: omnibus tamen ecclesiis non solum subditum, verumetiam earum inutilem servum me esse contestor. Professum iterum vestrum me vocastis. Satis melius fuisset, ut à vobis sacratum dixissetis. Quod & si pro consecratione professionem, & pro professione ab alodia-

^a alodia-
rius S. Petri,
ut infra
paullopost.

diario beati Petri subiectionem vobis vindicastis: consecrationem utique illam gratis minimè impendistis. Non enim gratis impenditur per quod homo homini subiectus efficitur. In professione siquidem illa consilio vestro nimis

simplicitate acquievi: ubi si quid aliter actum est, vos scienter fecistis, ego autem ignoranter peccavi. ^a Sed dominus ^a professio noster honorabilis memoria papa Urbanus cum per nos abbas Vin transiret, audiuit à fratribus me vobis professionem fecis docinensis se: unde columbam seductam cor non habentem me dicens, irrita facta & vehementer increpans, illud veraciter mihi pro crimine à Papa Vr- imputasset, si ignorantia mea ac iuventuti misericorditer bano. non pepercisset. Quid verò super hoc contra vos protulerit; pro reverentia ordinis vestri melius est inde silere quàm loqui. Igitur quod illicitè commiseram, irritum fecit: & ne deinceps abbas monasterij nostri cuiquam episcopo profiteatur, privilegij sui irretractabili firmitate, prohibuit. Cuius auctoritatem secutus dominus Paschalis papa qui nunc est: illud iterum sua apostolica auctoritate firmavit.

In litteris praterea vestris divulgatum est laici, quod si ad vos satisfactorius non venirem, auxilium vestrum amplius non haberem. Et quicumque malefactores, res monasterij nostri diriperent, vos adiutorem suum potius quàm nostrum defensorem invenirent. Hoc ex vestra parte litteris non arbitror fuisse insertum, quoniam à Christiana religione omninò discrepat, & satana nescitur incitamentum. Illud amici & inimici firmissimè credant, quod nulli dabo mercedem istam, ut pro suo auxilio monasterium nostrum ^b alodium beati Petri sibi inordinatè subiiciam. Vnde si necessitatibus meis auxilium vestrum defuerit, confido de bonitate beati Petri, quia mihi ipso non deerit: cui dum fidem servare desidero, nullus ob hoc episcopus mihi alodium S. auxilium denegare, nec quod illius est, qualibet occasione Petri. Sic sibi debet usurpare. Vindocinensem ecclesiam sancta Romana sæpe appellata ecclesia nec dedi, nec auferam. Quod si qualibet suggestionem de hac tentarem, & peccarem in animam meam, nec etiam cum peccato perficere valerem. Romana itaque ecclesia cui voce ad totum me debeo, omni tempore fidem servabo, pro cuius epist. 168. amore ac fidelitate multiplicata gravamina virtute constantia & animi integritate sustineo, nec multo maiora si emergerint, pro illa sustinere recuso. Illam in meis pressuris reclamavi, & adhuc reclamare non desino. Nam si modò ignorat quanta pro illa patior, scio cum agnovit petenti auxilium non negabit, qua semper misericordia visceribus affluens, oppressis omnibus & maxime domesticis suis sub-

venire consuevit. Hactenus Goffridus, qui suæ professionis irritæ factæ ab eodem Urbano pariter commemoravit in epistola ad Goffridum Carnotensem episcopum, qui post obitum decessoris Ivonis eandem professionem exigebat ab ipsomet Vindocinensi abbate. Inter cætera igitur sic scribit.

Professionem quam obiicitis, à sancta memoria papa Urbano prædecessoris vestri tempore irritam penitus factam in hac verba noveritis. Urbanus episcopus servus servorum Dei venerabili congregationi Vindocinensis monasterij salutem & apostolicam benedictionem. Relatum nobis est quod Carnotensis episcopus à Karissimo filio nostro Gaufrido vestro abbate in consecratione quam accepit, ab eo professionem extorserit. Quam quia contra Romana ecclesiæ auctoritatem factam agnovimus, abbati quidem nos misericorditer huiusmodi noxam indulgisse noveritis. Professionem verò ipsam ita adnullamus, ut nullas penitus vires obtineat. Insuper etiam ne abbas monasterij vestri deinceps episcopo professionem faciat, & nostra auctoritatis privilegio firmatum est, & præsentibus litteris prohibemus. Si quis autem in posterum contra hac venire tentaverit, à sancta ecclesiæ liminibus arceatur, & maneat excommunicatus, donec resipiscat, & Romana ecclesiæ satisficiat. Dat. Roma v l l l. Kal. Decemb. Hoc ipsum dominus Papa Paschalis sua auctoritate firmavit. Quod super quemlibet Vindocinensem monachum nulli episcopo potestatem aliquam exercere liceat, ab ipso eodem felicitis memoria Papa Urbano hoc modo prohibetur. Urbanus episcopus servus servorum Dei omnibus sancta & apostolica ecclesiæ filiis sal. & apost. ben. In Arvernensi concilio residentibus nobiscum Galliarum episcopis, præceptum & Roma postea præsentis decreto firmatum est, ut nullus episcoporum vel archiepiscoporum super quemlibet monachum Vindocinensis monasterij potestatem aliquam exercere præsumat. Monasterium enim ipsum & fratres eiusdem loci ita specialiter sub apostolica sedis defensione ac Romana libertate positi sunt, ut nulli omnino homini nisi Romano pontifici & eorum abbati in ipsis potestatem aliquam aut dominationem liceat vendicare. Si quis autem ista temerare scienter præsumpserit, excommunicatus maneat, nisi resipuerit, & Romana eccle-

sia satisfeceris. Dat. Rom. 11. Kal. April.

Sed omninò præstat exhibere aliam epistolam qua respondet huic epistolæ Ivonianæ 195. asserenti Goffredum frustra obtendere velum auctoritatis Papæ ne subiiceretur episcopo Carnotensi. Sic autem concepta est in eodem vetusto originali. Iveni magna fama pontifici, Goffridus Vindocinensis monasterij humilis servus, prudenter & simpliciter in omnibus agere. Littera nostra quas in quibusdam mellis dulcedinem redolere, & in quibusdam fellis amaritudinem respergere dixistis, secundum nostram intelligentiam omni amaritudine caruerunt, quia veritatis dulcedine plena fuerunt. Quod iterum asseruistis Romanam ecclesiam à Deo nullam iniustam accepisse potestatem, ita est planè, & nos nec possumus nec debemus non annuere: quoniam infructuosum est contra adèò apertam veritatem laborare. Quis enim insanus credere vel cogitare audeat, bonum Deum aliquid unquam iniuste dedisse, aut eius sanctam ecclesiam quicquam ab eo iniuste accepisse? Sed si qua sunt solvenda solvendi, & qua liganda legandi à Deo collatam ei potestatem creditis, sicut nobis scripsistis, mirandum non est si illa benè solvit quod vos malè ligastis. Professio quam à me adhuc iuvene & novicio extorsistis, regularis minimè fuit, eamque fecisse peccatum extitit, & accepisse irreligiosum. Nam si pro benedictione quam omnino gratis dare debuistis, usurpastis professionem, & pro professione ab alodiaro beati Petri exigitis subiectionem, prophana fuit illa professio, & ideo non tenenda, quoniam subsequens benedictio quam exhibuistis, ^a navicularia potius videtur quàm gratis data: quādoquidem pro illa temporalē mercedem cum iniuria fidei christiana exigere non erubescitis. In professione siquidem illa consilio vestro nimis simpliciter acquievi: ubi tamen quicquid perperam actum est, vos scienter fecistis, ego autem ignoranter peccavi. Sed quem vestra impuritatis consilio reatum contraxi, apostolica sinceritas ignorantia mea ac iuventuti compatiens misericorditer indulxit, & ne quis successorum nostrorum in puteum similis deceptionis deinceps corruat, virtute sua auctoritatis prohibuit. Si verò contra hac vobis agere placet, illam maiorem audientiam, à qua omnis Christianitas diiudicatur, non fugio, sed appello: cuius æquitatis iudicium

*sic in v. c.
ut etiā paulo post.*

debet timere. Hæc Goffridus : in cuius manuscripto eodice aliæ litteræ reperiuntur , quibus constat postea utrosque in gratiam rediisse. Sed & scripsit tractatum de promissionibus quas pro consecratione sub nomine professionis abbates faciunt episcopis, quas quidem ille valdè reprobatur. Cuius verba quia ad hanc epistolam pertinent, subiicere placuit. *Sunt quidam episcopi qui pro benedictionibus abbatum sub nomine professionis ab eis exigunt, quod est christiana professioni valdè contrarium.* Nam cum professio alia in divina laude sit, alia pro peccatorum depositione : ista Dei laudem non facit, sed minuit, nec deponit peccata, sed apponit. Nec sacra fidei professio recto nomine dicitur, sed execranda promissio, qua claves ecclesiæ agitare, & unicum ac singulare eius ostium violare conatur. Ita neque veritate, neque auctoritate inventa, sed consuetudine & hominum cupiditate reperta, triplici genere simonia contra sanctam ecclesiam iaculatur. quoniam simonia à lingua, simonia à manu, simonia ab obsequio ibi committitur. Est à lingua, cum publicè recitatur illa promissio. fit à manu, quando carta qua continetur scripta ponitur super altare. fit ab obsequio, cum ipsum male promissum subiectionis obsequium servatur. Qui sic agit, forsitan dicit : pro benedictione non quero pecuniam. immo satis amplius exigit, quia hominis personam. Sicut anima plus est quàm corpus, ita corpus simul & anima tota videlicet hominis persona multo plus est quàm eius pecunia. Divina lege & manifesta ratione probatur, quia benedictio minime datur gratis quam præcedit abbatis illa proscriptio, ut quod desiderat assequatur. Non enim faceret illam, si repulsam non pateretur. Illud etiam quod bonum est, fit perniciosum, cum promittitur nõ bene, vel male suscipitur. Nam pecunia quàm Simon magus obtulit Petro, bona quidem erat : sed quia male obtulit illam, damnatus à Petro prædicatur. Et idè nec evangelica nec canonica, sed navalicularia est illa qua dicitur benedictio, quam qua falso nomine vocatur, professio præcedit siue subsequitur Ibi venditur simul & emitur primum ecclesiæ sacramentum. Christus etenim primus hoc sacramentum per semetipsum fecit, consecrationem scilicet apostolorum Et paullo post sequitur. Caveant igitur episcopi & abbates qui idè dicuntur

Christi

^a sic iam paullo ante appellat.

tur. Caveant igitur episcopi & abbates qui idè dicuntur Christi vicarij, quoniam Christi creduntur agere vices, ne contra Christi auctoritatem qui gratis tribuit, & eius vocem qui gratis dari monet & precipit, cupiditatem sive consuetudinem sequantur, qua fides ecclesia, libertas & castitas simul corrumpitur. Non mediocriter utique delinquit episcopus nisi gratis dederit: & abbas nisi gratis acceperit, similiter peccat: quia facientem & obsequentem par pœna constringit, & facinus quos inquinat aquat.

Ad epist. C C.

Daimberto) sic plurimi v.c. malè antea Lamberto. ad hunc enim Daimbertum archiepiscopum Senonensem extant multæ auctoris epistolæ.

Sponso suo immaculatam exhibere possimus) in vno v. c. auctoribus verbis habetur, sponso suo non habentem maculam turpitudinis vel rugam duplicitatis exhibere possimus. sed superflua esse quæ sequuntur satis arguunt, itaque inculcare nolui.

Nitro & sapone) eo modo meliores libri. malè alij entro sapore. Non dissimilis locus apud S. Cyprianum epist. 76. ad Magnum. neque enim sic in sacramento salutari delictorum contagia, ut in lavacro carnali & seculari sordes cutis & corporis abluuntur, ut sapone & nitris, & ceteris quoque adiumentis, & folio & piscina opus sit. ita enim legere libros omnes admonet Pamelius; qui tamen in hac lectione sibi non satisfacit, & ex coniectura pro nitris & sapone, emendat, aphronitris.

Ad epist. C C II.

Et res basilicarum) ita plures manuscripti. in aliis est & res ecclesiarum, quod è glossa manasse videtur. Basilicas enim pro ecclesiis sumi tot veterum auctorum exempla comprobant, ut audiri non debeant qui scripserunt differre hæc verba, & nomine basilicarum significari templa nondum consecrata.

Si quem defraudavi) unus v. c. defraudavi.

Z z

Ad epist. CCIIII.

Et morbo qui dicitur *sacer ignis*) ita meliores veteres libri male in aliis quibusdam, Et morbo qui dicitur *sacrilegium*. Sigebertus in chronico adnotat, anno Dom. 1095. multos sacro igne accensos fuisse, membris instar carbonum nigrescentibus. Abbas Vrspergensis id latius exequitur, & invisibilem ignem vocat, additque ea causa complures Gallos Hierosolymitanæ militiæ nomen dedisse. *Francigenis occidentalibus* (ait) facile persuaderi poterat sua rura relinquere. Nam Gallias per annos aliquot nunc seditio civilis, nunc fames, nunc mortalitas nimis adflixerat. Postremò plaga illa qua circa Nivalensem sancta Getrudis ecclesiam orta est, usque ad vitam desperationem terruerat. Erat autem huiusmodi. Tactus quisquam igne invisibili, quacumque corporis parte, tamdiu sensibili, immò incomparabili tormento, etiam irremediabiliter ardebat, quousque vel spiritum cum cruciatu, vel cruciatum cum ipso tacto membro amitteret. Testantur hoc hætenus nonnulli manibus vel pedibus hac parte truncati. Hunc ignem mortiferi ardoris nomine intellexit Glaber hist. lib. 5. cap. 1. sub anno millesimo quadagesimo primo. Deinde quoque occulto Dei iudicio cœpit defavire in ipsorum plebibus divina ultio: consumpsit enim quidam mortifer ardor multos tam de magnatibus quàm de mediocribus atque infimis populi. Quosdam verò truncatis membrorum partibus reservavit ad futurorum exemplum. Sacri verò ignis mentio fit Plinio lib. 26. cap. 11. Columelæ lib. 7. cap. 5. & Cornelio Cels. lib. 5.

Ad epist. CCVI.

Hildeberto Dei gratia *Cenom. episc.*) hæc lectio tot veterum librorum consensu firmatur ut meritò debeat præferri, & reiici altera, *Lamberto*. Sunt autem varix litteræ Ivonis ad hunc Hildebertum, cuius memoriam renovare placet collectis hinc inde testimoniis. Vetus scheda. *Venerabilis Hildebertus ex Lavardensi castro mediocribus, sed tamen honestis ortus parenti-*

tus à domino Hoelo Cenomanensi episcopo factus magister scholarum, deinde archidiaconus, & post decessum domini Hoeli in eius loco est substitutus. hic itaque moribus placidus & modestus, primo initio sui episcopatus satagebat restaurare ea qua antecessorum suorum negligentia vel destructa vel amissa fuerant, infatigabili studio. Anonymus cœnobita S. Mariani Autissiodorensis in Chronologia ad annum Dom. 1007. Florbat hoc tempore Hildebertus prius Cenomanensis episcopus, deinde Ivonis archiepiscopus; vir scientia perspicuus, & tamen versificando quam in dictando gratiam peculiarem adeptus. Indicans hoc diversa eius opuscula qua metricè edidit, & epistolae quas ad diversos direxit. qua omnia miro modo commendat & elegantia sensuum, & lepos, brevitæque verborum. Vnde quidam de eo sic ait. Inclytus & prosa, versuque per omnia primus Hildebertus olet prorsus ubique rosam. Hæc ille. Willelmus Gemeticensis lib. v. de Ducibus Normanniæ, cap. 9. de Anselmo loquens, confutaverat enim Gracos in Barrensi concilio, negantes spiritum sanctum à filio procedere. Vnde sumpta materia rogatus Hildebertus Cenomannorum episcopi hunc librum composuit. Sic enim ibi restitui debet nomen illius, quia in vulgaria editione mendosè euditur, *Ideberti*. Willelmus Malinesburiensis de gestis Reg. Anglor. lib. 3. eundem nuncupat prædicabilem episcopum, cuius doctrinam dicit posteris esse exemplo, qua instituit quomodo vivi debeat. Goffridus Vindocinensis abbas appellat virum religiosum, & post metropolitanum, in provincia primum, ad quem etiam multas scripsit epistolas. à sancto Bernardo abbate Clarævallensi vocatur vir totius reverentiæ, epist. 123. & sacerdos magnus & excelsus in verbo gloriæ in titulo epist. 124. & in contextu eiusdem epist. columna magna ecclesiæ. Est autem historicus qui novissimè scripsit hunc Hildebertum, quia liberri-mè reprehenderat tyrannidem summi pontificis, & depravatissimos mores Romanæ Curia, fuisse Romæ detentum carcere, & malè tractatum, citatque in eamdem Ranulfi Polychronicon. Mihi verò nondum contigit legisse Ranulfum, Sed quod idem historicus adicit, verosimile esse duos episcopos contemporaneos

eiusdem nominis (quos æquivocos veteres dixerunt) quorum vnus Cenomanensis episcopus, alter Turonensis archiepiscopus, non est vt admitti oporteat. Quandoquidem refellitur testimonio Chronologiæ Autissiodorensis paullo antea relato, & Platina, qui scribit Honorium Papam secundum mirificè extulisse ingenium Hildeberti, quem deinceps Turonensem archiepiscopum creavit; quòd plurimum heroico elegiacove carmine valeret. Stabilitur etiam verbis illius veteris schedæ quæ subiiciuntur maioris fidei causa. Guillebertus Turonensis archiepiscopus moritur, & in sede & in loco illius Hildebertus Cenomanensis episcopus apicem est sortitus, concedente Ludovico grosso Francorum Rege anno Domini 1129. Tandem 15. Cal. Ianuarij, id est 18. Decemb. anno Domini 1136 in senectute bona obdormiuit in Domino, & sepultus est Turonis in ecclesia sancti Mauricij: rexitque ecclesiam Turonensem annis septem, & mensibus sex, & ecclesiam Cenomanensem annis viginti duobus, & fuit vita eius quasi octoginta annorum. hoc de episcopo etiam agetur inf: à ad epist. 277.

Sola se manu purgare) Tale est quod dicitur *manu sua iurare* in feudis lib. 2. tit. 27. §. si rusticus. Et *manu propria singula cum sacramento idoneum se facere*, in capitularibus Caroli Magni lib. 1. cap. vlt. Arnulfus in synodo habita Durocortori Rhemorum cap. 30. postquam perorauero mea dextera ita esse sacramento firmabo S. Bernardus epist. 235. nisi decanus quod obiectum ei fuerat, propria manus iuramento repelleret. Huius moris mentio fit in decretis Pontificum: ex quibus etiam colligi potest locum habuisse in causis leuioribus, non autem criminalibus. verus compilator sub tit. de purgatione subditorum aduersus prælatos sequentia tria testimonia profert. Syluester Papa. *Sola manu sua contra testimonium appellatus se iureiurando, si crimen non est, purgabit.* Felix Papa. *Si quis episcopus vel archidiaconus quempiam sacerdotum ex aliqua accusauerit occasione, oportebit sacerdotem sola manu, presente accusatore se purgare. Si quidem ex criminali causa eum accusauerit, manu septima aduersus magistrum suum, presente semper accusatore, se oportuerit defendere.* Augustinus. *Si quis sibi sub-*

dato quicquam macula obiecerit, oportet illum excusare absque ulla alia assertione, sola manu sua, nisi sit criminalis causa quam oportet quemquam subditum tertia manu excusare.

Cum tribus, aut quinque, aut septem collegis.) Vetus-
tissimus hic mos fuit reos iurare cum multis aliis, quos
ideò coniuratores appellari notatur ad epist. 57. Priscus,
auctor in vita S. Eligij episcopi Noviomenfis lib. 2. cap.
51. *Vir quidam agrum ecclesia sancti episcopi apud Calvo-*
montem situm, sibi rapaci cupiditate vendicare voluit, sed
obstitebat ei Sparnus, eius ecclesia abbas. Res ad palatium
Regis relata est, pronunciatumque à Rege, ut si abbas in sa-
cro loco iurare vellet agrum esse ecclesia, eum ipse retineret.
Sed abbas maluit virum illum pertinacem iurare suum es-
se agrum, & non ecclesia. Lata igitur sententia est, ut vir
ille cum multis aliis iuraret. Sic enim apud Francos in mo-
re positum est. Verum abbas aliis omnibus remisit iuramen-
tum, ne alterius flagitio implicarentur. Solus ille agri usur-
pator, procerum sententia iurare iussus est. Abutebantur
autem nonnulli illo more iurandi, cum iuratores sibi
invicem tanquam ex pacto colluderent, quemad-
modum liquet ex epistola Hincmari Remorum episco-
pi ad coepiscopum Ioannem. Qualiter de infamato
presbytero ex auctoritate maiorum tenemus, tua dilectioni
mandamus, & sicut sanctus Gregorius decrevit: si mala
fama ex similitudine per parrochiam de presbytero exierit,
& accusatores ac testes legales defuerint, ne contra aposto-
lum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutian-
tur, & ne vituperetur ministerium nostrum, neque secu-
riores presbyteri existentes licentiùs in peccatum labantur,
secundum decreta maiorum cum denominatis sibi vicinis
presbyteris septem, quos scimus nolle periurare, sacramento
famam suam purget. Si autem denominatos a nobis sibi
presbyteros ad famam suam purgandam habere nequit, &
alios secum ad iurandum conduxerit: quoniam experti su-
mus quodam ad invicem conspirass., ut reputati mutuo in
sua purgatione iurent, sicut & presbyteri pleni iniqua cogi-
tatione adversus Susannam conspiraverunt: presbyteri qui
in purgatione infamati sacerdotis se una cum eo ad iusu-
gandum offerunt, examinationem iudicij per advocatum

infamati presbyteri recipiant, ut in sacramento se Deo non perdant, sicut quosdam hinc iam revocatos comperimus. Invocatio autem super eum qui ad iudicium exit, talis habetur: quod ipse presbyter talem accessum & frequentationem ac cohabitationem & actionem contra sacros canones non habuerit, unde mala suspicio & inconveniens sacerdoti fama merito posset exire. Sic ille, uti verba sunt concepta in vet. cod. Thuani. nam eius capituli particula tantum relata est ab Ivone decreti parte 6. cap. 420. & a Gratiano in ca. si mala. cau. 2. q. 4. Sed & Smaragdus in lib. de prefluris ecclesiasticis, parte prima improbat eam coniurandi consuetudinem, dicitque adinventam ut in sacerdotes Dei liberius malevoli sæviant, quando cogunt accusatum uti defensione quam implere minime valeat, vel quæ illum iure officij omnino impediat. Satisfactionem igitur accusati sacerdotis sub iure iurando minime dicunt valere, nisi plures etiam sacerdotes secum compellant iurare. in quibus hoc assumunt in testimonium, quod factum se legisse iactant in actibus Romanorum pontificum. Nam quod de Damaso, & Sixto, & Symacho venerabilibus pontificibus invenitur, eo quod dum à quibusdam perversis de criminibus accusarentur, collectis episcoporum conciliis, synodice purgati sint: hac se his verbis penitus intelligere fatentur, quod omnes prefati episcopi cum ipsis pontificibus pro illatis iurassent criminibus: quasi non eos propria tantummodo absolveret satisfactio, nisi hac etiam predictorum confratrum firmaret iuratio. Nobis tamen quod sic intelligendum sit, revera non patet. Planè enim à predictis episcopis prefatos pontifices purgatos accepimus, sed ipsorum suggestionem propria tantummodo satisfactione, ipsis etiam faventibus eos alienos à criminibus fuisse firmatum est. Sed si pro alienius iusti innocentia alicui placuit sacramentum præbere caritatis causa, ut eum vel sic à persequentibus liberaret, omnimodis placet. Veruntamen licet perversorum infestatione quasi in primitiva ecclesia hoc fieri patuisset, nullum tamen exemplum in posterum relinqui debuit. Quo etenim sancto concilio, vel cuius catholici & Apostolici viri decreto sancitum sit, sacerdotes Dei à criminibus absolvi non posse, nisi confratrum satisfactione, ignoramus. Cum enim sacramenta omnibus interdicta sint Chri-

stianis, valde perniciosum est sacerdotes ad hac etiam alios cogere, unde tam se custodire, quam & illos debuerunt arguere. Hæc ille apud Ivonem decretor. parte 12.

Ad epist. CCVIII.

Hominium facere abbati) sic veteres membranæ, in vno tantum cod. hominatum, quomodo habuit primitiva editio: qua etiam dictione vsus Gregorius Papa. clericus à laico nunquam iustificetur, nec pro terra, nec pro aliis rebus quas ab illo teneat: nec sibi hominatum faciat, &c. quæ verba habentur in prisco libro calamo exarato, sed non exprimit quis Gregorius sit. Dixerunt etiam hominiscum, vt in veteri instrumento recognitionis factæ per Rostagnum de Montepesato, domino P. archiepiscopo de castro de S. Nazario, anno 1226. regnante Ludovico Rege mense Iunij. Manibus iuro vobis fidelitatem & hominiscum facio. Ipsemet auctor epist. 241. ad Humbaldum, dixit per hominium cogere. qua voce plures illius sæculi vsi. Sed & homagium plerique dixerunt.

Ad epist. CCIX.

Huius coniugij paranympus estis,) ea lectio multorum codicum. Sic epist. 200. Paranymporum in coniugiis olim adhibitorum frequens mentio, vt a S. Ambrosio lib. 9. epist. 70. & S. Augustino de civit Dei lib. 14. Item Evaristo Papa in ca. aliter. cau. 30. q. 5. & in concilio Cartaginensi 4. relato in ca. sponsus. dicta cau. 30. q. 5. item in legibus Longobardorum tit. de vi publ. & a S. Bernardo lib. 3. de consider. cap. vlt.

Ad epist. CCXI.

Excommunicatus est Rex a Domino Papa Urbano in Claromontensi concilio) Bertoldus in chronico ad annum Dom. M. CXIII. refert in concilio celebrato ab Hugone Lugdunensi in civitate Galliarum Ostione excommunicatum fuisse hunc Philippum; cuius verba

Z z iij

prolata sunt suprà ad epist. 16. Idem ad annum proxime sequentem dicit Urbanum Papam celebrasse synodum Placentiæ, ad quam Philippus Rex Galliarum legationem suam direxit, seque ad illam iter incœpisse, sed legitimis sonis (sic enim obiter corrigo quod vulgò ducitur, *sociis*) impeditum fuisse mandavit; vnde inducias sibi vsque in Pentecostem apud dominum Papam synodò intercedente impetravit. Subiicit idem Bertoldus ad annum M. CXV. *In Galliis ad Clarummontem generalis synodus a domino Papa in octava sancti Martini congregata est, in qua XIIII. archiepiscoporum eorum suffraganeis fuerunt, & CCV. pastores virga numerata sunt. in hac synodo dominus Papa eadem statuta quæ & in præterita synodo Placentina confirmavit. insuper & Philippum Regem Galliarum excommunicavit eo quòd propria uxore dimissa, militis sui uxorem sibi in coniugium sociavit. Ibi etiam aliam synodum in tertiam subsequens quadragesima hebdomadam Turonis celebrandam denuntiavit.* Willelmus Malmesburienfis de gest. Reg. Angl. lib. 4. ad annum 1095. agens de eodem Papa. *Tunc legitimis uxoribus exclusis, multi contrahebant divortium, alienum expugnantes matrimonium; quare in his & in illis erat confusa criminum sylva, ad pœnam quorundam potentiorum designata sunt nomina. Qua de re actum in concilio Claromontano, in quo etiam Philippus Rex Gallorum cum sua pellice Bertrada excommunicatus. Illemet Bertoldus an annum M. XCVI. Philippus (inquit) Rex Galliarum iamdudum pro adulterio excommunicatus, tandem domino Papa dum adhuc in Galliis moraretur, satis humiliter ad satisfactionem venit, & abiurata adultera, in gratiam receptus est, seque in servitium domino Papa satis promptum exhibuit. Dominus Papa bene dispositis rebus in Gallia, post reconciliationem Regis Galliarum, & post multa concilia, tandem in Longobardiam cum magno triumpho & gloriâ repedavit,*

Ad epist. CCXII.

Et in legibus Theodosianis, si aliquis unam rem.) nulla exemplaria vetera hîc variant. observandum tamen est

hæc verba quæ citat, esse Aniani prisçi interpretis cōdicis Theodosiani ad Paulum sententiar. lib. 5. tit. 11. eodem modo Gratianus relictis verbis eiusdem Pauli citat verba istius Aniani in ca. propter. cau. 2. q. 6. quamvis nomine suppresso: cuius rei ratio est, quia prisçi librarij solebant ut sæpius, solas interpretationes exscribere, ut indicio sunt aliquot membranæ codicis Theodosiani, in quibus prætermisso legum ampliore contextu, sola supersunt Aniani scholia; quibus etiam scholiis subscriptiones adiectæ sunt habentes consulum nomina. ita fucum faciebant lectori minus cauto. Cuius generis codicem habuisse Ivonem, cum hæc scriberet, vero simile est.

Ad epist. CCXIII.

In tanta scissura, in tanta procella.) Cuius causam præbuit Gregorius septimus, & magno scandalo erat toti mundo, ut ait Sigebertus in chronico ad annum Dom. M. CXI. Quam vero iusta & urgente ratione Ivo defleat tale dissidium, melius clarescet verbis prisçi auctoris lib. 2. de unitate ecclesiæ conservanda. Hildebrandus Papa, inquit, sic divisit etiam sacerdotia quemadmodum ecclesiam Dei, atque rempublicam imperij: quoniam partes inde segregavit sibi. inter ipsum namque & inter regem Henricum graves orta sunt atque inexorabiles discordia, papa plurimum annitente ut rex deponeretur a regia potestate pariter & dignitate: rege verò contrā nitente, ut defenderet se ab hostium suorum circumventionē, qui pro parte eiusdem papa certantes querebant eum opprimere. Exinde divisa est ecclesia, & divisa sunt ecclesia sacerdotia, atque omnia scandalorum orta sunt genera: exinde crevit grave & diuturnum bellum, & non solum civile bellum, sed plusquam civile bellum; & facta sunt absque divino pariter & humano respectu vastationes ecclesiarum & cades hominum: exinde etiam corrupta sunt divina pariter & humana leges, sine quibus non subsistit vel Dei ecclesia, vel imperij respublica: & exinde violata est fides & publica & catholica: exinde etiam illa crevit iniustitia, ut pro veritate falsa testimonia, & pro fide catholica abun-

dent periuria, ut postquam bello leges siluere coacta, &c. Idem paullopost. Sed iam facta diuisione imperij simul & sacerdotij surrexit rex aduersus regem, gens aduersus gentem, episcopus contra episcopum, populus contra populum. Exinde verò quanta cades facta sint hominum, quanta destructiones ecclesiarum, quanta etiam rerum confusio exinde facta sit in omni ecclesia, indigere videtur tragedia magis quàm historia. Henricus quartus Imp. in epistola ad Coloniensem archiepiscopum. Vide ne oppressa ecclesia te subtrahas, sed regno & sacerdotio condoleas: quo utroque sicut hucusque ecclesia est exaltata, ita nunc heu humiliatur viduata. Nam unus dum utrunque sibi vendicauit, utrumque dissipauit, nec in uno profuit, qui in neutro prodesse voluit, nec potuit. Et paullopost. Hanc Dei ordinationem qualiter Hildebrandica insania confuderit, tu ipse nosti, si scire voluisti. Nullum eius iudicio licet esse sacerdotem, nisi qui hoc à fastu suo emendicauerit. Willelmus Malmesburiensis lib. 5. de gest. Reg. Angl. testatur isto scismate statum ecclesiæ conturbatum fuisse plusquàm quinquaginta annis.

Sed & dispensationis modus, qui nulli sapienti displicuit) Huc pertinet fragmentum uerusti cuiusdam Romani pontificis sed incerti. Per multos iam annos regni Teutonici latitudo ab apostolica sedis unitate diuisa est. In quo nimirum scismate tantum periculi factum est, ut quod cum dolore dicimus, vix pauci sacerdotes, aut clerici catholici in tanta terrarum latitudine reperiantur. Tot igitur filii in hac strage iacentibus, Christiana pacis necessitas exigit, ut super hos materna ecclesia viscera aperiantur. Patrum itaque nostrorum exemplis & scriptis instructi, qui diuersis temporibus Novatianos, Donatistas, & alios hereticos in suis ordinibus susceperunt, prefati regni episcopos in scismate ordinatos, nisi aut inuasores aut simoniaci, aut criminosi comprobentur, in officio episcopali suscipimus. Id ipsum de clericis cuiusque ordinis constituimus, quos vita scientiaque commendat. Eodem spectant verba Raschalis Papæ secundæ interrogata Anselmi Cantuariensis archiepiscopi. Anselmus. sape necesse est aliquid de apostolicis & cononicis statutis pro compensationibus relaxare, & maxime in regno in quo fere omnia sic corrupta & peruersa

sunt, ut vix ibi aliquid omnino secundum statuta ecclesiastica fieri possit. Peto ut per licentiam vestram possim quadam prout mihi discretionem Deus dabit, temperare quod petij a domno Papa Urbano, & ipse posuit in mea deliberatione. Paschalis. Dispensationis modus, sicut beatus Cyrillus in epistola Ephesine synodi loquitur, nulli unquam sapientum displicuit. Novimus enim sanctos patres nostros & ipsos apostolos pro temporum articulis, & qualitatibus personarum dispensationibus usos. quamobrem nos de religione & sapientia tua diu longèque spectata nihil penitus ambigentes, tua deliberationi committimus, ut iuxta datum tibi divinitus intellectum, cum ecclesia cuius prapositus es tanta necessitas expetit, sanctorum canonum decretorumque difficultatem opportuna & rationabili valeas providentia temperare. Quibus etiam coniungenda sunt verba Goffridi Vindocinensis abbatis ad Calixtum Papam. Dispensationes aliquando in ecclesia faciende sunt, non quidem amore pecunia, vel quolibet humano favore, sed pia & misericordii intentione. Tunc enim a pastore ecclesia dispensatio piè & misericorditer fieri creditur, cum aliquid minus perfectè ad tempus fit ab illo, vel fieri permittitur, non voluntate sua, sed aliorum necessitate, ne in ipsis videlicet fides Christiana periclitetur. Sic igitur facienda est dispensatio ab ecclesia, ut semper fidei nostra veritas instruat, & si quid aliter ad horam factum fuerit vel promissum, opportuno tempore corrigatur. Et aliquanto post. Possunt etiam & debent fieri dispensationes quibus ecclesiarum & monasteriorum consuetudines immutentur, sed ubi postponitur minus bonum, ut quod est melius instituat, &c. quæ habentur in manu scripto exemplari. Videnda sunt quæ bellissimè disputat S. Augustinus epist. 5. ad Marcellinum, ubi dicit mutata temporis causa, quod rectè antea factum fuerat, postea rectè non fieri nisi mugetur.

Ad epist. CCXV.

Thoma Eboracensi archiepiscopo) Inscriptio variat in
priscis exemplaribus, in quibus partim legitur, *Tan-*
stanno, partim *Thoma*, quod postremum habet prima
editio. & fortasse hinc nata est diversitas, quia in ali-

quot vetustis membranis prima tantum littera signatur. T. quam alij postea varie interpretati sunt. Sed & infra epist. 276 memoratur ab Ivone Tustannus sive Tustinus electus Eboracensis archiepiscopus. Auctoris vero ætate duo Thomæ fuerunt præfecti ecclesiæ Eboracensi, scilicet Thomas ille à quo Henricus primus Anglorum rex coronatus est: cui paullopost mortuo successit Gerardus, & Gerardo mox defuncto subrogatus Thomas dicti Henrici cancellarius, anno domini M. CVIII. vt refert Mattheus Paris in vita illius Henrici. Qui etiam notat hunc Thomam Eboracensem archiepiscopum obiisse anno Christi M. CXIII. eique Turstanum successisse. ad hunc extat epistola Anselmi Cantuariensis archiepiscopi quæ subiicienda videtur ex manuscripto codice. *Anselmus archiepiscopus Cantuaria Thoma electo archiepiscopo Eboracensi ecclesiæ salutem. Canonica auctoritas precipit, vt ecclesiæ episcopatus ultra tres menses non maneat sine pastore. Quoniam autem regi placuit consilio Baronum suorum & nostra concessione, vt vestra persona eligeretur ad archiepiscopatum Eboracæ: non debet per vos terminus salubriter constitutus diutius differri. Vnde miror quia post electionem vestram non requisistis vt consecraretur ad quod electus estis. Mando itaque vobis vt octavo idus Septembris sitis apud matrem vestram ecclesiā Cantuariensem, ad faciendum quod facere debetis, & ad suscipiendam consecrationem vestram. Quod si non feceritis, ad me pertinet vt ego curam habeam, & faciam quod pertinet ad episcopale officium in Eboracensi archiepiscopatu. Præterea audiui quod vos priusquam consecraretur, facere vultis vt electus episcopus sancti Andrea de Scotia apud Eboracam consecraretur. Quod nec vos facere debetis, nec ego concedo, sed omnino interdico ne fiat, aut de illo aut de aliqua persona quæ in regimen animarum debet provehi ab archiepiscopo Eboracensi; quia non pertinet ad vos dare vel concedere alicui curam animarum quam nondum accepistis. Sed & habetur in vetusto codice alia Anselmi epistola ad eundem Thomam, quæ aperte confirmat quod paullo antè dictum est, duos eodem fere tempore fuisse Eboracenses episcopos qui Thomæ dicti sunt. *Anselmus minister ecclesiæ**

ſta Cantuarienſis Thoma electo archiepiſcopo Eboracenſi. Tibi Thoma in conſpectu omnipotentis Dei ego Anſelmus archiepiſcopus Cantuarienſis & totius Britannia primas loquor, loquens ex parte ipſius Dei. ſacerdotale officium quod meo iuſſu in parochia mea per ſuffraganeum meum ſuſcepiſti, tibi interdico, atque praeſcribo ne te de aliqua cura paſtorali ullo modo praſumas intruſſum, donec à rebellionem quam contra eccleſiam Cantuarienſem incepiſti diſcedas, & ei ſubiectionem quam antecellores tui, Thomas videlicet & Girardus archiepiſcopi, ex antiqua antecellorum conſuetudine profeſſi ſunt, profitearis. Quod ſi in his qua cepiſti magis perſeverare quam ab eis deficere delegeris, omnibus epiſcopis totius Britannia ſub perpetuo anathemate interdico, ne tibi ullus eorum manus ad promotionem pontificatus imponat: vel ſi ab externis promotus fueris, pro epiſcopo, vel in aliqua Chriſtiana cõmunione te ſuſcipiat. Tibi quoque Thoma ſub eodem anathemate ex parte Dei interdico, ut nunquam benedictionem epiſcopatus Eboracenſis ſuſcipias, niſi prius profeſſionem quam antecellores tui Thomas & Girardus eccleſia Cantuarienſi fecerunt facias. Si autem epiſcopatum Eboracenſem ex toto dimiſeris, concedo ut officio ſacerdotali, quia iam ſuſcepiſti, utaris.

In tenebris barbara nationis) Paſchalis Papa ſecundus eandem gentem Anglicam appellat barbaram in epiſt. ad Anſelmum archiepiſcopum Cantuarienſem. Deo autem gratias (ait) quia in te ſemper epiſcopalis auctoritas perſeverat, & inter barbaros poſitus, non tyrannorum violentia, non potentium gratia, non incenſione ignis, non effuſione manus, à veritatis annunciatione deſiſtis. idem in alia epiſt. ad ipſum Anſelmum. quod ergo tibi ſuper his in barbaris regionibus diſponendum, ex ipſius praecepti poteris collatione diſtinguere.

Ad epiſt. CCXVIII.

Matrimoniales tabulas ſibi compoſuit) quod hñc de canonico Pariſienſi, idem de quodam praelato eccleſiæ Senonenſis ſcribit epiſt. 200. qui præter duo ſcorta, pellici matrimoniales tabulas fecerat. unde colligi poteſt tunc temporis in eccleſia Gallicana difficile fuiſſe;

se continentiam clericis persuadere, & multos extitisse vxoribus alligatos. Nam & auctor epist. 186. respondet presbiteros vxoratos non esse à communione suspendendos, nisi publicè convictos vel confessos. Nicolaus monachus lib. 2. cap. 8. de vita S. Godefridi episcopi Ambianensis (ad quā extant epistolæ Ivonis) *sanctitatis & pudicitia custos adeo praeclarus & studiosus ubique extitit, ut infames clericos vel impuro matrimonio copulatos non solum à suo consortio, sed etiam à chori ingressu constanter arceret. Eam ob rem multis convitiis ab illis proscindebatur, multis appetebatur insidiis. Et lib. 3. cap. xv. Aderat cum aliis etiam quidam à clero, ex eorum grege, quos supra diximus, impuro coniugio pollutos, quibuscum multum beato episcopo negotij fuit, ut corrigerentur. Chronologia Autissiodorensis ad annum domini 1119. Guido Viennensis archiepiscopus Stephani Burgundionum Comitis germanus, in papatum eligitur, & ab eo concilium à predecessore indictum Remis celebratur, ubi excommunicati sunt simoniaci universi, & qui exigunt pretium pro sepultura, vel chrismate, vel baptismo; vxorum quoque & concubinarum contubernia presbiteris, diaconibus, subdiaconibus ibi sunt penitus interdicta.*

Et salutaribus episcoporum praeceptis obedire contemnant) huius rei exemplum in epistolis Anselmi Cantuariensis ad Ernulphum nondum vulgatis, ubi licet Rex Angliæ præcepisset, ut presbiteri ecclesias & foeminas haberent sicut tempore patris sui & Lanfraci archiepiscopi; Anselmus contra per totam Angliam iussit omnes sacerdotes qui foeminas tenerent, privari ecclesiis & omni ecclesiastico beneficio. Idem alia epistola ad dictum Ernulphum & archidiaconum Cantuariensem, excommunicavit eosdem presbiteros qui superbe contempserant iussionem prohibitarum foeminarum. Qua de re Mattheus Paris in hist. Angl.

Quam pro lege habendam censet auctoritas, pertinaciter & superbe) hæ novem dictiones nunc primitim adiectæ sunt autoritate veterum membranarum, quæ hactenus deerant.

Ad epist. CCXIX.

Vt Cypriani verbis utar) in exemplari Reg. huius epistolæ exordium tale est. *Si quid de me aduersum me perlatum est ad sedem apostolicam, oportet ut pro me subsequatur cum legato carta non fallax, qua obiectis respondeat, & innocentiam meam defendat. Nuper enim litteras accepit &c.*

Qui nec auditus fuerat, nec vocatus) hac parte fœdæ labes in membranæ, qua etiam prima editio deturpata. habent enim pluscula verba frustra ex precedentibus repetita & inculcata priscilibrarij oscitantia: quæ ideo tolli debuerunt.

Qui audiebat missam catechumenorum) multi v. c. caticuminorum, huius missæ vsus vetustissimus, cuius mentio in concilio Carthaginensi quarto cap. 84. relato in ca. episcopus. de consecrat distinct. 1. & in concilio Hilerdensi relato in ca. de his qui. cau. 35. q. 2. & 3. S. Augustinus ser. 38. de tempor. ecce post sermonem fit missa catechumenis. manebunt fideles, venietur ad locum orationis. Hincmarus Remorum episcopus in lib. manuscripto aduersus Hincmarum Laudunensem episcopum, cap. 24. *Vtile tibi foret illa querere qua ad tuam & commissorum tibi saluationem debueras bauiulare: scilicet quomodo in regulis sacris debeas intelligere, quia quidam iubentur vsque ad missam caticuminorum manere in ecclesia, quidem autem sola intra ecclesiam fidelium oratione iungi sacra mysteriorum celebritati, à dominica autem mensa convivio segregari.*

Vt causam qua semel decisa est, propter cupidorum & maliuolorum delationem non iteretis) hæc verba nunc primum addita sunt ex aliquot priscis libris.

Appellanti non confidentia iustitia, sed pro dilatione sententia.) sic rectius ex v. c. quàm ut antea, *sed prolatione sententia.* tale est quod ait epist. 172. abbatem Vindocinensem sedem apostolicam appellasse non confidentia iustitiæ, sed causa afferendæ moræ. Idem epist. 180. conqueritur de nimia appellationum licentia ad sedem apostolicam, ob vexationem, rerum expensam, & in-

certum negotiorum exitum. Ea etiam de re agit S. Bernardus lib. 3. de consider. ad Eugenium Papam, cap. 2. quo loco docet quis modus sit adhibendus in appellationibus ad sedem Romanā. vetus & frequens fuit hæc querela episcoporum Gallicanæ ecclesiæ, cuius generis habetur epistola Hildeberti Turonensis archiepiscopi ad Honorium Papam: quaquidem inter cætera dicit, moratoris & superfluis eiusmodi appellationibus plantari in horro domini toxicum mortis, quo subventus afflictorum moritur, pontificalis vigor elanguet, iustitiæ parsimonia in nihilum revertitur, incrementum autem suscipit vbertas delictorum.

Ad epist. CCXX.

Sine conniventia cleri alienet) variat hîc lectio in exemplaribus. Sunt enim quæ habent, *sine convenientia*, ut apud Gratianum in ca. sine. cau. 12. q. 2. vulgati libri referunt, *absque omnium conniventia & subscriptione clericorum*: ubi Contius iurisc. notat in suo cod. legi *convenientia*, quod postremum probat, & prius illud rejicit. In Ivonis autem Pannormia tit. de alien. rer. eccles. (ubi canon ille refertur) legitur *sine collaudatione*, ut apud Burcardū Derceti lib. 3. cap. 170. Sed conniventia vox pro consensu tot locis reperitur, ut temerè mutari non liceat. In can. obeuntibus, dist. 64. *quod absque consensu eorum & conniventia factum fuerit, in ritum habeatur*. Hinc marus Remensis lib. adversus Hincmarum Laudun. *cum conniventia clericorum subscribere*. S. Bernardus epist. 163. *viri illi in quorum conniventi res posita est*. Arnulfus Lexov. epist. 21. *donec posset quod mente concepit, assensus vestri conniventia confirmasse*. Wilhelmus Tyrius debel. sac. lib. x cap. 7. *quem eadem ecclesia de communi omnium conniventia sibi præfecerat*. eodem significatu apud ipsum Ivonem epist. 138. 163. 195. 220. 250.

Ad epist. CCXXIII.

In quodam falso cæmeterio corpora excommunicatorum sepultura tradunt.) Quia nimum frequentes erant episcopales

scopales censuræ, & sæpè ob leviores causas, non minus est si tunc temporis excommunicationes contemnerentur, & sepulturæ interdictio insuper haberetur. Quam in rem extant varix cōquestiones Goffridi Vindocinēsis abbatis in manuscripto exemplari unde verba transferam. In epistola igitur ad hunc Ivonem qui interdixerat divinum officium in castello, & banno leugæ Comitis Vindocinensis. *Pauperum corpora sepeliri concessistis, quod nos abnuere nec possumus nec audemus. Sed salva vestra pace & reverentia dicimus, si insepulta remanerent pro ecclesia iustitia, non ideo anima minus haberent de gloria. Et quia à sanctitate vestra pauperibus sepultura conceditur, sub nomine pauperum à sepultura iam nullus excluditur.* Sequitur alia eiusdem epist. ad eundem Ivonem. *Noverit Karissime pater vestra dilectio, in castro Vindocinensi dictos illos regulares beati Georgij canonicos, in ecclesia beati Petri apertis ianuis contra interdictum vestrum solenniter festivitatem celebrasse: aliosque eiusdem castelli clericos quendam burgensem defunctum & cum defuncto iustitiam quasi defunctam sepelientes, publicis processionibus sepultura tradidisse. De qua ecclesiastica iustitia sepultura, qua contumacia studio acta dno/citur, & de huiusmodi sepultura vindicta vestra sublimitati nostra humilitas aliquid scripsisset, si monachus unus sufficeret de inobedientia clericorum accusare multitudinem, nec presumptuosum videretur tanta discretionis docere pontificem. Illud tamen perpendat vestra dilectio, quod si tanta iustitia iniuria patienter portatur, verendum est, ne sancta ecclesia hac occasione de statu suo plurimum perdat, & sua honestatis & ordinis intolerabilem iacturam patiatur. Et paullo post. Nam quis ex divitibus contra interdictum vestrum vult sepeliri, & non sepelitur? Pauperibus autem qui culpam non habent, sepultura negatur. Potentibus aperiuntur ecclesia, impotentes per quos quod male actum est corrigi non potest, ab ecclesiis excluduntur &c. Idem in epistola ad Rannulfum Sanctonensem episcopum. Illud etiam quod in Haimerico de Rancone à vobis actum est, non tacentes. Haimericus siquidem propter multa mala qua nobis fecerat, à domino papa & à vobis fuerat excommunicatus, & in ipsa excommunicatione iusto Dei iudicio per-*

emptus est, & ided extitit à cimiterio alienus. Postea verò precibus uxoris illius, & precio, ut quidam dicunt, corruptus, excommunicato excommunicatum illum sine satisfactione absolvendo communicastis, & presentibus fratribus nostris, per quos iniuria nostra in auribus vestris resonabant, qua adhuc resonare non cessant, corpus eius sepultura ipsemet tradidistis. Auctoritate tamen sanctorum canonum firmiter tenemus, & nullatenus dubitamus, quia quibus vivis non communicamus, nec mortuis communicare debemus: & qui aliter fecerit, si laicus est, debet & ipse excommunicari: si clericus, cuiuscunque dignitatis vel ordinis sit, debet penitus degradari. Valet, & qua dicta sunt, sapienter advertite. Hæc latius adscripta, quia pertinent etiam ad epist. 62. quaquidem Sanctio episcopus Aurelianensis consiliū petit quid agere debeat in causa clericorum, vel monachorum qui contrà interdictum missas celebrarant, & mortuos sepelierant. Quod de excommunicatis intelligit.

Ad epist. CCXXIX.

Xisti & Leonis exemplo) Purgationis Xisti tertij Papæ meminit Nicolaus Papa in ca. nunc autem. dist. 21. & Anastasius bibliothecarius in vitis Pont. Verba ipsius Xisti relata sunt à Gratiano in ca. mandastis. cau. 2. q. 4. Purgationis Leonis Papæ testimonium extat apud eūdem Grat. in ca. omnibus. cau. 2. q. 5. vbi dicitur habuisse duodecim episcopos in sua purgatione. Monachus Sangalensis in vita Caroli Magni: Leo (inquit) assumens evangelium domini nostri Iesu Christi posuit super caput suum, & in conspectu Caroli eiusque militum, assistentibus etiam persecutoribus suis in hæc verba iuravit. Sic in die magni iudicii sim particeps evangelij sicut immunis sum criminis falso mihi ab ipsis obiecti. Alter monachus sancti Eparchi Engolismensis in descriptione vitæ eiusdē Caroli, itemque alius incertus scriptor Annalium Pipini, Caroli magni & Ludovici ad annum D. CCC. tradit id factum Romæ coram omni populo in basilica beati Petri, cum evangelium portans Leo ambonem con-

scendisset. Iuramentum dicti Leonis refertur à Burcardo Decret. lib. 1. cap. 198. His iungere not. ad epist.

Ad epist. CCXXXI.

Qui se propter epilepsiam curandam eunuchizavit) Varia erat huius loci scriptura in codicibus manuscriptis, habentibus *epileusiam*, *epilepsiam*, *epylensiam* sive *epilempsiam*. Meliores *epilepsiam*. huc autem pertinet quod in cap. ex parte tit. de corp. vitiat. ordin. dicitur ab Innocentio tertio, presbiterum qui ne in lepram incideret, de cōsilio medici, virilia sibi fecit abscindi, liberam habere facultatem exequendi sui ministerij. Nam & Aëtius scribit lib. 13. cap. 125. castratos hoc lepræ morbo non laborare. Theodorus autem Balsamo ad apostolor. can. 23. refert plurimos homines paulo consideratiores, qui suos filios castraturi erant, ad ecclesiam accedere solitos, & morbum & testiculorum abscissionem aperire. Idem ad ca. 1. Nicenæ synodi testatur se nullum vidisse suo tempore sacris initiatum, cui propter morbum permissum erat ut castraretur, licet multi hoc synodice experierint.

Ad epist. CCXXXII.

Circa maritalia loca) hæc tria verba deerant primæ editioni, quæ adiecta sunt autoritate & consensu plurimum membranarum.

Hugoni Gratianopolitano episcopo) antea cum *Gratianopolitano*. In aliquot editionibus Gratiani, ubi hoc rescriptum Urbani extat, habetur inscriptio huiusmodi. *Urbanus secundus Gratiano Neapolitano episcopo*. sed perperam, quod etiam rectè castigatum in novissima editione. monachus Autissiodorensis in chronico ad annum 1078. hoc anno S. Hugo Gratianopolis episcopus. fuit, ubi per annos 52. virtutum exemplis incomparabiliter floruit &c. Sigebertus Gemblac. meminit illius Hugonis, & Gratianopolitanum pariter episcopum appellat. agens enim de Brunone Cartusie fundatore circa annum domini 1084. huius (ait) *sancti propositi cooperatores*

AAA ij

& amulator beata memoria Hugo Gratianopolitanus episcopus, ab eodem Brunone habitum monachicum sumpsit, cunctisque ibi habitantibus insigne exemplum praebeuit. Robertus de monte in chronico ad annum Dom. 1132. obiit vir sanctus Hugo Gratianopolitanus episcopus, cuius religiosam vitam conscripsit Guigo Prior cartusia, qua non longe à Gratianopoli.

Ad epist. CCXXXIII.

Patrum Gregorij & Urbani vox, patrum, addita ex aliquot v.c. intelligit autem Gregorium septimum qui & Hildebrandus dictus est, cuius est hic canon in synodo Romana. quoniam investituras ecclesiarum contra statuta sanctorum patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in ecclesia oriri, ex quibus religio Christiana conculcatur, decernimus ut nullus investituras episcopatus, vel abbatia, vel ecclesia de manu Imperatoris vel Regis, vel alicuius laicae personae, viri vel foeminae suscipiat. Quod si praesumpserit, recognoscat investituram illam apostolica auctoritate irritam esse, & usque ad dignam satisfactionem excommunicationi subiacere. Urbanum autem idem statuisse indicant verba Wilhelmi Malmesburiensis de gestis Pontif. Angl. lib. 2. de Urbani concilio loquens. In hoc concilio Papa cum omnibus sententiam excommunicationis vibravit in laicos investitores ecclesiarum, & investitos à laicis, & intaliter investitos consecrantes, & in illos qui pro ecclesiasticis honoribus laicorum homines fiunt. Quod quidem concilium Romae habitum fuit circa annum 1098 ut praeter ceteros notat Thomas de Vvalsinghā in ypodigmate Neustriæ. Citantur etiam hi canones ex concilio Claromontensi cui interfuit ipsemet Urbanus. Ut nullus ecclesiasticus aliquem honorem à manu laicorum accipiat. Item. Interdictum est ne Reges vel alij Principes aliquam investituram de ecclesiasticis honoribus faciant. Ivo supra epist. 60. dicit se audivisse Reges ab Urbano exclusos fuisse à corporali tantum investitura. hic autem videtur non esse praetermittendum quod liberrimè testatus est Onuphrius ille Italicorum doctissi-

mus in libro quem scripsit de vita eiusdem Gregorij septimi. superiore illo suo decreto non tantum Imperatorem Henricum quartum, sed & omnes Reges Latinos & occidentales petitos fuisse, deinde episcopos & universum clerum Galliarum, Germania & Italia: maiestatem quoque & dignitatem imperij Romani eversam; quodque longè peius erat, ea fundamenta iacta quibus illius potestas omnino labefactabatur.

Scismaticam iudico) Idem in fine epist. 236. ait hæreticum esse laicum qui putat in datione & acceptione virgæ se posse tribuere sacramentum. Ioannes Lugdunensis archiepiscopus dicit investituras exteriores per laicos factas, nō satis propriè hæresis nomine censeri; defendere tamen fieri debere, hæresim esse, infra epist. 237. Extat in codicibus manuscriptis Iac. Sirmundi, tractatus Goffridi abbatis Vindocinensis ad Petrum Leonem Cardinalem, de ordinatione episcoporum, & de investitura laicorum, ubi disputat eam esse hæreticam, cuius verba subiicere non gravabor. *Licet alia hæresis de investitura dicatur, alia symoniaca: ista qua de investitura dicitur, contra sanctam ecclesiam fortius iaculatur.* Symoniaca etenim pravitas multotiens fit latenter, hæresis verò de investitura semper publicè agitur. Ibi etiam in primis omnis ecclesiasticus ordo confunditur, quando hoc quod unicuique à solo suo consecratore in ecclesia cum orationibus quæ ibi conveniunt, dari debet, à seculari potestate prius accipitur. Quod sancti apostoli non solum interdixerunt, verumetiam omnes illos qui per secularem potestatem ecclesiam obtinent, à Christo sibi tradita potestate damnaverunt. Et merito apostoli iudicio spiritus sancti hanc hæresim in ipso ecclesia principio damnare decreverunt, quam logo tempore ex patre diabolo nascituram esse præviderunt. Cum igitur laico & investitura & omnis etiam disponendarum ecclesiarum vel ecclesiasticarum rerum facultas à spiritu sancto qui in apostolis loquebatur, negata sit penitus & interdicta: qui investituram à laico suscipit, non iam contra apostolos tantum, immo contra dominum apostolorum, quod sanctum est, canibus exponit.

Investitura enim de qua loquimur, sacramentum est, id est sacrum signum, quo princeps ecclesie, episcopus scilicet à

ceteris hominibus secernitur pariter atque dinoscitur, & quo super Christianum gregem cura pastoralis ei tribuitur. Hanc investituram ab illo solo suscipere debet à quo & consecrationem habet. Illum siquidem prius oportet consecrari, deinde verò tanquam regem sacris insignibus decorari. Si quis autem cuilibet seculari potestati ista licere putat, errat. Quod si defendere nititur, apostolorum doctrinam & sancti spiritus sensum annullare desiderat, unde hareticus esse nullatenus dubitatur. Investitura itaque laicorū qua fit per virgam & anulum, meritò hæresis appellatur. Nam sicut à Simone simoniaca hæresis dicitur: ita ab eo qui investit, & ab illo qui investitur; quoniam uterque in illa sua actione & agitare clāves ecclesie, & eius unicum ac singulare ostium violare conatur, recto nomine hæresis de investitura vocatur. Hac præterea hæresis deinvestitura si rectè perspicitur, etiam hæresis symoniaca esse virva & vera ratione probatur. Nam qua secularis potestas sibi vindicare nititur investituram, nisi ut per hoc aut pecuniam extorqueat, aut quod est gravius, sibi inordinate subiectam efficiat pontificis personam? nullus est utique laicorum, etiam si ei liceret, qui tanta intentione anulum vel virgam dare desideret, nisi per hac qua sunt sacramenta ecclesie, temporalibus lucris inhiaret. Laicis quidem sacramenta ab ecclesia suscipere licet, non ecclesia qualibet sacramenta dare. Semper laicus de investitura, ut diximus, aut pecuniam sibi vendicat, aut quod est amplius, episcopi vel abbatis personam. Hac nō tam humana qua diabolica malignitate, ecclesia catholica fidem libertatem & castitatem amittit, sine quibus nulla ratione subsistit. Hanc igitur quam supra diximus investituram, quicumque sub specie pastoris suscipere præsumit, fit paralyticus & haretica lepra pollutus. Illum non pastorem fiducialiter dico, nec illius pastoris qui animam suam posuit pro ovibus suis, quodlibet membrum, sed fur & raptor & lupus est. Nam ad hoc venit ut furetur & rapiat & mactet. Hanc autem detestabilem impietatem, non solum qui faciunt, sed qui consentiunt ei, damnati sunt. Ille verò consentit qui eam tacet, qui eam non corrigit, & qui ei palam non contradicit, & nemo est qui contradicere palam non debeat & possit. Nam si pralati non habet auctoritatem, habet tamen Christiani vocem. Et paullo post addit. Lai-

one autem cum investituram ecclesiarum tribuit per virgam & annulum; quæ sunt ecclesia sacramenta sicut sal & aqua, oleum & crisma, & quadam alia sine quibus hominum & ecclesiarum consecrationes fieri non possunt, sibi ius Christi usurpat & potestatem, & quodammodo se Dei filio prædicat altiozem. Nam dum illa ecclesia sacramenta ibi dantur ubi dari debent, & quibus & quando & quomodo debent, per consecrationis ministrum à Dei filio dantur, à quo universa fiunt sacramenta, & à quo tribuuntur. Et post pauca dicit. Laicus autem quando contra Dei filium sic præsumit, si non amplius, non minus tamen quam Symon Magus intumuit, & ipse intumescit: quia in collatione sacramentorum se Dei filio anteponebat. Et quia Domino Dei filio non solum sui patris aequalitatem demerere nititur, sed se ipsum Dei filio superiorem sua impia actione significare videtur, recto nomine & ipse hæreticus, & eius investitura hæresis appellatur. Non sit Imperatoribus & Regibus molestum quod dicimus, nec consuetudine sibi vendicare nitantur quod eis veritate negatur. Cum laicis etiam religiosæ disponendarum ecclesiarum vel ecclesiasticarum rerum omnis facultas ab apostolis prohibeatur, manifestum est quod eis investitura negatur ab ipsa veritate, à Christo videlicet qui in apostolis loquebatur. Cum ergo Christus veritas sit, sicut ipse dixit, ego sum veritas, nec unquam, ego sum consuetudo dixerit: qui Christianus est Christum, & qui Rex est Regem Regum, ipsam scilicet veritatem sequatur, non consuetudinem. & aliquanto post, sequitur. Investituram per virgam & annulum accipere nisi à suo consecratore, manifestum est esse damnosum: quia nulli laico licet illa ecclesia sacramenta dare, sicut aī non licet episcopum consecrare. Res etiam qua semel ecclesia data sunt, Reges eas iterum dare, vel de ipsis investire non debent, nec convenienter possunt. Nam alicui illud dare quod habet, & de hoc investire aliquem quod ille iam tenet, superfluum est & vanum, non tamen videtur criminofum.

Quibusdam litteris mihi scripsit (se coactū) infra epist. 236. dicit Paschalem idem scripsisse aliis episcopis. Quod spectant verba Anselmi Cantuar. archiepiscopi in epist. ad Paschalem. *Misi sanctitati vestra in hoc anno post pen-*

recoſten litteras per Bernardum ſervientem domini Petri Camerarij veſtri, quod Rex Anglia conqueritur quod ſuſtinetis Regem Teutonicum dare inveſtituras eccleſiarum ſine excommunicatione, & idè minatur ſe ſine dubio reſumpturum ſuas inveſtituras, quoniam ille ſuas tenet in pace. Videat igitur prudentia veſtra ſine dilatione quid inde agere debeatis, ne quod tam benè adificatiſtis, irrecuperabiliter deſtruatur. Rex enim noſter diligenter inquiriſt quid de illo Rege faciatis. Anſelmo reſpondit Papa hiſ verbis. Porro quia in eiſ litteriſ ſignificatiſti, ſcandalizari quodaſ, quod Regem Teutonicum dare inveſtituras eccleſiarum toleramus: nec toleraſſe aliquando, nec toleraturos ſcias. Expectavimus quidem ut ferocia genti illius edomaretur. Rex verò ſi in paterna nequitia tramite perſeveraverit, beati Petri gladium, quem am educere cœpimus, proculdubio experietur. Hæc autem ex manuſcripto exemplari deſumpta ſunt, quia hætenus inedita.

Ad epiſt. CCXXXVI.

Titulus huius epiſtolæ alius & ſimplicior fuit in priore editione: *Ioanni prima Lugdunenſis ſedis archiepiſcopo, Ivo eccleſia Carnotenſis miniſter ſalutem.* Talem enim reppereram in priſciſ membranis quibus tunc temporis uſus fueram. Iam ve:ò reſtituitur ea forma qua conceptus in codice S. Viſt & altero Regio, in quibus epiſcoporum nomina ſic diſertè expreſſa. Eſt autem probabile compositam ad Ivone, quod ſtilus ſatis arguit. Sic iam ſuprà epiſt. 79. tuo & quatuor aliorum epiſcoporum nomine ſcripſit epiſtolam ad Philip-pum Trecassinum; quemadmodum etiam apologiam pro coronatione Regis Ludovici, ſuo & cæterorum epiſcoporum nomine, epiſt. 189.

Apud Anſam celebrandum) ſolus cod. S. Ger. *Anſam.* ſed malè. nam & Ioannes archiepiſcopus Lugdunenſis inſrà epiſt. 237. Anſam appellat.

Si ea qua ad cathedram pertinent, recta præcipiant, ea verò minimè faciunt) prior editio habet, *ea verò qua contra cathedram faciunt, minimè faciunt* In v. c. Ser. aliter. *Ea verò qua ad ius cathedra pertinent minimè fa-*

oiant; ubi verborum superflua repetitio.

Salvo vinculo pacis corrigere volumus) antea cūsum, *salvo vinculo corrigere vol.* quod imperfectam habebat sententiam. itaque Bar. qui tomo 12. *Annal.* hanc epist. transcripsit, addit, *vinculo caritatis*. Paulo antea Ivo *vinculum pacis* appellat duobus locis.

De remissis Germanico Regi investituris fecisse videtur)

In vno exemplari tantūm legebatur, *de remissis Regi investituris*. Sed in aliis codicibus vox *Germanico* extat, sine qua sensus subobscurior. Hac eadem epistola paulo ante Teutonicum appellat. *Quod si* (ait) *Papa adhuc in Teutonicum Regem debitam severitatem non exercet.*

De eodem intelligit, cum epist. 233. dicit Papam quibusdam nefandis scripta nefanda permisisse; quo loco pariter agit de investituris à laicis factis. Hæc autem est controversia quæ illo sæculo luctuosissimas & atrocissimas tragedias excitavit in orbe christiano, cuius originem & seriem si quis forte desiderat, non inutile fuerit è puris fontibus haurire, prolatis & compositis invicem historicorum coætaneorum testimoniis, ut apertius intelligantur quæ ab Ivone scribuntur tota hac insigni epistola.

Willelmus Malmesburienſis de gest. Reg. Angl. lib. 3. in Willielmo primo Imperator Alemannorum ^a Henricus filius Henrici ^a de quo supra memoravimus) iratus contra Papam quod excommunicationem in eum propter investturas ecclesiarum promulgaverat, cum exercitu veniens Romam obsedit, Hildebrandum expulſit, ^b Guibertum Ravennatem introduxit.

Et paullo post exprimit quis fuerit primus author ac incentor huius contentionis. *Alexandro ergo defuncto* ^b appellat *(inquit) successit Hildebrandus, Gregorius septimus dictus.* ^c wigbertum abbas Vrsp. *hic quod alij inusitaverant* (sic habent editiones, quod ^d in chro. ut *quidā mutat in inusitaverant*) palam extulit, excommuni ^e etiam Do- *cans electos qui investturas ecclesiarum de manu laici per* ^f dechinus *annulum & baculum acciperent.* ^g in appēdi- *Vnde Henricus Imperator* ^h ce ad Mar. *Alemanorum fremens quod sine sua conscientia talia præsumeret, illum, ut prädixi, post undecim annos Roma deturbavit* ⁱ Scot. *Guiberto inducto. nec multo post letali morbo Papa* *ictus.* Sigebertus in chro. ad Ann. Dom. M. c. xi. *Henricus Rex Romam vadit propter sedandam discordiam qua*

^a huius not-
minis. 4.

^b appellat
wigbertum
abbas Vrsp.
^c in chro. ut
etiam Do-
dechinus
^d in appēdi-
ce ad Mar.
^e Scot.

erat inter regnum & sacerdotium, qua cœpta à Papa Gregorio septimo, qui & Hildebrandus nominatus est, & exagitata à successoribus eius, Victore & Urbano, & praeter ceteris à Paschali, magno scandalo erat toti mundo. Willielmus Tyrius de bello sacro lib. 1. cap. 13. agens de eodem Gregorio: Inoleverat consuetudo, praesertim in imperio, quod defungentibus ecclesiarum praelatis, annulus & virga pastoralis ad dominum Imperatorem dirigebatur. Vnde postmodum unumquemlibet de familiaribus & capellanis suis^a investiens, ad ecclesiam vacantem filij principum dirigebat, ut ibi pastoris fungeretur officio, non expectata p^{ri}ncipis electione. Quod dominus Papa contra omnem fieri honestatem considerans, & iura in eo facta conculcari ecclesiastica perpendens, semel, secundo ac tertio eundem Imperatorem commonitum cum revocare non posset, vinculo anathematis innodavit. Quod factum nimis indignè ferens imperator, cœpit ecclesiam Romanam persequi, & domino Papa Guibertum Ravennatem archiepiscopum virum litteratum & locupletem nimis, suscitavit adversarium, &c. Gregorio septimo successit Victor paucorum dierum, qui & ipse prohibuit investituras ecclesiarum fieri à laicis, ut refert vetus scriptor chronici Casinensis. Post Victoris obitum successor Urbanus secundus, habito Romæ concilio circa annum Domini 1098. eandem pariter vetuit, ut notatum supra ad epist. 233. at defuncto Urbano, contentio longè atrocior exarsit. Matthæus Paris de gestis reg. Anglor. in Henrico primo. Anno Domini M. C. XII. facta est contentio Roma inter Papam Paschalem & Henricum Imperatorem hac de causa. Imperator uti voluit privilegio antecessorum habito annis trecentis sub Romanis pontificibus sexaginta, qui licitè dederant episcopatus & abbatias per annulum & baculum pastorem. E contra censebant Romani pontifices, nec posse nec debere &c. Quæ verba etiam extant in Sigeberti chronico ad annum dom. M. C. XI. Willielmus Malmesb. lib. 5. de gest. Reg. Anglor. Cum Urbano Papa Paschalis successisset, rursus questio de investituris ecclesiarum, rursus bella, rursus lites agitari, neutris partibus loco cedentibus. Imperator omnes episcopos & abbates regni sui quod citra montes est, fautores haba-

bat; quia Carolus magnus pro contundenda gentium illarum ferocia, omnes penè terras ecclesiis contulerat: consiliofissimè perpendens, nolle sacri ordinis homines tam facile quàm laicos fidelitatem domini reiicere. Præterea si laici rebellarent, illos posse excommunicationis autoritate & potentia severitate comescere. Papa ultra montanas ecclesias sua rationi subiecerat; parùmque suscipiebant vrbes Italia Henrici dominium, servitioputantes se exutas post Contradi fratris eius interitum: qui à patre relictus Longobardia in Regem apud Aretium obierat diem. At verò Henricus antiquis Caesaribus in nullo virtute deiectionior, post pacatum regnum Teutonicum, præsumebat animo Italicum, rebellionem urbium subiungaturus, quæstionemque de investitura suo libitu decisurus. Hæc ille.

NB.

Sugerius autem testatur Paschalem papam venisse ad partes occidentales, ut regem Francorum, & filium regem designatum, & ecclesiam Gallicanam consuleret super quibusdam molestiis, & novis investitura ecclesiastica querelis, quibus eum & infestabat, & magis infestare minabatur Henricus Imperator. Et paullo post. Equidem de liberatum est Roma, propter Romanorum conductitiam perfidiam, de præfatis, immo de omnibus quæstionibus tutius regis & regis filij & ecclesia Gallicana in Francia, quàm in vrbe, disceptare naufragio. Sic enim obiter illa verba castiganda fide vet. codd. quia miserè depravata sunt in editione vulgata. vnde etiam oblata occasione cætera verba quæ ad hanc contentionem faciunt, proferam multis modis emendata, ut interim locus vulgatæ editionis suo nitore restituatur, donec Sugerij historia recudatur integrior. De adventu igitur Papæ in monasterium beati Dionysij loquens: occurrunt (inquit) ei ibidem Rex Philippus & dominus Ludovicus filius eius, gratanter, & votivè amore Dei maiestatem regiam pedibus eius incurvantes, quemadmodum consueverunt ad sepulchrum piscatoris Petri reges submissio diademate inclinari: quos dominus Papa manu erigens, tanquam devotissimos apostolorum filios ante se residere fecit: cum quibus de statu ecclesia ut sapiens sapienter agens familiariter contulit; eosque blandè demulcens, beato Petro, sibi que eius vicario supplicat opem ferro, ecclesiam manu

nu tenere, & sicut antecessorum Regum Francorum Carali magni & aliorum mos inolevit, tyrannis & ecclesia hostibus, & potissimum Henrico Imperatori audacter resistere. Qui amicitia auxilij & consilij dextras dederunt, regnum exposuerunt, & qui cum eo Catalaunum Imperatoris legatos occurrere festinent, archiepiscopos, & episcopos, & abbatem sancti Dionysij Adam cum quo & nos fuimus, coniunxerunt. ubi cum dominus papa aliquantisper demoraretur, ex condito ipsi Imperatoris Henrici legati non humiles sed rigidi & contumaces, cum apud sanctum Memmum hospitia suscepissent, relicto inibi Cancellario Alberto, cuius oris & cordis unanimitate ipse Imperator agebat, ceteri ad Curiam multo agmine, multo fastu, summe phalerati deveniunt. hi siquidem erant archiepiscopus Treverensis, episcopus Alvertatensis, episcopus Monasteriensis, Comites quamplures, & cui gladius ubique praeferebatur Dux Velfo, vir corpulentus, & tota superficie longi & lati admirabilis, & clamosus: qui tumultuantes magis ad terrendum quam ad ratiocinandum missi viderentur. Singulariter & solus Treverensis archiepiscopus, vir elegans

^aal. falcrati.

^bal. iocundus

in iocundus, eloquentia & sapientia copiosus, Gallicano coturno exercitatus facete peroravit, domino Papa & curia salutem & servitium ex parte domini Imperatoris deferens, salvo iure regni. Et persequens de mandatis: talis est, inquit, domini nostri imperatoris pro qua mittimur causa. Temporibus antecessorum vestrorum sanctorum & apostolicorum virorum, magni Gregorij & aliorum, hoc ad ius imperij pertinere dinoscitur, ut in omni electione hic ordo servetur antequam electio in palam proferatur, ad aures domini Imperatoris perferre, & si personam deceat, assensum ab eo ante factam electionem assumere: deinde in conventu secundum canones petitione populi, electione cleri, assensu honoratoris proferre; consecratum liberè nec symoniacè ad dominum Imperatorem pro regalibus, ut annulo & virga investitur, redire, fidelitatem & hominum facere. Nec mirum; etenim civitates & castella, Marchias, telonea, & quaque Imperatoria dignitatis nullo modo aliter debere occupare. Si hac dominus Papa sustineat, prospere & bona pace regnum & ecclesiam ad honorem Dei inharere.

^cal. thelo-
nea

Super his ergo dominus Papa consule oratoris episcopi Placentini voce respondit: ecclesiam precioso Iesu Christi sanguine redemptam & liberam constitutam, nullomodo iterato ancillari oportere: si ecclesia eo inconsulto praelatum eligere non possit, cassata Christi morte ei serviliter subiacere; si virga & annulo uestiatur, cum ad altaria eiusmodi pertineant, contra Deum ipsum usurpare: si sacratas Dominico corpori & sanguini manus laici manibus gladio sanguinolentis obligando supponant, ordini suo & sacra unctioni derogare. Cumque hac & his similia cervicosi audissent Legati, teutonico impetu frendentes tumultuabant, & si tunc auderent, convicia eructuarent, iniurias inferrent. Non hic, inquiunt, sed Roma gladiis terminabitur querela. Verum Papa quamplures viros approbatos & peritos ad Cancellarium misit, qui eum super his compositis & placide convenirent, & audirent, & ad pacem regni eum operam dare, obnixè exorarent. Quibus recedentibus dominus Papa Trekas venit, diu submonitum universale concilium honorifice celebravit, & cum amore Francorum quia multum servierant, & timore & odio Teutonicorum ad sancti Petri sedem prosperè remeavit. Imperator verò secundo ferè recessione eius anno, collecto mirabili triginta millia militum hoste nullas nisi sanguine fuso gaudet habere vias, Romam tendit, mirè callens pacem simulat, querelam investiturarum deponit, multa & hac & alia bona pollicetur, & ut urbem ingrediatur, quia aliter non poterat, blanditur: nec fallere summum pontificem & totam ecclesiam, immò ipsum Regem Regum veretur. Vnde quia audiebant tantam & tam perniciosam ecclesia Dei sopitam questionem, a quo aut plus a quo Romani Quirites tripudiant, clerus supremè exultat, & quomodo eum honorificentius & elegantissimè recipiant exhilarati decertant. Cumque dominus Papa episcoporum & Cardinalium togata cum opertis albis operturis equis constipatus turma, subsequente populo Romano occurrere acceleraret: pramissis qui tactis sacrosanctis evangelii ab eodem Imperatore in ^a vide Pet. ramentum pacis, investiturarum depositionem susciperent, diaco. lib 4. in eo qui dicitur mons gaudij ^a loco, ubi primum adventant. chro. Castibus limina apostolorum beatorum visa occurrunt, id ipsum nensis, cap. iteratur. In porticu verò mirabili & universali Romano 39.

rū spectaculo, manu propria Imperatoris & optimatum triplicatur iuramentum. Exinde infinire nobilius quàm si Africana victoria potito arcus triumphalis arrideret, cum hymnis & laudum multiplici triumpho, domini Papa manu sacratissima diademate coronatur more augustorum, ad sacratissimum apostolorum altare praeinentium clericorum odii, & Alemannorum cantantium terribili clamore celos penetrante coeleberrima & solemni devotione deducitur. Cum ergo dominus Papa missas gratiarum agens

* al. euchar.

corpus & sanguinem Iesu Christi confecisset: partitam eucharistiam in amoris impartibilis confederatione & pacti conservatione obsidem mirabilem ecclesia devovens suscipiendo Imperator communicavit. Nec dum dominus Papa post missam episcopalia deposuerat indumenta, cum inopinata nequitia, ficta litis occasione furor Teutonicus frendens debachatur, exertis gladiis velut pleni insania discurrentes, Romanos tali in loco iure inermes aggrediuntur, clamant iureiurando ut clerus Romanus, omnes tam episcopi quàm cardinales capiantur, aut trucidentur, & quod ultra nulla potest attingere insania, in dominum Papam manus impias iniicere non verentur. Luctu inexplicabili & dolore praecordiali tam nobilitas Romana quàm ipse populus lugeat,

* Sic habet

vnus v.c. alter fauctionem. In editione Sugerij, sanctionem. omnes mendose, fortasse leg. factionem. vel fictionem, quia paullo ante dixit. ficta litis occasione.

* fauctionem licet serò animadvertunt. alij ad arma currunt, alij sicut stupidi fugiunt, nec inopinato hostium bello nisi cum trabes de porticu deponentes, eorum ruinam suam fecerunt defensionem, evadere potuerunt. Praefatus autem Imperator pessima conscientia & facinorosi facti perterritus cruciatu urbem quantocius exiit, pradam a Christiano Christianis inauditam dominum videlicet Papam & cunctos quos potuit cardinales & episcopos adducens, civitate Castellana loco natura & arte munitissimo se recepit: cardinales ipsos turpiter exuens inhoneste tractavit, & quod dictu nefas est, ipsum etiam domipsum Papam tam pluviali quàm mitra cum quacumque deserret insignia Apostolatus, non veritus in Christum Domini mittere manum, superbo spoliavit, multasque inferens iniurias, nec eum, nec suos multo dedecore affligens dimisit, donec ad praefati pacti solutionem, & exinde facti privilegij redditionem coegit. Aliud etiam de manu domini Papa ut deinceps investiret subrepticium privilegium extorsit: quod idem dominus Papa in

magno concilio trecentorum & eo amplius episcoporum iudicio ecclesia nobis audientibus conquassavit, ^a & perenni anathemate in irritum reduxit. Verum si querit quis quare Dominus ita tepidè fecerit; noverit quia ecclesia percusso pastore & collateralibus languebat, & penè eam tyrannus ancillans, quia non erat qui resisteret, tanquam propriam occupabat. Cui certum factò dedit experimentum, quòd cum fratres ecclesia columnas ad tuitionem & ecclesia reparationem quomodo cumque solvi fecisset, pacemque ecclesia qualemcumque reformasset, ad heremum solitudinis confugit: moramque ibidem perpetuam fecisset, si universalis ecclesia & Romanorum violentia coactum non reduxisset. Verum Dominus Iesus Christus redemptor & defensor ecclesia sue nec eam diutius conculcari, nec Imperatorem impunè ferre sustinuit. Qui etenim nec senti, nec fide obligati fuerant, causam ecclesia fluctuantis suscipientes, Domini designati Ludovici suffragio & consilio in Gallicana celebri concilio collecta ecclesia Imperatorem tyrannum anathemate innodantes, mucrone beati Petri perfoderunt &c. Hæc Sugerius.

Sed quæ trium septimanarum violenta Paschalis cæptione conventio extorta fuerat, postea enervata fuit concilio celebrato anno 1112. Pontificatus Papæ XII. ut scribit Willelmus Malmesb. de gest. pontif. Angl. lib. v. Damnatum enim fuit investituræ privilegium, quod à pravitate privilegium potiùs vocarunt. Sic enim ea vox cudi debet apud dictum Willelmum, quam lectionem confirmat locus Ottonis Frising. chro. lib. 7. cap. 14. hęcque concilio Romæ habito renovata sunt & confirmata decreta Gregorij septimi & Urbani secundi adversus investituras laicorum. Unde commotus Imperator Henricus, anno XVI. Pontificatus Paschalis, iterum Romam contendit, acriùs illum ulturus. At cum interea Paschalis obiisset, & Gelasio illius successore mox expulso ac mortuo, Guido electus Papa (qui Calixtus dictus est) statim ipse concilium Remis celebravit, quo rursus prohibita investituræ laicorum, simulque (nisi resipisceret) Imperator anathemate involutus.

Tandè evenit ut imperio multis modis attrito, Im-

perator videns a se regnum paulatim deficere, exemplum patris sui mente revolvens, metu anathematis irgeretur, ut ait Gotfridus Viterb. chro. parte 17. & Otto Frising. chro. lib. 7. cap. 16. Quare mollita animositate receptus in communionem sedis Romanæ, ecclesiasticas investituras per annulum & baculum remisit Calixto. Cui vicissim Calixtus concessit, ut electionibus episcoporum & abbatum Teutonici regni assensum præberet, & ab illo electus regalia per sceptrum reciperet, quemadmodum scribunt idem Wilelmus Malmesb. lib. 5. & abbas Vrspergensis ad annum Dom. m. cxxv. Quæ verba faciunt ad interpretationem loci Otthonis Frising. de gestis Friderici Imp. I. lib. 2. cap. 6. Qui etiam chronici lib. 7. cap. 16. refert cavillum Romanorum, qui dicebant privilegium datum Imperatori, ut electi non prius ordinarentur quam regalia de manu eius per sceptrum susciperent, soli Henrico datum pro bono pacis, non tamen successoribus. Sic igitur tandem sedatus est veternus morbus qui ecclesiæ statum conturbaverat plusquam quinquaginta annis.

Sunt autem alij veteres scriptores qui memin. unt huiusce contentionis inter Paschalem & Henricum, ut abbas Dodechinus in appendice ad chronica Mariani Scotti, & Martinus Polonus in vita Paschalis. Eius quoque rei testimonia reperta in vetustis membranis pridem evulgavi, quorum auctoritate alij vsi sunt: quæ quia pertinent ad interpretationem & illustrationem huiusce Ivonianæ epistolæ 236. iterum subicere placuit.

pem ecclesiæ ferendâ nunquâ excitare literis destitit,

* EPISTOLA IOANNIS TVSCVLANI
episcopi de captione Paschalis Papæ, Richardo Albano episcopo missa.

Ioannes Dei gratia Tusculanus episcopus agens vices
ut ait Pet. domini Paschalis Papa vincti Iesu Christi, venerabili
diaconus in fratri Richardo Albano episcopo in Domino salutem. Quoniam, sicut ait apostolus, unum corpus sumus in Christo, & si patitur unum membrum, cetera membra compatiuntur, qua de capite nostro & de tota ferè ecclesia gesta sunt, fraternitati

ternitatis tua significamus. Cum igitur Henricus Theutonico-
 rum Rex Sutorum pervenisset, legatos quosdam Romam^{a al. Sutriā,}
 direxit, qui iureiurando firmaverunt domni Papa Pascha-
 lis legatos securè ducere ac reducere, & Regem ipsum sacra-
 mento firmare omnem ecclesiarum investituram penitus
 abd. care, obsides etiam dare, ne ad hoc fugitium iterum
 rediret, & res ecclesiasticas & regalia ac beati Petri patri-
 monia libera & quæta omnino dimittere, obsides etiam dare
 pro securitate cum ad coronandum eum ad beati Petri basi-
 licam exiret. Postea ex parte ecclesie à laicis viris firmatum
 est, si ista quæ promissa sunt iam dictus Rex observaret, quod
 dominus noster eum benignè susciperet, & ei diadema regni
 imponeret, & coronatus si vellet urbem intraret. Pro tran-
 situ etiam pontis obsides accepit, pro quibus sacramentum
 exhibuit, quod in ipso die dominico si pontem transiret, eos
 in liberam nostrorum restitueret potestatem. De his igitur
 omnibus sacramentis ex utraque parte peractis & obsidi-
 bus datis, cum ad coronandum eum ad ecclesiam beati Petri
 Papa exiret, postpositis sacramentis & dimissis obsidibus
 eum in ipsa ecclesia cum episcopis & Cardinalibus & mul-
 tis Romanis violenter cepit, & in captione artissima deti-
 net. Romani verò post alterum diem collecti in hostes eccle-
 sia impetum facientes de porticu fugere compulerunt, inter-
 fectis multis de suis, & perditis equis, tentoriis, pecuniis, &
 infinita suppellectili. Post hac omnes unanimes contra eum
 iuraverunt uno animo, una voluntate pugnare. Tu igitur
 prudenter vigila, & quanto amplius necessarium conspicias,
 tanto magis elabora, & matrem ecclesiarum omnium ad-
 iuvare ne desinas. Orationes pro liberatione domini nostri,
 immò pro ipsa ecclesia ubicunque potueris fieri facias. Vale.
 Hoc autem factum est anno Domini M. C. XI. indictione
 quarta pridie idus Febr. in basilica sancti Petri apostolorum
 principis, die dominica ante caput ieiunii.

HOC MODO RECONCILIATIO IN-
 ter Paschalem Papam & Henricum Impera-
 torem facta est. Furamentum
 Imperatoris.

Ego Henricus liberos dimittam quarta vel quinta feria
 proxima domnum Papam Paschalem, & episcopos &
 Bbb

Cardinales, & omnes captivos, & obsides qui pro eo & cum eo capti sunt, & liberos produci faciam inter portam Transiberina civitatis, nec ulterius capiam, aut capi faciam eos qui in fidelitate domni Papa Paschalis permanent: & populo Romano & Transiberina insula civitati pacē & securitatem servabo tā per me quā per meos, & in personis & in rebus qui pacem mihi servaverint. Patrimonia & possessiones sancta Romana ecclesia qua abstuli restituā, & cuncta qua habere debet, more antecessorum meorum recuperare & tenere adiuvabo bona fide, & domno Papa Paschali obediam, salvo tamen honore regni & imperij, sicut catholici Imperatores catholicis Pontificibus Romanis. Hac omnia observabo bona fide, sine fraude & malo ingenio. Isti sunt iuratores ex parte Imperatoris Henrici, Fredericus Colonienſis archiepiscopus, Gebehardus Tridenſis episcopus, Bruno Spirenſis episcopus, Bruchardus Monasterienſis episcopus, Albertus Cancellarius, Comes Herimannus, Comes Berengarius, Fredericus Comes Palatinus. Item Fredericus Comes, Bonifacius Marchio, Albertus Comes de Blandriaco, Godelfridus Comes, Warnerius Marchio.

CONCESSIO PAPÆ DE INVESTITURIS episcopatum.

Dominus Papa Paschalis concedit domno Imperatori Henrico & regno eius, privilegio suo sub anathemate & confirmabit & corroborabit, episcopo vel abbate liberè electo sine symonia assensu Imperatoris, quod dominus Imperator eum annulo & virga investiat. Episcopus autem vel abbas ab Imperatore investitus liberè accipiat consecrationem ab episcopo ad quem pertinuerit. Si quis verò à clero & à populo eligatur, nisi ab Imperatore investiat, & à nemine consecratur, & archiepiscopi & episcopi libertatem habeant consecrandi ab Imperatore investitos. Super his etiam dominus Papa Paschalis non inquitabit Regem Henricum, nec eius regnum & imperium.

SACRAMENTVM EX PARTE PAPÆ.

Domnus Papa Paschalis non inquietabit dominum Imperatorem Henricum, nec eius regnum de investitura episcopatum & Abbatiarum, neque de iniuria sibi illata & suis in personis & bonis, neque aliquod malum reddet sibi vel alicui persona pro hac causa, & penitus in personam Imperatoris Henrici nunquam anathema ponet, nec remanebit in domno Papa quin coronet eum sicut in ordine continetur, & regnum & imperium officij sui auxilio adiuva-bit pro posse suo. Et hac adimplebit dominus Papa sine fraude & malo ingenio. Hæc sunt nomina illorum episcoporum, & Cardinalium qui præcepto domini Papæ Paschalis privilegium & amicitiam sacramento confirmaverunt domno Imperatori Henrico. Petrus Portuensis episcopus. Centinus Sabiniensis, episcopus. Robertus Cardinalis sancti Eusebij. Bonifacius Cardinalis sancti Martini. Anastasius Cardinalis sancti Clementis. Gregorius Cardinalis apostolorum Petri & Pauli. Gregorius Cardinalis sancti Chrysogoni. Ioannes Cardinalis sanctæ Potentianæ. Ritus Cardinalis sancti Laurentij. Ramerus Cardinalis sanctorum Marcellini & Petri. Vitalis Cardinalis sanctæ Balbinæ. Dinzo Cardinalis sancti Martini. Theobaldus Cardinalis Ioannis & Pauli. Ioannes Diaconus sanctæ Mariæ in schola Græca. Leo Diaconus sancti Vitalis Martyris. Abbo Diaconus sanctorum Sergij & Bachi.

PRIVILEGIUM PASCHALIS PAPÆ
quod fecit Imperatori Henrico de investituris
episcopatum & abbatiarum,

Paschalis episcopus servus servorum Dei carissimo filio Henrico Teutonicorum Regi, & per Dei omnipotentis gratiam Romanorum Imperatori & Augusto salutem & apostolicam benedictionem. Regnum vestrum sancta ecclesia singulariter adharere dispositio divina constituit, & predecessores vestri probitatis & providentia amplioris gratia Romana urbis coronam & imperium consecuti sunt. Ad

Bbb ij

a al. inve-
stionem.

b al. inve-
stitos.

cuius videlicet corona & imperij dignitatem, tuam quoque personam, fili carissime Henrice, per nostri sacerdotij ministerium maiestas divina provexit. Illam igitur dignitatis prerogativam, quam predecessores nostri vestri predecessoribus catholicis Imperatoribus concesserunt, nos quoque dilectioni tua concedimus, & presentis privilegij pagina confirmamus, ut regni tui episcopis & abbatibus liberè prater violentiam & symoniam electis investituram virga & annuliconferas. Post investitionem verò canonicè consecrationem accipiant ab episcopo ad quem pertinuerit. Si quis autem à clero & à populo prater tuum assensum electus fuerit, nisi à te investiat, à nemine consecratur. Sanè episcopi & archiepiscopi libertatem habeant à te investitos episcopos & abbates canonicè consecrandi. Predecessores enim vestri ecclesias regni sui tantis regalium suorum beneficiis ampliarunt, ut regnum ipsum episcoporum maximè & abbatum praesidiis oporteat communiri, & populares dissensiones qua in electionibus contingunt, regali oporteat maiestate compesci. Quamobrem prudentia & potestati tua cura debet sollicitius imminere, ut & Romana ecclesia magnitudo & ceterarum salus tuis praestante Domino beneficiis & servitiis conservetur. Si qua verò ecclesiastica vel secularis potentia aut persona hanc nostra concessionis paginam sciens contra eam temerario ausu venire tentaverit, anathematis vinculo innodetur, honorisque ac dignitatis sua periculum patiatur. Observantes igitur misericordia divina custodiat, & personam ac maiestatem tuam ad honorem & gloriam suam feliciter imperare concedat. Hæc sunt verba quæ dixit dominus apostolicus domino Imperatori Henrico in communione corporis & sanguinis Christi, die coronationis suæ. Domne Imperator Henrice corpus Domini natum ex Maria virgine, passum in cruce pro nobis sicut sancta catholica tenet ecclesia, damus tibi in confirmatione vera pacis & concordia inter me & te. Amen. Anno verbi incarnati M. C. XI. hoc confirmatum est in basilica sancti Petri XVI. Cal. Martij, regnante in cœlis Domino nostro Iesu Christo cum patre æterno & spiritu sancto. Amen.

EPISTOLA PASCHALIS PAPÆ,
damnans privilegium quod Henricus per vim
ab eo extorserat, Guidoni archiepisco-
po Viennensi missa.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, venerabili fra-
tri Viennensi archiepiscopo Guidoni & apostolica sedis
legato salutem & apostolicam benedictionem. Si constan-
tiam tuam sava illa barbaries minis, blandimentis, aut aliis
modis tentat inflecti, prudentia tua immobilis perseveret.
Si enim in viridi ligno sic factum est, quid fiet in aliis? Si
in capite sic perpetratum est, quid fiet in membris? Igitur
frater carissime in tuo bono incepto constanter & viriliter
Deo praestante permaneas. Mina vel blandimenta, vel alij
suasionis aut dissuasionis modi pro videntiam tuam non mo-
veant, sed ita Domino auxiliante perdura, ut aliis tua con-
stantia salutaris perseverantia sit exemplum. Qua cognos-
cere postulasti, hac sunt. Scripta qua in tentoriis, in quibus
cum multitudine clericorum & civium urbis & totius pro-
vincia custodibamur, pro libertate ecclesie & pro absolu-
tione captivorum omnium, & pro excidio quod ecclesia, vr-
bi, & universa provincia superincumbente undique gladio
imminere videbatur, de electione seu de investituris perso-
narum facta sunt, videlicet ut electione libera facta sine vi
& symonia, consensu Regis, facultatem habeat Rex inve-
stiendi per virgam & anrulum, & electus à clero & popu-
lo non consecratur, nisi à Rege investatur: ego canonica
censura cassa omnino & irrita indico, & sub damnatione
perpetua permanere decerno, ut nullius unquam auctori-
tis sint, & nullius bona memoria. Ea vero qua sacri apo-
stolorum canones, & Antiochenum ac universa concilia, &
prædecessores nostri, & præcipue falcis memoria dominus
Gregorius, & Urbanus de his prohibuerunt, damnaverunt,
statuerunt, & firmaverunt, ego prohibeo, damno, consti-
tuo, & confirmo, & me illorum sanctiones profiteor serva-
turum.

Bbb iij

EXCOMMUNICATIO CONCILII

Viennæ celebrati à Guidone archiepiscopò
de Henrico Imperatore facta.

Investituram episcopatuū & abbatiarum & omnium ecclesiasticarum de manu laica, sancta Romana ecclesia auctoritatem sequentes, hæresim esse iudicamus. Scriptum illud seu privilegium quod à domno Paschali Papa violenter Henricus Rex de investituris, de anathemate in persona sua non sponte extorsit, in virtute sancti spiritus damnamus, atque irritum esse, & nullius beata memoria iudicamus fieri. Henricum Theutonicum Regem, qui simulata pace Romam veniens, post data sacramenta domno, Papa Paschali, vita, membrorum, mala captionis, refutationis investiturarum, eundem domnum Papam in sede apostolica ante corpus beati Petri, post osculationem pedis, oris & faciei, proditione, periurio & sacrilegio, velut alter Iudas, cum Cardinalibus, episcopis, archiepiscopis, & multis Romanorum nobilibus tradidit, & cepit, & raptum in castra insignibus apostolicis exiit, & indignè atque inhonestè irritum tractavit, & ab eo supradictum nefandissimum & detestabile scriptum violenter extorsit, excommunicamus, anathematizamus, & à gremio sanctæ mairis ecclesiæ sequestramus, donec his omnibus abrenuntiatis plenam satisfactionem eidem ecclesiæ exhibeat.

RESRIPTVM GVIDONIS ARCHIEPISCOPI
ad domnum Papam Paschalem de confirmando concilio quod Viennæ
celebratum est.

Domno sancto & dulcissimo patri Paschali, Guido Viennensis archiepiscopus, & apostolica sedis legatus & ceteri omnes episcopi & abbates qui Viennensi affuimus concilio debitam subiectionem & obedientiam. Sanctæ pietatis vestra mandata sequentes apud Viennam convenimus, ibique cooperante gratia spiritus sancti, de investituris, de captione vestra & vestrorum, de periuriis Regis, de pessimo illo pacto, & privilegio quod à vestra maiestate vio-

lenter extorsit, tractare diligenter curavimus. Affuerunt Legati Regis, litteras bullatas quasi de parte vestra ad eum missas audacter pratendentes, in quibus erga eum vester bonus affectus pacis & concordia & perfecta amicitia significabantur. Quas nimirum post concilium quod in praterita ultima quadragesima Roma celebrastis, se recepissee & sibi missas idem Rex testabatur. Cúmque super his multa nobis incuteretur admiratio, memores tamen litterarum illarum quas humilitati nostra, illarum etiam quas domno ^a G. In-^a Girardo golismensi episcopo, & vestra sedis legato, de bona iustitia Engolismé. perseverantia miseratis: totius sanctæ ecclesiæ & nostra fidei si. vt infra ruinam certissimam evitare cupientes, ad Dei honorem & pag. 766. vestrum animati, canonicam viam aggressi sumus. Igitur dictante sancto spiritu investituram omnem rei ecclesiastica de manu laica haresim esse iudicavimus. Scriptum illud quod Rex à vestra simplicitate extorsit, damnavimus. In ipsum etiam Regem nominatum, & solemniter & unanimiter sententiam anathematis iniecimus. Et nunc, domne pater, vestram sicut dignum est maiestatem suppliciter exoramus, ut quod pro sancta catholica fidei robore, pro Dei & vestro honore fecimus, auctoritate apostolica solemniter confirmetis. Cuius confirmationis argumentum per apertas nobis litteras significare dignemini, quas etiam, ut gaudium nostrum sit plenum, alter alteri destinare possimus. Et quoniam principum terra pars maxima, & universi fere populi multitudo in hac re nobis consentit: in remissionem peccatorum suorum omnibus iniungatis, ut si necesse fuerit auxilium nobis & patria unanimiter ferant. Illud autem cum debita reverentia vestra suggerimus pietati, quod si nobiscum in his steteritis, si hoc sicut rogamus confirmaveritis, si deinceps ab ipsius crudelissimi tyranni & nuntiorum eius, litteris, locutione, munerebus abstinueritis, unanimiter nos sicut decet habebitis filios & fideles. Si vero, quod minimè credimus, aliam viam aggredi cœperitis, & nostra paternitatis assertiones prædictas roborare nolueritis, propitius sit nobis Deus, quia nos à vestra subiectione & obedientia repellatis. Valete. Anno ab incarnatione Domini M. C. indictione quinta, & xvii. Cal. octobris, concilium hoc Viennæ celebratum est. Item anno Domini M. cxliii. viii. id. Decembris, Cono Prænестinus episcopus, &

apostolicæ sedis legatus, prædictum regem Henricum apud Belvacum anathematizavit in concilio suo. Et in quadregesima proxima Lætare Ierusalem, v. Calend. Aprilis Remis celebrato concilio eundem Henricum damnavit. Item Cono ERAII. proximum Paschæ, Regem Henricum damnavit Colonia in templo sancti Gerconis. Catalaunis Cono quarto habito concilio prædictum Regem damnavit IIII. idus Concilij. *Hætenus vetus liber.*

Filiali caritate excusamus. Non enim pravaricator est legis.) Paulo antè iam dixit, necessitate non voluntate propter vitandam populi stragem istud factum à Papa. ad illustrationem huius loci maximè faciunt verba abbatis Vrspergensis in chronico ad annum Domini. M. C. XVI. ubi agit de concilio celebrato Romæ sub Paschali ut retractarentur quæ de investituris paulo antea concesserat Henrico Imp. Tunc apostolicus causam concilij & animi sui intentionem his verbis exposuit. Postquam dominus de servo suo fecit quod voluit, & me populumque Romanum tradidit in manus Regis: videbam quotidie passim fieri rapinas & incendia; cades. & adulteria. Hac & huiusmodi mala cupiebam avertere ab ecclesia & populo Dei. & quod feci, pro liberatione populi Dei feci. Feci autem ut homo, quia pulvis sum & cinis. Fateor me malè egisse. sed rogo vos omnes orate, pro me ad Deum, ut indulgeat mihi. Illud autem malum scriptum quod in tentorii factum est, quod pro pravitate sui privilegium dicitur, condemno sub perpetuo anathemate; ut nullus unquam sit bona memoria: & rogo vos omnes ut idem faciatis. Tunc ab universis conclamatum est, fiat, fiat. Bruno autem Signinus episcopus altius exorsus est Gratias agamus omnipotenti Deo qui dominum Papam Paschalem qui presenti concilio præsidet, audivimus proprio ora damnantem illud privilegium quod pravitatem & hæresim continebat. Ad hæc quidem cavillatorie subiunxit. Si privilegium illud hæresim continebat: qui illud fecit, hæreticus fuit. Ioannes autem Caietanus ad hæc commotus, Signino respondit: Tunc hic & in concilio nobis audientibus Romanum pontificem appellas hæreticum? Scriptum quod fecit dominus Papa, malum, quidem fuit, sed hæresis non fuit. Et alter

quidam adiecit. Immo nec malum dici debet. quia si liberare populum Dei; bonum est, quod dominus Papa fecit, bonum fuit. Sed liberare populum Dei bonum est auctoritate evangelij, qua precipimur animas quoque pro fratribus ponere. Ad hac patientia domni Papa horrendo hæresis nomine pulsata, expergescitur, & manu silentium indicens, dissidentium clamores & murmura tali ratione compestuit. Fratres & domini mei audite: ecclesia ista nunquam habuit hæresim, immo hic omnes hæreses conquassata sunt, &c. Vide notata ad epist. 233.

Iam igitur, lector, habes compendium totius historię de controversia investiturarum inter Pontifices Romanos & Imperatores, quæ horrendo scismati originem dedit, unde pender interpretatio aliquot locorum Ivonis, qui epist. 214. ad Brunonem desinet discidium ecclesię & regni quod suo sæculo contigerat, cuius etiam commemorat epist. 238. ad Paschalem Papam, qua illum admonet, caveat ne suscitetur in regno Gallicarum schisma quod erat in Germanico adversus sedem Romanam.

Vbi ergo sine scismate auferri potest, auferatur: ubi sine scismate auferri non potest,) ita suppletus est defectus ex vet. codd. Sanum autem hoc consilium Ivonis. Eodem spectant verba Goffridi abbatis Vindocinensis in epistola ad Petrum Leonem Romanę ecclesię cardinalem. Nam postquam multa disseruit adversus investituras à laicis factas (quæ relata sunt, infra in notis ad epist. 233.) tandem concludit, quasdam esse investituras laicis permittendas ut vitentur publica scismata. Hoc etiam silendum non erit, quod sicut quadam investitura laicorum est contra fidem, ita quadam investitura eorum salva fide fieri potest. Et aliquanto post. In ecclesiasticis possessionibus, quamvis nec in legibus, nec in canonibus inveniantur; tamen propter scandalum & scisma vitandum talis Regibus investitura concedatur, ut nec ipsi propter hoc pereant, nec sancta ecclesia detrimentum patiatur. Et deinde. Alia utique est investitura qua episcopum perficit, alia verò qua episcopum pascit. Illa ex divino iure habetur, ista ex iure humano. Subtrahe ius di-

vinum, spiritualiter episcopus non creatur. Subtrahere ius humanum, possessiones amittit quibus ipse corporaliter sustentatur. Non enim possessiones haberet ecclesia, nisi à Regibus danarentur, & ab ipsis, non quidem divinis sacramentis, sed possessionibus terrenis investiretur. Ex iure divino Regibus quidem & Imperatoribus dominamur, ipsis tamen ex eodem iure quia Christi domini sunt, honorem debemus & reverentiam sicut dicit apostolus: Regem reveremini. Ex iure autem humano tantum illis debemus, quantum possessiones diligimus, quibus ab ipsis vel à parentibus suis ecclesia ditata & investita dinoscitur. Et, aliquando post addit. Possunt itaque sine offensione Reges post electionem canonicam & liberam consecrationem, per investituram regalem in ecclesiasticis possessionibus concessionem, auxilium & defensionem episcopo dare: quod quolibet signo factum extiterit, Regi vel pontifici seu catholica fidei non nocebit. Voluit bonus dominus & magister noster Christus spirituales gladium & materiale esse in defensione ecclesie. Quod si alter ab altero retunditur hoc fit contra illius voluntatem, hac occasione de regno iustitia tollitur, & pax de ecclesia, scandala suscitantur & scismata, & fit animarum perditio simul & corporum. Et dum regnum & sacerdotium, unum ab altero impugnatur, periclitatur utrumque. Nam Rex & Romanus pontifex cum unus contra alium, alter pro regni consuetudine alter pro ecclesie libertate erigitur, regnum illam consuetudinem obtinere non potest nec poterit; & ecclesia sua libertatis amittit plurimum. Rex praterea sacrosancta communione pariter & regia dignitate privatur. A Romano vero pontifice multis qui sibi deservire debuerant, necessitate cogente servitur. Et qui à pontifice docendus erat, & ducendus à Rege, Rex & pontifex populum sequitur. Habeat autem ecclesia pacem, & regnum iustitiam. Habeat Rex consuetudinem sed bonam, & non quam male reposcit, sed quam diximus supra investituram. Et paullo post. Bonus & discretus Augustinus in epistola ad Parmenianum dicit, vix aut nunquam excommunicandum eum esse qui in malo opere obstinatum multitudinem habet secum. Nam tolerabilis videtur uni parere, ne in ecclesia scisma seminetur plurimorum. Et beatis-

simus doctor & martyr Cyprianus asserit dicens, scisma non esse faciendum, etiamsi in eadem fide, & in eadem traditione non permaneat qui recedit. Et in fine epistolæ. Si verò Imperatoris & Regi persona, non tamen illius terra, aliquando in summa iustitia parcendum est, ne summa crescat inde malitia: ministris ecclesiæ penitus interdicatur, ne quod iustum est iniuste consequantur.

Sive apud eos qui foris sunt, eadem ipsa sunt.) sic habet v. c. quæ non frustra dicuntur ab Ivone. tunc enim flagrante scismate Gregorij septimi, Urbani, & Paschalis, & Henrici Imp. erant nonnulli addictissimi Papæ qui adserebant inefficacia planè esse sacramenta partis adversæ. Id testatur Bertoldus in chronico ad annum Dom. M. xci. qui Guibertistis & Henricianis contrarius, refert Bernardum Constantiensem magistrum scholarum, scripsisse pro iudicio dicti Gregorij, adversus sacramenta extra ecclesiam à scismaticis usurpata. Sed nimio zelo ductum alicubi modum excessisse. Negavit enim omninò, ab eis & ab eorum communicatoribus sacramenta posse confici, ita ut ab illis ordinatos si resipiscant, iterum ordinandos censeret. cum tamen ea opinio repugnet Niceno Concilio & Africano, item sententiis Augustini, Anastasij Papæ, & Gregorij primi. demum concludens Bertoldus. *idem venerabilis Bernardus (inquit) in ista, sicut & beatus Cyprianus in rebaptisationis sententia, non pertinaciter contra ecclesiam egerunt, sed utcumque, nimium contra scismaticos zelantes, aliquantulum regulam ecclesiasticam excesserunt.* Bernardi autem illius epistola ad Adalbertum scripta recenter in lucem prodit.

Ad epist. CCXXXVII.

Ioannes prima Lugdunensis, &c.) sic restituta fuit inscriptio fide & consensu aliquot veterum codicum. superior editio habuit, *Ioannes prima Lugdunensis sedis archiepiscopus Ivoni ecclesiæ Carnotensis episcopo. S. minus rectè inscribebatur soli Ivoni.* Hic enim Ioannes respondet epistolæ superiori 236. quæ quidem emissa

fuerat nomine Daimberti archiepiscopi Senonensis & aliorum coepiscoporum. Porro in vno vetere codice bis scriptam inveni à prisco librario oscitante. Nam cum ille primò scripsisset. *Ioannes prima Lugdun, &c.* post aliquot paginas immemor scripsit, *Hugo prima Lugd.* verumque autem stare non potest. & videtur iam mortuus fuisse Hugo Archiep. sed & in alio prisco libro prima nominis littera tantùm designata habetur. *I. primæ Lugdunensis, &c.*

Siquidem cum prima Lugdunensis provincia, Lugdunensis provincia sit, nihilominus) hîc quoque locus restitutus est duorum codicum auxilio, quorum verborum repetitio clariorem lucem addit sententiæ, quæ alioquin in prima editione & aliis priscis codicibus obscurè concepta fuerat hunc in modum. *siquidem cum prima Lugdunensis provincia sit, nihilominus secunda.* In vetere autem codice Thuani, *siquidem cum prima Lugdunensis provincia Lugdunensis providentia sit.* Sed in ora manu prisca ibi correctum *provincia* pro *providentia*. Triplex autem provincia Lugdunensis memoratur in itineralio Antonini.

Nisi forte & omnes episcopos in eadem emunitate comprehendere volueris) sic omnes nostri vet. codd. Cuiacius adnotaverat in ora sui libri, *in eadem enormitate*, puto potius ex prisco libro quàm ex coniectura. Sed id verbi in nullo exemplari repperi, habent enim pari consensu, *in eadem emunitate*, in quorum tamen vno ad oram libri librarius iam olim notaverat emunitatis verbo significari violentiam: verum illa notatio planè inepta & insulsa. Scripsit igitur auctor *emunitate*. hic enim archiepiscopus respexit ad hæc verba epist. 236, *nec nostro nec ullius hominum probantur subiaccere iudicio. unde constat nos esse immunes, si facta eorum oris gladio ferire formidamus.* Emunitatem igitur dixit pro immunitate. *Qua* voce plerique veteris sæculi scriptores vsi. Ivo epist. 133 *pro emunitate claustris*. S. Gregorius in can. cum devotissimam. cau. 12. q. 2. *pro violata emunitate illud emendare noluerunt.* In legibus Ripuariæ titulo 67. *nisi emunitas Regis hoc contradixerit.* In concilio Aurelianensi capite 10. apud Burchardum lib. 3. cap. 90. *quia*

hæc pro emunitate habentur. In concilio apud Theodanis villam cap. II apud eundem Burchardum lib. 3. cap. 94. *quia hæc in antiquis canonibus pro emunitate tenentur, nemo abstrahere audeat.* In concilio Triburiensi cap. 20. (relato etiam à Gratiano in c. si quis, cau. 17. q. 4.) *pro emunitate nongentos solidos componat. & cap. 30. quicquid pro emunitate violata emendandum est, altario solvatur.* Item in cōcilio Mediomatr. cap. 2. *pro emunitate D. cccc. solidos episcopo componat.* Denique in capitularibus Caroli magni lib. 5. cap. 124. *ut latrones de infracta emunitate à iudice ipsius immunitatis in Comitibus placito presententur.* frustra igitur hæc dictio nonnullis suspecta est.

Ambrosij qui Theodosium Imperatorem ob suam culpam excommunicavit? Nunquid incusas Gregorium septimum qui Regem Henricum) Otto Frisingensis episc. in chronico lib. 6 cap. 35. loquens de eodem Henrico quarto, affirmat nusquam inveniri quemquā Regum & Imperatorum ante hunc à Romano Pontifice excommunicarum, vel regno privatum. nisi fortè quis (ait) pro anathemate habendum ducat, quòd Philippus ad breve tempus à Romano episcopo inter pœnitentes collocatus, & Theodosius à beato Ambrosio propter cruentam cadem à liminibus ecclesiæ sequestratus sit. Vetustus auctor lib. I. de unitate ecclesiæ conservanda, apertius reprehendit eundem Gregorium sive Hildebrandum, qui ut statueret & confirmaret partium suarum scismata, proferebat illam historiam. sed respondet Gregorium abuti exemplo, & longissimè discedere à facto sancti illius Pontificis. nam Theodosium leniter quidem fuisse coercitum ecclesiastica disciplina; non tamen ecclesiam divisam ab Ambrosio, vel soluto fidei sacramento separatos Principes & milites reipublicæ ab Imperatoris sui consortio simul & obsequio; quod novo more fecerat Gregorius; qui solverat statuta sub anathemate confirmata à multis Romanis Pontificibus de investigendis episcopis per Reges & Imperatores. Neque enim tale quid tentaverat Ambrosius, quando etiam pro studio hæreticorum Valentiniani Imperatoris, matrisque eius Iustinæ minis atque verberibus pulsabatur. hæc & alia plura persequitur ille auctor: quem nonnulli putant

fuisse Vedericum Vercellensem; alij Sigebertum monachum Gemblacensem, alij alium.

Vtinam pro voluntate nostra contegi Pateretur) hoc ideo dicit quia Paschalis papa quodam scrupulo religionis tactus, verebatur suum factum retractare. nam, ut in privilegio investituræ à se concessio legitur, testatus fuerat Henrico Imperatori cum illum coronaret, se dare corpus domini in confirmationem veræ pacis & concordie inter utrosque. Immo etiam, veluti dicit Sugerius, partitam eucharistiam in amoris impartibilis confederatione, & pacti conservatione obsidem dederat. Quinetiam imprecatione usum fuisse refert Petrus Diaconus in chronico Casinensi lib. 4. cap. 42. *cumque ad hostia confectionem venisset: partem ipse sumens, reliquam Imperatori tradidit dicens: sicut pars ista vivisci corporis divisa est, ita divisus sit à regno Christi qui pactum istud rumpere ac violare tentaveris.* Sed & postquam captivus in tentoriis privilegium illud concessit, tædio affectus in heremi solitudinem secessit, moramque perpetuam ibi fecisset, si non Romani violentia coactum reduxissent, ut ait idem Sugerius. Willelmus quoque Malmesburienensis lib. v. de gest. pontif. Angl. dicit multas à Romanæ ecclesiæ ministris passum fuisse iniurias, quia obiciebant illum sublimasse imperiali benedictione Héricum tyrannū, & sacrilego privilegio donasse. addit præcipuos instigatores fuisse Guidonem vel Vidonem archiepiscopum Viennensem (qui postea Papatum obtinuit) & Girardū Engolismensem, legatum in Aquitania; qui duo cæteros coepiscopos irribant ad exinanienda quæ Paschalis concesserat. Itaque non tam præcipiente quàm connivente Paschali, habitum est postea Romæ concilium ut privilegium retractaretur. non igitur absque ratione Ivo refragabatur voluntati huius archiepiscopi Lugdunensis sategentis concilio provinciali Gallicano dissolvi factum Paschalis. Timebat enim verenda Papæ deridenda exponere, ut inquit epist. 237.

Veruntamen synodum in Galliis habitam fuisse monet idem Sugerius, cum scribit domini Ludovici designati suffragio, in Gallicanæ ecclesiæ celebri concilio

Imperatorem tyrannum anathemate innodatum, & mucrone beati Petri perfossum. deinde Gallos regno Theutonico applicantes, adversus illum commovisse partem regni maximam. Willelmus quoque Malmesb. de gest. Reg. Angl. lib. v. ait omnem Galliam ecclesiastici zeli vigorem intenrasse in Henricum, nec dissimulasse execrari. Sed illi non exprimunt an privilegia in vestitura à Paschali concessa Henrico, condemnata fuerint, an verò tantummodo vis illata pontifici.

Intestabilis magister navis) ea est lectio omnium notrorum codicum. attamen in annalibus ecclesiasticis quibus hæc epistola inseritur, depulsa vetere & sincera scriptura, substitutum est, *detestabilis*. Nihil mutari debuerat. Sallustius in Iug. *improbis intestabilisque videtur*. Lepidus Consul apud eundem in lib. histor. *si prior atque intestabilior fuerit*. Tacitus lib. 15. annal. *incusat ultro intestabilem & consceleratum*. nonnulli etiam ea parte depravarunt versus Marij Victoris lib. 3. in Genesim. Nam ubi primitiva editio, *ut taceam magici scelus intestabile monstri*, quomodo etiam habetur in manuscripto: contra subrogarunt, *magici scelus execrabile monstri*.

Sed & forsan formidas quòd iura tui præsulatus annullare velimus.) hæc decem verba nunc primùm redacta sunt autoritate priscorum codicum, quia fugitiva deerant in prima editione. Nicæno autem concilio statutum erat sua privilegia singulis ecclesiis servari debere, quam in rem multi canones relati à Gratiano sub cau. 25. q. 2. Ivo etiam constanter retineri voluit, ut indicio est epist. 60. qua proficitur se nec velle nec debere cedere de tantillo iure suæ ecclesiæ. Et epist. 61. dicit metropolitane sedis & coepiscoporum illius iura non esse usurpanda. Idem epist. 83. metropolitanum absque consensu singulorum coepiscoporum, non debere quidquam moliri quo fiat iniuria vel violentia dignitati episcoporum. Goffridus Vindocinensis abbas in epist. ad Ranulfum Sanctonensem episcopum. Iterum, inquit, *contra archiepiscopum qui in parochia vestra vobis inconsulto multa iam agit, & adhuc agere conatur, ex pharetra beati Iulij Papa sagitta dirigitur hoc*

modo. Si quis metropolitani episcopus, nisi quod ad suam solummodo propriam pertinet parochiam, sine consilio & voluntate omnium comprovincialium episcoporum aliquid agere in provincia tentaverit, gradus sui periculo subiacet, & quod egerit, irritum habeatur & vacuum. Chronologus quoque Autissiodorensis ad annū Dom. 1081. refert defuncto Meldensi episcopo, ab Hugone Dicensi episcopo & apostolico sedis legato, apud eandem urbem concilium habitum fuisse, & Robertum ecclesiæ Resbacensis abbatem ordinatum episcopum. quod Richerius Senonensis archiepiscopus sine suo assensu & præsentia fieri indignans, Robertum excommunicavit, & alium episcopum ordinavit atque subrogavit. Sed & Glaber Rodulphus monachus Cluniacensis hist. lib. 2. cap. 4. ubi agit de monasterio Lucacensi extructo à Fulcone Comite Andegavensi, quod Hugo Turonum Archipræsul in cuius diœcesi constitutum erat, sacrare distulit, nisi prius Fulco restitueret prædia & mancipia quæ iniuste diripuerat matri ecclesiæ sedis sibi commissæ. Cumque Fulco Romam pergens multa auri copia obtinisset à Ioanne Papa, ut misso Petro Cardinali postulata Fulconis intrepidè explerentur, addit verba sequentia. Quod utique audientes Galliarum quique præsules, præsumptionem sacrilegam cognoverunt ex cæca cupiditate processisse, dum videlicet unus rapiens, alter raptum suscipiens, recens in Romana ecclesia scisma creavissent. Vniuersi etiam pariter detestantes, quoniam nimium indecens videbatur, ut is qui apostolicam regebat sedem, apostolicum primitus ac canonicum transgrediebatur tenorem: cum insuper multiplici sit antiquitus auctoritate roboratum, ut non quispiam episcoporum in alterius diœcesi istud præsumat exercere, nisi præsule, cuius fuerit, compellente seu permittente. Et paullopost ita caput concludit. licet namque pontifex Romana ecclesia ob dignitatem apostolica sedis ceteris in orbe constitutis reverentior habeatur, non tamen ei licet transgredi in aliquo canonici moderaminis tenorem. Sicut enim unusquisque orthodoxa ecclesia pontifex, ac sponsus propria sedis, uniformiter speciem gerit saluatoris: ita generaliter nulli convenit quippiam in alterius procaciter patrare episcopij diœcesi.

Ex

Ex quo amicitiam & familiaritatem Lugdunensis ecclesia recuperasti. } hic locus argumento esse potest, iure censi ad Daimbertum archiepiscopum Senonensem scriptam fuisse istam epistolam. Dissidium enim fuerat inter illum & Hugonem archiepiscopum Lugdunensem, quia Daimbertus antè consecrationem suam nolebat profiteri obedientiam Hugoni; idèd Hngo impedièbat illius consecrationem, ut indicant verba Ivonis epist. 60. & 65 Sed & fuerat contentio altera de primatu inter utrosque archiepiscopos, monente eodem Ivone epist. 30. Baronius autem postquam transcripsit & inseruit hanc Lugdunensis archiepiscopi epistolam suis annalibus, addit verba sequentia. *Ipse Ivo nihil respondisse reperitur. immò (quod in aliis hætenus non fecisset) adversarij epistolam perire nolens, cum suis consuit, ut cum eis perpetuo servaretur, indicans illam dignam memoria sempiterna. hæc ille. sed aliis videtur studiosum aliquem post mortem Ivonis has potiùs collegisse epistolas.*

Ad epist. CCXXXVIII.

Semper fuit obnoxium) quid obnoxium Latinis significet, notat Aul. Gellius lib. 7. cap. 17. & Ivo epist. 102. obnoxietatem accepit pro quadam specie servæ conditionis hîc verò obnoxium nil aliud significat quàm Gallorum spontaneum & propensum animum in amicitiam & favorem Romani pontificis. Cuius rei veritas ne altè repetatur, satis erit proferre aliquot exempla sæculi Ivoniani. Guibertus de Urbano secundo loquès. *Commeatum destinavit facere in Franciam. Apostolica nempe sedis pontificibus ab antiquo consuetudinarium fuit, si quam sint passi à finitima gente molestiam, auxilia semper expetere à Francis*, Sugerius abbas tribus locis id confirmat in vita Ludovici crassi. Refert enim hunc Paschalem secundum propter conductitiam Romanorum perfidiam, venisse in Galliam, ut auxilium supplicaret à Philippo Rege, eiusque filio Ludovico adversus Henricum quartum, cuius verba prolata in not. ad epist. 236. Idem de Papa Gelasio loquens. *ad tutelam*

Et protectionem serenissimi Regis Ludovici & Gallicana ecclesia compassionem, sicut antiquitus consueverunt, confugit. Denique de Innocentio agens. tutum & approbatum elegit persona & ecclesia post domini defensionis asylum, regnum nobilissimum Francorum. Sanè ipsemet Sugerius dicit Francos qui nec tanti nec fide obligati erant, causam ecclesiæ Romanæ & Paschalis Papæ suscepisse adversus Henricum Imperatorem, cuius verba prolata sunt in notis ad epist. 236. Gregorius autem septimus lib. 8. epist. 20. ad Philippum Fræcorum Regem scribens. In hoc te tua salutis amicum sollicitumque demonstras, si apostolicam benevolentiam sicut Christianum Regem decet, assequi & obtinere desideras. & in fine epistolæ. maxime enitere, ut beatum Petrum, in cuius potestate est tuum regnum & anima tua, qui te potest in cælo & in terra ligare & absolvere, tibi facias debitorem.

Clericos Tornacenses ad apostolicam sedem venisse peti-
turos) Robertus de monte in appendice chronici Sigeberti ad annum Domini 1147. ecclesia Tornacensis qua per annos circiter 600. à tempore beati Medardi sub episcopo Noviomensi sine proprio fuerat sacerdote, hoc anno proprium episcopum cœpit habere. Sic enim in vulgatis editionibus cūsum est. sed alibi variatum est in numero annorum sexcentorum, ut scriptum à prisco & incerto autore qui tēpore Ivonis vixit, fuitque canonicus Lauduni clavati. Idem Anselmus cum cenobio sancti Vincentij ferè decem & septem annis præfuisset, & pro utilitate cenobij cum germ. ano suo domno Galtero ipsius loci monacho Romā profectus fuisset, à clericis Tornacensibus qui iam quadringentis annis proprio episcopo caruerant, mirabili eventū Deo ordinante ibi repertus, in episcopum eligitur, & à domno Papa Eugenio invitatus & reluctans, obedientia vinculo constrictus pontifex consecratur: sicque per eum Tornacensi ecclesia antiqua dignitas restituitur, anno ab incarnatione Domini M. cxlv. dominica Letare Ierusalem. rediens ergo à Roma, & cum magna processione Lauduni susceptus, nolens priores filios Vincentij monachos relinquare orphanos, unum ex eis scilicet Balduinum atate iuvenem, sed moribus gravem loco suo abbatem eis constituit, & à domno Bartholomæo episcopo facit ordinari; sicque

Tornacum ad regendum ovile sibi commissum tetendit. Quod autem, supra citatus Robertus dicit, à tempore beati Medardi Tornacenses caruisse proprio episcopo, id apertius sit verbis Fortunati presbyteri antiqui scriptoris in vita S. Medardi episcopi Noviomensis, cap. 18. cum ergo ecclesiam, quam Noviomini construxerat, felicissimè gubernaret, & suos quosque prout diximus, ad aeternam remunerationem confortaret: sanctum Eleutherium, Tornacensis ecclesia pontificem, quem ipse in infantia sua futurum esse prädixerat episcopum, hominem contigit exuere. Post cuius lugubres exequias, cum de pontificis electione invicem differerent, peracto tridvano ieiunio, & sollennibus hostiarum victimis Deo devotè oblatis, subita sancti spiritus inspiratione inflammati, unanimiter sanctum hunc pontificem Medardum el. gerunt. Pontificali decemum, metropolitani scilicet & comprovincialium suorum evictus auctoritate, Regisque ac procerum assensu, plebisque coactus incessabili acclamatione, vix consensit; & unanimi, pontificali videlicet ac regali auctoritate comprovincialium episcoporum, tempore Hormisdæ Papa, sub sancto Remigio, tunc temporis Rhemorum archiepiscopo, assensu Regis & curialium ac utriusque plebis acclamatione tandem suscepit, & ut utrique ecclesia cathedralis semper honor maneret, benignè concessit.

Ne hac occasione scisma quod est in Germanico regno) antea cusum, schisma. Sed plerique veteres libri nota aspirationis carent, quod etiam toto hoc opere variis locis observari potest.

Quin possit sedes apostolica parrochiarum amplitudinem minorare, aut brevitatem dilatare) in duobus v. c. parrochiarum multitudinem minorare. Huc autem pertinet quod S. Innocentius in sua decretali epistola ad Alexandrum Antiochenum episcop. dicit, divisis imperiali iudicio provinciis ut duæ metropoles fiant, & duo metropolitani episcopi debeant nominari: non tamen ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei ecclesiam commutari, honoresque aut divisiones perpeti quas pro suis causis faciendis duxerit Imperator. qui locus habetur in ca. lege. distinct. x. Sed & in concilio Carthag. 2. (relato in ca. felix. can. 16. q. 1.) placuit ut

Ccc ij

diœceses qua nunquam episcopos habuerunt, non habeant, & qua aliquando habuit, habeat propriam. Gratianus in argumento ca. & temporis. cau. 16 q. 1. adnotat posse Papam duos episcopatus in vnum redigere, & vnum in duos dividere. quo spectat cap. quod translationem. de officio legati. verus & ineditus auctor in libello manuscripto de tribulationibus & angustiis maioris monasterij, compositus ætate Ivonis, agens de privilegio quod illi monasterio concessit Urbanus secundus in Concilio Claromontano, anno 1903 vt eximeretur à censura Turonensis archiepiscopi: Dominus (inquit) Papa imperato silentio erectus in pedes, coram omni concilio ex auctoritate apostolica & decretis pontificalibus conacionatus est, licere sibi facere ex vno episcopatu duos, & ex duobus vnum similiter, & abbatias ceterasque congregationes dictante ratione aquitatis, quolibet modo sibi melius videtur, aut condunare posset aut disungere: & quicquid in dominium & patrimonium sanctæ Romanæ ecclesiæ suscipere vellet, nullus eius auctoritati obviare posset. Quæ & à prædecessoribus suis facta ostendit, & ipse in præsentis concilio nullo contradicente fecit Cum ergo tali ratiocinio verè sapientissimus Papa omnium ora conclusisset, ex auctoritate Dei, & beati Petri apostoli omniumque apostolicorum & sua, nodo indissolubili firmavit, & auctorizavit privilegium nostrum, satisfaciens omnibus, præter quos invidia & iracundia furor exagitabat, quia talem qualem prælibavimus, faciendi quod vellet, haberet potestatem. Theodorus Balsamo ad finem ca. 16. Synodi Carthaginensis, tradit in potestate Imperatoris fuisse episcopatus in metropoles erigere, & a suis metropolitibus alienare, & de novo episcopos & metropolitanos cõstitueret: quia nec canonibus nec legibus subiicitur. quæ pariter repetit in interpretatione can. 38 synodi sextæ in Trullo; quo dicitur ordo ecclesiasticus consequi civiles ac publicos typos: vbi per typos accipit iussa Imperatoris, quæ etiam scribit ad can. 12 Calched. synodi. His coniungi debet Novella Iustinianæ primæ, & quæ collegit Burcardus Decreti cap 33 & 34. ex Concilio Toletano 13. cap. 4. & ipse Ivo decreti parte quinta cap. 144. cuius

quidem concilij autoritate definitum fuit irritum esse Wambæ Hispanorum, vel ut alij legunt, Gallorum Regis factum, qui contra canones in villulis novam episcopo sedem erexerat. episcopi enim non debent constitui in castellis nec modicis civitatibus ac vicis, ne vilescat nomen episcopi. can. episcopi. cum seqq. distinct. 80.

Ad epist. CCXLI.

Comes per hominium suum vos cogit.) antea cudebatur, per dominum suum. variat scriptura in aliis codicibus. habent enim, per hominem suum, ut codex S. Germ. Vtrumque mendosum est. Restitui igitur per hominium suum, quomodo exhibent membranæ Regiæ bibliothecæ: & sanè sensus arguit eo modo legi oportere. Iam autem suprâ epist. 208. hominij nomine usus est: de quo verbo Hotomanus in commettariis feudorum, verustiores autem dicebant homagium, quod indicant verba Alberti Krantij Wandaliz lib. 3. cap. 39. *apud Caesarem immenso auro in satisfactionem, & hominio, quod nunc vocant homagium, præstato immunitatem coemist.* Alio significatu quàm solet in materia feudorum, videtur sumi à Roberto monacho histor. lib. 2. *requisivit à nostris ut sibi principes exercitus facerent hominium, id est securitatem pacis, & ipse conduceret eos per desertas regiones quas ingressuri erant. & paullo post fecerunt igitur ei cum sacramento hominium tali conditione, ut tamdiu duraret quâdiu ipse perseverasset in sacramento suo & promissione.* Hoc & Iulius papa) sic ex v. c. antea culum, Iulianus.

Vel cincti iudicis sententia subiiciatur) nunc primum hic locus suo nitore restituitur. nam antea editum, *vel laici iudicis*, quod licet probari & retineri possit, maxime cum quidam alij prisca codices tali lectioni adstipulentur: tamen indubium est id a glossographi manu hæcenus irrepsisse. Voluit enim interpretari quid significaret vox *cincti*: quæ quòd minus protrita & vulgaris erat, facile potuit degenerare ac mutari. *Cincti* autem planè legitur in antiquis membris regiæ biblio-

theſæ, item Thuani, Servini & Fabri, camque lectio-
nem confirmant argumenta epistolæ quæ præfi-
guntur initio veterum librorum, quod apostolico iudi-
cio decisum est non esse retractandum, nec de causis eccle-
siasticis à cincto iudice iudicandum. Vbi in v. c. Servini
legitur accincto. parili nâvo deturpatus fuerat locus
eiusdem Ivonis epist. 247. vbi restitui fide prisca, fa-
ciant hac cincti iudices qui ad malorum vindictam gla-
dium materiale portant. pro cincti, superior editio ibi
referebat cuncti. Sylvester papa in suis decretis. Nemo
clericus, vel diaconus, vel presbiter propter quamlibet cau-
sam intret in cûriam, nec ante iudicem cinctum causam di-
cere præsumat, quoniam omnis curia à cruore dicitur &
immolatione simulachrorum. Sic enim citatur ille locus
à prisco authore in libro de unitate ecclesiæ conser-
vanda, & ab ipsomet Ivone decreti parte 6. cap. 334. Sed
apud Gratianum in can. nullus clericus. cau. xi. q. 2.
vbi pars eorum verborum relata est, vetus & elegatior
scriptura passim mutata fuit: nam pro cinctum, subroga-
runt malè civilem. Cinctorum autem appellatione in-
telligebantur laici potestatem consecrati. itaque lusit in
ea voce Sidonius Apollinaris lib. 5. epist. 7. ad Thau-
mastum. hi sunt qui invident reverentiam clericis, origi-
nem nobilibus, confessum prioribus, congressum aequalibus,
cinctis iura, discinctis privilegia. quæ verba ut pluscûla
alia consequentia eiusdem epistolæ perperam tributa
sunt à neotericis authoribus cathalogi testium verita-
tis, Hildeberto Cenomanensi episcopo, sive etiam
archiepiscopo Turonensi; quiquidem fragmentum il-
lud evulgarunt tanquam novum, necdum antea in lu-
cem editum: immò etiam supposito nomine Romano-
rum, initio dicti fragmenti præfixerunt: *Romani sunt
quos timent & timentur*. Quæ res fucum fecit nupero
historico, alioquin valdè diligenti & erudito, qui cum
id hauisset ex turbidis rivulis, non animadvertit parti-
culam esse epistolæ Sidonij, qui longè antiquior fuit
Hildeberto. Neque verò stilus Hildeberti convenit.
adhòc in iisdem catalogis parili errore cuditur, *cunctis
iura*, pro, *cinctis*. Ille met Sidonius lib. 1. epist. 7. *primum
cinctus custodia quam potestate discinctus*. in constitutio-

nibus Imperatorum crebra mentio fit cinguli administratorum. Cassiodorus in istud psal. 29. *præcinxisti me lætitia. perpende verbum*, inquit, *præcinxisti*. Cingulum significat quod ad iudicium pertinet dignitatem. nam cuncta potestas in ipso vocabulo noscitur constituta. Sic enim cinctum dicimus iudicem, quando eius fasces honoresque declaramus. S. Augustinus lib. de verbis Domini, tract. 19. & refertur in ca. militare. cau. 23. q. 1. *non enim de his tantum militibus scriptura loquitur, qui armata militia detinentur: sed quisquis militia sua cingulo utitur, dignitatis suæ miles adscribitur. atque idè hac sententia potest dici, verbi gratia, militibus, protectoribus, cunctisque rectoribus.* Marcellus Papa in ca. nullus cau. xi. q. 1. *magistratus qui hoc iubere ausus fuerit, amissione rerum & cinguli plectetur.* Eorum exemplo clerici sibi vendicarunt cingulum honoris & militiæ cœlestis, quod ad hanc emendationem nihil pertinet.

Ad epist. CCXLII.

Quos potius contra) verba sequentia addita sunt ex v. c. quæ antea desiderabantur.

Fœdus nuptiarum vitiauerit) in vno v. c. Pith. *initiauerit.* fortasse non malè. nam & dixit infra epist. 245. *duxisti uxorem quod lex natura initiavit.*

Ad epist. CCXLIII.

Et in statum rectitudinis iustitia lance reformari) sic vulgata editio, quam firmant plerique vet. codd. auctor epist. 24. *perversorum temeritas & audacia rectitudinis statum labefactare conatur.* & epist. 26. *ne te à rectitudinis tuæ statu deciciat.* In vno autem vetusto exemplari nempe Regio, legitur aliter, & *in stateram rectitudinis.* Ac fortasse respicere videtur ad hæc verba sancti Gregorij moralium lib. 20. parte 4. cap. 6. quæ etiā referuntur in can. x. dist. 45. *omnis qui rectè iudicat, stateram in manu gestat. in utroque penso iustitiam & misericordiam portat, ut iusto libramine quadam per aequitatem corrigat, quadam verò per misericordiam indulgeat.*

Ccc iij

. Ad epist. CCXLVII.

Faciant hac cincti iudices qui ad malorum vindictam gladium materiale portant) latebat hic vitium quod sine ope priscarum membranarum facile deprehendi non poterat. Vulgata enim lectio habebat, *cuncti indices*, ut etiam nonnulli prisci codices. Sed cum in tribus manuscriptis perspicue legatur, *cincti indices*, nulla amplius dubitatio est quin multo rectius id sit. huic scripturae accedunt variae lectiones. Vnus codex habet *accincti*. alter *succincti*. Tertius *xcinti*, quod postremum exhibet vetus liber S. Victoris. emendationem vero palam confirmat locus epist. 241. *Vel cincti iudicis sententia subiiciatur*. ubi pro *cincti*, hactenus legebatur, *laici*.

Officij quod postposuimus) ita restitutum ope v. c. antea cufum, quod proposuimus. In vno v. c. quod posuimus.

Capite deorsum posito, & pedibus erectis thymelicorum incessum imitabimur) alias in v. c. *temelicorum*. sed in exemplari Servini aliter legitur. *temulentorum*, quod videri potest fluxisse à manu prisca glossographi, cui incognita vox *thymelicorum*, qui erant scenici artifices. Ex vestigiis atramenti paullo recentioris non obscurum est in dicto exemplari Servini primitus scriptum fuisse, *thymelicorum*, sed postea interpolatam scripturam. simili autem sensu dixit S. Augustinus in ca. 5. cau. 32. q. 6 *Vbi melius vivit mulier quam vir, capite deorsum pendet domus*.

Ad epist. CCL.

In oculis apostolica maiestatis) solus codex Ser. habet, *in oculus divina maiestatis*. sed minus apte. Solet enim auctor dicere apostolicam maiestatem, sive maiestatem Papae, ut epist. 8 147 157 159 201. 238. quemadmodum etiam alij coevi scriptores. Ioannes Salesberienfis Polic. lib. 7. cap. 21. *nec ego apostolica maiestati & regia arbitror reluctandum*. S. Bernardus epist. 268. ad papam Eugenium. *alii vocantur maiestatem in vobis, & tremulis*

labii ac digitis quod ad rem pertinet, vix ad id unquam longu ambagibus anfractibusque perveniant. Sic Arnulphus, episcopus Lexoviensis scribens ad Papam Hadrianum tribuit illi maiestatem epist. 8. vi & Alexandro Papæ epist. 26. 27. 45. 64. qui maiestatis apostolicæ fastigium vocat epist. 21. Idem Arnulfus appellat maiestatem archiepiscopi epist. 15 & Cardinalis epist. 65.

Sed non sunt) alias, si non sint.

Pulso ad thronum iustitia: cum ratio exigit, cum pia presumptione pulso ad) hæc omnia verba adiecta sunt fide & consensu manuscriptorum, quæ antea deerant.

Post mortem bona memoria Anselmi archiepiscopi Cantuariensis, ecclesia pastore viduata) locus hic illustrandus est verbis Willielmi Malmesburienensis lib. I. de gestis Pontificum Anglorum. Postquam veneranda memoria Anselmus luei corporis nodos evadens, huic vita valefecit, vacavit archiepiscopatus pleno quinquennio. Hoc toto spatio cum Rex (intelligit Henricum primum) admoneretur ut matris sue ecclesie viduitati consuleret, miti responso differebat: optimos fuisse archiepiscopos quos pater fraterque misissent: se nolle à parentum felicitate degenerare. Quocirca magno scrutinio debere agitari consilium, ut eum poneret archiepiscoporum, qui vel æquis passibus virtutum antecessores suos consequeretur, vel amularetur proximis. Et paullo post agens de Radulfo Rossensi, cuius mentio fit hac Ivonis epistola, refert ab electoribus dictum fuisse: Dicatur quod nullius vulneret conscientiam. Satis superque aliena gentis homines fuisse archiepiscopos: abundare patria lingua viros, qui referant Lanfracum scientia, religione Anselmum exhibeant, pannis utrumque. Esse Radulphum Rossensem episcopum, qui fama aquet antiquos, humili affabilitate vincat & veteres & novos. Si genus explores, spectabili Normannorum prosapia oriundum: si vitam inquiras, nulla etiam infamia perstrictum. Solum esse cuius religionem nec livor carpere possit quod discreta sit. Si scientiam litterarum rimeris, totas exhausit Athenas: si eloquentiam exigas, melleo quodam lapsu ex eius ore fluit oratio: cui accedit genialis soli, id est Canomanici, accuratus & quasi depexus sermo. hac meruerunt suffragia, ut continuo mutata sententia Rex in eorum voluntatem tran-

fret. Actum quinto die post exactum quinquennium à morte Anselmi. Radulphus apud Sagium, quæ est abbatia Normannia, primo adolescentiæ flore monachum se devoverat, coalescentibusque virtutibus incrementis primò subprior, mox Prior, postremò abbas fuerat &c. Idem paullo post addit de eius obitu à paralyfi. obiit XIII. Kalendas Novembriis, anno 12. patriarchatus, incarnationis dominica millesimo centesimo vicesimo secundo. hunc habuit finem Radulphus religione impar nulli, peritia litterarum magnificè pollens, affabilitate certè facile omnium primus. Qui fortunarum amplitudine nihil plus adquisierit, nisi ut plus benefacere posset quibus vellet. Quanquam ad æstimationem vulgi tantum eius decebat gloria, quantum accedebat fortuna. Caterum nullius delicti suspitione vel levi notabilis, nisi quòd ad risus & iocos inclinior erat, quàm vel dignitatis vel gradus interesse videretur. Sed quæcumque faciebat, bono utique animo vir ille faciebat: de quo quicquam sinistrum suspicari, contra religionem est niti. Hæc ille.

Obnixè postulantes) ita meliores codices, ut epist. 141. obnixè rogo. & epist. 271. obnixè precamur. in quibusdam est, oñnoxiæ post. quod non aptè quadrat. non enim pallium istud episcopis concedi moris erat, nisi summis precibus à summo pontifice peteretur. Itaque quod hic auctor dixit obnixè postulare, alii dicunt fortiter & instanter, ut S. Gregorius primus lib. 7. epist. 5. prisca consuetudo retinuit, ut honor pallij nisi exigentibus meritis causarum, & fortiter postulanti dari non debeat. Vetus auctor rituum ecclesiasticorum sive sacrarum cerimoniarum SS. Romanæ ecclesiæ, lib. 1. sectione x. cap. 5. testis est illum cui concedebatur pallium, his vsum verbis. Ego. N. electus ecclesiæ N. instanter, instantius & instantissimè peto mihi tradi & assignari pallium de corpore beati Petri sumptum, in quo est plenitudo Pontificalis officij. Hæc ille, ubi multa de vsum pallij commemorat; atque inter cætera refert, in lege gratiæ antiquum esse illud Ephor (id est pallium) quod à Lino post Petrum secundo Romano Pontifice institutum, & in singularis potestatis privilegium nostris præsulibus datu fuit. Rupertus Tuitienus lib. 1. de div. offic. cap. 27. scribit

Maternum à beato apostolo Petro missum Treverensi ecclesiæ, hæreditatem pallij suis successoribus dereliquisse. Videtur autem nonnullis hic mos potius acceptus à Cæsaribus, eamque in rem ducunt argumentum ex verbis Agnelli episcopi Ravennatis, qui refert Imperatorem Valentinianum subiecisse episcopo Ravennatensi quatuordecim civitatum episcopos, atque eum adornasse pallio confecto ex lana candida quo soli Imperatores tunc temporis utebantur.

Dignitatem ei pallij concedatis) Gregorius Papa septimus regesti lib. 1. epist. 24. ad Brunonem veronensem episcopum, dicit antecessorum decreto nisi præsentis personæ non esse concedendum pallium. itaque monet illum Romam veniat, ut illud accipiat. Urbanus Papa secundus apud Platinam, scribens archiepiscopo Mediolanensi. *Litteris tuis exorati, inquit, cum apostolica sedis benedictione pallium fraternitati tuæ mittimus, quod quidem dignitatis genus nulli ante te, nisi præsentis, concessum est.* Sed iam longè antea etiam absenti, nec perenti datum fuisse indicant verba Gregorij Papæ primi lib. 7. epist. 5. ad Brunechildam Reginam. *Extra hoc autem quia ab eo qui uti desiderat, directæ ad nos hoc sibi largiri speciali petitione non poposcerat, & ante causam nullomodo præbere sine eius postulatione debuius: maxime quia & prisca consuetudo retinuit, ut honor pallij nisi exigentibus meritis causarum, & fortiter postulanti dari non debeat: nos tamen &c.* Glaber quoque Rodolphus hist. lib. 5. cap. 4. ubi agit de dissensione Lugdunensis præsulatus, refert Pontificem Romanum misisse Odiloni abbati Cluniacensi pallium & annulum, & imperasse ut fieret Lugdunensis archiepiscopus: quod tamen vir religiosus suæ humilitatis propositum attendens omnimodis renuit, pallium & annulum reservans futuro Pontifici. Cæterum huic Radulpho Roffensi archiepiscopo Cantuariensi Paschalis Papa secundus misit pallium per legatum Anselmum, nepotem ex sorore sancti Anselmi archiepiscopi decessoris, ut refert Willielmus Malmesburiensis lib. 1. de gestis Pontificum Anglor. Illud notandum, veteres tanti fecisse dignitatem huius rei, ut S. Bernardus Clar. in epist. 246. ad Pa-

pam Eugenium scripserit, se tolerabilius habuisse sibi interdici missarum celebrationem; quàm Bituricensi archiepiscopo vsum pallij.

Ad epist. CCLIII.

Misérias suas & angustias quibus à violatoribus pacis vexatur.) Quod hîc scribit Ivo, lucem & interpretationem mutuatur à verbis Nicolai monachi in vita huiusce Godefridi Ambianensis episcopi lib. 2. cap. 30. 31. 34. & lib. 3. cap. 2. 3. 4. 5. Cuius verba diffusiora in compendium redigo. Cum hic episcopus peregrè profectus reverteretur Ambianum, secum duxerat Adamum eius civitatis principem, ac tunc militum præsidio destitutum. Cumque Adamus moneret aliud iter esse capescendum, quia sibi metuebat ab hoste atrocissimo Guermundo Pinquiaci Vicedomino, responderat episcopus comitem securum esse debere, quia Guermundus sanctè nuper iuraverat se pacem bona fide servaturum, honoremque habiturum episcopo, suo temporali domino. Fortè mox accidit ut Guermundus multo stipatus equitatu viantibus occurreret, & confestim viso Adamo districtis ensibus illum appeteret, equo deturbaret id cernens, episcopus, ab equo desilire, toto corpore super Adamum incumbit, porrigit iugulum, & exclamat, quibus furiis impulsus Guermundus se præsentem tale facinus audeat; quinetiam cervicem obicit, precatus ne quid moliatur adversus Adamum. Territis episcopi comitibus & fugientibus, Adamus iniectis catenis Pinquiniacum abducitur, quem episcopus flens & eiulans, comamque vellens solus sequitur, se eius proditorem, tantæque calamitatis autorem clamitans. Vbi Pinquiniacum ventum est, cæteris intromissis episcopus stare foris cogitur. Redit igitur ad civitatem, rem refert clero & populo, captivitatem domini sui Adami, & iniuriam præsulis deploranti. itaque episcopus plectit anathemate Guermundum, & ecclesias regionis infidi domini claudi iubet. inde crebræ vastationes agrorum, pagorum depopulationes, & templorum incendia; quibus mirè afflictus episcopus,

miserum se dicebat qui in ea tempora incidisset. Nec flecti poterat Guermundus ut Adamum captivum dimitteret, quamvis intercedente Rege, regnique principibus. Tandem episcopus putans nova humilitate se molliturum duritiem cordis insani subditi, rigente hyeme cilicio indurus, nudis pedibus iterum venit Pinquiniacum, & medio foro humi prostratus, pedes tyranni amplexus, lacrymans precabatur, ut Adamum suum redderet. Sed ille ignominiosè repellit episcopum, iniuriis affectum, & irrisum. Hæc igitur ratio est, cur Ivo obnixè rogat Ludovicum Regem, ut lachrymabiles Godefridi conquestiones audiat, quo postea distringat gladium in vindictam malorum, qui pacem impunè violaverant.

Faciat itaque gladius regalis officium suum ad vindictam malorum.) Sugerius in vita Ludovici Crassi agens de illius coronatione: abiectoque secularis militia gladio, ecclesiastico ad vindictam malefactorum eum accinges, diademate regni gratanter coronavit. Eleganter Hildebertus Cœnomanensis episcopus in epist. ad H. Sagiensem episcopum, de duplici gladio loquens. aptè profectò inventus est uterque apud discipulos Christi. quia adhuc uterque ostenditur in membris corporis Christi. Membrum enim Christi, Rex; membrum Christi sacerdos. Scienti loquor, nosti gladium Regis, nosti gladium sacerdotis. Gladius Regis, censura curia: gladius sacerdotis, ecclesiastica rigor disciplina. Hoc evangelistam figurasse legisti dicentem: domine ecce gladij duo hic. Si esset qui in gladio regni liberaret me; non peteretur educi gladius sacerdotij propter me. Ceterum vides quia iam potestas sine causa gladium portat: in vagina conditus est, pellibus mortuorum animalium tectus est. In Christum Malchus, in vasa templi Balthasar impunè manus extendit. Nemo est quem zelus domus Domini comedat: nemo est qui cum Moyse minetur & dicat, inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus devorabit carnes, &c.

Ad epist. CCLIII.

Qui nunc tandem impetravit à principe suo Rege An-

glorum ; ut posset in propria persona.) Tunc temporis non licebat antistitibus Anglicis Romuleam urbem proficisci , nisi prius licentia petita à Rege. Cuius rei ratio redditur à nonnullis , quia verebantur Principes ne si liberè regni fines subditi emigrarent , sub alieno cœlo mutarent animos , & ab exteris depravati multa innovarent contra receptas patriæ leges. Wilielmus Malmesburiensis de gestis pontif. Anglor. lib. 1. de Anselmo Cantuariensi archiepiscopo ageus. Hac (ait) *communicaturus cum Papa , rogavit licentiam pergens Romam , bis terque frustra. Intelligo enim aiebat Rex , licentiam interdicens , cum eum nullo gravi peccato sciam onerari , cuius à Româ petat absolutionem , nec egere illius loci consilio , cum ei nullius scientia desit copia. Magis certè dixerim , Urbanum Anselmi cedere sapientia , quàm Anselmum Urbano indigere. Quod si pertinacius cœptis institerit , omnem archiepiscopatum in meum fiscum redigam. Transgreditur enim promissa sua , quibus fidem suam adstrinxit omnes consuetudines servaturum regni mei. Insolitum est quippe mihi , ut quisquam procerum meorum eat Romam , nisi meo potissimum missu. Inter articulos si ve cōstitutionis capita quæ proponebantur ab Anglorum Rege Thomæ archiepiscopo Cantuariensi : istud numeratur ab Eduardo in illius vita cap. 6. Quod non liceat archiepiscopo & episcopo exire de regno , & venire ad vocationem domini Papa sine licentia Regis. Sanè idem olim observari solitum in regno Francorum facillè colligitur ex epistola Hincmari archiepiscopi Remensis ad Hadrianum Papam 2. De eo quod pusillitati meæ vestra rescripsit sublimitas , ut eundem Hincmarum (intelligit Laudunensem episcopum nepotem) & alios tres episcopos omnium episcoporum regni domini Caroli vicem ferentes , ad synodum Romam mitterem ; vestra sciat auctoritas , quia nec prædictum Hincmarum , nec etiam quælibet episcopum dioceseos Remorum , minime autem aliarum provinciarum episcopos , nisi dominus Rex præceperit , Romam vel in aliquam partem meâ commendatione mittendi habeo potestatem , nec ipse ego ultra fines regni sui absque illius scientia progredi valeo , sicut missis vestra sanctitatis coram Odone venerabili episcopo , & Ansegiso religioso presbytero & ab-*

bate, quibus nostra causa sunt cognita, dixi. Gregorius autem septimus reprehendit Regem Anglorum, qui vetabat antistites ecclesiarum sui regni Romam proficisci. Sic enim lib. 7. epist. 1. ad Hubertum Romanæ ecclesiæ subdiaconum. Multa sunt unde sancta Romana ecclesia adversus eum queri potest: nemo enim omnium Regum etiam paganorum, contra apostolicam sedem hoc praesumit tentare quod is non erubuit facere, scilicet ut episcopos archiepiscopos ab apostolorum liminibus ullus tam irreverentis et impudentis animi prohiberet. Unde volumus ut eum nostra vice prudentia tua studeat admonere, quatenus honorem quem sibi à subditis suum graviter ferret non exhiberi, sancta Romana ecclesia non tantopere laboret imminuere, et debitas gratias agendo gratiam beati Petri procuraret acquirere.

Ad epist. CCLV.

Vnctionem verò quam semel accepisti non astringo repetendam) eiusdem sententiæ fuit Goffridus abbas Vindocinensis, cuius est epistola in manuscripto exemplari. Ivoni Carnotensis præsuli frater Goffridus salutem à domino, et à se debita servitium. Sicut consuetudines monachorum beati Benedicti regula concordantes laudamus: sic eas quas sanctus Benedictus nec docet nec precipit, et quæ à ratione penitus discrepare videntur, laudare non possumus. Sunt enim quædam apud monachos institutiones quas ratio nullatenus admittit, nec sanctorum quilibet patrum invenit, sed insipientium consuetudo hominum instituit, has in monasteriis quidam monachi sibi pro lege vindicant: et cum Christus dixerit, ego sum veritas, nec dixerit, ego sum consuetudo: pro sua tamen consuetudine legem veritatis immutant. Et ut cetera taceamus, in hoc ut nobis videtur, non mediocriter errant, quod unctionem infirmorum, cum à sancta catholica et apostolica sede sacramentum vocetur, et cum nullum sacramentum iterari debeat, iterandam putant. Vnctionis utique sacramentum beatus Innocentius Papa ad eum magnum dicit, quod penitentibus, quibus cetera sacramenta negantur, nulla ratione putatur posse concedi. Quid tamen super hoc magnitudo vestra discretionis sentiat, et quid tenendum doceat, scire desideramus: quia quamvis ista et ratione et auctoritate esse vera non

dubitemus, ea tamen vestra auctoritatis decreto firmari volumus & rogamus. In eodem exemplari subiicitur postrema pars huiusce epistolæ Ivonis. Alio loco illemet Goffridus de sacramenti iteratione sic scribit. Ibi reiteratur sacramentum ubi id ipsum iterum datur, quasi quod prius datum est, postea posse dari credatur. Verbi gratia, si aliquis baptizatus, iterum in aquis baptismatis mergeretur ea intentione ut ab originali & aliis peccatis solveretur. Aliter enim non rebaptizatur, etiamsi multotiens aliquis aquis baptismatis submergatur. Vbi verò propter aliud & aliud datur, non iteratur sacramentum, sed tribuitur ad virtutis argumentum. Quamvis enim prius in vertice & postea in fronte homo crismate ungatur, non tamen iteratur crismatis sacramentum: quia, ut supradiximus, propter aliud & aliud fit. Sicut & baptismus minimè iteratur, etiamsi multotiens post baptismum aquis baptismatis aspergamur. Inunctio infirmorum, magnum sacramentum est, & ideo nulla est ratio iterandum. Sicut enim cetera sacramenta per apostolos Christiana religio suscepisse creditur, ita et istud suscepisse ab apostolica traditione minimè dubitatur. omne autem sacramentum à spiritu sancto per doctores sanctos, in quibus ipse loquitur, iterari prohibetur, & idcirco videlicet ne medicina sancta vilesceret, & minùs utilis esset: qua tantomagis salubrius est quanto minùs contemptibilis invenitur.

Ad epist. CCLVIII.

Trecis ab eodem legato concilium celebratum est.) huius rei meminit auctor epist. 141. & Nicolaus monachus Sueffionensis in vita S. Godefredi episcopi Ambianensis lib. I. cap. 30. Eo tempore Richardus Cardinalis, & apostolica sedis legatus, apud Trecenses celeberrimum habuit conventum episcoporum, abbatum, & Gallia procerum. Diversum est concilium apud easdem Treceas habitum à Paschali Papa, de quo supra epist. 176.

Ad epist. CCLXVI.

Cononi Dei gratia Prænestino episcopo.) Ita habent meliores

liores codices. ad eundem scribit tres alias epistolas. In eius nomine non semel erratum, ut in vulgato chronico Roberti de monte qui continuator est Sigeberti. *In civitate Belvacensi* (ait) *à Conone sedis apostolica legato concilium celebratur.* Pro Conone, editum, *canonicè.* Confirmat locus Nic. monachi in vita S. Godefridi episcopi Ambianensis lib. 3. cap. 9. *Interim Conon cardinalis, pontificis maximi legatus, & Radulphus Remorum archiepiscopus apud Bellovacum synodum celebrant.* Huius etiam meminit Sugerius lib. de vita Ludovici crassi, cuius loci verba quia sunt corrupta in vulgata editione, hic proponuntur castigatiora. Agens autem de Thoma de Marna homine perditissimo, qui pagum Laudunensem, Remensem & Ambianensem diabolo ei prosperante (ut loquitur) dilapidaverat, subdit. *Cuius intolerabili fatigata molestia cum sederet Belvaci generali conventu Gallicana ecclesia, ut in hostes veri sponsi Iesu Christi, hic etiam iudicii primordia, & damnativam inciperet promulgare sententiam, venerabilis sanctæ Romanæ ecclesiæ legatus Cono Prænестinus episcopus, innumerarum pulsatus molestia querelarum, ecclesiarum, pauperum, & orphanorum, devexationum tyrannidum mucrone beati Petri, anathemate scilicet generali detruncans, cingulum militarem ei, licet absenti, decingit, ab omni honore, tanquam sceleratum, infamatum, Christiani nominis inimicum, omnium iudicio deponit.* Ibi cūsum est, Beliaci, pro, Belvacii: & Cenoprestinus, pro Cono Prænестinus. In chronico Abbatis Vrspergensis ad annum Dom. M. cxvi. & M. cxix. appellatur Cuno: ubi adiicitur illum excommunicationis suæ sententiam in Henricum Imperatorem dictasse Ierosolymis, & postea in Græcia, Vngaria, Saxonia, Lotharingia, Francia quinque conciliis confirmasse. Vetus chronologus Autissiodorensis. *Anno Domini II. 5. tria concilia celebrata sunt in Galliis à Conone sedis apostolica legato, primum Remis, secundum Belvacii, tertium Cathalauni.* Quæ verba pertinent etiam ad illustrationem loci epistolæ Guidonis archiep. Vienneſis prolatae infra in notis epist. 236. Extant Goffridi Vindocinensis abbatis epistolæ inscriptæ, Cononi vitæ laudabilis episcopo, sanctæ apostolicæ sedis lega-

io. Wilhelmus autem Malmesburiensis lib. 1. de gest. pontif. Angl. scribit hunc Cononem cum legatione fungeretur in Galliis, non fuisse facilem, cuius verba prolata ad epist. 273.

Ad epist. CCLXIII.

Si laicorum pedibus colla supponatis.) Goffridus Vindoc. abbas in epist. ad Gaufridum Carnot. episcop. agens de lite ecclesie sue cum Comitissa Vindocinensi. Omnino enim iustum est, & sacris canonibus, sicut ipse melius nostis, penitus obviare videtur, ut ecclesiastica causa seculari & peregrino iudicio terminetur, & quod vos & vestros facere decet, aliis etiam ecclesiasticis personis concedatur. hoc si fieri posset, ecclesia vestra damnum pateretur, & sui iuris & honoris perderet plurimum. Ecclesia etenim vestra gloriam alteri dare, nec sanctitatis genus, nec religionis membrum. Hoc etiam bene nostis, dilectissime, quod saculares homines sua consuetudine sancta ecclesia auctoritatem conantur adnullare: & cum eis in modico occasio cuiuslibet consuetudinis contra ecclesiastica iura conceditur, hoc deinceps omni tempore sibi vindicare nituntur. Si quis hoc facit contra suam ecclesiam, mundialem suscitatur rixam: & cum aliquando aliter facere voluerit, secularis tempestas non patitur. Idem ad Calixtum Papam. Quando verò ecclesia seculari potestati subiicitur, qua ante domina erat, ancilla efficitur, & quam Christus dominus dictavit in cruce, & quasi propriis manibus de sanguine suo scripsit cartam libertatis amittit.

Ad epist. CCLXVI.

Et terra patris sui iniuste divinum officium interdictum esse.) Huius pœnæ exempla in epistolis Goffridi. Nam scribens Ivoni Carn. episc. Gratias agimus quod Comittem Vindocinensem pro causa nostra ad rationem mitti fecistis, & quia quod iniquè gesserat corrigere neglexit, eius castello & castelli * banleuga divinum officium abstulistis. Et post pauca rationem huius pœnæ explicat. Vnum tamen utile nobis immo valde necessarium esset: pro quo vo-

* hic habet
optimus v.c.

his tanquam patri filij humiliter supplicamus : quatenus genus pietatis quo pastor ecclesia cum necessitas exigit , impius pro domino fieri debet (genus enim pietatis est ut beatus Hieronymus dicit, impium fieri pro domino) ita in Comitum & in omnem terram ipsius, zelus vestra rectitudinis propagaret, totum videlicet eius comitatum à divinis officiis segregans, & ipsum districtioris iustitie vinculis alligans, ut universa plebs qua nostram iniuriam, & eius malitiam non ignorat, & cui illius iniquitas multum displicet, nec maior iustitia displiceret, hinc occasione accepta proclamaret in eum: & sic, quoniam Dei amore ab iniusta actione spontaneus non vult desistere, clamore simul & timore hominum desisteret. Ille met tamen Goffridus ipsum Ivonem redarguit quòd id ausus fuisset in monasterium Vindocinense, quod vocat allodium Romanæ ecclesiæ, & ideo se non obtemperasse dicto palam profiteretur. Cum in maiorem ecclesiam nostram manum mittere non potestis, nec audetis, in ceteris qua in episcopatu vestro sunt nostris ecclesiis divinum officium, non quidem satis iuste, abstulistis. Et quia vestra auctoritate hoc iniuste actum dinoscitur, auctoritate Romana qua omnium perversa auctoritati est contraria, in ipsis ecclesiis à fratribus nostris privatim & publice cantabitur. Sancta & irretractabili Romanorum pontificum licentia nobis conceditur, ut si interdictum in ecclesiis nostris à quolibet episcopo iniuste factum extiterit, nullatenus à nobis observetur. His coniungenda sunt quæ norantur ad epist. 50.

Asciuit quosdam monachos cementarios) al. cementarium. Goffridus Vindoc. in epistola ad Ildebertum Cenomannorum episcop. Iohannem cementarium esse monachum ecclesia nostra, & ab ipsa ecclesia sepius per inobedientiam recessisse firmissimè scitis. Et alia ad eundem epist. Iohannem Cementarium monachum quidem, sed non habentem caritatis cementum, quoniam proprii loci deseruit obedientiam, & sua professionis fidem irritam fecit.

Ad epist. CCLXVIII.

In concilio Exolidunensi) Quia hoc loco dicit Hugonem Diensem episcopum & apostolicum legatum

D d d ij

interfuisse concilio, palam est debere intelligi concilium celebratum anno 1081. Sic enim scribit auctor cronologiæ Autissiodorensis. *Anno Domini 1080. magnus terramotus cum gravi terra mugitu factus est 6. Cal. Aprilis, prima hora noctis. Sequenti anno apud Exoldunum castrum quod est in Bituria situm, celebratum est concilium. Anno autem altero defuncto Meldensi episcopo, venerabilis Hugo Diensis episcopus & apostolica sedis legatus, apud eandem urbem concilium habuit, & Robertum ecclesiæ Resbacensis abbatem episcopum ordinavit.*

Ad epist. CCLXXI.

Patri & domino suo.) Hæc quatuor verba desunt in aliquot manuscriptis, sed confirmantur exemplis titulorum epist. 250. 244. 238. Ioannes Salesberienfis popularitici lib. 6. cap. 24. Hadrianum Papam alloquens: *Omnes applaudunt tibi, pater omnium vocaris & dominus, & capiti tuo infunditur omne oleum peccatoris. Si ergo pater es, quare à filiis munera & retributiones expectas? Si dominus, quare Romanis tuis timorem non incutis, & temeritate repressa eos ad fidem non revocas?*

Quando personaliter accipiebantur.) Martyrologium ecclesiæ Carnotensis de ipsomet Ivone loquens. *Minoratas omnes huius ecclesiæ & precarias in communes redegit usus, & eas in posterum personis distribui, tam suo quam apostolico privilegio vetuit. De personis dictum ad epist. 12.*

Ad epist. CCLXXIII.

Excommunicationem in episcopos Normannia intentam ita in eo temperetis) Fortalic hic locus interpretandus ex verbis Willielmi Malmesb. lib. I de gestis Pontif. Angl. In principio regni Henrici (ait) venerat Angliam ad exercendam legationem Guido Viennensis archiepiscopus, qui postea apostolicus fuit: tunc Anselmus, nec multo post quidam Petrus, omnesque reversi nullo effectû rei grandi prava sui, Petrus maxime, quod omnes eum incendere caverent, qui esset filius Petri Leonis, summi Romanorum

principis. Crebra ergo ad Angliam commebat legatio Romanorum insidiantium imbecillitati Radulphi. Sed effugabantur omnes cautela Henrici. Nolebat enim ille in Angliam prater consuetudinem antiquam recipere legatum, nisi Cantuariensem archiepiscopum: illique libenter refringebant impetum propter violentiam denariorum. At non ita facili flecti Cono legatus in Gallia, omnes episcopos & abbatess Normannia suspensionis nota implicuit, quod tertio vocati ad concilia sua non venerant. Super quo habito tractatu, missus Romam Radulphus archiepiscopus & Herebertus Norwicensis, ut suo labore tantam legatorum confusionem digerent.

Ad epist. CCLXXIIII.

Responsales tamen meos.) Sic in v. c. ut etiam paullo post. Vicarios appellat epist. 267. quæ est eiusdem planè argumenti. Horum responsalium crebra mentio in scriptoribus antiquis, maximè Gregorio primo. Papa, qui eorum munus satis subindicat, cum dicit diaconos transmissos ad Imperatorem pro responsis ecclesiasticis faciendis, epist. lib. 2. Indict. II. cap. 91 & 92. item lib. 7 epist. 5. & 6.

In clericali ordine militavit) co modo castigata verba auctoritate veterum codicum. Malè enim cûsum antea fuerat, iudiciali ordine.

Omnium pie pulsantium) ita melius ex v. c. quàm ut antea, o. pene puls.

Ab omnibus filiis) Verba hæc cum novem proximè sequentibus addita sunt fide eorundem v. c. quæ imperfecta sententia deerant in edito.

Turstinum in archiepiscopum.) Prima editio habet *Tustinum*. Sed postea in aliis exemplaribus offendi varè scribi nomen. Rogerus de Hoveden annalium parte prima in Henrico primo appellat Turstinum. *Turstinus* (ait) *Regis capellanus ad Eboracensem archiepiscopatum die assumptionis sanctæ Mariæ eligitur Wintonia*. In cuius editione notatur, aliàs legi, *Turstanu*. A cæteris appellatur *Turstanus*, vel *Turstanus*. Mattheus Paris in vita Henrici primi Anglorum Regis. Anno Domini

Ddd iij

M. CXIII. Rex Henricus dedit archiepiscopatum Cantuariensem Rodulpho Londoniensi episcopo, & illum per annum & baculum pastorem investivit. Obiit eodem anno Thomas Eboracensis archiepiscopus, & ei Thurstanus successit. In vetustis membranis Ant. Oiselli Iurisconsulti, quibus continentur nonnullæ epistolæ Hildeberti episcopi Cœnomanenensis, appellatur *Rustinus*, sed vitio librarij, pro *Turstinus*. Integram verò epistolam subiicere non abs re fuerit, quia pertinet ad argumentum huiusce epistolæ. nam Hildebertus proficitur se Turstini amicum, & rogat ne falso rumori credat, quo dicebatur velle Romani proficisci nomine Cantuariensis archiepiscopi adversus ipsum Turstinum.

Turstino Dei gratia venerabili Eboracensi electo, suo Karissimo amico Ildebertus humilis Cenomannorum sacerdos, non facile de amico diffidere. Sicut Seneca testatur, & omni & nulli credere vicium est. Vnde & nonnulla vos respicit culpa, si apposuistis animo vestro sinistrum aliquid de amico prius credere quàm probare, prius diffidere de eo quàm in eo diffidendi invenire rationem. Mihi siquidem scripsistis in ore multorum esse quod legationem Cantuariensis ad dominum papam susceperim, ut quem flectere ipse non potuit, mea, quæ vel nulla vel modica est, auctoritate flecteretur. Quæ relatione vos vel leviter esse motum, me non leviter movit. Sic enim significastis quod vel nunquam fuerim quem credebatis amicum, vel turpiter esse destiterim. Cæterum nondum ego hanc assumpsi audaciam, nondum decrevi iusticia sic adversari, nondum ita persequi me ipsum ut humeros illi supponam oneri quod portare nec facile est, quia apostolica resistit auctoritas, nec honestum quia impedit ratio, nec utile quia imminet periculi magnotudo. Quod si nihil horum obstaret, apostoli tamen memor sum sic dicentis: Si ea quæ destruxi reedifico, pravaricationem me constituo. Nolite itaque credere, nolite opinari me esse mutatum, me ab eo qui fuerim, dissentire. Veritatem loquor, animum meum loquor. Vivit Deus & Dei filius, & utriusque spiritus, quia nec dominus Cantuariensis, nec pro eo aliquis à me postulavit ut adversus Eboracensem ecclesiam, causam eius vel litteris commendarem, vel pro ea legationem susceperem. Sunt quæ ipse nobis indicavit, unde

nostrum quaesivit consilium: sed qua nihil omnino vestram vel spectant vel impediunt causam. De legatione quam habuit antecessor eius, sermo mihi & illi fuit, & de aliis quae à vestro procul sunt negotio. Apostolorum limina nequaquam ad praesens visitare disposui. Vicem mihi rependitis, si in nostra perseveratis amicitia. Ego enim nunquam amici immemor, nunquam desertor esse sustinebo. Vale. epistolas meas mihi mittere nolite differre.

Qua exigit ab eo Cantuariensis ecclesia) sic v. c. prima editio. Canturiensis. huius autem cōtentionis ratio est, quia Eboracensis nolebat subiici Cantuariensi, quae querella saepe renovata, ut indicant Anglici historici. Mattheus Paris in Willielmo conquæstore. Anno Domini M. LXXII. apud Windleshoram ex praecepto Alexandri Papa, Rege etiam Willielmo annuente, in praesentia Huberti Romana ecclesia legati, ventilata est causa de primatu ecclesia Cantuariensis, super ecclesiam Eboracensem. Vbi tandem antiquarum auctoritatibus scripturarum probatum est, & ostensum, quod Eboracensis ecclesia debeat subiacere Cantuariensi, & ipsius archiepiscopo, ut Primatis totius Britannia dispositionibus, in omnibus quos ad Christianam pertinent religionem, fideliter obedire. Ita quod si archiepiscopus Cantuariensis concilium tenere voluerit, ubicunque sibi utile visum fuerit, Eboracensis archiepiscopus cum omnibus suis suffraganeis & subiectis clericis, sui praesentiam exhibeat, eiusque canonicis dispositionibus obediens existat, benedictionem etiam episcopalem ab ipso debet accipere, & ei canonicam professionem addito iuramento, prestare. Huic igitur constitutioni consenserunt Rex praefatus & Lanfrancus archiepiscopus Cantuariensis, & Thomas archiepiscopus Eboracensis, cum praedicto Cardinali & omnibus episcopis & abbatibus regni. Idem sub dicto anno M. C. XII. orta est autem inter Rodolphum Cantuariensem & Thurstanum Eboracensem archiepiscopos magna dissensio, eo quod Eboracensis subiici noluit archiepiscopo Cantuariensi de more, sicut eius antecessores facere solebat. causa autem saepe coram Rege & domino Papa ventilata est, sed nondum sine debito terminata. Et paullo post subiicit. Anno domini M. C. XV. consecratus est Rodolphus Cantuariensis archiepiscopus Cantuaria, ab Anselmo do-

mini Papa legato, quinto Kalendas Iulij, & pallium ab eo suscepit. Et eadem die idem archiepiscopus Theophilum Wigorniensem & Bernardum Menevensē antistites consecravit. Deinde post dies paucos: cum Turstanus Eboracensis delectus, ab archiepiscopo Cantuariensi moneretur, ut more solito benedictionem ab eo susciperet, & sibi obedientiam faceret, & ecclesia Cantuariensi: respondit, se benedictionem ab ipso suscepturum libenter: sed professionem quam exigeret, se nullo modo facturum. Quod audiens Rex Henricus, protestatus est manifeste, quod nisi ecclesia Cantuariensi, iuxta morem antecessorum suorum faceret quod debebat, ipsum Eboracensē episcopatu cum benedictione funditus cariturum. Sicque ab archiepiscopo Cantuariensi interposita appellatione, ne ab alio: quàm à se consecrationem acciperet, ab invicem recesserunt. Idem paucis interiectis ad annum dom. M. C. XIX. de Callixto Papa loquens. Hic Remis concilium tenuit, ad quod Rex Henricus quosdam Anglia & Normannia episcopos destinavit. Turstanus quoque Eboracensis electus, illic veniendi à Rege licentiam impetravit, interposita fide, quod benedictionem ab eo non reciperet. Qui ad concilium veniens, Romanos (sicut mos est) in suum favorem largitatis beneficio transtulit, & per eos, ut à Papa consecraretur, impetravit. Quod ut Regi Anglorum innotuit, omnem ei locum suae dominationis interdixit. Idem post pauca, sub anno Domini M. C. XXV. Quo utique anno disceptarunt Willielmus Cantuariensis, & Turstanus Eboracensis archipraefules de primatu, quis eorum esse dignior videretur. mox addit. Anno Domini M. C. XXVII. Rex Henricus ad natale tenuit curiam suam apud Windeleshoram: ubi cum Turstanus Eboracensis archiepiscopus, in praedictum Willielmi Cantuariensis archiepiscopi Regem vellet coronare, iudicio omnium repulsus est, & lator crucis eius quam in capellam Regis antea deferri fecerat, extra capellam cum cruce electus est. Hunc autem Turstanum obuisse dicit anno Do. M. C. XXXIX. Verùm quæ de hac controversia scripsit Willielmus Malmesburienfis, digna sunt planè quæ referantur, ut historia rei clariùs innotescat. Sic autem lib. 3. de gestis Pontificum Anglorum. Successit Thurstanus predicanda constansq̃ clericus, qui cum post aliquot annos

accepta electionis professionem Radulfo archiepiscopo Cantuarii facere noller, volente Rege ultro archiepiscopatu cessit. Sed clericorum suorum monitu postea Romam profectus hanc epistolam munerat.

Paschalis episcopus servus servorum Dei Henrico illustri Regi Anglorum, salutem & apostolicam benedictionem. Audiuimus electum Eboracensem virum sapientem & strenuum sine iudicio ab Eboracensi ecclesia sequestratum, quod nimirum divina iustitia & sanctorum Patrum institutibus adversatur. Nos quidem neque Captuariensem ecclesiam minus, neque Eboracensem volumus praeiudicium pati, sed eam constitutionem qua à beato Gregorio Anglica gentis apostolo inter easdem ecclesias constituta est, firmam censemus, illibatamque servari. Idem ergo electus ut iustitia exigit, ad suam ecclesiam omnimodis revocetur. Si quid autem quaestionis inter easdem ecclesias nascetur, praesentibus utrisque partibus in nostra praesentia pertractetur. Hae epistola fretus Turstanus sedem suam repetiit libens, augebatur in dies dissidium inter eum & Radulphum archiepiscopum, quia Radulphus nullis delinimentis, nullis minus adduci potuerat ut ei manus imponeret, nisi professionem faceret, nec Turstanus id se facturum pro capitis periculo pollicebatur. Successore ergo Paschalis Papa Gelasio citra montes venienti, ambo statuerunt occurrere causarum patrocinio adfuturi. Sed mors apostolici non diu prolongata tardavit eorum impetum, donec Callixtus qui ei successerat Remis ad celebrandum venit concilium. Eo Turstanus impiger contendit pollicitus Regi nihil se contra decus ecclesiae Cantuariensis moliturum. Quod mox ut opportunum vidit, oblitus effregit, ab apostolico contra omnes consuetudines maiorum, benedictionem episcopalem suscepit. Praecesserat sane Turstanum ad Papam legatus Regis, idemque frater Radulphi Sefredus postea Cicestrensis episcopus, denunciatus Papae ne ullo modo Turstanum aut ipse sacraret, aut ab aliquo, nisi à Pontifice Cantuariorum secundum antiquum morem sacrari permetteret. Et si contra hoc ipse apostolatus sui iure niti vellet, certus existeret, quia nec pro amissione corona sua propositum suum in hac causa mutaret. Huic respondit apostolicus, ne putet Rex me, de quo agit negotio, alter acturum quam ipse velit. Neque enim voluntas mea

unquam me tulit, ut Cantuariensis ecclesia dignitatem, cui tot praeclari patres ut penè toti mundo notissimum est, praesederunt, quoquomodo humiliem. His blanditiis persuasus legatus reditum maturavit. Post cuius discessum apostolicus Romanorum iussis obnoxius, qui in amicitiam Turstani transferant, eum sacrauit, palam illud interdicante Ioanne archidiacono Cantuariensi. responditque ei apostolicus. nullam iniustitiam ecclesia Cantuariensi volumus facere. sed salva iustitia & dignitate illius, quod proposuimus exequimur. Frivolum id audientes iudicaverunt, cum dissideret factum a dicto. Hoc audio Rex Turstano interdixit omnem dominationis suae terram. quam severitatem nec tunc voluit diminueri cum eum apud Gisfortium praesens appellasset apostolicus, asserens se de fide, qua se Rex obligatum esse dicebat, eum auctoritate beati Petri soluturum. Quod cum frustra fuisset, tunc quidem Rex impacatus remansit. Sed sequenti anno cum iam praefatus Papa in sede apostolatus corroboratus, liberius qua vellet disponderet, misit epistolam qua iubebatur ut aut Turstanus episcopatu suo potiretur, aut Rex anathemate, & Pontifex Cantuariensis suspensione sacerdotalis officij plecteretur. hic metus coegit Regem coepis desistere; receptus est Turstanus in sede. Ita ille quamvis Radulphus & successor eius Willielmus multa conarentur, multa effunderent, omnes eorum allegationes instantia sua dissolvit, & irritas fecit. Hæc Willielmus Malmesburiensis, qui etiam alio loco aperte indicat Romanos callidis artibus antea fovisse istiusmodi contentiones. Nam lib. I, de gestis Pontificum Anglorum, cap. de archiepiscopis Dorobernensibus, sub finem, profert verba epistolæ ipsius Paschalis Papæ scriptæ ad Angliæ episcopos, & Henricum Regem super hac causa Radulphi, ubi inter cætera concludit. Dignitatem quam per beatum Augustinum suscepit ecclesia, & quam sancta memoria frater noster Anselmus iure ac possessione legitima tenuisse cognoscatur, nos profectò nullatenus minuiamus, sed in eodem statu esse Cantuariensem ecclesiam volumus, ut authentica eius privilegia iuxta canonum sanctiones nullis perturbationibus violentur. Subiicit autem historicus. Hic si Papa expressè dixisset, hæc & hæc dignitates habuit ecclesia Cantuariensis, & easdem illi com-

primo, absolvisset litigium, controversis imposuisset modum. Sed dicens, quacunque authentica habet, nos nullatenus imminuimus, indeterminatam rem ut erat, reliquit in medio. Sic callidus lepos Romanorum novit se convertere ad oratorum versutias, & qua vult cassa suspendit ambage, non parcens alieni laboribus, dummodo suis consulat profectibus. Quibus postremis verbis convenit quod dixit S. Bernardus epist. 42. ad Henricum Senonensem archiep. Romanos sui sæculi non valde curasse quo fine res terminarentur, quia valde diligebant munera & sequebantur retributiones. Cæterum, qui plura desiderat super controversia illarum ecclesiarum, legat quæ scripsit idem Willelmus Malmesb. lib. 3. de gest. Reg. Angl. in Willielmo primo.

Prout dignus est) hæc addita ex v. c.

Ad epist. CCLXXVII.

Aldeberto Cenomanensis ecclesia electo) antea cūsum Hildeberto, nescio an culpa typographi, an quod ita scriptum invenerit in sua vetere membrana quisque hanc epistolam primæ editioni adici curaverat. desiderabatur enim in illis veteribus libris quibus tunc temporis usus fueram. Novissimè cum incidissem in priscum codicem S. Vict. eandem reperi in calce epistolarum Ivonis, sed tamen diverso electi nomine. habet enim non Hildeberto, sed Aldeberto, quam scripturam confirmat aliud exemplar calamo exaratum; idque in varietate & dissimilitudine scripturæ visum est iam potius sequendum, ut suus honor reddatur memoriæ Hildeberti Cenomanensis episcopi. Nam conditor annalium ecclesiasticorum tomo x i. ex verbis huius epistolæ reprehendit mores Hildeberti; tum quod etiam scripserat epitaphium poeticum in laudem Berengarii magistri sui hæretica labe notati: quod quidem elegans & integrum extat apud Willielmum Malmesb. lib. 3. de gestis Reg. Angl. nimirum securus lectionem vulgaræ hætenus editionis, posuit Hildebertum impudicitæ coarguere. adeo magni momenti res est incidere in libros certæ fidei. At duplex ratio retrahenda sen-

tentiz. prima quod in illis veteribus archetypis, ut dixi, Aldebertus disertè nominatur, non Hildebertus. altera quod extant præcedentes epistolæ ad Hildebertum iam Cenomanensem episcopum. quæ suo ordini restitutæ fide aliquot priscorum codicum, subindicant hanc posteriorem vix posse eidem rectè inscribi. Hildebertus verò inter optimos & laudabiles sui sæculi episcopos numeratur. de quo latius in notis ad epist. 206 Quis autem fuerit iste Aldebertus mihi hæcenus ignotum.

Licet aliquantulum caustica & mordacia) Ille met animalium scriptor dicto loco hæc totam epistolam transcribit, & lacunam cum asterisco proponit hoc modo, *licet aliquantulum * . . . & mordacia.* & ad oram ibi additur fortè legendum, *aliquantulum sint ipsa mordacia.* sed lectio nostrorum codicum planè sincera est, nec quicquam vitij alit, similis enim loquutio epistola 133. ad Richardum.

Ad epist. CCLXXVIII.

Roberto Lincolniensis ecclesie episcopo) huius mentio fit ab Henrico Huntingdoniensi histor. lib. 7. Iunior Willielmus sexto anno regni sui dedit Roberto cognomento Bloet cancellario suo episcopatum Lincolnia: quo non erat aliter forma venustior, mente serenior, affatu dulcior. Promisit quoque rex se pravas leges emendaturum, & in domo domini pacem positurum. Sed ex quo sanus fuit, pernituit eum. & solito peior factus est. condolens igitur quod episcopatum Lincolnia non vendiderat: cum archiepiscopo Eboracensi calumniatus est Robertum episcopum, quod urbs Lincolnia, & provincia Lindissa archiepiscopo eidem subiacere debuissent. Nec potuit causa terminari, donec Robertus quingentas libras Regi pro libertate ecclesie sue pepigerit. quod Regi quidem symonia, presuli verò iniustitia deputatum est. Quæ habet etiam Mattheus Paris in Willielmo secundo, sub anno Domini M. xcxi. nisi quod paullo aliter in extremis verbis. Sed hoc (ai) primò Regi pro symonia. post verò pro iniustitia reputatum est. Rogerus Hovedenus Annalium parte prima, notat, hunc

præfulem obiisse morbo subitaneo, cum esset in comitatu Regis Henrici primi Anglici, decima die Ianuarij anno 1122. Willielmus Malmesburiensis lib. 4. de gestis pontif. Anglor. cap. de episcopis Lincolnienfibus. refert id accidisse cum regio lateri adequitaret, additque vixisse in episcopatu paullominus annis triginta, hominemque fuisse hilarem & paupum gravem, negotiorum sæcularium scientia nulli secundum, ecclesiasticorum non ita.

Ad epist. CCLXXX.

Petrofungenfis) alias, *Petrafungenfis*, *Petrafangensia*, *Petrafontensis*.

Ad epist. CCLXXXV.

Per manum laici) quod contra canones fieri dicit epist. 131. & 219.

Et per librum ipsam ecclesiam) confer locum epist. 182. ubi dicit se investituram subdecaniæ facere voluisse porrecto libro. S. Bernardus in sermo. de baptismo. *Investitur canonicus per librum* In vetusto exemplari sub tit. de revestimento præbendæ extat formula Gelasij Papæ his verbis. *frater in nomine domini ego te revestio per hunc librum & per istum panem de hac præbenda iussu nostri prælatoris & iussu canonicorum istius ecclesiæ.* &c.

Ad epist. CCLXXXVII.

Hæc epistola cum ab auctore scripta fuerit antequam fieret episcopus Carnoti, videri poterat ob rationem temporis non autem pontificiæ dignitatis collocanda in fronte operis. Nam in vulgatis exemplaribus inscriptio præfert scriptam fuisse ab Ivone presbitero beati Quintini Belvacensis. Tamen in nullis vetustis codicibus præfigitur initio harum epistolarum. inimò planè deest in plerisque. Variat autem titulus. Nam in antiquo exemplari collegij Navarrici habetur. *Ivonis Carnotensis episcopi ad Haimaricum abbatem*

Aquicinensem, de corpore & sanguine domini. In veteri quoque scheda Ant. Loifelli duplex epigraphe. Prima, Epistola Ivonis sancti Quintini Belvacensis Præpositi ad Aimericum monachum tunc Atrebatensem; postea abbatem Aquicinti de corpore & sanguine domini. Secunda Ivo minimus ecclesia Belvacensis beati Quintini presbiter, Haimérico bona spei fratri &c. Alibi scribitur Aquiscin-cti, ut in epist. 65. S. Bernardi ad Alvisum abbatem. Aquicinenſis ecclesiæ mentio fit à Sigeberto in chronico ad annum dom. 1100. Robertus monachus hist. Hierosol. lib. 7. Aquiscingensem appellat, si modo recta est ibi scriptura. Aquiscingensis cænobi (ait) indefessus adiutor in omnibus fuit.

Sapa sit an carenum) hæc lectio vetus firmatur verbis Bernardi Bonævallensis abbatis lib. 2. de vita S. Bernardi cap. 1. panis ibi opicus pro simila, pro careno sapa, pro rhombis blera, pro quibuslibet deliciis legumina ponebantur.

Ad epist. CCLXXXVIII.

Exceptiones ecclesiasticarum regularum) Typographus in superiore editione hunc tractatum adiecit fini harum epistolarum: quem multi veteres codices non habent. In aliis nonnullis reperitur mediæ parti libri intertextus. Revera non est propriè epistola, sed prologus quem olim præfixerat Ivo suo Decreto. nam se collegisse canones ecclesiasticos testatur epist. 262. ad Pontium. extant duo diversa volumina Ivonis nomine inscripta, eandemque habent præfationem; quorum vnum quod Pannormia dicitur, alterius maioris quod absolute decretum inscribitur, quasi quædam est epitome: cuiusquidem meminit Vincentius Bellovacus in speculo lib. 26. cap. 84. ubi dicit Hugonem Catalaunensem ex eodem volumine Decretorum abbreviato composuisse libellum portatilem, qui summa decretorum Ivonis appellabatur. cæterum in prisco exemplari Servini sequens titulus præfixus est huic tractatui. *Proemium canonum domni Carnotensis episcopi Ivonis, mirificam introductionem continens ad discretè intelligendum & suscipiendum sacrorum iudicia & dispensationes cano-*

mun: cuius summa ac prapipua videtur esse intentio: quod quicumque ecclesiasticus doctor sacras regulas ita interpretatur & moderatur ut ad regnum caritatis cuncta qua docuerit vel exposuerit, referat, nec peccat nec errat: cum saluti proximorum consulens, ad finem sacris institutionibus debitum pervenire intendat. In aliis quibusdam exemplaribus strictiore verborum clausula sequens titulus apponitur. *de intelligentia, & dispensatione ecclesiastica disciplina.* Quia igitur hic prologus additus fuerat primæ editioni, patior non invitum hinc adiungi, ne quid lector desideret. Sanè enim lectu dignissimus est. obiter admonebo, superioribus annis hanc eandem præfationem sed tamen decurtatam magna sui parte, tributam fuisse Hildeberto Cenomanensi episcopo, & illius epistolis adiectam in appendice bibliothecæ sanctorum patrum, quæ Lutetiæ primùm prodiit anno 1579. & aliis consequentibus. fucum fecit editoribus (quemadmodum suspicari licet) quod illud fragmentum invenerant insertum vetusto codici Ildeberti. adde quod Hildebertus in quadam sua epistola testatur se disposuisse in vnum volumen colligere, & ordinare decretorum exceptiones, nondum tamen ad finem perductas esse: opus enim hoc, liberum curis pectus desiderare, cuius illum immunem episcopatus fecit: bonam tamen partem explevisse, atque ad id peragendum quod restat, episcopum depositurum. Sed hæc præfatio magis redolet stylum Ivonis quàm Ildeberti. Deinde nulli antiquarij (quod sciam) adnotarunt ab Ildeberto decretorum collectanea vnquam fuisse divulgata.

Pag. 505. *Salutem student augere*) sic ex v. c.

Sed omnibus sanitatis remedium pro sua moderatione dispensare) hæc addita ex prisca exemplaribus.

Pag. 510. *Aut apparitibus vincitur. Spiritualis*) correctum est fide vet. codd. malè antea cūsum, aut à parentibus vincitur. Spirituale.

Pag. 513. *Illasi evadere*) ita meliùs ex v. c. quàm ut antea, illi ev.

Et superba fiunt) id rectius ex manuscripto quàm quod antea, & sup. sunt.

Iniquorum populorum cum facultas est) alij libri perturbato verborum ordine habent. *iniquorum cum facultas est populorum.*

Pag. 515. *Cum Nestorio vel sentiant &c.*) tota hæc periodus aucta & restituta fuit ope & fide antiqui exemplaris Servini. nam in reliquis mendosa. Etiam apud Gratianum passim laborat in can. 14. cau. 1. q. 7. quod accidit culpa prisca interpretis S. Cyrilli.

Parum quid à debito foras exire) hæc etiam verba non satis aptè reddita, culpa eiusdem interpretis. Sententia tamen facilè concipitur.

Pag. 519. *A synodo cui Carolus Rex interfuit*) alij libri, *cui Carolus interfuit Rex.* Sunt plures similes loci in Decreto Ivonis. vnde perspicuum fit, Reges eo sæculo interfuisse synodoriū ecclesiasticarum celebrationi. Nam parte tertia, cap. 227. legitur. *Ex concilio Belvacensi præsente Ludovico.* Et parte decima quarta. cap. 117. *Ex concilio apud Altheum cui interfuit Conradus Rex.* Et cap. 121. *Ex Concilio Triburiensi cui interfuit Arnulfus Rex.* Item cap. 125. *Ex Concilio apud Erphesfurt cui interfuit Rex Henricus.* Et cap. ult. *ex Concilio apud Altheum cui interfuit Conradus Rex.* Nimirum episcopi utebantur consilio Principis. Nam in canone dicti Concilij apud Erphesfurt dicitur, *decrevit sancta synodus cum consilio serenissimi Principis.* Convenire autem inter se debent Reges & sacerdotes pacis, salutis publicæ causa.

Pag. 520. *Et Papa Gelasius dicit*) sic v. c. Ineptè antea, & *paparum glosa dicit.* nempe orto errore ex prava interpretatione compendiosæ scripturæ quam offendi in nonnullis membranis. Et pp. *Gl. dicit.*

AD EPIST. HVGONIS PONT.

& Bernardi Clar. ad Abbatem & conventum
maioris monasterij, pag. 544.

Vel cupiditate cacos) Ivo supra epist. 266. scribit monachos maioris monasterij multis multa & magna tunc temporis promississe, ut litigantem secum Ivonem superarent. Ideo monebat Cononem legatum apostolicum qui futurus erat inter utrosque iudex, ut consiliarios sibi adhiberet qui nec precio nec precibus vincerentur. & paullo post ait noluisse habere alios vicinos monachos. mox sub finem eiusdem epist. dicit demoniaca invidiamotos voluisse illum privare suo iure episcopali. Denique epist. 268. ait se non posse ferre impetum eiusmodi monachorum, & longè latèque clamaturum de illorum iniuriis. Goffridus Vindocinensis abbas sæpè conqueritur de illorum rapinis. Cuius verba ex manuscripto codice subiicio, in epist. ad Goffridum Carnotensem episcopum. *De monachis maioris ut dicitur monasterij, quos beati Martini humilitas superbos, & eius paupertas pecuniosos fecit, sapius conquesti adhuc conquerimur, & de ipsis in prasentia vestra die festivitatis beati Egidij iustitiam accipere desideramus. Sed longè acerbius eosdè reprehendit alia epistola. De monachis maioris monasterij sapius conquesti, adhuc conquerimur: qui sagitis rapina & secularis violentia in nos assidue iaculantur. Decimam quam fratres nostri à primo abbate monasterij sui pacifice tenuerunt, & de qua eis vobis prasente obtulimus iustitiam, contra interdictum vestrum cum gladiis & fustibus quasi etiam Herodianis adductis secum nobis auferunt, & alteram etiam quam antea non auferabant: & sic mala nobis qua possunt faciunt: & qua faciunt licere putant. Vos eis verbo & eorum abbati scripto interdixistis ne ulterius caperent decimam illam, eosque admonuistis ut venirent in curiam vestram, inde habituri omnem iustitiam. Ipsi verò verbi & scripti vestri pariter contemptores, magis ac magis nos infestare conantur, & vestram auctoritatem persequi, & vobis derogare videntur.*

Ecc

Vnde paternitati vestra humiliter supplicamus, quatinus ex adverso ascendatis, & murum pro domo Israël inobedientibus opponatis. quod nobis necessarium, & vobis honorificum esse minimè dubitatis. Mirari tamen nec possumus nec debemus, si in nos & in vos quasi in arido hoc faciunt, qui in viride lignum in pastorem scilicet proprium Tyroensem archiepiscopum sulphureo igne quondam exarserunt, nec male accensum sulphuris ignem postea extinxerunt. Quos utinam superbi Saulis mors digna, & Maria sororis Aaton lepra, atque Iuda perversi discipuli pœna deterrerent: & sic mortua in ipsis superbia qua mater est & nutrix totius iniquitatis, & maximè cupiditatis, à monastica fraternitatis infestatione desisterent: nec pontificalem ut Iudas Christum, persequerentur dignitatem: nec pontifici sicut Maria Moysi derogarent. Quæ verba lucem capient ex historia quam retuli in observationibus ad epist. 108.

Qua audacia ô monachi presumitis) Ivo epist 192. refert illo sæculo fuisse nonnullos scrupulosos monachos qui nolebant approbare usum decimarum & oblationum quas quidam abbates acquisierant suis monasteriis, cum illæ propriè deberentur clericorum militiæ, & pertinerent ad episcoporum dispensationem. Fuerunt etiam plures episcopi qui monachos illas habere noluerint. Cuius generis conquestio Goffridi Vindocinensis abbatis, de quodam episcopo qui abstulerat decimas salinarum, quas monasterium Vindocinense possederat per annos sexaginta, & ad illum scribens addit. *Nobis dictum est quia dicitis quod ecclesia non debet decimam dare. Hoc verum est ubi ecclesia nihil habet in parochia alterius ecclesie. Vbi verò ecclesia in alterius ecclesia parochia possessionem aliquam habet, vel quidpiam quod decimari debeat, ibi ecclesia ecclesia decimam reddere debet, si illud iuste possidere desiderat. Hoc tenet Italia, hoc tenet Gallia. Ibi enim novimus ecclesias ecclesiis decimas reddere, & maiores minoribus & minores maioribus, ubi altera earum possessionem obtinet in iure alterius. Hoc facimus nos ecclesiis, & hoc ecclesia faciunt nobis. Hoc etiam bona vita & bona memoria vestri prædecessores qui nos præcesserunt ad lydereas mansiones, fecerunt. Decimas*

scilicet quas sine iudicio & sine audientia nobis auferunt, reddiderunt. Sed illi beati viri forsitan idiota fuisse putantur. quoniam caritatem habuerunt, & vitam verunt rapacitatem, & neminem mole sua magnitudinis premere voluerunt. Non convenit matri ecclesia, aliarum ecclesiarum iura vel decimas sibi usurpare. Parentum est enim Paulo testificante apostolo, thesaurizare filiis, non quas sunt filiorum auferre. Tradunt autem historiae, episcopos nonnumquam vitae periculum incurrisse, cum molirentur decimas subtrahere vñibus monachorum, qui maiorem populi favorem adepti erant. Aimoinus monachus in lib. de vita S. Abbonis Floriacensis abbatis cap. 7. In illis sanè diebus, inquit, in monasterio sancti Dionysii haud procul à Parisiis, concilium aggregatum est quàm plurimorum episcoporum. Qui cum de fidei puritate, de corrigendis tam suis quàm subditorum pravis moribus sermocinari debuissent, iuxta vulgare proverbium, cunctum suum sermonem ad decimas verterant ecclesiarum: quas laicis ac Deo servientibus monachis auferre moliti, resistente eis in hac re venerabili Dei cultore Abbone, promiscuam in se vulgi concitavere manum: orta que subito seditione, tantus in episcopos timor irruit, ut publica statione relicta, passim quisque diffugeret. Inter quos Seguinus Senonum archiepiscopus, primatum Gallia in ea synodo sibi usurpans, primatum quoque fuga arripuit, & inter fugiendum securi inter scapulas ictus, lutoque à popularibus oblitus, agrè evasit, &c. Id autem accidisse sub Rege Roberto, ex verbis quæ paullo post sequuntur, dicto cap. 7. colligitur.

Liceat & hoc ex dono episcopi.) Huc spectat etiam conquestio eiusdem Goffridi abbatis in epist. ad Petrum Sauctonenſium episcopum, & Goscelinum archidiaconum. Pervenit ad nos quod oblationes confessionum in ecclesia Surgeriarum nobis abstulistis. Quod si ita nos absentes de hoc quod per xxx. annos nullo episcopo vel archidiacono reclamante tenuimus, atque Romanorum pontificum licentia nobis concessum est, exinvestistis, & presbytero nostro, quod nostrum erat, nobis nolentibus contulistis. Et paullo post. Si dicitis quia ille oblationem confessionis habere debet, cui pœnitens confitetur: simili modo dicere potestis ut oblationem altaris habeat à quo missa cantatur, &

oblationem mortui à quo mortuus sepelitur : Et sic minister noster totum accipiet, ut nihil oblationum in ecclesiis quibus die ac nocte servimus, nobis relinquat. Pro reverentia vestra religionis hoc iniustum non dicimus, sed iustum esse penitus ignoramus. Nam lex Moysi non praecepit, Propheta minime prädixerunt, sanctum evangelium inde siluit, auctores canonum aut noluerunt dicere, aut oblivioni tradiderunt.

LECTORI.

Quia praelo festinante contigit nonnulla in observationibus praetermitti, visum est ea hic debere subiici, ut suis quibusque locis aptentur.

Pag. 561. linea 13. post ista verba, in ca. nunc verò. cau. 9. q. 3. adde sequentia. Sed & Gregorius septimus in simili causa episcopi Carnotensis, hunc Richerium pridem admonuerat, ut caveret moras adhibere in ordinando illo qui canonicè fuerat electus in episcopum, interminatus privationem honoris. Extant enim in Registro litteræ, lib. 4. epist. xv.

Gregorius episcopus S. S. D. Richerio Senonensi archiepiscopo & coepiscopis suffraganeis eius excepto eo qui interdictus est, salutem & apost. bened. non ignorare credimus fraternitatem vestram, quibus de causis Robertum monachum aliquando dictum Carnotensem episcopum, ab episcopali sede & officio, canonica & apostolica censura privavit: quamquam adhuc eandem sedem ad confusionem suam contra sacramentum, quod supra corpus beati Petri apostolorum principis fecit, occupare non desinit. Verum quoniam ecclesiam illam, canonicam electionem in aliquam idoneam personam facere admonuimus, admonemus & vos, ut eadem electioni, eam quam oportet, aut per vos, aut per idoneos nuncios vestros diligentiam adhibentes, quem electum canonicè cognoveritis, & manus imponere, & in episcopum consecrare nulla occasione recusetis: scientes quoniam si illud timore, aut gratia cuiusquam pratermiseritis, nos tamen

inordinatum eum nullatenus relinquemus, & vos eo honore & dignitate, quam ignobiliter deserere non erubescitis, deinceps indignos fore iudicabimus.

Pag. 665. linea 2. post ista verba. referantur emolumenta, adde. huc etiam spectat quod scribit Goffridus Vindocinensis abbas in epistola ad Vl. Andegavensem episcopum, qui se testatur interfuisse dicto Claromontensi concilio, & interpretatur quid significet altarium redemptio. Sic igitur habent veteres membranæ. *Annunciastis, ut dicitur, presbyteris vestris & personis ecclesia vestra, quod dominus Papa Urbanus in Arvernensi concilio praeceperat, ut episcopi annum censum habeant à monachis pro redemptione altarium. Benè novit prudentia vestra non esse bonum quod apostolica sinceritate disponitur, per contrarium predicare. Bone domne, vos illi non adfuitis concilio, & ego interfui, qui huius rei cognosco veritatem. Redemptionem ecclesiarum qua vulgari vocabulo altaria nuncupantur, beatus vir ille simoniacam pravitatem vocavit, & apostolica auctoritate damnavit. Illa tamen magica & simoniaca pecunia aliquando in triginta aliquando vero in quadraginta, aliquando etiam in sexaginta annis solvebatur episcopis. Qui autem redemptionem altarium (qua in pluribus annis non nisi semel per vicarios fieri solebat) heresim vocavit, & condemnavit: sub nomine annui census pro redemptione vicariorum sive altarium annuam pecuniam extorquere dedocuit, non praecepit: immo omnia quacunque abbates & monachi in ecclesiis sub redemptione vicariorum tenuerant, ut quietè deinceps, & sine cuiuslibet exactiōe pecunia possiderent, beatorum Petri & Pauli auctoritate firmavit. Nam si in pluribus annis non nisi semel ut dictum est, per vicarios pecunia pro altaribus datur episcopis, & pecuniam ipsa apostolica auctoritate probatum sit simoniam esse, singulis annis episcopis pro vicariis altarium pecuniam dare: quid est aliud quàm pro plurimorum annorum simonia, per annos singulos sub nomine annui census annuam simoniam exercere? non est hac doctrina Christiana fidei, sed exactio pessima qua simoniam multiplicat, & sancta ecclesia violat castitatem. Pecunia itaque pro ecclesiis sub palliata cupiditate extorta, qua redemptio altarium dicitur, ab apostolica sede damnata, sive per vicarios*

Ecc iij

rariùs, siue pro vicariis frequentius, sub qualicumque nomine vel occasione extorqueatur, simoniaca pravitas esse, nulla ratione dubitatur. Illa tamen gravior qua sapius agitur. Quapropter illam specialiter Christianus catholicus vitare, & episcopus maximè detestari debet, ne fiat novissimus error peior priore. Idem in epist. ad G. apostolicæ sedis legatum, qua de episcopo Andegavensi conqueritur. *Decretum illud, inquit, quod idem dominus Papa Urbanus in Arvernensi concilio statuit contra symoniam, qua sub nomine vicariorum Dei fieri solebat ab episcopis, annullare machinatur. Redemptionem etiam ecclesiarum qua in illo magno concilio hæretica pravitas vocata est, ab apostolica sede damnata, licet in pluribus annis non nisi semel per vicarios feret, nunc sub nomine annui census à simplicitate nostra extorquere conatur. Et quia ego & fratres nostri hoc esse scelus putamus, & idèd refutamus, divinum ecclesiis nostris interdixit officium. Ex quibus pender interpretatio verborum Gregorij septimi, lib. 4. epist. 7. ad Hugonem Dionsensem episcopum. Illud verò commune malum penè totius terra, videlicet quòd altaria venduntur, & quòd isto etiam in officio sui archidiaconatus se fecisse non denegat, ne deinceps fiat, tam huic, quàm ceteris omnibus interdicito. Loquitur autem de Gerardo Camera-censi, & de congreganda synodo episcoporum Franciæ.*

Pag. 577. post lineam 32. *pro pace violata excommunicati sunt.*) Huius rei exempla habes infra epist. 61. de sceleratis viarum observatoribus : qualis erat Putea-censis dominus, epist. 211. & de Theobaldi Comitis militibus epist. 235. & Gervasio epist. 266.

In hostem mittere.) id est in exercitum militarem, cuius significationis varia exempla in Gallicis scriptoribus Sugerius in vita Ludovici. *collecto mirabili triginta milia militum hoste.* Et eodè lib. *Rogatus verò, non cum hoste, sed domesticorum militari manu fines illorum ingressus.* addantur loci ex historia Aimoini monachi lib. 5. cap. 22. & 27. Vernacula Gallorum lingua vetus proverbium est. *Si lhost sçavoit que faict lhost, lhost s'ouvre desfaïroit lhost.* Idem, Sugerius alibi appellat hostium. *his & talibus Rex nusquam securus, nativa magnanimo-*

tatis strenuitate conspicuus, in arcto providus, etiam in hostio gladio cingebatur.

Ad epist. XXX.

Officij vestri memor mundanam superbiam non armis mundana malitia.) Aliis locis pariter reprehendit episcopos qui sui ordinis immemores, solebant usurpare usum materialis gladij, cum ecclesia veretur alienum sanguinem fundere, ut ostendit epist. 247. Ipsemet etiam cum esset captivus, noluit armis bellicis liberari, & reddi episcopatui, ut constat epist. 20. notum est quod ait S. Bernardus de consid. ad Eugenium Papam lib. 4. cap. 3. duplicem esse gladium, sed materiale manu militis exerendum, ad nutum sacerdotis, & iussum Imperatoris. Huc referenda verba prisca historici in lib. de vita & moribus & actis omnium Principum, qui extat manuscriptus in Bibliotheca Regia. Loquens enim de exercitu Leonis noni Papæ adversus Normannos qui erant in Apulia, hæc notat ad annum 1053. Iste primus Romanorum Pontificum à beato Petro ad se usque, cum manu armata in bellum processit. Qui quamvis sanctus fuerit, & pio hoc animo egerit, tamen quia id eius non erat officij, neque hoc illi permissum fuerat à domino qui patiens venerat, suosque ut ab aliis magis paterentur quam ut alios persequerentur pramonuerat, ideo exercitus sui multitudo caesa est ipso prospiciente. non enim dominus discipulis suis, neque iidem apostoli suis successoribus praeceperunt, ut curis secularibus velut principes saeculi, materiali gladio Deipopulum tuerentur, sed verbo doctrina monerent, & pia conversationis exemplo instruerent.

Pag. 602. linea 34. post hæc verba, iubetur manum perdere, adde.

Helmoldus in hist. Slavorum lib. 1. cap. 29. Rudolphus vulneratus in manu dextra, fugit Marcipolim, mortique iam proximus dixit ad familiares suos. Videtis manum dexteram meam de vulnere sanciam. Hæc ego iuravi domino Henrico, ut non nocerem ei, nec insidiarer gloria eius. Sed iussio apostolica, Pontificumque petitio me ad id deduxit: ut iuramenti transgressor, honorem mihi indeki-

Ecc iiiij

tum usurparem. Quis igitur finis nos exceperit, videtis, quia in manu unde iuramenta violavi, mortale hoc vulnus accepi. Quibus verbis coniungi debet quod scribit vetus &c.

Pag. 605. linea 16 post hæc verba, ferire conantur, adscribe. Leodienses in epistola adversus Paschalem Papam secundum. Igitur ex verbis istorum & sanctorum patrum, consulant sibi episcopi Regibus & Imperatoribus obnoxij ex eorum regalibus acceptis, ne proprio gladio, id est eorum beneficiis eos interficiant. Eodem spectant verba Goffridi Vindocinensis abbatis, qui postquam multa disputavit, de investituris ecclesiarum à Regibus fieri solitis, concludit ecclesiam debere cavere in sua libertate asserenda, nedum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & vas ipsum frangat, dum rubiginem de vase conatur eradere. locus prolatus est infra ad epist. 190.

Pag. 611. linea 7. post illa verba. auctor epist. 76. & 194. adde. Similis autem conquestio Goffridi Vindoc. abbatis in epist. ad Radulfum Turon. archiep. *Super Herduino de Malliaco apud vos sapissimè conquesti sumus, & propter multa gravamina qua monasterio nostro iniuste & violenter fecerat, eum à vobis iuste & rationabiliter cognovimus esse excommunicatum: sed absque precedente satisfactione illum impœnitentem audivimus absolutum. Quod si ita absolvi potuisse creditur, quid peccatum noceat, & quid pœnitentia prosit, non videtur. Nam si vera miseria impœnitentibus negatur, profectò eis qui de peccatis suis pœnitent, falsa beatitudo promittitur.*

Idem epist. ad Hildebertum Cenom. episc. *excommunicatus. vel interdictus eo reclamante qui eius iniuriam sustinuit, consequi non debet remedium absolutionis. Quia cum ita sint, miramur vehementer qua ratione H. absolutus dicatur, contra quem iniuria nostra adhuc clamant, & adhuc queruntur Denique huius rei suspicione purgat suos monachos epist. ad Goffridum Carnotens. episcop. Quod à fratribus nostris excommunicati vestri suscipiebantur, ei opposuistis. Hoc non à vobis sed ab alio inventum credimus, qui quasi Susannam criminatus testimonium protulit falsitatis. absit enim à sinceritate fratrum nostrorum tanta Christi iniuria, & ecclesiastica in-*

iuria tam detestabilis sepultura. ipsi enim Dei iustitiam sepelire non noverant. Sed ubi mortuam agnoscunt, suis orationibus conantur suscitare.

Pag. 622. linea 20. post hæc verba. ad principandum pueris, &c. adde. Idem Bernardus in epist. 290. ad dominum Hostiensem, de Iordane Cardinale loquens, qui fœda & horrenda Gallis vestigia reliquerat, *Turpia fertur ubique commisisse, spolia ecclesiarum asportasse, formosulos pueros in ecclesiasticis honoribus, ubi paruit, promovisse: ubi non potuit, voluisse.*

Ad epist. LXXIII.

Bernardo maioris monasterij abbati) vetus scriptor in libello de tribulationibus maioris monasterij iniuste illatis ab archiepiscopo & clericis sancti Mauritij Turonensis, meminit huius Bernardi. Brivatis (ait) quodam assidente concilio fratribus nostris illuc delegatis, domno Bernardo Priore, Hilgodo Suefforum episcopo, & Andrea fratre eius, & Iacobo medico, causa nostra secundum superiores excursus ventilata est. qui locus latior extat in not. ad epist. 108. vbi paullopost vocatur abbas. Idem aperte confirmat alius vetus scriptor in libello manuscripto, quicquidem agit de restaurato maiore monasterio post tempora depopulationum Astigni & Rollo-nis. lapsis postmodum annis xc. ab incarnatione videlicet domini M. xc. v. anno Philippi Regis Francorum xxx. vii. & Bernardi huius monasterij abbatis anno ordinationis tertio x. Urbanus secundus papa gloriosus ab urbe Roma veniens, & sola caritatis gratia Gallias invicens, cum in Clarmontano concilio in presentia quingentorum ferme patrum archiepiscoporum, scilicet pontificum & abbatum, ipsis universis una cum Radulfo * Turonensi archiepiscopo acclamantibus & auctorizantibus privilegia libertatis & immunitatis, qua ipse Papa nobis & cenobio nostro per manus reverendorum fratrum nostrorum, 108. domni Bernardi Remensis, cognomento Poncij, tunc Prioris nostri, domnique Rangerij qui postea presbiter Cardinalis sanctæ Romanæ ecclesiæ, ac deinde Regiensis archiepiscopus fuit, & in prefato concilio ut archiepiscopus Car-

* al. Rodulfo. vt in notis ad epist.

dinalis sedit, ab urbe Roma miserat, anno apostolatus sui octavo, idque in octavis festi hyemalis beati Martini, tandem pacis & concordia gratia inter nos & Turonenses beati Mauricii canonicos iam tunc decennio nos persequi non cessantes, facienda. Et multis interpositis sequitur in eodem libro, in catalogo abbatum. *Sextus abbas Bernardus. hic requiescit in dextro porticu ecclesia à parte inferiori. Hic pro libertate huius ecclesia multum laboravit, & ab omni archiepiscopali subiectione apostolica auctoritate Deo & beato Martino auxiliante liberauit. Et paullo post. hic rexit ecclesiam istam usque ad annum M. C. XXXVI. XIII. videlicet annis, & obiit VIII. idus Maij.*

Ab eo qui dicebatur excommunicatus, benedictionem acceperitis) videtur intelligere Rodulfum archiepiscopum Turonensem, qui fuerat excommunicatus ab Amato, legato Papæ, qua de re infra in notis ad epist. 108.

Et subiectionem debitam metropolitana sedi ante benedictionem promiseritis.) de Turonensi archiepiscopo intelligit. quod etiam pertinent verba epist. 134. & 135. Gregorius autem papa vetuerat episcopos ullam exigere professionem à maioris monasterij abbatibus: tantum permiserat ordinationes & sacrationes accipi à Turonensi archiepiscopo, si tamen catholico, quemadmodum indicant verba prisca auctoris relata infra in notis ad epist. 108. Hic verò observandum, Ivonem existimasse futes & vanas esse illorum opiniones, qui censebant abbates consecrandos nullam debere iurare obedientiam episcopis: qua de re altercatus fuit cum Vindocinensi abbate, ut latè tractatur in observationibus ad epist. 195.

Ad epist. LXXXVIII.

Hilgodum quondam Sueffionensem episcopum) ira cudi debuit, quomodo habent meliores vetusti codices, non autem *Hilgotum*. Nam & in prisco catalogo abbatum à tempore restaurati scilicet non autem conditi maioris monasterij, Hilgodus appellatur. Cuius verba faciunt ad interpretationem huius epistolæ, qua-

quidem Ivo dicit patrem fuisse electum in monasterio, sed non exprimit nomen loci. *Septimus abbas Hilgodus. hic privilegia de libertate huius ecclesia pro qua dominus Bernardus diu laboraverat, data à beato papa Urbano attulit. In Angliam etiam pergens xxx. marcas argenti quas annuatim habemus à Rege & Regina Anglorum & pluralia adquisivit. hic fuit primum episcopus Suesſonensis ecclesia, & postea abbas supradicti cenobij. hic requiescit in introitu in dextera parte ad altare sancti Antonij. hic rexit ecclesiam istam ab anno M. C. XXXVI. usque ad annum M. C. XLVIII. & obiit idus Octob.* Alius priscus scriptor in libello de tribulationibus maioris monasterij. *Eo itaque tempore Brivatis quodam assidente concilio, fratribus nostris illuc delegatis, domno Bernardo Priore, Hilgodo Suesſorum episcopo, & Andrea fratre eius, & Iacobo medico, causa nostra secundum superiores excursus ventilata est. Et eodem libello paullopost eiusdem commemorat.*

Pag. 663. linea. 22. post vocem, disciplinis. adde. *Gregorius septimus lib. 9. epist. 2. ad Regem Hispaniz. De illa autem persona, qua in archiepiscopum fuerat eligenda, dicimus, licet satis prudens & liberalis videatur, tamen disciplina fundamento, videlicet litteralis scientia peritia indiget. Qua virtus, quàm sit non modo episcopis, verumetiam sacerdotibus necessaria, ipse satis intelligis, cum nullus sine ea aut alios docere, aut sese possit defendere.*

Ad epist. CVIII.

Non aliunde exarsisse istam malevolentiam) Nomen archiepiscopi Turonensis quod hinc suppressit, potest suppleri inscriptione epist. 235. ubi appellatur Rodulfus: ex cuius etiam epistolæ lectione, itemque epist. 234. liquet graves & acerbis contentiones tunc temporis incaluisse inter illum archiepiscopum, & abbatem monachosque maioris monasterij, cuius rei obiter commemorat Goffridus Vindocinensis abbas in epistola ad Goffridum episcopum Carnotensem, quæ relata est in notis ad epist. Hugonis & Bernardi, infra. Vbi superbiam illorum monachorum exaggerat, & re-

prehendit quoddam proprio suo pontifici derogarent. Huius autem controversiæ ampliorem narrationem repperi in libello manuscripto vetusti & anonymi monachi supradicti monasterij, qui extat in bibliotheca Lau. Bouchelli advocati Parisiensis. Verba hæc sunt. *Hos estis qui nos hæcenus afflixerat, non alij fuisse quam qui nos custodire debuerant & defensare ut filios & fratres, videlicet* ^a *Rodulfus Turonensis archiepiscopus cum clero suo. Et mox subiicit.*

^a sic appellat in sequētib. alibi Radulfus vel Radulphus.
^b v. c. seculari.

Difficillimumque & solo auditu intolerabile nobis erat quod ipsi intendebant, nec antecessores eorum præsumpserant, ad mensuram caterorum diocesis sua cenobiorum, ubi indecenti petulantia lascivire solent & ° seculari quoddam nefas est, ad hac dedecus maius redigere monasterium unde per multas terras religio exordium sumpserat & augmentum. Illud tamen quod ex qua nescimus consuetudine vel ex quo tempore inoleverit, nisi forsitan pro antiqua loci veneratione & dilectione, ut in monasterio nostro Paschalem archiepiscopus solemniter celebraret stationem. nec patres nostri nec nos eis hæcenus negavimus, cum exinde multa mala etiam usque ad homicidia evenisse doleremus, donec sub concessa licentia exigere ceperunt illicita, & quod ad devotionem antiqua consueverat religio, in derisionem & sarrilitatem moderna eorum subvertit abusio.

Cum igitur super omnibus querelis quas erga nos habebant, iusticiam pacisque concordiam in quacunque curia vellent offerremus, stomachantibus illis & indignè ferentibus quoniam ad nutum eorum singula non procederent, impatienter egit adversum nos archiepiscopus, & absque ullo Dei & hominum respectu excommunicationem super nos & super locum nostrum precipitavit, ubique nos diffamavit apud Reges & principes, ut ethnicos & publicanos evitandos denotavit, diversarum provinciarum episcopos eandem ferre super nos sententiam, ut super rebelliones & profanos incitavit. In tantum itaque excrevit eorum indignatio & nostra deiectio, ut senes nostros ipsis apte venerates Regibus, vernaculi eorum arroganter contemnerent, cum eos equis suis detrufos, rebus ablatis, iniuriis & contumeliis illatis per paludes eiulando prosequi se cernerent. Deinde sequitur.

Providentia Dei super hoc periculo consilium & opem requisivimus domini ^a Amati legati sedis apostolica, & ^a Amatus le-
archiepiscopi Burdegalensis ecclesia. Qui afflictioni nostrae gatus Papæ.
valde compatiens, indicavit nobis cassam esse illam excom-
municationem, quam super nos archiepiscopus Turonensis
& complices eius intenterant. Quippe ipse antea eundem
archiepiscopum ^b Rodulfum certis ex culpis excommuni- ^b Rodulfus
caverat: & in hoc magis nos esse reos cōstanter affirmabat, archiepif.
quod inobedienti suo quoquomodo obedieramus, & excom Turonensis
municato suo communicaveramus, quàm quod eius temeri. excommu-
tati & pertinacia rationabiliter occurreramus. Dataque ve- nicatus à
nia noxa illius & iniuncta pœnitentia interminavit nobis, legato Pa-
ne ulterius illi cōmunicaremus, neque eius obligationem ul pæ. confer.
latenus servaremus, eumque defensorem & proloquuto- not. ad
rem nostrum super hoc ratiocinio ubique pratenderemus. epist. 73.
Et inferiùs.

Eo itaque tempore Brivatii ^c quodam assidente concil- ^c concilium
lio fratribus nostris illuc delegatis, causa nostra secundum Brivatense.
superiores excursus ventilata est, & diligenter enucleata
sanaque & irreprehensibilis reperta est, & ab omnibus
approbata, prasente illo de quo sape conquesti sumus Rodulfo
Turonensi archiepiscopo & factoribus eius, qui pudore ipso
in facie notabantur quod unde nos obligasse putaverant,
obligatiores ipsi & reprehensibiliores iudicabantur. Et
paullo post addit. Huic synodali diffinitioni prasuit dom-
nus Hugo Romana sedis vicarius, idem ipse primas Gal-
liarum Lugdunensis metropolitani, assidentibus ei Au-
xiensi & Narbonensi archiepiscopis cum multis diversarum
provinciarum episcopis & abbatibus. Sed crudelum & in-
sidiantium nobis obitnata & inveterata obturatio, tot sa-
pientium incantatorum molliri non potuit consilio, nec di-
velli ab odio cui semel conglutinata & confederata fuerit
perversa mentis affectio.

Aliud ergo non multo post concilium ^d Augustiduno ce- ^d concilium
lebratum est à supradicto venerabili primate & archiepif. Augustidu-
cupo domno Hugone: ubi prasente illo insatigabili colla- nense.
taneo nostro Rodulfo Turonensi archiprasule, & domno
Hoello Cenomannensi episcopo suffraganeo eius & fautore,
multis quoque ecclesiasticorum officiorum administratori-
bus undecunque adunatis, adstantibus eisdem fratribus

nostris, quos in priori concilio annotavimus, cum quibusdam aliis utrarumque partium causa replicata sunt. Quātoque nostra diligentius est perscrutata, tanto certior laudabiliorque est reperta: illorum autem quo magis mota, tanto reprehensibilior est effecta. Et paullo post de reconciliatis ibidem agens. Sed ut postea rei probavit eventus, non tam ex vera caritate huic paci consenserunt, quā pro synodali increpatione, & iusta invectionis inexcusabili confusione, quod in corde non habebant, in facie simulaverunt. nam mox ut hinc discessum est, quicquid sancitum fuerat, diruperunt, & inconsuetas adversum nos obrectationes, & insidias, quasi accepto ictu lacessiti, acerbius insurrexerunt. Et paucis interiectis addit.

^a Dolense colloquiū.

Denique ^a Dolensi colloquio quod eo tempore habitum est coram primatibus & legatis sancta Romana ecclesia, domno videlicet Hugone & domno Amato, de quibus praediximus, praesentibus quoque Cenomannensi & Pictavensi praesulibus, multisque aliis episcopis & abbatibus, assistente etiam domno abbate nostro Bernardo, & de congregatione nostra quāmplurimis fratribus, causis utrimque replicatis repertum est & publico conventu divulgatum, Rodulfum archiepiscopum Turonensem qui in facie cum clero suo aderat, ante illam male ab eo super nos illatam sententiam, à domno Amato esse excommunicatum, clarescentibus & propositis culpis, de quibus se excusare si voluit, non potuit. Multis praterea sacerdotum conventibus, & principum curiis in quibus nos diffamaverant, impudentia eorum & obstinationis ratione congrua restitimus, plerisque qui inductu illorum in nos erraverant, correctionis satisfactionem ad nos deferentibus: illis tamen in errore suo manentibus, & in errorem & odium quos poterant adversum nos secum trahentibus. Postea subiicit.

^b Rodulfus Aurelianensis, successor Rodulphi archiepiscopi Turonensis, æquè infestus monachis.

Rodulfus archiepiscopus in sententia crudelitatis sua permanens, cum nos à fundamento exinanire machinaretur, iudicio Dei magis ipse exinanitus, & sede sua pulsus, dies suos dimidiare non potuit. Rodulfum ^b Aurelianensem successorem habuit, cuius iste imaginem & potestatem accipiens si quid iudicio illius deerat, opprobriis & iniuriis quas ex eius auctoritate nobis inferebat, plenissime exaggeravit. Veruntamen in primordio introitus sui benignitatis simula-

chro affectare nos cepit, infestationem antecessoris sui quam exercuerat in nos, vehementer reprehendit, & cum quibusdam senioribus nostris sub fidei sua testimonio firmavit, quod pacem dilectionemque erga nos & locum nostrum indissolubiliter teneret, de supradictis quaestionibus nihil à nobis exigeret: & si nos privilegium tuitionis à sede Romana impetrare possemus, ipse nobis * factor & suffragator per * fautor. omnia existeret. Cur hoc nobis promiserit cum nihil tenuerit, nescimus, nisi forsàn quod ordinationi sua nos nocituros quod non intendebamus, existimaverit. Postquam verò intronizatus & securior redditus est, quod in corde gestabat, in publico aperuit.

Aggressus est itaque novus hic archiepiscopus opera patris sui renovare; antiquum infestationis spiritum adversum nos resuscitare, ex illius auctoritate & sua publicè nos excommunicatos acclamare, & rebelles pontificum ubique denotare.

Nos igitur qui à facie ur̄si evasisse sperabamus, postquam in leonem & catulos eius periculosius offendisse nos conspeximus, & nec primatum patrocinia, nec episcoporum concilia nobis prodesse sensimus: coacti tandem tam longa & intolerabili persecutione, ad sinum & alas sanctæ Romanae ecclesiæ confugimus: ubi & suscepti & recreati sumus. Vnde & privilegium libertatis adversus inferiorum dignitatum incursions accepimus, primùm auctore apostolico, qui prius * abbas veneranda religionis præsuit montis Cassini monasterio: deinde à successore eius piissimo ac pa successor semper amplectendo Papa Urbano. Gregorij

Sed neque hoc silere volumus quod ille idem Rodulfus septimi, de Turonensis archiepiscopus, qui faciem suam erga nos immutaverat, & initum fœdus dissolverat: cum palliū suum quo in chrono à beato Papa Urbano postularet, non ante habere potuit nens. nico Cassi- quam ab infestatione nostra cessare, & in assensu tuitionis & libertatis nostra eidem Papa obedire se presentibus quibusdam ex fratribus nostris, quos illuc miseramus, sponondit, &c.

Cum fide sua tenere nos hominem qui teneri non poterat, existimaremus, & quasi labore consummato pervenisse ad requiem gauderemus: rursus incipere, ad sinum apostolicum inundante diluvio recurrere coacti sumus.

*Utrumque igitur ad concilium Claromontanum convocat-
mur, ubi Rodulfus Turonensis archiepiscopus de nota ex-
communicationis quam praedecessor eius super nos iniussu
iniecerat, & ipso communicante & patrocinante nobis apo-
stolico publice confirmaverat, proclamantibus nobis à dom-
no Papa appellatus, coram omni concilio se excommunica-
tos nos appellasse, in quantum reminisci posset, denegavit.
quod tamen si unquam ex ore eius evaserat, plus ex commo-
tione aut indignatione animi, quam ex deliberatione pro-
cesserat. Cum autem hoc adversus eum protestari legitima-
rum personarum assertionem possemus quod in conciliis suis
pradica-verat, & per totam penè intonuerat Galliam: ta-
men satisfactum nobis esse, assensu omnium qui aderant
reputavimus, praestantiusque id nobis fore & omni emen-
datione honestius, illi verò vituperabilius omnes asser-
ebant, publico concilio proprio ore dedicere quod probare po-
teramus publicè eum dixisse. Deinde subiicit.*

*Post hac dominus Papa privilegium quod nobis dederat,
coram omnibus legi precepit, concedens archiepiscopo Turo-
nensi Rodulfo & clero eius, ceterisque omnibus qui fau-
tores eius esse volebant, immo & aliis qui in neutra parte
flectentes soli iustitia intendebant, ut si quid canonicè pos-
sent, privilegio & auctoritatè Romana contradicerent. Cum-
que illi quos causa gravabat, obstinanter oblatrarent, qui
verò sanum sapiebant, iustitia assentiendo ratione pacifica
acclamarent: dominus Papa imperato silentio, &c. Auctori-
zavit privilegium nostrum, scilicet, ut nullus episcoporum,
iuxta quod beatus Gregorius prohibet, in domo maioris mo-
nasterij publicam stationem celebrare audeat, propter servo-
rum Dei inquietudinem: nullus episcoporum ab abbate ma-
ioris monasterij exigat professionem: nullus episcoporum su-
per domum maioris monasterij aut super aliquem monacho-
ram eius ubicumque sit, intentare audeat excommunica-
tionem, prater Romanum pontificem, qui eos in gremium
paternitatis suae propter supradictas necessitates tuendos &
refovendos suscepit. Cetera verò ecclesiastica disciplina sa-
cramenta accipiant fratres monasterij à Turonensi archie-
piscopo, ita duntaxat si catholicus fuerit, & in gratia apo-
stolica fundatus. Sin aliter, sententiam habeant accipiendi
absque ulla calumnia ordinationes suas & sacrationes à
Romano*

Gregorij
decretum.

Romano summo pontifice, aut undecunque eis liberis. Et paucis interiectis sequitur.

Hac distinctio sive constitutio libertatis maioris monasterij facta est in concilio Claromontensi, a domno Papa Urbano in octavis beati Martini Turonica civitatis archiepiscopi, anno ab incarnatione Domini M. XCIII. regnante in Gallis Rege Philippo, presente illo cum quo causam habebamus saepe dicto Rodulpho archiepiscopo, cum clericis eius contradicere quidem gestientibus, sed cum rationem dare non possent, ad rationem apostolici inviolabilem obmutescentibus, assistente pariter domno abbate nostro Bernardo, & de monachis nostris domno Rangerio cardinali qui fuit Regiensis archiepiscopus, &c.

Concilium
Claromont.
tanū anni
1093.

Sequitur in eodem exemplari antiquo testimonium Arnulfi archiepiscopi Turonicæ sedis, ex quo elici potest, necdum post superiora conciliorum edicta, pravæ consuetudines desuisse in illo maiori monasterio, quas hic pontifex paullo aperrius exprimit, & prohibere iterum coactus fuit. Cum, inquit, iuxta morem præfatum semel in anno, quarto scilicet Paschalis solemnitatis die quod mihi officij erat acturus, ad eum locum pergerem, qui ideo maius monasterium dicitur, quod inibi sanctus Martinus primus Deo deservisse ac monasticam conversationem instituisse creditur, comperi quadam illic causa adventus mei fieri, qua loci ipsius habitatoribus exosam magis nostram visitationem redderent quam amabilem. Plurique enim eorum qui mecum tanquam sanctæ celebritatis gratia se venire simulabant, tam ex laico quam etiam ex clericali ordine, adeo totius honestatis obliti erant, ut contentis qua Dei sunt, missarumque celebrationibus relictis claustra ipsius cœnobij violenter irrumperent, secretumque monachorum absque Dei reverentia violarent, epulasque sibi in locis divino cultui ordinatis exhiberi consueta redibitione, fronte pudoris nescia exigenter. Quæ mala in tantum excrevisse cognovi, ut & ex huius tam inhonestæ exactiōis occasione quadam sacrilegia & penè homicidia fierent.

Ego finem his miseriis imponere cupiens statuo, ut hac qua prædiximus, à nullo penitus ulterius expetantur vel perpetrentur, sed omnia, ut ait apostolus, cum caritate fiant.

FFF

quatenus adventus noster ad sancta loca potius dici possit paterna visitatio quàm tyrannica depredatio, vel hostilis incurfusio. Quicumque ergo illuc mecum venire voluerit, pia ac Deo devota intentione veniat, videlicet ut qua ad laudem Dei pertinent audiat, qua salutis sunt anima inquirat, eligens mentem cibo spiritali reficere, quàm inhonestis comestationibus corpus aggravare; nullum debitum in loco eodem requirens; nulla temeritate interiores monachorum recessus violare præsumens, nullisque molestiis eorum tranquillitatem concutiens: & ita ad propria reverti studeat, ut sua visitationis à solo Deo compensationem expectet, quatenus servi Dei non aliqua nobiscum venientium importunitate molestantur, & visitatio nostra magis sit eis amabilis quàm exosa. nullo igitur modo quietem eorum perturbari volentes, presentis auctoritate præcepti interdicens, ne quisquam successorum nostrorum stationem in memorato cenobio faciens, inquietudinem aliquam servis Dei faciat, vel sacere cupientibus consentiat. Quod præceptum ut irrefragabile perseveret, & à nobis factum certius credatur, nos & plerique fidelium nostrorum qui tunc nobis assistebant, signis propriis inferius annotavimus, &c.

Cæterum eodem pertinet quod à quodam Ioanne, maioris monasterii monacho scribitur in historia Gaufridi Ducis Normannorum & Comitis Andegavorum, cuius verba profero ex codice antiquo. *Controversia frequens & plurima inter ipsum Comitem & Turonensem archiepiscopum versabatur. Contigit ergo aliquando ipsos palam contendere. Archipræsul itaque felle commoto dixit ad Comitem. Quia rebus ecclesia cui Deo actore præsum, has & has irrogastis iniurias, pro certo sciatis quia vos excommunicabo. At Comes nil motus, tam voce serena quàm facie: quod me, ait, domine præsul iniuriarum arguitis, aut purgare crimen, aut emendare convictus non renno. Porro quas subiungitis minas vestra excommunicationis penitus non formido. Quo audito episcopus graviter de contemptu quàm de iniuriis dolens, meam, inquit, sententiam non timetis? Illatas iniurias augetis insolentia, & in nostro contemptu divinam maiestatem offenditis. nunquid noster parochianus non estis? Nunquid anima vestra curam ut pastor vester habere non debeo? Ad hac Comes subridens,*

bonepastor, ait, præsto quibus debes, & de illis habeto curam qui tibi commissi sunt. Canonici porro beati Martini, & monachis maioris monasterij nunquid dominaris? Ego autem & canonicus sum sancti Martini, & monachus maioris monasterij. ergo refrena iura, cohibe potestatem, & quam mihi sententiam minabaris, super tuos exerce. Sic vir sapiens & iniustam pontificis evasit sententiam, & quantis haberet ecclesiarum privilegia comprobavit.

Ad epist. CXXI.

Et per totum episcopatum, divinum officium interdicam.) Hic observandus mos illius sæculi, quo divini officij celebratio solebat publicè prohiberi, si quis res alieni iuris occuparet & invaderet. Quo verò tempore ille mos cœperit non facilis coniectura. Huius exempla proferri possunt ex Gregorio Papa septimo registri lib. 7. epist. 16. ad Hubertum episcopum Tarvanensem; quo loco interdicat omne divinum omnibus canonicis de castro sancti Pauli (solum Huberto interim usque ad audientiam excepto) & ipsis, & locis eorum, quousque villam cum ecclesia & aliis suis pertinentiis canonicè restituerint ecclesiæ sanctæ Mariæ & sancti Audomari, & coram Hugone Diensi episcopo de inobedientia & excommunicatione satisfecerint. Idem eodem lib. 7. epist. 18. mandat Wilhelmo Auxienfi archiepiscopo, ut Pezanensem abbatem cogat Aureliacensi cœnobio ecclesiam unde lis erat, restituere. Quod si forte spiritu superbiæ induratus acquiescere noluerit, iubet monasterio illi quod invasum est, officium divinum, & invasori omnem ecclesiæ introitum interdici.

Pag. 670. circa finem paginæ, post hæc verba, unde postea *cataneus*. Sanè priscus auctor Romoaldus secundus Salernitanus archiepiscopus continuator libri nondum editi de vita & moribus omnium Principum, qui hodie servatur in bibliotheca Regis Gal. circa finem libri hac voce usus est. *Et Comitissa de Berthenoratum Guillelmo de Markysella, nobili Ferrariensi catanio, cum magna multitudine militum & peditum ad succursum eiusdem civitatis veniebat.*

Pag. 691. linea 20. post hæc verba, quam dicimus obedientiam. adde, Gregorius septimus lib. 6. epist. 21. ad canonicos Lugdunenses. Obedientias ecclesia, cætera-que beneficia, qua sine communi consensu fratrum acquisierat, in manus nostras spontè renuntiavit.

Pag. 698 linea 16. post hæc. expoliatos. adde. Gregorius septimus lib. 6 epist. 25. ad Arnaldum abbatem, Indignum quippe est, & à canonicis institutis nimis alienum ducimus, causam qua ventilanda est, ad examen debere deduci, nisi de rebus in lite positis, ille qui vim patitur, prius fuerit revestitus.

Ad epist. CLXXXIX.

Murmur Remensium clericorum.) Sugerius lib. de vita Ludouici crassi, & ex eo continuator Aimoini monachi lib. 5. cap. 50 postquam dixit Ludovicum Aurelianis coronatum fuisse, addit. Necdum post celebrationem divinarum festivas deposuerat exuvias, cum subito mali nuncij baiulatores à Remensi ecclesia adstunt, litteras contradictorias deferentes, & auctoritate apostolica, si tempestivè venissent, ne regia fieret unctio interminantes, dicebant siquidem prima Regis corona primitias ad ius Remensis ecclesia pertinere, (sic legendum est apud Sugerium) & à primo Rege Francorum quem baptizavit beatus Remigius, Clodovao hanc prerogativam illibatam & inviolatam obtinere: si quis eam temerario ausu violare tentaverit, anathemati perpetuo subiacere. Ea siquidem occasione archiepiscopo suo venerabili & emerito viro Viridi Rodulfo, qui domini Regis, eo quòd absque eius assensu electus & inthronisatus fuerat sede Remensi, gravissimas & periculosas incurrerat inimicitias, pacem impetrare, aut Regem non coronari sperabant. qui quia intempestivè venerunt, ibi muti, ad propria loquaces redierunt: aut si quid dixerunt, nihil tamen utile retulerunt.

Pro communi utilitate regni & sacerdotij) observa ordinem verborum. Quia enim in hac Regis consecratione, potissimum vertebatur causa totius regni, idèd priore loco regnum nominat; & ecclesiam posteriore. Quod ne sine iudicio factum à prudente episcopo pu-

res, duobus aliis locis huiusce epistolæ eundem ordinem servavit. *Pro integritate regni & pro tranquillitate ecclesiarum, quantum potuimus, pravaletè studuimus.* Et longè post. *quia si consecratio Regis differretur, regni status & ecclesia pax graviter periclitaretur.* Idem epist. 55. *quem pro pace regni & ecclesia consensu in episcopum eligat.* eiusdem generis est quod ait epist. 214. *videmus enim scissum regnum & sacerdotium.* Item epist. 238. *nulla fuit divisio inter regnum & sacerdotium.* Et paullo post. *regni Francorum pax & summi sacerdotij nulla subreptione dissolvatur. & deinde. cum regnum & sacerdotium inter se conveniunt, benè regitur mundus.* Sed & in epist. 239. ad Ludovicum Regem scribens super futuro illius matrimonio. *sicut (inquit) utilitati vestra, ita stabilitati regni, & paci ecclesiarum providere debetis.* Denique alibi sæculare iudicium priore loco nominat, secundo ecclesiasticum, ut epist. 229. celebre est illud Optati Milevitani episcopi. lib. 3. *non enim Respublica est in ecclesia, sed ecclesia in Republica, id est in imperio Romano.*

Erant enim quidam regni perturbatores) ex eorum numero fuit Wido seu Guido de rupeforti, cuius meminit Sugerius paullo ante illa verba consecrati Regis, causamque reddit. *Præfatus itaque Comes Wido de rupeforti, quem amulorum machinatione matrimonium quod contraheretur inter dominum designatum (de Ludovico crasso intelligit) & filiam suam consanguinitate impetiturum, divorcio solutum in præsentia domni Papæ fuerat (loquitur de Paschali secundò qui tunc temporis erat in Galliis) rancore huius concepto scintillam tenuem commotos pavit in ignes. Nec minùs dominus designatus in eum zelabatur: cum subito Garlandenses se intermiscerent, amicitiam solvunt, fœdus defœderant, inimicitias exaggerant.* Nactus itaque occasionem bellandi designatus dominus, eo quod Hugo de Pompona miles strenuus, Castellanus de Gornaco castro super fluvium Matrona sito, mercatorum in regia strata equos ex insperato rapuit, & Gornacum adduxit: Eius contumelia præsumptionis penè extra se positus Ludovicus, exercitum colligit, castrum subita obsidione, ut victuali carerent opulentia, velocissimè cingit. Hæret castello insula grata amœnitate pabulorum, &c. Qui locus paulo

latius adscriptus fuit quia castigatur fide manuscriptorum codicum : depravatus enim est in vulgata editione. Idem historicus paullopost narrata consecratione, meminit Guidonis turbatoris. *Præfatus itaque Guido rubens, filiusque eius Hugo Cruciatensis, iuvenis idoneus, armis strenuus, tam rapinis quam incendiis aptus, totiusque regni turbator celerrimus, rancore animi cumulat pro amissi castri Gornaci erubescens, à regia excellentia derogatione non cessabant, &c.*

Ad epist. CCXXXV.

Radulfo Dei gratia Turanum archiepiscopo) Gregorius septimus meminit Rodulphi Turonensis archiepiscopi lib. 2. epist. 19. & 20. item lib. 4. epist. v. Goffridus quoque Vindocinensis abbas, Radulfi Turonensis archiep. qui suo sæculo vixerit, mentionem facit in epistolis, cuius etiam locus prolatus est suprà ad epist. 67. Duo autem huiusce nominis extitisse Ivonis atate, quorum vnus alterius proximus successor fuerit, testatur disertis verbis priscus auctor monachus maioris monasterij, cuius narratio habetur in observationibus ad epist. CVIII. In cuius etiam membranis aliquoties scribitur, Radulfus & Rodulfus, vt pro eodem sumi debeat. Sic enim qui Rodolphus Viridis Remorum archiepiscopus à nonnullis dictus est, ab aliis Radulphus appellatur, vt notatum est suprà ad epist. 190.

Ad epist. CCLXXV.

Et Regis, & Comitis Nivernensis exaggerat iniuriam) hæc septem verba quæ deerant in prima editione, nunc adiecta sunt fide membranarum. Huc autem referendum est quod scribit Ioannes monachus maioris monasterij, in prisca historia Gaufridi Ducis Normannorum & Comitis Andegavorum. *Comes Theobaudus vir illustris, quo suo in tempore in regno Francorum diuor opibus, fide præstantior, a quor censura nullus extitit. Sub huius itaque dominio Comes Nivernensis & Hugo cognomento Genomannicus sese infestabant. Quos vt suos homi-*

nes Comes Theobaudus ad ius in curia sua sapius invitabat. Porro Niuernensis ille, ut superior, hostem potius viribus obtinere quàm ad ius descendere volens, Comitibus Theobaudi curiam subterfugiebat. Dum igitur lentus & iugibus inimicitibus utrumque certatur, Comes ille Niuernis volens ad unguem hostem contere, Regem Francorum & Eduensem episcopum, utrumque cum copioso exercitu super eum adducit. Nec minùs ille cum quanta militum pedumque manu valet, in hostem procedit. Tribus igitur exercitibus congregatis, Rex, præsul, Comes Hugonem obsident in castro * Cona dicto. Spes nulla penitus evadendi cum vallato undique castro ab hostibus nullus posset ingredi, egredi nullus. In arcto itaque constitutus Cenomannicus ad Comitem Theobaudum legatos transmittit discrimen suggerens, flagitans auxilium. Nec mora, vir proprius quia mora periculum esset, suos homines iussu, affines precibus conducit pariter & amicos. Quos inter & praecunctis Andegavorum Comitem Gofredum obnixius orat, postulat confidentius, de cuius nimirum auxilio fiducialius præsument. Nec cunctatus ille ut semper promptissimus in subveniundo amicis, pollicetur opem, fidem coartatur. * Selectos itaque Comites & probatos militum cxi. sibi concopulat, satellites c. c. c. cum his tantum properans. Iuncti ergo pariter Comes Theobaudus & Andegavus noster obfesso Cenomannico festinant succurrere. Quorum adventum fama praevolante Rex Francorum audiens, sano sanè consilio sedem solvit, linquit obsidionem, at Comitem Niuernensem odium inimici ad fugam paululum efficit tardiores. In quem persequendum Gaufridus Comes invehitur, Comitem Theobaudum occupato in reliquis. Tum verò videns virum illustrem sicut dignitate socios, sic praecedere probitate pictos leones praefrens in clypeo, veris leonibus nulla erat inferior feritudo. Consequutus igitur fugientes modus ei fuit absque modo in hostem desuare. Ad primum velut quoddam militia fulmen primus eos penetrat, socij subsequuntur. hos detruncat gladio, illos impetu sternit: nemo illasus effugit subsequentem. Quid plura? necatis quàm pluribus caterisque fugatis ipsum. Niuernensem Comitem Consul capit, captumque reddidit Comiti Theobaudum. Talibus insignis virtutibus tantisque probitatis clarus Consul noster Gaufridus.

Fff iij

* in territorio Antistodorenfi oppidum dictum Cona, ait Goffridus de vita S. Bernardi lib. 4 cap. 4.

824 ADDENDA SVIS LOCIS.

aus, sicut humanus erat, & dulcis misericorditer, sic probus & fortis & animosus viriliter: unde consequens est quod vere suum erat, parcere subiectis & debellare superbos.

Ad epist. CCLIIII.

In propria persona sedem apostolicam visitare.) Huiusce moris tenax fuit Gregorius septimus. Nam lib. 6. epist. 30. ad Lanfrancum Cantuariorum archiepiscopum, dicit se stupere ac mirari, cur ex illo tempore quo Papa factus est, ad illum proficisci non multum curaverit. Non enim debuisset metu Regis Anglici, aut cuiusquam personæ superstitioso amore à conspectu Papæ retrahi. *Quatenus, inquit, de his & aliis negociis presentialiter conferre, atque utilitas ecclesiæ de nostro colloquio augmentum valeat, Deo favente, percipere.* Et lib. 9. epist. 20. ad eundem Lanfrancum (sic enim suppleri potest lacuna editionis vulgatæ) arguit illum quod licet sæpe apostolica legatione fuisset invitatus Romam venire, etiam pro fidei & religionis Christianæ comprobatione, tamen aut superbe aut negligenter abusûs patientia Gregorij distulisset, nec etiam canonicam excusationem prætendisset. *Non enim (ait) labor aut difficultas itineris te sufficienter excusat, cum satis notum sit multos longè remotos, licet corpore invalidos & infirmos, & à lectulis vix valentes surgere, tamen beati Petri amore flagrantés ad eius limina vehiculis properare.* Demum minatur ab omni officio episcopali suspendendum fore, nisi postposita occasione vel inani formidine, infra quatuor menses inobedientiæ reatum emendare non ulterius negligat. Sed & lib. 9. epist. 1. irascitur * W... Rotomagensi archiepiscopo, quia apostolorum limina visere tanto tempore parvipendisset, cum ab ipsis mundi finibus gentes noviter conversæ ad fidem, annuè ad illa venirent. Immo quoque legatos Papæ qui propius erant, adire non multum curaret: quoddque dignitatis præclarius insigne, pallium, ab apostolica sede pro more acquirere postponeret. Demum concludit, nisi culpam emendet, cariturum iure ordinationis & consecrationis,

* fortasse
leg. Wiliel-
mo.

INDEX

IN OBSERVATIONES

AD IVONIS

epistolas.

A

A latere Papæ, 583
 A lingua electi, à manu, & ab obsequio, 595, 720
 Adavaldi Regis delirium & mors à venenato poculo, 630
 Adami principis Ambianensis vrbis, captivitas, 780
 Adulubaldus Rex, 630
 Ænei calefacti examen, 636
 Agobardi locus castigatus, 658
 Aldeberti electi in episcopum Cenomannensem, impudicitia, 795
 Alodiarus beati Petri abbas Vindocinensis 694, 716
 Alodium beati Petri, 694, 717
 Altaria redimere quid sit, 565
 805.
 Ab Ambrosio excommunicatio Theodosij Imperatoris facta, qualis fuerit, 769
 Anathema maranatha, 587
 Andegavenſis Comitſ & archiepiscopi Turonensis controversia, 818
 Angli, olim dicti barbari, 733
 Aniani scholia pro legibus olim citata, 729
 Anſæ concilium, 744

Anselmus episcopus Tornaci, 770.

Anselmi Beccensis & postea archiepiscopi Cantuariensis epistolæ ex prisco manuscripto codice prolata, 578
 579, 558, 608, 609 612, 628
 653, 662, 679, 684, 708, 709
 730, 731, 732

Anselmus Cantuariensis Regi Anglorum resistit ob investituram, 561

Appellationum licentia ad sedem Romanam reprehensa, 736

Aquæ ferventis seu frigida examen, 635

Aquicinctum monasterium in Hannonia, 798

Aratoris poetæ locus restitutus, 655

Ariobaldus Rex, 630

Arma deponere pœnitens, 675

Armorum vsus vetitus ecclesiasticis viris, 807

Arnulfi archiepiscopi Turonensis statutum de libertate maioris monasterij 817

Arnulfi Lexovienſis episcopi locus castigatus, 714

Augustidunum, 611

INDEX.

Aurelianensis episcopi privi-	Brivarense concilium.	813
legium de liberandis reis in	Bruno Signinus episcopus.	
introitu,	691. 693. legatus Papæ ibidē,	
Auris tuta,	Burgulienfis abbas.	615
Autissiodorum, vel Antissio-		
dorum, seu Altissiodorū	C	
652		
Autoris prisca de vita princi-	Caldariæ examen,	635
pum locus prolatus ex vet.	Calumnia in bonam & malam	
cod.	partem,	569
B	Canonicum pensum determi-	
	natis horis solvere,	569
Baculus pastoralis.	Canonicus rigor &c. 611. Ca-	
686. 687	nonjeus sancti Martini ma-	
Bartolomeus episcopus Lau-	ioris monasterij Dux Nor-	
dunensis moniales impudi-	mannorum,	819
cas eiicit.	Capitularia regia,	612. 661
624	Capellani Imperatoris erant	
Barbari Angli olim dicti.	filij & cognati Principum,	
733	688	
Basilei cur dicti Reges	Cardinalis presbyter, sacer-	
696	dos, diaconus, 671. & 672	
Basilicæ pro ecclesiis.	Cardinalis præfectus Præto-	
721	rio Orientis, 672. Cardina-	
Beccensis abbas Anselmus.	lis princeps,	672
585	Cardinale officium,	672
Belvacensis ecclesiæ turbatio	Caritas non charitas,	556
in electionibus episcopo-	Casa & casamenta,	577. 702
rum.	Casati ecclesiæ, vassali,	577
656	Cassare & quassare,	593
Bernardi Constantiensis opi-	Casinenfes recuperant mona-	
nio de sacramentis scisma-	sterium S. Mauri,	690
ticorum notata.	Castrati an ordinandi sacris,	
763	739	
Bernardi Claræval. locus resti-	Catalogus testium veritatis	
turus.	notatus,	774
615. 631	Cataneus ecclesiæ 670. seu	
Bernardus abbas maioris mo-	catanius pro capitaneo, 819	
nasterij.	Catecumenorum missa	735
809	Cautica verba,	672. 796
Berta vxor repudiata à Phi-		
lippo Rege.		
566. & 567		
Bertreda pellex, Isebel dicta		
Ivoni, 573. nubit Philippo		
Regi Francorum, 566. 568,		
576. eadem separata fit ian-		
ctimonialis.		
677		
Bigamia ecclesiarū verita.		
685		
Boadmundus ducit Constan-		
tiam Regis Francorum fi-		
liam.		
689		

INDEX.

Cementarij monachi	787	Conradus rex Italiz , Papæ	
Cenomannicæ vrbis proditio,		Vrbano reconciliatus.	586
632		Consecratio electi in episco-	
Cenomannicus sermo accura-		pum non procrastinanda.	
tus & depexus	777	560 804	
Christo regnante, in actis ec-		Constantia Philippi Regis	
clesiasticis scriptum.	590	Francorum filia, nupta Hu-	
Cincti iudices qui dicti.	773,	goni comiti Tricassino, &	
774, 776		postea separata	689
Cingulum iudicis.	775	Conuicinitas locorum.	581
Cluniacense monasterium vn-		Crediti eludendi causa debi-	
de dictum.	651	tores Hierosolymam perge-	
Colligere errantem	559	bant.	702
Comes Mellentinus, præci-		Crucis examen.	645
puus consiliarius Henrici		Cruces è tremulo in proba-	
Regis Anglorum.	683	tione furti.	645
Communio sub vtraque spe-		Crucem accipiebant Hiero-	
cie.	576	solymam profecturi.	699
Communio cum excommu-		Culpati, id est, excommunica-	
nicanis.	703, & 704	ti.	612
Compurgatores testes.	601	Curiz traditi clerici.	599
Concilium Augustidunense.		Curiz tradi pœnz loco anti-	
813. apud Ansam. 744. Bel-		quitus.	600
vacense. 785. Clarom. òren-		Curialium onera.	600
se 740. Exolidunense. 787.		Curia Regum in Natali, Pas-	
Ostionense. 622. Remen	619	cha &c.	615
734. Trecente. 676. 703		Cursus ecclesiasticus quid sit.	
alu 784. Turonense. 689. Vien-		569	
nense.	758	Cypriani locus illustratus.	721
Confessionum oblationes an		D	
monachis debitz.	803		
Coniuratores.	601	Daimbertus patriarcha Hie-	
Coniuratio iudicialis aquæ		rosolymitanus, qui aliis Da-	
641, 643 & hominis aquæ		bertus, & Dagobertus	659.
examen iubituri.	642	eius ambitio notata.	659
Conniventia pro consensu.		Daimbertus Senon. archiep.	
736		reconciliatus Hugoni ar-	
Conueniētia pro cōsensu.	736	chiep. Lugdunensi	620. &
Cono episcopus Prænestinus,		ecclesiæ Lugdunensi.	769.
apostolicus legatus.	785	Ivonis immemor.	620

INDEX.

Dapifer Regis.	592	conservanda nec vsurpanda
Decessoris & prædecessoris differentia.	666	767
Decimarum causa monachi certant aduersus episcopos,	803	Ecclesia est in republica, non contra. 821
Decretum Ivonis.	798	Eligendos episcopos Papa so- lebat commédare clero. 556
Dextra periurij rea plectitur.	807	Eligius episcopus reos liberat.
Diffiduciare.	699	599
Diffidationum modus inho- nestus.	700	Eligi Parisiësis diffamatae mo- niales eiectæ. 623
Dispensationes quando utiles	730	Emunitas pro immunitate.
Districta sacramenta.	601	764
Divæ recordationis & divæ memoriæ Imperatores.	649	Episcopi cum exercitu evoca- ti à Regibus Francorum. 575
Divini officij interdictio.	787.	Episcopo mortuo aut deposti- to bona episcopatus solita olim diripi. 660
ob res invasas.	819	Episcoporum translationes vetitæ. 678
Dolense colloquium.	814	Episcopatus possunt ampliari vel minui ab Imperatore & Papa. 771, 772
Domnus.	575	Episcopi non debent consti- tui in modicis villis. 773
Drogo primus abbas sancti Ioannis Laudunensis.	624	Episcopi Angliæ Romam pro- fecturi petebant licentiam à Rege 782. vt etiam Gal- liæ, ib.
Duplicitas in malam partem.	693.	Episcopi à Regib. dotati, non debent illos proprio gladio cadere. 808

E

Eboracensis archiepiscopi dissensio cum Cantuarien- si archiepiscopo de primatu	790, 791, 792, 793, 794	Episcopatus à multis reiecti.
Ecclesiastici dotati munificen- tia Regum, non debent Re- gibus ingrati esse.	605	705
Ecclesia orientalis mater.	659	Epilepsia castratione curata.
Ecclesiæ spōræ cōcubitus.	685	739
Ecclesia caveat nimis emun- gere laicos.	714	Ethicus tractator. 559
Ecclesiarum singularum iura		Eugenius petente Ludovico Imperatore componit for- mulam examinis peraquam 642, 644

INDEX.

- Excommunicati à suo episcopo, ab alio non recipiebantur.** 611
Excommunicati si essent à rege recepti, ab episcopis etiam recipi debebant. 612
Excommunicationis abusus vilescit. 704
Excommunicati non debent absolvi nisi satisfecerint aliis 808
Excommunicari maius monasterium ab episcopis non potest. 818
Exepiscopus. 594
Exerere, exercere. 672
Exorcismus aquæ calidæ. 638
639. aquæ frigidæ. 640
- F**
- Faceti pro facundis.** 588
Faucio, 750
Feroniæ deæ cultus mirabilis. 645
Ferri igniti examinatio 634.
reprobata. 645
Ferula Papæ. 687
Fidelitas episcoporum erga Regem qualis esse debeat. 581, 582 iurabatur per manum & sacramentum. 705
Fidelitatis sacramentum an solvi possit 628 629. 630, 712.
Fines terræ, Britannia. 666
Forefacere, forifacere, forisfactura. 700, 701
Fossatenses monachi introducti ecclesiæ S. Eligij Parisiensis 623. **administra-**
- bant monasterium sancti Mauri.** 690
Franciæ regnum interdictum ab Urbano secundo 589. & à Paschali secundo, ib. quo sensu obnoxium dictum sit ecclesiæ Romanæ. 69
Fulconis episcopi Belvacensis adversitas in episcopatu. 578, & 579
Furti probatio per aquam 637. **per corpus Christi** 645. **per crustum panis, caseum & tremulum** 645
- G**
- Galli disertii.** 588
Gallorum concilia, adversus Henricum Imp. 767
Gaufridus episcopus Carnotensis Romæ accusatus 554. **depositus** 555. **exepiscopus** 594
Gemmeticum monasterium cur sic dictum. 691
Genitalis membri dignitas. 654
Girardus Engolismensis episcopus, legatus Paschalis secundi. 759, 766
Gladius sacerdotis quis sit. 781
Gladius regalis cui finis. 781
Godefridi Ambianensis episcopi miseriæ & calamitates. 780
Goffridi Vindocinensis abbatis epistolæ prolatae ex ve. cod. 621. 690. 691, 694, 697.

Reliqui

573

INDEX.

- 713, 714 716. 717. 718. 719, 632, 633
 720. 721, 731 737, 741. 767
 Gratiani locus illustratus. 776
 Gregorij septimi litteræ de
 primatu Lugdunensi 594,
 & 595 item adversus Phi-
 lippum Francorum Regem
 617, 618. 619. eiusdem lo-
 cus suppletus. 619. 824.
 idem auctor horrendi scilicet
 matis ob investituras pro-
 hibitas. 729
 Guacelinus episcopus. 584
 Gualo abbas sancti Quintini
 Belvalensis 662
 Gualo seu Valo electus in epi-
 scopum Belvacensem. 662,
 & 668
 Gualo Parisiensis episcopus.
 668
 Guarlandenses. 657
 Guermundi Vicedomini Pin-
 quiniaci hostilitas. 780
 Guerra. 571
 Guibertus antipapa. 745
 Guidmundus Averfanus. 651
 Guidonis archiepiscopi Vien-
 nensis epistola ad papam Pas-
 chalem de confirmando
 Concilio Viennæ adversus
 investituras. 758
 Guido de rupe forti, turbator
 regni sub Ludovico crasso.
 821
- ## H
- Haimericus abbas Aquicin-
 ti. 797
 Helias comes Cenomaneu-
 sis. 632, 633
 Henricus Imperator Romæ
 coronatur & Paschalem pa-
 pam captivat. 750
 Heptaticus vel Heptateuchus
 quid sit, 654
 Hildebertus ex Lavardenti
 castro 722, magister scho-
 larum. 723. Hoello episco-
 po Cenomanensi successit.
 ib. postea factus Turonen-
 sis archiepiscopus ib. opus-
 cula eiusdem ib. laudes ib.
 mors 724. eiusdem colle-
 ctio canonum 799. imyudi-
 citiæ falsò notatus. 795
 Hilgodus episcopus Suesbo-
 nensis. 810
 Hincmari Remensis archie-
 piscopi locus ex vet. cod.
 635. alter de coniuratorum
 sacerdotum colludio 725
 Hominia facta Regi ab eccle-
 siasticis viris reprehensa, &
 excusata 609. concessa. 710
 Hominium fieri veritum laicis
 clericali synodo. 706, &
 707
 Hominium, hominatum, ho-
 miniscatum, homagium fa-
 cere. 727
 Hominium pro securitate pa-
 cis dictum. 775
 Hostis pro exercitu 806
 Hugo archiepiscopus Lugdu-
 nensis legatus papa 572 eius
 factus & superbium impe-
 rium reprehensum. 603,
 572, 620. à victore Papa
 excommunicatus. 573. in-

INDEX.

- fensus Ivoni Carnotensi. 620
 Hugonis puteacensis tyrannis 646, 647
 Hugo de pompona turbator regni sub Ludovico crasso. 821
 Hugo Gratianopolitanus episcopus, sit postea Cartusianus. 739
 Humbaldus Autissiodorensis episcopus. 692
 I •
 Ignis sacer, morbi genus. 722
 Ignti ferri examine rei probati. 634
 Incardinare ecclesiæ. 671
 Ioannis monachi maioris monasterij historię locus ex vet. cod. 818 & 819
 Instabilis pro scelerato. 767
 Investiturarū disputatio. 745
 Investitura a Rege facta defenditur. 604 710.
 Investitura quæ licitè potest concedi Regibus. 761 762
 Investiti a laicis, reiecti a Papa & postea restituti episcopati & abbatibus. 605, 606, 607
 Investituræ prohibitæ laicis a Gregorio septimo. 740, & ab Urbano secundo ib.
 Investituræ a laicis factæ defensio, hæreticis iudicata. 741
 Investituræ concessæ Henrico Imp. a Paschali. 754, 755
 Investiturarum iura remittit Henricus Imp. 752
 Ioannis Tusculani epistola de captione Paschalis Papæ. 752
 Iterum & iterum. 586
 Iudicium aquæ frigidæ. 640, per crucem. 645
 Ivonis defensio contra Senonensem metropolitanum. 561, 562
 Iuratorum testium formula. 602
 Iurare cum multis, veterum Francorum mos. 725
 Iuramentum Regis Francorum de non admittendo episcopo. 665, & 666
 Iuramentum Henrici Imperatoris Paschali Papæ. 753
 Iuveni poetæ locus restitutus. 574
 L
 Laici conantes sibi subicere ecclesiæ iura. 786
 Lateranensis palatii picturæ. 587
 Lateri Papæ adhærere. 583
 Leonis Papæ purgatio. 738
 Leonis IX. Papæ arma reprehensa. 807
 Leotericus archiepiscopus Senonensis reprehensus a Rege. 645
 Libera ecclesia, ancillatur in investitura facta a laicis. 713
 Ligia fidelitas vetita fieri Regibus & laicis à clero. 706
 Litteralia studia. 663, requisita in episcopo. 811
 Libro facta investitura. 797
 Lucacense monasterium conditum à Fulcone Comite

INDEX.

Andegavēſi prædatore. 768	diaconorum, & canonico-
Lugdunum ſive Lucdunum	rum Ivonis tempore. 734-
vnde dictum. 557	735
Lugdunenſis provincia tri-	Mauri monaſterium in glana-
plex. 764	folio. 690
Lugdunenſis eccleſiæ conten-	Mauricius deponit abbatiam.
tio de primatu contra Seno-	691.
nenſem. 594	Medardus episcopus ſimul
Lupo peior, cognomen. 601	Noviomi & Tornaci. 771
Luxovienſis eccleſia ſive epiſ-	Mellentinus Comes lauda-
coparus. 679	tus. 683. & 684.
Luxovium monaſterium ſeu	Mellis. • 594
Luffedum. 579	Milites epiſcoporum. 574

M

Maieſtas apoſtolica. 776,	ne epiſcoporum. 613. 614.
archiepiſcopi. 777. Cardi-	667
nal. ib.	Monachorum S. Walerici fal-
Maiori monaſterio privilegia	ſa privilegia detecta. 614.
conceſſa a Gregorio, Vi-	Monachis an decimæ iure de-
ctore & Urbano. 815. 816.	beantur. 802
excommunicari nequit ab	Monachis interdicta paro-
epiſcopis ib. & 818	chialium ſacerdotum offi-
Manegaldus ſive Manigaudus	cia. 623
philofophus. 585	Monachorum maioris mona-
Mancha. 556	ſterij cupiditates, ſuperbia &
Manus quarta, quinta, ſexta,	rapinæ olim reprehenſæ. 801
ſeptima & duodecima. 602	Monachi cementarij. 787
Manu ſola ſe purgare. 723	Monasteria ſanctimonialium
Manus in ſacramento fidelita-	infamatarum ſuppreſſa. 623
tis. 705	Moniales S. Ioannis Laudu-
Manus periuri pœna. 602	nenſis expulſæ ob turpem
Manus orationum. 584. lin-	vitam. 624. & Argentolij.
guæ. 585	ib.
Maranatha anathema. 587	Monialem inceſtare, blaſphe-
Marij Victoris verſus reſtitu-	miæ crimen cenſebatur.
tus. 767	628.
Maritalia loca. 739	Monomachiz probatione vſi
Matrimonialia preſbyterorum,	clerici & monachi. 695

Navi-

INDEX.

N

Navicularia professio. 719,
720
Nauus consensionis. 661
Nicolaitæ in ecclesia tempo-
re Ivonis. 674
Nitro & sapone correctionis
721
Nivernensis Comitis captura.
823
Nobilitas vtriusque lineæ. 556
Normannorum Comes. 688
Normanniæ episcopi excom-
municati. 788

O

•
Obedientia id est potestas.
691, 820
Obnoxia Francia Romanæ
ecclesiæ, quo sensu. 769
Odiloni abbati Cluniacensi
missum pallium. 779
Odo abbas S. Quintini Bel-
vacensis. 680
Officij divini interdictio tota
francia. 597
Orationum manus. 584
Ordaleum quid Anglis. 636
Ordinis ecclesiastici observa-
tio. 634
Osborni locus ex vet. cod. 562.
& 563, 598
Ostio civitas Galliæ 622. con-
cilium ibi habitum. 568,
588

P

Pallium pontificale obnixè

& fortiter postulari debe-
bat. 778. non nisi præsen-
ti concedi solebat. 779. absen-
ti tamen aliquando missum
ib. honor & dignitas ib.

Palinodia. 559
Papa non vitur baculo pasto-
rali. 688
Papa, pater & dominus 788
Papæ Romani soliti olim re-
currere ad auxilia Franco-
rum 769
Papæ subreptio facta turpis
est 690
Papam adire & visere temnen-
tes episcopi, reprehensi. 824.
Parisius, absolute. 567. 623,
624.

Parisiensi episcopo Latiniacen-
ses subiecti 613
Paranymphus coniugij 727
Paschalis curia, 615
Paschalis Papæ secundi ele-
ctio. 652
Paschalis Papæ secundi capti-
vitas. 750
Paschalis Papæ epistola dam-
nantis privilegium concess-
um Henrico de investitu-
ris 757. invitus id retractat.
766

Paulini Nolani locus restitu-
tus. 574
Pedibus papæ subiecti inimici
pingebantur in palatio La-
teranensi. 587
Peior lupo cognomen. 601
Pensare pro cogitare. 669
Personæ ecclesiarum quid.

564

Ggg

INDEX.

Petrofungenfis.	797	laus.	777
Picueris	594	Radulfus feu Rodulfus Turo-	
Philippi Regis francorum mo-		nensis archiepifcopus.	822
res improbi graviter repre-		Rannulfi Dunelmensis epifco-	
henfi à Papa Gregorio fepti-		pi rapinæ 680. accufatio.	
mo. 582. 583. 617. tyrannus			683
& lupus rapax dictus.	619	Recredere.	699
Philippi Regis litteræ. 623. ad-		Reculæ. 658. reiculæ ib. rel-	
hæfit parti Urbani Papæ fe-		culæ. ib.	
cûdi. 588. Andegavenfi Co-		Regalis gladij officium.	781
mitivxor ē abftulit. 676. ex-		Regalia concessa poft electio-	
communicatus ab Hugone		nem & consecrationem.	
Lugdunenfi archiepifcopo			665. 752
727. & ab Urbano Papa. 589,		Regiæ dignitatis iuri non de-	
655. 704. folutus excommuni-		bet derogare ecclefia.	714
catione. 676. 728. extremo		Regis Gallorum confenfus in	
vitz monachicum habitum		electione epifcopi & abbatis	
induit.	677		663. & 664.
Plicueris	594.	Reges intererant conciliis ec-	
Prædeceffor & deceffor diffe-		clefiasticis.	800
runt.	660	Reges non funt graviter exaf-	
Primatus Lugdunenfis & Se-		perandi ab epifcopis.	696
nonenfis.	594	Remis non femper coronatz	
Principum avaritia & fymonia		Reginæ Gallorum.	565
in conferendis prælationi-		Remenſium murmur ſuper co-	
bus.	615	ronatione Ludovici Craſſi.	
Proficium.	616		820
Proſapia æqua.	556	Regni priore ordine nominati	
Proverbium gallicum.	806	quàm ſacerdotij ſeu eccleſiæ	
Pueri electi epifcopi 622. ho-		exempla.	820, 821
nores eccleſiæ illis dari pro-		Reſpectus. reſpit.	670
hibiti.	809	Reſponſales.	789
		Reſpublica non eſt in eccleſia.	
			821
		Reveſtiendi ſunt exſpoliati	
		antequam iudicium ſubeant	
			697
		Richerius Senonenſis archie-	
		piſcopus adverſarius Ivonis	
		561. Robertum epifcopum	

Q

Quifque pro quifquis. 560

R

Radulfi Roſſenſis epifcopi

INDEX.

- excommunicat. 768
 Robertus Lincolienſis epiſcopus. 796
 Roberti monachi locus caſtigatus. 669
 Robertus Rex Francorum excommunicatus cum regno à Papa. 592
 Rodulfus archiepiſcopus Rheimenſis. 705
 Rodulfus Turonenſis archiepiſcopus. 822
 Romanorum pontificum putgatio qualis. 726
 Romani pontificis uſurpantis iura metropolitani, audacia reſprehenſa. 768
 Romam ire non licebat olim epiſcopis niſi priùs poſtulta licentia à Principe. 782
 Romanæ curiæ ambages in dirimendis cauſis. 795. avaritia in inſtituturis. 607
 Roſcelini vel Rozelini vel Rucelini hæreſis. 557. 577.
 Rudolſi dno archiepiſcopi Turonenſes. 814
- S
- Sacerdotes vxorati olim in Anglia. 734
 Sacramentales teſtes. 601
 Sacramenti iteratio qualis. 784
 Sacramenta ubique valent etiam apud ſchiſmaticos. 763
 Saiſiuit. 661
 Salabergæ monaſterium nullum quaprupes animal ingredi poterat. 625
 Samſo Wigornienſis epiſcopus. 692
 Sarabaitræ, vel Sarabattæ. 715
 Scisma & ſchiſma. 771
 Seculari, verbum. 812
 Seguinus archiepiſcopus Senonenſis a populo fugatur, 803
 Senonenſis archiepiſcopi diſputatio de primatu aduerſus Lugdunenſem. 594
 Septimanæ ſynodi canon. 623
 Sepulturæ traditi excommunicatione contempta. 737
 Servi non fiebāt epiſcopi. 662
 Sidonij Apollinaris locus falſo tributus Hildeberto epiſcopo Cenomaneſi. 776
 Simonia à manu, ab obſequio, a lingua. 720
 Sine omni. 651
 Smaragdi locus de iuramento ſacerdotum culpatorū. 726
 Specialis filius Papæ. 573, eccleſiæ Romanæ, ib.
 Statera iudicij. 775
 Stephanus de Guarlanda electus in epiſcopum Belvacenſem. 657
 Sugerij locus correctus. 576, 647, 689, 693, 747, 785, 821
 Suſpectio. 574
 Suſurrium. 631
 Symonia regnabat in eccleſia Gallicana 673. & Romana, & Italica. 674
 Symonia Regum in collatione prælationum eccleſiaſti-
- G g g ij

INDEX.

carum.

616

ficit.

715

T

Theobaudus Comes Ludovico crasso regi adversarius.

823

Theodosianæ leges.

728

Thomas Eboracensis archiepiscopus.

731

Tornacensibus quando capit reddi proprius episcopus.

770

Tractatores qui dicti.

559

Trecis concilium habitum.

702

Trevis Dei 657. treuga domini.

658

Tripudiatio & tripudium.

669

Turcio ecclesiastica impensa rebus Hierosolymam proficiscentium.

701

Turstinus archiepiscopus Eboracensis.

789

Turonensis archiepiscopus Radulfus diffamatus.

621

Turonense concilium.

689

Tustannus sive Tustinus Eboracensis archiepiscopus.

563

732

V

Valo sive Gualo episcopus Belvacensis, postea Parisiensis.

668

Vanizando.

615

Vassali ecclesiæ.

671

Verbum pro verbere patri sus-

Vindocinensi monasterio non potest interdici divini officij celebratio.

787

Vindocinensis abbas an debeat professionem episcopo Carnotensi.

716, 717,

718

Vindocinensis abbatis & Rudulphi archiepiscopi Turonensis lites & diffidia vnde orta.

812

Vintoniensis episcopus Gualcelinus.

584

Virgæ honor.

563

Virga pastoralis a Rege Philippo data Ivoni electo.

562

Visitatio episcoporum monasteriis onerosa.

818

Vitæ sanctorum aliquot locis castigata.

570

Vinctio infirmorum an repetenda sit.

783

Urbani Papæ secundi vernalitas. 621, contentio cum Guiberto antipapa.

573

Vteri Papæ filius. 563, vterini filij Romanæ ecclesiæ.

563

Welfonis Duclis descriptio.

748

Werra.

571, 572

Wigbertus antipapa.

745

X

Xisti Papæ purgatio.

738

Manuscript, no. 679

Errata operarum sic castiganda.

Pap. 7. mihi domnum

36. aperire non

62. Roberto Parisiensi. quomodo etiam suppleri debet tit.
epist. 37. sic enim habetur in membran. Ant. Loifelli. & con-
firmat vetus fragmentum historię Francorum à Roberto ad
mortem Philippi Regis. *In dialectica quoque hę pęsentes extite-
runt sophista : Ioannes qui eandem artem sophisticam vocalem
esse didicerit , Robertus Parisiensis Roscelinus Compendiensis.*

66. compulsi concessissemus

296. testimonio cōfirmaretur

77. voluit, misimus

300. compendiosè post aīal.

133. concubi sui

409. epistolę superscriptio

147. cum ante consecrationē

480. in tit. epist. CCLXXXV.

234. qui non alia de causa

525. post asteriscos adde nu-

248. liberalitati & prudenti

merum C C L X X X X.

275. Vibano vt

In observationibus.

Pag. 576. cunctis admiran-
tibus facta

712. ad locum Iob

766. vivifici corporis

559. indoctę & nimium

781. cum accingens

610. fieri solitę tolli

785. deverationum tyrannidē

614. propriis episcopis

16. Autissiodorensis

620. Romam & ecclesiam

787. al. cementarios

637. Guarlandentes

800. pacis & salutis

670. ecclesię vicedominus

807. deduxit vt.

Si quę sunt alia a quę levia, facile unusquisque emendabit.

SVMMA PRIVILEGII.

HENRICI III. Gallie, & Navarre Regis diplomate cautum est, ne quis in suo regno, alijsve locis ditioni sue subiectis intra proximos annos sex, à prima die impressionis perfectæ inchoandos, excudat, vendat, excudendum, vendendumque quovis modo, ac ratione conetur librum, qui inscribitur *Ivonis episcopi Chronotensis epistola, collatione multorum manuscriptorum codicum restituta, aucta, & emendata, & in illas observationum liber non antea editus. eiusdem Ivonis chronicon, &c.* Præter Sebastianum Cramoisy: aut illos quibus ipse concesserit; sub poenis originali diplomate contra delinquentes expressis. Lutetiae Parisiorum 27. Iunii. 1698.

POTIER

Impressa fuerunt 10. Septembris 1699.

de sulphure 622

Lev. 560

Nat. 1-559

Melany de yno 560

Steph. 581

Urb. 4 564

Concil Rem. 558

Rem Jan 11-560

Claron. 1094 - 564 - 577 - 589

Alar. —————

701

Tolcan

} 587

772

Enverock

- 705

817

Forber

602

768 800

Tales. XI cor. 612

Ordon

622

Septimane ap. d. 623

Blauet

675

Tiron 11611 (689)

Cast. 17

727 735

Ordon 735

Anselm 764

Theod. 11611

Torham

Arson

Meld. 768

Cast. 11 771

250

Annex III - 571

- ad

Greg VII 594-678

727(2)

Steph. 600

Sylw. 604 724

Paracholyp. emen 608

Monach. 630

Ensel. 630

Joan VIII 649

Nicol. I 663. 696

Leix 724

Ensel 727

Annex I
as to p 725

Ayshillpurg. 738

Gelas. 769

Annex. 732

Immer 771

Sylw. L. 1. 774

Marcell. 775

